

TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, XXXIII

Onomàstica del Bruc

ASSUMPCIÓ REHUES ESTIVILL

III Premi d'Investigació Ramon Amigó i Anglès 2020-2022

Institut
d'Estudis
Catalans

SECCIÓ
FILOLÒGICA

Societat d'Onomàstica

Onomàstica del Bruc

TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA, XXXIII

Onomàstica del Bruc

ASSUMPCIÓ REHUES ESTIVILL

III Premi d'Investigació Ramon Amigó i Anglès 2020-2022

Barcelona, 2024

Institut
d'Estudis
Catalans

SECCIÓ
FILOLÒGICA

Societat d'Onomàstica

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Rehues, Assumpció, autor

Onomàstica del Bruc. — Primera edició. — (Treballs de l'Oficina d'Onomàstica ; 33)
III Premi d'Investigació Ramon Amigó i Anglès 2020-2022

ISBN 9788499657684

I. Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica II. Societat d'Onomàstica III. Títol IV.
Col·lecció: Treballs de l'Oficina d'Onomàstica ; 33

1. Topònims — Catalunya — Bruc. 2. Noms de persona catalans — Catalunya - Bruc.
81'373.21(460.23 An Bruc)

811.134.1'373.23(460.23 An Bruc)

L'edició d'aquesta obra
ha estat a cura d'Enric Ribes i Marí,
membre de l'Institut d'Estudis Catalans

L'edició d'aquesta obra ha estat possible gràcies a la col·laboració de l'Ajuntament del Bruc, del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, per mitjà de la Direcció General de Política Lingüística, i de la Universitat Rovira i Virgili, per mitjà de la Fundació URV a través del Departament de Filologia Catalana

Aquesta publicació compta amb el suport de la Fundació "la Caixa"

© Assumpció Rehues Estivill

© 2024, Institut d'Estudis Catalans i Societat d'Onomàstica, per a aquesta edició
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: desembre de 2024

Text revisat lingüísticament per la Unitat d'Edició del Servei Editorial de l'IEC

Disseny de la coberta: Azcunce | Ventura

Fotografia de la coberta: Sant Pau Vell. (Autora: Assumpció Rehues Estivill)

Compost per fotocomposició gama, s. l.

Imprès a Service Point FMI, SA

ISBN: 978-84-9965-768-4

Dipòsit Legal: B 19938-2024

DOI: 10.2436/10.2500.21.1

Aquesta obra és d'ús lliure, però està sotmesa a les condicions de la llicència pública de Creative Commons. Es pot reproduir, distribuir i comunicar l'obra sempre que se'n reconegui l'autoria i l'entitat que la publica i no se'n faci un ús comercial ni cap obra derivada. Es pot trobar una còpia completa dels termes d'aquesta llicència a l'adreça: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>.

L'*Onomàstica del Bruc*, d'Assumpció Rehues Estivill, va ser el projecte guanyador de la tercera edició del Premi d'Investigació Ramon Amigó i Anglès, atorgat l'any 2020.

El Premi d'Investigació Ramon Amigó i Anglès és un premi d'onomàstica biennal que convoca la Universitat Rovira i Virgili, amb el suport de la Direcció General de Política Lingüística del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, i que es concedeix a projectes de recerca que tinguin com a objectiu la confecció d'inventaris de noms de lloc i de persona, amb la finalitat d'estudiar i preservar l'onomàstica catalana.

La Societat d'Onomàstica i l'Institut d'Estudis Catalans, d'acord amb el conveni de col·laboració establert amb la seva Secció Filològica, són els responsables de l'edició conjunta del Premi, que, a més de contribuir a la conservació i la difusió del patrimoni onomàstic català, ret homenatge a Ramon Amigó i Anglès (Reus, 1925-2011), que va ser membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans, cofundador i vicepresident de la Societat d'Onomàstica i el principal estudiós de la toponímia catalana en l'àmbit municipal.

La muntanya s'aixecava, com sempre, severa i silenciosa, davant nostre. Aclofada damunt d'ella una espessa i tènica boira.

Un ací i un allà, els focs dels carboners brillaven, míser i humils, entre els penyals, enmig la fosca cada vegada més intensa.

La muntanya és altra vegada la nostra obsessió. Després de l'ascensió, el seu misteri secular no ens sembla ja impenetrable. Evidentment el nostre esperit, turmentat i cansat de la terra, ha entrellucat una llüïssor sobrenatural que ha aclarit i eixamplat infinitament els camins meravellosos del viure.

Joan LLONGUERES, *Les finestres del mas*.
Narracions viscudes d'uns altres temps (1953)

*A tots els bruquetans.
A tots els que m'han acompanyat en aquest camí ple de noms,
a tots els que estimen les paraules, els noms de lloc,
aquest vincle que ens connecta amb la terra que trepitgem i estimem.*

Taula

AGRAÏMENTS	13
INTRODUCCIÓ	15
Uns apunts sobre el territori	15
El terme municipal	15
Estructura. El poble i els seus carrers	16
Apunt hidronímic	17
Els camins, les vies de comunicació	18
Una mica d'història. El Bruc i la Guàrdia	19
L'economia. El Bruc, una terra de secà	20
Les festes	23
Continguts, metodologia i criteris establerts	25
Continguts i metodologia	25
Criteris adoptats en les transcripcions dels documents	28
FONTS DOCUMENTALS	29
Les fonts orals	29
Les fonts escrites	30
Arxius	30
Descripció de les fonts escrites	30
LLISTA DE NOMS	37
BIBLIOGRAFIA	359
TAULA DE COGNOMS	365
LLISTA DE TOPÒNIMS AGRUPATS PER GENÈRICS	379

ELS NOMS DE LES AGULLES MONTSERRATINES DEL TERME	383
MAPES I PLÀNOLS	405
FOTOGRAFIES	417

Agraïments

El meu agraïment és, en primer lloc, per a tots els bruquetans que desinteressadament m'han obert les portes de casa seva, dels seus records, de la seva saviesa, i han volgut compartir aquest llegat immens que són els nostres noms de lloc.

També vull mostrar el meu agraïment al jurat del III Premi d'Investigació Ramon Amigó i Anglès 2020-2022; aquest guardó ha representat un impuls d'energia que m'ha permès avançar cap a l'objectiu previst.

Gràcies als doctors Pere Navarro Gómez i Joan Anton Rabella Ribas per tots els consells i dubtes resolts. També a la doctora Mar Batlle Gutiérrez; els seus consells inicials em van ajudar a no perdre'm en el cúmul de dades que anava recollint.

També estic agraïda als amics i companys del seminari permanent de paleografia de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària (SCGHSVN), que treballa sota el guiatge del professor Avel·lí André Gabián. Formar part d'aquest seminari m'ha permès, no sense dificultat, avançar en la lectura i transcripció dels documents antics que han estat la base documental d'aquest estudi.

Gràcies a la família i als amics que m'han acompanyat en aquest trajecte de recerca, en especial a Joan Jorba Guixà, per la seva ajuda en l'elaboració dels mapes, i a Assumpció Estivill Rius, que no va dubtar de llegir-se el text i omplir-lo d'indicacions.

Introducció

UNS APUNTS SOBRE EL TERRITORI

El terme municipal

El municipi del Bruc pertany a la comarca de l'Anoia, el seu terme municipal és de 47,21 km² i es troba situat a 489 m d'altitud. El terme limita amb el Bages al nord-est, amb el Baix Llobregat al sud-est i amb l'Anoia a l'oest.

Es caracteritza per tenir un relleu força accidentat, una part del qual està inclòs dins el Parc Natural de la Muntanya de Montserrat,¹ i comprèn una de les regions més abruptes i elevades del massís montserratí, la de les Agulles, amb pics que sobrepassen els mil metres, com el de Sant Jeroni, punt més alt del territori amb 1.236 m. Altres serres de menys envergadura són la de Fembra Morta (685 m) i Roques Blanques (685 m),² al sector nord-oest del terme, i al nord, al sector de Sant Pau de la Guàrdia, el puig de Castellferran (791 m).

La població es troba distribuïda entre el nucli del Bruc —situat a redós de la muntanya de Montserrat—, l'antiga parròquia de Sant Pau de la Guàrdia —amb un bon nombre de masies disseminades de caràcter rural— i les urbanitzacions més modernes del Bruc Residencial, Montserrat Parc i Mas Grau, amb cases inicialment destinades a l'estiueig, però que a dia d'avui són primeres residències.

Actualment, la població consta, segons l'Institut d'Estadística de Catalunya, de 2.110 habitants (any 2020).

1. Arran de l'incendi de 1986, la muntanya de Montserrat va ser declarada Parc Natural.

2. Espai natural protegit des de l'any 1992. Aquesta serra és una prolongació cap a ponent del massís de Montserrat; té un gran valor paisatgístic per la seva biodiversitat, tant pel que fa a la fauna com a la vegetació.

FIGURA 1. Catalunya, comarca de l'Anoia.

FONT: J. Jorba Guixà i A. Rehues Estivill.

FIGURA 2. El Bruc, l'Anoia.

FONT: J. Jorba Guixà i A. Rehues Estivill.

Estructura. El poble i els seus carrers

El nucli principal de la població està format pels carrers de la Parròquia, del Bruc de Dalt, del Bruc del Mig i del Bruc de Baix; noms, com podem observar, posicionals, d'una gran simplicitat, que contrasta amb una màxima eficàcia: ens orienten i ens situen. El nucli més antic del poble el trobem al carrer de la Parròquia i a la Plaça. El seu origen rau en l'antic traçat del camí ral que creuava el municipi per aquest sector i es dirigia cap a l'oest; comunicava Barcelona amb la Catalunya més interior, Manresa i Montserrat.

Un profund torrent, anomenat torrent de l'Illa, segueix linealment el poble des del Bruc de Dalt fins al de Baix, de manera que el carrer de la Parròquia queda separat de la resta del poble i connectat per un únic pont que salva el desnivell a l'altura del carrer del Bruc de Baix. Aquesta constitució tan particular ha fet que el carrer de la Parròquia s'anomeni tradicionalment *carrer de l'Altra Banda*; un altre nom ben gràfic i entenedor.

El Pont va ser inaugurat l'any 1924, i el consistori del moment havia acordat posar-li el nom d'Enric Prat de la Riba, però aquesta nomenclatura no es va fer efectiva fins a l'any 2014. Tot i així, popularment és anomenat *el Pont*, ja que com a únic pont del poble no necessita cap més especificació.

El carrer de Santa Maria respon a un creixement del poble més modern. El padró municipal de 1847 i 1848 ens ha permès recollir els noms de casa que en

aquella època ja estaven construïdes. Altres carrers més recents han contribuït al creixement urbanístic del Bruc: el carrer de l'Onze de Setembre, el carrer de Santa Teresa, el passeig dels Herois i el carrer de Montserrat.

I ja en una etapa encara més recent i que és conseqüència de l'últim *boom* urbanístic, s'han traçat nous carrers amb noms que fan referència a l'ofici dels rajolers (el carrer de les Bòbiles i el dels Rajolers), a la vegetació característica de la zona (els carrers de les Ginesteres, del Pla del Pinal i dels Oms), d'altres que recuperen la memòria de personatges vinculats al poble (el de Joan Llongueras, el de Joan Pons i el de Pasqual i Amigó) i els que tenen essència històrica (com el d'Udalard I i el de l'U d'Octubre).

El Bruc és un poble allargat, i gairebé es podria dir que no té places. Però un petit eixamplament del carrer de la Parròquia, al nucli antic del poble, rep el nom de *la Plaça*. Aquest espai fa la funció de plaça dos cops a l'any: per la festa major, moment en el qual se celebra la típica cantada d'havaneres i la Plaça s'omple de gent per assistir al concert, i per la Festa del Timbaler. Altrament és un lloc de pas i d'aparcament. Una altra plaça, també vista amb bona voluntat, és la plaça del Racó. D'aquest espai podem dir que és una simple dilatació de la vorera que permet formar una raconada amb dos bancs i una bona ombra; resulta un lloc acollidor per a les tertúlies dels veïns els vespres d'estiu. D'altra banda, hi ha la plaça del Pati de Can Cases. Aquest espai es correspon amb l'antic jardí o pati de la casa, actualment seu de l'Ajuntament. Fa molts pocs anys que se l'anomena *plaça*; de fet, per les seves dimensions, és l'únic espai mereixedor de ser-ho considerat.

Apunt hidronímic

Les conques hidrològiques són quatre:

— Al vessant del massís de Montserrat, al sud-est del terme, conflueixen els torrents que provenen de les Agulles montserratinas i que desguassen al torrent del Castell, en la seva part final anomenat *torrent de les Comes*, i, en el sector més al nord, els torrentets montserratinas conflueixen al torrent de l'Illa. Aigües avall, desguassaran a la riera de Collbató, anomenada *riera de Can Dalmasas*, ja dins el terme de Collbató.

— Al vessant nord-est del terme, conflueixen els torrents que discorren pel sector nord-est del coll de Can Maçana, de Puiglobí i de Malgraó. Tots els torrents d'aquesta zona aniran a parar a la riera de Marganell i desguassaran més avall, al riu Llobregat.

— Al vessant nord-oest del terme, conflueixen els torrents que discorren pel sector nord-oest de Sant Pau Vell i Sant Pau de la Guàrdia. Tots aquests torrents s'aniran a trobar a la riera de Guardiola, ja al terme de Castellfollit del Boix, i desguassaran més avall, al riu Cardener.

— Al vessant sud-oest del terme conflueixen els torrents que recorren per Fembra Morta i pel sector sud-oest de Sant Pau de la Guàrdia i Castellferran. Tots aquests torrents desemboquen a la riera de Pierola per anar a desguassar més avall, al riu Llobregat.

Els camins, les vies de comunicació

Des de l'antiguitat, aquesta ha estat una zona de pas transitada en diverses direccions. La Pobla de la Guàrdia, situada al coll de Can Maçana, constituïa una zona estratègica important on conflüïen diferents camins amb moltes possibilitats de connexió amb altres poblacions. Una de les vies, probablement la més important, era la que comunicava Barcelona i el litoral català amb els pobles de l'interior. El camí, després de passar per Esparreguera, Collbató i el Bruc, s'enfilava fins a la Pobla de la Guàrdia per anar a Manresa o dirigir-se cap al monestir —segurament aquesta era una de les destinacions més freqüentades pels pelegrins. Altres rutes conduïen a pobles més interiors, com Igualada, Prats de Rei o Calaf.³

Actualment el terme consta de tres vies de comunicació importants. L'autovia A-2, de Barcelona a Lleida (pel terme passa part del tram Martorell-Igualada), i les carreteres comarcals BP-1101 i BP-1103 (la primera comprèn part del tram de la carretera que condueix a Manresa i la segona, part del tram que, des del coll de Can Maçana, porta al monestir).

L'antiga Nacional II fa uns anys resseguia els nuclis de població del Bruc de Baix, del Mig i de Dalt, i per un traçat ple de revolts s'enfilava al coll del Bruc i baixava fins a Castellolí, però amb la remodelació de la carretera i la construcció del túnel del Bruc, aquest tram de carretera va ser desplaçat fora del nucli i va passar a formar part de l'autovia A-2. Aquesta autovia ha millorat considerablement les comunicacions del poble, però a la vegada la seva construcció es va emportar alguns dels camins veïnals, i això ha dificultat la interconnexió d'algunes zones. És el cas del camí, molt transitat antigament, que comunicava les cases de Vilaclara o can Guixà amb el poble del Bruc; el del camí que arrencava del carrer de Santa Maria i comunicava amb els masos del sud-oest del terme, i el del que sortia del carrer de Santa Teresa, passava pel pou del Comú i pujava a la serra de Ca l'Ignasi.

D'entre tota la xarxa de camins existents dins el terme, destaquem el camí de Maians, que comunica Sant Pau de la Guàrdia amb Maians. D'aquest camí, en sorgeixen els diferents ramals que porten als masos d'aquest sector; es tracta d'un

3. Per a desfer l'entrellat dels camins que antigament creuaven aquest territori, ha estat molt útil el mapa elaborat per M. Vives Tort (2007, p. 546); un esquema de la xarxa de camins de la plena edat mitjana fins al segle XVI (mapa 7.6), disponible en línia a <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/42638>> (consulta: 10 gener 2021).

entramat de camins indispensable per a connectar la població de la Guàrdia entre ella i amb la resta de la població del nucli.

Una mica d'història. El Bruc i la Guàrdia

Antigament, el Bruc i la Guàrdia, juntament amb Collbató, formaven part del que s'anomenava *el castell de la Guàrdia de Montserrat* o *de Bonifaci*.⁴ Tot aquest territori pertanyia al comtat de Barcelona. Les primeres notícies que en tenim es remunten a l'any 931, quan el prevere Guadamir i els seus germans Luna i Calabuig venen al comte Sunyer uns béns del castell de la Guàrdia, vinguts per aprisió.⁵ Uns anys més tard, permutarien el dit castell al mateix comte pel de Castellví de la Marca (Pladevall, 1992, p. 378-380).

És en aquest segle x que tenim diferents notícies del castell de la Guàrdia o de Bonifaci per les donacions d'alous i de masos que els comtes de Barcelona fan al monestir de Santa Cecília de Montserrat (Ribas, 1990). Les aprisions ja ens donen a entendre que ens trobem en una terra de masos, on la feina o manera de viure ve condicionada per les característiques del territori. Els pagesos que l'ocuparan cultivaran la terra, criaran el seu bestiar i gestionaran els boscos. En donaran fe els documents i capbreus redactats en època feudal i senyorial.

Posteriorment, seran els vescomtes de Barcelona que posseiran el castell de la Guàrdia, i s'anomenaran també *senyors de la Guàrdia*, fins a l'extinció del llinatge, a inicis del segle XIII. Després de passar per diferents vicissituds, l'any 1370, el rei Pere III el Cerimoniós vengué la jurisdicció i els drets que tenia sobre el castell de la Guàrdia i la parròquia del Bruc al monestir de Montserrat. Segons Albareda (1945, p. 47-52), l'adquisició del castell de la Guàrdia, feta pel pare Jaume de Vivers, fou de gran transcendència:

[...] de voluntat e exprés manament del dit Senyor Rei... haver venut al molt honrat e religiós Frare Jacme, Prior del Monestir de Santa Maria de Montserrat e al dit Monestir per tot temps, en franc alou, lo Castell de sa Guàrdia e la Parròquia des Bruch, ab fortalises e edificis, ab feu, feuaters, vassalls e directes senyories, e ab masies e borges, homes e fembres, censes, delmes agrers e rendes, e ab tots llurs territoris e térmens, e encara ab mer e mixt imperi, e ab tota jurisdicció alta e baixa, civil e criminal, e ab tot altre exercici d'aquella e ab host e calçada e ab totes eixides e sdeveniments, fruits, pertinències e drets dels dits Castell e Parròquia.

4. Escrit, en els registres i notícies de pergamins del segle x relatius al monestir de Santa Cecília de Montserrat, *Bonefacio* i *Bonefacii* (944-946) (Ribas, 1990, p. 70-71).

5. *Aprisiar* és «ocupar (una terra sense titular directe) amb el propòsit de rompre-la, d'explotar-la com cal i d'obtenir-ne la propietat» (DIEC2).

Uns anys més tard, amb l'adquisició del castell de Collbató, tots els voltants de Montserrat passaren a dependre jurisdiccionalment del monestir. Els desitjos del prior esmentat, segons documenta Albareda,

[...] eren esdevinguts realitats. Els castells, les cases, les propietats, els habitants, la jurisdicció civil i criminal de tota la rodalia de Montserrat pertanyia de dret i de fet al monestir, en una zona extensíssima marcada de nordoest a sudest, pels termes de la Guàrdia, el Bruch, de Collbató, d'Esparreguera, d'Olesa i de Monistrol.

A partir d'aquest moment, finals del segle XIV, el règim feudal decaurà i el monestir de Montserrat passarà a ser el senyor directe del territori, gràcies a les nombroses donacions de castells i terres. De manera que el pagès, amb el contracte emfitèutic, esdevindrà senyor útil del mas i les terres, amb dret a la seva explotació i amb l'ús perpetu del mas, però amb uns deures i obligacions envers el senyor, propietari real de tot el territori. Aquests deures i obligacions quedaven detallats en els documents, fets davant notari i procurador, anomenats *capbreus*. Així, el pagès es veia compromès a pagar de manera periòdica, ja sigui en diners, feina al camp, censos, delmes, espècies (gallines, cabrits, formatges...) i altres activitats controlades pel monestir, com són la taula de la carnisseria o la ferreria.

Aquest domini senyorial, territorial i jurisdiccional del monestir de Montserrat sobre tots els homes i tot el territori del voltant es va allargar fins al segle XIX, moment en el qual es va desarticlar el sistema senyorial (Ribas, 1997, p. 199).

L'economia. El Bruc, una terra de secà

Al llarg de la història, l'economia del Bruc s'ha basat essencialment en l'agricultura i la ramaderia de subsistència. Els conreus predominants han estat durant segles els de secà, principalment cereals, vinya, olivera i farratge per al bestiar. També l'aprofitament i explotació dels boscos han estat un recurs cabdal fins fa poques dècades.

La documentació antiga aporta dades prou específiques que ens permeten conèixer en què es basaven els cultius i com era la ramaderia als segles passats. Gràcies a les confessions fetes en els capbreus⁶ que s'anaven revalidant periòdicament, podem saber de cultius de lli, cànem, safrà, llegums, vinya, oliveres, ordi,

6. Per aquest estudi hem pogut consultar els capbreus del Bruc i la Guàrdia dels anys 1496, 1546, 1611, 1642, 1670 i 1725-1726. El capbreu de 1611 conté referències d'actes públics fets al segle XIV i inicis del XV.

civada, blat, productes de l'horta...; del bestiar comú que es criava als masos, com ara gallines, cabrits, porcs, pollastres, anyells, bous... Els pagesos, senyors útils del mas, havien de tributar al senyor de la terra, propietari directe, el delme i les primícies prèviament establerts, i ho havien de fer en el període acordat. Aquestes obligacions —o *contracte emfitèutic*, que és com s'anomenava— quedaven redactades davant notari en els capbreus. Els topònims que s'hi recullen són també una bona font que parla per ella mateixa del paisatge i de les característiques del territori.⁷ Són com un llibre obert, però cal saber llegir-lo amb atenció, i no sempre la lletra és prou entenedora ni els topònims prou clars.

La documentació també ens aporta dades sobre altres oficis i fonts d'ingressos. Un exemple n'era l'explotació que es feia del bosc en època passada. Els boscos eren profitosos i amb un valor clarament expressat, per exemple, en els capbreus i llibres de rendes.⁸ Els propietaris els arrendaven a fi d'aprofitar-ne les herbes que se'n poguessin treure, en recol·lectaven les glans, en treien llenya, feixos i fogots per als forns, llenya per a fer carbó...; d'aquí els oficis de boscaseser⁹ i de carboner. També trobem documentats l'ofici de mestre de cases,¹⁰ teixidor,¹¹ vidrier,¹² el negoci de venda de glaç,¹³ de venda de carn, aquest expressat com «el poder i facultat de tallar i vendre carn a la taula de la carnisseria»,¹⁴ de

7. La peça del collet de la Vinya, la Vinyassa, els Farraginals d'en Fartàs, la Clota de les Oliveres Bonals, la rovira del Boixadell... són exemples replegats dels capbreus.

8. En el manual de *Testaments i llevador de rendes 1592-1617* (AHBSFL), s'hi especifiquen arrendaments i vendes d'usdefruit de boscos. Posem com a exemple de títol d'arrendament el pagès Joan Matha, que arrenda un bosc a la parròquia del Bruc, on podrà collir totes les herbes i glans dels roures pel preu de divuit lliures (T. Ll. 1597, 26r).

9. Contracte d'arrendament fet per Sebastià Solà de la Vall de la peça del Bosc Gran de Mastac per tal de poder-la conrear, treure'n llenya i fusta pel període de set anys (Llev. 1691, 17v).

10. El 1593, el batlle i els jurats en cap de la Guàrdia acorden donar a preu fet la construcció de la casa de la rectoria de la Guàrdia, a D. Rufat, mestre de cases, habitant d'Igualada (T. Ll. 1593, 11r). Consta com a nom de casa, encara viu, *cal Mestre de la Plaça*, que fa referència a l'ofici de mestre d'obres; ja el trobem documentat al segle XVIII, «Sebastia Escriu, mestre de casas» (LO1, 1764, 391).

11. Cardador d'espardenyes (LO1, 1726, 357); cal Teixidor (PM 1847, 8r).

12. El 1606, els mestres vidriers Jaume Guindí i Pau Rosselló, habitants de la casa del forn de la casa Elies de la Guàrdia, prenen per aprenents de vidrier durant dos anys dos pagesos del mateix terme (T. Ll. 1606, 83v).

13. L'any 1686, Josep Elies i Valentí Oller de la Guàrdia fan acta de venda de setanta-cinc càrregues de glaç del pou de ca n'Oller de la Guàrdia a Francesc Aspau de la vila d'Esparreguera (Llev. 1686, 1r).

14. El poder o la llicència de tallar i vendre carn al mas i a la taula dita de la carnisseria queda descrit en diferents confessions, per exemple en la de Francesc Elies de la Guàrdia (Capb. 1642, 17r), o en la de Josep Sitges de la parròquia del Bruc (Capb. 1726, 38r).

ferrer i d'hostaler,¹⁵ entre d'altres. Els topònims amb referències a terres riques en calç també pressuposen la utilització d'aquest recurs natural: la peça sobre la Calcina, la calcina d'en Bernada, el forn de Calç..., o el mateix forn de Roques Blanques, avui espai protegit; tots ells indiquen l'aprofitament de la pedra calcària del territori.

Però el cultiu de la vinya va ser, abans de l'arribada de la fil·loxera, a finals del segle XIX, bàsic per a l'economia del pagès, que va poder comercialitzar el vi i augmentar així els ingressos.¹⁶ Va tenir una importància molt rellevant la fabricació d'aiguardents establerta a una casa del Bruc de Dalt, coneguda encara ara com a cal Fassiner;¹⁷ les vinyes que hi consten són la de la serra de Ca l'Ignasi, la de la Roca Grillera i la de Mas Grau. Les varietats cultivades eren sumoll, garnatxa negra i blanca, picapoll, martorella...

Però, malauradament, amb el perjudici que va representar la fil·loxera per al negoci del vi,¹⁸ els ceps es van anar arrencant i substituint a poc a poc pel cultiu de l'olivera. Actualment, aquest cultiu compta amb 93 ha de superfície conreada, de les varietats vera i palomar (de cultiu tradicional), i de la varietat arbequina (introduïda més recentment). Més reduït és el cultiu de la vinya, que representa, actualment, 48 ha.

Els conreus de secà, cereals, ceps, oliveres... dibuixaven un paisatge característic d'una època que avui només podem intuir en les petites illes conreades que encara subsisteixen. L'abandó dels cultius d'aquests últims anys ha propiciat el creixement dels boscos de pi blanc i dels matolls. El bosc és, doncs, el veritable protagonista del paisatge, amb pinzellades de petits camps d'oliveres o de vinya, que, de la mà dels pagesos, sobreviuen a l'abandonament cada vegada més generalitzat del camp. Només cal observar el territori per apreciar com a l'entorn de Roques Blanques, Fembra Morta, Moixerigues i bona part del sector de la Guàrdia predominen els boscos de pi blanc i alzines, i un sotabosc característic dels boscos típicament mediterranis. Entre el boscam són visibles les restes d'antics

15. A finals del segle XVIII, l'any 1783, queden documentats quatre hostals o cases que proporcionaven hostatge als viatgers: el de can Pasqual, el de can Maçana, el de ca n'Elies i el de can Solà de la Roca (CON 1783, 1r).

16. L'any 1890, la producció de vi al Bruc va ser de 30.000 hectolitres. D'un total de població de 1.630 habitants, 465 es dediquen al vi. Un vi amb «força alcohòlica, un color viu i un gust excel·lent» (Roig, 1890, p. 80-81).

17. El 1890, Raventós Roig s'anunciava així: «Propietari i colliter de vins negres de primera qualitat, propis per a taula y embarch al Extranjer y Ultramar. Fabricant d'alcohols de vi pur. Casa la més antiga en la fabricació d'alcohols dins el partit d'Igualada, instal·lada en lo Bruch de Dalt, avants en los Hostals» (Roig, 1890, p. 42).

18. Les vinyes es van anar infectant i morint. Aquesta decadència queda documentada en els testimonis de molts arrabassaires i propietaris de vinyes.

marges i feixes, construccions de pedra, petits dipòsits per a fer el sulfat de la vinya... Són vestigis d'un altre temps que configuraven un paisatge que, com deiem, era bàsicament agrícola.

No podem oblidar la important activitat industrial relacionada amb la construcció que es va desenvolupar a finals del segle XIX i durant tot el segle XX. Van arribar a ser cinc les bòbiles que es van dedicar a la producció de les toves, peces artesanals de terra cuita produïdes de manera tradicional (la bòbila del Castellet, la bòbila o terrisseria Elies o de cal Cordero, la bòbila Esteve o del Marrell, el forn morú de can Marquès i la bòbila de Can Vallès). L'argila originària de la zona li donava el color vermell característic i la llicorella, la duresa i resistència necessàries. Altres peces eren els totxos, els maons, els pitxolins i les rajoles. El procés, inicialment, era tot manual, però a partir de l'any 1964 va començar la mecanització, amb la introducció de l'entalladora. Aquesta activitat, actualment, està en un clar retrocés a causa de la crisi econòmica que es va iniciar durant la primera dècada d'aquest segle.

Malgrat que, avui en dia, podríem definir el Bruc a grans trets com un poble dormitori, sense cap activitat econòmica rellevant, cal destacar l'esforç de l'Associació de Pagesos del Peudemont de Montserrat, recentment apareguda, que treballa per revitalitzar l'economia rural. Actualment s'està reactivant la producció ramadera i viticultora, amb noves iniciatives engrescadores que tant de bo siguin plenes de futur.

Les festes

La Festa Major del Bruc se celebra per la Mare de Déu d'agost, el dia 15, amb les activitats pròpies de les festes majors.

La Festa d'Hivern o Festa Petita se celebra el dia de l'Arcàngel Sant Miquel, el 8 de maig; també s'anomena la Festa del Panet, ja que sortint de missa es reparteix un panet beneït a tots els assistents. La tradició diu que cal conservar-lo tot l'any; d'aquesta manera, queda assegurada la protecció de l'arcàngel fins a la diada següent. L'origen de la festa cal buscar-lo en temps antics, quan els habitants del Bruc, alertats per una desgràcia, ja fos una plaga de llagostes o bé la pesta, van invocar l'arcàngel sant Miquel perquè els protegís de la devastació; com a agraïment a la seva intervenció, cada any es beneeixen els panets. La imatge de sant Miquel va ser traslladada de Sant Miquel de Vilaclara, ara en ruïnes, a l'església del Bruc. El primer dissabte de maig se celebra a la Guàrdia.

La festa de la Mare de Déu de la Font se celebra el tercer cap de setmana de maig. Antigament es feia una processó des de l'església a la Font, amb les banderes i l'estendard amb la insígnia de la germandat de la Mare de Déu de la Font. Aquesta germandat, la formava un col·lectiu de pagesos que ajudava els seus

membres i famílies en cas de malaltia. Això era possible gràcies a la quota que pagaven tots els socis. D'aquesta manera, si un d'ells estava malalt, per exemple, quinze dies, els altres socis anaven a fer-li sis jornals a les seves terres, i així no es perdia la collita; si la malaltia durava vint-i-cinc dies, li feien vuit jornals, i, si passava d'aquests dies, cobrava dues pessetes i cinquanta cèntims cada dia (Claramunt *et al.*, 1996, p. 21-25). Actualment, la festa, recuperada des de l'any 1996, se celebra amb una missa i un vermut a la Font. La imatge de la Mare de Déu de la Font és una rèplica de la imatge de la Verge del Roser que es resguarda a l'església.

Una festa més moderna és la del Timbaler. Commemora, amb un esperit festiu i d'agermanament entre els pobles, els fets històrics de la batalla del 6 de juny de 1808 de la Guerra del Francès.

La gent més gran encara recorda la festa religiosa del Salpàs. Per Setmana Santa, el capellà, junt amb els escolanets, feia el recorregut per les cases del poble per tal de beneir-les amb aigua i sal. Es preparava una pasta amb aquests elements i, després de la benedicció, el mossèn la tirava amb una cullera a la paret de cada casa. Un altre dia feien el recorregut i la benedicció de les masies. Les cases, beneïdes, quedaven protegides del mal. Tot i aquest caràcter religiós i cristià de la festa, el seu origen el trobaríem en els ritus pagans antics.

FIGURA 3. Festa del Timbaler, la benedicció del mossèn (2016).

FONT: A. Rehues Estivill.

FIGURA 4. Festa de la Mare de Déu de la Font, any 2015.

FONT: A. Rehues Estivill.

CONTINGUTS, METODOLOGIA I CRITERIS ESTABLERTS

Continguts i metodologia

Aquest treball conté els noms de persona i de lloc del terme del Bruc, és a dir, els antropònims i topònims. La llista s'ha elaborat a partir de les fonts orals, amb entrevistes fetes a les persones més grans del poble i amb converses més esporàdiques que, a poc a poc, han anat sumant i ampliant el contingut i el coneixement del territori, i, d'altra banda, a partir de fonts documentals dels arxius que s'han pogut consultar.

Les entrades s'han ordenat de manera alfabètica a partir de l'específic, seguint les pautes del *Manual per a l'elaboració de reculls onomàstics*¹⁹ de la Societat d'Onomàstica, adherida a l'Institut d'Estudis Catalans. Cada entrada conté una sèrie d'elements que conformen l'article. El nom està remarcat en negreta, tal com s'estila en aquests reculls, a fi de facilitar-ne la lectura. Quan el nom consta de més d'un element, d'un substantiu precedit d'un article o d'una part genèrica més extensa, després de l'específic situem una coma i, seguidament, aquesta part genèrica. L'específic, l'escrivim en majúscula i la resta d'elements, en minúscula. En el cas dels noms compostos, amb més d'un element, fem l'entrada pel primer específic, de manera que deixem com a genèric un únic element (a més dels articles, preposicions i adverbis): *Font del Bruc, torrent de la; Forn de la Calç, cingle del; Pla de la Moixona, el sol del*.

Si el nom és viu, s'anota la transcripció fonètica al costat mateix de l'entrada, a la dreta, entre claudàtors, utilitzant el sistema de l'alfabet fonètic internacional (AFI). Se segmenta per mots, per tal de facilitar-ne la lectura. No es donen les transcripcions fonètiques dels noms només recollits en fonts documentals.

Algunes entrades consten d'una explicació complementària, com pot ser un comentari que ens ajudi a situar geogràficament el topònim, o bé alguna característica lingüística o un fet rellevant que ens amplii positivament l'article. En algun cas que ens ha semblat interessant, hem posat entre cometes baixes una explicació feta per l'informant, però sense donar-ne el nom. I, també entre cometes baixes i a la línia següent, l'extracte documental, és a dir, el fragment de text o la citació literal que ens documenta l'entrada. Quan els extractes que il·lustren el nom són més d'un, els anotem del més antic al més actual, separats per un punt i coma.

És habitual que els masos, peces de terra, torrents, etc. canviïn de nom al llarg del temps o mantinguin més d'un nom durant anys. Per aquesta raó i perquè la

19. Aquest manual, recentment editat (Batlle, Bagur i Navarro, ed., 2021), ha estat una bona ajuda en l'elaboració de la llista, ja que els dubtes amb els quals he anat topant, com a principiant inexperta en la realització d'inventaris, els he pogut anar aclarint i trobant-hi les solucions. Un bon suport del tot indispensable.

multiplicitat de noms no es perdi i quedi reflectida, aquests noms han estat considerats i se n'ha fet l'entrada corresponent, amb la indicació que també es troben recollits amb un *supra* o *infra*.

Si hi ha una altra entrada que s'hi relaciona i d'alguna manera sembla que es pot acabar de completar remetent-hi, s'indica amb un «V. t.» ('vegeu també') i el nom de l'entrada a la qual es remet.

Si es dona el cas que coincideixen dos noms, ja siguin àlies, cognoms, topònims..., se'ls ha donat entrades individuals diferenciades amb un superíndex. I quan és necessari distingir si pertanyen al Bruc o a la Guàrdia, s'ha afegit, al costat de l'entrada, «(B)» per al Bruc i «(G)» per a la Guàrdia.

Els noms dels topònims, en la seva entrada, s'escriuen d'acord amb la normativa vigent del català, seguint les normes establertes per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.²⁰ Per exemple, l'entrada *can Massana* serà *can Maçana*; per *cal Peloni / Paloni / Poloni*, l'entrada serà *cal Pol·loni*; per *cal mestre Ayguadé*, serà *cal Mestre Aiguader*. O, el mateix nom del Bruc, que trobem escrit amb el dígraf *-ch* a final de mot, *el Bruch*, l'escriurem *el Bruc*. Però aquestes peculiaritats gràfiques, que són habituals perquè apareixen abans de la normativa fabriana, queden reflectides en els extractes documentals, que no es modificaran. Davant dels dubtes sobre l'ortografia dels llinatges, s'han tingut en consideració i han estat de gran aclariment les reflexions i els consells expressats per Amigó (1999). D'aquesta manera, ens pot sorprendre veure algun nom propi molt usual escrit segons la normativa. És el cas, ben significatiu, de l'antropònim de la família *Casas* que dona nom a l'edifici, avui propietat de l'Ajuntament, i que alberga les oficines municipals i la biblioteca, i és conegut com a *can Casas*, amb el manteniment de *-as* final per a un plural que no s'ha normativitzat fins al moment. O els llinatges *Elies* i *Ferrers*, que hem trobat documentats amb totes les formes possibles, pel que fa a les vocals àtones i sense la consonant muda de *Ferrers*; fins a quatre possibilitats per a cadascun d'aquests cognoms. Ara bé, en el cas de cognoms poc freqüents i que han presentat més dubtes, hem consultat el *Diccionari català-valencià-balear* i l'obra *Els llinatges catalans*, de Francesc de Borja Moll. I per a alguns dels casos que no hi apareixen, a l'hora d'escriure'ls ens hem orientat per la forma més antiga documentada i per la més freqüent, sempre tenint-ne en compte l'origen etimològic, si és que es coneix.

20. Dels criteris establerts sobre l'ortografia dels topònims i dels llinatges és prou aclaridor el document «Sobre toponímia», a *Documents de la Secció Filològica: III* (1996, p. 165): «La toponímia és un dels factors més importants d'identificació d'una comunitat lingüística: és un dels aspectes on la llengua té una major repercussió social per mitjà de la nombrosa informació de la senyalització viària (i, indirectament, dels mapes); per aquesta raó és molt important que aquesta informació s'ajusti a la normativa vigent del català i que no ofereixi una diversitat de formes en casos paral·lels».

S'ha establert una entrada per als genèrics més freqüents, com *casa*, *capella*, *mas* o *vinya*. Però cal dir que els termes *casa* (preveient les variants *ca l'*, *ca la*, *cal* i *can*) i *mas* no sempre es poden diferenciar bé l'un de l'altre. Alguns dels masos anomenats així en la documentació antiga, els trobem actualment introduïts per la partícula *ca*, tot i que la seva estructura, localització i funcionalitat és de *mas*. Per aquest motiu, a la llista dels genèrics de *casa* s'inclouen noms de masos com: *can Ferrers*, *can Jorba*, *ca n'Oller*, *can Pasqual* o *can Solà de la Roca*.

També cal dir que en el genèric *partida* hem trobat una dificultat afegida. Definida en el diccionari com a «porció de terreny d'alguna extensió i designada amb un mateix nom, part del terme pertanyent a un poble» (DIEC2), aquestes no són fàcils de situar ni molt menys de delimitar. En aquest territori, les partides prenen els noms de masos antics que ja no existeixen i que tampoc es recorden, com *Bombau*, *Mas Romaní* o *Quer*, o de peces de terra també antigues amb noms ja oblidats, com *els Ametllerets*, *les Esqueroses*, *Pla de la Verdall* o *Querrubí*. Aquests noms, quan s'han trobat documentats clarament com a partides, s'han recollit, tot i que poden semblar una repetició innecessària dels noms de masos o de peces de terra homònims; però el fet és que ens il·lustren un territori àmpliament conreat i parcel·lat que avui ja no existeix, perquè les terres han quedat en gran part incultes. No s'ha pogut elaborar cap mapa que les situï, atès que la majoria s'han oblidat.

Pel que fa als noms més moderns de roques, agulles, canals i altres elements orogràfics de la muntanya de Montserrat, s'han tingut en compte tan sols els noms dels elements que des d'antic han estat més significatius per a la gent del territori. Per exemple, els noms de les serres de *els Pallers* o *la Palomera*; d'agulles i roques destacables per la seva forma capritxosa com *la Bola de la Partió*, *la Foradada*, *el Lloro* o *el Montgròs*, i d'altres que, per la seva funció orientativa del pas de les hores, també han estat conegudes i necessàries per als pagesos de l'entorn, com *la Pastereta*, *la Roca Vella* o *la roca de les Vuit*. Hem de tenir en compte que els usos de la muntanya han canviat: s'ha passat d'un control absolut del terreny conreable i poc interès per les zones més feréstegues, pedres i roques del massís, a una situació totalment inversa. La pagesia ha retrocedit i el muntanyisme i l'escalada, principalment aquestes últimes dècades, han irromput de manera massiva a la muntanya de Montserrat, fet que ha propiciat l'aparició de noms nous indispensables dins d'aquests sectors, però d'escassa, o fins i tot diria nul·la, rellevància per a la població autòctona. En l'annex s'ofereix la llista amb els noms de les 497 agulles montserratines del terme.

Finalment, s'han elaborat els mapes i plànols que complementen l'estudi, que situen els carrers, els noms de casa, els torrents i els masos. En l'apartat «Bibliografia» s'han anotat les obres que ens han ajudat a confeccionar el text.

Criteris adoptats en les transcripcions dels documents

S'ha mirat de respectar al màxim possible el document original i s'hi ha intervingut l'indispensable per tal de facilitar-ne la lectura i la comprensió. S'hi ha dut a terme les accions següents:

- S'han desenvolupat les abreviatures.
- S'ha regularitzat la puntuació segons criteris actuals.
- S'ha regularitzat l'ús de majúscules i minúscules.
- S'ha regularitzat l'ús de la *u* i la *v* d'acord amb els usos actuals.
- S'ha normalitzat l'ús de la *j* i de la *i* en els textos catalans, i en els llatins la *j* s'ha transcrit com a *i*.
- S'han mantingut les consonants dobles, tant a l'inici de paraula com al mig.
 - En els textos catalans, els mots units o separats de manera irregular s'han adaptat als criteris actuals, amb l'excepció dels topònims compostos.
 - En els textos catalans, s'ha regularitzat l'ús de l'apòstrof i del guionet. S'ha utilitzat el punt volat per indicar les elisions o aglutinacions que actualment no es poden representar d'altra manera.
 - En els textos llatins, s'ha utilitzat el punt volat quan ha calgut regularitzar un apòstrof o un guionet.
 - S'ha fet servir el claudàtor per indicar aquells mots o lletres reconstituïts de manera hipotètica, és a dir, quan són il·legibles però el text permet fer-ne la reinterpretació. Però quan aquesta reinterpretació no ha estat possible, ja sigui perquè el text és il·legible i ininterpretable per corrosió o per altres impediments, s'ha emprat el claudàtor amb punts suspensius.
 - Si el document té elidida alguna de les seves parts i ho indica per mitjà d'alguna de les fórmules habituals, s'ha indicat amb l'ús, en cursiva, de *et cetera*.
 - Per a marcar l'elisió d'una part del text de manera voluntària, per part nostra, s'ha expressat amb l'abreviatura actual habitual, posada entre parèntesis i en cursiva: (*etc.*).

Fonts documentals

LES FONTS ORALS

L'ajuda de les fonts orals ha estat com un degoteig constant que ve de lluny, perquè aquest treball comença a prendre forma molt abans que existís com a projecte. Ens remuntem a l'any 2015, quan vàrem iniciar el recull dels noms de casa del Bruc. Per aquest motiu, les fonts orals amb les quals hem pogut comptar han estat les de molts veïns del Bruc que generosament s'han avingut a explicar-nos petits detalls de les seves vivències, dels seus records, i d'aquesta manera han contribuït en l'elaboració d'aquest recull.²¹ Tanmateix, volem citar els noms dels bruquetans la veu dels quals, d'alguna manera, ha esdevingut especialment significativa:

— Joaquim Almirall Bas, de cal Xic del Mata de Pierola. Nascut a Pierola l'any 1945, pagès i caçador.

— Conxita Altirriba Termes, de cal Rossell. Nascuda al Bruc l'any 1922, mocadera i pagesa.

— Joan Canudas Jorba, de cal Ventura. Nascut l'any 1952. Vinculat al Bruc des de jove.

— Jaume Escriu Puiggròs, de cal Mestre de la Plaça, conegut com «el Vicari». Nascut al Bruc l'any 1924, pagès.

— Miquel Pons Basolí, de cal Cerdanet. Nascut al Bruc l'any 1932, pagès. Mort l'any 2022.

— Mateu Puig Ollé, de cal Vileta. Nascut al Bruc l'any 1940, amb diferents oficis, també pagès.

— Núria Reventós Oller, de cal Fessiner. Nascuda al Bruc l'any 1932, mestressa de casa.

21. Els noms dels informants estan recollits degudament a Rehues (2018, p. 58-60).

— Jeremies Ribera Riembau, de can Ribera. Nascut al Bruc l'any 1952, amb diferents oficis, també pagès.

— Montserrat Tobella Boada. Nascuda l'any 1935. Des de petita vinculada a ca n'Elies de la Guàrdia.

— Eduard Torrens Mariano. Nascut l'any 1968. Viu al Bruc des de jove, de professió bomber.

— Montserrat Vallès Febrés, de can Vallès. Nascuda al Bruc l'any 1924, mestra. Morta l'any 2018.

LES FONTS ESCRITES

Arxius

ACA	Arxiu de la Corona d'Aragó
ACAN-AFMI	Arxiu Comarcal de l'Anoia - Arxiu Fotogràfic Municipal d'Igualada
AMB	Arxiu Municipal del Bruc
AMM	Arxiu del Monestir de Montserrat
AHBSFL	Arxiu Històric del Bisbat de Sant Feliu de Llobregat
BC	Biblioteca de Catalunya
BM	Biblioteca de Montserrat

Fons particulars:

FCF	Fons de cal Fessiner
FCV	Fons de can Vallès

Descripció de les fonts escrites

- *Pergamí 192, número registre 1971.* (BC)
Biblioteca de Catalunya. Escripura de cessió d'un mas de Vilaclara al monestir de Sant Cugat del Vallès. Amb data de 1159. Citat com: Perg. 1159, línia.
- *Cartas Reales, Pedro III [IV], 1158.* Pergamí amb data 1340-09-03, Barcelona. (ACA)
Carta de Pere el Cerimoniós al batlle de la Guàrdia. Citat com: Perg. 1340, línia.
- *Cartas Reales, Pedro III [IV], 1821.* Pergamí amb data 1342-07-14, Barcelona. (ACA)
Carta de Pere el Cerimoniós als consells de Terrassa, Vacarisses, el Bruc i la Guàrdia. Citat com: Perg. 1342, línia.

— *Pergamins de can Vallès* (AMM)

Són vint-i-un pergamins, datats entre l'any 1377 i el 1593, que es troben a l'Arxiu del Monestir de Montserrat, excepte el pergami número 15, que el conserva la família Vallès. Hem mantingut la numeració establerta per la Biblioteca de Montserrat en el full *Resum dels pergamins de can Vallès* —la qual va del número 1 al 20—, però amb una petita variació, ja que el pergami amb data 1393-04-20 es troba sense numerar, i, per tal de mantenir la numeració establerta per l'Arxiu del Monestir de la resta de pergamins, enumerem aquest com a pergami número 3*b*, i el seu anterior com a pergami número 3*a*. Especifiquem aquí els pergamins consultats amb la data segons l'ordre any-mes-dia:

Pergami núm. 1. Datació: 1377-8-12 (és còpia d'un document de l'any 1235)

Pergami núm. 2. Datació: 1362-1-3

Pergami núm. 3*a*. Datació: 1357-3-23

Pergami núm. 3*b*. Datació: 1393-4-20

Pergami núm. 4. Datació: 1408-11-5

Pergami núm. 5. Datació: 1408

Pergami núm. 6. Datació: 1410-3-20

Pergami núm. 7. Datació: 1411-5-1

Pergami núm. 8. Datació: 1415-9-4

Pergami núm. 9. Datació: 1415-4-1

Pergami núm. 10. Datació: 1418-7-6

Pergami núm. 11. Datació: 1423-8-7

Pergami núm. 12. Datació: 1429 i 1431

Pergami núm. 13. Datació: 1439-1-6

Pergami núm. 14. Datació: 1531-4-29

Pergami núm. 16. Datació: 1575-5?-16

Per a citar aquestes fonts s'ha utilitzat l'abreviació: Perg. CVnúm. de pergami, any, línia.

Documents arxiu can Vallès

Pergami núm. 15. Datació: 1577-1-24. Citat com: Perg. CV15, 1577, línia.

Caixa 1. Diferents documents de venda i contractes.

— *Capbreu de Collbató, el Bruc i la Guàrdia, de 1496.* (ACA), Arxiu Notarial, Igualada, 1033, lligall del capbreu del Bruc, lligall del capbreu de la Guàrdia, Franquesa, Jaume Honorat.

Els folis no estan numerats i partim amb el número de foli 1 per a la primera confessió del Bruc: *Homine termini castri de Brucho. Confessio Jacobi Jorba baiuli de Brucho*. Citat com: Capb. 1496, foli.

- Dins el mateix volum, el primer lligall correspon al capbreu d'Esparreguera, aquest amb els folis numerats; segueixen els de Collbató i Manonelles.
- *Fogatge de 1497, Arxiu de la Corona d'Aragó, Reial Patrimoni, Mestre Racional 2969*, f. 132r i 132v. (ACA)
Citat com: Fog. 1497, foli.
 - *Llibre de testaments* (dos volums, de la A a la J, 1500-1850). (AHBSFL)
Citat com: Ll. T. any, número testament.
 - *Llibre de testaments* (dos volums, de la L al final, 1500-1853). (AHBSFL)
Citat com: Ll. T. any, número testament.
 - *Capbreu de Bruco et de Guàrdia Montisserrati, de 1546*. (ACA), Arxiu Notarial, Igualada, 1022 (1), (2), Franquesa, Martí Joan.
A la coberta du escrit l'any 1540. Conté còpies d'escriptures dels segles XIII i XIV.
El capbreu del Bruc (1), amb les dates 1546-10-08 / 1548-10-03. Citat com: Capb. 1546, foli.
El capbreu de la Guàrdia (2), amb les dates 1545-02-06 / 1546-11-28. Citat com: Capb. 1546G, foli.
 - *Fogatge de 1553, Arxiu de la Corona d'Aragó, Reial Patrimoni, Mestre Racional 2598*, f. 189v. (ACA)
Citat com: Fog. 1553, 189v.
 - *Expedient 853. Vilaclara. El Bruc. Alegres. Any 1554*. (ACAN-AFMI)
Document conservat a l'Arxiu Comarcal de l'Anoia. Citat com: Exp. número expedient, any.
 - *Llibre de baptismes i òbits 1561-1641*. (AHBSFL)
Citat com: LBO any, pàgina.
 - *Testaments i llevador de rendes 1592-1617*. (AHBSFL)
Són cent setze fulls numerats més dotze pàgines de l'índex. Citat com: T. Ll. any, pàgina.
 - *Notarial testaments 1593-1962*. (AHBSFL)
Són dos llibres o plec. Citat com: NT any, plec, número testament.
 - *Capbreu de Collbató i el Bruc per manament del monestir de Montserrat, de 1611*. (ACA), Arxiu Notarial, Sant Feliu de Llobregat, 490, Joan Castell (júnior).
Amb les dates 1611-07-08 / 1611-11-17. Citat com: Capb. 1611, foli.
 - *Capbreu de Collbató, el Bruc i la Guàrdia de Montserrat per manament del monestir de Montserrat*. (ACA), Arxiu Notarial, Sant Feliu de Llobregat, 491, lligall del capbreu del Bruc, lligall del capbreu de la Guàrdia, Quadradal, Pere Alfons.
Amb les dates 1642-11-23 / 1645-08-19. Comprèn els capbreus de Collbató i Manonelles (4), el Bruc (5) i la Guàrdia (6). Queda especificat en el foli 1r

- «Primera ma del capbreu de Collbato, Bruch, Guardia». Separats en tres lligalls amb numeracions independents. Citats com (5): Capb. 1642, foli; (6): Capb. 1645, foli.
- *Llibre dels òbits 1642-1764*. (AHBSFL)
Conté defuncions de Santa Maria del Bruc i de Sant Pau de la Guàrdia. Citat com: LO1, any, pàgina.
 - *Capbreu del terme del Bruc, 1670*. (AHBSFL)
Són seixanta-vuit folis numerats. Està indicat que és «Còpia autèntica del primer capbreu del terme del Bruch y los terratinents». Citat com: Capb. 1670, foli.
 - *Llevador de les escriptures públiques preses per lo Reverend Gaspar Aguilera, rector del Bruch, des de l'any 1686 fins a 1695*. (ACAN-AFMI)
Són quaranta-vuit fulls numerats. Notarials, 313.40 (17). Citat com: Llev. any, pàgina.
 - *Llibre de baptismes 1690-1756*. (AHBSFL)
Baptismes del Bruch i de la Guàrdia. Citat com: Ll. B. 1690, any, pàgina.
 - *Inventaris particulars 1703-1730*. (AHBSFL)
Carpeta amb dos lligalls de sis fulls (215 × 155) que contenen els inventaris de la casa Riambau (1703) i de Jaume Illa (1730). Citat com: Inv. any, foli.
 - *Capbreu de la Guàrdia de Montserrat per manament del monestir de Montserrat, de 1725*. (ACA), Arxiu Notarial, Sant Feliu de Llobregat, 381, lligall del capbreu de Manonelles. Oliver, Honorat.
Amb les dates 1725-10-25 / 1725-11-05. Citat com: Capb. 1725, pàgina.
 - *Capbreu del Bruc per manament del monestir de Montserrat, de 1726*. (ACA), Arxiu Notarial, Sant Feliu de Llobregat, 381, lligall del capbreu de Collbató. Oliver, Honorat.
Amb les dates 1726-01-05 / 1726-04-12. Citat com: Capb. 1726, número de pàgina.
 - *Concòrdies* (de 1726 a 1801). (AHBSFL)
Carpeta amb escriptures vàries. Citat com: CON any, pàgina.
 - *Llibre de baptismes de la parròquia i Iglesia del Bruch, any 1756*. (AHBSFL)
Citat com: Ll. B. 1756, any, pàgina.
 - *Llibre dels òbits del Bruch i la Guàrdia 1764-1802*. (AHBSFL)
Amb dues-centes pàgines numerades. Citat com: LO2, any, pàgina.
 - *Llibre de baptismes*. (1819-1858) (AHBSFL)
Amb 458 pàgines numerades (310 × 215). Citat com: Ll. B. any, pàgina.
 - *Translació de domini de finques rústiques i urbanes del Bruc. Llibre 93*. (ACAN-AFMI)
Llibre de registre d'hipoteques i de finques rústiques dels anys 1845 al 1851. Citat com: Ll. 93, any, pàgina.

- *Padró municipal de 1847*. (AMB)
Citat com: PM 1847, pàgina.
- *Padró municipal de 1848*. (AMB)
Citat com: PM 1848, pàgina.
- *Sant Pau de la Guàrdia. Records, costums i tradicions*. (AHBSFL)
Són disset plec de fulls, numerats de l'1 al 15, els dos últims sense numerar. Consta l'any 1850 i també notes d'anys anteriors. Citat com: Ll. rec. any, número del plec.
- *Translació de domini de finques rústiques i urbanes del Bruc. Llibre 115*. (ACAN-AFMI)
Llibre de registre d'hipoteques i de finques rústiques dels anys 1851 al 1862. Citat com: Ll. 115, any, pàgina.
- *Translació de domini de finques rústiques i urbanes del Bruc. Llibre 116*. (ACAN-AFMI)
Llibre de registre d'hipoteques i de finques rústiques dels anys 1851 al 1853. Citat com: Ll. 116, any, pàgina.
- Caixa 824. (AMB)
Amillaraments (1895-1935). Citat com: C. 824, any.
- Caixa 825. (AMB)
Amillaraments (1893-1922). Citat com: C. 825, any, foli.
Padró General (any 1936). Citat com: C. 825, any.

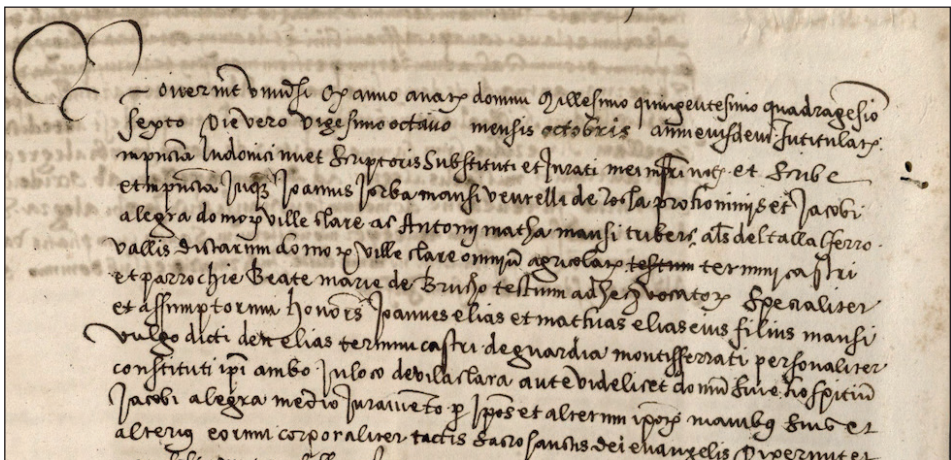

FIGURA 5. Fragment de la confessió de Joan Elies i Mateu Elies, el seu fill, del mas Elies del castell de la Guàrdia, per les cases i hereditats, que van ser de Pere Elies, situats a la vall de Vilaclara del terme del Bruc.

FONT: Capbreu de 1546, 66r.

- Caixa 830. (AMB)
Refundición Ayuntamiento del Bruc, 1942. Citat com: C. 830, 1942, foli.
- Caixa 902. (AMB)
Conté diferents plecs de fulls d'hisenda, fiscalitat, impostos municipals i estatals, dels anys 1845-1853. Citat com: C. 902, any.
Llibre de *Amillaramiento de las fincas rústicas y urbanas y sus valores y sus productos*. Citat com: C. 902, Ami. número finca/peça, any.
Llibre de la *Relació de les cases, heretats, terres, olivars, vinyals y demás dependències d'aquest poble del Bruch en lo any 1845*. Citat com: C. 902, Ll. fis. any.
- Caixa 906. (AMB)
Conté diferents plecs de fulls d'hisenda, fiscalitat, impostos municipals i estatals, dels anys 1861-1895. Citat com: C. 906, Ll. fis. número finca/peça, any.
- *Llibre d'administracions.* (AHBSFL)
Carpeta amb escriptures varies. Citat com: Ll. Ad. any, foli.
- *Esglésies i capelles.* (AHBSFL)
Carpeta amb escriptures varies. Citat com: EC any.

Llista de noms

Abat Escarré, el carrer de l' [əɫ kə're ðə tə'βat əskə're]
A la urbanització del Bruc Residencial.

Abella

«Andreu Abella pages de la Guardia» (LO1, 1721, 184).

Cognom documentat al segle XVIII.

Abeuradors, hort dels

«anomenat lo hort dels Abeuradors mitgensant la sobredita riba y part ab lo camí Real qui va de la ciutat de Barcelona a la vila dels Prats de Rey» (Capb. 1611, 94r); «y a tremontana part ab les honors de dit Antoni Domenech anomenat lo hort dels Abeuradors» (Capb. 1670, 34v).

Abreira, el carrer d' [əɫ kə're ðə'βrɛrə]
A la urbanització del Montserrat Parc.

Adelina, ca l'

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Agneta, ca l' ['ka ləg'ɲetə]

Nom de casa del carrer del Bruc del Mig, abans coneguda com a *cal Josepet del Jumet* (*infra*). És hipocorístic del prenom *Anna*.

Aguilera¹

«Aguilera» (Ll. B. 1690, índex); «Jaume Aguilera pages habitant en la barraca de la Morera» (LO1, 1748, 300); «Joan Aguilera Vila» (NT 1900, 2, 22); «Aguilera» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVII, XVIII i XX.

Aguilera²

«Vincencii Sola, alies Aguilera mansi de Rocha» (Capb. 1496, 22r); «Salvatoris Sola, alies Aguilera cultoris mansi de Rocha» (Capb. 1546G, 23v); «Pere Sola, àlies Guilera del mas Rocha del terme del castell de Sant Pau de la Guardia» (Capb. 1611, 148r); «Pere Sola, alies Guilera», any 1611 (Capb. 1725, 19r); «Francesch Sola, alies Guilera» (Capb. 1642, 45r).

Àlies que trobem al llinatge Solà del mas de can Solà de la Roca de la Guàrdia, amb les formes *Aguilera* i *Guilera*.

Agustí

«Bernat Agusti, quondam, de dit terme de la Guardia», any 1436 (Capb. 1611, 163r).

Cognom del qual trobem referència documental ja al segle xv. Probablement el podem relacionar amb el *mas Agustí* (*infra*) de la Guàrdia.

Agustí, mas

«a meridie cum honoribus mansi Agosti» (Capb. 1496, 29r); «mans del Agosti eiusdem termini de la Guardia» (Capb. 1546G, 4v); «in dicto termino de Guardia totum illum mansum vocatum Augustinus» (Capb. 1546G, 8r); «y part ab les honors del dit mas Agosti» (Capb. 1611, 159v); «lo mas Agusti» (Capb. 1645, 18v); «y de alli va a ferir o donar al torrent que discorra del castell de la Guardia y part ab los honors del mas Agustí de ells dits confessants» (Capb. 1725, 21r).

Mas de la Guàrdia, probablement a la vall de Marganell, però no s'ha localitzat. El trobem amb la variant antiga *Agostí* i *Agustí*.

Agustí del Roi

«Agustí del Roi» (PM 1847, 8r).

Renom i nom de casa del carrer del Bruc del Mig documentat al segle XIX.

Aiguader, ca l' [ˈka ɫəjɔəˈðe]

Era una casa del carrer del Bruc de Baix, avui és un bloc de pisos. També es troba documentada al segle XIX una casa amb el mateix nom, al carrer de la Parròquia o Plaça. Nom relacionat amb l'ofici d'aiguader o administrador d'aigües.

«Ayguadé» (PM 1848, 6r).

Ajuntament Vell, l' [ɫəʒuntəˈmemˈbeɫ]

Casa del carrer del Bruc del Mig on fa uns anys hi havia l'Ajuntament. Actualment hi ha el consultori municipal i el casal d'avis. Rep també el nom d'*el Consultori* (*infra*).

Alabedra

«Catharina Alabedra muller de Gregori Alabedra habitant per massover en casa Daroca o, casa Castellar del terme del Bruch» (LO2, 1764, 2v).

Cognom documentat al segle XVIII.

Alapon

«Alapon» (PM 1847, 11v).

Casa del carrer del Bruc de Dalt documentada al segle XIX. Probablement la podem relacionar amb el nom de casa *cal Noi de l'Ampon* i el renom, encara viu, *l'Ampon*; nom opac fins al moment.

V. t. *Noi de l'Ampon, cal; Ampon ca l'.*

Alarics, els

«als Alarichs» (Capb. 1496, 5r); «de pertinentiis dicti mansi Andreu quandam aliam petiam terre bosquinam sitam in termino et parrochia predictis Beate Maria de Brucho nominatam los Alarichs, prope videlicet vineam veteram mansi Pedranos» (Capb. 1546, 15v); «vocata los Alarichs, alies lo Bosch mediis fitiis lapideis que fuit mansi Raffart» (Capb. 1546, 16r); «los Alarichs siue Arigols» i, al lateral, «los Alarichs, alies Arigols» (Capb. 1546, 89v); «los Alarichs, alies lo Coll de na Pampalona» (Capb. 1642, 39v); «los Alarichs, alies lo Coll de na Pampalona» (Capb. 1726, 2r).

Nom que trobem des del segle XV al XVIII, escrit amb la grafia *Alarichs*. Era una peça de terra gran, o partida, situada prop de la muntanya de Montserrat, part bosc i part vinya. En el capbreu de 1546 la trobem escrita *Arigols*, fet que ens porta a pensar en un possible derivat de *arítjol*, planta enfiladissa i espinosa prò-

pia dels boscos mediterranis de pi blanc i alzina (*Smilax aspera*), molt comuna a la zona. No se'n té el record.

V. t. *Arics, els*.

Alba, la font de l'

[lə 'fɔn də 'lɑβə]

A l'antic camí de Can Maçana al monestir, al costat del torrent de la Font de l'Alba.

«font del Alba» (1909, J. C.).

Albellatge, l'

«lo Albalatge de pertinentis mansi de Cabanyes» (Capb. 1546, 63r); «totam illam petiam terre bosquinam et de lecolelles nominata lo Aubellatge, sitam in dicto termino et parrochia Beate Marie de Brucho in partita nominata Puig de Elias e Fembra Morta» (Capb. 1546, 77v); «una pessa de terra nomenada los Albalatges» (Capb. 1611, 135v); «ab una pesa de terra anomenada lo Albalatge de pertinenties del mas Cabanes del dit terme del Bruch» (Capb. 1670, 56v); «tota aquella altre pessa de terra bosquina de tinguda de dos jornals de llauro de mulas poch mes o menos situada en dit terme del Bruch, nomenada Puig de Elies, la qual termena a sol ixent ab honors de Maria Canyellas que foren de Antoni Sola de la Roca del terme de la Guardia, vulgarment dita lo Albellatge» (Capb. 1726, 37r); «lo Albellatge, vuy dita la montaña de Piera» (Capb. 1726, 59v).

Peça de terra que també rebia el nom de *Puig d'Elies* i que en el capbreu de l'any 1726 es recull amb el nom de *la muntanya de Piera*. La trobem escrita amb diferents grafies: *Albalatge*, *Aubellatge*, *Albalatges* i *Albellatge*. L'albellatge és una planta molt comuna de la família de les gramínies (*Hyparrhenia hirta*), anomenada localment *fenal* [fə'nal]. Estava situada al sector de Fembra Morta. El nom no es recorda.

V. t. *Puig d'Elies, el*.

Albó, puig de l'

«ab occidente cum podiolo de l'Albo» (Capb. 1496, 3v); «podiolo dels Albons» (Capb. 1546, 14v); «unes fites mijensant y ab lo pujol dels Albons» (Capb. 1642, 39r); «y ab lo pujol dels Albons» (Capb. 1725, 2v).

L'albó o l'albó blanc és una planta liliàcia del gènere *Asphodelus*, comuna a l'entorn montserratí. Bé podria ser l'origen d'aquest topònim i d'altres de relacionats: *la serra dels Albons Blancs* i *la casa dels Albons*. No s'ha pogut identificar.

Albons, casa dels

«fins a la casa anomenada dels Albons» (Capb. 1642, 30r).

Albons Blancs, serra dels

«in serra vocatam dels Albons Blancs» (Capb. 1546, 28r-28v); «la serra anomenada dels Albons Blancs» (Capb. 1611, 97r); «en lo alt de la serra dels Albons Blancs» (Capb. 1642, 36r); «la serra denominada dels Albons Blancs» (Capb. 1726, 2r).

Nom de la serra que trobem descrita des del segle XVI en la confessió de Joan Subirats (Capb. 1546, 23v) com a afrontació de la peça dels Alarics. Pot estar relacionada amb *el puig de l'Albó* (*supra*), documentat des del segle XV al XVIII. No hem localitzat ningú que en recordi el nom.

Alegre¹

«Michael Alegria, mansi de Vilaclara» (Capb. 1496, 15v); «la viuda Alegre» (Fog. 1553, 189v); «tots los predits germans Alegrias de Vilaclara ço es lo hereu Pere Alegre, Miquel Alegre, Anthoni Alegre, Gabriel Alegre i Jaume Alegre y dues germanes» (Exp. 853, 1554); «Pere Alegre de Vilaclara» (LBO 1604, 79); «Stephania Alegre viuda relictà de Pere Alegre, pages del mas de Vilaclara» (Capb. 1611, 88r); «y abans dels dits pubills Alegres» (Capb. 1670, 58r); «ab honors dels pubills fills y hereus de Gaspar Alegre» (Capb. 1726, 10r).

Llinatge que trobem vinculat al mas Alegre de Vilaclara al llarg dels segles XV, XVI, XVII i XVIII. Sovint apareix pluralitzat i amb oscil·lacions del segment final *-as/ -es*. No ha tingut continuïtat.

Alegre²

«Joannis Alzina, alies Alegre de Apierola» (Capb. 1546, 52v).

Àlies de Joan Alzina del mas Alzina, actual can Pasqual.

Alegre, mas

«a meridie cum honoribus mansi de Alegria de Vilaclara» (Capb. 1496, 28r); «mas Alegria situat en dita parroquia» (CON 1728, 7r).

A la zona de Vilaclara o can Guixà. El trobem documentat en el capbreu de 1496, en la confessió de Miquel Alegre del mas de Vilaclara, junt amb el mas de Cabanyes i el mas Gombau. També s'anomenava *mas Vilaclara* (*infra*). Actualment tots els masos de can Guixà estan en ruïnes.

Aleix

«Aleix» (Ll. B. 1690, índex).

Cognom documentat al segle XVII. També és un nom de casa del carrer del Bruc del Mig.

Aleix, ca l'

[ˈka ləˈlɛʃ]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Abans coneguda com a *cal Mataporcs (infra)*.

Alemaný

[ələˈmaɲ]

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. Actualment amb continuïtat.

«Pau Alemaný» (LO2, 1774, 34v); «Joseph Alemaný» (PM 1847, 4r); «Alemaný» (C. 825, 1936).

Aló, mas

«y del mas Matestachs y mas Aló» (Capb. 1725, 6r).

Altarriba

[,aɫəˈriβə] / [,aɫiˈriβə]

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. Amb oscil·lacions entre la vocal pretònica /a/ *Altarriba* i /i/ *Altirriba*.

«Joseph Altirriba pages del Bruh» (LO2, 1778, 56r); «Altirriba» (Ll. B. 1819, 1); «Altarriba» (PM 1847, 6v); «Altirriba» (C. 825, 1936).

Altimir, mas

«cum honoribus mansi Altimir» (Capb. 1496, 24r); «cum manso Altimir eidem mansos de Rocha cum suis terris unito, agregato et incorporato» (Capb. 1546G, 23v); «juntament ab altre mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas Altimir» (Capb. 1611, 148r); «y lo mas Altemir que posseheix en Pere Sola del dit terme de la Guardia» (Capb. 1642, 16r); «tot aquell mas anomenat de Roca ab todas las terras honors y possessions juntament ab altre mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas Altimir, al dit mas de Roca ab las suas terres unit, agregat e incorporat» (Capb. 1725, 17r).

Mas de la Guàrdia, unit a can Solà de la Roca. Amb oscil·lacions entre la vocal pretònica /e/ *Altemir* i /i/ *Altimir*.

Altra Banda, el carrer de l'

[əɫ kəˈre ðə ˈɫaɫrə ˈβandə]

És com es coneix el carrer de la Parròquia, ja que està situat a l'altra banda del torrent de l'illa i del nucli actual del Bruc. El nom ens descriu la posició del carrer en relació amb el nucli del Bruc.

V. t. *Parròquia, el carrer de la*.

Alzina

«Bernardi Alzina», any 1359 (Capb. 1496, 20v); «cum honoribus d-en Alzina termini dicti castris de Apierola» (Perg. CV5, 1408, 6-7); «Johannis Alzina,

mansi d-en Alzina» (Capb. 1496, 20r); «Joannes Alzina, agricola mansi Alzina, alies Alegre termini castri seu parrochie Sancti Petri de Apiarola» (Capb. 1546, 83r); «dels pubills Alzines anomenada la pessa del Bosch» (Capb. 1611, 89v); «dels pubills Alsinas» (Capb. 1670, 13r); «Marianna Alsina, muller de Francisco Alsina treballador de bras habitant en la cova del Ruvira» (LO1, 1764, 389).

Cognom documentat als segles XIV, XV, XVI, XVII i XVIII. Trobem les formes *Alzina* i *Alsina*. Sovint pluralitzat, *els pubills Alzines*, i amb oscil·lacions del segment final *-as / -es*.

Alzina, mas

«manso Alzina», any 1359 (Capb. 1496, 20v); «a meridie cum honoribus mansi Alzina, termini castri Apierole» (Capb. 1496, 16v); «manso Alzina» (Capb. 1546, 83r); «mas Alsina» (Capb. 1670, 51r).

Documentat des del segle XIV, pertanyia als Alzina del terme de Pierola, però just a tocar del del Bruc. Actualment és can Pasqual.

V. t. *Pasqual, can*.

Alzinar, pla de l'

«una pieza de tierra viña i olivares en la partida la Alsina, situada en este termino municipal de pertinencias de la heredad de can Pascual» (C. 825, 1908); «pla de l'Alzinar» (1909, J. C.).

Partida. A la zona de can Pasqual.

Alzinar d'en Soler, l'

«lo Alzinar d-en Sotella,²² alies la Graiera» (Capb. 1611, 101r); «lo Alzinar d-en Soler, alies la Grayera que es de pertinenties del dit seu mas Alzina la qual termina a sol ixent part ab la honor de Joan Marques del mas Gausachs» (Capb. 1642, 23r); «situada en lo dit terme del Bruch prop lo torrent o riera de Pierola anomenada la Alsina d-en Soler, alies la Grayera» (Capb. 1670, 51r).

Era una peça de terra erma, roquissa i una part bosquina, de cinc jornals, situada a prop del torrent, anomenada també *la Grallera*. Pertanyia al mas Alzina, actual can Pasqual, però dins el terme del Bruc.

V. t. *Grallera, la*.

22. Sembla que *Sotella* ha de ser un error de l'escrivà, ja que aquest és l'únic document en què trobem aquesta forma.

Alzines d'en Cortal, comellaret de les

«fins a les alsines espeses y fins a dit single y va fins a les alsines groses d-en Cortal y devalla alsines avall fins al comellaret de les Alsines d-en Cortal» (T. Ll. 1598, 39r).

Amador, el carrer d' [ə'l kə're ðəmə'ðo]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Amat [ə'mat]

Cognom documentat al segle xx.

«Amat» (C. 825, 1936).

Ambrós

«Joannes Ambros, partor, habitan in parrochia Sancti Pauli de la Guardia» (Llev. 1694, 32r).

Cognom documentat al segle xvii.

Ametllerets, els

«tres feijas de tierra campa con una casita sobre el camino que va de la plaza a la carretera de dos cuartanes y medio de trigo sita en el termino del Bruch y partida los Ametllerets» (Ll. 93, 1846, 9); «Ametllerets» (C. 824, 1928).

Partida.

Ampon, ca l' ['ka ləm'pon]

Al carrer del Bruc del Mig. També dita *cal Peret del Forn* (*infra*).

Ampon, l' [ləm'pon]

Renom. Actualment viu. No se'n coneix el significat.

V. t. *Alapon*; *Peret del Forn*, *cal*.

Andreu

«cum honore Bernardi Andree» (Perg. CV8, 1415, 5); «Ffrancischo Andreu parrochie Sancte Marie de Brucho» (Perg. CV13, 1439, 31); «Francesc Andreu», any 1439 (Capb. 1611, 91v); «Guillermi Andreu» (Capb. 1546, 83r); «Salvador Andreu» (C. 830, 1942, 25).

Cognom documentat als segles xv, xvi, xvii i xx.

Andreu, ca l' ['ka lən 'drew]
Al carrer del Bruc del Mig.

Andreu, mas

«Anthoni Font mansi Andreu» (Capb. 1496, 3v); «mansi Guillermi Andreu» (Capb. 1546, 83r); «ab honor de Rovira del mas Andreu» (Capb. 1642, 21r); «Barthomeu Rovira pages del terme de Santa Maria del Bruch constituyt personalment diu y manifesta y confessa que te y posseheix tot aquell mas anomenat lo mas Andreu» (Capb. 1642, 39r); «tota aquella altra pessa de terra bosquina de pertinentias del dit seu mas Andreu de tinguda de dos jornals de llaurar de mulas poch mes o manco situada en lo dit terme del Bruch» (Capb. 1670, 7r); «tot aquell mas anomenat Andreu» (Capb. 1726, 1r); «ab los honors o, gleva del mas Andreu que posseheix Macia Rovira, que fou de Antoni Rovira» (Capb. 1726, 41v).

Es correspon amb l'actual can Rovira. Observem en els extractes dels capbreus com el nom *Andreu* perdura fins al segle XVIII. Sovint, aquests canvis de nom es donen quan l'hereva és una filla, perd el cognom patern i adopta el del marit. Actualment es coneix amb el renom *Marrell* (*infra*).

V. t. *Rovira, can*.

Andreu Vell, ca l' ['ka lən 'drew 'βeɫ]
Al carrer del Bruc del Mig.

Angelino, ca l'
A la Guàrdia, mas ensorrat.

Anglada

«Anthonii Anglada» (Capb. 1496, 24r).

Cognom documentat al segle xv. Habitant de l'antic mas Claret de la Guàrdia.

Anglada, mas

«manso de Anglada», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «et est de caslano maior manso de Anglada», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101); «et partim cum honoribus mansi Anglada» (Capb. 1496, 29r).

Mas de la Guàrdia. Podria tractar-se del mateix mas de l'Anglada Vella, però no en tenim prou dades per confirmar-ho. No s'ha localitzat.

Anglada Subirana, mas

«mansi de la Anglada Subirana dicti termini» (Capb. 1546G, 6r); «que posseheix tot aquell altre mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas de la Anglada Subirana ab totes ses terres *et cetera* a la gleba de aquell pertanyent situat en dit terme del castell de la Guardia al dit mas Cortal unit e, incorporat» (Capb. 1611, 159v); «tot aquell altra mas dirruhit y desabitat nomenat lo mas Anglada Subirana» (Capb. 1725, 22r).

Mas de la Guàrdia, descrit, ja al segle XVI, derruït i deshabitad. Les seves terres apareixen declarades en la confessió de Gaspar Marc, unides als antics masos Agustí, Cortal, de la Pruna i can Solà de la Vall (Capb. 1546G, 6r). No se'n coneixen vestigis.

Anglada Vella, mas de l'

«et alia parte cum honoribus de l'Anglada Vella» (Capb. 1496, 25r); «totum illum alium mansum vocatum la Anglada Vella ab immemoriali tempore ex toto dirutum depopulatum et deshabitatum» (Capb. 1546G, 7r); «mansi de la Anglada Vella» (Capb. 1546G, 8r); «ab la honor de la Anglada Vella» (Capb. 1611, 157r); «lo mas de la Anglada Vella dirruit y desabitat» (Capb. 1645, 18v); «tot aquell altra mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas de la Anglada Vella» (Capb. 1725, 22r).

Mas de la Guàrdia, descrit derruït i deshabitad en el capbreu del segle XVI. No se'n coneixen vestigis.

Ànima

«Anima» (PM 1847, 4v).

Nom de casa. Consta a la Plaça.

Anoia, el carrer de l'

[əɫ kə're ðə lə'nɔjə]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Antic

«Antich» (PM 1847, 5v).

Nom de casa que consta a la Plaça.

Antiguat

«Antiguat» (PM 1848, 2r).

Nom de casa i renom del carrer del Bruc de Baix, documentat al segle XIX.

Anton de l'Antonet

«Anton del Antonet» (PM 1847, 8r).

Nom de casa i renom del carrer del Bruc del Mig, documentat al segle XIX.

Antonet¹

«Antonet» (PM 1847, 6r).

Nom de casa i renom del carrer del Bruc del Mig i de la Plaça.

Antonet²

«Esteve Marcos (a) Antonet» (C. 906, Ll. fis. 121, 1861-1895).

Àlies.

Antoneta del Racó, ca l'

['ka lɔntu 'njɛtə ðəɫ rə 'ko]

Casa de la plaça del Racó.

Aranyó, mas

«ab oriente cum honoribus mansi Aranyo» (Capb. 1496, 22r); «ab occidente cum honoribus mansi Aranyo uniti manso Cuco» (Capb. 1546G, 22v); «a sol ponent ab les honors del mas Aranyo unit al mas Cuco», any 1575 (Capb. 1611, 150r); «lo dit mas Arenyo» (Capb. 1642, 3r); «dirruits y desabitats y lo foch y estada de aquells amortitzats y de totes las servituts relaxats, lo un dels quals dit y nomenat mas Cucó y lo altre mas Aranyó units y incorporats» (Capb. 1725, 1v).

Mas de la Guàrdia. Sabem que estava incorporat al mas Cucó, però cap dels dos s'ha localitzat. Trobem les formes *Aranyo* i *Arenyo*.

Aranyó, sol de l'

«fins al torrent dit de la Morera y fins al sol del Aranyo» (Capb. 1642, 3v).

Peça de terra de la Guàrdia documentada en les afrontacions de can Rovira, actual ca n'Oller de la Guàrdia.

Arbocers, plana dels

«plana dels Arbocers» (Capb. 1725, 6v).

A la Guàrdia, plana descrita a prop del mas de Cap de Pos. La trobem documentada en la confessió de Josep Elies del mas Elies de la Guàrdia (Capb. 1725, 2v-6v).

Arbres, el pla dels

[ə'l 'pla ðəl 'zəβrəs]

Pla de l'entrada del Montserrat Parc, amb grans plàtans.

Arcada, la cova de l'

Al massís de Montserrat. És una arcada natural originada pel despreniment de les roques del sostre, al torrent de les Grutes. Amb unes dimensions de 5 m de fondària per 20 d'altura i uns 40 d'amplada.

Arcisa, ca l'

['ka ləɾ' sizə]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Segons la memòria oral, *Arcisa* era el nom d'un familiar de l'últim habitant de la casa, la Corona. «Un nom poc comú: primer, la casa es va dir *cal Marc i l'Arcisa*, que eren el matrimoni; després, quan ella es va quedar viuda, va passar a dir-se *ca l'Arcisa*.»²³ És força probable que provinqui del nom de dona *Narcisa*, per un procés de truncació.

Arcs

«Francesch Arcs, fusté, natural de Martorell y habitant del Bruch» (Ll. B., 1821, 17); «Francisco Archs» (PM 1847, 4v).

Cognom documentat al segle XIX.

Arcs, ca l'

['ka 'larks]

«Archs» (PM 1847, 4v).

Nom de casa registrat a la Plaça al segle XIX. Prové del cognom *Arcs*; es recorda el nom de casa, però no ha perdurat.

Argemí

«Argemí» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle XX.

Arics, els

«anomenada los Arichs que antigament eren dos pessés de terra», any 1390 (Capb. 1611, 123v); «quandam aliam petiam terre heremam sitam in termino dicti castri loco vocato als Arichs que fuit d-en Claramun mansi Claramun» (Capb. 1496, 13v); «y per altre camí qui va als Arichs» (Capb. 1611, 89r); «ab una pessa de terra herma de pertinençies del mas Raffart anomenada los Arics que posseix en Joan Subirats» (Capb. 1611, 123v).

23. De font oral.

Peça de terra erma que antigament eren dues peces de vinya plantada. Ja consta, l'any 1390, en la compra feta per Pere Elies i na Elisenda, muller seva. Trobem les formes *Arichs* i *Arics*. Desconeixem l'origen i el significat del nom, però el relacionem amb la peça de terra anomenada els *Alarics* (*supra*). No se'n té el record.

Arics, font dels

«quodam fonte vocato dels Arichs» (Capb. 1546, 36r); «y apres va muntant per la serra que ve de la font dels Arichs» (Capb. 1642, 30r); «la font dels Arichs» (Capb. 1670, 26v).

Arítjols, comellar dels

«lo comellar dels Arijols» (Capb. 1546, 36r); «y de alli passa per una vall o comellar anomenat lo comellar dels Arijols» (Capb. 1642, 30r); «comellar anomenat lo comellar dels Arijols» (Capb. 1670, 26v).

El genèric *comellar*, derivat de *comella*, o coma petita, ens indica que es tracta d'un espai ampli i pregon, en el qual, en aquest cas, predominarien els arítjols. *Arijol* és una variant formal de *arítjol*, planta enfiladissa típicament mediterrània.

Arna, cingle de l'

«lo camí qui va de un single anomenat de la Arna al dit mas de Cap de Pos y a la coma de Moren» (Capb. 1725, 6v).

A la Guàrdia, entre el mas Elies i la font del Boix.

Arna, la font de l' [lə 'fɔn də 'ʎarnə]

Al torrent de la Font de l'Arna. Neix sota la Torre Alta, és a la part alta del torrent de Jolenques.

Arnau

«Joseph Arnau» (NT 1847, 1, 25).

Cognom documentat al segle XIX. El recollim com a habitant de la Guàrdia.

Atzet

«Adset» (Ll. B. 1756, índex).

Cognom documentat al segle XVIII. Llinatge existent en altres poblacions pròximes com Castellfollit del Boix i Òdena, però que al Bruc no ha perdurat. *Atzet* prové de l'etim llatí *ILICETUM*, 'alzinar' (Moll, 1987, p. 239).

Aurèlia, ca l'

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Avalrines, les

«les Avolrrines» (Capb. 1611, 96v); «anomenada les Avalrrines que es una pesa de terra streta la qual capbreva dit Bathomeu Rovira, pare de dit confessant en lo ultim capbreu del any 1611», any 1611 (Capb. 1642, 39v); «situada en lo dit terme del Bruch anomenada les Avalrrines que-s una pesa de terra» (Capb. 1670, 13v).

Peça de terra de dos jornals de llaurar declarada per Bartomeu Rovira del mas Andreu, actual can Rovira, l'any 1611. Amb oscil·lació /a/ *Avalrines* i /o/ *Avolrines*. Mot que ens resulta opac. No se'n té el record.

Avalrines, prop de les

«loco vocato prop les Avalrines prout terminatur ab oriente cum quadam petia terre mansi Raffart» (Capb. 1496, 4r); «pesa prop les Avolrines» (Capb. 1546, 15v).

Peça de terra situada al lloc de les Avalrines. Documentada al segle xv en la confessió d'Antoni Font del mas Andreu; per tant, és probable que es tracti de la mateixa peça de terra anomenada *les Avalrines d'en Font (infra)*. Trobem les formes *Avalrines* i *Avolrines*. No se'n té el record.

Avalrines, puig de les

«ab occidente cum podio de les Avalrines» (Capb. 1496, 8r); «per una serra anomenada de les Avolrrines» (Capb. 1642, 1r); «per un serral amunt fins al puig de les Avolrrines» (Capb. 1642, 28r).

Puig que també el trobem anomenat amb el genèric *serra*, però que no s'ha identificat. Topònim relacionat amb les diferents peces de terra conegudes com *les Avalrines*. Podria ser el mateix topònim que *les Volrines (infra)*. Nom que no es recorda.

Avalrines d'en Font, les

«ab les Avalrines d-en Font» (Capb. 1496, 14v).

Al lloc anomenat *les Avalrines* trobem altres peces de terra de diferents propietaris. Nom que no es recorda.

Avellaners, torrent dels; o, Avellanes, torrent de les

«a ferir al torrent dels Avellanes» (Capb. 1611, 140v); «y part ab lo dit torrent de les Avellanes» (Capb. 1670, 64r); «unas fites de roques blancas que devallan de alt a baix al ferir del torrent de las Avellanes» (Capb. 1726, 37r).

Torrent que no identifiquem. Per les descripcions, el situem a la zona de Fembra Morta.

Bac

«Bach» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Badó

V. *Joan de Cal Vador, cal; Vador; Vador, can.*

Balada

«Joseph Belada, natural de Mediona» (Ll. B., 1819, 5).

Cognom documentat al segle xix.

Balaguer

«Francesc Balaguer» (Llev. 1686, 2r); «Francisco Balaguer pages de dit terme» (LO1, 1724, 188); «Francisca Balaguera, muller de Francisco Balaguer» (Ll. T. 1724, 31).

Cognom documentat als segles xvii i xviii. Trobem també la feminització, *Balaguera*.

Balaguer, cal

[ˈkaɫ βətəˈɣe]

«Balagué» (PM 1847, 1r); «casa Balaguer» (Ll. 116, 1854, 75).

Casa del carrer del Bruc de Baix.

Balanyà

«Maria Balaña, ermitana, muller d'Antoni Balaña» (LO1, 1733, 240).

Cognom documentat al segle xviii.

Balegues

[bəˈɫɛɣəs]

Renom dels habitants de *cal Balegues* (*supra*), Joan i Montserrat. Nom opac fins al moment.

Balegues, cal [ˈkaɫ βəˈɫɛɣəs]

És una casa del carrer del Bruc del Mig. Es desconeix el significat del nom, però sabem que els ancestres dels actuals Balegues provenien del poble veí de Castellolí.

Balegues, el revolt del [ət rəˈβot dət βəˈɫɛɣəs]

S'identificava com a tal el primer revolt de la carretera del Bruc a Can Maçana, la B-111, després de passar l'Hotel Bruc. Feia referència a la vinya del dit Balegues, que era en aquesta zona.

Balma de Can Solà, el torrent de la [ət tuˈren dət ɫəˈβalmə ðə ˈkan suˈla]

S'origina al vessant sud-oest de les Torres, discorre i passa per la balma que li dona el nom i desguassa més avall, a la riera de Pierola.

Balma de Can Solà, la font de la [ɫə ˈfɔn dət ɫəˈβalmə ðə ˈkan suˈla]

Neix a l'interior de la balma homònima. Normalment porta molt poca aigua; és un degoteig.

Barba

«Barba» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Barcelona, l'avinguda de [ɫəβinjˈguðə ðə βərsəˈlonə]

Carrer de la urbanització del Bruc Residencial.

Barceloneta, el raval de la [ət rəˈβaɫ dət ɫə βərsətʉˈnetə]

Grup de cases de la Guàrdia. Comprèn els masos de cal Catiu, cal Quim de Cal Boladeres, cal Boladeres, cal Pa-sol, ca la Simoneta i cal Pau Palletes. Tot i que el nom es coneix, no el fa servir gairebé ningú.

Bargalló

«Magí Bergalló, pastor, natural de Cabrera» (Ll. B., 1822, 54).

Cognom documentat al segle XIX. El trobem amb la forma *Bergalló*.

Barracot, feixa del

«un pedazo de tierra para huerto llamado feixa del Barracot» (NT 1874, 2, 13).

A la Guàrdia, per la zona on hi ha la barraca de vinya de Matastac. Tots els terrenys i vinyes estan abandonats.

Bascaret

«Joan Jorba, Bascaret» (C. 902, 1845).

Àlies.

Bascaret, cal

[ˈkaɫ βəskəˈrɛt]

«Bascaret» (PM 1847, 11r).

Casa que estava al carrer del Bruc de Dalt. Les germanes eren conegudes per la feminització del renom, *les Basqueretes*. Nom opac fins al moment.

Basolí

[bəzuˈli]

«Joseph Basolí, pagès, natural y habitant del Bruch» (Ll. B. 1831, 103).

Cognom documentat al segle XIX.

Basolí, cal

[ˈkaɫ βəzuˈli]

Al carrer del Bruc del Mig.

Bassa del Gorg, puig de la

«ad podiolum Bassie d-en Gorch aigo vessant» (Capb. 1496, 3v).

Bassal dels Gats, camí del

A la muntanya de Montserrat. Actualment se'l coneix com a *camí dels Francesos* (*infra*).

Bassal dels Gats, el torrent del

[ət tuˈren dət βəˈsaɫ delz ˈɣats]

S'origina sota el coll de l'Ajaguda; un dels seus trams és part de l'anomenat *camí dels Francesos*.

Basseda

«Arnaldo Basseda» (C. 824, 1913).

Cognom documentat al segle XX.

Basseda, cal

[ˈkaɫ βəˈsɛðə]

Al carrer del Bruc del Mig.

Basses, coma de les

«y a tremuntana ab la coma de les Bassas» (Capb. 1726, 31r).

La trobem descrita a prop de la Portella.

Bassola, la

[lə βə' sətə]

Petita bassa excavada a la roca on es recollia l'aigua pluvial. Situada per sobre de la Vinya Nova. Actualment acostuma a estar seca.

Batalla, mont de

«ab occidente terminatur sicut aque discurrunt in ipsa valle de Villa Clara et vadunt ad muntem qui dicitur de Batala», any 1221 (Capb. 1546, 4r).

Nom que trobem documentat en una còpia feta l'any 1546 del document de 1221 en el qual Guillem de Guàrdia, àlies *de Montserrat*, fa donació al monestir de Santa Maria de Montserrat, en mans del prior Arnau d'Olivella, de l'alou que posseïa a Vilaclara, al castell del Bruc. La documentació no ens permet determinar la situació d'aquest mont, tot i que estaria a cavall entre el terme de Pierola i el del Bruc.

Batalles, el camí de les

[əl kə'mi ðə tɛz βə'talɛs]

Camí que inclou diversos trams de camins antics, com és el camí del Bruc a Can Maçana. És una ruta de nova creació que commemora les batalles de la Guerra del Francès que tingueren lloc al Bruc.

Batlle

«Batlle» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Batló

«Julià Batllo, Rosa Batllo y Oller muller sua» (LO2, 1770, 23v); «Batlló, pagès de la Guàrdia» (Ll. B., 1805, 1).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX.

Benet

«Catherina Beneta Ollera viuda que fonch en primeres nupcias muller de Salvador Oller, pages de la Guardia, y en segones y ultimes de Joan Benet» (LBO 1598, 74); «que fonch d-en Jaume Benet» (Capb. 1642, 14r).

Cognom documentat als segles XVI i XVII; també la seva feminització, *Beneta*.

Benet, cal [ˈkaɫ βəˈnɛt]

Nom de casa del carrer del Bruc de Dalt.

Bep¹

«Bep» (PM 1848, 6r).

Nom de casa del carrer del Bruc de Dalt.

Bep²

«Jose Parrot (a) Bep» (C. 902, Ami. 207, 1853); «Parrot Antonio (a) Bep» (C. 906, Ll. fis. 229, 1861-1895).

Àlies. Hipocorístic i truncació de *Josep*.

Berenguer, el mas

«quendam mansum vocatum mas Berenguerius» (Perg. CV9, 1415, 3); «dirrutus et deshabetatus vocatus lo mas Berengari» (Capb. 1496, 6v); «vocato lo mas Berenguer» (Perg. CV16, 1575, 80); «tot aquell mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas Berenguer» (Capb. 1611, 94v); «aquell mas dirruit y desabitat anomenat lo mas Berenguer ab la sua gleva y terres de aquell sobre dit seu mas d'en Alies, alias Moya» (Capb. 1645, 14v).

A finals del segle xv es declara ja derruït i deshabetat. Es trobava agregat al mas Elies, actual can Vallès. No se'n coneixen vestigis.

Bernada

«en Bernada» (Capb. 1496, 2v).

Cognom que probablement donà nom a l'antic mas Bernada i a algunes peces de terra.

Bernada, el mas [əɫ ˈmaz βərˈnaðə] / [əɫ ˈmaz βərˈnaðəs]

Estava situat al sud-est del terme, on actualment hi ha la Vinya Nova. El trobem documentat des del segle xv. I, tot i que es declara derruït al segle xvi, encara hi ha qui en recorda el nom i el menciona com a *mas Bernada*, i també amb la forma plural *mas Bernades*. Antigament, pertanyia a Antoni Parellada, de Collbató, el qual l'havia comprat a na Joana, muller de Gabriel Muntanya, i al fill d'ambdós, Jaume Muntanya, del terme del Bruc (any 1575, Capb. 1611, 110r). En el capbreu de 1611, hi consta com a propietari Martí Joan Jorba, veí també de Collbató, del mas Fosalva de Manolelles. Una part de les edificacions, que ara coneixem com *la Vinya Nova*, estan al terme del Bruc i l'altra al de Collbató. Trobem les formes *Bernada* i *Bernades*.

V. t. *Vinya Nova, la*.

«totum illum mansum vocatum lo mas Bernada situm in parrochia Beate Maria de Brucho» (Capb. 1496, 18r); «Totum illum mansum vocatum lo mas Bernada iam diu est dirutum et inhabitatum» (Capb. 1546, 80r); «tot aquell mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas Bernada», any 1575 (Capb. 1611, 110r); «un mas dit y nomenat mas Bernades ab totas sas terras honors y possessions situat part en lo dit terme del Bruch y la restant part en lo terme de Collbató y aquell lo hage venut a diferents persones de dit terme de Collbato», any 1611 (Capb. 1726, 24v).

Bernat, mas

«et manso de A. Bernat», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «in primis S. Symeon et Valerigues et Rovires et Contalles et manso de Elies et manso de A. Bernat», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101).

Bessa, pedra

«una pedra anomenada pedra Bessa» (Capb. 1611, 97v); «pedra Bessa» (Capb. 1642, 40r); «una pedra anomenada pedra Bessa mitjansant part y part ab la canal anomenada del Gorch» (Capb. 1726, 3r).

Bestiiaio, cal

[ˈkaɫ βəstiˈjaɟu]

És una cova refugi. Està a pocs metres amunt de l'avenc dels Pouetons. Sembla una caseta petitona construïda dins la balma de la roca. Deu el nom a la persona que la va obrar i hi va viure. *Bestiiaio* era el seu renom.

Biadiu

«Biadiu» (Ll. B., 1830, 37).

Cognom documentat al segle XIX.

Bisbal¹

[bizˈβaɫ]

Cognom vinculat al mas Bisbal de la vall de Marganell, al terme de Marganell. El trobem documentat des del segle XV fins a l'actualitat. Segueix viu a Marganell.

«Joannis Bisbal de Marganello» (Capb. 1496, 34v); «Joannis Bisbal agricole, termini vallis de Marganello» (Capb. 1546, 32r); «Joan Bisbal del terme de la vall de Marganell» (Capb. 1611, 162r); «Maria Bisbal muller de Gaspar Bisbal, habitant en la casa dita lo Forn» (LO1, 1718, 176); «Pau Bisbal pages habitant en la parrochia de Sant Pau de la Guardia de Montserrat suffragania del Bruch y Margarida Bisbal y Pujol sa muller» (CON 1732, 28r); «Bisbal, pages natural de la Guardia» (Ll. B., 1811, 119); «Bisbal» (C. 825, 1936).

Bisbal²

«en la partida Bisbal» (C. 825, 1895).

Partida de la vall de Marganell, en la zona del mas Bisbal.

Bisbal, el mas

[əɫ 'maz βiz'βaɫ]

Mas del terme de Marganell, a la vall de Marganell, just a tocar del terme del Bruc. Al segle xv, Joan Bisbal manifesta que per la captura de l'aigua, que recull del terme de la Guàrdia, destinada al seu molí (anomenat *d'en Bisbal*), fa cens anual de mitja quartera de gra bo al castell de la Guàrdia (Capb. 1496, 30r).

«mansi Bisbal parrochie Sancti Stephanni de Marganello» (Capb. 1496, 34v); «cum honoribus mansi Bisbal sitis in termino vallis de Marganello» (Capb. 1546G, 1v); «mas Bisbal» (Capb. 1726, 20r).

Bisbal, el molí del

[əɫ mu 'ti ðəɫ βiz'βaɫ]

Molí del mas Bisbal, a la riera de Marganell. És dins el terme de Marganell, just a tocar del del Bruc. L'aprofitament de l'aigua del molí també tenia el seu impost; el pagès emfiteuta n'havia de pagar el delme al monestir de Montserrat.

«molendini quod tenet et possidet in manso Bisbal vallis de Marganello» i, al lateral, «la aygua del moli del Bisbal» (Capb. 1496, 34v); «pergitur ad ferendum resclosiam molendini Joannis Bisbal, vallis Marganelli, sitam in dicto termino dicti castri de Guardia» (Capb. 1546G, 1v); «la aygua del moli d-en Bisbal» (Capb. 1546G, 33r); «es tingut y obligat al dit monestir de Montserrat, per lo empriu de la aygua del seu molí que te en lo seu mas Bisbal, en la dita vall de Marganell, de la qual aygua pren en lo terme de la Guardia, de cens perpetuo mitja quartera de forment bona y neta y rebedora quiscun any lo dia (*etc.*)» (Capb. 1725, 20r).

Bisbal, la font del

[ɫə 'fɔn dəɫ βiz'βaɫ]

Situada al marge dret de la llera de la riera de Marganell, aigües amunt de les cases de cal Janet; cal creuar les passereres. Aquesta part de la riera marca el límit entre els termes del Bruc i de Marganell.

Boada

«Boada Simon, Blandina» (C. 830, 1942, 16).

Cognom documentat al segle xx.

Bòbiles, el carrer de les

[əɫ kə're ðə læz 'βɔβiləs]

Carrer de nova creació situat al nucli del Bruc. Fa referència a la que fou la indústria més destacada del segle passat.

Boïga, el bosc de la

«y part ab lo bosch de la Boïga de dit Antoni Mata» (Capb. 1611, 133v).

Boïga del Puig d'Elies, la

«nominata la Buïga del puig de Elias» (Capb. 1546, 63r); «anomenada la Boïga del puig de Elies» (Capb. 1611, 133v).

Trobem altres topònims anomenats *boïgues*: *el comellar de les Boïgues*, *el torrent de les Boïgues* i *el bosc de la Boïga*. Les boïgues eren terres que es cremaven per així recuperar-les i cultivar-les de nou. Trobem les formes *Buïga* i *Boïga*.

Boïgues

«albat de Joan Buïgues habitant en la casa d'en Alies» (LO1, 1643, 3).

Cognom documentat al segle XVII.

Boïgues, el comellar de les

«y arriba al comellar de les Buygues» (T. Ll. 1598, 39r).

Boïgues, el torrent de les

[əɫ tu'ren də læz βu'iyəs]

S'origina als peus del Refugi de Vicenç Barbé i conflueix amb el torrent dels Pallers. Recull l'aigua de diferents canals: la canal de les Boïgues, la canal d'en Pasqual, la canal de Coma Figuera i la Canal Ampla.

Boix

«Boix» (Ll. B. 1690, índex); «Antoni Boix, vidrier habitant en lo terme de Sant Pau» (LO2, 1771, 29r).

Cognom documentat als segles XVII i XVIII.

Boix, la font del

[lə 'fɔn dəɫ 'βɔʃ]

A tocar del terme de Guardiola, on conflueixen el torrent de la Font del Boix i el de Jolenques. Normalment sol rajar.

«et a circio cum fonte del Boix» (Capb. 1496, 27v); «ab lo torrent qui discorra de la casa o mas Elies de dit confessant envers la font anomenada del Boix» (Capb. 1642, 17r).

Boixadell, el

«lo Boxadell» (Capb. 1546, 15v); «lo Boxadell» (Capb. 1611, 96v); «part ab la honor de Joan Valles que fonch de Jaume Valles, quondam, son pare, anome-

nat lo Boxadell» (Capb. 1642, 39v); «part ab les honors de dit Jaume Valles anomenat lo Boxadell» (Capb. 1670, 13r); «anomenat lo Boxadell» (Capb. 1726, 2r).

Peça de terra que es descriu bosquina, de roures i d'un jornal de llaurar. Estava situada entre el torrent de Montferran (actual torrent de l'Illa) i a tocar del terme de Pierola. El 1338 pertanyia al mas Elies, àlies *Moia*, actual can Vallès. Rebia també els noms de *la Reboscalleda* (*infra*) i de *la Rovira del Boixadell* (*infra*). Trobem la forma *Boxadell*.

Boixar, el torrent del [əɫ tu 'ren dəɫ βu 'ʃa]

Torrent del sector oest de la muntanya de Montserrat. Dona nom a la cova del Boixar. Desguassa al torrent del Castell.

Boixar, la cova del [lə 'kəβə ðəɫ βu 'ʃa]

Al torrent del Boixar. Va servir de refugi durant la Guerra Civil a algunes famílies del Bruc. «A la guerra, s'hi van amagar cinquanta-quatre persones; hi van passar tres dies i tres nits. Hi ha un portal amb unes espitlleres; allí, hi feien foc.»²⁴ Trobem la forma *Boxà*.

«per un serralet avall dret al single sobre la cova del Boxà» (Capb. 1726, 26v); «y single amunt fins sobre la cova del Boxà y per un serralet amunt fins al serral de la Roca Vella» (Capb. 1726, 65v).

Boixar, serral del

«y seguint dit single torna al serrat del Boxà y torna per un serralet avall fins sobre la vinya del pla» (Capb. 1726, 26v); «dret al serralet del Boxà» (Capb. 1726, 65v).

Boixera, la [lə βu 'ʃerə]

Bosc situat entre els camps de can Soteres i el camí de Can Guixà, sobre el túnel de l'autovia A-2.

Boixera, la font de la [lə 'fən də lə βu 'ʃerə]

Just al límit entre Castellolí i el Bruc, i a l'antic límit entre la Guàrdia i el Bruc (boca oriental del túnel del Bruc). Amb la construcció del túnel, l'aigua de la font es va desviar cap a Castellolí. En aquesta zona hi havia diverses fonts.

«font de la Buxera» (1909, J. C.).

24. De font oral.

Boixera, torrent de la

«al este con el torrente de la Boxera que la separa de las heredades Boscasé y Mata dels Trivers y al oeste con el Maset» (C. 824, 1928).

Per la descripció, el situem al sector de can Guixà.

Bola de la Partió, la

[lə 'βolə ðə lə pər'tjo]

Agulla de 1.038 m d'altitud, situada al sector Agulles de la muntanya de Montserrat, de forma singular i destacable entre la resta d'agulles.

Boladeres

«Teresa Voladeras» (LO2, 1787, 179r); «Ramon Boladeras» (NT 1806, 1, 9); «Anton, Josep, Joan nat el mateix dia, fill llegítim y natural de Joan Ollé, pagès natural de la Guàrdia y de Francisca Ollés, antes Boladeras, conjugues» (Ll. B., 1830, 36).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX. Trobem alternança de /b/ i /v/.

Boladeres, cal

['kaʎ βulə 'ðerəs]

«cal Boladeras» (Ll. rec. 1850, 3).

Casa del raval de la Barceloneta, a la Guàrdia.

Bombardo, cal

['kaʎ βum 'barðu]

Nom antic d'una casa del carrer del Bruc del Mig. També anomenada *cal Presoner* (*infra*).

Bombau

«bosch y oliveras soley fins al Bombau» (C. 902, Ll. fis. 1845); «en el camino del Bruch y partida del Bumbau y llega por el N. hasta el torrente y a P. llega hasta la cumbre del Bumbau todo el risco y linda a O. con Juan Jorba a M. y a P. con la heredad de casa Guixa» (Ll. 93, 1846, 2); «Aquel pedazo de tierra, bosque de un jornal y medio, sita al termino del Bruch y partida Cova del Bumbau, linda a O. con Mateo Puig a M. con la pieza de tierra arriba dicha, a P. y N. con Juan Miguel» (Ll. 93, 1859, 96); «Rumbau» (C. 830, 1942, 165).

Partida a Fembra Morta. Nom que trobem documentat al segle XIX amb aquesta forma, i no descartem que estigui relacionat amb l'antic mas Gombau. El nom *Bombau* podria ser el resultat d'una alteració fonètica produïda pel pas del segment inicial *gum-* > *bum-*, que donaria de *Gombau* > *Bombau*. El mas Gombau està àmpliament documentat des del segle XV, i estava situat en aquesta zona

de Fembra Morta. Les coves del Bombau també serveixen de referència per a designar la partida. Trobem les formes *Bombau*, *Bumbau* i *Rumbau*.

V. t. *Gombau*, *mas*.

Bombau, les coves del

[təs 'kəβəz ðəl βum 'baw]

Són dues coves situades per sobre de la cova de Ponç. Actualment és de difícil accés per la vegetació descontrolada.

V. t. *Bombau*.

Bonet

«Pere Joan Bonet, fabricant de vidre» (LO2, 1783, 90v).

Cognom documentat al segle XVIII.

Bonifaci, castell de

«In nomine Domini ego Homodei dono mea terra ad cenobio Sancti Petri et jure eam trado que ego habeo juxta kastrum Bonefacio que vocatur Guardia», any 945 (Ribas, 1990, p. 67); «Bonefacio», any 945 (Ribas, 1990, p. 70-71); «modiatis quatuor de vinea in terra herma que ibidim est. Et est hec omnia in comitatu Barchinone, in termino de castrum Benefatii, qui dicitur de Guardia, ad locum qui dicitur Tuberello», any 999 (Ribas, 1990, p. 126); «in castro Bonifacio, quod dicunt Guardia», any 1062 (Ribas, 1990, p. 83).

Nom amb el qual es coneixia també el castell de la Guàrdia. Fou propietat dels vescomtes de Barcelona fins a l'any 1370, quan passà a mans del prior de Montserrat. Actualment, en queda sols un petit mur al nord del turó de Sant Pau Vell, per sobre l'ermita homònima. Se'n té coneixença per la donació de terres i vinyes que els vescomtes de Barcelona Udalard i la seva dona Riquilda fan a la casa de Sant Miquel de Montserrat al segle X (Ribas, 1990, p. 67-83).

V. t. *Guàrdia*, *el castell de la*.

Bonvehí

«Joan Bonvei, natural de Sant Mateu, habitant al Bruch» (Ll. B., 1831, 106); «Bonvehi» (PM 1847, 13v).

Cognom documentat al segle XIX.

Borga, bosc de la

«y part ab lo bosch de la Borga de dit Elies» (Capb. 1726, 64r).

Borni

«Elias Juan (a) Borni» (C. 906, Ll. fis. 99, 1861-1895); «Esteve Jose (a) Borni» (C. 906, Ll. fis. 119, 1861-1895).

Àlies.

Borrascosa, la

«et graditur usque ad grande singulum ruppum nominat de Vilaclara, alies de la Borrascosa dividens termino de castro Eulino et ipsium terminum de Bruch-ho» (Capb. 1546, 77r); «un single anomenat de la Borrascosa que divideix los termens del Bruch y Castelloli» (Capb. 1611, 134v); «fins al gran single de roques anomenat de Vilaclara, alies la Borrascosa» (Capb. 1611, 136r); «al gran single de rochas nomenat de Vilaclara, alies de Borrascosa lo qual single divideix los termens de Castelloli y del Bruch y de alli va per lo single enllà fins a una rasa o comallaret» (Capb. 1726, 54r); «un single nomenat la Borrosa que divideix los termens del Bruch y Castelloli» (Capb. 1726, 64v).

Cingle que dividia els termes de Castellolí i del Bruc; s'ha de correspondre amb un cingle de Fembra Morta, a la zona de can Guixà o Vilaclara. El nom no es recorda. Trobem les formes *Borrascosa* i *Borrosa*.

Borrell

«Borrell» (LO2, 1787, 121v).

Cognom documentat al segle XVIII.

Borrull

«Francisco Borrull, vidrier» (LO1, 1761, 378).

Cognom documentat al segle XVIII en la persona habitant i amb l'ofici de vidrier a Sant Pau de la Guàrdia.

Bosc

Cognom documentat al segle XX.

«Bosch» (C. 825, 1936).

Bosc, el carrer del

[əɫ kə're ðəɫ 'βɔsk]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Bosc, la peça del¹

«lovo vocato al Bosch» (Capb. 1496, 6r); «y antigament de Matheu Moya anomenada la pessa del Bosch» (Capb. 1642, 29v).

Peça de terra que trobem descrita a partir del segle xv i que s'anomenava també *la peça del Bosc prop el Pas de na Torrentà*. Estava situada a prop del mas Alzina, l'actual can Pasqual.

V. t. *Bosc prop el Pas de na Torrentà, la peça del*.

Bosc, la peça del²

«iuxta et satis prope vinea mansi Ferriol vocatam la peça prop lo mas Ferriol, alies del Bosch» (Capb. 1546, 40r); «tota aquella altra pessa de terra vuy de vinya plantada antes herma, de tinguda de dos jornals de llauro de mulas poch mes o menos situada en dit terme del Bruch y prop la vinya del mas Ferriol, nomenada la pessa del Bosch» (Capb. 1726, 43v).

Peça de terra descrita de dos jornals de llaurar i prop la vinya del mas Ferriol.

Bosc Cremat, el

«lo Bosch Cremat que fuit de gleba et pertinentis mansi Sancti Michaelis quem possidet Gaspar March eiusdem termini de Guardia Montisserrati» (Capb. 1546, 21v); «lo Bosch Cremat» (Capb. 1611, 151r); «ab altre honor de dit confessant anomenat lo Bosc Cremat que fou de la gleba e pertinenties del mas Sant Miquel que posseheix en Valenti March que fonch de Gaspar March de dit terme» (Capb. 1642, 16r); «que te y posseheix una pessa de terra part campa y part herma situada en lo dit terme de la Guardia la qual es part y de pertinenties del mas Sant Miquel que posseheix en Valenti March de dit terme anomenada lo Bosch Cremat» (Capb. 1642, 17r); «ab una pessa de terra anomenada lo Bosch Cremat» (Capb. 1725, 15v).

Peça de terra situada a prop del mas Sant Miquel i del torrent homònim, a la Guàrdia.

Bosc Cremat, torrent del

«mediante quodam torrente vocato del Bosch Cremat» (Capb. 1546G, 25r); «y un torrent que alli es anomenat lo torrent del Bosch Cremat y va per lo dit torrent fins a la font anomenada de la Morera» (Capb. 1642, 16r); «un torrent anomenat del Bosch Cremat» (Capb. 1725, 16r).

Torrent situat a prop del mas Sant Miquel. També s'anomenava *torrent de Sant Miquel (infra)*.

Bosc de Fembra Morta, vinya del

«et alia lo Bosch de Fembra Morta» (Capb. 1546, 57r); «anomenats la vinya d'en Bosch de Fembra Morta, alies les Tapies d'en Tallaferro» (Capb. 1611, 133v); «la vinya del Bosch de Fembra Morta, alies les Tapies de Tallaferro» (Capb. 1726, 64r).

En el capbreu de 1546 s'especifica que antigament eren tres peces de terra situades al lloc anomenat *les Tàpies d'en Tallaferro*; pertanyien al mas d'en Tribers, àlies *Tallaferro*. Eren: *la Vinya del Bosc*, *el Bosc de Fembra Morta* i *Provençal*.

V. t. *Tàpies d'en Tallaferro, les*.

Bosc de la Rovirola, el

«quandam petia terre bosquina vocata al Bosch de ça Rovirola», any 1333 (Capb. 1496, 18v); «vocatam antiquitus al Bosch de Çarovirola et nunc lo Fangaret d'en Cocorella» (Capb. 1546, 88v); «anomenada la Rovirola la qual termena a sol ixent ab lo camí qui va de la ere de Matheu Subirats y abans dels pubills Alegres» (Capb. 1670, 61v); «antigament nomenada la Rovirola y vuy lo Fangaret de Cocorella, la qual termena a sol ixent ab honors de Valenti Alegre» (Capb. 1726, 18r).

Era una peça de terra bosquina, de tres jornals de llaurar, que rebia també els noms de *el Fangaret* i *el Fangaret d'en Cocorella* (*infra*). Es troba documentada des del segle XIV. Estava situada al sector de Fembra Morta, en la partida que més tard s'anomenaria *de Fembra Morta* o *la peça del Fangaret* (Capb. 1726, 19r). La recollim amb la forma aglutinada *Çarovirola*.

Bosc del Frare, el torrent del [əɫ tu'ren dət 'βoz ðət 'frarə]

S'origina a la banda nord del coll de Can Maçana i desguassa a la riera de Marganell. Es coneix també com *el torrent del Fum* (*infra*).

Bosc del Nogueret, serra del

«a migdia ab la serra del Bosch del Nogaret que divideix los termens del Bruch y de Pierola» (Capb. 1726, 19r).

El nom no ha perdurat, però la podem situar al sud-oest del terme, prop de can Ribera i de Pierola.

Bosc dels Arics, peça del

«peça del Bosc, alies torrent dels Arigs» (Capb. 1546, 35v); «mijensant y part ab la honor de Joan Subirats anomenat lo Bosch, alies los Arichs» (Capb. 1642, 28r); «y torne per lo torrent amunt afrontant ab les honors que foren de Pere Grau anomenat la pessa del Bosch dels Arichs» (Capb. 1670, 26v).

Nom d'una peça de terra que trobem escrita amb diferents grafies: *el Bosc dels Arigs* i *el Bosc dels Arichs*. Per les descripcions, la situem entre els masos Subirats i Rafart, a tocar de la muntanya de Montserrat, al sector sud-est.

V. t. *Alarics, els; Arics, els*.

Bosc Gran de Matastac, el

«totam illam petia terre boscosa vocata lo Bosch Gran de Matastach» (Llev. 1691, 17r).

Sabem d'aquesta peça de terra o bosc de Matastac pel contracte de venda o la facultat de treure llenya, establert per a un període de set anys, fet per Sebastià Solà de la Vall a Josep Elies, vidrier de la Guàrdia (Llev. 1691, 17r).

Bosc prop el Pas de na Torrentà, la peça del

«la peça del Bosch prop lo Pas de na Torrenta» (Capb. 1546, 18v); «dicto termino de Bruco in loco nominato lo Bosch prop lo Pas de na Torrenta» (Perg. CV16, 1575, 24); «en lo lloch anomenat el Bosch prop lo Pas de na Torrenta» (Capb. 1611, 92r); «tota aquella pesa de terra part campa y part bosquina (*etc.*) dita lo Bosch prop lo Pas de na Torrenta» (Capb. 1645, 13r); «la qual es de pertinencias de dit seu mas Elias, alies Moya situada en lo dit terme del Bruch en lo lloch anomenat al Bosch prop lo Pas de na Torrenta» (Capb. 1670, 32r); «ab honors de Francesch Valles que foren de Jaume Valles nomenats la pessa del Bosch prop lo Pas de na Torrenta» (Capb. 1726, 42r).

Peça de terra que trobem documentada des del segle XVI com a pertinença del mas Elies, l'actual can Vallès. *Torrentà*, acompanyat de l'article personal *na*, ens podria indicar que fa referència al llinatge. De fet, el localitzem en el pergami de can Vallès núm. 5, de l'any 1408, amb l'expressió «cum honoribus de na Torrenta de Brucho». També s'anomenava *la peça del Bosc*.

V. t. *Bosc, la peça del; Torrentà*.

Boscasser, el

[əɫ βuskə'se]

Renom que ens remet a l'antic ofici de qui fa llenya al bosc. La dona del Boscasser era coneguda per la feminització del renom, *la Boscassera*.

Boscasser, la casa nova del

[tə 'kazə 'noβə ðəɫ βuskə'se]

Era una de les cases de can Guixà, el nom de la qual encara es recorda, però no la podem identificar. Trobem les formes *Buscasé* i *Busquesé*. Actualment, tot el conjunt està en ruïnes.

«Casanova del Buscasé» (PM 1847, 16r); «Busquesé» (C. 830, 1942, 195).

Bosons

«albat fill lligitim y natural de Joseph Bosons y de Agnes Bosons» (LO1, 1727, 199).

Cognom documentat al segle XVIII.

Botiga del Blat, la

«on vuy dits confessants y tenen construyda y edificada la Botiga del blat» (Capb. 1642, 28v).

Documentada en la confessió de Pau Jorba i Cecília Jorba del mas Riambau, àlies *Cortal* (Capb. 1642, 28r-28v).

Botijut

Àlies. Renom molt incorporat, ja que Jaume Torrents, fill, especifica, en un document d'inici del segle xx, que *Botijut* és el renom de Jaume Torrents Vilalta, el pare. Nom opac que encara es recorda com a nom de casa.

«mi padre se llamava Jaime Torrents Vilalta, Botijut es apodo» (C. 825, 1919).

Botijut, cal

['kaʎ βuti 'ʒut]

Nom de casa del carrer del Bruc de Dalt. També és el nom d'una casa del carrer de la Parròquia.

«Butijut» (PM 1847, 7r).

Botja, la

«partida anomenada la Botja» (Capb. 1611, 107r); «y termena a sol ixent ab la gleba del dit seu mas Vendrell y en la partida anomenada de la Botjosa» (Capb. 1642, 14r); «en la partida anomenada de la Botjosa» (Capb. 1726, 16r).

Partida. La descripció la situa a la plana que actualment es coneix com *les Planetes (infra)*, a prop del torrent de la Coma d'en Pastor i de can Jorba. La trobem anomenada *la Botja* o *la Botjosa*.

Botja, plana de la

«plana de la Botja» (Capb. 1611, 114r); «termena a sol ixent la meytat de dita coma ab la gleba de dit seu mas Venrell, es a saber, en la plana anomenada de la Botja» (Capb. 1642, 13v); «la plana nomenada la Botja» (Capb. 1726, 15v).

El nom ja no es recorda. El diminutiu del genèric ha passat a denominar aquest espai, *les Planetes (infra)*. La botja és una planta característica d'aquest entorn.

Bouer, camp²⁵

«y part ab una pessa nomenada camp Bouer, disco[rrent] per dita serra avall la qual fonch de Montserrat Mata y vuy possehex Antoni Domenech a carta de gracia, mitjansant una fita y [dis]corrent per dita serra avall fins a la riera de Spluga de Pons» (Capb. 1611, 135v).

Peça de terra situada al sector de Vilaclara. La trobem documentada en el capbreu del segle XVII. Tanmateix, la podem relacionar amb les peces del mateix sector anomenades *el camp Dauver* i *el camp d'Ouer*, atès que la descripció i les afrontacions són força coincidents.

V. t. *Dauver, el camp*; *Ouer, camp d'*; o, *Over, el camp d'*.

Bover

«Joan Bover pages del Bruch» (LO2, 1787, 119v).

Cognom documentat al segle XVIII.

Brascaret

«Jorba Pablo (a) Brascaret» (C. 906, Ll. fis. 154, 1861-1895).

Àlies.

Bros

«Bros» (Ll. B. 1690, índex); «Silvestre Bros pages de dit terme del Bruch y Maria Bros y Mata conjuges» (Capb. 1726, 9v); «Joseph Bros y Mata» (Capb. 1726, 46r); «Bros» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVII, XVIII i XX.

Brossa

«Francisco Brossa» (PM 1847, 10v); «Brossa» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX.

Bruc, el

[əɫ 'βruk]

Nom que trobem documentat des del segle X. El nom prové de la planta de la família de les ericàcies *Erica arborea*, molt abundant en tota la zona. El localitzem amb les grafies *Brugo*, *Brug*, *Brucho*, *Brugu* i *Bruch*. Actualment, l'escrivim

25. Transcrivim *Bouer* amb *u*, per falta d'elements que indiquin una opció més plausible. Com en molts documents antics, és difícil diferenciar les grafies *n*, *u* i *v*.

sempre acompanyat de l'article *el*. Trobem documentats noms derivats de *bruc* que formen part d'altres topònims, com *la Brugada d'en Salses*, *el Brugar* o *el Brugués*.

«sito en el castillo de Bonefacio, que llaman Guardia, sobre el lugar llamado Brugo», any 974 (Ribas, 1990, p. 145); «in termino de parrochia Sancte Marie de Brug», any 1077 (Ruiz-Domènec, 2006, p. 424); «in parrochia Sancte Marie de ipso Brugu» (Perg. 1159, 4); «in termino castri de Brucho», any 1221 (Ribas, 1990, p. 90); «castrum sive locum de Bruch cum tota villa et termino eiusdem castri», any 1224 (Ribas, 1990, p. 94); «et laudo et concedo dimitto eidem monasterio Sancte Marie de Montesserrato villam totam de Brucho cum omnibus suis terminis, tenedonibus et afrontationibus [...] et cum omnibus mansis integritur de Villa Clara», any 1227 (Capb. 1546, 5r-5v); «dicti castri de Guardia et de Brucho» (Perg. 1340, 3).

Bruc, el carrer del¹ [əɫ kə're ðəɫ 'βruk]
A la urbanització del Bruc Residencial.

Bruc, el carrer del² [əɫ kə're ðəɫ 'βruk]
A la urbanització del Montserrat Parc.

Bruc, el coll del [əɫ 'kəɫ ðəɫ 'βruk]
Amb 627 m d'altitud, es troba a l'extrem occidental del massís de Montserrat, a la carretera N-IIz, just al límit dels termes municipals del Bruc i de Castellolí.

Bruc a Barcelona, camí del

«et a circio cum camino publico quo tenditur de dicto loco de Bruco ad civitate Barchinone» (Capb. 1496, 12r).

Bruc a Can Maçana, el camí del [əɫ kə'mi ðəɫ 'βruk ə 'kam mə'sanə]
És un camí senzill i ben senyalitzat. El primer tram passa per la Plana Llarga i, a partir del torrent de la Diablera, s'enfila cap al coll de Guirló i cap a can Maçana.

Bruc a Collbató, camí del

«in camino publico quo tenditur de Brucho ad locum de Collbato» (Capb. 1496, 15r); «a tremontana ab lo camí qui va de dita Plassa a Collbato y juntamente ab lo dit torrent de Riumander» (T. Ll. 1597, 27r).

Bruc a Igualada i Calaf, camí del

«ab oriente in vico publico quo tenditur de dicto loco ad villas Aqualatii et Calafii» (Capb. 1496, 8r); «y de alli va fins al camí públic qui va de dit lloch del Bruch a la vila de Igualada» (Capb. 1642, 2r); «lo camí public qui va del dit lloch del Bruch a la vila de Calaff» (Capb. 1670, 26r); «lo camí public qui va del Bruch a la vila de Igualada» (Capb. 1670, 65r).

Bruc a la Guàrdia, camí del

«ab oriente cum camino publico quo tenditur de loco de Brucho ad populo de la Guardia» (Capb. 1496, 3v); «lo cami antich y public que va del lloch del Bruch al castell de la Guardia» (Capb. 1611, 96r); «lo cami qui va del dit lloch del Bruch al lloch de la Guardia» (Capb. 1642, 20r); «lo cami qui va del dit lloch del Bruch a la Pobla del castell de la Guardia» (Capb. 1642, 30v).

Bruc al Mas Masquefa, camí del

«mediante quodam itinere quo itur de loco de Bruco ab mansum d-en Masquefa» (Perg. CV8, 1410, 6); «lo cami qui va del lloch del Bruc al mas d-en Masquefa» (Capb. 1670, 34r).

Bruc al Mas Teixidor, camí del

«et camino quo tenditur de dicto loco de Brucho ad mansum Teixidor» (Capb. 1496, 14r).

Bruc al Mas Vendrell, camí del

«et a circio cum camino quo tenditur de dicto loco de Bruco ad mansum Vendrell» (Capb. 1496, 14r).

Bruc als Arics, camí del

«affrontant ab lo cami qui va del Bruch als Arichs» (Capb. 1642, 30r).

Bruc de Baix, el carrer del

[əɫ kə're ðəɫ 'βrug də 'βaʃ]

És el carrer que dona entrada al poble tot venint de Collbató. El nom ens posiciona en relació amb els carrers del Bruc del Mig i de Dalt.

Bruc de Dalt, el carrer del

[əɫ kə're ðəɫ 'βrug də 'ðal]

Aquest carrer està a la part alta del poble, separat del carrer del Bruc del Mig uns 1.000 m seguint la mateixa via. El nom ens posiciona en relació amb els carrers del Bruc del Mig i del Bruc de Baix.

Bruc del Mig, el carrer del [əɫ kə're ðəɫ 'βrug dəɫ 'mitʃ]

Actualment és el carrer on se centra la major part de l'activitat social. El nom és posicional; ens indica que es troba entre els carrers del Bruc de Baix i de Dalt.

Bruc Residencial, el [əɫ 'βrug rəziðənsi'aɫ]

Urbanització situada al bosc Gran de Can Marquès, a l'entrada del poble veïnant de Collbató.

Brugada d'en Salses

«Brugada d'en Salces» (C. 830, 1942, 59).

El nom *brugada* és un derivat de *bruc*; probablement fa referència al col·lectiu d'aquest arbust. No se'n té el record.

Brugar, el

«una pieza de tierra viña y huerto en la partida lo Bruga de este termino» (C. 825, 1897).

Partida. Nom derivat de *bruc*, que indica abundància d'aquest arbust. No se'n té el record.

Brugués

«Jaume Brugués, pagès natural de Castellolí» (Ll. B., 1826, 83); «Brugués» (PM 1847, 16r); «Brugués Soler» (C. 824, 1885); «Brugués» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX. Al segle XIX, Brugués Soler consta documentat com a masover i habitant del mas Guixà.

Brugués, el

«el Brugués» (C. 830, 1942, 129).

Antiga peça de terra de secà descrita com a erma i amb algunes oliveres. Nom derivat de *Bruc*. No se'n té el record.

Brunet¹

«partida Brunet» (C. 825, 1895); «heredit Brunet» (C. 830, 1942, 1).

En la zona del Puiglobí i del torrent del Malniu.

Brunet²

«Puig Jose (a) Brunet» (C. 906, Ll. fis. 260, 1861-1895, 260).

Àlies.

Buc

«Andreu Buc, pages habitant en Sant Simeon» (LO1, 1713, 164).

Cognom documentat al segle XVIII.

Bujons

«Bujons» (Ll. B. 1690, índex).

Cognom documentat al segle XVII. Probablement és la forma plural de l'adjectiu *bujó*, derivat de *boig* (Moll, 1987, p. 281). Aquest llinatge no ha perdurat.

Burra, el camí de la

És *el camí de Roca Riera (infra)*. Surt una mica més avall dels horts de can Ribera, puja per la costa fins a cal Polloni i a dalt la serra de Ca l'Ignasi. Antigament arribava al Bruc passant per ca l'Ignasi, però aquest últim tram està perdut. Era el camí que es feia a peu o amb burra per portar la llet i altres coses des de can Ribera al Bruc.

Ca l'Ignasi, el camí de

[əɫ kə'mi ðə 'kaɫ 'nazi]

Comunicava el nucli del Bruc amb ca l'Ignasi de la Serra. Ara està tallat per la bòbila Elies i l'autovia A-2.

Ca l'Ignasi, la serra de

[ɫə 'serə ðə 'kaɫ 'nazi]

A l'oest del nucli del Bruc. La masia, ca l'Ignasi, ara totalment ensorrada, li dona el nom.

Cabanyes

«Pere de Cabanyes», any 1395 (Capb. 1611, 135r); «Raimundo de Cabanyes parrochie sancte Marie de Brucho» (Perg. CV7, 1411, 33).

Cognom documentat als segles XIV i XV. El trobem amb la fórmula: prenom + *de* + nom de lloc.

Cabanyes, espluga de

«de la spluga de Cabanyes» (Capb. 1546, 77r); «y de alli va per lo torrent amunt que discorra de laspluga de Cabanes termenant ab les honors y pcessions de dit mas de Cabanes» (Capb. 1670, 10r); «espluga de Cabanes» (Capb. 1726, 12v).

A la zona de Vilaclara o mas Guixà. Documentada en els capbreus de 1670 i de 1726 amb la forma *Cabanes*.

Cabanyes, mas de

«del mas de Cabanyes de Vilaclara situat a les parets y junt a la capella de Sant Miquel», any 1395 (Capb. 1611, 135r); «totum illum mansum vocatum lo mas Cabanyes dirutum et deshabetatum situatum in dicta parrochia Beate Maria de Brucho», any 1482 (Capb. 1496, 15r); «totum illum mansum vocatum lo mas Cabanyes dirutum et deshabetatum» (Capb. 1546, 76v); «mansi de Cabanyes» (Capb. 1546G, 23v); «mas Cabanyes» (Capb. 1611, 107r); «que discorra de dit lloch de Vilaclara y de Cabanes» (Capb. 1670, 10r); «del mas Cabanyas situat dins lo terme del Bruch» (CON 1732, 28r).

Estava a la zona de Vilaclara o mas Guixà; la documentació el situa just tocant les parets de la capella de Sant Miquel. En ruïnes. El trobem amb les formes *Cabanyes*, *Cabanes* i *Cabanyas*, amb alternança de les vocals posttòniques /e/ i /a/.

Cabatera, pla de na

«ab oriente cum honoribus dicti Petri d·Alias et cum honoribus d·en Masqueffa et a tramuntana cum honoribus del pla de na Cabatera» (Perg. CV5, 1408, 4).

Cabra

«Elias Jose (a) Cabra» (C. 906, Ll. fis. 97, 1861-1895).

Àlies.

Cabrer, cal

[ˈkaʎ kəˈβre]

Casa del carrer de la Parròquia. El nom està relacionat amb l'ofici de guardar cabres. Ara se'n diu també *cal Cabrer* una altra casa de nova construcció del mateix carrer, perquè són descendents de cal Cabrer. Antigament, durant una curta temporada, va ser anomenada *cal Roc*, per una gran pedra que hi havia a l'entrada.

Cabrit, el

[əʎ kəˈβrit]

Agulla del massís de Montserrat que servia d'orientació horària als pagesos de la zona. Marcava les sis de la tarda.²⁶ Coneguda pel col·lectiu de l'escalada com *el Senglar*.

26. La llum del sol juga entre les roques i l'ombra, i la línia que en resulta marcarà l'hora al pagès. Les pedres que són rellotge estan descrites a partir de les explicacions de Miquel Pons de cal Cerdanet (Rehues, 2019, p. 381-398).

Cadireta, la font de la

[tə 'fɔn də tə kəði' rɛtə]

Al torrent de Migdia, sota la paret dels Ecos i per sobre del camí d'anar al Montgròs. S'hi veu un dipòsit d'obra construït a la roca. També dita *la font de les Guilles* (*infra*).

«bajo las peñas de Sant Gerónimo al medio dia, hay las de la Cadireta y la de Releix de Montgrós» (Muntadas, 1871, p. 23).

Caiola, cingle de la

«single de la Cayola» (Capb. 1496, 24v); «et graditur single single usque Cayolam» (Capb. 1546, 77v); «o, single de roques grans anomenades de la Caiola que divideixen los dits termens del Bruch y de la Guardia» (Capb. 1611, 156r).

Aquest cingle és el que marcava antigament la divisió entre els termes del Bruc i de la Guàrdia. El nom no es recorda; sembla que podria ser el cingle de can Solà de la Roca anomenat *el Colze del Bisbe* (*infra*). Trobem les formes *Cayola* i *Caiola*.

Caiola, la¹

«in termini diti castrì de Brucho quandam petiam terre heremam sitam in termini dicti castrì loco vocato la Cayola» (Capb. 1496, 28r); «part de vinya y de figueres plantada y part bosquina de tinguda de deu jornals *et cetera* anomenada la Caiola» (Capb. 1611, 141v); «fins la part dita la Cayola a sol ponent ab les honors de dit Elies de la Guardia» (Capb. 1642, 1v).

Antiga peça de terra del sector de Vilaclara. Trobem les formes *Cayola* i *Caiola*.

Caiola, la²

«y va per lo sobredit singla fins a la partida dita la Cayola» (Capb. 1670, 9v); «partida de la Cayola» (Capb. 1725, 12r).

Partida del sector de Vilaclara i Fembra Morta. Trobem la forma *Cayola*.

Caiola, torrent de la

«et cum torrente de la Caiola» (Capb. 1496, 3v); «ab lo torrent qui discorra del mas Scarit anomenat la Caiola» (Capb. 1611, 96v); «torrent que discorra del mas Squerits anomenat la Cayola» (Capb. 1670, 12v).

Torrent que baixava de l'antic i desaparegut mas dels Esquerits, al costat dels Pallers de la muntanya de Montserrat. Trobem les formes *Cayola* i *Caiola*.

V. t. *Esquerit, torrent de l'*.

Cairot¹

«Joan Vila (a) Cairot» (C. 906, Ll. fis. 273, 1861).

Àlies.

Cairot²

«sita al termino del Bruch y partida Cairot» (Ll. 116, 1855, 118).

Partida a la zona de can Ribera i del mas Cairot. Gran part d'aquest terreny ara és bosc.

Cairot, cal¹

[ˈkaɫ kəjˈrət]

Casa de pagès situada a prop de can Ribera. Trobem les formes *Cayrot* i *Cairot*.

«en lo Bruch en casa Cayrot» (LO 1760, 365); «Cairot» (PM 1847, 15v).

Cairot, cal²

[ˈkaɫ kəjˈrət]

Casa del carrer del Bruc de Dalt.

Cajoleta, la font de la

[lə ˈfɔn də tə kəzuˈlətə]

A la muntanya de Montserrat, prop de la canal de Migdia i sota el relleix de Montgròs. També rep el nom de *font del Relleix de Montgròs (infra)*.

«de la Cajoleta que sale de entre dos peñas, abundante, y cuya corriente va á parar no muy lejos de la casa Jorba, en el termino del Bruch» (Muntadas, 1871, p. 23).

Cal Carlets, el passatge de

Passatge que és la continuació del carrer de Santa Teresa. L'any 2018 se li va posar el nom de la casa que hi fa xamfrà. El nom no s'utilitza; com que actualment hi ha l'estanc, com a indicació s'acostuma a dir *el carrer de l'Estanc*.

Cal Gènio, el passatge

[əɫ pəˈsadjə ˈkaɫ ˈχɛnju]

Al davant mateix de cal Gènio del carrer del Bruc del Mig. Antigament hi havia el corral de la casa. Truncació de *Eugeni*, nom castellanitzat. El genèric *passatge* no es fa servir.

Cal Llobet, el torrent de

[əɫ tuˈren də ˈkaɫ luˈβet]

Torrent que s'origina a l'entorn de cal Llobet i va a desguassar a la riera de Marganell.

Cal Patam, el torrent de [əɫ tu'ren də 'kaɫ pə'tam]

A la Guàrdia. Pren el nom del mas homònim i baixa a desguassar al torrent de la Font del Boix. Actualment és totalment sec.

Cal Patam, la font de [tə 'fɔn də 'kaɫ pə'tam]

Sota el Patam Vell, al torrent. Actualment, eixuta, com el mateix torrent. A l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC) la trobem senyalitzada com a *font de Cal Ferran*, cognom d'un dels últims propietaris de la casa.

Cal Pol·loni

«de diez y siete jornales de cabar cita del termino del Bruch y partida llamada Cal Paloni» (Ll. 93, 1850, 90); «Pieza de tierra plantada de viña y olivares, de cabida unes quatro mojas más o menos, situada en la partida conocida por “Cal Paloni”, de este termino municipal» (FCF 1942); «Cal Peloni» (C. 830, 1942, 185).

Partida del sector de can Ribera, amb el nom del mas homònim; actualment tot és bosc i el mas està en ruïnes. Trobem les formes *Paloni* i *Peloni*.

V. t. *Polloni, cal*.

Cal Roig del Met, camí de

«camino de cal Roig del Met» (C. 830, 1942, 23).

Camí que portava a cal Met, o a la casa també dita *cal Roig del Met*. Aquesta casa ja no existeix; estava a l'entrada del poble venint de Collbató, però amb les obres de la carretera la van ensorrar.

Cal Simeó, el torrent de [əɫ tu'ren də 'kaɫ sə'mjɔn]

Neix a l'entorn del mas homònim, *cal Simeó* o *cal Simeó de Pagès*, i va a desguassar davant mateix de les cases de can Pujol de Pierola, a la riera de Pierola. «Era un torrent amb molta aigua. A sota mateix de cal Simeó hi havia una resclosa amb un safareig; tot eren horts abans. Hi anàvem a caçar.»²⁷

Calaf a Barcelona, camí de

«camino publico quo itur de villa de Calafi ad civitate Barchinone» (Capb. 1496, 19v).

27. De font oral.

Calafi

«Calafi» (Ll. B. 1756, índex).

Cognom registrat al segle XVIII. Té el significat d'originari de Calaf. No ha perdurat.

Calç, el forn de

[əɫ 'for ðə 'kaɫs]

Antic forn de calç situat a Roques Blanques, al costat del camí.

Calcina, peça sobre la

«Item etiam est de pertinentiis dicti mansi, quedam petia terre bosquina sita in dicto termino, vocata sobre la Calsina» (Capb. 1496, 1v); «en lo lloch dit sobre la Calcina» (Capb. 1726, 14v).

Calcina d'en Bernada, la

«a meridie ab la Calsina d-en Bernada» (Capb. 1496, 2v); «vocatam la Calzina» (Capb. 1546, 81r).

Situada a prop del denominat *pla del Figueral (infra)*, a prop de l'antic mas Bernada, avui la Vinya Nova. La *Calcina* servia de referència per a situar les peces de terra de l'entorn, amb noms com: *la peça sobre la Calcina d'en Bernada*, *la peça sobre la Calcina* o, simplement, com ho trobem escrit en el capbreu de 1546, *la Calcina*. Documentem les formes *Calsina* i *Calzina*.

Calcina d'en Bernada, peça prop la

«quandam aliam petia terre que est de pertinentis dicti mansi vocata la peça prop la Calsina» (Capb. 1496, 2r); «Item est de pertinentis dicti mansi quedam alia petia terre hereme et bosquina sita in termino dicti castris satis prope la Calsina d-en Bernada» (Capb. 1496, 10r); «cum quadam petia terre vocata la Causina» (Capb. 1496, 17r); «ab una pessa de terra anomenada Calsina de pertinenties del mas Bernada» (Capb. 1642, 15v).

Hi havia diferents peces de terra situades en la mateixa zona del mas Bernada, actual Vinya Nova, i prop la Calsina. Trobem les formes *Calsina* i *Causina*.

Calemany, cal

['kaɫ kələ 'maɲ]

Casa del carrer de la Parròquia; actualment és també una casa del carrer del Bruc del Mig, amb el llinatge *Alemaný*. El nom és el resultat de l'aglutinació de la partícula *ca* i el cognom *Alemaný*.

«Calamany» (PM 1847, 4r).

Calemany Gros, cal [ˈkaɫ kələˈmaj̯ ˈɡros]

Casa del carrer de la Parròquia.

V. t. *Calemany, cal*.

Calemanyó, cal [ˈkaɫ kləməˈjo]

V. *Calemany, cal*.

Calot

«Calot» (PM 1847, 16v).

Casa de pagès registrada al segle XIX.

Calvo, cal [ˈkaɫ ˈkaɫβu]

Casa del carrer del Bruc del Mig construïda a inicis del segle XX.

Cama, l'hostal del; o Cama, cal [ˈkaɫ ˈkamə]

Al carrer del Bruc del Mig. Durant una època va ser botiga i se'n deia *cal Puça*.

«Hostal del Cama» (PM 1847, 10r).

Cametes, el serrat de les [ət səˈrad də ɫəs kəˈmetəs]

A la Guàrdia, vall de Marganell.

«en lo terme del Bruch ó millor de Sant Pau de la Guardia y en la carena del Bisbal ó serrat de can Cametas» (Carreras, 1897, p. 159).

Cametes, les cases de Can [ɫəs ˈkazəz ðə ˈkaɲ kəˈmetəs]

A la Guàrdia, al serrat de les Cametes, vall de Marganell. Descrites, l'any 1859, pel rector Francisco Pla a dues hores i mitja de distància de la parròquia del Bruc. Anomenades també *les casetes d'en Massacs (infra)*.

Camí de Can Ferrers, el carrer del [ət kəˈre ðət kəˈmi ðə ˈkaɲ fəˈres]

Carrer de la urbanització Mas Grau.

Camí de la Guàrdia, la peça prop el

«Item est de pertinentiis dicti mansi Subirats quedam alia petia terre herema sita in termino dicti castris satis prope caminum de la Guardia» (Capb. 1496, 4v); «la pesa prop lo cami de la Guardia, alies sobre lo Pampalo» (Capb. 1496, 4v).

Camp d'en Traver

«loco vocato lo Camp d-en Traver» (Capb. 1496, 14r); «y part ab una pessa de terra de Anthoni Domenech anomenada lo Camp d-en Traver» (Capb. 1642, 29r); «anomenada lo Camp d-en Traver» (Capb. 1670, 26r).

Antiga peça de terra.

Camp davant la Casa, el

«cum margine grosso glebe dicti Elias nominatum lo Camp davant Casa» (Capb. 1546, 61r); «afrentant ab un marge gros de la gleva de dit mas Elies nomenat lo Camp devant la Casa» (Capb. 1726, 63r).

Antiga peça de terra de la zona de Fembra Morta.

Camp de la Mina

Antiga vinya de la Guàrdia, de ca n'Elies. Era un sembrat; el portava, fins a mitjans del segle xx, el parcer Josep Pons Sellés, de cal Maçana Xic.

Camp de la Pruna, el

«quandam petia terre de pertinentis dicti mansi de la Pruna vocata lo Camp de la Pruna que est alodialis Sancti Pauli de Guardia» (Capb. 1546G, 4v); «de la sobredita pessa de terra dita Camp de la Pruna y preste delme a dit monestir de Montserrat a la dezena», any 1546 (Capb. 1611, 158v); «de catorze o quinse jornals de llauró de mulas poch mes o manco nomenada lo Camp de la Pruna» (Capb. 1725, 21v).

Antiga peça de terra de la Guàrdia, a la vall de Marganell. Pertanyia a l'antic mas de la Pruna (Capb. 1546G, 4v).

Camp del Claret, el

[əɫ 'kam dəɫ klə'ɾet]

Partida. A la Guàrdia, a can Serra.

Camp del Rector, el

[əɫ 'kam dəɫ rək'to]

Estava a tocar de la Rectoria i antigament era el camp anomenat *la peça de l'Església*. Eren dues peces de terra, una de les quals va passar a ser propietat del rector i se la va anomenar *el Camp del Rector*.²⁸

V. t. *Església, la peça de l'*.

28. Salvador Rial, rector del Bruc, en recull les notes de les vendes dels dos camps (any 1597, Ll. Ad. 1842, 27).

«el camp anomenat del Rector», any 1597 (Ll. Ad. 1842, 27); «a las parets del pati o baluart de dita Rectoria nomenada la pessa de la Iglesia, vuy lo Camp de la Rectoria» (Capb. 1726, 73r).

Campaner, cal [ˈkaɫ kəmpəˈne]

Casa que es trobava al carrer de la Parròquia. Quan el càrrec de campaner canviava de persona, el nom de casa passava a designar l'emplaçament del nou campaner.

Campot, el [əɫ kəmˈpət]

A la Guàrdia. Antic hort de Julita Sallès del mas Simons, que vivia al costat del forn de Vidre del mas Elies, actual ca n'Elies. També se l'anomenava *l'hort del Forn (infra)*.

Camprec

«Camprech» (Capb. 1546, 77v).

A la zona de Vilaclara o mas Guixà. És probable que el nom sigui una aglutinació de *camp* + *rec*, cosa que ens farien pensar els topònims amb una estructura similar d'altres zones de la nostra geografia.²⁹ Altres topònims relacionats són: *la font del Camprec*, *el torrent del Camprec* i *la peça del Camprec*. Aquest nom no es recorda. Tanmateix, gràcies a les descripcions dels documents, el podem relacionar amb *el Clot del Trumfo (infra)*.

Camprec, font del

«et vadit per quoddam costa enllà mediis fitis dret a la font del Camprech» (Capb. 1546, 77v); «y travessa lo dit torrent que discorra de Camprech y va per una costa enllà fites mitjensant y va a la font del Camprech, vuy perduda» (Capb. 1726, 54r).

V. t. *Camprec*.

Camprec, la peça del

«nominato la peça de Camprech» (Capb. 1546, 77v); «de tinguda de vuyt jornals de llauro *et cetera* de pertinencies del dit mas Gombau situada en dit terme anomenada Camprech» (Capb. 1611, 134v); «part erma y part bosquina de tinguda de vuyt jornals de mulas poch mes o manco si tota se pogues llaurar situada en dit terme del Bruch dita Camprech» (Capb. 1645, 11v).

V. t. *Camprec*.

29. Com, per exemple, *Campdàsens* (OnCat, III, 216b33), *Camp-ramonet* (OnCat, III, 216a1), *Camprodon* (OnCat, III, 227b55) i *Camprubí* (OnCat, III, 228b55).

Camprec, torrent del

«ab occidente cum torrente vocato del Camprech» (Capb. 1496, 15r); «mediante quodam torrente qui discurrit de Camp Rech» (Capb. 1546, 56v); «et transverssat prenomiatum torrentem qui discurrit de Camprech» (Capb. 1546, 77v); «ab lo torrent anomenat del Camprech que discorre de la Molella» (Capb. 1611, 134v); «y de alli a baix al torrent anomenat del Camprech» (Capb. 1670, 53r); «ab un camí qui va de dites casas de Vilaclara al dit lloch del Bruc y a tramuntana ab lo torrent anomenat de Camprech» (Capb. 1670, 62r).

A can Guixà. Més endavant se'l coneixeria, al segle XVIII, com el *torrent dels Horts (infra)*. Aquest nom ja no es recorda, tanmateix, les descripcions dels capbreus el situen en l'actual torrent del *Clot del Trumfo (infra)*. El primer tram és el que avui s'anomena *torrent de Can Soteres*, del terme de Castellolí.

V. t. *Camprec; Horts, torrent dels*.

Camps

['kams]

Cognom documentat al segle XX.

«Camps» (C. 825, 1936).

Camps, cal

['kaʎ 'kams]

V. *Porquer, cal*.

Ca n'Oller, el pou de glaç de

[əʎ 'pou ðə 'ɣʎas ðə 'ka nu 'ʎe]

Al torrent dels Pèlcs, prop de ca n'Oller de la Guàrdia. L'any 1686 Josep Elies, vidrier de la Guàrdia, i Valentí Oller, també de la Guàrdia, fan acta de venda a Francesc Aspau d'Esparreguera de:

«setanta sinch càrregues de glas de tres quintas per càrrega, per lo preu de vint y tres reals per cada càrrega de tres quintas y dit Aspau a d'anar a rebre lo glas en lo pou d'en Oller de la Guàrdia y cada mes ha de pagar lo glas» (Llev. 1686, 1r); «lo glas en lo pou d'en Oller de la Guàrdia» (Llev. 1686, 1r); «en la serra ahont se troba edificat lo pou de ampoar glas» (Capb. 1726, 8v).

Ca n'Oller, el torrent de¹ (B)

[əʎ tu 'ren də 'ka nu 'ʎe]

S'origina als voltants de la masia homònima del Bruc, al sector de Fembra Morta, i conflueix a la riera de Pierola.

Ca n'Oller, el torrent de² (G)

[əʎ tu 'ren də 'ka nu 'ʎe]

S'origina als voltants de la masia homònima de la Guàrdia i conflueix al torrent dels Pèlcs.

Can Castellar

«Una pieza de tierra viña en la partida de Can Castellà, situada en este termino municipal de pertinencias de la heredad de can Badó» (C. 825, 1908).

Partida. On antigament hi havia el mas Castellar; se'n desconeix la localització concreta, però el podem situar a la zona de can Vador i can Rovira.

Can Guixà, el camí de

[əɫ kə'mi ðə 'kaŋ gi'ʃa]

Camí que des del Bruc anava a can Guixà. Actualment, el seu inici està desvirtuat per la construcció de l'autovia A-2.

«amb el camí del mas Guixà» (C. 825, 1936, 198).

Can Jorba, el carrer de

[əɫ kə're ðə 'kaŋ 'ʒorβə]

A la urbanització del Bruc Residencial.

Can Jorba, la capella de

[ɫə kə'peɫə ðə 'kaŋ 'ʒorβə]

En ruïnes, a can Jorba. Mas antigament anomenat *mas Vendrell* o *mas Vendrell de la Roca*.

«tot aquell mas anomenat Vendrell de la Roca ab una capella construida y edificada en ell» (Capb. 1726, 13r).

Can Jorba, la cova de

[ɫə 'kəβə ðə 'kaŋ 'ʒorβə]

Al camí que puja de can Jorba cap al torrent de Migdia. La trobem senyalitzada com *els Degotalls de Can Jorba (infra)*. Al seu sostre, un seguit de petites estalactites ens indiquen l'origen d'aquest nom.

Can Llobet, el turó de

[əɫ tu'ro ðə 'kaŋ ɫu'βet]

Turó de 584 m, a la vall de Marganell. En aquest turó, hi trobem les ruïnes del mas homònim.

Can Maçana, el camí de

[əɫ kə'mi ðə 'kam mə'sanə]

S'inicia al Bruc i puja per la Plana Llarga fins a can Maçana. El trobem senyalitzat, entre altres mapes, en els de Joan Cabeza i Ramon de Semir. Actualment forma part d'un tram anomenat modernament *el camí de les Batalles (supra)*.

Can Maçana, el carrer de

[əɫ kə're ðə 'kam mə'sanə]

A la urbanització del Bruc Residencial.

Can Maçana, el coll de [əɫ 'kəɫ də 'kam mə'sanə]

A tocar de la masia homònima i on concorren les carreteres BP-1101 i BP-1103. Podem dir que aquest coll està situat, aproximadament, al centre del terme municipal. Antigament constituïa un nucli important d'activitat on conflüïen nombroses vies de comunicació. A dia d'avui és el punt principal d'accés al sector Agulles de la muntanya de Montserrat.

V. t. *Pobla de la Guàrdia, la; o, Pobla del Castell de la Guàrdia, la.*

Can Manuel, el torrent de [əɫ tu'ren də 'kam mənə'et]

El nom li dona el mas homònim. Es troba al sector de Roques Blanques. S'origina als peus del cingle on es troba can Manuel i desguassa a la riera de Pierola.

«con el torrente de Can Manel» (C. 830, 1942, 49).

Can Marc de la Vall, la capella de

«vocatam d-en March de la Vall sitam infra ambitum Parroquie Sanctorum Petri e Pauli de la Guardia» (EC 1727).

Al costat del Marc de la Vall, a la Guàrdia, a la vall de Marganell. Actualment, tot el conjunt està en ruïnes.

Can Mariets, vinya

«otra porcion de terreno yermo, antes viña, llamada Can Mariets» (C. 825, 1896).

Can Maroto, camí a

El trobem indicat com a camí perdut en el mapa del topògraf Joan Cabeza. Surt de la carretera de Can Maçana a Montserrat i baixa vorejant el turó de Puigllóbí (1909, J. C.).

Can Maroto, el torrent de [əɫ tu'ren də 'kam mə'rətu]

És un dels torrents del nord de can Maçana, passa a l'entorn de cal Maroto i va a desguassar a la riera de Marganell (ICGC).³⁰

Can Marquès, el carrer de [əɫ kə're ðə 'kam mə'r'kes]

A la urbanització del Bruc Residencial.

30. Per a més informació sobre aquesta zona, vegeu: *Del Puigllóbí al Malgraó, un embo-lic amb història*, a <<https://totmontserrat.cat/narracio/toponimia/del-puigllobi-al-malgro-un-embolic-amb-historia/>> (consulta: 15 setembre 2021).

Can Mata, el camí de

[əɫ kə'mi ðə 'kam'matə]

Sortia de l'antiga masia la Venta (desapareguda per la construcció de l'autovia A-2) i arribava a can Mata, ara en ruïnes. L'autovia n'ha desvirtuat l'accés.

Can Mata, el torrent de

[əɫ tu'ren də 'kam'matə]

Rep les aigües del torrent Fondo i baixa per can Mata fins a la cova de Ponç.

Can Mata, la font de

[ɫə 'fɔn də 'kam'matə]

A sota de can Mata. És una de les fonts perdudes, a causa de la sequera i la construcció de l'autovia A-2.

Can Pasqual, pou de glaç de

Estava davant de can Pasqual, per la banda del torrent. Amb l'ampliació de la carretera va desaparèixer.

Can Pèfol, pla de

«un campo de tierra con olivos de dos y medio jornales de labranza en el campo llamado del pla cerca de casa Pefu en el termino del Bruch» (Ll. 93, 1846, 19); «sita al termino del Bruch y partida lo pla de casa Pefu de la heredad de can Ferrer» (Ll. 116, 1858, 155); «can Pefu» (C. 830, 1942, 228).

A prop del camí que va a can Jorba, a les Planetes. És un camp d'oliveres que també és anomenat partida.

Can Rovira, el camí de

[əɫ kə'mi ðə 'kan ru'βirə]

Surt del carrer de l'U d'Octubre. Comparteix el mateix tram inicial que el camí de Can Salses.

Can Salses, el camí de

[əɫ kə'mi ðə 'kan'salsəs]

Surt del carrer de l'U d'Octubre i segueix en direcció a la muntanya per a arribar a can Salses. Segueix vers el Castell i can Jorba.

Can Sitges

«una pieza de tierra en la partida de Can Sitjas» (C. 824, 1916).

Partida.

Can Solà, la balma de

[ɫə 'βalmə ðə 'kan su'la]

Sota el cingle de can Solà de la Roca. Amb unes dimensions de 3.150 m² i un arc de 200 m d'amplada per uns 40 m de fondària. S'ha utilitzat com a aixopluc per als ramats.

V. t. *Solà de la Roca, can.*

Can Solà, la bassa de

[tə 'basə ðə 'kan su'la]

És una gran bassa, situada entre can Solà i cal Ventura, que recull l'aigua de la muntanya mitjançant una mina construïda a inicis del segle xx. La mina té una llargada d'uns dos quilòmetres i el desnivell idoni que li permet reconduir l'aigua fins a la bassa.

Can Solà, la font de

[tə 'fɔn də 'kan su'la]

Als camps de can Solà de la Roca, a la Guàrdia. Era una zona de regadiu on antigament hi havia l'hort de can Solà. Es troba sota el restaurant, l'antic parador o hostel de la carretera, actualment tancat.

Can Vallès, la bòbila de

[tə 'βɔβilə ðə 'kam bə'les]

Al sud-est del terme, a can Vallès. A finals del segle XIX, Josep Vallès Jorba ja feia funcionar un forn d'obra, però la producció més estable la iniciaria el seu net Josep Vallès, avi de Montserrat Vallès Febrés. Amb els anys, el forn original es transformaria en un forn modern de tipus *Hoffman* que milloraria la productivitat. Va estar en funcionament fins a l'inici de la crisi de la construcció.

L'any 1889, mentre es feien extraccions de terres per al forn, en aquesta bòbila es trobaren unes tombes excavades a terra i cobertes amb lloses, que cronològicament se situaren al Neolític mitjà.

Canadell

«Antoni Canadell mosso de can Massana» (LO1, 1643, 3); «Isidro Canadell Prats» (C. 824, 1885); «Isidro Canadell» (C. 830, 1942, 16).

Cognom recollit als segles XVII, XIX i XX.

Canal del Gorg, cingle de la

«usque a la Canal d-en Gorch» (Capb. 1496, 3r); «lo singla de rocas anomenat la Canal del Gorch» (Capb. 1670, 23r).

Canal del Pagès, el camí de la

[ət kə'mi ðə tə kə'naɪ dət pə'zɛs]

S'inicia a la Plana Llarga i es dirigeix vers els Pallers per la vessant oriental del serrat de les Arnes. Després s'enfila per la canal del Pagès, passa pel Gerro i arriba a les agulles dels Pallers, les voreja totes i arriba a l'Era dels Pallers.

Canals

«Franciscus Canals y Massana parrochia Sancti Pauli de la Guardia» (Llev. 1686, 15v).

Cognom documentat al segle XVII.

Canals, cal [ˈkaɫ kəˈnaɫs]

Nom de casa que al segle XIX consta al carrer del Bruc de Baix. Actualment és una casa del carrer del Bruc del Mig.

«Canals» (PM 1847, 3v).

Canari

«Canari» (PM 1847, 5r).

Al segle XIX consta com a nom de casa de la Plaça.

Canó, el pla del [əɫ ˈpla ðəɫ kəˈno]

Pla situat entre el torrent de la Diablera i el torrent de l'illa. «L'anomenàvem així perquè hi havia un canó que servia per a dissipar les boires i pedregades. El canó era de ferro molt pesant. Encara hi deu ser, però no s'ha trobat.»³¹ Aquesta pràctica era habitual en les zones de vinyes, per a protegir la collita. Hi havia també el canó del Cases, el de can Mata i el de can Ribera; es guardaven dins una barraca de pedra per tal de preservar el material.

Cantusa, la

«Item que posseheix altra pessa de terra part campa part herma y part bosquina, costes y de roquisals de tinguda de 20 o vint y dos jornals de llauro de bous *et cetera* situada en dit terme *et cetera* que antigament foren moltes pessas de terra la una de les quals se diu la Cantusa y la altra la Rovira, altra lo Roviral» (Capb. 1611, 108r); «una de les quals se diu la Cantusa» (Capb. 1611, 108r); «nomenadas la Cantura, la Rovira y Roviral, la qual termena a sol ixent ab lo grau anomenat del Carabot» (Capb. 1726, 12r); «llamada la Cotuva» (Ll. 93, 1849, 93-94).

Peça de terra que formava part d'una altra peça més gran junt amb les peces anomenades *la Rovira* i *el Roviral*. Es documenta als segles XVII i XVIII amb les formes *Cantura* i *Cantusa*, i al segle XIX amb la forma *Cotuva*. Aquest nom no es recorda.

V. t. *Rovira, la*³; *Roviral, el*.

Canudas [kəˈnuðəs]

Cognom documentat als segles XIX i XX. *Canuda* és la forma femenina de *canut*, del llatí *CANUTUS*, 'que té els cabells blancs' (Moll, 1987, p. 271).

«Canudas, pagès natural de Castellgalí, bisbat de Vich y de Maria Llovi, natural de Marganell, habitants en la Guàrdia» (Ll. B. 1835, 51); «Canudas» (C. 825, 1936).

31. De font oral.

Canudas, can

[ˈkaŋ kəˈnuðəs]

Una de les cases al costat de can Solà de la Roca.

«al Solà de la Roca compren 5 estades; en la propietat y casi junt de la pairal, hi ha cal Ventura, Canudas» (Ll. rec. 1850, 2).

Canyar, el

«la feixa del Trull, alies lo Canyar» (Capb. 1611, 105r).

Peça de terra, antigament de propietat del mas Moia i després de can Vallès, situada prop del trull i del canyar, elements dels quals agafarà el nom per formar-ne d'altres que designaran la mateixa peça, com són *altra Peça prop el Torrent (infra)* i *la feixa del Trull (infra)*.

Canyelles¹

«Salvador Canyellas, fadri, habitant en casa d'en Rovira» (LBO 1632, 118); «y a Elisabet Guixa y Canyellas, sa muller, filla primogenita de dit Francesch Canyellas» (Capb. 1726, 59r); «Isidro Canyellas» (LO2, 1783, 89v); «Canyellas» (Ll. B., 1819, 15).

Cognom documentat als segles XVII, XVIII i XIX.

Canyelles²

Partida de la zona de Roques Blanques, on hi havia el mas homònim, ara en ruïnes.

«sita al termino del Bruch y partida Cañelles» (Ll. 116, 1856, 119).

Canyelles, can

[ˈkaŋ kəˈɲeləs]

Mas situat a la zona de Roques Blanques. En ruïnes.

«casa de Cañellas» (CON 1728, 7r); «Cañellas» (PM 1847, 16r).

Canyet

«en Canyet» (Capb. 1496, 1v); «d-en Canyet» (Capb. 1546, 20r).

Aquest nom el trobem documentat als segles XVI i XVII amb l'article personal *en*, acompanyant la descripció de les afrontacions d'alguna propietat. Per exemple, en la confessió del batlle del Bruc, Jaume Jorba del mas Vendrell (actual can Jorba), es descriuen les afrontacions del Pla de Benet, peça de terra propietat seva, en relació amb les possessions *d'en Canyet* (Capb. 1496, 2r-1v). L'article personal ens indicaria que *Canyet* és llinatge, però també podria ser un àlies. De fet, el trobem com a renom d'en Teixidor (Capb. 1642, 14r).

V. t. Oliveres *d'en Teixidor, les*.

Canyet, el

«sita al termino del Bruch de pertinencies de casa Domenech y partida llamada del Cañet» (Ll. 116, 1855, 111).

Partida.

Cap de la Coma de la Font, peça del

«nominatam la peça del Cap de la coma de la Font» (Capb. 1546, 62r); «la pesa del Cap de la coma de la Font» (Capb. 1611, 133v); «anomenada la pesa del Cap de la coma de la Font» (Capb. 1670, 57r).

Cap de Pos, mas de

«vocatur lo mas de la Romolosa et alter de Cap de Pos», any 1453 (Capb. 1496, 23v); «a meridie partim cum honoribus dicti mansi Cortal et partim cum honoribus mansi de Cap de Pos dicti termini» (Capb. 1546G, 9r); «d·en Elies, Remolosa, de Cap de Pos, de Serres y de Santa Hon», any 1575 (Capb. 1611, 153v); «del sobredit mas anomenat de Cap de Pos» (Capb. 1642, 17r); «y lo altre nomenat Cap de Pos» (Capb. 1725, 3v).

Antic mas de la Guàrdia, qualificat de rònec, unit al mas Remolosa; els dos es troben derruïts i deshabitats ja al segle xv. No s'ha localitzat.

Cap Pelat, cal

['kaʎ 'kap pə 'ʎat]

Antic nom de casa del carrer del Bruc del Mig. Actualment es coneix per *cal Deogràcies* (*infra*).

Carabot, el grau d'en

«ad caput gradus vocati d·en Carabot, alies Ronzadasens» (Capb. 1546, 58r); «cum gradu nominato d·en Carabot» (Capb. 1546, 58r); «lo grau anomenat del Carabot» (Capb. 1611, 108r); «termena a sol ixent ab lo grau anomenat d·en Carabot y apres va per lo camí Real Inferior per lo qual se va de la ciutat de Barcelona a la vila de Calaf» (Capb. 1642, 1v); «un singla anomenat lo Grau d·en Carabot» (Capb. 1670, 11r).

Cardevall

«Cardevall» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Carles, cal

['kaʎ 'karʎus]

A la Guàrdia. Al costat del camí de Maians, al costat de cal Caselles.

«cal Carlos Enrich» (Ll. rec. 1850, 3).

Carlets, cal [ˈkaɫ kərˈlets]

Casa del carrer del Bruc del Mig edificada el 1890.

Carlets, la peça del

«a migdia amb la peça del Carlets» (C. 825, 1936, 133).

A la partida de cal Polloni.

Carner

Cognom que trobem als segles XIX i XX amb les variants *Carner* i *Carné*.

«Pau Carner, natural de Odena y habitant en la Guàrdia» (Ll. B., 1828, 33);

«Carné» (C. 825, 1936).

Carnisseria

«a circio cum domo et carnisseria dicte confitentis mediante vico publico quotur de Monteserrato ad villam Aqualate» (Capb. 1546G, 17r); «Item que te y possehex ab beneplacit y durant la voluntat del dit abat del dit monestir de Montserrat y no en altre manera, la taula de la carnisseria de dit lloch y terme del castell del Bruch ab poder y facultat de tallar y vendre carns en aquells els qui la voldran comprar, al preu empero que dites carns se vendran en la carnisseria de la vila de Sparraguera y no a mes» (Capb. 1611, 90r); «la taula de la carnisseria de dit lloch y terme del Bruch» (Capb. 1726, 38r).

La taula de la carnisseria, actualment en diríem *la carnisseria*, era el lloc on es tallava i feia la venda de carn. En els capbreus ve expressat com ‘el poder o facultat de tallar i vendre carn’. Aquest poder el donava l’abat del monestir, i el tenia sota domini i alou, i amb les condicions que quedaven descrites en les diferents confessions dels capbreus.

Carolí [kəruˈli]

Renom i nom de casa del carrer del Bruc del Mig. L’hem sentit també amb la pronúncia *Craolí*. Actualment es coneix per *ca la Cèlia* (*infra*).

«Carolí» (FCF 1928); «vinya Roca Griera, primer parcer Carolí» (FCF 1929).

carrer

V. *Abat Escarré, Abrera, Altra Banda, Amador, Anoià, Barcelona, Bòbiles, Bosc, Bruc, Bruc de Baix, Bruc de Dalt, Bruc del Mig, Cal Carlets, Camí de Can Ferrers, Can Jorba, Can Maçana, Can Marquès, Castellolí, Cavall Bernat, Collbató, Corredor, Cova, Església, Esparreguera, Fra Garí, Gelida, Guàrdia, Francesc Macià, Gènio, Ginesteres, Herois, Hostal, Hostalets, Hostals, Igualada, Joan Carles I,*

Joan Llongueres, Joan Ponç, Joc dels Trucs, Lluís Companys, Maçana, Manresa, Martorell, Mas d'en Pi, Mas Grau, Monistrol, Moixerigues, Monestir, Montserrat, Moreneta, Nativitat Yarza, Olesa, Olot, Oms, Onze de Setembre, Parc, Parròquia, Pasqual i Amigó, Pedregós, Piera, Pierola, Pou, Príncep, Rajolers, Reina Sofia, Roca, Sant Andreu, Sant Jeroni, Sant Joan, Sant Pau, Santa Cecília, Santa Maria, Sol, Timbaler, U d'Octubre, Udaldard, Verge de Montserrat, Vinya Nova.

Carrerada

«termino y partida la Carrerada linda a O. con Mateo Puig y Jaime Serradell, a M. con Miguel y Mata, a P. con el torrente y al N. con Pablo Simo» (Ll. 116, 1858, 162).

Partida.

Carrerada, la

[lə kərə'raðə]

Antic camí pel qual baixaven els ramats de la muntanya. «Passava per can Maçana, pel revolt del Balesgues en direcció al Corral, seguia cap a la bassa del Gorg i el Castell (ara està llaurat en aquest sector), seguia avall per agafar el Rieral, el torrent de les Comes, i de can Serrat pujava cap a can Pasqual per agafar direcció Pierola. Quan baixaven els ramats era un espectacle; els últims anys ja feien el transport en camions.»³²

«un cami o carrerada que va del Bruch y ve del lloch del Carrubi» (Capb. 1642, 13v).

Carreres

«Salvador Carreras» (Capb. 1726, 73r); «Rosa Carreras muller de Miquel Carreras treballador de la vila de Piera» (LO1, 1760, 365).

Cognom documentat al segle XVIII.

casa (ca, ca l', ca la, cal, can)

V. *Agneta, Agustí del Roi, Aiguader, Alapon, Albons, Aleix, Ampon, Andreu, Andreu Vell, Ànima, Antic, Antiguet, Anton de l'Antonet, Antonet, Antonieta del Racó, Arcisa, Arcs, Balaguer, Balesgues, Bascaret, Basseda, Basolí, Benet, Bep, Bolderes, Bombardo, Boscasser, Botijut, Cabrer, Cairot, Calemany, Calemanyó, Calemany Gros, Calvo, Cama, Cametes, Campaner, Camps, Canals, Canari, Canudas, Canyelles, Cap Pelat, Carles, Carlets, Carolí, Caselles, Cases, Cases Petit, Castellet, Catiu, Cèlia, Cerdà, Cerdanet, Cigala, Ciscó, Cisco, Clamanyó, Claudi, Còbits,*

32. De font oral.

Coix, Coix del Mestre, Comes, Conill, Coqui, Cordero, Cordero Vell, Corregidor, Corres, Cots, Cristòfol, Culamplè, Deogràcies, Déus, Díaz, Domènec, Ermità, Espardenyer, Esparter, Esperança, Esquerrà, Esrabinat, Estanquer, Esteve, Fardota, Faustino, Felions, Felip, Felip Vell, Fèlix Colom, Fèlix del Maçana, Ferrer, Ferreró, Ferrers, Fessiner, Figueres, Fitus, Flequer, Fonso, Francès, Franco, Fraret, Fuster, Fuster del Simeó, Gallineta, Garbat, Garbat Manuel, Gasparó, Generosa, Gènio, Gori, Gran del Mostatxo, Grau, Groc, Guitarrer, Guixà, Hostal, Ignasi o Ignasi de la Serra, Ignasió, ca la Isabel de Cal Carolí, Isidre, Isidre Mariets, Jaio, Jaume Caselles, Jaume de l'Antonet, Jaume de l'Hostal, Jaume Termes, Jaumet Manuel, Jau-mot, Jep, Jepó, Jeroni, Joan Català, Joan de Cal Vador, Joan Xic, Joanet del Nasi, Josepet del Jumet, Lasa, Laura, Lígio, Llar, Llobet, Llorens del Marquesó, Lluís, Lluïsa, López, Maçana, Maçana Gros, Maçana Xic, Manelet, Manescal, Manuel, Marcellina, Maria del Pis, Marieta Bòrnia, Marquès, Marquesó, Marquesona, Marranyinyo, Mas, Massacs, Massip, Matagats, Mataporcs, Mateu, Meliton, Mensa, Menuts, Mestre Aiguader, Mestre de la Plaça, Mestre Xic, Met, Metge, Mí-líio, Millaret, Mion, Miquel, Miralda, Mitjà, Mitjans, Moisès, Molella, Montconill, Montpeità, Montserrat, Mossarro, Mostatxet, Mostatxo, Muçons, Murciano, Na-cra de les Voltes, Nasi de Sant Simeó, Negret, Noi de l'Ampon, Noio, Olivar, Oller o Oller dels Turons, Oller de la Guàrdia, Paisanito, Paisano del Paisanito, Palletes, Panamà Canal, Paqueta, Parés, Pasqual, Pasqual Vell, Pastor, Patam Nou, Patam Vell, Pau, Pau Català, Pau Caxo, Pau Corres, Pau de la Meta, Pau del Pont, Pau Ferrers, Pau Palletes, Pau Pastor, Pau Xic, Paulassa, Pedeta, Pèfol, Pelegrí, Pelu-des, Peó, Pep, Peralta, Pere Castellet, Pere de l'Antonet, Pere de l'Oncle, Pere de la Tenda, Pere del Pau Xic, Pere Tori, Pere Valent, Peret de la Gran, Peret del Forn, Peret Sec, Perico de l'Hostal, Perisco, Pessoné, Petit del Forn, Petita de Cal Xullu, Petra, Pigat, Pinal Tambor, Pinyonaire, Pitrolet, Pitxu, Plagueta, Poldo, Policay, Pol-loni, Ponet, Porquer, Pou dels Frares, Presoner, Prudència, Puça, Puça Vell, Pujó, Pujolet, Quelloio, Quet, Quico del Gorro, Quildo, Quim de Cal Boladeres, Quíqueres, Raval, Reberta, Rectoria, Rellotger, Renai, Real, Ribera, Rita, Roc, Roi, Roig, Roig del Met, Ros, Rosari, Rossell, Rossita, Rossita de Cal Guitarrer, Rossita del Pont, Rovira, Sabater, Sadurní, Salses, Sant, Sastre, Sastre Llopis, Sastre Pera, Sec Fuster, Secretari, Serafina, Serenet, Serra, Serrat, Sidrona, Silons, Simeó o Si-meó de Pagès, Siprò, Sipronet, Sitges, Soilo, Solà de la Roca, Soldat, Soteres, Susag-na, Tafera, Teixidor, Tereseta, Tia Xica, Típens, Titó, Titus, Tonet, Pinal, Tricolet, Trompets, Tuies, Vador, Valldeperes, Vallès, Ventura, Vepe, Vicari, Vicens, Vicens de Sant Simeó, Vicentona, Vilalta, Vileta, Viuda, Xarrampa, Xarranca, Xeremines, Xic Cordero, Xic del Pelegrí, Xic del Pitrolet, Xic Jumet, Xic Sabater, Xic Vallès, Xicarrín, Xico, Xipitè, Xucla, Xullu.

Casa Ignasi, vinya de davant

Antiga vinya de Salvador Reventós. Estava situada a prop de ca n'Oller, davant de ca l'Ignasi. Ara tot és bosc.

«vinya frente casa Ignasi» (FCF 1928).

Casa Nova, el bosc de la [əɫ 'βoz ðə lə 'kazə 'nɔβə]

A la Guàrdia, extensió de bosc entre la Casa Nova, actualment en ruïnes, i el Cup d'en Cases.

Casa Nova, la [lə 'kazə 'nɔβə]

Casa de la Guàrdia prop del turó de Can Llobet; està en ruïnes. S'anomenava *la Casa Nova de l'Elias*.

«Casa Nova del Elias» (Ll. rec. 1850, 3); «la Casa Nova del Elias» (1921, M. P. B.).

Casa Parroquial

«Casa Parroquial» (Ll. rec. 1850, 3).

Era una de les cases del nucli de Sant Pau de la Guàrdia.

Casa Vella, la [lə 'kazə 'βeɫə]

A la Guàrdia. Al costat del camí de Maians. Actualment està habitada.

«Margarita Vilarubia viuda de la Casa Vella en la parrochia de Sant Pau de la Guardia» (LO1, 1667, 37); «Casa Vella, no habitada» (Ll. rec. 1850, 3).

Casajoana

«Llorensa Casajoana masovera del March de la Vall» (LO1, 1683, 85); «Valenti Casajoana fill llegitim y natural de Antoni Casajoana pages del lloch de Sant Pau de la Guardia» (Ll. T. 1685, 49); «Antoni Casajuana, pages, habitant en lo terme de la Guardia en la casa d-en March de la Vall» (Llev. 1686, 1r).

Cognom documentat al segle XVII, sense continuïtat. Trobem les formes *Casajoana* i *Casajuana*.

Casal Familiar, el [əɫ kə 'zaf fəmiɫi 'ar]

Al carrer de la Parròquia, just passat el Pont. Va ser construït a mitjans dels anys seixanta, gràcies al treball desinteressat i comunitari de molts bruquetans. És l'espai social on es desenvolupen gran part de les activitats socials i culturals del poble.

Casals

«Joseph Casals natural de Saló, bisbat de Solsona y ara habitant en Sant Pau de la Guardia» (NT 1806, 1, 9).

Cognom documentat al segle XIX.

Casamiquela

«de Joseph Casamiquela sastre y de Josepha Casamiquela y Dalmases» (LO2, 1780, 65v).

Cognom documentat al segle XVIII.

Casanoves

«Casanovas» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle XX. El trobem escrit amb *-as* final.

Caselles

«Joan Casellas» (LO2, 1798, 181r); «cal pubill Casellas» (Ll. rec. 1850, 3); «Casellas Muray» (NT 1856, 1, 28).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX. El trobem escrit amb *-as* final.

Caselles, cal

[ˈkaʎ kəˈzɛʎəs]

A la Guàrdia, al costat del camí que va a la Morera, al costat de cal Carles.

Cases

«Josep Casas Sagristà» (C. 825, 1894); «Casas» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX. El trobem escrit amb *-as* final.

Cases, can

[ˈkaʎ ˈkazəs]

Al carrer del Bruc del Mig, edifici del segle XIX, avui, seu de l'Ajuntament. Als cups de l'antic celler actualment hi ha la Biblioteca Municipal i, a la segona planta, el Museu de la Muntanya de Montserrat. Fins al moment, l'Ajuntament ha mantingut el nom amb el segment final *-as*, forma prenormativa, *can Casas*.

Cases Petit, can

[ˈkaʎ ˈkazəs pəˈtit]

Casa del carrer del Bruc del Mig, construïda a inicis del segle XX. El nom fa referència a un dels fills de la família Cases. Fins al moment, el nom el trobem amb el segment final *-as*, forma prenormativa, *can Casas Petit*.

Casilla, la [tə kə'ziʎə]

Al costat de l'Hotel Bruc, al peu de la carretera, després del revolt del Figue-rota dels Déus, a la Devesa. Era una caseta de peons, just a la cruïlla de la carretera que va a Igualada.

«y les Casilles de can Massana» (Ll. rec. 1850, 3).

Castanyer, bosc del

«lo bosch dit del Castanyer» (Inv. 1703, 3r).

Castanyer, el [ət kəstə'ne]

Arbre que destaca per ser poc freqüent en aquesta zona. Al sud-est del terme, a una antiga vinya de can Vallès.

Castanyer, serra del

«serra del Castanyer» (FCF 1929).

Castell

«dels Castells» (C. 830, 1942, 50).

Partida.

Castell, el [ət kəs'teʎ]

Casa de pagès situada al cim d'un petit turó que domina tot l'entorn. Antigament era coneguda com a *mas Subirats*. No serà fins al segle XIX que trobarem el nom *el Castell* relacionat amb aquest mas, i en poc temps predominarà i desplaçarà definitivament el llinatge *Subirats* com a nom del mas. Segons Muset, aquesta denominació més moderna de *Castell* pot ser deguda a l'existència d'una antiga torre d'època medieval descoberta no fa gaires anys, que fa pensar en una edificació amb finalitat protectora (Muset, 2007, p. 45).

V. t. *Subirats, mas*.

«con tierras del Castell de Subirats» (Ll. 93, 1846, 26); «Castell» (PM 1847, 14v).

Castell, el pou del [ət 'pou ðət kəs'teʎ]

Al Rieral o torrent del Castell. Actualment està tapat amb una llosa per tal d'evitar accidents.

Castell, el torrent del

[əɫ tu 'ren dət kəs 'teɫ]

Recull les aigües dels torrents que baixen de la muntanya de Montserrat del sector sud-est del terme. La gent més gran del Bruc l'anomena *el Rieral (infra)*. La part més baixa rep el nom de *torrent de les Comes (infra)*.

Castellar

«Raimundi Castellar, quondam, de Guardia de Montisserrati» (Capb. 1546, 58r).

Cognom documentat al segle XVI.

Castellar, mas

«totum illum mansum dirutum vocatum lo mas Devesa antiquitus vero vocatum lo mas Castellar» (Capb. 1496, 24v); «et partim cum honoribus mansi Castellar termini castris de la Guardia» (Capb. 1496, 28r).

Antic mas de la Guàrdia, no localitzat.

V. t. *Devesa, mas*¹.

Castellar, peça del

«la pesa de Castellano» (C. 902, 1845).

Peça de terra que relacionem amb el mas Castellar.

Castellar, serra del

«et cum serra del Castellaro usque ad torrente de les Splugues» (Capb. 1496, 3v).

Castellar del Bosc, mas de

[əɫ 'mas kəste' ʎa]

Per les referències, els noms dels masos *Castellar* i *Castellar del Bosc* semblen correspondre al mateix mas. El trobem als segles XV i XVI com a *mas Castellaro*, amb /-ro/ final de mot, propi de la grafia antiga. I el situem, segons les referències orals, passada la Plana Llarga, en direcció a la muntanya, «encara hi havia les parets, ara hi ha bosc, en recordem les ruïnes».³³

«quendam mansum dirutum et deshabetatum vocatum lo mas Castellaro de Boscho», any 1447 (Capb. 1496, 14v); «dirutum et deshabetatum vocatum lo mas Castallaro del Boscho» (Capb. 1546, 55v); «lo dit mas Castellano del Bosch» (Capb. 1642, 1r); «y a tramuntana ab honors de dit mas Castellano que posseix Joseph Bros y Mata que fou de Valenti Mata» (Capb. 1726, 9r).

33. De font oral.

Castellet [əɫ kəstə'ʎɛt] / [tə kəstə'ʎɛtə]

Cognom documentat ininterrompudament des del segle XVII fins a l'actualitat i amb bona continuïtat. També és habitual la seva feminització, *Castelleta*.

«Mariagna Castellet» (LO1, 1674, 60); «Agnes Castelleta viuda del quondam Jaume Castellet» (Ll. T. 1729, 33); «Miquel Castellet pages del Bruch» (LO2, 1771, 26r); «Pera Castellet» (PM 1847, 1v); «Castellet» (C. 825, 1936).

Castellet, cal ['kaɫ kəstə'ʎɛt]

Casa de pagès del Bruc, al costat del torrent homònim.

«Castellet» (PM 1847, 15r).

Castellet, el torrent del [əɫ tu'ren dəɫ kəstə'ʎɛt]

Al costat de cal Castellet, del qual agafa el nom. Ve del torrent de les Forques, baixa paral·lel al lateral de l'autovia A-2 i desguassa a la riera de Can Dalmases, a Collbató.

«Torrente de casa Castellet» (C. 825, 1902).

Castellet, la bòbila del [tə 'βɔβiɫə ðəɫ kəstə'ʎɛt]

Al costat de cal Castellet. Actualment, ja no existeix.

Castellferran [kəs'teɫ fə'ran]

Puig de 842 m d'altitud situat per sobre de can Maçana. També anomenat *puig de Montferran (infra)* i *puig del Moro (infra)*. Segurament, per confusió amb la torre del Telègraf, situada a poca distància i amb 791 m, també se l'ha identificat amb aquest element de telegrafia òptica.

V. t. *Montferran, puig de; Moro, puig del; Telègraf, torre del.*

Castelloí, el carrer de [əɫ kə're ðə kəs'teɫu'i]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Castells

«Antoni Castells» (LO1, 1646, 8).

Cognom documentat al segle XVII.

Castelltort

«et Castro Torto», any 1187 (Ruiz-Domènec, 2006, p. 500); «single single vadit usque ad Molella et pervadit usque ad Castellotort et terminat in rocha de Grayera et dividit cum termino de Piarola», any 1221 (Capb. 1546, 3v); «et va-

dit usque in castrum Tort», any 1221 (Ribas, 1990, p. 90); «et pervadit usque Castello Tort», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101); «et vadit usque in Castrum Tort» (Capb. 1546, 4r).

El documentem des del segle XII. Estava vinculat al castell de la Guàrdia i, segons les descripcions, es trobava entre aquest terme i el de Pierola, però se'n desconeix la localització exacta. D'altra banda, podem documentar altres topònims relacionats amb aquest desconegut castell que poden ser bons orientadors de la seva situació: *la serra de Castelltort* i *la coma de Castelltort*, àlies *coma de la Font*, situada a la zona de can Ribera.

Pladevall s'hi refereix d'aquesta manera: «També aparegué un altre castell, el de Castelltort, del qual no es coneix el terme i que sempre estigué vinculat als mateixos senyors de la Guàrdia» (1992, p. 378).

Castelltort, coma de

Coma situada al sector de can Ribera i can Guixà. Pels documents, sabem que antigament aquesta coma comprenia dues peces de terra. Des del segle XV la trobem amb el nom de *Castelltort* i amb l'àlies de *coma de la Font*. Amb el temps, *Castelltort* va anar perdent vigència i ara el nom ja no es recorda. El nom que ens ha arribat és *la coma de la Font* (*infra*).

V. t. *Castelltort; Coma de la Font i Castelltort, la; Font, la coma de la.*

«duas petias terre heremas et bosquinas sitas in parrochia Beate Maria de Bruco in cumba vocata de Castelltord», any 1395 (Capb. 1496, 16r); «la coma d'en Castelltord, alies de la Font» (Capb. 1496, 16v); «quandam alia petia terre herema et bosquina in dicta parrochia Beate Marie de Brucho que fuit de pertinentis mansi de Selva et in cumba nominata de Castelltort, prout terminatur ab oriente parte cum honoribus Michaelis Alegre de Vilaclara» (Capb. 1496, 28v); «A meridie cum tenedone Jacobi Alegra loci de Vilaclara, nominata la coma d'en Castelltort, àlies la coma de la Font» (Capb. 1546, 56r); «la coma de Castelltort, alies de la Font» (Capb. 1726, 10r).

Castelltort, serra de

«cum serra de Castelltort» (Capb. 1546, 62r); «serra de Castelltort» (Capb. 1611, 133v); «de la serra anomenada de Castelltort» (Capb. 1670, 57r).

V. t. *Castelltort.*

Català

«Pau Català pages del Bruch» (Ll. T. 1794, 3).

Cognom documentat al segle XVIII.

Catiu, cal [ˈkaɫ kəˈtiw]

Casa del raval de la Barceloneta, a la Guàrdia. També era el renom de Pacia Gamisans.

«cal Catiu» (Ll. rec. 1850, 2).

Catran, la font del [tə ˈfɔn dət kəˈtran]

Al torrent de l'Illa, a l'altura del Bruc de Dalt. «L'aigua s'anava filtrant i hi havia un marge i feia com un bassal; m'hi feien anar a buscar aigua. Però es va perdre, jo crec que perquè a cal Vador tenien vaques i la porqueria anava avall, al torrent i a la font. Ara està perduda; també hi ha una mina.»³⁴ Antigament, els veïns del carrer del Bruc de Dalt que no tenien pou a les seves cases hi baixaven a buscar aigua i a rentar la roba; encara hi queden restes del rentador.

Catxó, la bassa del [tə ˈβasə ðət kəˈtʃo]

Bassa natural prop de la font del Catxó, a la Devesa. Hi creixia la boga, antigament molt valorada en la confecció de cadires i d'altres elements.

Catxó, la font del [tə ˈfɔn dət kəˈtʃo]

Sota Castellferran, «a la Devesa, carretera vella que va cap a la urbanització del Montserrat Parc, al revolt del Rosari hi ha la font».³⁵

«font del Catxo» (1909, J. C.).

Cavall Bernat, el carrer del [ət kəˈre ðət kəˈβaɫ βərˈnat]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Cèlia, ca la [ˈka lə ˈsetiə]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Antigament es coneixia com a *cal Carolí* (*supra*).

Cementiri, el¹ (B) [ət səmənˈtiri]

A l'inici del carrer de la Parròquia, al costat mateix de l'església.

Cementiri, el² (G) [ət səmənˈtiri]

Cementiri de la Guàrdia, està al marge esquerre del camí que porta de Sant Pau de la Guàrdia a can Maçana.

34. De font oral.

35. De font oral.

Cementiri de Sant Abundi

Antic cementiri de Sant Pau de la Guàrdia. Estava al nucli de Sant Pau de la Guàrdia.

«sementiri de Sant Abundi» (LO1, 1668, 39).

Centellar, el

Roca de 899 m d'altitud situada a la Secció IV de les Agulles. Nom que ja trobem documentat l'any 1907, en un esquema de la muntanya de Montserrat de mitjans de segle XVIII (Marcet, 1907, p. 141). Actualment es coneix com *la Cadireta*.

Centelles

«Sentellas» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Cerdà

«Serdá» (PM 1847, 7r).

Casa que consta al barri de la Plaça, o carrer de la Parròquia. Trobat amb la forma *Serdá*. Amb el significat de 'nadiu de la Cerdanya' (Moll, 1987, p. 172).

Cerdà, mas d'en

«ab honors del mas d-en Cerdà que posseheix Agusti Martorell mitjansant lo camí qui va de la casa de Olaguer Bisbal a la ciutat de Manresa» (Capb. 1725, 10r).

Cerdanet, cal

['kaɫ səɾðə'net]

Renom i casa del carrer del Bruc de Dalt. Originaris de la Cerdanya; per aquest motiu també se'ls deia *Cerdanyet*. Habitualment trobem la grafia *Sardanet*.

«Sardanet» (PM 1847, 12v).

Cervera, camí de la

«Item *et cetera* que posseheix tot aquell camí o passatge construït [i edificat] per una pessa de terra de Jaume Valles del dit ter[me del] Bruch anomenada lo camí de la Cervera» (Capb. 1611, 115v); «tot aquell camí o passatge construït y edificat en una pessa de terra de Francesch Valles nomenada lo camí de la Cervera del qual Joan Jorba, rebesavi de ell, dit confessant, obtingué llicència de construir-lo per a tenir passatge y entradas y exidas ab los bestiaris axi grossos com menuts» (Capb. 1726, 17r).

Camí que servia per a donar pas al bestiar per anar a abeurar a una peça de terra anomenada la peça de *les Comes*, en la qual hi havia el pou on els animals anaven a abeurar.

Cervera, el camp de la

«in dicto plano de Benet, alies lo camp de la Servera» (Capb. 1546, 19v); «in termino dicti castris de Brucho in loco vocato pla de Benet vocato lo camp de la Cerve[ra]» (Perg. CV16, 1575, 52); «en lo lloch anomenat lo camp de la Cervera» (Capb. 1611, 93r); «en lo lloch dit lo Pla de Benet anomenada lo camp de la Cervera per la qual pessa de terra Jaume Joan Jorba del mas Vendrell te passatge per anar abeurar lo seu bestiar axi gros com menut al pou anomenat de las Comas» (Capb. 1670, 33v); «camp de la Cervera» (Capb. 1726, 48r).

Peça de terra situada a l'antic Pla de Benet. Aquest camp era una peça de terra més gran que n'inclouïa d'altres de diferents propietaris. El trobem documentat amb les formes *Servera* i *Cervera*, i aquesta alternança entre *s-* i *c-* fa difícil de destriar quina és l'opció semàntica original, ja que podria bé ser un camp on els cérvols fessin presència o bé un camp de serveres, l'arbre que fa serves.

Cigala, cal [ˈkaʎ si ˈɣaʎə]

Amb aquest renom es coneixien dues cases, una al carrer de la Parròquia i l'altra al carrer del Bruc de Dalt.

Cingle, la font del [tə ˈfɔn dət ˈsiŋɡlə]

A la Guàrdia. A l'Obaga de l'Elies, al final del torrent.

Cirer, feixa del

«fexa del Ciré» (NT 1874, 2, 13).

A la Guàrdia, prop de Matastacs. *Cirer* és la forma dialectal de *cirerer*. Actualment, en aquesta zona, ja no és la forma viva.

Cirerers, el torrent dels [ət tu ˈren dət siɾə ˈres]

Comença a la Canal Ampla del massís de Montserrat, al peu del coll de les Agulles, i desguassa al torrent dels Pallers.

Ciscó¹

«Chiscó» (PM 1848, 2r).

Nom de casa que consta al carrer del Bruc de Baix.

Ciscó²

«Francisco Llopart, Chiscó» (C. 902, 1845).

Àlies. Truncació i hipocorístic de *Francisco*, nom castellanitzat.

Cisco, cal [ˈkaʎ ˈsisku]

Casa de la Guàrdia, ara ensorrada, al costat del mas Sant Miquel.

Clamanyó, cal [ˈkaʎ kləməˈjo]

Casa del carrer del Bruc de Dalt de la qual hem recollit també el nom de *cal Pigat* (*infra*). La família duia el cognom *Alemaný*, i pressuposem la mateixa formació aglutinada *ca* + *alemany* sobre el derivat intensiu *Alemanýó*.

Claramunt [ˌklaɾəˈmun]

Cognom documentat ininterrompudament des del segle xv fins a l'actualitat. És viu i amb bona continuïtat.

«De nos Anthonius Claramunt et Marie eius uxor» (Perg. CV10, 1418, 1); «Bartholomeu Claramunt filium Martinii Claramunt quondam loci de Brucho et domine Anthonie», any 1430 (Capb. 1496, 11v); «en Claramunt» (Capb. 1496, 19r); «Berthomeu Claramunt» (Capb. 1611, 121r); «Pau Claramunt pages masover de casa Farrer» (LO2, 1765, 10v); «Claramunt» (PM 1847, 2r).

Claramunt, mas

«totum illum mansum dirrutum et deshabetatum vocatum lo mas Claramunt», any 1441 (Capb. 1496, 10v-11r); «et a circio cum honoribus mansi Claramunt» (Capb. 1496, 6r); «lo mas Claramunt» (Perg. CV16, 1575, 30); «tot aquell mas anomenat lo mas Claramunt dirruhit y desabitat», any 1575 (Capb. 1611, 129v); «que te y posseheix tot aquell mas anomenat lo mas Claramunt» (Capb. 1642, 5r); «del mas Claramunt» (Capb. 1726, 43r).

Estava situat a prop de la Parròquia. Al segle xv es declara derruït i deshabitat.

Claret

«Ramon Claret, pagès, natural de la parròquia de Sant Pau de la Guardia sufraganea del Bruch» (Ll. B., 1824, 46).

Cognom documentat al segle XIX.

Claret, mas

«Item habet et possidet totum illum mansum vocatum Claret cum terris honoribus et possessionibus eiusdem situm in termino dicti castri Sancti Pauli de

la Guardia», any 1488 (Capb. 1496, 22r); «mediante quodam torrente vocato de la Morera et partim cum honoribus mansi Claret» (Capb. 1546G, 22r); «tot aquell altre mas dirruhit y desabitat e, lo foch y stada de aquell amortitzat y de totes altres servituts relaxat anomenat mas Claret», any 1546 (Capb. 1611, 149v); «anomenat lo mas Claret» (Capb. 1645, 5r); «y todas altres servituts relaxat anomenat lo mas Claret ab todas sas terras, honors y possessions al sobre-dit seu mas de las Glavadas unit y incorporat» (Capb. 1725, 7r).

Mas de la Guàrdia que trobem documentat des del segle xv fins al XVIII. En el capbreu de 1611 és declarat derruït i deshabitat. No s'ha identificat.

Clariana, mas de

«que tenen y posseheixen tot aquell mas derruhit y desabitat anomenat lo mas Clariana» (Capb. 1642, 30v); «lo mas Grau o de Clariana» (Capb. 1726, 24r); «tot aquell mas dirruhit y desabitat nomenat lo mas Clariana ab la gleva o pesa de terra en la qual es construït y edificat, situat en dit terme del Bruch» (Capb. 1726, 41v).

Més tard fou conegut com a *mas Grau (infra)*. Ara existeix la urbanització Mas Grau, a tocar del poble, al capdamunt del carrer de la Parròquia.

Clariana, peça de

«petia terre herema et inculta nominata la pesa de Clariana» (Capb. 1546, 32r); «una pesa de terra dita de Clariana de pertinenties del sobredit mas Porta en lo sobredit acte de venda feta al sobredit Barthomeu Alegre per en Joan Forner» (Capb. 1642, 22v); «dels pubills Alsinas dita la pesa de Clariana» (Capb. 1670, 13r); «pesa de Clariana» (Capb. 1726, 41v); «dins las afrontacions de dit mas Forner y la gleva del dit mas Porta alias de Soler Puig al dit mas Forner unit y incorporat es compresa una pesa de terra dita de Clariana de pertinencias de dit mas Porta» (Capb. 1726, 50r).

Clariana, pla de

«anomenada lo pla de Clariana» (Capb. 1670, 42r).

Clarianes, torrent d'en

«cum torrente d-en Clarianes» (Capb. 1496, 14r).

V. t. Serra, *torrent de la*.

Claudi, cal

['kaɫ 'kɫawði] / ['kaɫ 'kɫawðju]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Recollim les pronúncies *Claudi* i *Claudio*.

Clos, torrent del

«cum quodam altero torrente nominato lo torrent del Clos» (Capb. 1546G, 1v); «y apres baixa per lo cerral del hort del dit mas de la Pruna y fereix ab lo torrent anomenat de Monferran y de allí va torrent amunt fins a donar ab altre torrent anomenat del Clos» (Capb. 1725, 9v).

Torrent de la vall de Marganell, descrit en la confessió del capbreu de 1546 de Jaume Martorell, del mas Martorell, i, en el capbreu de 1725, en la de Sebastià Solà de la Vall, de la Guàrdia.

Closa

«Closa» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Clot d'en Vilar, el

«quandam alia petia terre et olivariis plantatam sitam en termino dicti castru vocatam lo Clot d-en Vilar prout terminatur ab oriente cum torrente vocato de Montifarran», any 1429 (Capb. 1496, 12r); «lo Clot d-en Vilar» (Capb. 1611, 89r); «lo Sot d-en Vilar, alies lo Triador» (Capb. 1611, 120r); «y torne per lo dit cami afrontant ab lo olivar del dit Anthoni Domenech anomenat lo Clot d-en Vilar» (Capb. 1642, 30r); «en lo lloch anomenat los Triadors, alies lo Clot d-en Vilar» (Capb. 1670, 19r); «anomenada lo Clot den Vilar la qual pessa de terra discorra del puig anomenat de Monferran» (Capb. 1670, 38r); «y la restant, un jornal y mitg, dita lo Clot d-en Vilar» (Capb. 1726, 21r).

Peça de terra d'oliveres, al sector de Fembra Morta, documentada des del segle xv, que també trobem anomenada, a partir del segle xvi, com *els Triadors* (*infra*). En aquest segle la recollim amb la variant *sot*.

Clot de l'Home Mort, el torrent del [əɫ tu 'ren dət 'kləd də 'ləmə 'mər]

Nom que rep el primer tram del torrent de la Diablera.

Clot de l'Home Mort, font del

«la font del clot de l'home Mort» (1909, J. C.).

Senyalitzada en el mapa de Joan Cabeza, part alta del torrent de la Diablera. Probablement perduda.

Clot de les Casetes

«otra porcion de terreno yermo, antes viña, llamada el Clot de las Casetas» (C. 825, 1896).

Una peça de terra de vinya que es va mantenir fins a l'arribada de la filloxera, a la zona de la Guàrdia.

Clot del Mig

A la Guàrdia. Peça de terra que cultivava Josep Farrer Franquesa, habitant de l'Hostal. Era de sembrat, ceps i hort.

Clot del Simó

«Clot del Simó» (C. 830, 1942, 91).

Peça de terra de la Guàrdia.

Clot del Trago, el torrent del [əɫ tu'ren dət 'kləd dət 'trayɯ]

S'origina al peu de la Miranda de les Agulles i desguassa al torrent del Tambor.

Clot del Trumfo, el [əɫ 'kləd dət 'trumfu]

Zona d'horts del torrent homònim, a baix a can Guixà. Ara està abandonat.
V. *Camprec*.

Clot del Trumfo, el torrent del [əɫ tu'ren dət 'kləd dət 'trumfu]

De la boca del túnel aigües avall fins a la font de la Portadora. A la zona de can Guixà.

Clot dels Cirers

«sita al termino del Bruch y partida llamada Clot del Cirés» (Ll. 93, 1850, 80).

Partida.

Clota, la

«la Clota» (Capb. 1611, 111r); «ab una pessa de terra de dit confessant anomenada la Clota» (Capb. 1642, 13r); «y part ab les honors de Joan Valles anomenat la Clota» (Capb. 1642, 14r); «ab altres honors de dit confessant anomenat les Oliveres d-en Teixidor, alies la Clota» (Capb. 1670, 1v).

V. t. *Oliveres d'en Teixidor, les*.

Clota de les Oliveres Bonals, la; o, Clota de les Oliveres, la

«Item est de pertinentis dicti mansi quedam alia petia terre de olivaris plantata sita in termino dicti castri loco vocato la Clota de les Oliveres, prout terminatur ab oriente cum honoribus Jacobi Jorba mansi Venrell» (Capb. 1496, 6v); «voca-tam la Clota de les Oliveres Bonals» (Perg. CV16, 1575, 34); «la Clota de les Oli-

veres Bonals» (Capb. 1611, 92r); «anomenada la Clota de les Oliveres Bonals» (Capb. 1670, 32v); «nomenada la Clota de las Oliveras Bonals, la qual termena a sol ixent ab honors de Joan Pau Jorba del mas Vendrell» (Capb. 1726, 47v).

Era un camp d'oliveres, de cinc jornals de llaurar, que antigament pertanyia al mas Moia, l'actual can Vallès. Estava situada a prop de can Jorba, del torrent de la Coma de Migjorn i del camí del Querrubí.

Clotes, les

«unas fitas que alli son mitjansant a mitg dia ab honors de dit Jacinto Vilades y Massana que foren de Pau Massana de dit terme de la Guardia anomenats la pessa de las Clotas» (Capb. 1725, 22v).

Clotes amb el Quellonal, les

«petia terre vocata lo Quellonal» (Capb. 1546G, 12r); «sitam in termino castrí de Guardia loco nominato les Clotes ab lo Quellonal» (Capb. 1546G, 18v); «situada en lo dit terme de la Guardia anomenada las Clotas o lo Quellonal» (Capb. 1642, 21v).

Descrita en els capbreus com una peça de terra de propietat del mas Martí de la Guàrdia. Al segle xv recollim una peça de terra amb el nom de *Quero Limal*, nom opac, també. Pressuposem, per les descripcions coincidents, que podrien ser la mateixa peça de terra.

V. t. *Clotes amb el Quero Limal, les*.

Clotes amb el Quero Limal, les

«quandam aliam petia terre campa, ratione dicte domus d-en Quer sitam in termino dicti castrí loco vocato les Clotes ab lo Quero Limal», any 1408 (Capb. 1496, 24r).

En el capbreu de 1496 Antoni Martí mostra el document de venda d'aquesta peça de terra de la Guàrdia, fet per Montserrat Quer i Margarida, la seva dona, a Montserrat Fontanelles, àlies *Martí*. Els noms de *Quero Limal* i *Quellonal*, els dos relacionats amb una peça de terra de la Guàrdia i els dos opacs, sembla, segons les descripcions, que podrien fer referència a una mateixa entitat. No hem trobat ningú que el recordi.

V. t. *Clotes amb el Quellonal, les; Quellonal, el*.

Clots

«Francisco Clots Lluçà» (NT 1860, 1, 31).

Cognom documentat al segle XIX.

Clots, els¹

«ab honor de Rovira del mas Andreu, anomenat los Clots, alies la pessa prop lo Pla de la Vinya d'en Martí» (Capb. 1642, 21r).

Peça de terra documentada en la descripció de la Vinyassa amb el nom també de *peça prop el Pla de la Vinya d'en Martí (infra)*. Pertanyia al mas Andreu, actual can Rovira.

Clots, els²

«ab oriente cum honoribus Joanes Jorba videlicet in olivario siue gleba in partita vocata los Clots» (Capb. 1546, 11v); «la qual pessa de terra termena a sol ixent ab honors de dit Joan Pau Jorba de la Roca, es a saber en la gleva o olivar del seu mas nomenat los Clots» (Capb. 1726, 28v).

Peça de terra del mas Vendrell, actual can Jorba, a prop del Pla de Benet i del camí que anava de Collbató a la Guàrdia.

Clots d'en Guerau, els

«anomenats los Clots d'en Guerau» (Capb. 1642, 29v).

Clots de Sant Pau, els

«anomenats los Clots de Sant Pau» (Capb. 1611, 143v); «ab honors de Hyacinto Viladés y Massana que foren de Pau Massana nomenats los Clots de Sant Pau» (Capb. 1726, 29r).

Peça de terra de la Guàrdia.

Còbits, cal

[ˈkaɫ ˈkɔβitʃ] / [ˈkaɫ ˈkɔβiks]

Casa del carrer del Bruc del Mig. El nom està relacionat amb el d'un ocell imaginari, «semblant a l'ocell que fa xac, xac, xac»,³⁶ el bitzac o cagamànecs. El trobem escrit amb -x final, *cal Còbix*; ara és un restaurant.

Cocorella, mas d'en

«Jacobus Subirats mansi d'en Cocorella, termini castris de Apiarola» (Capb. 1496, 18v); «mansi d'en Cocorella» (Capb. 1546, 89r).

Mas del terme de Pierola, per proximitat vinculat amb el Bruc. El trobem documentat en la confessió de Jaume Subirats en el capbreu de 1496, en la qual el confessant consta com a usufructuari junt amb la seva esposa Joana, i, al segle XVI,

36. Recollim l'anècdota sobre l'origen del nom, de font oral (Rehues, 2018, p. 7-61).

en la confessió de «pupillorum filiorum Subirats quondam termini castri Apierola» (Capb. 1546, 88v-90r).

Codina

«Joseph Codina natural de Juncalleda» (NT 1806, 1, 7).

Habitant de la Guàrdia. Cognom documentat al segle XIX.

Codines, pas de les

«et vadit torrent avall fins al pas de les Codines del cami quo itur ex domibus de Vilaclara Apiariam» (Capb. 1546, 57r); «y de alli va torrent avall fins al pas de les Codines del cami qui va de Vilaclara a la vila de Piera» (Capb. 1642, 1v); «y per la vora de la Cudina de roca que alli es» (Capb. 1725, 17v); «per lo serral avall dret a les Cudinas de la cova de Pons» (Capb. 1726, 11v).

A Roques Blanques, prop de la cova de Ponç. Trobem les formes *Codines*, *Cudina* i *Cudinas*.

Codines, torrent de les

«fins a donar in torrentem nominatum de les Cudines» (Capb. 1546, 63v); «al torrent nomenat de las Codinas» (Capb. 1726, 35v).

A Roques Blanques, prop de la cova de Ponç, probablement un tram del mateix torrent. Trobem les formes *Cudines* i *Codinas*.

Còdol

«Còdol» (Ll. B. 1756, índex).

Cognom documentat al segle XVIII.

cognoms

V. *Abella*, *Atzet*, *Aguilera*, *Agustí*, *Alabedra*, *Alegre*, *Aleix*, *Alemanya*, *Altarriba*, *Alzina*, *Amat*, *Ambrós*, *Andreu*, *Anglada*, *Arcs*, *Argemí*, *Arnau*, *Bac*, *Balada*, *Balaguer*, *Balanyà*, *Barba*, *Bargalló*, *Basolí*, *Basseda*, *Batlle*, *Batlló*, *Balada*, *Benet*, *Bernada*, *Biadiu*, *Bisbal*, *Boada*, *Buïgues*, *Boix*, *Bujons*, *Boladeres*, *Bonet*, *Bonvehí*, *Borrell*, *Borrull*, *Bosc*, *Bosons*, *Bover*, *Bros*, *Brossa*, *Brugués*, *Buc*, *Bujons*, *Cabanyes*, *Calafí*, *Camps*, *Canadell*, *Canals*, *Canudas*, *Canyelles*, *Canyet*, *Cardevall*, *Carner*, *Carrereres*, *Casajoana*, *Casals*, *Casamiquela*, *Casanoves*, *Caselles*, *Cases*, *Castellar*, *Castellet*, *Castells*, *Català*, *Centelles*, *Claramunt*, *Claret*, *Closa*, *Clots*, *Codina*, *Còdol*, *Colom*, *Comallonga*, *Comaposada*, *Comasua*, *Comtals*, *Copons*, *Corres*, *Cortal*, *Cortiada*, *Cortina*, *Cos*, *Costa*, *Cotilles*, *Cots*, *Creus*, *Cuberas*, *Cucurella*, *Cuirra-*

teres, Daroca, Déus, Díaz, Doménec, Dufau, Elies, Enric, Escaiol, Escaiola, Escriu, Esquerit, Estany, Esteve, Estrada, Estranger, Estruc, Fàbrega, Fartàs, Feixes, Felip, Ferrer, Ferreres, Ferriol, Ferriols, Figuera, Fitó, Flor, Florí, Font, Fontanelles, Forés, Formosa, Fosalba, Frangitosa, Galceran, Gallart, Gamisans, Gausac, Gili, Glevades, Gobianes, Gorro, Grau, Gros, Guàrdia, Guindo, Guixà, Haiola, Huguet, Illa, Infant, Isart, Jorba, Juncoses, Junyent, Llacuna, Leonard, Llobet, Llongueres, Llopart, Llopis, Llorens, Llovera, Lloví, Mabres, Maçana, Marats, Marc, Margarit, Margenat, Marimon, Marquès, Martell, Martí, Martorell, Mas, Masquefa, Massacs, Matalonga, Mateu, Mensa, Mestre, Millaret, Mir, Miralda, Miralles, Mitjans, Moia, Monconill, Montestac, Montoriol, Mora, Morera, Moset, Muntaner, Muntanya, Noguera, Oliver, Oller, Orés, Oriol, Orpí, Orpina, Orriols, Otzet, Padró, Palla, Pallerols, Paloma, Pampaló, Parcerisses, Pardo, Parellada, Parés, Parrot, Pasqual, Pedregós, Pedrosa, Peradell, Peralta, Perer, Perera, Petit, Pla, Plaià, Plana, Planes, Policay, Pomés, Ponts, Portellet, Prat, Prats, Provençal, Puig, Puiggròs, Pujades, Pujol, Quer, Rafart, Reventós, Reverter, Rialt, Riambau, Riba, Ribalta, Ribera, Ribes, Rigol, Rius, Robert, Roca, Romagosa, Rossell, Rosselló, Rovira, Sabater, Sagristà, Sala, Sallers, Salses, Salvà, Santaon, Sants, Sarrió, Sellers, Seuba, Serra, Serradell, Serralta, Serrat, Servitja, Simó, Sitges, Solà, Soler, Soteres, Suárez, Subirana, Subirats, Sunyer, Sunyol, Tardà, Tatjer, Teixidor, Tèrmens, Termes, Tomàs, Torra, Torrentà, Torrents, Torres, Torruella, Tort, Traver, Tribers, Trull, Trullàs, Tufau, Valldeperes, Vallès, Valls, Venrell, Ventura, Viadiu, Vidal, Vila, Viladés, Viladiu, Viladoms, Vila, Vilarrubia, Vilaseca, Viler, Vilomara, Vinyals.

Coix, cal [ˈkaʎ ˈkoʃ]

«Coix» (PM 1847, 11v).

Casa del carrer del Bruc de Dalt.

Coix del Mestre, cal [ˈkaʎ ˈkoz ðəʎ ˈmɛstrə]

Casa situada a la Plaça. Qui hi vivia era descendent de cal Mestre de la Plaça i amb la dificultat física expressada. Més tard va ser *ca la Laura* (*infra*).

Colelles, les

«part ab les honors de dit Valles una margenada mitgensant y part ab les roques dites les Colelles» (Capb. 1670, 46v); «y de alli passa lo torrent que discorra del mas Rafart y munta per ditas rocas de Colellas amunt afrontant ab honors de ell dit confessat nomenats Moxarigues» (Capb. 1726, 25v).

El nom ens fa pensar en les roques llicorelles, que són abundants en la zona descrita. Trobem les formes *Colelles* i *Colellas*.

Coll de Guirló, el camí del [əɫ kə'mi ðəɫ 'kɔɫ dəɣir'to]

Des del camí dels Pallers s'enfila cap al coll resseguint el torrent de la Diablera.

Coll de Gussem

«la viña que hoy dia llaman de Coll de Gussem» (NT 1882, 2, 18).

Coll de la Palomera, camí del

«ab oriente, in via publica que movet a Colle de Palomaria et transit ad Portellum de Lupo et dividit predicta donatio in ipso torrente in termino de Apie-rola» (Capb. 1546, 4r).

Coll de na Pampalona

«y en la partida anomenada lo Coll de na Pampalona y de les Volrrines» (Capb. 1642, 28r); «y en la partida nomenada lo Coll de na Pampalona y de las Volrrines» (Capb. 1726, 38v).

Partida. Segons les descripcions, la podríem situar a la part sud-est del terme, que és on hi havia el mas Pampaló.

V. t. *Pampaló*; *Volrrines*, *les*.

Coll de na Pampalona, el

«quedam petia terre herema sita in termino dicti castris loco vocato lo Coll de na Pampalona» (Capb. 1496, 8r); «ab una pessa de terra bosquina del dit Antoni Joan Riembau anomenada lo Coll de na Pampalona» (Capb. 1611, 96r); «afrontant ab una pessa de terra bosquina de dit Pau Riembau anomenada lo Coll de na Panpalona» (Capb. 1670, 12v); «lo Coll de na Pampalona» (Capb. 1726, 1v).

V. t. *Pampaló*.

Coll de Port, la font de [lə 'fɔn də 'kɔɫ də 'pɔrt]

Al massís de Montserrat, a la vora del camí del Coll de Port, sota la paret dels Freres Encantats, és un degotall, i se'n recull l'aigua en un dipòsit o una basseta de pedra.

Coll dels Caus, el

«la peça del Coll dels Caus» (Capb. 1496, 15r); «loco vocato lo Coll dels Caus» (Capb. 1496, 15r); «lo Coll dels Caus» (Capb. 1546, 56v); «y va per lo dit torrent dels Horts amunt fins a una pessa de terra de dit confessant de sobre manifestada dita Coll de Caus» (Capb. 1642, 2r); «situada en lo dit terme del

Bruch anomenada Coll de Caus» (Capb. 1670, 64r); «part campa y part de vinya plantada y part herma y bosquina tota de rocas de tinguda tota junta si tota se pogues llaurar de nou jornals (*etc.*) dita y nomenada Coll de Caus» (Capb. 1726, 10v).

Al sector de Roques Blanques. Al segle XVIII, Josep Cervitja declara aquesta peça de terra, part campa, part de vinya i part erma, en la qual hi ha edificada una casa. Aquest nom no es recorda.

Coll dels Caus, el serral de

«et postea ascendit per quoddam costa usque supra alto ad serrale nominatum de Coll dez Caus et graditur serral amunt usque ad podium mes avall de la era ipsius mansi de Cabanyes» (Capb. 1546, 77r); «fins a lo alt del serral anomenat Coll de Caus» (Capb. 1611, 136r); «y apres munta per una costa fins en lo alt del serral anomenat Coll de Caus» (Capb. 1670, 65r).

A can Guixà, podria estar, segons les descripcions consultades, per la zona de Roques Blanques i del Pont Foradat. Trobem les formes *Coll dez Caus* i *Coll de Caus*. Aquest nom no es recorda.

Collbató, el carrer de

[əɫ kə're ðə ˌkəɫβə'to]

Carrer de la urbanització del Bruc Residencial.

Collbató a Igualada, camí de

«a meridie in camino publico quo tenditur de loco de Collebatone ad villa Aqualate» (Capb. 1496, 11r).

Collbató a la Guàrdia, camí de

«a meridie cum camino publico quo tenditur de dicto loco Collisbatone ab locum de la Guardia» (Capb. 1496, 2r); «et a circio cum itinere publico quo tenditur de loco de Collbato ad popula de la Guardia» (Capb. 1496, 7v); «itinerre quo itur de Collebatone ad populam de la Guardia» (Capb. 1546, 10v); «ab lo cami qui va de dit castell de Collbato al sobredit lloch de la Guardia unes fites mitgensant part y part anant per lo dit cami Vell» (Capb. 1611, 103r); «part ab lo camí public per lo qual se va de dit lloch de Collbato al castell de la Guardia» (Capb. 1642, 14r).

Collbató al Bruc, camí de

«lo cami publich qui va de dit lloch de Collbato al lloch del Bruch» (Capb. 1642, 27r).

Collet Solà, el

[əɫ ku' ʎet su' ʎa]

«ab occidenti cum colle del Sola et cum honoribus Petri Riambau et a circio cum quadam petia terre dicti Petri Riambau vocata Moxarigues» (Capb. 1496, 6r); «Collet Solà» (C. 830, 1942, 37).

A Moixerigues. No descartem la possible relació d'aquest paratge amb la peça de terra anomenada *del Solà*; la trobem documentada des dels inicis del segle XIV i la situació descrita és força coincident.

V. t. *Solà, el*.

Colom

[ku' ʎom]

Cognom documentat des del segle XVII. Actualment és viu i amb continuïtat.

«Colom» (Ll. B. 1690, índex); «Joseph Colom, pages del terme del Bruch» (Capb. 1726, 6r); «Isidro Colom pages de dit terme del Bruch, son germa» (Capb. 1726, 8r); «Joseph Colom, pages del Bruch y Monica Colom y Jorba de la Cova, conjugues» (CON 1729, 11r); «Matheu Colom, vidrier» (NT 1810, 1, 18); «Joan Colom» (PM 1847, 5r); «Colom» (C. 825, 1936).

Colom, mas

['mas ku' ʎom]

Casa de pagès documentada al segle XIX. Situada al costat del carrer de la Parròquia, molt a prop del nucli. En un altre moment es va anomenar *Castells*, cognom dels que van ser propietaris de la finca durant una època.

«Aquella casa de tres casas, prensa, lagares, pajera, gallinero, soportal, tierras contiguas, de campas, viñas, olivares, huerto junto de diez y seis mojudas y cuatro, situado al termino del Bruch llamada casa Colom, linda a O. con Pablo Jorba a M. con Jose Llongueras y al N. con Ignacia Montoriol» (Ll. 1845, 93, 71); «Colom» (PM 1847, 14r).

Colom Vell

«Colom Vey, en barrio de la Plaza» (C. 902, 1845).

Casa de la Plaça documentada al segle XIX.

colomer

V. *Ferriol, el colomer d'en*; *Provençal, el colomer d'en*.

Colomers, bosc dels

«un bosch dit dels Colomers» (Inv. 1703, 2v).

Colomers, els

«los Colomers de tinguda de vuit jornals de llaurar» (Inv. 1703, 2v).

Era el nom d'una peça de terra.

Colomers, roca dels

«ab les honors del sobredit mas Squerit per lo serral amunt fins a la rocha anomenada los Colomers e, a tramuntana una rocha que es al peu de la montanya de Montserrat anomenada la rocha Squerdada» (Capb. 1611, 144v); «mitgensant per lo serral avall fins a la roca anomenada dels Colomers» (Capb. 1670, 21v); «roca nomenada dels Colomers» (Capb. 1726, 29r).

A prop de la muntanya de Montserrat, en la zona on es trobava el mas dels Esquerits i la roca Esquerdada. No l'hem identificada.

Colomers, serra dels

«fins a la serra dels Colomes» (T. Ll. 1607, 87v).

Colze del Bisbe, el

[əɫ 'kɔɫzə ðəɫ 'βizβə]

A la Guàrdia, a can Solà. És un cingle que fa forma de colze. Segueix la línia dels camps del Solà. A la raconada, s'hi troba la balma de Can Solà.

Coma d'Elisén

«quandam petiam terre siue cumba ex olivariis plantatam vocatam la Coma de Elissen et fuit de pertinentis mansi Pampalo eiusdem parrochie», any 1417 (Capb. 1496, 19r); «coma de Elizens de pertinencies del mas Panpalo eiusdem parrochie», any 1496 (Capb. 1611, 126v); «la Coma de Eliscen, alies de les oliveres de pertinencies del mas Pampalo» i «quandam petia terre siue cumbam aratoriam olivariis plantatam loco vocato Coma de Eliscen» (Capb. 1546, 72v); «anomenat coma [de] Elisens y ab lo pujolet anomenat de T[r]icollades» (Capb. 1611, 112v); «anomenat Coma de Elisens y ab lo pujolet anomenat Tricollades» (Capb. 1642, 13v); «la Coma d·Elissens ab lo pujolet nomenat Tricollades» (Capb. 1726, 15r); «dits la Coma Elizens» (Capb. 1726, 75v).

Tenim notícies d'aquesta peça de terra, part campa i part d'oliveres, en la confessió d'Antoni Martí de la Guàrdia, per una carta de venda, de l'any 1417, feta per Bartomeu Sala, àlies *Garric*, a Montserrat Martí, pare del confessant (1417, Capb. 1496, 19r). En el lateral de la mateixa confessió trobem escrit la *Coma del Mas Pampaló*, ja que havia pertangut a aquest mas. Estava situada al Bruc, prop del mas Vendrell de la Roca, actual can Jorba, i de la Vinya Nova. Probablement es correspon amb l'actual coma de la Maçana.

Trobem diferents formes, *Elisens*, *Elissen*, *Elicsen* i *Elizen*, amb l'alternança entre *s*, *ss*, *cs* i *z*. Totes elles són variants de la forma antiga del nom propi de dona *Elisenda*, *Elicsendis*. El nom no ha perdurat.

Coma d'en Claramunt

«vocata la Coma del mas Claramunt prout terminatur ab oriente cum honoribus mansi d-en Bernada» (Capb. 1496, 18v); «anomenada la Coma d-en Claramunt» (Capb. 1642, 13r); «termena a sol ixent ab les honors de Joan Pau Marques anomenada la Coma d-en Claramunt» (Capb. 1670, 4r).

Peça de terra d'oliveres de l'antic mas Claramunt.

Coma d'en Gorg

«duorum jornalium de llauro vocata la Coma d-en Gorg» (Capb. 1496, 9r); «en la partida anomenada la Coma d-en Gorch» (Capb. 1611, 101r); «a mig die ab una pessa de terra de Jaume Ferrer anomenada la Coma d-en Gorch que fonch de Anthoni Joan Riambau» (Capb. 1642, 37r).

Partida i peça de terra del Bruc situada a la coma del Gorg.

Coma d'en Gorg, torrent de la

«et partim cum torrente de la Coma d-en Gorch» (Capb. 1496, 2r).

Coma d'en Pampaló, la meitat de la

«la meytad del Olivar del mas Pampalo» (Capb. 1496, 15r); «quanddam trocium terre ex olivariis plantatam pro indiviso cum ecclesia loci de Brucho sitam in dicta parrochia de Bruco, quod fuit de pertinentiis mansi Pampalo, prout terminatur dictum trocium terre ex una parte in camino publico quod tenditur de Bruco ad locum de Collbato» (Capb. 1496, 15r); «la meytad de la Coma del Olivar d-en Pampalo» (Capb. 1546, 10v); «la meytad de la Coma d-en Panpalo» (Capb. 1642, 13r); «anomenat la meitat de la Coma de l'Olivar d-en Panpalo» (Capb. 1642, 14r); «ab honors de Joan Pau Marques que foren de Antoni Domenech nomenats la meytad de la Coma d-en Pampalo» (Capb. 1726, 14r); «la meytad de la Coma de l'Olivar d-en Pampaló» (Capb. 1726, 16r).

Peça de terra d'oliveres del mas Pampaló que també trobem anomenada *la meitat de la Coma de l'Olivar d'en Pampaló* o *la meitat de l'Olivar del mas Pampaló*. Estava situada al costat del camí del Bruc a Collbató.

V. t. *Pampaló*.

Coma d'en Pastor, el torrent de la [əɫ tu'ren də tə 'koməɫ pəs'to]

S'origina a l'entorn de l'agulla del Faraó i ve a desguassar al torrent del Castell. Nom probablement relacionat amb l'antic mas Pastor.

«seguint lo singla fins al torrent de la Coma d-en Pastor» (Capb. 1670, 60r); «torrent de la Coma de'n Pastor» (1909, J. C.).

Coma de la Font ['komə ðə tə 'fɔn]

«y partida llamada Coma de la Font lindante a O. con Felis Castellet y con Francisco Rivera, a M. con dicho Castellet y con Manuel Llongueras y con Juan Domenech, a P. con Juan Basoli y con Jose Torrent y al N. con Salvador Sole» (Ll. 116, 1852, 39).

Partida. A la zona de can Ribera.

Coma de la Font, el torrent de la [əɫ tu'ren də tə 'komə ðə tə 'fɔn]

És el torrent que baixa de Fembra Morta i arriba a can Ribera; desguassa a la riera de Pierola.

«mediante quadam rasa que discurrit de Castelltort ad torrentem de la Coma de la Font» (Capb. 1546, 63r).

Coma de la Font, obaga de la

«l'obaga de la Coma de la Font comença a can Rivera i va cap a can Canyelles i can Guixà, hi havia tres vinyes i també s'hi feien horts» (Ll. 93, 1849, 60).

Zona obaga de can Ribera i can Canyelles situada a la Coma de la Font.

Coma de la Font i Castelltort, la

«la Coma de la Font, alies de Castelltort que antigament foren dos pessés de terra de la dona na Elisendi muller d-en Romeu de Paloma (*etc.*) com de dita compra consta ab un altre acte public en paper scrit a 24 de novembre 1395», any 1395 (Capb. 1611, 134v-135r); «en una gran pesça de terra anomenada Coma de la Font y de Castelltort situada en la parrochia del Bruch» (T. Ll. 1601, 60r); «la Coma de la Font, alies de Castelltort» (Capb. 1642, 18r); «situada en dit terme del Bruch nomenada la Coma de la Font, alies de Castelltort la qual termena a sol ixent ab honors de dit Joseph Subirats y Mata de Garriga» (Capb. 1726, 36r); «en la Coma de la Font y mas Guixà» (C. 902, Ami. 12, 1853).

Peça de terra situada a la Coma de la Font, antigament anomenada *de Castelltort*. En trobem referències de finals del segle XIV. Nom que avui no es recorda. La Coma de la Font era una zona on sempre baixava aigua pel rieral, i hi abundaven els horts.

V. t. *Castelltort; Castelltort, coma de; Coma de la Font, obaga de la.*

Coma de la Vinya, la

«Coma de la Vinya, vuy bosch del sobredit mas Julencas» (Capb. 1725, 10v).

A la Guàrdia, a Jolenques.

Coma de Migjorn, torrent de la

«ab occidente cum torrente vocato de la Coma de Migjorn» (Capb. 1496, 1r); «et a circio cum torrente qui discurrit de la Coma de Migjorn» (Capb. 1496, 6v); «ab lo torrent que discorra de la Coma anomenda de Mitxjorn» (Capb. 1611, 116r); «lo torrent anomenat de la Coma de Migjorn» (Capb. 1642, 12r).

Actualment s'anomena *la canal de Migdia* o *el torrent de Migdia* (*infra*). El trobem amb les formes *Migjorn* i *Mitxjorn*.

Coma de Moca, cingle de la

«ad quoddam grande singulum vulgo dictum de Coma de Mocha» (Capb. 1546G, 12r); «y de alli salta fins a un gran single anomenat Coma de Mocha» (Capb. 1611, 151r).

Coma del Mas Pampaló

V. *Coma d'Elisén*.

Coma dels Cirers, el torrent de la [əɫ tu'ren də tə 'komə ðəɫsi'res]

Neix a l'entorn del coll de les Comes, s'uneix al torrent de les Grutes per passar per la font del Xebret i desguassa al torrent del Tambor.

Coma dels Naps de Dalt, font de la

«de la misma cordillera salen otras fuentes; la de la Coma dels Naps de Dalt, que forma la concavidad de una vara poco mas o menos, y la de la Cajoleta» (Muntadas, 1871, p. 23).

Coma dels Obis, la peça de la

«Item est de pertinentiis dicti mansi quedam petia terre siue cumba herema sita in montanea seu introhitu montanee Montisserati vocata la Coma dels Oubis» (Capb. 1496, 2r); «la Comba dels Obis et del Rieral» i, al lateral, «la Coma dels Oubis» (Capb. 1546, 12r); «situada dins lo dit terme del Bruch en lo lloc anomenat la Coma dels Oubis ab entrades y sortides drets y pertinenties sues la qual pessa de terra per los antecessors de dit confessant fonch capbreuada en lo capbreu jurat de dita parrochia del any 1547» (1547, Capb. 1642, 10r); «tota aquella pessa de terra de pertinentias del mas Montanya situada en la montanya de Montserrat anomenada la Coma dels Obits la qual afronta a sol ixent ab les ho-

nors de Andreu Domenech» (Capb. 1670, 24r); «en lo lloch nomenat la Coma del Obits ab entrades y exidas, drets y pertinencies suas» (Capb. 1726, 31r).

Antiga peça de terra, erma i amb algunes alzines, d'uns quaranta jornals, a tocar de la muntanya, entre el mas Vendrell, actual can Jorba, i el mas Rafart, desaparegut. Posseïa les seves entrades i sortides per tal que el bestiar hi pogués tenir pas per a anar-hi a abeurar. Arribava a la canal del Llindar i fins al cingle de la Roca, a la canal del Gorg i al coll de la Portella (Capb. 1546, 12r, i Capb. 1642, 10r). Trobem documentades les formes *Oubis*, *Obis*, *Obits* i *Obi*. El nom vindria, segons explica Coromines, d'una variant antiga i avui dialectal, *olbi*, continuació, per la seva part, de *albi* (*aubi*, *oubi*), procedent del llatí *ALBEUM* (*ALVEUM*) (DE-Cat, vi, 12). No hem trobat ningú que recordi aquest nom.

V. t. *Comes*, *les*.

Coma dels Taells

«vocatam lo Rourell, alies la Coma deç Taell» (Capb. 1546, 36v); «la garriga de Coma del Tahell, alies Rourell» (Capb. 1611, 99r); «de tinguda de tres jornals de llauro *et cetera* situada en dit terme de Santa Maria del Bruch anomenada la Coma dels Tahells la qual pesa termene a sol ixent ab les honors del sobredit mas Squerits» (Capb. 1611, 144v); «una part o partida de terra anomenada lo Rourell de pertinencies del mas d'en Pere Ferriol de tinguda de tres jornals de llauro de mules poch mes o manco, situada en dit terme del castell del Bruch, anomenada la Coma dels Tahells» (Capb. 1642, 9r).

Formava part d'una peça de terra més gran o partida anomenada *el Rourell* (*infra*), que tenia dotze jornals de llaurar. Es trobava situada entre els antics masos dels Esquerits i Forner. Trobem les formes *Coma deç Taell*, *Coma del Tahell* i *Coma dels Tahells*. No hem localitzat ningú que recordi aquest nom.

Coma Pregona

«totam illam petiam terre heremam et incultam costerosa y moltes roques y barranchs sitam in dicto termino castro de Brucho vocatam Coma Pregona, alies los Fornells» (Capb. 1546, 34v); «fins a Coma Pregona» (T. Ll. 1607, 87v).

Peça de terra anomenada també *els Fornells* (*infra*).

Coma prop la Casa

«la Coma prop la Casa» (Capb. 1611, 137v); «situada en la dita parrochia del Bruch y en la dita vall de Vilaclara anomenada la Coma prop la Casa» (Capb. 1670, 61r); «en dita vall de Vilaclara nomenada la Coma prop la Casa, la qual termena a sol ixent ab honors del mas Gombau que posseheix dit Joseph Subirats y Mata de Garriga, que foren de Matheu Subirats» (Capb. 1726, 35r).

Era una peça de terra, descrita en la confessió de Francesc Elies del castell de la Guàrdia «part campa y de algunes oliveres plantada y bosquina en la qual te construïda la era per a batre lo blat» (Capb. 1611, 137v); es tenia sota cens i alou per a la infermeria del monestir de Sant Cugat del Vallès. Situada a la zona de Roques Blanques, prop de la casa o maset de l'Elies, de la quadra de Vilaclara (mas declarat derruït i deshabitat en la confessió de Josep Elies del capbreu de l'any 1726).

Coma Soleia

«situada en lo dit terme de la Guardia anomenat Coma Soleya» (Capb. 1642, 17r); «part herma y part bosquina de tinguda de trenta jornals de llauro de mulas poch mes o, menos situada en dit terme de la Guardia anomenada Coma Soleya la qual es part y de pertinencies de un mas dit mas Simons» (Capb. 1725, 5r).

Peça de terra situada a la Guàrdia, a prop del mas Simons, actualment en ruïnes, i del torrent que va del mas Elies a la font del Boix. Avui tot és bosc.

Coma Soleia, vinya de

«a una vinya de Olaguer Bisbal de la vall de Marganell de pertinencies del mas Vilardell anomenada la vinya de la Coma Soleya» (Capb. 1725, 21r).

Vinya situada a la Guàrdia, a la vall de Marganell.

Comallonga

«Joan Comallonga pagès natural de Sant Mateu, habitant en la Guardia» (Ll. B., 1833, 42).

Cognom documentat al segle XIX.

Comaposada

«albat anomenat Ramon Comaposada fill llegendari y natural de Ramon Comaposada y de Isabel muller sua» (LO1, 1725, 192); «Jaume Comaposada pages habitant en la Guardia» (LO1, 1760, 365).

Cognom documentat al segle XVIII.

Comasua

«Comasua» (C. 825, 1895).

Cognom documentat al segle XIX.

Comellar d'en Traver, el

«en la partida de Moxarigues anomenada lo Comellar d-en Traver la qual antigament fonch de Arnau Marti», any 1411 (Capb. 1611, 120v); «ab occidenti cum comallario d-en Traver quem possidet Jacobus Domenech» (Capb. 1496, 2r); «cum Comellario d'en Traver» (Capb. 1546, 11r); «lo Comellar de-n Traver alies la Llongadera» (Perg. CV16, 1575, 39); «y part ab la honor de Anthoni Domenech anomenat lo Comellar d-en Traver que fonch antigament d-en Montserrat Marti de la Guardia» (Capb. 1642, 29r); «anomenada lo Comellar d-en Traver, alies la Llongadera del Poato» (Capb. 1670, 32v); «en la partida dita Moxarigues nomenada lo Comellar d-en Traver la qual termena a sol ixent ab honors o gleba del mas Ferrer» (Capb. 1726, 21v).

Aquesta peça de terra, en el capbreu de 1670 se l'anomena *la Llongadera del Pouetó*; molt abans, però, l'any 1496, ja la trobem documentada com a propietat del mas Moia, actual can Vallès. També en el pergami núm. 6 de can Vallès, de l'any 1575, podem llegir «el Comellar d'en Traver, alies la Llongadera», que, situat al sector o partida de Moixerigues, sembla que podria ser la mateixa peça de terra.

El genèric *comellar*, derivat de *coma*, passa a formar part del topònim, junt amb el nom de qui va ser, probablement, un antic propietari d'aquest tros de terra, en Traver. Imaginem aquesta peça allargada i deprimida en relació amb l'entorn, segons l'altra denominació, *Llongadera*. El nom no ha perdurat i no hem trobat ningú que el recordi.

V. t. *Llongadera, la*².

Comellar de Fembra Morta, el

«petia terre eiusdem confitentis vocata lo Comellar de Fembra Morta» (Capb. 1546, 62r); «lo Comellar de Fembra Morta» (Capb. 1611, 107v); «Item altra pessa de terra dita los Comellars de Fembra Morta» (Capb. 1642, 18r); «tota aquella pessa de terra bosquina de algunes alzinis de tinguda de sis jornals de llauro de mulas poch mes o menos situada en dit terme del Bruch nomenada lo Comellar de la serra de Fembra Morta» (Capb. 1726, 37r).

Peça de terra. A la partida de Fembra Morta.

Comellar de la Vinya de Jolenques, el

«situada en lo dit terme de la Guardia anomenada lo Comellar de la Vinya de Jolenques» (Capb. 1611, 161r); «lo Comellar de la Vinya de Julencas» (Capb. 1645, 19r); «tota aquella pessa de terra part campa y part bosquina de tinguda de vint y quatre jornals de llauro de mulas poch mes o manco situada en lo dit terme de la Guardia anomenada lo Comellar de la Vinya de Julencas, la qual termena a sol ixent ab honors del mas Matastach» (Capb. 1725, 23v).

Peça de terra. A Jolenques, la Guàrdia.

Comellar del Forn de la Teula, el; o, Comellar del Rentador, el

«y laltre anomenat lo Comellar del torrent del Rentador o del Forn de la Teula» (Capb. 1611, 98r); «y despres fereix en un single gros que es sobre la dita pessa del Comellar del Forn de la Teula y de baix de dit single hi ha posada una fita juntament ab una contrafita que parteix o divideix per lo mateix single lo dit comellar dit del Forn de las Teulas o del Rentador» (Capb. 1726, 51v).

Peça de terra antigament anomenada, a la zona, *del Camprec*. Eren dos comellars contigus que conformaven una peça de terra de vuit o deu jornals de llaurar. Un era el de la *Coma d'en Vila* i l'altre el descrit en aquesta entrada. El trobem anomenat també com *el Rentador del Camprec (infra)*.

Comes, cal

['kaʎ 'koməs]/['ka ʎə 'koməs]

Casa del carrer del Bruc del Mig edificada al primer terç del segle xx. És un dels habitatges construïts com a cases d'estiueig al pla del Pinal. Inicialment es coneixia com *la torre del Pla del Pinal (infra)*.

Comes, el bosc de les

«part ab les honors de dit Joan Subirats anomenat lo bosch de les Comes» (Capb. 1642, 9r).

Comes, el torrent de les

[əʎ tu 'ren də ʎəs 'koməs]

És el nom que rep el torrent del Castell en el seu tram final, a partir del Pontasco.

Comes, les

«quedam petia terre campa sita in dicta parrochia de termino de Brucho loco vocato les Comes» (Capb. 1496, 1r); «part y part ab les sobredites honors d'en Joan Jorba del mas Vendrell anomenat les Comes» (Capb. 1611, 103r); «ab la honor de Joan Subirats pages del terme del Bruch anomenat les Comes de pertinenties del mas Rafart» (Capb. 1642, 26v); «lo camp de les Comes» (Capb. 1642, 36v); «tenen pasatge y camí per anar abeurar los bestiaros grosos y menuts a lu pou de dit Jaume Joan Jorba que te en una pessa sua anomenada les Comes» (Capb. 1670, 33r); «en un pou que te en una pessa de terra sua nomenada la pessa de las Comas» (Capb. 1726, 17r); «y part ab honors del mas Vendrell que posseheix Joan Pau Jorba de la Roca que foren de Jaume Joan Jorba nomenats las Comas» (Capb. 1726, 60v).

Peça de terra situada prop de la muntanya, a la vora de l'antic mas Rafart. S'hi accedia pel camí de la Cervera, antigament propietat de Francesc Vallès, que obtingué llicència per a construir-lo «per a tenir passatge y entrades y exidas ab los bestiaros axi grossos com menuts» (Capb. 1726, 16v), i donava pas a Joan Pau

Jorba de la Roca i als seus perquè anessin a fer abeurar els animals a un pou que hi havia a la peça de les Comes (Capb. 1726, 28r).

V. t. *Coma dels Obis, la peça de la.*

Comes d'en Masquefa, les

«vocata les comes d-en Masqueffa et affrontatur ab occidenti cum quadam pe-tia terre mansi Raffart» (Capb. 1496, 2v); «que te y posseheix de pertinencies del mas Squerits una pessa de terra de oliveres plantada y de la gleba del dit mas Squerits situada en lo dit terme del Bruch anomenada les Comas d-en Masqueffa de tinguda de set o, vuyt jornals de llauro de mules poch mes o, manco la qual termena a sol hixent part ab una pessa de terra del mas Raffart» (Capb. 1611, 143v); «y de la gleba de dit mas Squerit separada, de tinguda de set o vuyt jornals de llaurar de mules poch mes o manco, situada en lo dit terme del Bruch anomenada les Comes de Masqueffa la qual dit Barthomeu Ferrer capbreua en dit ultim capbreu de dit any 1611», any 1611 (Capb. 1642, 9r); «anomenada las Comas de Masqueffa» (Capb. 1670, 22r); «nomenada las Comas de Masquefa» (Capb. 1726, 29v).

Antiga peça de terra situada al sector del massís de Montserrat, prop de l'antic mas Masquefa, actual can Ferrers.

Comes de les Oliveres, la meitat de les

«tota aquella pessa de terra de oliveres plantada de tinguda de tres jornals de llauro de mulas poch mes o manco anomenada la meitat de las Comas de las Oliveras» (Capb. 1670, 19v); «tota aquella altra pessa de terra de oliveres plantada de tinguda de tres jornals de llauro de mulas poch mes o menos situada en lo dit terme del Bruch, nomenada la meytat de las Comas de las Oliveras, la qual es part y de pertinencies de altra pessa de terra que alli contiguo te y posseheix Joan Pau Jorba de la Roca que fou de Jaume Joan Jorba nomenada axi tambe la meytat de las Comas de las Oliveras» (Capb. 1726, 46r).

Comes de Moixerigues, les

«loco vulgo dicto les Comes de Moxerigues», any 1417 (Capb. 1496, 19r); «anomenada les Comes de Moxarigues» (Capb. 1670, 54r); «tota aquella altra pessa de terra herma, part bosquina y part de oliveras plantada, antes empero de vinya plantada, de tinguda de quatre jornals de llauro de mulas poch mes o manco situada en lo dit terme del Bruch, nomenada las Comas de Moxarigues» (Capb. 1726, 60v).

Descrita al segle xv com una peça de terra, de vinya, a Moixerigues, que antigament n'eren dues: una era d'en Sala, àlies *Garric*, i l'altra de Pere Teixidor.

Comtals

«Guillemi de Comdals (*etc.*) habitatori dicti castris de Guardia et de Brucho» (Perg. 1340, 2).

Documentat l'any 1340 en la persona de *Guillem de Comtals*. El cognom es formaria a partir de la fórmula: prenom + *de* + grau nobiliari. És probable que estigui relacionat amb el mas homònim que trobem documentat des del segle XIII, però no en tenim les dades suficients per a poder-ho confirmar.

Comtals, mas

«et Contalles», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «in primis S. Symeon et Valerigues et Rovires et Contalles et manso de Elies», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101); «Barptolomei Figuera mansi de Comdals» (Capb. 1546G, 24v); «part ab les honors del mas Condals del dit terme que posseheix en Joan Figuera» (Capb. 1611, 149r); «que fonch de Joan Figuera del mas Condal del dit terme de la Guardia» (Capb. 1642, 16r); «lo mas Condals (*etc.*) situat en lo dit terme del castell de Sant Pau de la Guardia, en lo qual mas ell, dit confessant, ab tota llur familia fa continua habitacio y residencia» (Capb. 1725, 1r).

Mas de la Guàrdia documentat a partir del segle XIII, que podria ser el *mas de la Figuera (infra)*, amb el corresponent canvi de nom lligat al canvi de propietari. Actualment, existeix a la mateixa zona un mas dit *cal Figuera*, que pertany al terme de Maians. Trobem les formes *Contalles*, *Comdals* i *Condals*.

Comú, el pou del¹

[əɫ 'pou ðəɫ 'kumu]

Al carrer del Bruc de Dalt. Proveïa d'aigua els veïns d'aquest carrer. Encara es conserva.

Comú, el pou del²

[əɫ 'pou ðəɫ 'kumu]

Proveïa d'aigua el poble. Al camí de Ca l'Ignasi, on ara hi ha la bòbila Elies. El sentim sempre pronunciat amb l'accent tònic a la primera síl·laba.

Conill, can

['kaŋ ku 'niɫ]

Mas de la Guàrdia, a tocar del camí de Maians. Nom que és el resultat de l'escurçament del cognom *Montconill*. Antigament es coneixia per *cal Montconill (infra)*.

Conill, la canal del

[ɫə kə 'naɫ dəɫ ku 'niɫ]

Al massís de la muntanya de Montserrat. Topònim que trobem documentat des del segle XVI.

«ad canalem del Conill» (Capb. 1546, 28r); «la canal del Conill» (Capb. 1611, 103v); «y a la canal del Cunill sempre per lo single de las rocas» (Capb. 1726, 26v); «canal del Cunill» (1909, J. C.).

Consultori, el [əɫ kunsul'tɔri]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Antigament va ser la seu de l'Ajuntament i encara se segueix anomenant *l'Ajuntament Vell* (*supra*). Al pis superior, on abans hi havia la casa del metge, actualment hi ha el casal d'avis.

Copons

«per discretum Johannem Copons rectorem ecclesiarum Sancte Marie de Brucho et Sancti Pauli de Guardia» (Capb. 1496, 19v).

Cognom documentat al segle xv.

Coqui, cal ['kaɫ 'koki]

Renom de l'home que va anar a viure a la casa del carrer del Bruc de Baix anomenada antigament *cal Pau de la Meta* (*infra*).

Cordero, cal ['kaɫ kur'ðeru]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Amb vincles familiars entre cal Cordero Vell i cal Xic Cordero.

Cordero Vell, cal ['kaɫ kur'ðeru 'βeɫ]

Al carrer del Bruc de Baix. Amb l'ampliació de la nova carretera, l'any 1957, aquesta i algunes cases més d'aquest tram de carrer van ser modificades i reduïdes, i es deixà la coberta a una sola vessant d'aigua. Segons la memòria oral, el nom *Cordero* fa referència a l'ofici dels corders. El qualificatiu *Vell*, com hem vist en altres ocasions, apareix quan un dels fills s'emancipa, s'endú el nom a la casa nova i es fa necessari distingir una casa de l'altra.

V. t. *Espardenyer*.

«toda aquella casa de bajos y un piso sita en del Bruch de Abajo con un patio y huerto detras de la misma, llamada casa antigua de cal Cordero» (C. 825, 1898).

Corral, el; o, Corral d'en Pasqual, el [əɫ ku'raɫ]

Al costat del camí de la Plana Llarga, prop de can Vador. Antigament era el mas Forner. El 1496, el mas Forner és declarat derruït (Capb. 1496, 20r), però l'activitat ramadera es devia mantenir activa i donaria lloc al nom que ens ha arribat: *el Corral d'en Pasqual*. *Pasqual* provindria del cognom de l'antic propietari. Actualment s'anomena sempre *el Corral*.

V. t. *Forner, mas*.

«Corral d-en Pascual» (PM 1847, 15r); «Corral de Pascual» (C. 830, 1942, 31).

Correcavalls

[ˌkorəkə'βaɫs]

Cim de la muntanya de Montserrat que trobem documentat des de l'any 1790. El trobem senyalitzat, junt amb els noms d'altres agulles, en un dels dibuixos a l'aiguada i tinta, fets amb càmera clara, de Francesc Remart i Pere Pau Montaña. Aquest fet ens indicaria la popularitat d'aquest nom al territori ja a finals del segle XVIII; tot i així, la seva localització no sembla prou reeixida. La roca indicada amb el nom de *Correcavalls* no és altra que el *Montgròs*, nom ben gràfic que sembla que no es pugui prestar a cap mena de confusió. L'any 1907, en un esquema reproduït de mitjans del segle XVIII, el trobem representat a l'actual Enclusa dels Frares o Bacallà (Marcet, 1907, p. 141). L'any 1909, el topògraf Joan Cabeza el situaria entre el torrent del Castell i la canal de Cirers.³⁷

«8- Corra Caballs» (1790, R. i M.); «roca Correcavalls» (1909, J. C.).

Corredor, el

[əɫ kurə'ðo]

Petit carreró del Bruc de Dalt que arrenca per la banda esquerra del carrer; actualment està senyalitzat com a *camí de les Batalles* (*supra*). Per aquest carreró s'accedia antigament a les vinyes d'aquesta zona, ara ocupada per l'auto-via A-2.

Corregidor

«Termes Pablo, Corregido» (C. 906, Ll. fis. 356, 1861-1895).

Àlies.

Corregidor, cal

[ˈkaɫ kurzi'ðo]

Antiga casa del carrer del Bruc de Baix. Ja no existeix; fa uns anys es va enderrocar i al seu lloc hi ha una casa de pisos. El nom vindria de l'antic ofici dels corregidors.

«Correjido» (PM 1848, 1v).

Corres

«Corras» (Ll. B. 1756, índex).

Cognom documentat al segle XVIII.

37. Per a saber més sobre els canvis d'emplaçament que els diferents autors han donat a aquest cim, podeu consultar *El Correcavalls i altres embolics*: <<https://totmontserrat.cat/narracio/toponimia/el-correcavalls-i-altres-embolics/>> (consulta: 14 setembre 2021).

Corres, cal

[ˈkaɫ ˈkorəs]

Mas de la Guàrdia, documentat al segle XIX. També trobem la casa dels descendents, cal Pau Corres, al mateix sector de la Guàrdia. Antigament formaven part de la finca de cal Mensa.

«c. Corras» (Ll. rec. 1850, 3).

Cortal

Cognom que trobem documentat per primer cop l'any 1478, en el capbreu de 1496, en la confessió de Mateu Pujol de Pierola, en la qual es mostra títol de venda fet per Antoni Cortal, del seu mas Cortal de la Guàrdia, al mateix confessant Mateu Pujol (any 1478, Capb. 1496, 29r). Aquest és un nom que no ha perdurat.

«Anthonium Cortal», any 1478 (Capb. 1496, 29r); «domus d-en Cortal» (Capb. 1496, 7v); «mansum dicti Petri Cortal» (Capb. 1496, 8r); «quiquidem mansus antiquitus fuit Simeonis Cortal» (Capb. 1546G, 6r); «Pere Cortal» (Capb. 1611, 131r).

Cortal, mas¹ (B)

«mas Cortal», any 1383 (Capb. 1611, 116r); «Petrus Riambau, mansi Cortal» (Capb. 1496, 7v); «Item diu manifesta y confessa que te y posseheix de pertinencies del dit mas Cortal per los hereus de Anthoni Joan Riembau» (Capb. 1642, 14v); «mas Riambau, alies Cortal» (Capb. 1670, 24v).

Mas documentat en el capbreu de 1611 amb referències de l'any 1383. En el capbreu de 1496 és citat com a propietat dels Riambau, amb el mateix nom de *mas Cortal*. Anys més tard, al segle XVII, el trobarem anomenat *mas Riambau* amb l'àlies de *Cortal*. No se'n coneixen vestigis.

V. t. *Riambau, mas*.

Cortal, mas² (G)

«habet et possidet in termino dicti castri de la Guardia quendam mansum dirutum vocatum lo mas Cortal», any 1478 (Capb. 1496, 29r); «vocatum lo mas Cortal despopulatum et iam diu est inhabitatum situm in termino de la Guardia Montisserrati» i, al lateral, «mas Quartal» (Capb. 1546G, 6r); «manso Cortal» (Capb. 1546G, 7r); «tot aquell altre mas derruït y desabitat en lo terme de la Guardia anomenat lo mas Cortal» (Capb. 1611, 159v); «al sobredit mas Cortal vuy Forn unit et incorporat» (Capb. 1725, 22r).

Mas de la Guàrdia, a la vall de Marganell. En el capbreu del segle XV se'l situa i descriu unit, agregat i derruït al mas de la Pruna. El trobem amb les formes *Cortal* i *Quartal*. L'any 1478, el mas Cortal ja es declara derruït; Antoni Cortal el va vendre a Mateu Pujol de Pierola. En el capbreu de 1546, el mas Cortal pertany a

Gaspar Marc del mas Marc de la Vall i segueix derruït i deshabitat. Més tard se'l coneixeria com a *mas Forn*.

V. t. *Cortal; Forn de la Vall, el*.

Cortiada

«Joan Cortiada, frances, pastor de la casa d'en Jorba» (LBO 1612, 90); «Chatarina Cortiada habitant en lo mas Jolencas» (LBO 1614, 101); «Jaume Cortiada» (LO1, 1645, 7).

Cognom documentat al segle XVII.

Cortina

[kur'tinə]

Cognom documentat al segle XX.

«Cortina» (C. 825, 1936).

Cos

['kos]

Cognom documentat als segles XIX i XX.

«Martí Cos Cañellas» (NT 1879, 2, 15); «Cos» (C. 825, 1936).

Costa

['kɔstə]

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX.

«Francisco Costa» (LO1, 1717, 171); «Joan Costa masover de Julencas» (LO2, 1770, 23r); «Joseph Costa natural de Vallmanya, bisbat de Solsona (*etc.*) habitant en Sant Pau de la Guardia» (NT 1809, 1, 14); «Costa» (C. 825, 1936).

Costa de la Vinya, la; o, Costa de la Vinyota, la

«la Costa de la Vinya» (Capb. 1546, 68r); «altra pessa de terra part vinya y part de oliveres plantada de tinguda de quaranta jornals de cavadura y mitx jornal de llauro, de oliveres, antigament anomenada la Costa de la Vinya la qual termena a sol hixent ab les honors o, gleba del mas dels pubills Alegres» i, al lateral, «la Costa de la Vinyota» (Capb. 1611, 138v); «aquella pessa de terra part vinya y part de oliveres plantada de tinguda de 40 jornals de cavadura de homens poch mes o manco anomenada la Costa de la Vinya» (Capb. 1642, 18r); «part de vinya plantada, part de oliveres tambe plantada y part bosquina, antigament nomenada la Costa del Tros y al present la Costa de la Vinya, de tinguda de quaranta jornals de cavadura de homens poch mes o, menos» (Capb. 1726, 36r); «la Vinya de la Costa» (Ll. 93, 1846, 2).

V. t. *Costa del Tros, la*.

Costa de Moixerigues, la

«lo bosch dit la Costa de Moyxerigues» (Inv. 1703, 2v).

Bosc de Moixerigues. La major part de Moixerigues estava cultivat, excepte alguna zona com aquesta, que era bosc. També s'anomenava *la Costa de Reboscalleda*. Trobem la forma *Moyxerigues*.

V. t. *Costa de Reboscalleda, la; Moixerigues*¹.

Costa de Reboscalleda, la

«et partim cum honore Francisci Vellers qui fuit antiquitus Mathei Moya, antiquitus vero Francisci Elias, vocati la Costa de la Reboscalleda» (Capb. 1546, 45r); «y part ab les honors de Jaume Valles de dit terme anomenada la Costa de la Reboscalleda» (Capb. 1670, 39r); «y part ab honors de Francesc Vallès que foren de Jaume Vallès, nomenats la Costa de Reboscalleda» (Capb. 1726, 21v).

A la zona de la serra de Moixerigues. Nom que no ha perdurat.

V. t. *Costa de Moixerigues, la; Moixerigues*¹.

Costa del Tros, la

«altra pessa de terra part vinya y part oliveres plantada de tinguda de coranta jornals de cavadura y mig jornal de llauro, de oliveres, antigament anomenada la Costa del Tros y altrament la Costa de la Vinya» (Capb. 1670, 62r).

Peça de terra que estava situada a la zona de Roques Blanques i Fembra Morta.

V. t. *Costa de la Vinya, la; o, Costa de la Vinyota, la*.

Costes

«Antoni Costas pages casat que fou ab Maria, habitant en casa Paloma» (LO2, 1771, 27v); «Costas» (PM 1847, 2r).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX.

Cotilles

«Joseph Cutillas, pagès natural d'Òdena y habitant en la parròquia del Bruch» (Ll. B., 1824, 46).

Cognom documentat al segle XIX.

Cots

«Cots» (Ll. B. 1756, índex).

Cognom documentat al segle XVIII.

Cots, cal [ˈkaʎ ˈkots]

Casa del carrer de Santa Maria.

Cova, el carrer de la [əʎ kəˈre ðə lə ˈkəβə]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Cova, el torrent de la [əʎ tuˈren də lə ˈkəβə]

S'origina a tocar de l'autovia A-2, sota el camí de la Cova. En el seu traçat trobem la font i el mas homònims; desguassa a la riera de Pierola.

Cova, la [lə ˈkəβə]

Coneguda antigament com a *mas Esplugues (infra)*. Al sector de Roques Blanques, molt a prop de can Mata, és una casa construïda, en part, dins la roca. Trobem la forma *Coba*.

«La Coba» (PM 1847, 15r).

Cova, la font de la [lə ˈfɔn də lə ˈkəβə]

Entre les alzines del torrent de la Cova, sota el mas homònim. Ara tota la zona està abandonada.

Cova de l'Arcada, el camí de la [əʎ kəˈmi ðə lə ˈkəβə ðə ləɾˈkaðə]

Surt del camí de la Plana Llarga i es dirigeix al coll del Xincarró per arribar a la font del Xebret; des d'aquí, el camí s'enfila fins a la cova de l'Arcada.

Cova de Ponç, riera de la

«riera de la Cova de Pons» (C. 830, 1942, 20).

S'origina a la cova de Ponç. El genèric *cova* ha anat guanyant terreny a *espluga*, que antigament era més habitual, segons trobem en els documents i que també donava el nom a aquest tram de riera, *riera de l'Espluga de Ponç (infra)*.

Més antigament, aquest torrent era anomenat *torrent de la Grallera (infra)*. De font oral hem recollit el nom, encara viu i utilitzat pels pagesos de la zona, de *torrent o riera de Roca Riera (infra)*. Tot i així, actualment, és més habitual no fer distincions dels diferents trams de la riera i anomenar-la *riera de Pierola*.

Covanc, aragall del

«y al sol davall de la serra termena ab un aragall anomenat del Covanch que es entre lo entreforch de dos torrents que descorren del puig de Elies y de les oli-veres de les Tapiés» (Capb. 1611, 140r); «termena ab un aregall anomenat del Covanch» (Capb. 1670, 63v); «ab dits honors del mas Gombau y al sol devall

de la serra termena ab un aragall nomenat del Covanch que es entre lo entreforch de dos torrents del Puig de Elies y de las Oliveras de las Tapias» (Capb. 1726, 36v).

Al sector de Roques Blanques i can Guixà. El terme *covanc* fa referència a una cova que, tal com llegim en els extractes documentals, podríem situar a l'entreforch de dos torrentets de Fembra Morta, avui amb altres noms que, per això, no podem identificar amb seguretat. *Covanc* és un derivat de *cova* format amb el sufix apreciatiu *-anc*, que ha d'indicar un espai reduït, que no arriba a tenir les dimensions i característiques necessàries per a dir-se *cova*. Probablement es tractaria d'una petita cova formada per les aigües de l'aragall; la situació descrita en els capbreus ens porta a relacionar-la amb *les coves del Bombau* (*supra*). El terme *aragall*, petit corrent d'aigua produït per la pluja recent, actualment, en la parla del Bruc, està en desús, igual que el terme *covanc*.

Creus

«Vicens Creus, pagès natural de Calaf y Gràcia Rovira, de la present» (Ll. B., 1826, 66); «Engracia Creus antes Rovira» (Ll. T. 1844, 67); «Creus» (PM 1847, 14v); «José Creus» (C. 830, 1942, 39).

Cognom documentat als segles XIX i XX.

Creus Cremades, el bosc de les [ət 'βoʒ ðə ləs 'krɛws krə'maðəs]

Al nord de can Maçana, per sobre del camí que va a Jolenques. Bosch cremat l'any 2015. El nom, de creació recent, fa referència als pins cremats i reconvertits en creus per l'artista Marc Sellarès; es tracta d'una obra efímera però amb molta potència i impacte al seu moment.

Creus Verdes, les [ləs 'krɛwz 'βɛrðəs]

Bosc al nord-oest del Bruc de Dalt.

Cristòfol

«Cristoful» (PM 1848, 2r).

Renom i nom de casa del carrer del Bruc de Baix documentat al segle XIX.

Cuberas

«Cuberas» (C. 825, 1936).

Cognom d'origen castellà documentat al segle XX.

Cucó, mas

«et possidet in termino dicti castri de la Guardia totum illum mansum dirutum et deshabetatum vocatum lo mas Cuco» (Capb. 1496, 25v); «mansi Aranyo partim et partim cum honoribus mansi Cuco unitorum et incorporatorum» (Capb. 1546G, 24v); «del mas Aranyo unit al mas Cuco», any 1575 (Capb. 1611, 150r); «los dits masos Condals y Cuco» (Capb. 1642, 3r); «mas Cucó» (Capb. 1725, 1r).

Mas de la Guàrdia. Al segle xv ja és qualificat de rònc, deshabetat i unit al mas Aranyó. No se'n coneixen vestigis.

Cucurella

«Joseph Rovira y de Theresa Cucurella, conjugues naturals del Bruch» (Ll. B., 1843, 194); «Pujol Cucurella, Dolores» (C. 830, 1942, 168).

Cognom documentat als segles XIX i XX.

Cuirateres

«Berengari de Cuyrateres (*etc.*) habitatori dicti castri de Guardia et de Brucho» (Perg. 1340, 2); «Berengarii Cuyrateres» (Capb. 1496, 16r); «Pere Cuyrateres fill y hereu universal d'en Berenguer de Cuyrateres» (Capb. 1611, 136v).

Cognom documentat als segles XIV, XV i XVII.

Cuirateres, mas

«año 1235, Berenguer Guardiola dió el mas Quiraters en el termino de la Guardia», any 1235 (Muntadas, 1871, p. 139); «duos mansos contiguos dirutos et despolutos alter quorum vocatur mansus Cuyrateres», any 1478 (Capb. 1496, 27v); «et a circio cum honoribus mansi de Cuyrateres» (Capb. 1496, 23r); «et partim cum honoribus mansi de Cuyrateres iam dicto torrente de Johalenques» (Capb. 1546G, 2v); «y lo altre mas de Cuyrateres lo foch y estada del qual es amortizat» (Capb. 1611, 160v); «tots aquells altres dos masos anomenats lo un mas Julencas en lo qual se fa foch y estada y continua habitacio y residencia y lo altre lo mas Cuyrateras dirruhit y desahabat, units e incorporats» (Capb. 1725, 23r).

Antic mas de la Guàrdia. Muntadas ja el documenta l'any 1235, quan Berenguer Guardiola en fa donació al monestir de Montserrat. En el capbreu de 1496, Gaspar Marc el declara derruït i deshabetat. Trobem les variants ortogràfiques *Quiraters*, *Cuyrateres* i *Cuyrateras*. No se'n coneixen vestigis.

Culample, cal [ˈkaɫ ˌkuˈɫɑmpɫə]

Nom de casa del carrer del Bruc de Dalt. Actualment és coneguda per *cal Lluís (infra)*.

Cup d'en Cases

«y lo altre tros segueix per lo Cup d-en Casas hasta can Massana» (Ll. Rec. 1850, 1).

Senyalitzada com una casa, a la Guàrdia, a prop de la Casa Nova. Actualment està en ruïnes; s'hi arriba pel camí de la Pinassa Plana. El cup agrícola que hi havia seria l'origen del nom i *Cases* era el cognom de l'antic propietari. Trobem la forma *Casas*.

Cups del Jep, els bassals dels [ətz βəˈsɑɫz ðəɫs ˈkubz ðəɫˈzɛp]

Al capdamunt de Fembra Morta, al torrent de la Coma de la Font. És terme de Piera. Són uns bassals on neix l'aigua. L'aigua surt de la pedra, la llicorella. Zona molt freqüentada pels caçadors; els tudons i altra mena d'ocells hi anaven a abeurar. Recollim també el nom *la font del Jep del Lluís (infra)*, que és com se l'anomena des de Pierola.

Dalt, vinya de

Antiga vinya de ca n'Elies de la Guàrdia. La vinya la portava, a mitjans del segle xx, el parcer Joan Farré Viladiu de cal Carles.

Daroca

«Josep Daroca treballador y habitant en lo Bruch» (LO1, 1694, 150); «ab honors de Joseph Daroca» (Capb. 1726, 3r).

Cognom documentat als segles xvii i xviii.

Daroca, casa

«casa Daroca, o casa Castellar del terme del Bruch» (LO2, 1764, 2v); «manso Daroca» (1909, J. C.).

Podria ser l'antic mas Castellar del Bruc. El topògraf Joan Cabeza en documenta el nom en el mapa, però sense el símbol de casa. Situada a prop de la Plana Llarga, més amunt del Corral; a inicis del segle xx ja seria només ruïnes.

V. t. *Castellar del Bosc, mas*.

Dauver, el camp

«quandam petiam terre heremam sita in termino dicti castris vocatam lo camp Dauver prout terminatur ab oriente cum riarra de la Spluga de Pons, a meridie cum honoribus Michaelis Alegre de Vilaclara, ab occidente cum honoribus Si-meonis de la Guardia et a circio cum honoribus mansi del Castellaro» (Capb. 1496, 14v); «ab occidente cum honore eiusdem confitentis nominato lo camp Dauver mediante quadam riarra vocata de Spluga de Pons» i «totam illam petiam terre heremam et incultam et de lecolella sitam in termino dicti castris de Brucho vocatam lo camp Dauver, alies Dover» (Capb. 1546, 56r).

Peça de terra que limitava a l'est amb la cova de Ponç, al sector de Vilaclara i mas Guixà. Recollim les formes *Dauver* i *Dover*. Tanmateix, a través de la documentació consultada, recollim altres formes en les quals podem observar la transformació del nom al llarg del temps: *Dauver* > *Dover* > *d'Over*.

V. t. *Ouer*, *camp d'*; o, *Over*, *camp d'*.

Degotalls de Can Jorba, els

[əɫz ðəyu'taɫz ðə'kaŋ'ʒorβə]

Per un camí que s'enfila des de can Jorba fins a la cova o balma coneguda també com *la cova de Can Jorba* (*supra*). El nom fa referència a les gotes que es desprenen de la paret i que han anat formant amb el temps les típiques formacions cilíndriques anomenades *estalactites*.

Deogràcies, cal

['kaɫ'dew'ɣrasjəs]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Antigament també es coneixia per *cal Cap Pelat* (*supra*).

Desmarà

«peça nomenada Deçmara es alou de Sant Pau» i, al lateral, «quedam petia terre vulgariter nuncupata Mara», any 1394 (Capb. 1546G, 2r-2v); «cum petius terre vocate mansus Deçmara videlizet cum vinea vetere dicti mansi altera vinea Jacobi Martorell» (Capb. 1546G, 4v); «y part ab una pessa de terra anomenada lo Mas Desmara», any 1575 (Capb. 1611, 162v); «una pessa nomana-da Desmarà» (Capb. 1725, 9v); «ab una pessa de terra de vinya plantada anomenada Desmarà que posseheix Sebastià Solà de la Vall» (Capb. 1725, 21r).

Antiga peça de terra de la Guàrdia, a la vall de Marganell. La veiem anomenada *Deçmara*, *mas Deçmara* i *Mara*. *Desmarà* sembla la forma aglutinada de *d'* + *es* + *marà*; seria una forma anàloga al procés de formació d'altres topònims com *Sant Just Desvern* (OnCat, iv, 18a12) o *Despuig* (DCVB). Queda ben palès en el capbreu de 1546, ja que hi trobem les dues formes en la mateixa descripció de les possessions de Jaume Martorell, al lateral i al gruix del text (Capb. 1546G, 2r).

Desmarà, mas

«del qual mas e, pessa de terra a hon esta construït un mas anomenat Dezmarra exhibi dit confessant dos cartes publiques en pergami scrites», anys 1394 i 1404 (Capb. 1611, 167v); «vocatorum mansus Desmara» (Capb. 1546G, 1v); «de pertinenties del mas Desmara» (Capb. 1611, 166v); «y de alli munta entre la vinya de dit Bisbal que vuy es bosch y altre vinya de dit confessant que tambe vuy es bosch de pertinencias del mas Desmarà que abaix manifastara» (Capb. 1725, 9v).

A la Guàrdia, a la vall de Marganell. El relacionem amb el mas Marà. Trobem les formes *Dezmara* i *Desmara*.

V. t. *Desmarà; Marà, mas*.

Desmarà, riera

«et transit per dictam resclosiam de riariam vulgo dictam Desmara» (Capb. 1546G, 1v); «y per dita resclosa y riera anomenada Desmara» (Capb. 1611, 166v); «riera anomenada Desmarà y munta per una serreta que ve de dita resclosa prop la vinya de ell, dit confessant» (Capb. 1725, 9v).

És l'actual riera de Marganell. Passa pel mas Bisbal, per la resclosa i pel molí del Bisbal; recollia l'aigua d'aquest sector de la Guàrdia. Recollim diferents noms per a la mateixa riera: *Marà, Desmarà* i *Marganell*, o diferents noms per a diversos trams del mateix curs d'aigua.

V. t. *Desmarà; Marà, riera de; Marganell, la riera de*.

Déus

['dews]

«albat anomenat Isidro, fill legitim y natural de Francesc Deus y de Agna Deus y Rosell habitant en casa Massana» (LO1, 1729, 207); «Joseph Deus» (PM 1847, 4r); «Deus» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX.

Déus, apartament del

«Apartament del Deus» (PM 1847, 3v).

Casa del carrer de la Parròquia; al segle XIX constava a la Plaça.

Déus, cal

['kaʎ 'dews]

Casa del carrer de la Parròquia; al segle XIX constava a la Plaça.

«Deus» (PM 1847, 4r).

Devesa, la

[lə ðə'βezə]

Partida de la Guàrdia. És una zona sembrada en part, però també té bosc. Antigament, el cultiu principal era la vinya. Delimitada en part per les carreteres BP-1101 i B-110.

«la Devesa», any 1546 (Capb. 1611, 151r); «a mig die ab altre honor de dit Pau Massana que fonch de dit Marti, anomenat la Devesa» (Capb. 1642, 16r).

Devesa, mas¹

«totum illum mansum dirutum, vocatum lo mas Devesa, antiquitus vero vocatum lo mas Castellar» (Capb. 1496, 24v); «del mas anomenat Devesa del dit terme de la Guàrdia que posseheix Pau Massana per un single de roques que allí es, que divideix los termens del dit lloch de la Guàrdia y del Bruch» (Capb. 1642, 1v); «diruhit y desabitat y lo foch y stada de aquell amortizat y stint y de totes altres servituts relaxat anomenat lo mas Devesa» (Capb. 1642, 22r); «ab honors del mas Devesa de dit terme de la Guàrdia que posseheix dit Hyacinto Vilades y Massana per un single de rocas que allí es que divideix los termens de la Guàrdia y del Bruch» (Capb. 1726, 12r).

Mas de la Guàrdia.

Devesa, mas²

«mansi de la Devesa fiti et fitis in termino castri de Gordiola» (Capb. 1546G, 1v).

Al terme de Sant Salvador de Guardiola, per sobre de Jolenques. Al segle XVI pertanyia a Gabriel Devesa (Capb. 1546G, 1v). Actualment, en ruïnes.

Diablera, la cova de la

[lə 'kəβə ðə lə ðiəb'blərə]

Al torrent de la Diablera. La trobem senyalitzada en els dibuixos de Remart i Montaña (1790, R. i M.).

Diablera, el torrent de la

[əɫ tu'ren də lə ðiəb'blərə] /

[lə ðiəb'blərə]

Antigament els terrenys cultivats arribaven fins a aquest torrent. S'origina als peus del coll de Guiról i va a confluïr al torrent de l'illa.

V. t. *Llop, torrent del*.

«enfront la Diablera» (Ll. Rec. 1882, 4).

Díaz

['diəs]

Cognom documentat al segle XX.

«Díaz» (C. 825, 1936).

Díaz, cal [ˈkaɫ ˈdiəs]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Construïda a principis del segle xx com a casa d'estiueig. A la façana té escrit «Villa Antoinette». Antoinette era l'esposa d'origen francès d'un dels fills de cal Díaz.

Domènec [duˈmenək]

Cognom documentat des del segle xv fins a l'actualitat. Antigament era el llinatge de la casa Domènec que també es documenta des del segle xv, l'actual can Domènec.

«Jacobi Domenech» (Capb. 1496, 1r); «en Domenech» (Fog. 1497, 132v); «Anton Domenech» (Fog. 1553, 189v); «Anthoni Domenech» (LBO 1570, 17); «Montserrat Domenech» (T. Ll. 1597, 25v); «Antoni Domenech» (Capb. 1611, 89r); «amb la honor dels hereus de Anthoni Domenech» (Capb. 1642, 1r); «Valenti Domenech» (LO1, 1646, 9); «Antoni Domenech y Llorens» (Capb. 1726, 1r); «Domenech» (PM 1847, 3r); «Domenech» (C. 825, 1936).

Domènec, can [ˈkan duˈmenək]

Casa del carrer de la Parròquia que trobem documentada des del segle xv amb el nom de *casa* o *mas del Domènec*. El trobem pràcticament sempre amb la *-h* a final de mot, *Domenech*. Per la memòria oral recollim els noms *la casa de les Voltes* o *cal Feudal*, però popularment preval el nom de *can Domènec*.

«lo mansi seu domus d-en Domenech loci predicti de Brucho» (Capb. 1496, 11v); «Antoni Domenech, pages del lloch del castell y terme del Bruc [...] personalment que ell, dit confessant te y possehex tot aquell m[as o] cases anomenades d-en Domenech, les quals cases y heretat foren d-en Jaume Domenech, quondam, predecessor seu», any 1496 (Capb. 1611, 117v-118r); «la casa del mas Domenech» (Capb. 1546, 48r); «mas dit d-en Domenech» (CON 1727, 4v); «Casa del Domenech» (PM 1847, 4v).

Donzella, font de la

A l'esquerra del torrent de la Font Poma. Dita actualment *la font del Malniu* (*infra*). Recollida per Joan Cabeza (1909, J. C.) i Ramon de Semir (1949, R. S.).

Dufau

«Miquel Dufau» (NT 1895, 1, 6).

Cognom documentat al segle XIX.

Elies¹ [əˈliəs]

Cognom documentat des del segle XIV fins a l'actualitat. Tanmateix, el mas Elies de la Guàrdia ja el trobem en un document de l'any 1230, en què es des-

criuen els drets del rei sobre el castell de la Guàrdia, junt amb altres noms de masos també del mateix castell (any 1230, Ribas, 1990, p. 101). Els agrupem en una única entrada, tot i que no descartem la possibilitat que el cognom respongui a dos llinatges diferents, els Elies de la Guàrdia i els Elies del Bruc. El trobem escrit amb oscil·lacions de /a/ *Alies*, /e/ *Elies* inicial, i /as/ *Elias*, /es/ *Elies* final, resultat de la pronúncia de les vocals àtones neutres -a, -e [ə].

V. t. *Elies*, *mas*² (G).

«d-en Guillem Elies quondam de dita parròchia», any 1338 (Capb. 1611, 94r); «Petro d·Elies» (Perg. CV3b, 1393, 2); «vobis Petro Elies parrochie Beate Marie de Bruco» (Perg. CV4, 1408, 2); «Petro d·Alies de parrochia Sancte Maria de Brucho» (Perg. CV5, 1408, 2); «vobis dicto Berengario Elies» (Perg. CV9, 1415, 12); «Ffrancisco Elies habitatori parrochie Beate Marie de Bruco» (Perg. CV12, 1429, 2); «Simeonis Alies, termini castri de la Guardia» (Capb. 1496, 4r); «ab occidente cum honoribus Simeonis Elies de la Guardia» (Capb. 1496, 14v); «Montisserrati Elies avi sui paterni» (Capb. 1496, 28r); «la Guardia (*etc.*) Matia Alias» (Fog. 1553, 189v); «Francesc Elies, quondam, pages de dit terme de la Guardia» (Capb. 1726, 11r); «al qual Valenti Elies, son pare, li pertañan y spectavan com a succehent a Abundi Elies, pages de dit terme de la Guardia, son germa» (Capb. 1726, 37v); «Jo Eulalia Elias y Jorba muller de Joseph Elias pages de la Guardia» (CON 1730, 13v); «Elies» (C. 825, 1936).

Elies²

«Berengarius Andreu, alies Elias» (Perg. CV11, 1423, 4); «Francisco Andreu, alies Elias» (Perg. CV11, 1423, 5).

Àlies de Berenguer Andreu i del seu fill Francesc Andreu, del mas Elies del Bruc, actual can Vallès.

Elies, ca n'

V. *Elies*, *mas*² (G).

Elies, la bòbila

[lə 'βoβitə 'tiəs]

Anomenada també pel renom de la casa, cal Cordero. Està tocant a l'autovia A-2, a l'altura del carrer del Bruc del Mig, a la zona industrial.

Elies, mas¹ (B)

«vobis Berengarius Andree et Marie eius uxor, mansi de Elies» (Perg. CV8, 1415, 4); «dicti mansi d-en Alies» (Capb. 1496, 6r); «Matheus Moya de mansi d-en Elies» (Capb. 1496, 6r); «mansi Elies, alies Moya» (Perg. CV16, 1575, 23); «y de dit mas Elies, alies Moya que posseheix dit Francesc Vallès» (Capb. 1726, 7v).

Mas del Bruc, a tocar del Collet Solà i de la Parròquia. Es correspon amb l'actual can Vallès. Tenim notícia del mas Elies l'any 1415, quan Pere Masquefa i Valençó, la seva muller, habitants del Bruc, venen a Berenguer Andreu i Maria, la seva muller, del mas Elies del Bruc, una terra dita *la Parellada* (Perg. CV8, 1415, 4). Més tard, el mas Elies va ser anomenat *mas Moia*, quan Mateu Moia i la seva muller Caterina en van ser els propietaris (Capb. 1496, 6r). Al segle XVI, passà a ser propietat dels Vallès, i es començà a anomenar *can Vallès*, i així fins a l'actualitat.

V. t. *Elies*¹; *Moia*, *mas*; *Vallès*, *can*.

Elies, mas² (G)

Mas de la Guàrdia, al nucli de Sant Pau. El trobem documentat al segle XIII junt amb els masos de *Sant Simeó*, *Valerigues*, *mas de Rovira* i *Comtals*, tots ells pertanyents al domini de Sant Aon o Sant Abundi de la Guàrdia. Aquest mas era lloc de trobada del batlle i representants del poble, els *prohominum*, de la Guàrdia i del Bruc, per tal de tractar els temes relatius al territori i d'interès comú, com podia ser la confecció dels capbreus (Capb. 1546G, 17r). Al segle XVIII tenim notícia d'un forn de vidre i d'un hostal, al mateix mas Elies, en el qual viuen el vidrier i l'hostaler, juntament amb les seves famílies (Capb. 1725, 2v). El trobem escrit amb les formes *Helies*, *Elies* i *Alies*. Actualment, s'acostuma a anomenar *ca n'Elies*.

V. t. *Elies*¹; *Vidre*, *forn de*¹.

«et manso de Helies», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «et manso de Elies», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101); «Simeonis Elies mansi d-en Elies termini castri de Guardia» (Capb. 1496, 28r); «mas d-en Elies terme del castell de la Guardia», any 1546 (Capb. 1611, 151r); «Francesch Alies del mas Alies terme de la Guardia» (Capb. 1642, 16r); «lo mas d-en Elies ab todas las terres, honors y possessions ab entradas y exidas, drets y pertinentias de aquell situat en lo dit terme de la Guardia» (Capb. 1725, 2v).

Elies, maset de l'

«totes aquelles cases o, mas de molt temps ensa dirruit y desabitat anomenat lo mas d-en Elies» (Capb. 1611, 137v); «Maset de l'Elies» (PM 1847, 16r); «Maset de l'Elías, linda con todas sus afrontaciones con terreno del mas Guixà» (C. 830, 1942, 190).

Situat a can Guixà o quadra de Vilaclara, aquest mas és declarat derruït i deshabitat en la confessió de l'any 1611 de Francesc Elies de la Guàrdia; es tenia sota domini i alou del monestir de Sant Cugat del Vallès i per a la infermeria d'aquest monestir (Capb. 1611, 137v). Trobem les formes *Elies* i *Elías*.

Enllotat, l' [ɛ̃nʎu'tat]

Part alta del Rierol (torrent del Tambor, actualment). Acumulava terra bona i antigament es cultivava fins a tocar de la roca del massís de Montserrat.

Enric

«la coma del mas Claramunt que fonch de Jaume Enrich» (Capb. 1642, 6r); «Enrich Sallés» (NT 1847, 1, 24); «Simeon Enrich» (C. 830, 1942, 16).

Cognom documentat als segles XVII, XIX i XX.

Ensarriar, l'estació d' [ɛ̃stə'sio ðənsəri'a]

Al camí del torrent de les Grutes. Lloc de la muntanya on probablement els antics carboners distribuïen i ensarriaven el carbó en les sàrries dels animals de bast per a poder-lo baixar a la seva destinació.

Era, l'

«a sol ponent ab una pesa de terra de dits confessants anomenada la Era» (Capb. 1642, 28v).

Peça de terra propietat de Pau Jorba i Ciciàlia Jorba del mas Riambau, àlies *Cortal*. La trobem documentada en el capbreu de 1642 com a afrontació d'una altra peça de terra dels mateixos confessants, en la qual tenien construïts casa, graner i botiga del blat (any 1607, Capb. 1642, 28v).

Era dels Pallers, l' ['ɛ̃rə ðəls pə'ʎes]/['ɛ̃rə ðəls pə'jes]

Petit pla situat al peu dels Pallers, serra del massís de Montserrat. Antigament havia fet les funcions d'una era on es batia el gra. «Els cultius arribaven fins a les roques; eren cultius de ceps i cereals. Jo no ho he vist, però ho havia sentit dir als avis.»³⁸ En el capbreu de 1611 es descriu aquest entorn de la muntanya amb un seguit de masos i les seves gleves amb els seus cultius, que ens indiquen l'aprofitament agrícola extrem de la zona (Capb. 1611, 144v).

Era Roja, l' ['ɛ̃rə 'rɔʒə]

Espai de terra que havia fet les funcions d'era. Està passat el Salt del Gaig. També s'anomenava *la vinya Roja*. Ara tot és bosc.

Ermità

«Hermita» (PM 1847, 1v).

Renom i nom de casa que antigament estava al carrer del Bruc de Baix.

38. De font oral.

Escaiol

«Escajol» (Ll. B., 1819, 5).

Cognom documentat al segle XIX.

Escaiola

«Pau Escaiola habitant en lo mas Massana» (LO1, 1681, 77); «Escajola» (Ll. B. 1690, índex).

Cognom documentat al segle XVII. El trobem amb les formes *Escaiola* i *Escajola*.

Escoles, el carrer de les

[əɫ kə're ðə łəz əs'kəɫəs]

V. *U d'octubre, el carrer de l'*.

Escoles, les

[ləz əs'kəɫəs]

Situades al carrer del Bruc del Mig. Fa uns anys es van quedar petites i es van ampliar amb barracons al lloc del monument al Timbaler.

Escriu

[əs'kriw]

Troblem aquest cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. Actualment és viu i amb continuïtat.

«Sebastia Escriu, mestre de cases» (LO1, 1764, 391); «Jaume Escriu» (PM 1847, 5r); «Escriu» (C. 825, 1936).

Església, el carrer de l'

[əɫ kə're ðə li'ɣləziə]

Carrer de la urbanització del Montserrat Parc.

Església, la peça de l'

«Antoni Joan Rienbau, pages del terme del Bruc, bisbat de Barcelona, fa venda a Ramon Esteve, també pages de dit terme, de un camp anomenat lo camp de la Iglesia a carta de gratia y preu de quinse lliures moneda barcelonesa, de tinguda de mig jornal de mules poch mes o, manco lo qual afronta a sol ixent ab lo torrent de Riumander» (T. Ll. 1597, 27r); «a 27 de setembre de 1597 Antoni Joan Riambau y fills venen al Sr. Joan Pau Pi, rector del Bruch, un camp que's diu de la Iglesia de mitx jornal», any 1597 (Ll. Ad. 1842, 27); «y junt a la dita gleba anomenada de la Iglesia qual pesa de terra antigament fonch de Antoni Joan Riambau» (Capb. 1611, 128r); «tota aquella pesa de terra campa de pertinencies de la gleba del mas Riambau, alies Cortal, de tinguda de mig jornal de llauro de mules poch mes o, manco situada en lo dit terme del Bruch y junt a la dita gleba anomenada de la Iglesia la qual capbreua Joan Steve, pare de ell,

dit confessant, en lo ultim capbreu del any 1611», any 1611 (Capb. 1642, 26v); «nomenada la pessa de la Iglesia, vuy lo Camp de la Rectoria, la qual es part y de pertinencias del mas Riambau, alies Cortal» (Capb. 1726, 73r).

A tocar de la parròquia del Bruc. Antigament va existir una certa polèmica i confusió pel que fa a la propietat d'aquest tros de terra; el fet és que existien dues peces de terra o dos camps. Un va passar a ser propietat dels Esteve i l'altre del rector del Bruc Joan Pau Pi. Aquesta peça de mig jornal, a partir de l'any 1597, que és quan la va comprar el rector, es va anomenar *el Camp del Rector*.

V. t. *Camp del Rector, el; Feixa prop l'Església, la.*

Església al Mas Vendrell, camí de l'

«et partim cum via publica qua tenditur de ecclesia de Bruco ad mansum Venrell» (Capb. 1496, 2r).

Esllavissada, la cova de l' [lə 'kəβə təzλəβi 'səðə]

Al camí que va del Refugi de Vicenç Barbé al coll de Port, uns metres abans d'arribar al coll; en el seu interior trobem la font homònima.

Esllavissada, la font de l' [lə 'fɔn təzλəβi 'səðə]

Al camí que va del Refugi de Vicenç Barbé al coll de Port, a uns dos-cents metres abans del coll, sota la cova de l'Esllavissada. És un dipòsit construït l'any 1947, que recull l'aigua que degota de la roca.

Espantats, baixada dels

Indicat com a camí perdut en el mapa de Joan Cabeza. Surt de la carretera de Can Maçana a Montserrat i arriba a la font de l'Alba.

«Baixada dels Espantats» (1909, J. C.).

Espardenyer

«Espardené» (PM 1847, 1v).

Nom de casa documentat al segle XIX. Consta al carrer del Bruc de Baix o Carretera, al número 20, i la família, de cognom *Elies*, fet que ens fa pensar en l'antiga casa de *cal Cordero Vell* (*supra*), amb el mateix cognom i situada al mateix carrer. Es podria tractar de la mateixa casa.

Esparreguera, el carrer d' [əl kə're ðəspərə'ɣerə]

Carrer de la urbanització del Montserrat Parc.

Esparreguera, mas de l'

«ab altre mas anomenat de la Esparreguera al dit mas Pujades contiguo units e, incorporat», any 1452 (Capb. 1611, 157r); «et un altero manso vocato de la Sparaguera» (Capb. 1496, 25r); «totum illum mansum dirutum vocatum d-en Puiades et cum altero manso vocato de la Sparaguera» (Capb. 1546G, 20v); «ab altre mas anomenat de la Sparraguera al dit mas Pujades contiguo» (Capb. 1642, 22r); «los quals dos masos d-en Pujadas y de la Esparraguera, units y aglevats» (Capb. 1725, 14r).

El trobem documentat a la Guàrdia, unit al mas d'en Pujades. Trobem les formes *Esparreguera*, *Sparaguera* i *Esparraguera*. No se'n coneixen vestigis.

Esparter

Nom de casa documentat al segle XIX; consta a la Plaça.

«Eparté» (PM 1848, 4v).

Espatzenes, mas d'

«mansis de Oliveres et de Spatzenes eidem unitis et incorporatis» i «et Dezpatzenes» (Capb. 1546G, 22r); «ab los dits masos Oliveres y de Spatzenes al dit mas Rovira units y incorporats», any 1575 (Capb. 1611, 150r); «juntament ab los masos de Oliveras y Espatzenas al dit mas Rovira units y incorporats» (Capb. 1725, 8r).

Una de les primeres referències que trobem d'aquest mas és en el capbreu de 1546, en la confessió que Salvador Oller del mas Rovira de la Guàrdia fa al mas Elies. No s'ha localitzat, però per les indicacions dels capbreus el podem situar, juntament amb el mas d'Oliveres, a prop de l'esmentat mas Rovira, actual ca n'Oller, i de la capella de Sant Simeó. Trobem aquest nom amb les formes *Spatzenes*, *Dezpatzenes* i *Espatzenas*.

Esperança, ca l'

['ka t̪əspə' ransə]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Espinac

«Espinach» (C. 825, 1936, 151).

Partida.

Espinac, el torrent de l'

[ət tu' ren də t̪əspi' nak]

A la Guàrdia. Neix a l'entorn de les cases de l'Espinac i desguassa al torrent dels Pèlecs.

Espinac, les cases de l'

[ɛs 'kazəz ðə læspi 'nak]

Grup de cases de la Guàrdia, al costat del camí de Maians i al costat esquerre del torrent de l'Espinac. Amb els noms de cal Maçana Xic, Maçana Gros i l'Esteve.

«Barri del Espinach» (Ll. Rec. 1850, 2).

Espluga d'en Domingo, peça de l'

«quadam alia petiam terre campam vocatam la peça de la Spluga d-en Domingo» (Capb. 1546, 35r); «ab lo honor d·Antoni Joan Riembau anomenat la Spluga d-en Domingo» (Capb. 1611, 99r); «y va aftontant ab honors de Joseph Daroca que foren de Pau Riembau, nomenats los Fornells y antigament la Espluga d-en Domingo» (Capb. 1725, 49v).

Espluga d'en Pallam, l'

«y la Spluga d-en Palam les quals antigament foren d-en Arnau Marti de Fontanelles de dita parrochia», anys 1408 i 1427 (Capb. 1611, 119v); «vocata la Spluga de Pallam», any 1427 (Capb. 1496, 12v); «alia vero vocatur la Spluga d-en Pallam» (Capb. 1546, 47v); «y la altra la Spluga d-en Pallam» (Capb. 1670, 37v); «una es a saber nomenada la illa d-en Plana, altra lo Proensal y la altra la Espluga d-en Palam» (Capb. 1726, 21r).

Antigament era una peça de nou jornals, que es dividí en tres peces més petites amb els noms *l'Illa d'en Plana*, *el Provençal* i *l'Espluga d'en Pallam*. Trobem les formes *Spluga de Pallam*, *Spluga den Palam* i *Espluga den Palam*.

Espluga de Cabanyes, torrent de l'

«torrent que discorra de la Spluga de Cabanyes» (Capb. 1611, 136r); «fins al torrent que discorra de la Spluga de Cabanyes» (Capb. 1642, 1r); «y al sol de dita rasa passa lo torrent que discorra de Spluga de Cabanyes» (Capb. 1670, 65r).

V. t. *Espluga de Ponç, riera de l'*.

Espluga de Ponç, riera de l'

«ab occidente cum riarria que discurrit de Spluga d-en Pont» (Capb. 1496, 10r); «torrente vocato de la Spluga de Pons» (Capb. 1496, 14r); «ab occidente cum riarria vocata la Spluga de Pons» (Capb. 1496, 14v); «ad riarria que fluit sive discurrit de Spluga de Pons» (Capb. 1546, 68r); «ab lo torrent que discorra de Spluga de Pons» (Capb. 1611, 101r); «la riera anomenada de Spluga de Pons» (Capb. 1642, 1r).

A la zona de Roques Blanques. És el tram alt de la riera de Pierola. També documentada com a *riera de la Cova de Ponç* (*supra*). Amb les variants *Pont/Pons* en el capbreu de 1496.

Esplugues, coll d'

«et partim cum colle de Splugues» (Capb. 1496, 3v); «lo cami qui va de dita casa o mas al coll de Splugues» (Capb. 1642, 21v); «y part ab lo coll anomenat de les Esplugas» (Capb. 1670, 12v); «lo cami qui va de dita casa o mas al coll de Esplugas» (Capb. 1725, 12v).

A la zona de Roques Blanques i can Guixà. Trobem les formes *Splugues* i *Esplugas*.

Esplugues, mas

«et dictum torrente amunt cum manso de les Splugues» (Capb. 1496, 3v); «ab les honors o gleba del mas Splugues que posseheix Silvestre Pi de la vila de Sparreguera» (Capb. 1611, 99r); «mitjançant amb les honors del mas anomenat de Splugues situat en lo terme del Bruch» (Capb. 1642, 1v); «ab honors del mas Esplugas que posseheix Joseph Jorba» (Capb. 1726, 5v); «nomenada lo mas Esplugas per raho de la qual cova en la qual fa habitació ell, dit confessant» (Capb. 1726, 67r).

Ara es coneix com *la Cova* (*supra*), pròxim a can Guixà. És una casa construïda en part dins la roca. Trobem les formes *Splugues* i *Esplugas*.

Esplugues, plana de les

«y va per mig de la plana anomenada d-Esplugues affrontant sempre ab les honors del mas d-Esplugues que posseheix Pau Borrel, perayre de la vila d-Esparaguera» (Capb. 1670, 9v).

Esplugues, torrent de les

«torrente de les Splugues» (Capb. 1496, 3v).

V. t. *Cova de Ponç, riera de la; Espluga de Ponç, riera de l'.*

Esquerdada, roca

«rocha Esquerdada» (Capb. 1611, 143v); «ab una rocha que es al peu de la montanya anomenada la rocha Squerdada» (Capb. 1642, 8v); «ab les honors del mas Montanya una roca que-s al peu de la montanya anomenada la roca Escardada» (Capb. 1670, 21v); «la roca Escardada» (Capb. 1726, 29r).

Els capbreus consultats la situen al peu de la muntanya de Montserrat i a prop dels masos Muntanya i dels Esquerits. La recollim amb les formes *Esquerdada*, *Squerdada* i *Escardada*.

Esquerit

«Qui hoc laudamus, firmamus et iuramus, presentibus testibus Romeo Squerit et Petro Texidor parrochie Sancte Marie de Brucho» (Perg. CV7, 1411, 35); «per Anthonium Squerit habitatorem ville Apiarie, filium Tomei Squerit, quondam et domine Silie eius uxoris», any 1442 (Capb. 1496, 3r); «Petro Squerit» (Capb. 1546, 13r).

Cognom documentat als segles xv i xvi. El trobem amb la forma *Squerit*, sense la *-e* epentètica, que anirà apareixent en documents posteriors en els topònims relacionats: *torrent de l'Esquerit* (*infra*) i *mas dels Esquerits* (*infra*).

«a circio cum torrente qui discurrit del Squerit» (Capb. 1496, 6v); «ab un torrent qui discorra del mas Squerit» (Capb. 1642, 30v); «ab lo torrent que discorre del mas Esquerits anomenat la Cayola» (Capb. 1726, 1v).

Esquerit, torrent de l'

Pren el nom de l'antic mas dels Esquerits. El trobem amb les formes *Squerit* i *Esquerits*. El nom ha perdut vigència, ningú el recorda. També s'havia anomenat *torrent de la Caiola* (*supra*).

V. t. *Esquerits, mas dels*.

Esquerits, mas dels

«ipsos duos mansos contiguos adiunctos siue ad unum fochum reductos et tornatos alterum scilicet vocatum dels Squerits et alterum vocatum de la Muntanya» (Capb. 1496, 2v); «Mas Esquerits» (Capb. 1546, índex); «del mas Scharits» (Capb. 1611, 99r); «tot aquell mas dirruhit y des[abitat] anomenat lo mas Squerit ab totes ses terres honors possessions unit e, incorporat ab altre mas anomenat mas de la Monta[nya] alodial de la iglesia de Sant Pau de la Guardia» (Capb. 1611, 143v); «Item diu manifesta y confessa que te y posseheix tot aquell mas dirruhit y deshahitat anomenat lo mas Squerits ab totes ses terres lo qual mas capbreua dit Barthomeu Ferres en lo ultim capbreu de lany 1611», any 1611 (Capb. 1642, 8v); «que te y posseheix de pertinentias de dit mas Squerits una pessa de terra de oliveres plantada» (Capb. 1670, 22r); «ab honors del mas Escarit que posseheix Francisco Montoriol y Castell parayre de Esparreguera, que fou de Francesch Mitjans y antes de Barthomeu Ferrer del terme del Bruch» (Capb. 1725, 12r); «tot aquell altre mas nomenat lo mas Esquerits» (Capb. 1726, 29r).

El trobem documentat en el capbreu de 1496, en la confessió d'Antoni Plana del mas Planes, actual can Ferrers, com a propietat seva, al costat del mas Muntanya, al qual està unit i afocat, i també juntament amb altres possessions de les

quals mostra carta de venda de l'any 1442 (Capb. 1496, 3r). Limitava al nord amb el coll de Guirló i a l'oest amb la peça de terra dita *el Pedregal*. El trobem escrit amb diferents grafies: *Squerit*, *Esquerits*, *Scharits*, *Esquerit* i *Escarit*. No se'n coneixen vestigis.

El mot *esquerit*, com a derivat de *quer*, té el significat de 'roca, penyal' (< CARRIU), segons ens explica Gulsoy (1996, p. 181); un nom del tot escaient, si tenim en compte l'entorn pedregós de tota la zona. *Quer* apareix també en altres topònims, com *el torrent de l'Esquerit*, *les Esqueroses* o *el mas de Quer*, i en els antropònims *Esquerit* i *Quer*.

Esqueroses

«et est in medio partite vocate de las Scarosas conffrontatam ab omnibus partibus cum tenedonibus Jacobi Alegra de Vilaclara videlicet» (Capb. 1546, 67v); «es en mitx de la partida anomenada de les Scharoses confrontada a totes parts ab les honors dels pubills Alegres de la dita quadra de Vilaclara» (Capb. 1611, 138r).

Partida. A la zona de Vilaclara o Roques Blanques, prop de l'antic mas Alegre. Podem documentar la peça de terra anomenada *les Esqueroses* (*infra*). Nom que no es recorda. Trobem les formes *Scarosas* i *Scharoses*.

Llegint Gulsoy (1996, p. 181) desfem l'entrellat d'aquest nom, i el podem considerar un derivat del mot *quer*, amb el mateix origen que els topònims *mas dels Esquerits* (*supra*) o *les Esqueroses* (*infra*); tots ells perpetuen un adjectiu antic *querós*, *queroses*, 'penyalós', que s'adiu completament a les característiques del territori.

Esqueroses, les

«quadam aliam petiam terrre bosquinam nominatam las Scarossas» (Capb. 1546, 67v); «una altra pessa de terra bosquina anomenada de les Scharoses de tinguda de tres jornals de llauro y es en mitx de la partida anomenada de les Scharoses» (Capb. 1611, 138r); «aquella pessa de terra bosquina anomenada les Escarosas» (Capb. 1642, 17v); «una altra pessa de terra bosquina anomenada les Scarosas» (Capb. 1670, 61v); «las Scarocas de tinguda de tres jornals de llauro de mulas poc mes o menos y es al mitg de la partida nomenada las Scarocas» (Capb. 1726, 35v).

Peça de terra que, segons les descripcions dels capbreus, es podria situar a la zona de Vilaclara o Roques Blanques. Aquest és un nom que no ha perdurat al Bruc i que tampoc es recorda; tanmateix, segueix vigent al municipi de Jorba, comarca de l'Anoia.³⁹ El trobem amb les formes *Scarossas*, *Scharoses*, *Escarosas* i *Scarocas*.

V. t. *Esqueroses*.

39. La font de les Esqueroses i la serra homònima.

Esquerrà, ca l' ['ka tɛskə'ra]

Al carrer del Bruc de Baix. Actualment és una casa de pisos.

«Esquerrá» (PM 1847, 2v).

Esrabinat, ca l' ['ka tɛzrəβi'nat]

Una de les cases de can Guixà. Mas en ruïnes.

Estable, la casa de l'

«quandam domus in qua dicti confitentes tenent Stabliam sitam in dicti Popula Sancti Pauli de la Guardia» i, al lateral, «la casa de la Stabla diu, es ara corralot», any 1445 (Capb. 1496, 24r); «totes aquelles cases en las quals al present tenen lo pati o, entrada de la casa Establa y corral de bous situat en lo dit terme de la Guardia y junt a las sobreditas casas» (Capb. 1725, 10r).

Sobre els estables s'imposava l'impost corresponent de l'anomenat *carnalatge*, que també es requeria per l'anomenada *taula de la carnisseria*. L'estable de l'antiga Pobla de la Guàrdia es menciona en diferents capbreus, en la confessió d'Antoni Martí (Capb. 1496) i en la de Jacint Viladès i Maçana (Capb. 1725). Recollim la forma femenina *la Stabla* i *Establa*.

Estanquer, ca l' ['ka tɛstəŋ'ke]

Casa del carrer de la Parròquia. Antigament coneguda com a *cal Gori* (*infra*).

Estany

«Estany» (Ll. B. 1756, índex).

Cognom documentat al segle XVIII.

Estaques, la cova de les [tɛ 'kɔβə tɛs'takəs]

Situada a prop dels Pallers, al peu d'una agulla. Un cop s'arriba a l'agulla del Gerro, se segueix vorejant la base de les agulles següents fins a arribar a la balma. Durant la Guerra Civil va servir de refugi a una família del Bruc. «Teníem que travessar la vinya. En dèiem *de les Estaques* perquè per arribar-hi t'havies d'enfil·lar per unes estaques que feien d'escales.»⁴⁰

Estepa de la Font, l'; o, Estepa Negra de la Font, l'

«quandam aliam petiam terre in parrochia de Brucho, que est de pertinentis mansi Alzina, termini castri de Apierola, loco vocato la Strepa de la Font»,

40. De font oral.

any 1359 (Capb. 1496, 20v); «la Strepa Negra de la Font» (Capb. 1546, 86r); «alies la Strepa Negra» (Capb. 1611, 89v); «en lo dit terme del Bruch en lo lloch anomenat la Stepa negra de la Font» (Capb. 1642, 23r); «anomenat la pessa de la Strepa situada en lo dit terme del Bruch» (Capb. 1642, 29v); «dita lo Stepar Negra» (Capb. 1645, 15v); «en lo lloch anomenat l'Astrepa Negra de la font» (Capb. 1670, 51r); «en lo lloch nomenat la Estrepa Negra de la Font» (Capb. 1726, 50r).

Peça de terra que trobem per primer cop anomenada en la confessió de Joan Alzina, del mas Alzina, actual can Pasqual, en el capbreu de 1496, en referència a l'instrument de venda que s'exposa de l'any 1359. Estava situada al terme del Bruc, a prop del mas Miquel i del mas Ferriol, i es declara junt amb una altra peça anomenada *altra Peça prop el Torrent*. El nom fa referència a la planta *estepa* del gènere *Cistus*, molt abundant a tota la zona. Trobem les formes *Strepa*, *Stepa*, *Astrepa* i *Estrepa*.

V. t. *Peça prop el Torrent, altra*.

Estepes, pla de les

«pla de les Estepes», any 1938 (Ollé, 2016, p. 88).

A la Guàrdia, a prop de la Casa Nova. Amb la forma *Estrepa*, que és la variant dialectal pròpia de la parla del Bruc; actualment només és viva en la gent més gran.

Esteve [əs'teβə]

Cognom documentat des del segle XVII fins a l'actualitat. A dia d'avui és un dels cognoms vius i més abundants al poble. El trobem amb les formes *Steve*, *Esteve* i *Esteva*.

«Joan Steve» (Capb. 1611, 91v); «Silvestre Steve fill de Joan Steve» (LBO 1626, 107); «Joan Esteve pages del Bruch» (Capb. 1642, 26r); «Joan Esteve del Torrent» (LO1, 1654, 20); «Francesc Esteve» (Capb. 1726, 13v); «Esteva» (Ll. B., 1819, 1); «Jaume Esteva» (PM 1847, 3v); «Esteve» (C. 825, 1936).

Esteve, ca l'

«can Esteve» (Ll. rec. 1850, 3).

Mas de la Guàrdia, al raval de l'Espinac o *cases de l'Espinac (supra)*.

Esteve, la bòbila [lə'βɔβilə əs'teβə] / [lə'βɔβilə ðəl mə'reʎ]

Anomenada també pel renom de la casa, *cal Marrell*. Està tocant a l'autovia A-2, a l'altura del carrer del Bruc del Mig, a la zona industrial.

Esteve, mas

«tota aquella casa anomenada lo mas Steve [...]» (Capb. 1611, 127r); «Lo mas Steve. Joan Steve pages del Bruch [...] que te y posseheix en lo dit terme del

Bruch tota aquella casa o mas novament construïda y edificada dins de aquella pessa de terra que ell, dit confessant, te y posseheix en lo dit terme de Santa Maria del Bruch y prop la iglesia de dit lloch, en lo lloch anomenat la pessa de la Font de l'Alzina, la qual pessa de terra es part y de pertinències del mas Riambau o casa del Cortal», any 1611 (Capb. 1642, 26r); «en lo mas de la casa d'en Steva del torrent» (LO 1642, 1).

El mas Esteve el trobem declarat, primer per Joan Esteve pare i, uns anys més tard, per Joan Esteve fill, en els capbreus del segle XVII, respectivament (Capb. 1611, 127r, i Capb. 1642, 26r). Els dos confessants declaren aquesta casa, construïda a prop de l'església, a la peça de la Font de l'Alzina i prop del torrent de Riumander, l'actual torrent de Santa Maria. Per la seva situació també fou anomenada, durant un temps, *la casa del Torrent*. La relacionem amb l'actual can Serrat.

V. t. *Serrat, can; Torrent, la casa del.*

Estevet, barraca de l'

[lə βə' rakə læstə' βet]

En un extrem de l'oliverar del camp de l'Estevet, tocant a la muntanya. Rònega, però s'hi veu la intenció de recuperació.

Estevet, bassa de l'

Recollim el terme com a *dipòsit del Sadurní* o *la bassa del Sadurní (infra)*. A la muntanya, a l'entreforc entre el torrent del Tambor i el del Boixar. És una bassa excavada a terra que antigament servia per a fer el sulfat de la vinya.

Estevet, el camp de l'

[əl 'kam də læstə' βet]

Camp d'oliveres que es troba al pla del final del torrent homònim, al costat del clot del Tambor.

«camp de l'Estevet» (C. 830, 1942, 30).

Estevet, el torrent de l'

[əl tu'ren də læstə' βet]

Torrent del sector oest de la muntanya de Montserrat que baixa a desguassar al torrent del Castell.

Estrada

«albat anomenat Agustí fill lligitim y natural de Raffel Estrada y Dorotea Strada» (LO1, 1726, 195); «Estrada natural de Sant Vicens de Castellolí» (LO2, 1783, 66v); «Estrada» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII i XX.

Estranger

«en Leonart Stranger al mas de les Glavades» (Fog. 1553, 189v).

Documentat com a cognom al fogatge del segle XVI de la Guàrdia. El nom *Stranger* probablement començaria com a renom, denominant la persona que ha vingut de fora, i podria acabar fixat com a cognom.

Estruc

«Estruch» (PM 1847, 4v).

Cognom documentat al segle XIX.

Fàbrega

«Raimundi ça Fabrega habitatori dicti castris de Guardia et de Brucho» (Perg. 1340, 3); «a la dona Romia muller de Galceran de Fabregas de dit terme de la Guardia», any 1373 (Capb. 1725, 23r); «de nos Montserratus Fabregues et Guillelmona eius uxor et Guillelmus Fabregas filius dictoum coniugum et Anthonia eius uxor parrochia Sancte Pauli de Guardia Montserratati» (Perg. CV6, 1410, 1); «Fabregues» (Capb. 1496, 13r); «Maria Rosa Fàbregas» (Ll. 93, 1847, 9).

Cognom que trobem documentat als segles XIV, XV i XIX. Localitzem les formes *Fabrega*, *Fabregas* i *Fabregues*.

Fangaret, el; o, Fangaret d'en Cocorella, el

«al Bosch de ça Rovirola nunc dicitur lo Fangaret», any 1333 (Capb. 1496, 18v); «Bosch de Çarovirola et nunc lo Fangaret d-en Cocorella» (Capb. 1546, 88v); «en la partida dita de Fembra Morta anomenada la pessa del Fangueret», any 1570 (Capb. 1611, 124r); «la pessa del Fangaret» (Capb. 1645, 9r); «y en la partida dita de Fembra Morta anomenada la pessa del Fangaret la qual terme na a sol ixent ab la riera que discorra de Spluga de Pons envers Pierola» (Capb. 1670, 42r); «antigament nomenada lo Bosch de la Rovirola y vuy lo Fangaret de Cocorella» (Capb. 1726, 18r).

Peça de terra boscosa situada a Fembra Morta, que antigament s'anomenava *el Bosc de la Rovirola* (*supra*). La trobem declarada per primer cop en el capbreu de 1496, amb referència de l'any 1333, en la confessió de Jaume Subirats, del terme de Pierola (any 1333, Capb. 1496, 18v). Recollim les formes *Fangaret* i *Fangueret*.

Fardota, cal

[ˈkaʎ fərˈðotə]

«Fardota» (PM 1847, 6v).

Casa del carrer de la Parròquia.

Farraginal d'en Fartàs, el

«quandam petia terre vocatam lo Ferreginal d-en Fartas» (Capb. 1496, 12r);
 «pessa de terra contiguas anomenades los Ferriginals d-en Fartas» (Capb. 1645, 7r);
 «anomenada los Ferreginals d-en Fartas» (Capb. 1670, 36v).

Existien diferents peces de terra que compartien el terme *farraginal*. No és estrany, ja que un farraginal és el tros de terra destinat a fer-hi farratge per als animals, l'aliment indispensable per al bestiar. Per a diferenciar uns farraginals dels altres s'indicava la seva ubicació en relació amb els elements de l'entorn o s'hi adjuntava el nom del propietari. Hem anotat alguns dels extractes que il·lustren la rellevància d'aquest conreu: *el Farraginal darrere el Trull (infra)*; *el Farraginal del Trull (infra)* o *el Farraginal prop l'Església (infra)*. Trobem les formes *Ferreginal*, *Ferriginals* i *Ferreginals*.

Farraginal darrere el Trull, el

«lo Ferreginal darrere lo Trull» (Capb. 1496, 12r); «y lo Ferreginal darrere lo Trull», any 1589 (Capb. 1611, 125v); «que tenen y posseheixen tot aquell pati de cases dirruïdes o tapiots ab una pessa de terra a dites cases contigua anomenat lo Ferreginal darrera lo Trull» (Capb. 1642, 30v); «ab una pessa de terra a ditas casas contiguo nomenat lo Ferreginal darrera del Trull» (Capb. 1726, 40r).

Trobem la forma *Ferreginal*.**Farraginal del Trull, el**

«Ferreginal del Trull», any 1346 (Capb. 1611, 132v); «prop lo dit lloch del Bruch antigament anomenada lo Ferreginal del Trull» (Capb. 1642, 28v).

Peça de terra que trobem documentada des del segle XIV. A l'any 1642 hi havia construïdes unes cases i també hi havia el trull per a fer oli; formava part d'una altra peça més gran, propietat d'Antoni Domènec, dita també *el Farraginal del Trull* (Capb. 1642, 28v).

Farraginal prop l'Església, el

«Item habet et possidet quoddam Ferreginale situm satis prope ecclesiam loci de Brucho», any 1439 (Capb. 1496, 12r); «cum honoris Anthonii Domenech

vocata los Farraginals» (Perg. CV16, 1575, 70); «ab la honor d-Antoni Domench anomenat los Ferreginals» (Capb. 1611, 94r); «lo Ferriginal prop la Iglesia» (Capb. 1645, 7r); «ab una pessa de terra a ditas casas contigua anomenat lo Ferreginal» (Capb. 1670, 29v).

Aquest farraginal era propietat de la família Domènec i el podem trobar amb el nom de *Farraginal* o també amb el complement que ens dona la situació, *prop l'església*. Les formes trobades són: *Ferreginal*, *Farraginals*, *Ferreginals* i *Ferriginal*.

Farratget, les feixes del

«les feixes del Farratjet» (Inv. 1703, 2v).

Fartar, el camp d'en

«lo camp d-en Fartar» (Capb. 1726, 39r).

Fartar, mas

«cum quadam petia terre Jacobi Jorba que est de pertinentis mansi Fartar» (Capb. 1496, 17r).

Documentat en el capbreu del segle xv, en la confessió de Pere Elies i la seva dona Càndida. No descartem que el nom sigui el mateix que *Fartàs* amb una alteració en l'escriptura a l'última lletra; en tenim poques referències.

Fartàs

«cum honoribus d-en Fartas» (Perg. CV5, 1408, 8); «sita in termino dicti castri loco vocato prop lo Pla de Gayart que fuit d-en Jacobi Fartas» (Capb. 1496, 1r); «que fuerint d-en Fartas» (Capb. 1496, 1v); «ab una pessa de terra de dit confessant que antigament fonch d-en Fartas» (Capb. 1611, 118r); «anomenada lo Pla de Moxona que antigament fonch d-en Fartas» (Capb. 1670, 3v).

Cognom documentat als segles xv i xvii. Sembla un llinatge que no va transcendir més enllà del segle xv, atès que les referències posteriors que hem trobat són sempre en termes passats.

Fartàs, camp d'en

«anomenada la Rovira o lo camp d-en Fartas que antigament fonch de Jaume Ferrer», any 1437 (Capb. 1611, 89r); «dexa a Salvador Alsina, pages del terme de Pierola, lo camp anomenat del Fartas per a que lo puga sembrar a mitges» (T. Ll. 1597, 28r); «en lo lloch dit lo camp d-en Fartas» (Capb. 1642, 27r).

Camp anomenat també *la Rovira* (*infra*).

Fartàs, cases d'en

«part y part amb les cases anomenades d-en Fartas, derruhides, les quals posseïx Anthoni Domenech» (Capb. 1642, 29v); «y part ab les honors o cases anomenades d-en Fartas» (Capb. 1670, 26r).

Fatjó, vinya del

A la Guàrdia. Antiga vinya de ca n'Elies que portava, a mitjans del segle xx, el parcer Joaquim Villamur de cal Quim.

Faustino, cal

['kaʎ fəws'tinu]

Casa del carrer de Santa Maria. Abans dita *cal Sipro* (*infra*).

Feixa prop l'Església, la

«Item habet et possidet quandam fexiolam terre hereme sita in termino dicti castri satis prope ecclesiam dicti loci prout terminatur ab oriente cum domibus Rectorie» (Capb. 1496, 5v); «quandam fexiolam terre heremam sitam in termino dicti castri satis prope ecclesiam» i, al lateral, «Feixa a prop la isglesia» (Capb. 1546, 29r); «que posseheix de pertinencies del seu mas Elies una altra pesa de terra part campa de tinguda de mitx jornal de llauro *et cetera* situada en lo dit terme del Bruch y prop lo torrent de la Font en la qual esta construït y edificat un trull de oli ab ses basses la qual termena a sol ixent ab la honor de Joan Subirats anomenat la Fexa prop la isglesia» (Capb. 1611, 94r); «una pessa de terra anomenada la Feixa prop la Iglesia que posseheix lo reverend Rector de la isglesia parrochial de dit lloch de Santa Maria del Bruch que fonch de Anthoni Joan Riambau» (Capb. 1642, 28r); «anomenat la Fexa prop de la isglesia» (Capb. 1670, 25r); «la Fexa prop de la isglesia que posseïx lo reverent Rector de dit terme» (Capb. 1726, 51r).

A l'entorn de l'església existien petites peces de terra, *feixes* i *feixetes*, de diferents propietaris i amb nom similar; algunes les hem agrupat en aquesta entrada, ja que actualment resulta impossible fer-ne un seguiment i una identificació.

V. t. *Església, la peça de l'*; *Rector, el camp del*.

Feixes

«Petri Fexes de Martorello et domine eius uxor de Martorello, mansi Ferriol» (Capb. 1496, 16v); «Feixes» (Ll. B. 1756, índex).

Cognom documentat als segles xv i xviii.

Feixes, les

Peça de terra de sembrat de cereals de la Guàrdia.

Feixes, mas d'en

«prout terminatur ab oriente cum honoribus d-en Ferriol, mansi d-en Fexes»
(Capb. 1496, 6r).

Feixes d'en Teixidor, les

«anomenada las Fexes d-en Teixidor de tinguda de quatre jornals de mules» (T.
Ll. 1598, 32v).

Peça de terra.

Feixes del Xic

Antigues vinyes de ca n'Elies de la Guàrdia. Les portava, a mitjans del segle xx, el parcer Ramon Puiggròs Moncunill, de cal Ramon.

Feixeta de la Font de la Mare de Déu, la

«la Feixeta dita de la Font de la Mare de Déu» (Inv. 1703, 2v).

Era un dels horts de la Font del Bruc. Aquesta era una antiga zona amb horts, tots ells anomenats conjuntament *els horts de la Font* o *els horts de la Font de la Mare de Déu* (*infra*).

Felions

«Fèlix Llopart, Falions» (C. 902, 1845).

Renom.

Felions, cal

['kaʎ fəhi'ons]

Casa de la Plaça. El nom encara és viu. Prové de *Feliu*, que a la vegada provindria de *Fèlix*, el nom de l'antic habitant de la casa al segle XIX. *Fèlix*, del llatí FELICE, significa 'feliç', nom de sant de molta devoció a l'edat mitjana (Moll, 1987, p. 82).

«Falions» (PM 1848, 5v).

Felip

«Mariano Felip, natural de Iborra y de Francisca Ollé natural de Pierola, habitants al Bruch» (Ll. B., 1832, 107).

Cognom documentat al segle XIX.

Felip, cal [ˈkaʎ fəˈtip]

«Falip» (PM 1847, 9r).

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Felip Vell, cal

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Fèlix Colom, cal [ˈkaʎ ˈfɛʎiks kuˈlom]

«Felix Colom» (PM 1848, 11v).

Casa del carrer del Bruc de Dalt.

Fèlix del Maçana

«Felix del Masana» (PM 1847, 7v).

Casa del carrer del Bruc de Dalt.

Fembra Morta [ˈfɛβrə ˈmɔrtə]

Serra de 685 m d'altitud que es troba entre els municipis del Bruc, Castellolí i Piera. *Fembra*, del llatí FEMINA, és un nom que amb el temps ha esdevingut opac. Popularment s'ha adoptat la solució *febra*, potser més entenedor, però que dona un resultat totalment incompreensible i faltat de sentit.⁴¹ Aquest és un topònim també existent en altres indrets del territori català, per exemple la serra de Fembra Morta, al Ripollès.

«in termino dicti castris loco vocato Fembra Morta, prout terminatur ab oriente cum honoribus mansi Gombau» (Capb. 1496, 28v); «lo comellar de Fembra Morta» (Capb. 1546, 62v); «en lo lloch anomenat Fembra Morta» (Capb. 1642, 18r); «Febre Morta» (1928, I. G. C.).

Fembra Morta; o, Fangaret, la peça del

«in partida vulgariter dicta de Fembra Morta» (Capb. 1546, 62r); «Ab oriente in itinere per quod tenditur de domibus Ville Clare ad partitam vocatam de Femina Mortua» (Capb. 1546, 67v); «ab lo cami que de dites casas se va a la partida anomenada de Fembra Morta» (Capb. 1670, 61v); «y en la partida dita de Fembra Morta nomenada la pessa del Fangaret» (Capb. 1726, 19r); «de pertinenties de casa Elias en la partida de Febra Morta» (Ll. 116, 1864, 79).

41. El nom *Febra Morta* està realment incorporat en la parla dels bruquetants. També ha transcendit en la rotulació d'alguns camins (Rehues, 2016, p. 20-23).

Partida. A la zona de Fembra Morta. Les antigues vinyes i els conreus d'aquesta zona s'han vist abandonats i engolits a poc a poc pel bosc. Actualment, és gairebé impossible distingir les diferents peces de terra que van existir fins fa pocs anys.

Fembra Morta, el torrent de [əɫ tu'ren də'feβrə 'mɔrtə]

És un dels torrents que es forma a la serra de Fembra Morta; desguassa a la riera de Pierola, a la zona de can Ribera. També és anomenat *el torrent de la Coma de la Font* (*supra*).

«lo torrent qui discorra del comellar de Fembra Morta» (Capb. 1611, 134r); «y de alli va per lo dit torrent de Fembra Morta» (Capb. 1670, 56r).

Fenalosa

Antiga vinya de ca n'Elies de la Guàrdia, a la Guàrdia. La portaven, fins a mitjans del segle xx, diferents parcers: Francisco Sellés Viladiu, de cal Cisco, casa ara ensorrada; Pau Caselles, de cal Caselles, i Josep Pons, de cal Maçana Gros.

Ferrer¹ [fə're]

Cognom que trobem documentat des del segle xvi fins a l'actualitat. Segueix viu i amb continuïtat al poble. El trobem amb les formes *Farrer*, *Ferrer* i *Farrés*.

«Pau Farrer» (LBO 1591, 63); «Berthomeu Ferrer» (Capb. 1611, 142r); «Margarida Farrera donsenlla filla de B. Farrer» (LBO 1630, 79); «y part ab les honors de Jaume Ferrer també pages de dit terme y antes de Barthomeu Ferrer» (Capb. 1642, 12r); «Jaume Ferrer del mas Plana» (Capb. 1642, 30v); «y los pusbills de Jaume Ferrer del mas de la Plana» (Capb. 1670, 2v); «Ferrer» i «Farrer» (Ll. B. 1756, índex); «Isidro Ferrer, labrador» (Ll. B., 1890, 1); «Farrés» (C. 825, 1936); «Ferrer Viladiu» (C. 830, 1942, 73).

Ferrer²

«Farré» (PM 1847, 2r).

Nom de casa que consta als carrers del Bruc de Baix, Bruc del Mig i Bruc de Dalt.

Ferreres

«Ferreres» (Ll. B. 1822, 27).

Cognom documentat al segle xix.

Ferrerres, coll de

«ab oriente cum colle de Ffarrerres» (Capb. 1496, 2r); «cum honoribus mansi Pedragos usque ad collum de les Ferreres» (Capb. 1546, 11v); «coll de les Ferreres» (Capb. 1611, 142v); «lo coll anomenat de les Ferreres» (Capb. 1642, 7v); «y va per un marge que alli es afrontant ab les honors de dit mas Padregos fins al coll de les Ferreres» (Capb. 1670, 20v); «lo coll nomenat Ferreras» (Capb. 1726, 28r).

Per les descripcions sabem que estava a prop de can Ferrers, entre la casa i Moixerigues. El nom no ha perdurat. Trobem les formes *Ffarrerres*, *Ferreres* i *Ferreras*.

Ferreró

«Farreró, barrio dels Hostals» (C. 902, 1845).

Renom o nom de casa del carrer del Bruc de Dalt. Derivat de *ferrer*, fa referència a l'ofici de ferrer. Trobem la forma *Farreró*.

Ferrers, can

[ˈkam fəˈres]

Mas situat a poca distància del Bruc; un camí que surt de la urbanització Mas Grau ens hi porta. En el capbreu de 1726 el trobem escrit amb *-r* final, i amb oscil·lació /a/, /e/ de la vocal pretònica, que indica la realització neutra [ə] d'aquestes vocals i la consegüent confusió. Antigament era el *mas Plana* i, més antigament, el *mas de Masquefa*. Està en procés de restauració.

V. t. *Masquefa*, *mas de*; *Plana*, *mas*.

«ab honors o gleba del mas Ferrer que posseheix Francisco Monturiol y Castell que foren de Francesch Mitjans» (Capb. 1726, 21v); «can Farrés» (PM 1847, 14v).

Ferriol

«Petro Ferriol» (Perg. CV7, 1411, 33); «a meridie cum quadam petiola terre d-en Ferriol» (Capb. 1496, 3v); «Jacobo Ferriol mansi Ferriol» (Capb. 1496, 16r); «antiquitus fuerunt Jacobi Ferriol» (Capb. 1546, 35r); «que fonch d-en Ferriol» (Capb. 1611, 96r).

Cognom que trobem documentat a inicis del segle xv en la persona de Pere Ferriol i, a finals del mateix segle, en la de Jaume Ferriol; als segles següents, xvi i xvii, el trobem sempre com a referència del passat. Probablement el llinatge no va continuar. Al segle xvi, el mas Ferriol apareix com a propietat dels Riambau.

Ferriol, el colomer d'en

«a meridie cum columbario d'en Ferriol» (Capb. 1496, 11v); «columbari d'en Ferriol» (Capb. 1546, 46r); «ab les parets del colomer d'en Antoni Joan Riembau que fonch d'en Ferriol y abans d'en Pere Fexes» (Capb. 1611, 119r).

Estava situat prop del torrent de la Font, o torrent de l'Illa, als horts de la Font.

Ferriol, mas

«et partim cum honoribus dicti mansi d'en Ferriol» (Capb. 1496, 3v); «prout terminatur dicta petia terre ab oriente cum honoribus mansi Ferriol quem possidet Anthonius Joannis Riembau» (Perg. CV16, 1575, 24); «dels sobredits masos Ferriol, Massaguer, Gausaguets y de la meytat del mas Texidor» (Capb. 1611, 89v); «tots aquells dos masos units incorporats derruïts y desabitats anomenats lo mas Ferriol y mas Massaguer» (Capb. 1642, 29v); «ab altres honors de dit Riembau de pertinentias del mas Feriol» (Capb. 1670, 12r); «la qual pesa de terra junt ab lo mas Feriol que posseheixen Joseph Sitjas y altres particulars de dit terme del Bruch» (Capb. 1726, 30v).

El mas Ferriol i el mas Massaguer estaven units al mas Riembau; els situem de manera orientativa a la zona de la Parròquia i Moixerigues.

Ferriols

«Isidro Ferriols, traginer, natural de Sùria» (Ll. B., 1844, 256).

Cognom documentat al segle XIX.

Fessiner, cal

[ˈkaɫ fəsiˈne]

Nom de casa del carrer del Bruc de Dalt. El nom fa referència a la fassina que Miquel Reventós va establir al Bruc de Dalt. La societat es va formar l'any 1844 i van ser tres les generacions que es van dedicar a l'elaboració d'aiguardent: «avent format una societat de una fabrica de fer aiguardent que es posada a casa Miquel Reventós en el Bruc de Dalt» (FCF 1844). El nom segueix viu, però sempre amb la forma no normativa del derivat de *fassina*, *fassinier* / *fessiner*, amb el significat sobrentès de *fassinair* que ens dona el DCVB, 'persona que té o mena una fassina'.

«Faciné» (PM 1847, 11r).

Figuera

«Jacobus Figuera mansi Comdals» (Capb. 1496, 25v); «en Figuera» (Fog. 1497, 132r); «la Guardia (etc.) Berthomeu Figuera» (Fog. 1553, 189v); «per Bertomeu Figueres, jurat de la Guàrdia» i «Bertomeu Figuera» (Fog. 1553, 189v);

«Agnes filla de Johan Figuera de la Guardia» (LBO 1564, 9); «Berthomeu Figuera avi seu», avi de Joan Figuera, any 1575 (Capb. 1611, 165r); «Joan Figuera» (Capb. 1611, 149r).

Cognom documentat als segles xv, xvi i xvii. Trobem les formes *Figuera* i *Figuera*, i en el fogatge de 1553, les dues formes per al mateix individu.

Figuera, el camp de la

«quandam petiam terre campam sita in termino dicti castris de la Guardia loco vocato la Figuera» i, al lateral, «lo camp de la Figuera» (Capb. 1496, 24r).

Figuera, mas de la¹

«anomenat lo mas de la Figuera», any 1395 (Capb. 1611, 156v); «ab oriente cum honoribus mansi de la Figuera», any 1415 (Capb. 1496, 22v); «in parrochia dicti castris de la Guardia, quedam alium mansum dirutum vocatum lo mas de la Figuera» (Capb. 1496, 24v); «mansi de la Figuera» (Capb. 1546G, 23v); «lo mas de la Figuera» (Capb. 1642, 22r); «Apoca de rebuda de paga per los drets de la heretat de una pessa o mas anomenat mas Figuera o, font Figuera» (Llev. 1690, 11r); «ab las terras del mas de la Figuera [que] posseix Joseph Sola de la Roca» (Capb. 1725, 5v).

A la Guàrdia, documentat des de l'any 1395. Actualment existeix el mas dit *cal Figuera*, al costat del camí de Maians i que pertany a aquest terme. Segons les descripcions de la documentació consultada, podria ser el mateix mas.

Figuera, mas de la²

«mansi de la Figuera parrochie Sancti Stephani de Marganello» (Capb. 1496, 25r); «et manso de la Figuera sito in termino vallis de Marganello unitum et agregatum ac incorporatum» (Capb. 1546G, 34v); «mas de la Figuera del dit terme de la Vall de Marganello qual mas posseix en Francesch Oliver de dit terme de Marganell» (Capb. 1611, 162v); «ab honors del mas de la Figuera de dit terme de la vall de Marganell que posseix Isidro Oliver» (Capb. 1725, 20r).

A la vall de Marganell, dins el terme de Marganell. Es descriu unit al mas Perull de la Guàrdia, i les seves terres limitant amb els masos de l'Esparreguera i d'en Pujades, també de la Guàrdia.

Figuera, torrent de la

«torrente vocato de la Figuera» (Capb. 1496, 24v); «mediante quodam torrente vocato de la Figuera qui discurrit ex manso d'en Elias» (Capb. 1546, 19v); «un torrent anomenat de la Figuera que discorra del mas d'en Elies» (Capb. 1725, 18v).

Torrent de la Guàrdia. Segons la descripció, és un dels torrents que surten del mas Elies de Sant Pau de la Guàrdia.

Figueral, el

«quadam alia petia terre herema sita in termino dicti castris loco vocato lo Figueral» (Capb. 1496, 10v); «lo Figueral» (Capb. 1546, 38v); «y de allí entre en lo torrent que discorra del Figueral» (Capb. 1611, 110r); «la qual termena a sol ixent ab la honor de Joan Jorba del mas Vendrell de la Rocha anomenat Figueral es a saber, alt en lo pujol de Tricollades» (Capb. 1642, 20v); «dit tambe lo camp del Figueral» (Capb. 1726, 75r).

Peça de terra que limitava amb la muntanya de Montserrat i estava situada prop del mas Vendrell, actual can Jorba. D'aquesta zona sorgeix el torrent anomenat *del Figueral*. La trobem descrita en els capbreus com a pertinença del mas Gausac, actual can Marquès.

Figueral, el pla del

«in partita appellata lo pla del Figueral» (Capb. 1546, 55r); «planum nuncupatum del Figueral» (Capb. 1546, 81r); «situada en lo dit terme en lo lloch dit sobre la Calsina anomenada lo pla del Figueral» (Capb. 1611, 112r); «que foren antigament part de Joan Marques del mas Gausachs anomenat lo pla del Figueral» (Capb. 1642, 13r); «situada en lo dit terme del Bruch en lo lloch dit sobre la Calsina, anomenada lo pla del Figueral» (Capb. 1670, 4r); «lo pla del Figueral» (Capb. 1726, 14v).

Aquest pla o partida es trobava a prop de la calcina d'en Bernada, això és a prop de l'actual Vinya Nova. Segons les descripcions dels capbreus consultats, relacionem aquest pla amb la peça *el Figueral (supra)* situada en aquesta zona.

Figueral, serra del

«per quandam serram sub vocabulo del Figueral» (Capb. 1546G, 1v); «per una serra anomenada del Figueral aygues vessants que divideixen les honors del mas Martorell y del mas d-en March» (Capb. 1611, 167r); «y al sol de dit torrent del Clos munta per una serra anomenada del Figueral» (Capb. 1725, 9v).

La situem, segons les descripcions dels capbreus consultats, a la Guàrdia, a la vall de Marganell, entre el mas Martorell i el mas Marc de la Vall.

Figueral, torrent del

«in torrente qui discurrit del Figueral» (Capb. 1546, 80r); «lo torrent del Figueral» (Capb. 1726, 74v).

Segons la descripció, el situem prop del mas Jorba de la Roca, actual can Jorba, i del mas Bernada, actual Vinya Nova.

V. t. *Figueral, el; Figueral, el pla del.*

Figueres, casa vella d'en

«en tierras de la heredad nombrada casa vella d-en Figueras» (NT 1862, 1, 33).

Figuerot del Déus, el revolt del [əɫ rə'βəɫ dəɫ fiγə'rəd dəɫ 'deus]

Així s'anomenava el tercer revolt de la carretera de Can Maçana, després de passar l'Hotel Bruc. Fa referència a la vinya del Déus de cal Paisanito, que era en aquesta zona. «Hi havia un figuerot, una figuera borda.»⁴²

Fitó

«Fitó» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx; sense continuïtat.

Fitus, cal ['kaɫ 'fitus]

Renom i nom de casa del carrer del Bruc de Baix, a la plaça del Racó. Diminutiu castellanitzat de *Rodolf*. Format per la progressió *Rodolfo* > *Rodolfito* > *Fitus*. Antigament era *cal Xarranca* (*infra*). Durant una època també se la va anomenar *ca la Vicentona* (*infra*).

Flequer, cal ['kaɫ flə'ke]

Casa del carrer del Bruc de Baix que seria l'originària cal Flequer. «En realitat no en feien, de pa. Els veïns es posaven d'acord sobre el dia que encendrien el forn per fer-ne; l'enfornavem sempre a casa. El forn estava a la banda de fora, sobresortia a la part del carrer, però en eixamplar la carretera el van enderrocar.»⁴³ La casa està deshabitada des de fa anys. Actualment, cal Flequer és una casa del carrer del Bruc del Mig.

Flequer, el [əɫ flə'ke]

Renom de Josep Termes, de cal Flequer (1917-2017). Va ser un bon informant en el recull dels noms de casa.

42. De font oral.

43. De font oral.

Flor

«Flor» (Ll. B. 1690, índex).

Cognom documentat al segle XVII.

Florí

«Chatarina Flori, viuda» (LO1, 1683, 82); «Joseph Florí» (LO1, 1760, 378).

Cognom documentat als segles XVII i XVIII.

Fogots del Marrell

«fogots del Marrell», any 1936 (Ollé, 2016, p. 77).

A la Guàrdia, zona on hi havia hagut antigues carboneres, prop de l'actual camí de les Batalles. El nom fa referència al lloc on es preparaven els fogots, que eren feixos de llenya prima que es feien per tal d'encendre els forns, en especial els de les bòbiles.

Fondo, el torrent

[əɫ tu'reŋ 'fondu]

Anomenat antigament *torrent Pregon* (*infra*). Es forma a partir del torrent de les Torres; les seves aigües desguassen al torrent de Can Mata.

Fonso, cal

['kaɫ 'fonsu]

Casa que en el padró de 1847 consta a la Plaça. Truncació de *Alfons*, castellà-nitzat. Renom que associem amb l'origen del nom *la cova del Fonso* (*infra*).

«Fonsu» (PM 1847, 4r).

Fonso, la cova del

[ɫə 'kɔβə ðəɫ 'fonso]

Situada on s'inicia la paret del Vermell del Xincarró, al torrent dels Pallers. «Durant la Guerra Civil les famílies del Bruc de Dalt s'hi van refugiar, cadascú tenia el seu raconet, el bestiar a fora, a les alzines de l'entrada.»⁴⁴ Al segle XIX existia el nom de casa *cal Fonso* (*supra*); probablement aquest seria l'origen del nom. La relacionem amb l'antiga *espluga de la Raconada* (*infra*), atès que, segons les descripcions, la ubicació hi coincideix.

Font

['fɔŋ]

Cognom documentat als segles XV, XVI, XVII, XVIII i XX.

44. De font oral.

«Anthonii Font mansi Andreu» (Capb. 1496, 3v); «en Font» (Fog. 1497, 132v); «domina Candia uxor Gabrielis Rovira filiaque Antonii Font, quondam, mansi Andreu» (Capb. 1546, 52r); «Font» (Ll. B. 1690, índex); «Josep Font teixidor de llana» (LO2, 1778, 452v); «Font» (C. 825, 1936).

Font, els horts de la; o, Font de la Mare de Déu, els horts de la

[əf'zɔrz ðə lə 'fɔn də lə 'marə ðə 'ðew]

Són els antics horts situats a les feixes on hi ha la font i la capelleta de la Mare de Déu, al torrent de l'Illa. Cada hort agafava el nom del pagès que el portava: *del Fardota, del Pujolet, del Lígio, del Titó...* Avui, alguns dels horts han estat mig recuperats pels neorurals.

«Item habet et possidet quandam ortum situm satis prope fonte dicti loci de Brucho» (Capb. 1496, 11v); «lo hort prop la Font», any 1589 (Capb. 1611, 125v); «un altre hort de sembradura de dos quartans de forment poch mes *et cetera* situat prop la font del dit lloch anomenat lo hort de la Font» (Capb. 1611, 119r); «anomenada lo hort de la Font y termena a sol ixent y a tremontana ab lo torrent anomenat de la Font» (Capb. 1670, 37r).

Font, la

[lə 'fɔn]

Font comuna del Bruc, situada al torrent de l'Illa, anomenada també *la font de la Mare de Déu* (*infra*).

«y en la Font comuna y publica del dit lloch del Bruch» (Capb. 1642, 29v).

Font, la coma de la

[lə 'komə ðə lə 'fɔn]

A la zona de can Ribera. Antigament aquest nom estava d'alguna manera relacionat amb el nom de Castelltort, que avui ja no es recorda, però n'ha quedat abundant documentació en el nom d'algunes peces de terra. Altres topònims relacionats amb la coma de la Font són: *la Coma de la Font i Castelltort i l'obaga de la Coma de la Font*.

V. t. *Castelltort; Castelltort, coma de; Coma de la Font i Castelltort, la*.

Font, peça de la

«la pessa de la Font» (Capb. 1611, 115r); «que te y posseheix tota aquella pessa de terra bosquina y herma, de tinguda de quatre jornals de llaurar de mules poch mes o manco, anomenada la pessa de la Font» (Capb. 1642, 14r); «y prop lo dit mas Panpalo, anomenada la pessa de la Font» (Capb. 1670, 6v); «tota aquella altra pessa de terra herma y bosquina de tinguda de quatre jornals de llauro de mulas poch mes o menos situada en lo dit terme del Bruch y prop lo dit mas Pampaló, nomenada la pessa de la Font» (Capb. 1726, 16v).

Era una de les antigues peces de terra situades a prop de la font de la Mare de Déu, al costat del torrent de l'Illa.

Font de l'Alba, el torrent de la [əɫ tu'ren də tə 'fɔn də 'lɔβə]

S'origina a la cara nord del massís de Montserrat i va a desguassar al torrent de la Font Poma i a la riera de Marganell.

Font de l'Arna, el torrent de la

Neix a l'entorn de la Pinassa Plana i fa el seu recorregut en direcció nord.

Font de l'Alzina, peça de la; o, Font de l'Alzinar, peça de la

«cum honoribus Mathei Riembau predicti nominatus la Font de la Alzina» (Capb. 1546, 18r); «a mig jorn ab la honor del dit Joan Steve que fonch de dit Antoni Riembau anomenada la Font de l'Alzina» (Capb. 1611, 91v); «lo camp de la Font de l'Alzina» (Capb. 1611, 105r); «en lo lloch anomenat la pessa de la Font de l'Alzina» (Capb. 1642, 26r); «anomenda la Vinyassa, alies la pessa de la Font de l'Alsiná» (Capb. 1670, 18v i 52r); «la pessa de la Font de l'Alsiná» (Capb. 1726, 60r i 60v).

Peça de terra descrita d'un jornal de llaurar que antigament era propietat del mas Riembau, àlies *Cortal*. Al segle XVII s'hi construeix una casa anomenada *mas Esteve* o *casa del Torrent*, l'actual can Serrat. En el capbreu de 1726, és Salvador Carreras, del terme de Pierola, qui declara la casa. Trobem les formes *Alzina*, *Alsina* i *Alsiná*. També s'anomenava *la Vinyassa* (*infra*).

Font de l'Arç, el torrent de la [əɫ tu'ren də tə 'fɔn də 'lars]

S'origina en les proximitats del turó de Can Llobet, conflueix al torrent de Jolenques.

Font de l'Ase, peça de la

«una pieza de tierra viña conocida por la Font de l'Ase, situada en este termino, de pertinencias de la heredad Bisbal» (C. 825, 1895).

A prop de can Viladiu i les casetes d'en Massacs.

Font de l'Home Mort

«del baral llamado Font de l'Home Mort» (C. 902, Ami. 4, 1853).

Parcel·la o partida.

Font de la Mare de Déu, antic camí de la [fən'tik kə'mi ðə lə 'fən]

Antic camí que baixa des del carrer del Bruc de Baix fins a la llera del torrent de l'Illa i pel qual s'accedia, tot passant per dins el torrent, a la font del Bruc. Era un dels camins que s'utilitzava antigament abans de la construcció del Pont. S'ha recuperat recentment.

Font de la Mare de Déu, el camí de la

[əɫ kə'mi ðə lə 'fən də lə 'marə ðə 'ðew] / [əɫ kə'mi ðə lə 'fən]

Camí que ens porta des del carrer de la Parròquia fins a la font de la Mare de Déu, al torrent de l'Illa. Antigament s'anomenava *camí de la Font del Bruc (infra)*.

Font de la Pastora, vinya de la

A la Guàrdia. Vinya de ca n'Elies; a mitjans del segle xx la portava el parcer Pere Oller Morera, de cal Jep.

Font de la Portadora

«del Bruch y partida del Buscau o Font de la Portadora» (Ll. 116, 1852, 82).

Partida. A sota can Mata, al camí de can Guixà.

Font del Boix, el torrent de la [əɫ tu'ren də lə 'fən dəɫ 'βoʃ]

S'origina a partir de diferents torrentets; un d'ells, el de cal Patam, es dirigeix en direcció nord cap a la font del Boix i va a desguassar a la riera de Guardiola, al terme veí de Sant Salvador de Guardiola.

Font del Bruc, camí de la

«in camino publico quo itur de dicto loco de Brucho ad Fontem dicti loci» (Capb. 1496, 12v); «ad viam de Fonte del Bruch» (Capb. 1546, 36r); «al cami de la Font de dit lloch del Bruch» (Capb. 1642, 30r).

V. *Font de la Mare de Déu, el camí de la*.

Font del Bruc, torrent de la

«a meridie cum torrente de la Fontis de Brucho» (Capb. 1496, 5v); «cum riarra Fontis de Brucho que discurrit de Podio Ferraneo» (Capb. 1546, 17v); «ab la riera de la Font de dit lloch del Bruch que discorra de Puigferran» (Capb. 1611, 91r); «en lo terme del Bruch y prop lo torrent de la Font en la qual esta construit y edificat un trull de oli ab ses cases» (Capb. 1670, 34v); «a mig dia ab lo torrent de la Font, vuy de la Mare de Deu» (Capb. 1726, 7v); «van dret a la font comuna de dit terme y apres va per un torrent amunt, dit vuy, del Bruch o de la Font» (Capb. 1726, 41r).

És l'actual torrent de l'Illa (*infra*).
V. t. *Montferran, torrent de*.

Font del Cingle, el torrent de la [əɫ tu'ren də lə 'fɔn dət 'siŋglə]

S'origina sota ca n'Elies de la Guàrdia i, ja fora del terme, conflueix al torrent del Clot dels Avellans, a Castellolí.

Font del Pedregós, puig de la

«puig anomenat de la Font del Pedregos» (Capb. 1611, 102r); «y de allí puje al puig anomenat de la Font del Pedragos» (Capb. 1642, 34r); «puig anomenat de la Font del Padregos» (Capb. 1670, 45r).

Prop de can Ferrers, on es troba la font del Pedregós, avui abandonada. El nom ha caigut en desús. Trobem les formes *Font del Pedregos* i *Font del Pedragos*.

Font del Teix, el torrent de la [əɫ tu'ren də lə 'fɔn dət 'teʃ]

S'origina als peus de la roca Foradada; conflueix amb els torrents de la Font Poma i de la Font de l'Alba i acaba desguassant a la riera de Marganell.

Font Poma, el torrent de la [əɫ tu'ren də lə 'fɔm 'pomə]

Un dels torrents de la cara nord del massís de Montserrat. S'origina sota el coll de Guirló, al costat de la font Poma, i desguassa a la riera de Marganell.

Fontanelles

«Arnau Montserrat de Fontanelles», any 1409 (Capb. 1611, 122v); «Montserrat Fontanelles alies Marti patri eiusdem confitenti» (Capb. 1496, 24r); «Magdalena Fontanelles» (LO1, 1652, 16).

Cognom documentat als segles xv, xvi i xvii. Es documenta el prenom *Montserrat* en el gènere masculí, antigament molt habitual.

Fontanelles d'en Rafart, les

«y part ab les honors del dit Joan Subirats anomenat les Fontanelles d-en Rafart» (Capb. 1611, 97v); «anomenat les Fontanelles den Raffart» (Capb. 1670, 14r).

Foradada, bosc de la

«en la qual hi ha un bosch anomenat de la Foradada de dit monestir de Montserrat» (Capb. 1670, 22r); «y apres de dit camí Vell s-en puja per una carena de rocas amunt afrontant ab dits honors de dit Hyacinto Viladés y Massana [al]

peu de la montaña de Montserrat en la qual hi ha un bosch nomenat de la Foradada de dit monestir de Montserrat» (Capb. 1726, 29r).

A l'entorn dels peus de la Foradada. La referència més antiga que trobem de la zona de la Foradada és en un document de concòrdia de Pere III el Cerimoniós, de l'any 1312, en el qual s'estableix el dret d'anar a fer llenya en aquests boscos de l'entorn de la Foradada i del coll de Port.

V. t. *Port, el coll de*.

Foradada, camí de la

Era l'antic camí ral de la Guàrdia. Venia del Bruc i passava per can Maçana. Inicialment sortia de l'antiga Pobla de la Guàrdia, avui el coll de Can Maçana. El camí arribava al monestir de Santa Maria de Montserrat després d'haver passat pels peus de la Foradada i pel monestir de Santa Cecília. El trobem senyalitzat en els mapes de Joan Cabeza (1909) i Ramon de Semir (1949).

V. t. *Ral Vell, camí*.

Foradada, la

[lə furə'ðaðə]

Roca Foradada de la muntanya de Montserrat. En trobem una primera referència de l'any 1312, en la qual s'anomena *el coll de la Foradada* (Torres, 1996, p. 114-116).

V. t. *Port, el coll de*.

«y va single, single y passe a la roca Foradada per lo single major» (Capb. 1670, 56v); «y fins a altre rasa que discorra de la Foradada» (Capb. 1726, 63r).

Forés

«Furés» (Ll. B. 1690, índex).

Cognom documentat al segle XVII.

Formosa

«Formosa» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle XX.

Forn, l'hort del

També s'anomenava el *Campot* (*supra*). El nom *forn* feia referència al forn de vidre de ca n'Elies de la Guàrdia.

Forn, mas

«mansi Forn, alies Pampalo quem possidet Anthonius Domenech» (Perg. CV16, 1575, 40); «fins al torrent qui discorra de la coma de Migjorn a sol ponent ab la honor del mas Forn, alies Panpalo que posseheixen los hereus del sobredit Anthoni Domenech» (Capb. 1642, 13v); «anomenat lo mas Forn, alies Panpalo» (Capb. 1670, 29r).

Antigament era el mas de Pampaló. El trobem descrit com a afrontació en el pergami de can Vallès de 1575; era propietat d'Antoni Domènec i en aquell moment ja s'anomenava «mas Forn, àlies Pampaló». Segons els documents consultats, sembla que va mantenir les dues denominacions fins al segle XVIII.

V. t. *Pampaló, mas de*.

Forn, roca del

«ipsius cingles de Villaclara et sicut rocha Morelli dividit et vadit usque in rocham qui dicitur de Furno» (Capb. 1546, 4r).

Al sector de Vilaclara; la podríem relacionar amb el *cingle del Forn de la Calç (infra)*, que dividia els termes de la Guàrdia i del Bruc.

Forn de la Calç, cingle del

«lo single del Forn de la Cals» (Capb. 1611, 141v); «situat en lo dit terme de la Guardia un gran single de roques anomenat lo single del Forn de la Cals que divideix los termens del dit lloch de la Guardia y del Bruch» (Capb. 1642, 21r); «un gran singla de rocas anomenat lo singla del Forn de la Cals que divideix los termens de dit lloch de la Guardia y del Bruch» (Capb. 1670, 11r).

Forn de la Teula, comellar del

«per lo comellar anomenat del Forn de la Teula» (Capb. 1670, 53r).

Forn de la Vall

«Forn de la Vall» (C. 830, 1942, 22).

Partida de la Guàrdia, a la vall de Marganell, que agafa el nom del mas Forn de la Vall.

Forn de la Vall, el

[əɫ 'for ðə ɫə 'βaɫ]

Mas de la Guàrdia, a la vall de Marganell.

V. t. *Cortal, mas²* (G).

«el Forn de la Vall» (1921, M. P. B.).

Forn de les Teules, torrent del

«ab occidente cum torrente Furni de les Teules» (Capb. 1496, 6r); «cum torrente del Forn de les Teules» (Capb. 1496, 10r); «cum torrente vocato de Furno Tegularum qui discurrit de manso Raffart» (Perg. CV16, 1575, 31); «un marge y fitas mitgensant a sol ponent ab lo torrent anomenat del Forn de la Teula que discorra del mas Rafart» (Capb. 1670, 32r).

Torrent que també trobem anomenat com «el torrent que discorra del mas Raffart» (Capb. 1611, 11r). No el podem situar exactament, però queda clar que estava vinculat al mas Rafart i que havia de ser un dels torrentets que baixen de la muntanya de Montserrat pel sector est del terme. Pel nom, pressuposem l'activitat que es devia desenvolupar en aquesta zona, l'elaboració de teules i material de construcció.

Fornells

«partida dels Fornells» (T. Ll. 1603, 69r); «anomenat los Fornells» (Capb. 1670, 23r); «Otra pieza de tierra viña y olivar de trece mojudas sita al termino del Bruch y partida manso Fornells lindante a O. con Vicente Creus y a P. y M. con la heredad del Corral del Pascual» (Ll. 116, 1852, 24).

Partida. Anomenada *Fornells* o *mas Fornells*, on actualment hi ha can Vador i el Corral.

Fornells, els

«altra pessa de terra herma y inculta e, de costes situada en lo dit terme del Bruch anomenada los Fornells de tinguda de dos jornals de llauro» (Capb. 1611, 90r); «tota aquella altra pessa de terra herema y inculta, de costes, situada en lo dit terme del Bruch, anomenada los Fornells, la qual termena a sol ixent ab les honors o gleba del mas Andreu» (Capb. 1642, 30v); «anomenats los Fornells» (Capb. 1726, 3r).

Peça de terra anomenada també *Coma Pregona* (*supra*). Descrita en el capbreu de 1546 com una peça de terra erma i inculta, de costes, roques i barrancs, situada prop del torrent del mas dels Esquerits i del mas Muntanya, al cingle de la muntanya (Capb. 1546, 34v).

Forner, mas

«mas Forner situat en lo dit terme del Bruch, lo qual posseix[en] los pubills de Salvador Alzina de Pierola», any 1415 (Capb. 1611, 95r); «et partim cum honoribus mansi Fornerii» (Capb. 1496, 2v); «totum illum mansum dirutum vocatum lo mas Forner, situm in parrochia Sancte Marie de Brucho» (Capb. 1496, 20r); «pro quibus quidem mansis Forner et Porta alias vocato Solerio

Rubeo» (Capb. 1546, 87v); «tot aquell mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas Forner que antigament fonch d'en Joan Forner quondam de la vila de Igualada» (Capb. 1611, 98v); «un torrent qui discorra de Monferran mijensant part y part ab les honors del mas Forner que posseheix Salvador Alsina del terme de Piarola» (Capb. 1611, 98v); «tot aquell mas dirruit y deshabitad anomenat lo mas Forner que antigament fonch de na Joanna Alsina, viuda dexada de Salvador Alsina» (Capb. 1642, 22r).

Al camí de la Plana Llarga, actualment se'l coneix com *el Corral* i antigament com *el Corral d'en Pasqual*. Es tenen referències d'aquest mas Forner l'any 1415, quan era propietat dels Alzina de Pierola. L'any 1496 és declarat mas derruït en la confessió de Joan Alzina; molt probablement passaria a utilitzar-se com a corral, i d'aquesta funció derivaria el nom actual. Per la confessió de Joana Alzina, viuda relictada de Francesc Alzina, sabem que antigament aquest mas va ser propietat de Joan Forner, de la vila d'Igualada (Capb. 1611, 98v-99r).

V. t. *Corral, el*; o, *Corral d'en Pasqual, el*.

Fornot, el

[əɫ fur'not]

Antic forn de calç del Castell. Situat a prop del Castell, a baix al Rieral. També hi havia una bassa que servia per a regar l'hort.

Forques, les

[ləs 'forkəs]

Zona de vinyes situada entre el torrent de Can Mata i el de la Cova. Els pagesos del Bruc hi tenien les seves vinyes i cadascuna es reconeixia pel nom de casa o renom del pagès. La construcció de l'autovia ha desvirtuat el lloc. *Forca* prové de l'ètim llatí *FURCA*. És el pal de fusta bifurcat que s'utilitza en les feines agrícoles, però també té el sentit de trobada o de bifurcació de camins, ja que *forc* té aquest significat (DECat, IV, p. 118); el trobem en expressions com «entre l'enforcat dels torrents...». Però no descartem que *les Forques* designi el lloc on s'instal·laven els instruments de tortura i mort que tenien aquesta forma. Trobem les formes *forques* i *forças*. És un topònim molt freqüent en la nostra geografia.

«fins al puig de les Forques» (Capb. 1611, 99r); «y apres travessa lo dit torrent que discorra de Montferran y munta fins al puig de les Forças affrontant ab honors de dit mas Andreu» (Capb. 1726, 49v); «les Forques» (C. 830, 1942, 105).

Forques, partida de les

«partida de les Forques» (C. 824, 1905).

V. t. *Forques, les*.

Forques, torrent de les

Antigament s'originava a la zona de les Forques, pròxima al carrer del Bruc de Dalt. Passava per la bòbila Esteve, la de l'Elies i la del Castellet. Va ser alterat en la construcció de l'autovia A-2.

V. t. *Forques, les*.

Fosalba

«Fosalba habitant en lo mas de la Morera» (LO1, 1642, 12).

Cognom documentat al segle XVII.

Fra Garí, el carrer de

[əɫ kə're ðə 'fra ɣə'ri]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Francès, cal

['kaɫ frən'ses]

Mas de la Guàrdia, al nord-oest del terme.

Francesc Macià, el carrer de

[əɫ kə're ðə frən'sez məsi'a]

Al nucli del poble, carrer de nova creació.

Francesos, el camí dels

[əɫ kə'mi ðəɫs frən'sezus]

Puja des del camí de can Jorba a la Vinya Nova, entre la Socarrada i el serrat dels Tudons. És conegut també com *el camí del Bassal dels Gats* (*supra*).

«Camí dels Francesos» (1909, J. C.).

Franco, casa del

«Casa del Franco» (PM 1848, 8v).

Nom de casa que al segle XIX consta al carrer del Bruc del Mig.

Frangitosa

«Dorotea Frangitosa muller de Jaume Frangitosa» (LO1, 1745, 312).

Cognom documentat al segle XVIII.

Frare, vinya del

A la Guàrdia. Antiga vinya de ca n'Elies, del parcer Josep Caselles.

Frares, el camp dels

[əɫ 'kaməɫs 'frarəs]

Camp que havia sigut propietat del monestir de Montserrat. Quan el va com-

prar la família de ca n'Elies de la Guàrdia, el van anomenar *camp dels Freres*. A mitjans del segle xx, el sembrava el parcer Simeó Jorba Botines, de cal Mion.

Fraret

«el camp del Fraret» (C. 902, 1845); «Domenech Jose (a) Fraret» (C. 906, Ll. fis. 89, 1861-1895).

Àlies de Josep Domènec.
V. t. *Fraret, cal*.

Fraret, cal

['kaʎ frə 'ræt]

Casa del carrer de l'Onze de Setembre. Ara es coneix per *cal Susagna (infra)*, cognom dels que en van ser els últims propietaris, els germans Susagna. La seva mare era l'Elisa de cal Fraret.

«cal Fraret» (PM 1847, 3r).

Fum, el torrent del

[əʎ tu 'ren dəʎ 'fum]

S'origina a la banda nord del coll de Can Maçana i desguassa a la riera de Marganell. En el mapa de l'Alpina (2015-2016) el trobem com *el torrent del Bosc del Frare (supra)*; de fet, neix en les proximitats del bosc del Frare.

«torrent del Fum» (1909, J. C.).

Fuster

«Fuste» (PM 1848, 6r).

Nom de casa que consta a la Plaça.

Fuster del Simeó, cal

['kaʎ fus 'te ðəʎ sə 'mjɔn]

Consta a la Plaça. Tenia relació de parentiu amb una casa del carrer del Bruc del Mig que s'anomenava *cal Simeó Fuster*; el nom variava segons es fes referència al pare o al fill. Ara és un bloc de pisos.

«Fusté del Samion» (PM 1847, 6v).

Fuster Vell

«Fuste Vey» (C. 902, 1845).

Galceran

«Galceran» (Ll. B. 1756, índex); «Pau Galceran, treballador de braç» (LO2, 1765, 11v).

Cognom documentat al segle XVIII.

Gallaret, el

Roca de 990 m d'altitud situada a la Secció IV de les Agulles. Nom que ja trobem documentat l'any 1907, en un esquema de mitjans del segle XVIII (Marcet, 1907, p. 141).

Gallart

«ab oriente cum honoribus heredum d-en Gallart» (Capb. 1496, 19r).

Cognom que hem trobat documentat al segle xv.

Gallineta, cal

[ˈkaɫ ɣəliˈnetə]

Casa que estava al carrer de Santa Maria. Les persones més grans en recorden el nom, però ja no van veure que hi visqués ningú.

Gamisans

«Gamissans» (Ll. B., 1805, 2); «Vicens Gamisans, pagès, natural de Castellolí, bisbat de Vich y habitant en la Guàrdia» (Ll. B., 1837, 187); «Gamisans» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX.

Garbat

«Garbat» (PM 1847, 1r).

Nom de casa o renom que consta al carrer del Bruc de Baix.

Garbat Manuel

«Garbat Manuel» (PM 1848, 1v).

Nom de casa o renom que consta al carrer del Bruc de Baix.

Gasparó, cal

[ˈkaɫ ɣəspəˈro]

Casa situada al carrer del Bruc de Baix. Hipocorístic de *Gaspar*.

Gasparona

«Gasparona» (PM 1847, 14r).

Consta com a casa de pagès.

Gats, bassal dels

Petita bassa natural de la roca on s'acumulava l'aigua de la pluja; al massís de Montserrat, a la zona del camí que actualment es coneix com *el camí dels Francesos*.⁴⁵ El terme *gat* fa referència al gat mesquer, també conegut com a *geneta*. Cèsar A. Torras, en el relat *Ascensió al Mongròs de Montserrat*, el descriu d'aquesta manera: «Llavors comensa per un petit y escabrós corriol l'ascensió á la montanya. La costa es recte y penosa. Al cap de mitja hora d'escalar la penya per entre matas y brosta arreladas en las rocas s'arriba al bassal dels Gats, turó, ahont, s'hi troba un grós sot d'aygua al qual sovint hi portan los pastors á abeurar·hi los ramats» (Torras, 1880, p. 195).

Gausac

«G. de Gausachs», any 1227 (Ribas, 1990, p. 100); «prout afrontatur ab oriente cum honoribus Gausachs» (Perg. CV2, 1362, 3); «Bernardi Gausachs» (Perg. CV2, 1362, 4); «en Gausachs» (Perg. CV3b, 1393, 4); «ex alia parte cum honoribus d-en Miquel de Gausachs» (Perg. CV5, 1408, 8).

Cognom documentat als segles XIII, XIV i XV amb la forma *Gausachs*. L'origen d'aquest cognom el trobaríem, segons indica Moll, probablement, en el nom germànic *Gauso*, derivat de *Gaut*, nom del semideu pare de la raça goda (Moll, 1987, p. 106). No ha perdurat.

V. t. *Gausac, mas*.

Gausac, mas

«y le hace legado del manso Guasacg con todos sus derechos y pertinencias, sito en termino de la Guardia», any 1158 (Ribas, 1990, p. 192); «año 1161, el mismo ofreció la masia mas Gausach con la decima, juro y pertinencias en el Bruch», any 1161 (Muntadas, 1871, p. 135); «Dn. Arnaldo de Montserrat hizo donacion à este monasterio del manso Guasach con todos sus derechos y pertinencias, sito en el termino del castillo Bonifacio, que llaman Guardia», any 1164 (Ribas, 1990, p. 194); «mansum de Gasusags, qui est in parrochia de Brug», any 1187 (Ruiz-Domènec, 2006, p. 500); «et ex alia cum honore mansi de Guausach» (Perg. CV6, 1410, 49); «ex una parte cum honoribus man-

45. J. López Camps fa el recorregut d'aquest topònim seguint la cartografia montserratina a <https://totmontserrat.cat/narracio/toponimia/bassal-dels-gats-2/> (consulta: 15 setembre 2021).

si Gausachs» (Perg. CV10, 1418, 3); «et partim cum quadam petia terre mansi de Gausachs» (Capb. 1496, 3v); «Antonii Marques mansi Guassachs» (Capb. 1546, 37r); «del mas anomenat Gausach que posseheix Joan Marques», any 1525 (Capb. 1611, 91r); «termena a sol ixent ab les honors del mas anomenat Gausachs que posseheix Joan Marques» (Capb. 1642, 14r).

El trobem documentat des del segle XII al XVII. En el capbreu de 1546 pertanyia al llinatge Marquès, fet que amb el temps propiciaria el canvi de nom de *mas Gausac* a l'actual *can Marquès* (*infra*). Recollit amb diferents grafies: *Guasacg*, *Gausach*, *Guassachs*, *Gasusags*, *Gausachs* i *Gausach*. No hem trobat ningú que recordi el nom.

Gausac, rovira d'en

«alia rovira d-en Gausachs et in coma ipsius Gausachs» (Perg. CV4, 1408, 12-13).

V. t. *Gausac, mas*.

Gausaguet, bosc de

«loco vocato lo bosch de Gausaguets» (Capb. 1496, 10r); «lo bosch d-en Guausaguets» (Capb. 1546, 39r); «part campa i part herma de tinguda de quatre jornals de llaurar de mules poch mes o manco situada en lo terme del Bruc en lo lloch anomenat lo bosc d-en Gausaguet la qual pessa de terra capbreva Joan Steve en lo ultim capbreu de lany 1611», any 1611 (Capb. 1642, 6r); «y en lo lloch anomenat lo bosch d-en Gausaguet» (Capb. 1670, 18r).

Descrit com una peça de terra en part bosc i en part campa de quatre jornals de llaurar. Trobem les formes *Gausaguets*, *Guausaguet* i *Gausaguet*.

V. t. *Gausaguet, mas*.

Gausaguet, mas

«et ex alia parte cum honoribus mansi Gausaguet» (Perg. CV8, 1415, 6); «a meridie cum honoribus mansi Gausaguets» (Capb. 1496, 6v); «ab las honors y terres del mas Gausaguet que es de dits confessants» (Capb. 1642, 28r); «que te y posseheix dos pessas de terra contiguas en la una de les quals te edificat un mas anomenat Gausaguet» (Capb. 1670, 25v); «y prop la segrera que en la qual se trobava en temps passat edificat un mas anomenat Gausaguet vuy dirruhit y desabitat» (Capb. 1726, 7r).

Les descripcions dels capbreus el situen a la Sagrera, a tocar de la Parròquia. El trobem amb les formes *Gausaguet* i *Gausaguets*. En el capbreu de 1726 es declara derruït i deshabitat. Nom format a partir de *Gausac*, amb el sufix apreciatiu *-et*. No hem trobat ningú que recordi el nom.

V. t. *Gausac, mas*.

Gelida, el carrer de [əɫ kə're ðə zə'hiðə]
A la urbanització del Montserrat Parc.

Generós

«Janaró» (PM 1847, 10v).

Nom de casa que consta al carrer del Bruc de Dalt. Trobem la forma *Janaró*, que vinculem amb el nom propi d'home *Generós*; també podria tenir relació amb ca la Generosa, casa del mateix carrer, però no en tenim la certesa.

Generosa, ca la ['ka lə zənə'rozə]
Casa del carrer del Bruc de Dalt. També dita *cal Tia Xica* (*infra*).

Gènio, cal ['kaɫ 'χɛnju]

Troblem dues cases amb aquest renom, una al carrer de la Parròquia i l'altra al carrer del Bruc del Mig. Truncació de *Eugeni*, nom castellanitzat.

Gili

«Ramon Gili, vidrier, natural de Fullada (*etc.*) habitants en la Guàrdia» (LL. B., 1833, 50).

Cognom documentat al segle XIX.

Ginebre, el camp del

«lo camp del Ginebre de tinguda de un jornal y mitg de llaurar de mulas» (Inv. 1703, 3r).

Ginesteres, el carrer de les [əɫ kə're ðə ləzɪnəs'terəs]

Aquest carrer de nova creació no va tenir nom fins a l'any 2018. Amb aquest nom es recorda l'antic *Pla de les Ginesteres*, actualment desaparegut per les noves construccions. Dins el nucli del poble.

Glevades

«Bernardi de Glavades (*etc.*) habitatori dicti castris de Guardia et de Brucho» (Perg. 1340, 2); «Berenguer de Glavades y de na Gueralda muller de aquell de dita parrochia de Santa Maria del Bruch», any 1383 (Capb. 1611, 116v); «que fuerunt d-en Glavades» (Capb. 1496, 12v).

Cognom documentat als segles XIV i XV. El trobem amb la grafia *Glavades* i amb la fórmula: prenom + *de* + nom de lloc.

Glevades, mas de les

«ab occidente cum honoribus dicti mansi de les Glavades» (Capb. 1496, 22r); «mansi de les Glavades» (Capb. 1546G, 25r); «lo mas Glebades» (Capb. 1611, 149r); «y a tremuntana amb la honor del mas de les Glavades» (Capb. 1642, 3r); «Gaspar Vilarrubia y Mensa, pages del mas de las Glavadas terme y parrochia de Sant Pau de la Guardia» (Capb. 1725, 6v).

Antic mas de la Guàrdia; no s'ha localitzat. Documentat del segle xv al xviii. No obstant, el cognom *Glevades* (*supra*) ja el trobem documentat al segle xiv. El localitzem amb les formes *Glavades*, *Glavadas*, *Glebades* i *Glevades*.

Gobianes

«Gubiana» (Ll. B., 1810, 18); «Gobianas» (PM 1847, 7v).

Cognom documentat al segle xix. Trobat amb les formes *Gubiana* i *Gobianas*. Llinatge que al Bruc no ha perdurat.

Gomar, salt de

No s'ha identificat, però segons els documents consultats, el podem situar orientativament al sud del terme.

«a meridie cum salto de Gomar» (Capb. 1496, 10r).

Gombau

«et Petrus Gosalbi», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101); «Gomballi», any 1230 (Ribas, 1990, p. 102).

Aquest nom ja el trobem documentat l'any 1083, segons explica Pladevall, quan es jurà el testament de Gombau Gombau, difunt, sobre l'altar de Sant Miquel (Pladevall, 1992, p. 385). També el pare Benet Ribas el documenta en la transcripció dels documents de l'apèndix 23, amb les formes *Gosalbi* i *Gomballi*, segons les còpies dels documents originals, en els quals es reconeixen els drets corresponents al rei i als castlans en el castell i terme de la Guàrdia de Montserrat (any 1230, Ribas, 1990, p. 101-102). Tot i que podem documentar el mas Gombau, el llinatge no ha perdurat.

Gombau, mas

«totum illum mansum dirutum vocatam lo mas Gombau», any 1482 (Capb. 1496, 15v); «mansi Gombau in termino castru de Bruco» (Capb. 1496, 28v); «et vadit torrent amunt de Fembra Morta conffrontando cum gleba mansi Gombau eiusdem conffitentis» (Capb. 1546, 61r); «torrent amunt de Fembra Morta affrontant ab la gleba del mas Gombau» (Capb. 1611, 88r); «dirruhit y desabi-

tat anomenat lo mas Gombau» (Capb. 1611, 133v); «ab les honors del sobredit mas Gombau que posseheixen los hereus o successors de Jaume Alegre de Vilaclara» (Capb. 1642, 2r); «ab les honors del sobre dit mas Gonbau que posseheix Matheu Subirats y antes Jaume Alegre de Vilaclara» (Capb. 1670, 10r); «ab honors del mas Gombau que posseheix Joseph Subirats y Mata de Garriga, que foren de Matheu Subirats» (Capb. 1726, 12v).

El trobem amb alternança entre les consonants nasals /m/ *Gombau* i /n/ *Gonbau*.

El mas no s'ha identificat, però, per les descripcions dels capbreus, el podem situar a la zona de can Mata i can Guixà. El nom tampoc es recorda, però existeixen unes coves, en aquesta zona, que la gent del territori anomena *les coves del Bombau* (*supra*); també la partida *Bombau* (*supra*).

V. t. *Bombau*.

Gorg, canal del

«ab occidente cum honoribus mansi Andreu mediante canali del Gorch» (Capb. 1496, 5r); «y part ab la canal anomenada del Gorch» (Capb. 1611, 97v); «lo single de roques anomenat la canal del Gorch mijensant y part ab les honors de Barthomeu Rovira anomenat lo mas Lluert» (Capb. 1642, 9v); «y part ab la canal anomenada del Gorch» (Capb. 1670, 14r).

Gorg, coma del

«lo cap de la coma d'en Gorch» (Capb. 1642, 35r); «anomenada la coma del Gorch» (Capb. 1670, 12v); «y de alli va fins a la coma anomenada del Gorch» (Capb. 1726, 3r).

Gorg, la bassa del

[tə 'βasə ðəɫ 'γor] / [tə 'βasə ðəɫ 'kor]

Bassa natural que arplega aigua de la pluja (últimament sol estar seca). Situada per sobre de can Salses, al costat del camí.

Gori, cal

['kaɫ 'γori]

Casa del carrer de la Parròquia. Truncació de *Gregori*. També es coneix per *ca l'Estanquer* (*supra*).

Gorro¹

«Jaume Gorru pagès, natural de Miralles y de Maria Llopart, conjugues y habitants al Bruch» (Ll. B., 1825, 58); «Francisco Gorru y Llopart» (Ll. 115, 1862, 167); «Jaime Gorru» (C. 824, 1918).

Cognom documentat als segles XIX i XX. Localitzat sempre amb la forma *Gorru*. També va existir com a nom de casa.

Gorro²

«Gorru» (PM 1848, 1v).

Nom de casa que consta al carrer del Bruc de Baix.

Grallera, la

«sita in termino dicti castris loco vocato la Grayera» (Capb. 1496, 10r); «vocatam la Grayera» (Capb. 1546, 39v); «ab les honors del dit Joan Marques anomenada la Grayera de pertinenties del dit mas Gausachs» (Capb. 1611, 101r); «anomenada la Grayera que es de pertinentias del mas Gausach» (Capb. 1670, 15v); «tota aquella pessa de terra part campa y part bosquina y de rocas, de tinguda de vint jornals de llauro de mulas poch mes o menos, situada en lo dit terme del Bruch, nomenada la Grayera (*etc.*) que discorra de l'espluga de Pons» (Capb. 1726, 43r).

Trobem la Grallera del mas Alzina i la Grallera del mas Gausac. Per les descripcions dels capbreus consultats, podria ser la mateixa peça de terra. Es trobava situada prop del mas Ferriol i de la riera de l'Espluga de Ponç. Trobem la forma *Grayera*.

V. t. *Alzinar d'en Soler, l'*.

Grallera, roca de

«rocha de Grayera», any 1221 (Capb. 1546, 3v); «et terminatur in roca de Graiera et dividet cum termino de Apierola et est de senior maior montem de Monteserrato», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101).

La relacionem amb el topònim més actual de *Roca Griera* (*infra*). Trobem les formes *Grayera* i *Graiera*.

Grallera, torrent de la

«a meridie cum torrente de la Grayera» (Capb. 1496, 10r); «a mig dia ab la riera anomenada de la Grayera qui discorre de spluga de Pons» (Capb. 1642, 5v); «y de alli baixa a la riera anomenada de la Graiera» (Capb. 1642, 29v).

És el primer tram del torrent que baixa de la cova de Ponç. Hem recollit el nom que encara es recorda, per aquest mateix tram de riera, de *torrent de Roca Riera* (*infra*); també consta la denominació *torrent de la Cova de Ponç* (*supra*). Tanmateix, actualment, és més habitual anomenar tot el recorregut d'aquest corrent d'aigua amb el nom de *riera de Pierola*, sense fer distincions dels diferents trams. Trobem les formes *Grayera* i *Graiera*.

Gramenosa, peça de la

«una pessa de terra anomenada les Gramanoses que fonch de pertinencies del mas Parull possehit per dit Oliver que antigament fonch de Mata Planes de Monistrol de la qual pesse los dits avi y pare del dit confessant en dita confessio per ells feta en un capbreu del any 1575 exhibeixen una carta de venda feta (*etc.*) abril any 1436», any 1436 (Capb. 1611, 163r); «y va-se-n per dit torrent avall afrontant sempre ab honors de dit Bisbal anomenats la pessa de la Gramanosa» (Capb. 1725, 19v); «las Gramanosas de pertinencias de dit mas Perull» (Capb. 1725, 20r).

Peça de terra de la vall de Marganell. Trobada amb les formes *Gramanoses*, *Gramanosa* i *Gramanosas*. El nom fa referència a les plantes de la família de les gramínies. Ens falten elements per a saber-ne la situació; podria pertànyer al terme de Marganell.

Gran de Can Marquès, el bosc [ət 'βoz 'ɣran də 'kam məɾ'kəs]

Antic bosc de can Marquès. El bosc s'explotava i es gestionava, se'n treia un rendiment, com de la majoria dels boscos fins fa unes dècades. Actualment hi ha construïda la urbanització del Bruc Residencial.

Gran del Mostatxo

«Gran del Mustachu» (PM 1847, 5v).

Nom de casa que consta a la Plaça.

Gras

«Subirana Jaime, Gras» (C. 906, Ll. fis. 342, 1861-1895).

Àlies.

Grau

«et cum quadam petia [ter]re d-enTalla lo Ferro et ex alia parte cum quadam petia terre Jacobo Guerau» (Perg. CV4, 1408, 12); «qui fuerunt Petri Garau popule castri Speragarie» (Capb. 1496, 8v); «qui fuit d-en Garau» (Capb. 1496, 13r); «qui fuit antiquitus Petri Guerau et Brigide filie eius, termini castri Sparagarie» (Capb. 1546, 32v); «ab la honor que fonch d-en Pere Grau» (Capb. 1642, 30r); «Joan Grau habitant en la casa d-en Alegre» (LO1, 1679, 74); «Josepa, Angeleta, Paula, filla llegítima y natural de Manuel Grau, pages natural de Castellbell habitant en la Guardia y de Josepa Grau antes Olle» (Ll. B., 1830, 37); «Grau» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles xv i xvi amb les grafies *Garau* i *Guerau*, i als segles xvii, xix i xx, *Grau*.

Grau, cal

[ˈkaɫ ˈɣraw]

Casa del Bruc de Baix.

«Grau» (PM 1847-1848).

Grau, mas

«totum illum mansum vocatum lo mas Guerau alies dictum de Clariana» (Capb. 1546, 32v); «mas Grau o de Clariana» (Capb. 1611, 96v); «mas Guerau» (Capb. 1611, 101r); «anomenat mas Grau o de Clariana» (Capb. 1642, 39v); «y part ab les honors de dit Pau Rimbau anomenat mas Grau o de Clariana» (Capb. 1670, 13r); «lo mas Grau» (Inv. 1703, 2v); «ab honors del mas Garau que posseix Felix Llopart» (Capb. 1726, 24r); «lo dit mas Guerau alies Clariana» (Capb. 1726, 42r).

Antic mas Clariana. El mas actualment no existeix, però sí la urbanització anomenada *Mas Grau* (*infra*). En el capbreu de 1546, Mateu Rimbau capbreva el mas Grau junt amb tota la gleba que antigament era de Pere Guerau d'Esparreguera, «cum tota eius gleba qui fuit antiquitus Petri Guerau et Brigide filie eius, termini castri Sparagarie» (Capb. 1546, 32v). El trobem escrit amb les grafies *Grau*, *Garau* i *Guerau*.

V. t. *Clariana, mas*.**Groc**

[ˈgrɔk]

Àlies.

Groc, cal

[ˈkaɫ ˈɣrɔk]

Casa del carrer de Santa Maria. *Groc* (*supra*) era també el renom dels de la casa.

Gros

«La honesta na Saldonia Grossa muller de Bertran Gros» (T. Ll. 1605, 80r); «Margarita Gros filla de casa Mata dels Tribes y muller de Joan Gros» (LO1, 1694, 154).

Cognom documentat al segle XVII. Recollim la forma *Grossa* per a Saldònia, l'esposa de Bertran Gros.

Gros, el pi

[əɫ ˈpi ˈɣrɔs]

A la Guàrdia. Orientativament, es trobava a l'antic camí de la Guàrdia en direcció a la Pinassa Plana. Ja no existeix, però es recorda per les explicacions dels més grans. El turó en el qual es trobava es coneixia pel nom de *el turó del Pi Gros* (*infra*).

Gros, roure

«per un serralet avall fins al torrent anomenat de las Toxoneras en un saltador que trevessa lo torrent y passa sobre lo roure Gros que alli es» (Capb. 1725, 6v).

Grutes, el torrent de les

[əɫ tu'ren də tɔz 'ɣrutəs]

Al massís de Montserrat. S'origina a partir de diferents torrentets, entre ells el de la canal dels Cirers, i desguassa al torrent del Tambor. Sembla que el podem relacionar, per les descripcions dels documents consultats, amb la canal del Llindar.

V. t. *Llindar, la canal del*.

Gua, mas del

«et a circio cum fonte del Boix et partim cum honoribus mansi del Gua et cum honoribus mansi de la Rovira termini castris de Gordiola» (Capb. 1496, 27v); «mansi del Gua» (Capb. 1546G, 9v); «y part ab les honors del mas del Gua» (Capb. 1611, 161v); «y ab los honors del mas del Gua terme de Guardiola que posseheixen los hereus y successors de Simeon Canyellas» (Capb. 1725, 24r).

Antic mas del terme de Guardiola citat en les afrontacions de les peces de terra del Bruc dels diferents capbreus consultats.

Guàrdia

«Guillermus de Guardia, alies de Montiserratus», any 1221 (Capb. 1546, 4r-4v); «Berengarius de Guardia», any 1227 (Capb. 1546, 5v).

Nom que trobem documentat des del segle x com a topònim, *el Castell de la Guàrdia (infra)*, i que donaria lloc al cognom amb la fórmula: prenom + *de* + lloc de procedència. Aquest és un llinatge que al Bruc no podem documentar més enllà d'aquests exemples llunyans en el temps, però que està àmpliament estès en altres poblacions com Vergers, Borredà, Agramunt, Balaguer... (DCVB).

Guàrdia, el carrer de la

[əɫ kə're ðə tɔ 'ɣwarðjə]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Guàrdia, el castell de la

[əɫ kəs'teɫ də tɔ 'ɣwarðjə]

Existeixen referències de diferents documents en els quals s'esmenta el castell de la Guàrdia o de Bonifaci des d'antic. Són redactats de les donacions, concessions d'alous, cases, vinyes..., que el monestir de Montserrat rep de la mà dels senyors del castell i del territori que el castell engloba. En citem algunes.

La primera documentació d'aquest castell és de l'any 899 (Ribas, 1990, p. 128): Gumilano i Pulcridia fan donació de dues peces de terra a Santa Cecília

de Montserrat, juntament amb el millor cavall; tot i així, Pladevall (1992, p. 378) rectifica aquesta data i la situa uns anys més tard, el 931. L'any 1062, el vescomte Udaldar i la seva muller Viva donen a l'església de Sant Miquel de Montserrat un alou situat en el comtat de Barcelona, en el terme del castell de Bonifaci o de la Guàrdia, en el lloc anomenat *Manolles*, a Collbató (any 1062, Ribas, 1990, p. 83).

El nom *Guàrdia* té molt a veure amb el lloc on es trobava el castell i amb la seva funció. Estava situat al turó de Sant Pau Vell de la Guàrdia, a ponent del coll de Can Maçana; en queda un petit mur. Es tracta d'un lloc estratègic per a poder mantenir la guàrdia i la vigilància defensiva del territori, que encaixa perfectament amb l'etimologia del mot. *Guàrdia*⁴⁶ és un topònim freqüent d'origen germànic (de *wardja*); és el nom de diferents poblacions i de llocs elevats, des d'on es podia guardar i defensar una comarca (Moll, 1987, p. 141).

V. t. *Bonifaci, castell de*.

«in castro Bonifacio, quod dicunt Guardia», any 1062 (Ribas, 1990, p. 83); «de ipsa Guardia» (Perg. 1159, 1); «dicti castris de Guardia et de Brucho» (Perg. 1340, 3); «de Brucho et de Guardia» (Perg. 1342, 2), carta de Pere III el Cerimoniós, mitjançant la qual mana arreglar els camins que porten al Monestir per tal de facilitar el pas als pelegrins; «et partim cum honoribus Antonii Marti popule castris de Guardia» (Capb. 1496, 2v).

Guàrdia, torrent del Castell de la

«al torrent que discorra del castell de la Guardia» (Capb. 1725, 21r).

Existeixen diferents torrents que baixen del turó del castell de la Guàrdia i que reben noms diversos. Aquest, segons la descripció, és un dels que va a desguassar a la riera de Marganell.

Guàrdia al Monestir de Santa Maria de Montserrat, camí de la

«cum camino publico quo recedente a dicta popula Guardie itur ad Monasterium Beate Marie de Monteserrato» (Capb. 1496, 25r).

Guil·les, la font de les

V. *Cadireta, la font de la*.

46. Alguns dels indrets anomenats *Guàrdia* els trobem en els topònims: *Sant Miquel de la Guàrdia* (Osona), *la Guàrdia d'Ares* (Alt Urgell), *la Guàrdia dels Prats* o *la Guàrdia d'Ermemir* (Conca de Barberà) (OnCat, iv, 393b7).

Guindo

«Jaume Guindo y Pau Rossello vedries habitants en lo forn d'en Alias de la Guardia» (T. Ll. 1605, 84r).

Cognom documentat al segle XVII. L'any 1605 s'esmenta el nom de Jaume Guindo junt amb el de Pau Rosselló com a mestres vidriers i habitants del forn de ca n'Elies de la Guàrdia.

Guirló, camp de

«dictus campus de Guirlo» (Capb. 1496, 3r); «campus vulgo dictus de Guirlo de pertinentiis ipsius mansi de Montanea» (Capb. 1546, 13r); «lo qual mas ab dites ses honors y possessions e, ab una pessa de terra a la gleba de aquell contigua, anomenada lo camp de Girlo» (Capb. 1611, 143v); «ab una pessa de terra a ell contigua ço es a la gleba de aquell, anomenada lo camp de Girlo» (Capb. 1670, 21v); «nomenada lo camp de Guirló termena a sol ixent ab honors del mas Montaña» (Capb. 1726, 29r).

El trobem documentat en el capbreu de 1496 com a tinença d'Antoni Planes del mas d'en Plana, en el qual declara les peces de terra erma del mas Pallam, el mas dels Esquerits, el mas Muntanya i les peces del Pedregal i del camp de Guirló. El trobem amb les grafies *Girlo* i *Guirlo*. Nom opac, però que podria provenir d'un antropònim; tanmateix, ens falten fonts documentals que ho puguin corroborar.

Guirló, el coll de

[ət 'kɔɫ də ɣir'lo]

Al camí que puja des de can Maçana en direcció a les Agulles, al massís de Montserrat. El trobem amb la grafia *Girlo*.

«aqua discurrente siue aygua vessant colli vocati de Girlo» (Capb. 1496, 2v).

Guitarrer, cal

['kaɫ ɣitə're]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

«Guitarré» (PM 1847, 2r).

Guixà

[gi'ʃa]

Cognom documentat als segles XVII, XVIII, XIX i XX. Existeixen les cases anomenades *can Guixà*, al nord-oest del terme, al lloc que antigament era conegut com a *Vilaclara* (*infra*). Nom d'origen germànic, que, segons Moll, prové de *witizane*, cas oblic de *Witiza*, derivat de *Wid*, 'bosc' (Moll, 1987, p. 112).

V. t. *Guixà, can*.

«Francisca Guixà muller de Pau Guixà» (LO1, 1694, 150); «Francesch Guixa, pages de dit terme del Bruch» (Capb. 1726, 59r); «Joan Guixa y Canyellas son

primer fill» (Capb. 1726, 59r); «Mariangela Guixa viuda (*etc.*) habitant en casa March de la Vall» (LO2, 1765, 16v); «Joan Guixà, pagès natural de la parròquia de Sant Pere de Pierola» (Ll. B., 1825, 54); «Guixà» (PM 1847, 11v); «Guixà» (C. 825, 1936).

Guixà, can [ˈkaŋ giˈʃa]

Era un conjunt de cases situat a l'entorn de Sant Miquel de Vilaclara; no fa gaires anys rebien els noms de *ca l'Esrabinat*, *cal Trompes*, *cal Maseter*, *can Boscasser*, *cal Potes*, *cal Soroll* i *el maset de l'Elies*. L'any 1859, el rector Francisco Pla les descriu a una distància d'una hora i quinze minuts de la parròquia del Bruc. Encara queda el record de les carboneres que s'hi feien per a l'obtenció del carbó. Actualment, tot el conjunt es troba en ruïnes.

V. t. *Guixà*.

«pastor habitant en casa Guixa o sant Miquel de Vilaclara terme del Bruch» (LO 1762, 375); «Mas Guixà» (PM 1847, 16r); «que linda a O. con el manso Guixà» (Ll. 116, 1852, 21).

Haiola

«Miquei Haiola masover del mas Cortal dit lo Forn del pubill Maurisii March de la Vall» (LO1, 1653, 18).

Cognom documentat al segle XVII.

Herois, el passeig dels [əɫ pəˈsɛdʒ ðəɫz əˈrɔjs]

És un carrer del nucli del Bruc; no té estructura de passeig.

Heura, la cova de l' [lə ˈkɔβə ðə ˈɛwɾə]

A la Guàrdia, sota els voltants del Roc Pinyolenc, al costat d'un camí de nova creació. És una balma en la qual Jaume Ollé es va amagar durant la Guerra Civil. Queda resguardada per la vegetació i per una figuera que sobreviu gràcies a l'aigua que degoteja constantment de la pedra.

Hort de la Font, l' [ˈɫɔɾ ðə lə ˈfɔn]

Camp, en gran part d'horta i de regadiu, situat a can Solà de la Roca, a la Guàrdia. Era una zona rica en aigua, amb un safareig gran de la mida d'una bassa, actualment cobert de bardissa, al costat de la font de Can Solà de la Roca, avui seca.

Horts, torrent dels

«mediante torrente discurrante dels Orts de Vilaclara et de Cabanyes» (Capb. 1546, 59r); «lo torrent dels Horts antes Camprech» (Capb. 1726, 11v).

Torrent que també s'anomenava *del Camprec* (*supra*). El podem relacionar amb l'actual *torrent del Clot del Trumfo* (*supra*), zona on, fins no fa tants anys, predominaven els horts. A la zona de can Guixà.

Hospici, la casa de l'

«et a circio cum domibus Hospitalis dicti popule» (Capb. 1496, 24r); «quodam Hospicium de abisso usque in altum, quod antiquitus fuit d'en Quer» (Capb. 1496, 24r); «cum domibus Hospitalis dicte popule» (Capb. 1546G, 18r).

A l'antiga Poble de la Guàrdia. Havia estat l'antiga casa d'en Quer documentada al segle xv. Abans, l'hospici o alberg era la casa on s'acollia els pelegrins.

V. t. *Quer, mas de*.

hostal

V. *Hostal, l'*; *Hostal d'en Tripa, l'*; o, *Hostal, l'*; *Hostal de la Poble de la Guàrdia, l'*; *Hostals, el carrer dels*.

Hostal, el carrer de l'

[əɫ kə're ðə ɫus'taɫ]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Hostal, l'

[ɫus'taɫ]

A la Guàrdia; estava al costat de ca n'Elies i l'església de Sant Pau.

«Hostal» (Ll. rec. 1850, 3).

Hostal d'en Tripa, l'; o, Hostal, l'

[ɫus'taɫ dəɫ 'tripə] / [ɫus'taɫ]

Al carrer del Bruc de Dalt.

«Hostal» (PM 1847, 12r).

Hostal de la Poble de la Guàrdia, l'

«la qual casa vuy es hostal y celler, ço es, a la part de sol ixent, devers la muntanya de Montserrat» (Capb. 1645, 4v); «la qual casa vuy es hostal y celler, ço es a la part de sol ixent devers la Montaña de Montserrat e termena a sol ixent ab una pesseta de terra que alli es, de pertinencias de dita casa (*etc.*) ab la qual esta agregada dita casa a sol ponen et ab lo pati que entra dins dita casa de dits confessants y dit hostal que divideix dit pati, lo dit hostal y celler y la establa de dit Hostal» (Capb. 1725, 12v).

A l'antiga Poble de la Guàrdia, era la casa d'en Quer, transformada en hostal i celler, confessió de Pau Maçana de la Guàrdia (Capb. 1645, 4v). Pel capbreu de 1496, sabem que aquesta edificació comprenia també l'hospici o alberg.

V. t. *Hospici, la casa de l'*.

Hostalets, el carrer dels [əɫ kə'reɫz ustə'lets]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Hostals, el carrer dels [əɫ kə'reɫz us'tals]

Nom amb el qual, a finals del segle XVII, es va conèixer el carrer del Bruc de Dalt. Aquest carrer es va anar desenvolupant al costat del camí ral, i una de les activitats que va resultar necessària va ser donar allotjament i menjar als viatgers. És molt possible que «alguns pagesos del barri aprofitessin aquest tràfec per a vendre queviures o donar allotjament i obtenir, així, uns ingressos complementaris als de l'agricultura» (Muset, 2009a, p. 27). El nom, tot i que es coneix, està en desús.

V. t. *Bruc de Dalt, el carrer del*.

«sita en el lugar del Bruch y calle dels Hostals» (Ll. 93, 1846, 102); «aquellas casas principales sitas en el pueblo del Bruch y calle dels Hostals del Bruch de Dalt que linda a O. con Jose Domenech a M. Y P. con Miquel Reventos y al N. con calle o carretera» (Ll. 115, 1862, 90); «sita en la calle Hostals» (C. 824, 1919).

Hotel Bruc, l' [tu'teɫ 'βruk]

Al costat de l'autovia A-2, al km 570.

Huguet

Cognom documentat al segle XIX, sense continuïtat. El trobem amb la forma *Euguet*.

«bateja solemnement a una noya nada lo dia antes filla llegítima y natural de Valenti Euguet y de Theresa Puiggros conjugues naturals de la Guàrdia» (Ll. B., 1833, 59).

Ignasi, ca l'; o, Ignasi de la Serra, ca l' ['kaɫ 'nazi]/['kaɫ 'nazi tə'serə]

Casa de pagès, situada a la serra homònima, molt a prop del nucli del Bruc, a l'oest. Fins fa pocs anys s'hi podia accedir des del poble molt fàcilment, però el camí va quedar tallat amb la construcció de l'autovia. Actualment està en ruïnes. La trobem documentada al segle XVIII com a casa de la família Illa.

V. t. *Illa, mas d'en*.

«Ignasi» (PM 1847, 15v).

Ignasió, ca l'¹ ['ka tagnə'zjo]

Casa del carrer del Bruc de Baix, també coneguda com a *cal Xic Jumet (infra)*.

Ignasió, ca l'² [ˈka ðəgnəˈzjo]
Al carrer de Santa Maria.

Igalada, el carrer d' [əɫ kəˈre ðiɣwəˈlaðə]
A la urbanització del Montserrat Parc.

Igalada a Esparreguera, camí d'
«fins a un camí qui va de la vila de Igolada a la vila de Sparreguera» (Capb. 1642, 45r).

Igalada a Prats de Rei, camí d'
«ad viam publicam qua itur ad villam Aqualatam et ad villam Pratorum Regalum» (Capb. 1496, 28r).
V. t. *Ral Inferior, camí*.

Igalada al Monestir de Montserrat, camí d'
«et a circio cum itinere publico quo tenditur de villa Aqualate ad monasterium Beate Marie de Monteserrato» (Capb. 1546G, 14r).

Illa
«Isidro Illa, pagesos, habitants en lo Bruch» (Llev. 1686, 1r); «Miquel Illa» (LO1, 1718, 176); «Isabel Illa, viuda del quondam Francisco Illa» (CON 1729, 9v); «Joan Illa» (LO2, 1772, 31v).

Cognom documentat als segles xvii i xviii que no ha tingut continuïtat. Tanmateix, no podem descartar que l'origen del nom actual del torrent del Bruc, *el torrent de l'Illa*, vingui d'aquest antropònim, si més no una part del torrent, que s'anomena *torrent de l'Oncle* o *torrent de l'Oncle Illa* (*infra*).

Illa, el torrent de l' [əɫ tuˈren də ˈiɫə]

S'origina sota el coll de Can Maçana en la seva cara sud-oest i baixa fins a confluïr al torrent de les Comes. El seu curs, en el tram baix, segueix paral·lel als carrers del Bruc de Dalt i del Mig. Antigament era conegut com a *torrent de Montferran*. El tram de la font s'anomenava *torrent de la Font del Bruc* (*supra*).
V. t. *Montferran, torrent de*.

Illa, l'
«vocato la Illa» (Capb. 1496, 12v); «loco nominato la Illa» (Capb. 1546, 47v); «y part ab honors dels hereus de Anthoni Domenech anomenada la Illa»

(Capb. 1642, 20v); «a sol ponent ab altre honor dels hereus de dit Anthoni Domenech anomenat la Illa» (Capb. 1642, 28r).

Peça de terra situada prop del camí Ral i de la Parròquia. És habitual la denominació *illa* per a una porció delimitada d'un terreny cultivable.

Illa, mas de n'

«Jaume Illa hereu del mas dit d-en Illa situat en la parrochia del Bruch» (CON 1729, 9v).

V. t. *Ignasi de la Serra, ca l'*.

Illa d'en Pallam, l'

«y munte al cap de la Illa d-en Pallam o, de la Spluga de dit Antoni Domenech» (Capb. 1611, 89r); «y munte al cap de la Illa d-en Pallam» (Capb. 1642, 30r).

V. t. *Espluga d'en Pallam, l'*.

Illa d'en Plana, l'

«Illa d-en Plana», any 1427 (Capb. 1611, 119v); «vocata la Illa d-en Plana» (Capb. 1496, 12v); «la Illa d-en Plana queque fuit d-en Traver» (Capb. 1546, 45v); «la una de las quals se diu la Illa d-en Plana que fonch d-en Traver» (Capb. 1670, 37v); «una es a saber nomenada la Illa d-en Plana, altra lo Proensal y la altra la Espluga d-en Palam» (Capb. 1726, 21r).

Antigament, eren tres peces de terra contigües: *l'Illa d'en Plana, l'Illa d'en Pallam i el Provençal*. Consta la referència de la compra feta l'any 1427, en pergamí escrit, per Antoni Domènec, a Berthomeu Claramunt, fill i hereu de Martí Claramunt (Capb. 1611, 119v).

Illetes del Mas Ferriol, les

«per la part de ponent ab les Illetes del mas Ferriol» (T. Ll. 1596, 11v).

És habitual la denominació *illa* per a una porció delimitada d'un terreny cultivable. En aquest cas, el sufix apreciatiu *-etes* ens perfila un espai de petites peces de terra parcel·lades.

Infant

«Joan Infan, pages, habitant en lo terme del Bruch» (LO1, 1718, 181).

Cognom documentat al segle XVIII.

Inviolata, la

«una pessa de terra dita vuy la Inviolata, antes d-en Termens y antigament la Coma del mas Claramunt que vuy posseheix dita Vinya Nova» (Capb. 1726, 75r).

V. *Coma d'en Claramunt*.

Isabel de Cal Carolí, ca la [ˈka ˈhizəβeɫ ˈkaɫ kəruˈhi]

Al carrer del Bruc del Mig. Eren descendents de cal Carolí.

Isart

«Fèlix Isart vidrier habitant en la Guardia» (NT 1745, 1, 4); «Joseph Pons, pagès del Bruch y de Antònia Isart, conjugues» (Ll. B., 1836, 187).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX.

Isidre, ca l' [ˈka ɫəˈziðru]

Al carrer del Bruc de Baix, a la plaça del Racó. Nom castellanitzat.

Isidre Mariets, ca l' [ˈka ɫəˈsiðru məriˈets]

Mas de la Guàrdia. Eren descendents de cal Mariets.

«ca Isidro Mariets» (Ll. rec. 1850, 2).

Jaio

«Jayu» (PM 1847, 9r).

Nom que consta amb la forma *Jayu* com a nom de casa i renom al carrer del Bruc del Mig.

Janet

«Sola Pablo (a) Janet» (C. 906, Ll. fis. 327, 1861-1895).

Àlies de Pau Solà. Sembla l'hipocorístic del prenom *Joan*, amb síncope. En el seu moment, seria un àlies probablement adquirit per descendència.

Jaume Caselles, cal [ˈkaɫ ˈzawmə kəˈzeɫəs]

Casa de la Guàrdia. Al costat esquerre del torrent del Patam; un cop arribats a la Morera, a mà dreta surt el camí que hi porta.

«c. Jaume Casellas» (Ll. rec. 1850, 3).

Jaume de l'Antonet, cal [ˈkaɫ ˈzawmə ɫəntuˈnet]
Al carrer del Bruc del Mig. Antigament era *cal Quíqueres (infra)*.

Jaume de l'Hostal, cal [ˈkaɫ ˈzawmə ðə ɫusˈtaɫ]
Al carrer del Bruc del Mig. Actualment, és *can Real (infra)*. Tot i el renom, no hi havia cap hostal.

Jaume Termes, cal [ˈkaɫ ˈzawmə ˈterməs]
V. *Montserrat, ca la*.

Jaumet Manuel

«Jaumet Manuel» (PM 1847, 2v).

Casa que consta al carrer del Bruc de Baix.

Jaumetó, la vinya del [ɫəˈβijə ðəɫ zuməˈto]
Vinya de la zona de can Manuel. No existeix, però encara es recorda.

Jaumot, cal [ˈkaɫ zəwˈmɔt]
Masia de la Guàrdia. Ara porta el nom del nou propietari, *Calafell*.
«c. Jaumot» (Ll. rec. 1850, 3).

Jep, cal [ˈkaɫ ˈzɛp]
Una de les cases del nucli de la Guàrdia.

Jep del Lluís, la font del [ɫə ˈfɔn dəɫˈzɛb dəɫ ɫuˈis]
V. *Cups del Jep, els bassals dels*.

Jepet

«Costa, Rafael, (a) Japet» (C. 906, Ll. fis. 89, 1861-1895).

Àlies. Hipocorístic del prenom *Josep*, amb síncope.

Jepó

«Juan Salsas (a) Xapó» (C. 902, Ami. 279, 1853).

Àlies. Hipocorístic del prenom *Josep*, amb síncope.

Jepó, cal [ˈkaɫ ʒəˈpo]
Consta al carrer del Bruc de Dalt amb la forma *Japó*. Encara se'n manté el record. Nom format a partir de l'hipocorístic i síncope del prenom *Josep, Josep > Josepó > Jepó*.

«Japó» (PM 1847, 12r).

Jeroni, cal [ˈkaɫ ʒəˈroni]
Antiga casa del carrer del Bruc de Baix, ara convertida en pisos.

Joan, espluga
«spluga Joan» (Capb. 1546G, 1v); «Espluga Joan» (Capb. 1725, 9r).
A la vall de Marganell, prop del torrent de la Sal.

Joan Carles I, el carrer de [əɫ kəˈre ʒuˈaŋ ˈkarɫəs priˈme]
A la urbanització del Montserrat Parc.

Joan Català, cal [ˈkaɫ ʒuˈaŋ kətəˈɫa]
Casa de la Plaça que antigament s'havia anomenat també *ca les Peludes* (*infra*).
«Juan Catalá» (PM 1847, 5r).

Joan de Cal Vador, cal [ˈkaɫ ʒuˈan də ˈkaɫ βəˈðo]
Al carrer del Bruc de Dalt.

Joan Llongueres, el carrer de [əɫ kəˈre ðə ʒuˈaŋ ɫuŋˈɡerəs]
Al nucli del poble. Carrer de nova creació amb nom que homenatja el pedagog, músic i home de lletres Joan Llongueres, fortament vinculat al Bruc. El rètol del carrer, el trobem escrit amb la forma *Llongueras*.

Joan Ponç, el carrer de [əɫ kəˈre ðə ʒuˈam ˈpɔns]
Al nucli del poble. Carrer de nova creació amb nom que homenatja aquest pintor i dibuixant que passava temporades al Bruc.

Joan Xic, cal [ˈkaɫ ʒuˈaŋ ˈʃik]
Casa del carrer de la Parròquia.

Joana Jorba, la coma de na
«situada en lo dit terme del Bruch anomenada la coma de na Joana Jorba la qual termena a sol ixent ab les honors de Jaume Valles de dit terme del mas

Elias, alies Moya» (Capb. 1670, 7v); «tota aquella altra pessa de terra part campa y part bosquina y de alguns roures plantada de tinguda de tres jornals de llauró de mulas poch mes o menos situada en dit terme del Bruch nomenada la coma de na Joana Jorba» (Capb. 1726, 17r).

Joanet

«Joanet» (PM 1848, 5v).

Renom o nom de casa que consta a la Plaça.

Joanet del Nasi, cal

«cal Juanet del Nasi» (Ll. rec. 1850, 3).

Joc dels Truchs, carrer del

«Aquella casa de un coco con su huerto al detras cita en el Bruch y calle de los Truchs» (Ll. 93, 1847, 129); «aquellos dos solares uno de ellos parte edificados en el pueblo del Bruch y calles llamadas Jochs dels Truchs o de la Plaza» (Ll. 115, 1851, 158); «una casa situada en esta poblacion calle del Joch dels Truchs o de la Iglesia» (C. 825, 1894); «Foch dels Truchs» (C. 825, 1936, 190).

No s'identifica aquest nom amb un carrer, però sí amb l'esplanada del capdamunt del carrer de la Parròquia. Trobem les formes *Truchs*, *Jochs dels Truchs* i la curiosa forma *Foch dels Truchs*. Nom que sols recorda la gent més gran.

V. t. *Joc dels Truchs, el*.

Joc dels Truchs, el

[əɫ 'ʒɔg dəɫs 'truks]

Esplanada del capdamunt del carrer de la Parròquia que la gent més gran encara identifica com *el Joc dels Truchs*; ara s'hi està construint i ja no queda espai comú. El nom fa referència al joc que es jugava en aquest indret. «Els diumenges hi anaven els homes a jugar amb truques, rocs, o també amb ossos d'animal, tocino o be, i segons queia l'os d'un costat o altre valia més o menys punts.»⁴⁷ L'any 1942 el trobem documentat com a *Foc dels Truchs*.

«y en el paraje Jochs de los Truchs que linda a O. con el camino que dirige a la Guardia» (Ll. 93, 1844, 121); «a su hijo Salvador Oller una casa con su tierra situada en el Bruch y paraje Joch de los Truchs» (Ll. 93, 1850, 75); «Aquella casa de un cuerpo y medio cita en el Bruc y partida lo Joch dels Truchs, linda a O. con Pablo Esteve, a M. con el camino que va a la Rectoria y a P. y N. Francisco Pares» (Ll. 115, 1862, 150); «en lo lloch dels Truchs» (C. 824, 1908); «Foc dels Truchs» (C. 830, 1942, 187).

47. De font oral.

Jolenques [ʒu'ləŋkəs]

Mas de la Guàrdia situat al nord del terme. Ja el trobem documentat en el capbreu de 1496, amb referències de l'any 1478. Era un conjunt arquitectònic format pel mas i altres estructures destinades a les feines ramaderes i agrícoles. Actualment, tot el conjunt està en ruïnes, però encara s'hi poden veure les restes d'un total de vuit cups. Trobem les formes *Iohalenques*, *Iolenques*, *Ioalenques*, *Johalenques*, *Jolenques* i *Julencas*. La documentació recollida més antiga ens permet rectificar la grafia *Julenques*, que actualment és la més comuna, tant per al mas, com per al torrent o per a la font, i escriure *Jolenques* com a nom derivat del prenom *Joan*.

«et alter mansum Iohalenques», any 1478 (Capb. 1496, 27v); «cum honoribus mansi de les Iolenques, a meridie cum honoribus mansi Cuirateres» (Capb. 1496, 26v); «mansis de Joalenques et de Cuyrateres» i «mansis de Johalenques» (Capb. 1546G, 3r); «que posseheixen tots aquells altres masos anomenats lo hu es a saber lo mas Jolenques que antigament ere dirruhít y al present si fa foch y continua residència y lo altre mas de Cuyrateres» (Capb. 1611, 160v); «anomenats Julencas y Cuyrateres dirruits y desabitats» (Capb. 1645, 19r); «part ab honors del mas Julencas y part ab honors del mas Cuyrateras» (Capb. 1725, 10v); «sita al termino del Bruch de pertinencias de la heredad Julencas» (Ll. 116, 1851, 3).

Jolenques, el torrent de [ə'tu'ren də ʒu'ləŋkəs]

S'origina a la zona nord de Sant Pau de la Guàrdia i segueix en direcció nord fins a arribar a la font del Boix. Ja al terme de Sant Salvador de Guardiola, anirà a desguassar a la riera de Guardiola.

V. t. *Jolenques*.

«torrentem vulgo dictum de Johalenques» (Capb. 1546G, 2v); «predicto torrente qui discurrit de Monteferran et dicitur vulgo lo torrent de Johalenques» (Capb. 1546G, 9r).

Jolenques, la font de [lə'fɔn də ʒu'ləŋkəs]

A la Guàrdia, sota Jolenques. No s'ha localitzat; el terreny està molt sec i la majoria de fonts, perdudes.

V. t. *Jolenques*.

«fins a una balma que es avall de dita font de Jolenques» (Capb. 1611, 161r); «per lo dit torrent avall fins a una balma que es mes avall de la font de Julencas» (Capb. 1725, 23r).

Jorba [ˈʒorbə]

Cognom documentat des del segle xv fins a l'actualitat. És viu i amb bona continuïtat, un dels cognoms més abundants de la vila. Trobem alternança de *b/v* per a representar el mateix so bilabial, *Jorba* / *Jorva*.

«Jacobi Jorba mansi de Venrell et baiulus parrochie Beate Marie de Brucho» (Capb. 1496, 1r); «en Jorba» (Fog. 1497, 132r); «Joan Jorba» (Fog. 1553, 189v); «Joannis Jorba de la Rocha» (Perg. CV16, 1575, 36); «Hieronima Jorba» (LBO 1585, 58); «ab la honor de Joan Jorba del mas Vendrell de la Rocha» (Capb. 1642, 20r); «Joan Pau Jorba» i «Jaume Joan Jorba del mas Vendrell de la Rocha» (Capb. 1642, 40v); «Joseph Jorba» (Capb. 1726, 2r); «Jorba de la Roca» (LO2, 1765, 5r); «Jaume Jorba de la Morera» (LO2, 1787, 148r); «Jorba» (PM 1847, 1v); «Jorva» (PM 1847, 15r); «Simeon Jorba Botines, mas Guixà» (C. 830, 1942, 75).

Jorba, can [ˈkən ˈʒorβə]

Mas situat entre la Vinya Nova i el Castell, a recer de la muntanya de Montserrat. El trobem anomenat *can Jorba* i mas *Jorba de la Roca*. El nom *Roca* vindria donat per aquesta relació tan estreta del mas amb la muntanya. Destaca, a pocs metres de l'edifici, fora del recinte circumdant, la gran pedra despresa de la muntanya i reconvertida en cup d'oli; aquest dipòsit va originar un plet entre els monjos i els propietaris de can Jorba.⁴⁸ També cal recordar els fets ocorreguts durant la Guerra dels Carlins, quan Pau Jorba va amagar, en lloc ben resguardat de la seva finca de can Jorba, la imatge de la Moreneta, i així la va salvaguardar dels estralls de la guerra. Com a reconeixement d'aquest acte civil, la reina governant li va concedir el títol de marquès, sense contrapartida econòmica, que se segueix mantenint generació rere generació.⁴⁹

Antigament, can Jorba era el *mas Vendrell* (*infra*), que ja trobem documentat al segle xv (Capb. 1496, 4v).

«lindante con tierras de Jorba de la Roca» (Ll. 93, 1846, 23); «Can Jorva» (PM 1847, 13v).

Josep Pasqual

«Joseph Pascual» (PM 1847, 1r).

Antropònim que consta com a nom de casa del carrer del Bruc de Baix.

Josepet del Jumet, cal [ˈkaʎ ʒuzəˈpɛd dəʎ zuˈmɛt]

Al carrer del Bruc del Mig, actualment coneguda com a *ca l'Agneteta* (*supra*). Hipocorístic de Josep i de Jaume, amb síncope *Jaumet* > *Jumet*.

Juliana, coma

«et postmodum descendit ad cumbam Julianam» (Capb. 1546, 1v); «et olivariis de coma Julia» (Capb. 1546G, 2r); «in dicto termino castris de Guardia vocata la

48. De font oral.

49. De font oral. L'episodi està documentat a Cornet (1858, p. 101) i a Muntadas (1871, p. 310).

vinya de coma Julia» (Capb. 1546G, 4v); «y apres devalle a una coma anomenada Juliana y travessa dita coma envers mitx jorn y de alli munte entre la vinya de dit Bisbal» (Capb. 1611, 166v); «y ab las oliveres de coma Juliana» (Capb. 1725, 10v).

Coma plantada d'oliveres i de vinya de la vall de Marganell, prop del molí del Bisbal. La trobem anomenada també *coma Júlia*.

Juncar, la coma del

«fins al dret del cap de la coma del Juncar» (Capb. 1546G, 1v).

Coma que trobem documentada en el capbreu de 1546, de la confessió de Jaume Martorell, del mas Martorell de la Guàrdia, a la vall de Marganell, junt amb els masos dels Colomers i de la Devesa de Sant Salvador de Guardiola (Capb. 1546G, 1v-2r). Podria pertànyer a aquest terme; no la identifiquem.

Juncoses

«Joseph Joncosas y de Paula Parera, conjugues y habitants del Bruch» (Ll. B., 1837, 121); «Joseph Juncosas» (PM 1847, 9v).

Cognom documentat al segle XIX. Trobem les formes *Joncosas* i *Juncosas*.

Junyent

«Maria muller de Joan Junyent» (LO1, 1700, 132); «Felix Junyent, treballador habitant en la casa del Forn de la Vall» (LO1, 1761, 372); «Junyent» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII i XX.

Lasa, cal

['kaɫ 'ɫazə]

Al carrer del Bruc del Mig. És el cognom de la família.

Laura, ca la

['ka lə 'ɫawrə]

Al carrer de la Parròquia. Antigament era *cal Coix del Mestre* (*supra*).

Lígio, cal

['kaɫ 'ɫiʒju]

A la Plaça. De *Eligi*, nom castellanitzat. Casa també anomenada, més antigament, *cal Miralda* (*infra*).

Llacuna

«a una noya nada lo dia antes, filla llegítima y natural de Joan Llacuna, pagès, y de Francisca Soler conjugues, naturals y habitants en la Guàrdia» (Ll. B., 1842, 69).

Cognom documentat al segle XIX.

Llacuna, mas

«año 1154, el Sr. Guillermo de Guardia dio á la Virgen en libre y franco alou, una masia en el termino del Bruch llamada lo mas Llacuna, con todos sus juros y pertinencias», any 1154 (Muntadas, 1871, p. 135); «1154, Guillem dona a la Verge de Montserrat, en lliure y franch alou, la masia Llacuna, en lo Bruch; y en 1161 la masia Gausach del propi terme», any 1154 (Carreras, 1897, p. 195).

Antic mas del Bruc, citat per Muntadas i Carreras Candi. No se'n coneixen vestigis.

Llar, la

Casa del passeig dels Herois. Aquí, antigament, hi havia la fassina de cal Díaz; ara és un restaurant.

Llebre, el pas de la

[əɫ 'paz ðə tə 'ɫeβrə]

Pas estret situat a la muntanya de Montserrat per sobre de la vinya del Vicari, a prop de la Vinya Nova.

Leonard

«Miquel Leonard treballador» (T. Ll. 1617, 115r); «Leonard» (Ll. B. 1756, índex).

Cognom documentat als segles XVII i XVIII.

Llicorelles, roques

«cum rupibus de Lecoelless» (Capb. 1546, 27r); «y de alli passe lo torrent qui discorra del mas Raffart y munte per dites roques de Lecoelless» (Capb. 1611, 103r); «y part ab unes roques dites de les Lleoelless» (Capb. 1642, 35r).

Tipus de roques utilitzades en l'elaboració de les rajoles; són semirefractàries i adequades per a resistir al foc. Molt apreciades per la seva duresa quan es mesclen amb argila. No n'hem identificat la localització. Trobem les formes *lecolelles* i *llecolelles*. Amb l'alternança entre /l/ i /ll/ inicial del mot, pròpia de la palatalització habitual de /l/ llatina en aquesta posició.

Llindar, el serrat del

«anomenat lo serrat del Limdar» (Capb. 1670, 24r).

A la muntanya de Montserrat, a la canal del Llindar. Trobem la forma *Limdar*.

Llindar, la canal del

«prout terminatur ab oriente cum honoribus d-en Raffart vocato la canal dels Lindars et sequitur per lo single usque a la canal d-en Gorh» (Capb. 1496, 2r); «anomenada lo canal del Llindar y discorre per lo single a ffins a la canal de Gort termenant ab les honors de dit Joan Subirats, de migdia a ffins al coll de la Montanya y passa a ffins a la Portella» (Capb. 1642, 10r); «en la canal anomenada Lindar y va per un single al Llosar» (Capb. 1642, 35v); «y a tremuntana va sempre per la Roca Tallada es a saber, en la canal del Llindar» (Capb. 1726, 26v).

A la muntanya de Montserrat, la relacionem amb la part alta del torrent del Tambor, probablement el torrent de les Grutes. Alternança entre /l/ i /ll/ inicial del mot, que indica la palatalització habitual en la /l/ llatina en aquesta posició.

V. t. *Grutes, torrent de les; Mas Rafart, torrent del.*

Llis, la pedra

[lə 'peðrə 'lis]

A sota can Manuel, a l'entreforc dels torrents de Can Manuel i de la Cova de Ponç. És una gran pedra plana i llisa coneguda per la seva singularitat. Actualment, la zona és de difícil accés.

Llobet

«Francesc Llobet, pages de la vila de Piera, fa apoca a Dorotea Valles y Llobet, muller sua» (Llev. 1686, 22r); «Maria Llobet y Jorba» (CON 1727, 1r); «Magi Llobet treballador de braç» (LO2, 1765, 14r); «Salvador Llobet treballador de bras y Rosa Llobet y Soler» (LO2, 1776, 50v); «Joseph Llubet» (Ll. T. 1822, 3); «Llobet» (PM 1847, 10v); «Llobet» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVII, XVIII, XIX i XX. Trobem les formes *Llobet* i *Llubet*.

Llobet, cal

«cal Lluvet» (1921, M. P. B.).

Mas de la Guàrdia, a la vall de Marganell, prop del turó homònim. En ruïnes. Trobem la forma *Lluvet*.

Llongadera, la¹

«la Longadera, alies lo Tallafarro» (Capb. 1546, 19v); «vocato la Longadera, alies Talla Ferro» (Perg. CV6, 1575, 37); «ab altra honor de dit confessant anomenat la Llongadera, alies Tallafarro» (Capb. 1611, 92v).

Recollim diferents peces de terra amb el nom descriptiu *llongadera*, que serveix per a indicar la forma allargada de la peça. Aquesta fa referència a la peça de terra

del mas Tallaferro, àlies *Triber*. Trobem les formes *longadera* i *llongadera*, amb la palatalització habitual de /l/ llatina inicial, en l'extracte del capbreu del segle XVII.

V. t. *Tallaferro*.

Llongadera, la²

«lo Comellar d-en Traver, alies la Llongadera del Poato», any 1426 (Capb. 1611, 92v); «lo Comellar de-n Traver, alies la Longadera» (Perg. CV16, 1575, 37).

Peça de terra documentada com *la Llongadera* o *la Llongadera del Pouetó*. Trobem les formes *longadera* i *llongadera*. També s'anomenava *el Comellar d'en Traver* (*supra*) i *la peça sobre el Pouetó de Cases Noves* (*infra*).

Llongueres

«Bernat Llongueras, pages masover de la Vinya Nova» (LO2, 1765, 16r); «Manuel Llongueras, pagès» (Ll. B., 1843, 197).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX. Trobem la forma *Llongueras*.

Llop, torrent del

«torrente del Llop» (1921, M. P. B.).

Actualment és el torrent de la Diablera; en la seva part més baixa s'anomena *el torrent de Santa Maria* (*infra*).

Llopart

«Felix Llopart» (Capb. 1726, 1r); «Llupart» (Ll. B. 1756, índex); «Anton Llu-part, pagès, natural de Pierola y Maria Jorba, conjugues y habitants del Bruch» (Ll. B., 1828, 77); «Pau Llopart» (PM 1847, 1r); «Llopart» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. Trobat amb les formes *Llopart* i *Llupart*.

Llopis

«Llopis, natural de Martorell» (Ll. B., 1822, 25); «Joseph Llopis» (PM 1847, 4r).

Cognom documentat al segle XIX.

Llor, la font del

[lə 'fɔn dəɫ 'ɫɔr]

«font del Llor» (1909, J. C.).

A la riba esquerra del torrent del Fum.

Llorenç del Marquesó

«Llorens del Marquesó» (PM 1847, 6r).

Casa que consta a la Plaça, o carrer de la Parròquia.

Llorens

«Madona Violant Llorensa» (LBO 1563, 8); «Joseph Llorens pages de dita parroquia del Bruch y Eusebia Llorens y Domenech conjuges» (Capb. 1726, 9v).

Cognom documentat als segles XVI i XVIII. Al segle XVI trobem la forma *Llorensa* per a la dona.

Lloro, el [əɫ 'ɫɔru]

Agulla de 1.130 m d'altitud, de la Secció VI de les Agulles, Frases. La seva forma característica li ha propiciat el nom; és fàcilment identificable, molt coneguda i anomenada freqüentment.

«Roca del Lloro» (Muntadas, 1871, p. 27).

Lloro, el torrent del [əɫ tu 'ren dəɫ 'ɫɔru]

S'origina als peus de l'agulla homònima i conflueix al torrent del Trago.

«torrent del Lloro» (1909, J. C.).

Llosar, el

«y a tramuntana va sempre per la Roca Tallada es a saber en la canal nomenada del Llindar y va per lo single al Llosar y a la espluga de la Raconada y a la Roca Vella y a la canal del Cunill, sempre per lo single de las rocas» (Capb. 1726, 26v).

L'extracte documental següent conté noms que han perdurat fins als nostres dies, com *la Raconada*, *la Roca Vella* i *la canal del Conill*, i la descripció és prou detallada i gràfica per situar *el Llosar* a la zona de la cova de l'Arcada, lloc amb molta pedra despresa de la muntanya.

Llovera

«mori en la dita granja de la Vinya Nova Fr. Joseph Llovera, granger» (LO1, 1670, 45).

Cognom documentat al segle XVII. Trobat amb la forma *Llovera*.

Lloví

«Pau Llovi, habitant en la cova d'en Mata» (LO1, 1716, 169); «albat fill de Jaume Llovi fill llegitim y natural de Jaume Llovi y de Mariangela Llovina, habitants en la masia d-en Massana» (LO1, 1729, 210).

Cognom documentat al segle XVIII. Trobem la forma *Llovina* per a Mariàngela, l'esposa de Jaume Lloví.

Lluerts, els

[əɫz lu'ers]

Antiga vinya i partida pròxima al Bruc de Dalt. El nom prové de l'antic *mas Lluerts (infra)*, que ja no es recorda, però encara queda, en la memòria d'algun pagès, reflectit en el nom de la vinya. Trobem la forma *Lluerns*.

«y partida llamada los Lluerns que linda a O. M. y N. con tierras del mismo Pedro Subirats y a P. con Vicente Creus» (Ll. 116, 1853, 57); «Lluerns» (C. 830, 1942, 184).

Lluerts, mas

«ab occidente cum honoribus mansi Luerts» (Capb. 1496, 5r); «mansi Luerts agregati dicto manso Andreu» (Capb. 1496, 9r); «que posseheis tot aquell mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas Lluert» (Capb. 1611, 97v); «ab la honor del dit Jaume Ferres que fonch de Barthomeu Rovira de pertinencies del mas Lluerts» (Capb. 1642, 35r); «y altre mas derruhit y desabitat y al dit mas Andreu unit e incorporat anomenat dels Lluerts» (Capb. 1670, 7r); «tot aquell mas dirruit y desabitat anomenat lo mas Lluerts» (Capb. 1726, 2v); «y part amb honors de Massià Rovira que foren de Jaume Rovira nomenats lo mas Lluert» (Capb. 1726, 30r).

Antic mas agregat al mas Andreu, actual can Rovira. No s'ha localitzat. Sí que es recorda el nom de la vinya. No hem pogut relacionar el nom amb cap antropònim. El trobem amb les formes *luerts*, *lluert* i *lluerts*. Un lluert és un rèptil saure de la família dels lacèrtids (DIEC2); actualment, el terme viu en el parlar del Bruc és *llangardaix*.

Lluís, cal

['kaɫ lu'is]/['kaɫ lui'zet]/

['kaɫ pə'peɫ lu'is]

Casa del carrer del Bruc de Dalt. També s'anomena *cal Pepet Lluís* i *cal Culam-ple (supra)*, i més antigament es coneixia per *cal Quelloio (infra)*.

«Lluís» (PM 1847, 10r).

Lluís Companys, el carrer de

[əɫ kə're ðə lu'is kum'pajs]

A la urbanització del Mas Grau.

Lluïsa, ca la [ˈka lə luˈizə]

Al carrer de la Parròquia, tocant a la Plaça, just on comença el camí de la Font de la Mare de Déu. Fins al 2020 estava en ruïnes, però ara l'han restaurada.

Llunes, camp

«El mismo Dn. Guillen de Guardia y su muger Sibilia dieron à Santa Maria de Montserrat y à su prior Bertrando y monges una tierra en termino del castillo de la Guardia, donde dizen Campo Lunense (Campoluns)», any 1201 (Ribas, 1990, p. 210); «quandam petiam terre campam in termini castris de Brucho loco vocato camp Lunes» (Capb. 1496, 20v); «y unes noves fites dret al camp de Llunes» (T. Ll. 1598, 32v); «de pertinencies del sobre dit mas Forner situada en lo dit terme del castell del Bruch anomenada camp de Llunes» (Capb. 1611, 101r); «anomenada lo camp de Llunes» (Capb. 1642, 23r).

Segons les descripcions, el situem prop de l'antic mas Teixidor i del camí públic de Collbató al Bruc. Observem, a partir del capbreu del segle XVI, la palatalització habitual en la /l/ llatina inicial, *llunes*. No se'n té el record.

López, cal [ˈkaɫ ˈlopes]

Casa del carrer de Santa Maria. Cognom d'origen castellà incorporat en la pronúncia al català.

Mà, la

Agulla situada a la Secció IV de les Agulles. Amb 1.098 m d'altitud, ja la trobem documentada l'any 1907, en un esquema de la muntanya de mitjans del segle XVIII (Marcet, 1907, p. 141). Actualment, el col·lectiu d'escaladors l'anomena *la Torta* (Barberà, 1997, p. 72).

Mabres

«Pau Mabres, pages y de Maria Mabres y Parcerisas» (LO2, 1774, 35r).

Cognom documentat al segle XVIII.

Maçana

«Pau Massana pages del castell de la Guardia» (Capb. 1611, 154r); «Valenti Massana, pages habitant en casa de dit Massana» (LBO 1636, 135); «Pau Massana pages del terme del castell de la Guardia» (Capb. 1642, 20v); «albat de Francesc Massana» (LO 1674, 61); «Pau Massana de la Guardia» (Capb. 1726, 15r).

Cognom documentat als segles XVII i XVIII. Sempre amb la forma *Massana*.

Maçana, can [ˈkam məˈsanə]

Antigament era coneguda com a casa o *mas Martí* (*infra*). Es troba situada al coll de Can Maçana i és vinculada des d'antic a la Pobla de la Guàrdia, que és tal com es coneixia antigament aquest indret. L'any 1725, Jacint Viladés i Massana, pare i fill, confessen ser propietaris de dues peces de terra en les quals hi ha construïdes les cases de l'anomenat *mas Martí*, i que ara és dit també *casa Maçana*; a sol ponent té la pallissa i a tramuntana, la casa de la carnisseria (Capb. 1725, 12r). Hem trobat sempre la forma *Massana*.

«en dit terme de Sant Pau de la Guardia, dit y nomenat mas Marti y vuy dita la casa d-en Massana» (Capb. 1725, 12r); «mas Marti o casa Massana» (Capb. 1725, 12r); «la casa de Massana» (1790, R. i M.).

Maçana, el torrent de la [əɫ tuˈren də tə məˈsanə]

Neix sota el serrat de la Vinya Nova. En la seva part més baixa se'l coneix com a *torrent de Can Migrat*, ja al terme de Collbató. Trobem la forma *Massana*.

«torrent y coma de Massana» (1909, J. C.).

Maçana Gros, cal [ˈkaɫ məˈsanə ˈɣrɔs]

Mas de la Guàrdia, situat al barri o *cases de l'Espinac* (*supra*). Trobem la forma *Massana*.

«cal Massana Gros» (Ll. rec. 1850, 3).

Maçana Xic, cal [ˈkaɫ məˈsanə ˈʃik] / [tə məˈsanə ˈʃikə]

Mas de la Guàrdia, situat al barri o *cases de l'Espinac* (*supra*). Era el renom dels habitants; també sentim l'habitual feminització. Trobem la forma *Massana*.

«Massana Xich» (Ll. rec. 1850, 3).

Maians, el camí de [əɫ kəˈmi ðə məˈjans]

Camí que comunica la Guàrdia amb el poble de Maians. D'aquest camí, en sorgeixen els diferents ramals que porten als masos d'aquest sector.

Maig, pujol de

«ad quendam podiolum vulgo dictum puiol de Maig» (Capb. 1546G, 12r); «pujolet anomenat pujol de Maig» (Capb. 1611, 151r); «y apres munta seguint dites fites a un pujolet anomenat pujol de Maig y de alli va a la resclosa del hort anomenat de Santaon del dit confessant» (Capb. 1642, 16r); «al pujol anomenat de Maig en vista de la capella de Sant Abundi» (Capb. 1725, 5v).

Malcavaller

«et possidet apud Malum Militem», any 1223 (Ribas, 1990, p. 93); «viginti duos mansos vulgariter nuncupatos de Malcavaller», any 1224 (Ribas, 1997, p. 161).

Nom amb el qual es va conèixer antigament la zona de can Pasqual, del terme dels Hostalets de Pierola, a tocar del Bruc. El trobem documentat, l'any 1223, per Ribas i Calaf, en la transcripció del pergami en què l'abat de Ripoll, Ramon Desbac, i el prior de Montserrat, Berenguer de Bac, prometen a Guillem, bisbe de Vic, fer cremar perpètuament una llàntia davant l'altar de Santa Maria de Montserrat, en relació amb un mas situat vora la quadra anomenada *Malcavaller*. També, l'any següent, s'anomena aquesta quadra junt amb altres masos de la zona.

V. t. *Pasqual, can*.

Malgraó¹ [ˌmaɫɣrə'ɔ]

Turó de 684 m d'altitud entre el coll de Can Maçana i el Puigllobí.

Malgraó²

«la peça del Malgraó» (C. 902, 1845); «que Juan Millaret posee en la partida de Malgrahons del termino del Bruch y linda a O. con Jose Obiol, a M. con Juan Llobet» (Ll. 116, 1856, 135); «Malgraons y la Devesa» (C. 830, 1942, 31).

Peça de terra i partida. Trobem les formes *Malgraó*, *Malgrahons* i *Malgraons*.

Malgraó, el revolt del [əɫ rə'βɔɫ dəl ˌmaɫɣrə'ɔ]

S'identificava com a tal el segon revolt de la carretera del Bruc a Can Maçana, la B-111, després de passar l'Hotel Bruc. Fa referència al nom de la vinya que antigament es trobava en aquesta zona.

Mallol del Matas, el

«sita en el termino del Bruch y partida llamada el Mayol del Matas que linda a O. con Agustin Rovira, a M. con Juan Mata, a P. con Jaime Costa» (Ll. 116, 1852, 36).

Partida.

Mallola de la Torrentà de Castellet

«sita al termino del Bruch y partida llamada Mayola de la Torrenta de Castellet» (Ll. 116, 1854, 74).

Partida.

Malniu, el torrent del [əɫ tu'ren dət ,maɫ'niw]

S'origina a l'entorn de Puigllobí i desguassa a la riera de Marganell.

Malniu, la font del [lə 'fɔn dət ,maɫ'niw]

A la vall de Marganell, al torrent de la Font Poma. Documentada com a *font de la Donzella* (*supra*) en la cartografia de Joan Cabeza (1909) i Ramon de Semir (1949).

Manelet, cal ['kaɫ mənə'ɫət]

Casa del carrer de la Parròquia. Trobem la forma *Manel*, però habitualment el sentim anomenat amb l'hipocorístic *cal Manelet*.

«Manel» (PM 1848, 6r).

Manescal

«Manascal» (PM 1847, 9r).

Consta al carrer del Bruc del Mig.

Manresa, camí de

«strata publica qua vadit ad Minorissam», any 1224 (Ribas, 1990, p. 94); «ab oriente in camino publico quo itur ad civitate Minorize» (Capb. 1496, 24r).

Manresa, el carrer de [əɫ kə're ðə mən'rezə]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Manresa a Vilafranca del Penedès, camí de

«un altre camí public qui va de la ciutat de Manresa a la vila de Vilafranca del Panades» (Capb. 1642, 45r).

Manuel, can ['kam mə'nwɛɫ]

Mas del sector de Roques Blanques i Fembra Morta.

«Manuel» (PM 1847, 15v).

Marà, mas

«ab oriente cum honoribus mansi Mara» (Capb. 1496, 26v); «cum petia terre vocate mansus deç Mara» (Capb. 1546G, 4v).

A la Guàrdia, a la vall de Marganell. El relacionem amb el mas *Desmarà* que trobem documentat en els capbreus de 1611 i 1725.

V. t. *Desmarà, mas*.

Marà, riera de

«A parte orientis in serra qua venit de rio Meranos, riera de Marà la llama el pais», any 982 (Muntadas, 1871, p. 133); «de oriente en el rio Merano», any 1002 (Ribas, 1990, p. 152); «Marà y de Marganell» (1909, J. C.).

Es correspon amb l'actual *riera de Marganell* (*infra*). La trobem documentada per Muntadas, per primer cop, al segle x, com a *rio Meranos* (any 982, Muntadas, 1871, p. 133). Molt més recentment, en l'esquema de la muntanya de Montserrat de mitjans del segle XVIII, la trobem representada amb el nom de *riera de Marà* (Marcet, 1907, p. 141). També, el cartògraf Joan Cabeza la identifica amb el primer tram de la riera de Marganell (1909, J. C.).

Marats

«Antonia, Francisca, Josepa nada al mateix dia, filla llegítima y natural de Juan Marats natural de Guardiola y de Rosa Calsina natural de Casstellbell habitants en la Guàrdia, conjugues» (Ll. B., 1830, 39).

Cognom documentat al segle XIX.

Marc

«Confessio Gasparis March mansi d-en March», any 1478 (Capb. 1496, 27v); «en March» (Fog. 1497, 132r); «Gaspar March» (Fog. 1553, 189v); «al dit Gaspar March com a fill y hereu universal de Gaspar March», any 1582 (Capb. 1611, 159r); «ab les honors del mas anomenat Sant Miquel que posseheix Valenti March del terme de la Guardia» (Capb. 1642, 3v).

Cognom documentat als segles XV, XVI i XVII. El trobem com el llinatge del mas del Marc de la Vall de la Guàrdia.

Marc de la Vall, el

[ət 'mar ðə tə 'βaʎ]

Mas de la Guàrdia, a la vall de Marganell. El trobem documentat des del segle XV. Amb diferents construccions pròpies dels masos, i també al costat mateix de l'ermita de Sant Pere i Sant Pau. El trobem amb les formes *mas d'en March*, *March de la Vall* i *mas March*. Actualment, tot el conjunt es troba en ruïnes.

«ab occidente cum honoribus mansi d-en March» (Capb. 1496, 26v); «que posseheix tot aquell altre mas anomenat lo mas March», any 1505 (Capb. 1611, 360r); «March de la Vall de la parrochia de Sant Pau de la Guardia» (T. Ll. 1592, 1v); «qui va del dit seu mas March al mas de les Glabades» (Capb. 1611, 160v); «per la rassa avall per al torrent que discorra de Montfarran a sol ponent y a tremuntana ab los honors del dit mas de la Pruna lo cami Missader del mas March» (Capb. 1725, 21v); «tot aquell altre mas nomenat lo mas March en lo qual se fa foch y estada y continua habitacio y residencia ab totas

las terras honors y possessions situat en lo dit terme de Sant Pau de la Guàrdia» (Capb. 1725, 24v); «March de la Vall» (Ll. rec. 1850, 3).

Marcellina, ca la [ˈka ɫə mərsəˈʎinə]

Al carrer de la Parròquia.

Mare de Déu, la font de la¹ (B) [ɫə ˈfɔn də ɫə ˈmarə ðə ˈðew]

Al torrent de l'Illa. Hi accedim des del Bruc, de la Parròquia, per un caminet en pendent que porta el mateix nom, després de passar el Casal Familiar a mà dreta. Antigament, també s'hi arribava per un altre camí que, des del Bruc de Baix, baixava al torrent; ara s'ha recuperat. En aquest espai, hi trobem la capelleta de la Mare de Déu (patrona de l'antiga germandat de pagesos per ajudar els malalts), un safareig per a rentar la roba i encara un safareig més petit que abans servia per a rentar-hi la roba dels malalts. Els veïns del Bruc de Baix s'hi proveïen de l'aigua per al consum. No va ser fins al 1972 que es va canalitzar l'aigua a les cases. Com que és la principal o única deu del Bruc a prop del nucli, s'anomenava simplement amb el genèric, *la Font* (*infra*).

L'últim diumenge del mes de maig s'hi celebra la festa de la Mare de Déu de la Font, recentment recuperada. La gent més gran del Bruc explicava una anècdota, o llegenda, sobre la imatge de la Mare de Déu: «durant la Guerra del Francès, els soldats no van poder trobar la imatge, perquè pels marges de la capella va créixer la morella roquera i la va cobrir totalment».

«lo cami que va a la font vuy dita de la Mare de Deu» (Capb. 1726, 55v).

Mare de Déu, la font de la² (G) [ɫə ˈfɔn də ɫə ˈmarə ðə ˈðew]

A Sant Pau de la Guàrdia, per la banda de darrere de ca n'Elies, entre els conreus, orientada a migdia.

Marganell, la riera de [ɫə riˈerə ðə məɾɣəˈneɫ]

Al vessant nord del massís de la muntanya de Montserrat; es forma a partir dels petits torrentets d'aquesta zona. Antigament, el seu tram inicial, es coneixia com a *riera de Marà* (*supra*).

Marganell, la vall de [ɫə ˈβaɫ ðə məɾɣəˈneɫ]

Al vessant nord del massís de la muntanya de Montserrat. És una zona modelada per la riera de Marganell, on trobem el poble de Marganell i diferents masos i petits nuclis de població.

Margarit

«Maria Margarit natural y habitant de la Guàrdia» (Ll. B., 1850, 82).

Cognom documentat al segle XIX.

Margenat

«Pau Margenat, natural de sant Julià de Llissas demunt y habitant del Bruch» (Ll. B. 1, 1825, 53); «Margenat» (PM 1847, 6v); «Marginat» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX.

Maria de Cal Marrell, ca la

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Maria del Pis, ca la [ˈka lə məˈriəl ˈpis]

Al carrer del Bruc del Mig. El determinat *pis* pren força, ja que fa referència a una de les primeres cases de pisos de l'època; d'aquí la seva singularitat.

Mariana, la

Partida de la Guàrdia, entre el torrent dels Pèlcs i el camí de la Morera.

Marieta Bòrnia, ca la [ˈka lə məriˈetə ˈβɔrniə]

Al carrer del Bruc del Mig.

Mariets, cal [ˈkaɫ məriˈets]

A la Guàrdia, passat cal Ramon. Actualment, en ruïnes.

«cal Mariets» (Ll. rec. 1850, 3).

Marimon

«Marimon» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle XX.

Maroto, cal

«cal Maroto» (1921, M. P. B.).

A la Guàrdia, a la vall de Marganell. Dona nom a un torrentet que passa al seu entorn. En ruïnes.

Marquès

«Confessio Petri Marques mansi Gausachs et domine Marie eius uxoris» (Capb. 1496, 10r); «en Marques» (Fog. 1497, 132r); «Antonio Marques» (Fog. 1553, 189v); «Johan fill de Salvador Marques y Chatarina» (LBO 1565, 9); «na Hieronima Marquesa y Miquela Marquesa germanes bessones filles de Salvador Marques» (LBO 1566, 14); «Joan Marques» (Capb. 1611, 89v); «Joan Pau Marques pages confessa tot aquell mas anomenat Gausachs» (Capb. 1642, 5r); «ab honors de Joan Pau Marques que foren de altre Joan Pau Marques» (Capb. 1726, 1v); «Magi Marques y de Josepha Marques y Pasqual» (LO2, 1774, 41r); «Francisca Marquès» (PM 1847, 13r).

Cognom documentat als segles xv, xvi, xvii, xviii i xix. Al segle xvi trobem la forma *Marquesa* per a les filles de Salvador Marquès.

Marquès, can [ˈkam mərˈkəs]

Just a l'entrada del Bruc, a la banda de la muntanya, tocant a can Vallès. Antigament era conegut com a *mas Gausac* (*supra*), que trobem documentat des de l'any 1158 (any 1158, Ribas, 1990, p. 192).

«Marquès» (PM 1847, 13r).

Marquesó, cal [ˈkaʎ mərkəˈzo]

Al carrer de la Parròquia. També és una casa del carrer del Bruc de Dalt.

Marquesona, ca la [ˈka lə mərkəˈzonə]

Al carrer de la Parròquia.

Marranyinyo, cal [ˈkaʎ məɾəˈɲiɲu]

Al carrer del Bruc de Dalt.

«Marrañiñu» (PM 1847, 12r).

Marrell [əʎ məˈreʎ] / [lə məˈreʎə] / [ləz məˈreʎəs]

Renom de la família Esteve de can Rovira; per extensió, també se'n diu amb aquest nom la masia. És habitual sentir la forma femenina i plural del renom: *la Marrella*, *les Marrelles*.

Marrell, cal [ˈkaʎ məˈreʎ]

V. *Rovira, can*.

Marrelles, el camp de les [əʎ ˈkam ðə ləz məˈreʎəs]

Camp d'oliveres situat a la zona de la Plana Llargà.

Martell

«Mateu Martell» (LO1, 1647, 11).

Cognom documentat al segle XVII.

Martí

«Arnaldo Martini», any 1430 (Capb. 1496, 11v); «Montisserrato Martinii popule dicti castris de Guardia» (Capb. 1496, 24r); «Anthonius Martinii popule de la Guardia Montserrati et Michael Martinii eius filius» (Capb. 1496, 24v); «en Martí» (Fog. 1497, 132r); «la Guardia, Vicens Marti» (Fog. 1553, 189v); «Joan Marti de la Guardia» (LBO 1592, 69); «Paula Martina viuda del quondam Joan Marti de la parrochia de Sant Pau de la Guardia» (T. Ll. 1597, 21v); «en casa de la pubilla Martina de la Guardia» (T. Ll. 1605, 80r); «Bartomeu Marti» (LO1, 1645, 8); «Esperança Martina» (LO1, 1662, 28); «Pere Marti» (LO1, 1699, 139).

Cognom documentat als segles XV, XVI i XVII. Trobem l'habitual forma femenina per a la dona, *Martina*.

Martí, mas

«habent et possident in loco seu Popula castris de Guardia Montserrati quendam mansum siue domus de abisso usque in altum» (Capb. 1496, 23v); «mas Marti o casa Massana» (Capb. 1725, 12r); «situadas en dit terme de Sant Pau de la Guardia dit y nomenat mas Marti y vuy dia dita la casa d-en Massana» (Capb. 1725, 12r).

Mas de la Guàrdia, al coll de Can Maçana; és l'actual casa Maçana. En el capbreu de 1496, Antoni Martí i el seu fill Miquel declaren la casa que posseeixen a la Pobla de la Guàrdia, sense especificar-ne el nom, però referint-se al seu mas Martí.

V. t. *Maçana, can; Pobla del castell de la Guàrdia, la*.

Martorell

«Michael Martorell mansi Martorell termini castris de Guardia Montserrati» (Capb. 1496, 26v); «en Martorell» (Fog. 1497, 132r); «la Guardia (*etc.*) Jaume Martorell» (Fog. 1553, 189v); «Pere fill de Jaume Martorell y Joana muller sua de la Guardia» (LBO 1564, 9); «Joana Martorella filla d-en Jaume Martorell» (LBO 1582, 52); «Salvador Martorell de la Vall» (LBO 1605, 81); «Baldiri Martorell» (Capb. 1611, 152r); «Magdalena Martorella muller de Joan Martorell habitant en casa d-en March de la Vall» (LBO 1628, 113); «Baldiri Martorell» (Capb. 1725, 3v); «Sebastia Martorell y Sola pages del terme de Sant Pau de la

Guardia» (Capb. 1726, 42v); «Joseph Martorell pages habitant per cambrer en casa March de la Vall» (LO2, 1765, 4r).

Cognom documentat als segles xv, xvi, xvii i xviii.

Martorell, el carrer de [əɫ kə're mərtu'reΛ]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Martorell, mas

«habet et possidet in termino dicti castris de la Guardia totum illum mansum vocatum lo mas Martorell» (Capb. 1496, 26v); «tot aquell mas anomenat Martorell», anys 1496 i 1546 (Capb. 1611, 166v); «et Jacobo Martorell mansi del Martorell» (Capb. 1546G, 32r); «tot aquell mas anomenat mas Martorell ab todas las terras honors y possessions tant cultivas com hermas situat en lo terme de Sant Pau de la Guardia» (Capb. 1725, 9r).

Antic mas de la Guàrdia que trobem documentat des del segle xv fins al xviii, vinculat al llinatge Martorell. No l'hem identificat.⁵⁰

mas

V. Agustí, Alegre, Aló, Altimir, Alzina, Andreu, Anglada, Anglada Subirana, Anglada Vella, Aranyó, Berenguer, Bernada, Bernat, Bisbal, Cabanyes, Calot, Cap de Pos, Castellar, Castellar del Bosc, Cerdà, Claramunt, Claret, Clariana, Cocorella, Colom, Comtals, Cortal, Cova, Cucó, Cuirateres, Desmarà, Devesa, Elies, Esparreguera, Espatzenes, Esplugues, Esquerits, Esteve, Fartar, Feixes, Ferriol, Figuera, Forn, Forn de la Vall, Forner, Gasparona, Gausac, Gausaguet, Glevades, Gombau, Grau, Guà, Illa, Jaume Caselles, Jolenques, Jorba, Llacuna, Lluerts, Marà, Marc de la Vall, Mariets, Maroto, Marrell, Martí, Martorell, Mas Colom, Mas d'en Pi, Maseter, Masquefa, Massaguer, Mata, Mata d'en Tribers, Matastacs Nou, Matastacs Vell, Méndez, Miquel, Moia, Morera, Mossarro, Muntanya, Nasi de Sant Simeó, Noguer, Obac, Olan, Oleguers, Oliveres, Oller, Oller de la Guàrdia, Pallam, Pampaló, Parellada, Pastor, Pedregós, Pere Bonet, Perull, Petit del Forn, Petit Vell, Plana, Polioni, Porta, Portellet, Pruna, Puiggròs, Pujades, Pujol, Quatre Vents, Quer, Quer i Quer, Rafart, Ramon, Rapa, Remolosa, Riambau, Ribalta, Roca, Romaní, Rovira, Sant Miquel, Salses, Salvador, Salvador de Matastacs, Santaon, Sarrió, Selva, Serves, Servitja, Simó, Simoneta, Simons, Solà, Soler, Soler Roig, Subirats, Tallaferro, Teixidor, Traver, Valerigues, Valldeperes, Vendrell, Vendrell de la Roca, Venta, Vicens de Sant Simeó, Vilaclara, Vilalta, Vilardell, Vinya Nova.

50. Tanmateix, existeix *can Martorell* al terme de Marganell, al costat del torrent homònim.

Mas

«Joseph Mas pages del terme y parroquia de Santa Maria del Bruch y Maria Mas y Valles conjuges» (Capb. 1726, 8v).

Cognom documentat al segle XVIII.

Mas, cal

['kaɫ 'mas]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Mas Bernada

«Aquella parte de pieza de tierra, viña de trece jornales de cabar sita en el Bruch y partida del Manso Bernada que linda a O. con Francisco Dalmases, a M. con Juan Parrot, a P. con Marcos Esteve, y al N. con Jose Elias» (Ll. 93, 1847, 47 i 87); «otra de la Mas Bernada» (C. 902, 1845); «partida llamada Manso Bernada» (Ll. 116, 1851, 7).

Partida. Estava situada a la zona de l'actual Vinya Nova. Terme recollit amb l'article personal femení *la*, probablement per la concordança amb l'antropònim *Bernada*, femení de Bernat, o, també, per concordança amb el gènere femení de *partida*.

Mas de Cabanyes, pujol del

«fins a un pujol anomenat del Mas Cabanyes» (Capb. 1611, 107r).

Mas d'en Pi

['maz ðəm 'pi]

Mas que pertany al terme de Pierola, just a tocar del terme del Bruc. Per la seva situació sempre ha estat vinculat al Bruc. El sentim, generalment, pronunciat sense l'article *el*.

«la casa dita lo Mas d-en Pi de Pierola» (Capb. 1642, 26r); «Mas d'en Pi és un casal vell format per dos cossos d'obra que pertanyen a dos diferents propietaris. En l'un hi viuen els masovers; en l'altre no hi viu ningú. Un gran clos tanca la casa i els cellers i els cups i l'estable» (Llongueres, 1953, p. 24-25).

Mas d'en Pi, el carrer de

[əɫ kə 're 'maz ðəm 'pi]

A la urbanització del Bruc Residencial.

Mas Ferriol, la peça

«una pessa de terra dit lo Mas Ferriol de tinguda de quatre jornals de llaurar de mules» (Inv. 1703, 3r).

Mas Ferriol, la peça prop el

«in termino dicti castri iuxta et satis prope vinea mansi Ferriol» (Capb. 1496, 10v); «la pesa prop lo mas Ferriol» (Capb. 1496, 10v).

Mas Gausaguet

«pessa de terra dita la Sagrera o Mas Gausaguet» (Capb. 1726, 7r).

Peça de terra de quatre jornals de llaurar de mules que agafa el nom de l'antic mas Gausaguet, que estava a la sagrera; també es coneixia per la peça de *la Sagrera* (*infra*). El 1726, el mas Gausaguet es declara derruït i deshabitada.

Mas Grau¹ ['maz 'ɣraw]

Urbanització a tocar del poble, al final del carrer de la Parròquia. Porta el nom de l'antic mas homònim.

Mas Grau²

«la expresada pieza de tierra llamada tambien Mas Grau de unos veinte jornales» (Ll. 116, 1852, 19); «Mas Grau» (C. 824, 1926).

Peça de terra de vinya i oliveres. És de suposar que el nom reflectia l'existència de l'antic mas que acabaria donant nom a la urbanització.

Mas Grau, el carrer de [əl kə're 'maz 'ɣraw]

A la urbanització del Mas Grau.

Mas Muntanya, la cova del [lə 'kəβə ðəl 'maz mun'tanjə]

A prop de l'Era dels Pallers, sota una roca. De fet, és una petita balma al peu d'una agulla, amb poca profunditat. Ja la trobem senyalitzada, al costat de les ruïnes del mas Muntanya, en els dibuixos de Remart i Montaña (1790, R. i M.).

Mas Pastor, peça prop el

«item est de pertinentis dicti mansi quedam alia petia terre sita satis prope mansum Pastor» i, al lateral, «la pesa prop lo mas Pastor» (Capb. 1496, 3v).

Mas Rafart, torrent del

«et cum torrente Mansi Raffart» (Capb. 1496, 1r); «cum quodam torrente qui discurrit de manso vocato de Raffart» (Capb. 1546, 21v); «y part ab lo sobredit torrent qui discorra del mas Raffart» (Capb. 1611, 11r); «Aquella pieza de tierra campa de siete jornales de mulas sita al termino del Bruch y partida llamada casa Balaguer que linda a O. con el torrente del manso Rafart» (Ll. 1854, 116, 75).

Torrent que baixa de la muntanya de Montserrat; pren el nom de l'antic mas Rafart que, pressuposem, estava situat en aquesta zona. El nom no ha perdurat.

Mas Romani

«la partida del Mas Romani» (C. 824, 1918, i C. 824, 1935).

Partida.

Mas Subirats al Bruc, camí del

«a sol ponent ab lo camí qui va del Mas Subirats al dit lloch del Bruch» (Capb. 1642, 9v).

Mas Teixidor, camp del

«un camp anomenat lo camp del Mas Teixidor» (T. Ll. 1597, 27v).

Mas Vendrell al Bruc, camí del

«lo camí qui va del dit mas Vendrell al dit lloch del Bruch» (Capb. 1611, 111r); «part ab lo camí qui va del mas Vendrell d-en Jorba de la Rocha al dit castell del Bruch» (Capb. 1642, 34r).

Maseter, cal

['kaʎ məzə'te]

Era una de les cases de can Guixà. Tot el conjunt està ensorrat.

Masquefa

«Raymundus Masqueffa» (Perg. CV2, 1362, 4); «Raimundus Masqueffa et Petrus filius eius» (Perg. CV3b, 1393, 1); «cum alia pecia terre d-en Masqueffa et cum rovira d-en Bernadas et cum rovira d-en Venrell» (Perg. CV4, 1408, 13); «et afrontat ab oriente cum honoribus dicti Petri d-*Alias* et cum honoribus d-en Masquefa» (Perg. CV5, 1408, 4); «De nos Petrus Masquefa et Valenço eius uxor coniunctes in parrochie sancte Marie de Bruco» (Perg. CV8, 1415, 1); «en Masquefa» (Capb. 1496, 8v).

Cognom documentat als segles XIV i XV. El trobem escrit amb la forma *Masqueffa*, amb doble *f*, propi de la grafia de l'època, i *Masquefa*. No ha perdurat.

Masquefa, mas de

«et ex alia parte in honoribus mansu Gausaguet mediante quodam itinere quo itur de loco de Bruco ab mansum d-en Masquefa» (Perg. CV8, 1415, 6); «et a circio cum honoribus Anthoni Plana mansi d-en Plana o d-en Masqueffa» (Capb. 1496, 8v); «et Gabrielis Elias mansi vulgo nominati d-en Plana et anti-

quitus d-en Masqueffa» (Capb. 1546G, 36v); «al mas d-en Masqueffa y ara d-en Plana» (Capb. 1611, 93v); «lo dit mas Plana, alies Masqueffa» (Capb. 1642, 8v).

També s'anomenaria *mas Plana* i, més modernament, de resultes del canvi de propietaris, *mas Ferrers*. Està situat a poca distància del Bruc; ens hi porta un camí que surt de la urbanització Mas Grau. El trobem escrit amb doble *f*, propi de la grafia de l'època.

V. t. *Ferrers, can; Plana, mas d'en*.

Massacs

«Miquel Masachs» (LO2, 1783, 106v); «Francisco Masachs y Gamisans» (NT 1856, 1, 29); «Masachs» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. Trobem alternança *s/ss*, *Masac/Massac*.

Dona nom al grup de cases del serrat de les Cametes, a la vall de Marganell, *les casetes d'en Massacs* (*infra*).

Massacs, les casetes d'en

[l̩əs kə'zetəz ðəm mə'saks]

Conjunt de masos situats al serrat de les Cametes, a la vall de Marganell: cal Cametes, cal Tatjer, cal Calés i cal Massacs. També anomenades *les cases d'en Cametes* (*supra*).

«Casas del Masachs» (1921, M. P. B.).

Massaquer, mas

«et cum honoribus mansi Massaquer» (Capb. 1496, 3v); «et mansum Massaquer unam omnibus terris honoribus et possessionibus suis et incorporate dicti manso Ferriol» (Capb. 1496, 16v); «mansi Massaquer uniti dicto manso Ferriol» (Capb. 1546, 46v); «y part ab les honors del mas Massaquer que posseheix lo dit Antoni Riembau» (Capb. 1611, 96r); «dirruits y desabitats anomenats lo mas Ferriol y mas Massaquer ab totes les terres y possessions situats en lo dit terme del Bruch» (Capb. 1670, 26r); «y part ab honors del mas Massaquer que posseheix dit Joseph Sitjas» (Capb. 1726, 1v).

Descrit unit al mas Ferriol, i declarat derruït i deshabitat en el capbreu del segle XVII. No se'n coneixen vestigis.

Massip, cal

['kaɫ mə'sip]

Casa del carrer de la Parròquia.

Mata

«cum honore d-en Mata» (Perg. CV7, 1411, 2-3); «Guillelmi Matha quondam parrochie Beate Marie de Brucho» (Perg. CV10, 1418, 1); «Bernardum Matha», ferrer i senyor útil de la ferreria de la parròquia (Capb. 1496, 14v); «Mathie Matha mansi Triber» (Capb. 1496, 14v); «en Mata» (Fog. 1497, 132v); «Anthoni Mathas» (Fog. 1553, 189v); «Magi fill d'Anthoni Mata y Anna» (LBO 1565, 10); «Catherina Matha muller de Montserrat Mata dels Tribes» (LBO 1601, 77); «ab les honors dels pubills de Antoni Mata del mas Tribes» (Capb. 1611, 88v); «Isidro Mata dels Tribes» (LO1, 1657, 21); «Antoni Mata» (Capb. 1726, 2v); «Joseph Mata» (Ll. B. 1819, 5).

Cognom documentat als segles xv, xvi, xvii, xviii i xix.

Mata, can ['kam 'matə]

Mas del sector de Vilaclara o Fembra Morta, a tocar de l'autovia A-2. Antigament era can Mata dels Tribers, però també fou conegut amb els noms de *Tallaferro* i *mas d'en Tribers*. Actualment, en ruïnes.

V. t. *Mata dels Tribers; Tallaferro, mas de; Tribers, mas d'en*.

Mata, font de la ['fɔn də lə 'matə]

Estava a sota l'Hotel Bruc. Ara està perduda.

Mata dels Tribers

Mas que actualment es coneix com a *can Mata*. Antigament era el mas d'en Tribers. Ja al segle xv veiem com la propietat del mas d'en Tribers o Triber és del llinatge Mata, «Mathie Matha mansi Triber» (Capb. 1496, 14v), fet que, amb els anys, propiciaria el canvi de nom; fins al segle xix es manté el complement *d'en Tribers*. També va ser denominat amb l'àlies dels Tribers, *Tallaferro*. Als segles xix i xx veiem com *Tribers* es deforma capritxosament amb noms com *Estribers*, *Tiribechs* i *Tiberes*. Al sector de Vilaclara o can Guixà. Actualment, en ruïnes. El nom *Tribers* no es recorda.

V. t. *Mata, can; Tallaferro, mas de; Tribers, mas d'en*.

«Rabases del Mata dels Tribés» (C. 902, Ll. fis. 1845); «Pieza de tierra herma con olivos perdidos y bosque sin arboles de cuatro jornales de bueyes dependiente de la heredad de Mata de Tribers sita en termino del Bruch» (Ll. 93, 1846, 1); «Mata dels Tribes» (PM 1847, 15r); «la misma heredad de casa Mata de les Estribers» (Ll. 116, 1854, 80); «Mata dels Tiribechs» (C. 824, 1915); «Mata dels Tiberes, a orient i migdia amb terrenys de can Mata» (C. 825, 1936, 169).

Matagats, cal

[ˈkaʎ ˌmatəˈɣats]

Al carrer de la Parròquia. També es recull el nom *cal Rellotger* (*infra*).

Matalonga

«Matalonga» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Mataporcs, cal

[ˈkaʎ ˌmatəˈporks]

Al carrer del Bruc del Mig. Actualment és ca l'Aleix (*supra*).

Matastac

«et concedo eidem monesterio totum legatum de ipsis olivaris quas Arnaldus de Matestach sibi fecit in termino de Guardia», any 1227 (Capb. 1546, 5v).

En el testament de Guillem de Guàrdia de l'any 1227 (Capb. 1546, 5v), hi trobem documentat el nom *Matestac* en la persona d'Arnau de Matestac. Altres documents més antics del cartulari de Sant Cugat, citats per Vives (2007, p. 488), ens aporten altres variants formals en relació amb el mas: *Matastac* (doc 834, 1117), *Mastacti* (doc 999, 1155) i *Matastag* (doc 1002, 1155). Posteriorment, anirem trobant el nom del mas amb fluctuacions entre *e/a* per al so neutre pretònic. Mantenim la forma més habitual i més antiga, *Matastac*.

Matastac, coma de

«in cumba que vulgo dicitur la coma de Matestac que sita est extra torrentem vulgo dictum de Johalenques et qui discurrit de Podio Ferran et est dicta cumba de pertinentis dicti sui mansi de Matestac, ab oriente cum honoribus mansi de Johalenques» (Capb. 1546G, 2v).

A la Guàrdia, a la zona de Matastacs Vell, al nord del terme.

Matastac, vinya de

Antiga vinya de la Guàrdia. A mitjans del segle xx era de sembrat i d'olivers.

Matastacs Nou

[ˌmatəsˈtag ˈnəw] / [ˌmatəsˈtagz ˈnəw]

A la Guàrdia, al nord del terme, a tocar de Matastacs Vell. En ruïnes. El camí està molt malmès i l'accés és difícil.

V. t. *Matastac*; *Matastacs Vell*.

«Matastachs Nou» (Ll. rec. 1850, 2).

Matastacs Vell

[,matəs'tak]/[,matəs'taks]/[,matəs'tagz'βeλ]

Mas de la Guàrdia, situat a prop de Jolenques, al nord del terme. En el capbreu del segle xv, en la confessió de Miquel Martorell, del mas Martorell de la Guàrdia, ja es declara derruït i deshabitat (Capb. 1496, 26v). Deduïm que es començarà a anomenar *Matastacs Vell* en el moment en què, com en tantes ocasions passa, els descendents construiran una nova casa que, al seu torn, s'anomenarà *Matastacs Nou*. Estan molt a la vora l'un de l'altre, i els dos en ruïnes. Tanmateix, en aquests moments, *Matastacs Vell* ha canviat de propietaris i s'està rehabilitant. Trobem les formes *Matastach*, *Matestach* i *Matastachs*. És habitual sentir el nom en plural, *Matastacs Vell*; aquesta és la forma que s'ha regularitzat i la més anomenada.

V. t. *Matastac*; *Matastacs Nou*.

«et partim cum honoribus mansi de Matastach» (Capb. 1496, 23r); «mansum diruto et deshabitatum vocatum lo mas Matestachs» (Capb. 1496, 26v); «mansum dirutum et desahbitatum vocatum lo mas Matestach» (Capb. 1546G, 2v); «a sol ponent ab les honors del mas Matastach de dit terme» (Capb. 1611, 160v); «tot aquell altre mas dirruhit y desahbitat anomenat lo mas Matestach ab totes ses terres *et cetera* al sobre dit mas Martorell unit e, incorporat» (Capb. 1611, 167v); «y part ab les honors de dit mas Matestach que posseheix Pere Sola» (Capb. 1642, 16v); «tot aquell altre mas antigament dirruit y desahbitat anomenat lo mas Matestach» (Capb. 1725, 10v); «Matastachs» (NT 1874, 2, 13).

Mateu¹

«Mateu» (PM 1847, 6r); «c. Matheu, arruinada» (Ll. rec. 1850, 3).

Casa que, en el padró de 1847, consta a la plaça. També es recull el nom homònim de la masia, que l'any 1850 es documenta arruinada.

Mateu²

«Mateu» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Mateu Colom

«Mateu Colom» (PM 1847, 11r).

Casa que consta al carrer del Bruc de Dalt.

Matosa, la

«quandam aliam petiam terre heremam et incultam que est separat a dicta gleva loco vocato la Mathosa» i, al lateral, «la Mathosa alies lo Matar» (Capb. 1546, 38r).

Peça de terra declarada al segle XVI, en la confessió d'Antoni Marquès del mas Gausac, erma i inculta.

Matoses, les

«y la altra las Matoses» (Capb. 1611, 133r); «de les quals afrontacions se comprenen dos pessas de terra que son de dit Joseph Elies de la Guardia envers mitgorn y sol ponent nomenades ço es la una la Rovirosa de tinguda de tres jornals de mulas y la altre las Matosas de altres tres jornals de llauro de mulas las quals estan ja fitadas y termenadas» (Capb. 1726, 63v).

Junt amb la peça *la Rovirosa* es descriuen com a dues peces de terra campa prop del torrent del Camprec, a can Guixà.

Megàlit, el

[əɫ məɣə'lit]

Al camí que puja del Bruc al coll de Guirló, a mà esquerra. Són tres pedres, una sobre l'altra, la més gran en posició vertical. Alguns el daten de l'edat del bronze, d'altres posen en dubte que es tracti d'una construcció megalítica. Al seu peu es troba la cova Tapada. També se'l coneix com *el Megàlit de la Diablera*.

Meliton, cal

['kaɫ məli'ton]

Al carrer de la Parròquia.

Méndez, cal

Mas de la Guàrdia, situat a prop de cal Jaumot.

Mensa

«albat Johanna filla de Jaume Mensa de las Glavades» (LBO 1578, 41); «Hieronima Mensa viuda relictta de Jaume Mensa» (Capb. 1611, 149r); «mas de las Glavadas que posseheix Gaspar Mensa y Vilarrubia» (Capb. 1725, 1v); «Hieronima Mensa, viuda» (Capb. 1725, 8r); «Mensa» (Ll. B., 1811, 7).

Cognom documentat als segles XVI, XVII, XVIII i XIX.

Mensa, cal

['kaɫ 'mensə]

Antic mas de la Guàrdia, en ruïnes, al costat mateix del camí que porta a Maians. Antigament, la mateixa finca comprenia cal Corres i cal Pau Corres.

«cal Mensa» (Ll. rec. 1850, 3).

Mentirosa de Can Jorba, la [tə mənti'rozə ðə 'kan 'zorβə]

Font amb el flux d'aigua molt irregular; d'aquí el nom. El camí, molt embrosat, surt passat el paller de can Jorba. L'aigua es canalitza fins a la bassa de can Jorba, on es recull i s'aprofita. «Antigament, moltes basses tenien platja; servia per a què els animals poguessin entrar i sortir lliurement; els ànecs, per exemple.»⁵¹ La bassa de can Jorba, tot i que ha estat reformada, encara es manté, està dins el recinte que encercla la casa.

Mentirosa de la Vinya Nova, la [tə mənti'rozə ðə tə 'βinjə 'noβə]

A la coma de la Maçana. Està a la Vinya Nova, per sobre la bassa, enfilant-se en direcció a la muntanya; a mà esquerra, seguint una canalització, s'arriba a un forat d'on antigament brollava l'aigua que alimentava la bassa. El flux era molt irregular; d'aquí el nom *mentirosa*. De totes maneres, tan sols es recorda que brollés l'aigua per les explicacions dels avantpassats.

Menuts, cal ['kaʎ mə'nuts]

Al carrer de la Parròquia, casa situada al camí de la Font de la Mare de Déu. També se la coneixia pel nom de l'àvia de la casa, *Pollònia*, truncació de *Apollònia*.

Mestre

«Domingo Mestre, masover de la casa Sant Miquel» (LO1, 1764, 391); «Mestre» (PM 1847, 16r), habitant al maset de l'Elies.

Cognom documentat als segles XVIII i XIX.

Mestre, la roca del [tə 'rəkə ðət 'mestɾə]

Per sobre de la vinya del Mestre de la Plaça, entre el Castell i la muntanya; era la pedra més alta.

Mestre Aiguader, cal ['ka tɔjɣə'ðe]

Antiga casa del carrer del Bruc de Baix. Ja no existeix, ara és una casa de pisos.

«Mestre Ayguadé» (PM 1848, 1v).

Mestre de la Plaça, cal ['kaʎ 'mestɾə tə'plasə]

A la plaça. Nom que descriu la situació de la casa i l'ofici del que hi habita, mestre d'obres. L'any 1764 ja trobem documentat l'ofici de *mestre de cases* en el nom de Sebastià Escriu; també, uns anys més tard, el 1781, en un contracte de

51. De font oral.

concessió a rabassa morta firmat per Jaume Vallès, a favor de Joan Escriu, de cal Mestre de la Plaça.

V. t. *Escriu*.

«Mestre de la Plasa» (PM 1847, 5r).

Mestre de la Plaça, el [əɫ 'mɛstrə tə'pləsə]

Renom que des d'antic designa els descendents de cal Mestre de la Plaça. L'origen, el trobem en l'ofici de mestre d'obres. Actualment, el renom el té Josep Escriu Puiggròs, nat el 1927.

V. t. *Mestre de la Plaça, cal*.

«Parcer, Mestre de la Plaça, vinya Serra del Castanyer. Propietat Salvador Reventós» (FCF 1929).

Mestre Xic, cal ['kaɫ 'mɛstrə 'ʃik]

Al Bruc del Mig. El nom fa referència a l'ofici de mestre de cases. A les filles, se les coneixia com les *Mestres Xiques*.

Met

«José Pascual (a) Met» (C. 902, Ami. 204, 1853).

Àlies.

Met, cal ['kaɫ 'mɛt]

Casa que estava a l'entrada del poble. En les obres de construcció de l'autovia A-2 va ser enderrocada.

Metge, cal

«Metge» (PM 1847, 9r).

Consta al carrer del Bruc del Mig.

Migdia, la canal de; o, Migdia, el torrent de

[lə kə'nal də midʒ'ðiə] / [əɫ tu'ren də midʒ'ðiə]

És el torrent més imponent i profund del massís de Montserrat. S'origina al Portell del Migdia i, després d'un llarg trajecte, conflueix més enllà de can Jorba, a la riera de Can Dalmases. És un tram molt conegut i concorregut pels escaladors; és l'anomenat *el Joc de l'Oca*. Per la banda nord és la canal de la Font del Llum. Aquestes dues canals, la del nord i la de migdia, sembla que vulguin fraccionar el massís en dues parts, per la seva profunditat i perquè es troben en la part central de la muntanya.

Antigament, s'anomenava *el torrent de la Coma de Migjorn* (*supra*).

«torrent de Mitjdia» (1909, J. C.).

Migjorn, coma de

«cum torrente qui discurrit de cumba de Migjorn» (Capb. 1496, 7r); «fins al torrent qui discorra de la coma de Migjorn a sol ponent ab la honor del mas del Forn, alies Panpalo, que posseheixen los hereus del sobredit Anthoni Domenech, lo sobredit torrent de la coma de Migjorn» (Capb. 1642, 13v); «un torrent que discorra de la coma nomenada de Mitjorn» (Capb. 1726, 47v).

A la part central del massís de Montserrat.

V. t. *Migdia*, *la canal de*; *o*, *Migdia*, *el torrent de*.

Mílio, cal [ˈkaɫ ˈmiɫju]

Al carrer del Bruc del Mig. Truncació de *Emili*, nom castellanitzat.

Millaret¹ [miˈləˈret]

«albat de Joan Millaret habitant en la casa d'en Steva del Torrent» (LO1, 1643, 3); «Jaume Millaret, pagès» (Ll. B., 1818, 83).

Cognom documentat als segles XVII i XIX.

Millaret²

«Millaret» (PM 1847, 3r).

Cognom que consta com a nom de casa al carrer del Bruc de Baix.

Mion, cal [ˈkaɫ miˈon]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Truncació de *Semió*. També dita *cal Mion Carreter*, fa referència a l'ofici de carreter d'un avantpassat de la casa.

Mion Carreter, el [əɫ miˈoŋ kərəˈte]

De *cal Mion* (*supra*). Era carreter d'ofici.

Mion de les Unces, el [əɫ miˈon də ɫəzˈunsəs]

Renom sorgit arran d'uns fets, segurament fantasiosos, ocorreguts durant la Guerra dels Carlins.⁵² De *cal Mion* (*supra*).

52. De font oral, recollida dins Rehues (2018, p. 7-61).

Miquel

«Miguel» (PM 1847, 7r).

Consta com a renom i nom de casa a la Plaça.

Miquel, mas

«cum manso Miquel dirruto eidem manso contiguo, unito, agregato et incorporato» (Capb. 1496, 10r); «anomenat mas Miquel», any 1496 (Capb. 1611, 128v); «la casa que fonc d-en Gausachs, mas Miquel» (Capb. 1546, 37r); «los quals masos d-en Gausachs y Miquel» (Capb. 1670, 15r); «tot aquell mas nomenat Gausachs ab totas sas terras honors y possessions, situat en lo dit terme del castell del Bruch juntament ab altre mas nomenat mas Miquel» (Capb. 1726, 42v).

Descrit com a mas derruït i deshabitat, unit, agregat i incorporat al mas Gausac, actual can Marquès.

Mir

«Domingo Mir» (LO2, 1787, 171v).

Cognom documentat al segle XVIII.

Miracle, roca del

«ab oriente cum honoribus mansi Squerit et cum rocha del Miracle» (Capb. 1546G, 17r); «una serra mitxensant per la qual se puja a la rocha anomenada del Miracle» (Capb. 1611, 143v); «a sol ixent ab les honors del mas Squerit y ab la rocha del Miracle» (Capb. 1642, 21v); «una serra mitjansant per la qual se puja a la roca nomenada del Miracle» (Capb. 1726, 29r).

Per la descripció dels capbreus consultats, podem dir que està a prop dels Pallers, al massís de la muntanya. Existeix una agulla que s'anomena *del Miracle*, de 1.015 m d'altitud, però no hem pogut comprovar que hi estigui relacionada. Tampoc hem trobat qui recordi el nom.

Miralda

«Jaume Miralda, vidrier del Bruch» (LO1, 1761, 366); «Pau Miralda vidrier y Anna Maria Miralda y Font» (LO2, 1780, 62r).

Cognom documentat al segle XVIII; no ha tingut continuïtat.

Miralda, cal

[ˈkaɫ mi ˈraɫdə]

A la Plaça, també anomenada *cal Lígio* (*supra*).

Miralles

«Maria Antonia Miralles, filla de Pere Anton Miralles y Maria ostalers, de casa Alies» (LO1, 1699, 128).

Cognom documentat al segle XVII.

Missader, camí

«camino vocato Missaderio» (Capb. 1546, 20r); «lo dit camí Misader» (Capb. 1611, 93v); «lo camí Missader del mas March» (Capb. 1725, 21v).

Nom dels camins que portaven del mas a la Parròquia. Per això és freqüent trobar diferents camins amb el mateix nom. Anomenats en altres contrades *camí de Sagraments* (DCVB) o també *camí Esglesier* (Bruguera, 2006, p. 442).

Mistos, la cova dels [lə 'kɔβə ðəlz 'mistus]

Petita balma situada a prop de la cova Tapada, on s'havia encunyat moneda bosquera, falsa. Eren els anomenats «dinerets de la creueta» o «dinerets d'Aragó» (Crusafont, 2000, p. 168-174).

Mitjà

«Mitja» (PM 1847, 8v).

Consta com a renom o nom de casa al carrer del Bruc del Mig.

Mitjans

«Mitjans» (Capb. 1726, 7r).

Cognom documentat al segle XVIII.

Mitjans, casa d'en

«a la casa dita d-en Mitjans, vuy d-en Monturiol» (Capb. 1726, 7v).

Mitra, la [lə 'mitrə]

A la regió de les Agulles, agulla de 1.097 m d'altitud que també rep, del col·lectiu dels escaladors, el nom de *agulla de l'Arbret*, per l'arbre que viu al cim (Barberà, 1997, p. 47).

«3- Roca anomenada la Mitra» (1790, R. i M.).

Moca, cova de

«y de alli devalla mes avant fins a una altra cova anomenada de Mocha y va per un torrent avall que alli es qui va del dit mas d-en Elies» (Capb. 1725, 5v).

Per la descripció, havia de ser a la Guàrdia, però no l'hem identificada.

Moia

«Mathei Moya mansi d-en Alies» (Capb. 1496, 4v); «Matheus Moya mansi d-en Elies termini loci de Brucho» (Capb. 1496, 6r); «lo Bruch (*etc.*) en Mollia» (Fog. 1497, 132r); «Mateu Moya» (Capb. 1611, 90v).

Cognom documentat als segles xv i xvii. El trobem amb la grafia *Moya* i, en el fogatge de 1497, escrit *Mollia*.

Moia, canyar d'en

«et partim ab lo canyar d-en Moya mansi d-en Alies» (Capb. 1496, 5v).

A l'actual can Vallès.

Moia, mas

«tot aquell mas Elias, alies Moya» (Capb. 1611, 90v); «d-en Joan Valles del mas Moya, alies d-en Alies» (Capb. 1642, 5v).

Mas del Bruc, a tocar del Collet Solà i de la Parròquia. Antigament era el *mas Elies (B) (supra)*. Quan el va comprar Mateu Moia (Capb. 1496, 6r) s'anomenà *mas Moia*. Anys més tard, quan passà a ser propietat de la família Vallès, al segle XVI, es va començar a anomenar *can Vallès (infra)*, i així fins a l'actualitat.

Moisès, cal

[ˈkaʎ muʝˈses] / [ˈka ɫə muʝˈsezə]

Nom d'una casa del carrer del Bruc del Mig, on també recollim el nom més antic de *cal Perisco (infra)*. L'origen, el trobem en el nom propi de *Moisès*, que alhora actua com a renom dels propietaris; també la feminització per a l'esposa, *la Moisesa*. En el padró municipal de 1847 consta una casa amb el mateix nom al carrer de la Parròquia.

«Moises» (PM 1847, 3r).

Moixerigues¹

[muʃəˈriʝəs]

Moixerigues⁵³ és una serra situada a l'est del nucli principal del Bruc, de 533,4 m d'altitud, que antigament estava cultivada, en la major part, amb vinyes i

53. Topònim també present a la població de Santa Maria de Palautordera, com a partida i com a nom de barri (Garcia-Pey, 2010, p. 218).

oliveres, i alguna part era bosc. Aquest nom ja el trobem documentat al segle XII, quan Guillem de Guàrdia dona una peça de terra al monestir de Montserrat, situada al torrent de Moixerigues (any 1154, Muntadas, 1871, p. 135). En documentem algunes de les peces de terra que han estat descrites en els capbreus i pergamins consultats. Trobem les formes *Moxerigues*, *Moxarigues* i *Moixarigues*.

El nom *Moixerigues* ha de ser un derivat de *moix*, *moixa*. *Moix*, en toponímia, ha de venir de la idea d'*aiguamoix*, *moixal*, «l'aigua que surt a gotes de terra o regalima per les roques» (OnCat, v, 300b23), cosa bastant plausible en una terra de llicorella; però també apuntem (no tan versemblant per les característiques del terreny) la possible relació amb *moixera*, l'arbre de l'espècie *Sorbus aria*, moixera vera o pomera borda *Moixa*, la 'fruiteta de la moixera, arbre bosquetà semblant a la servera' (OnCat, v, 727).

V. t. *Moixerigues, torrent de*.

«en lo lloch anomenat Moxerigues la qual es part y de pertinencies del mas Cortal», any 1383 (Capb. 1611, 116r), document que parla de l'acta de compra, fet en pergami l'any 1383, de la peça de terra situada a Moixerigues; «in dicta parrochia de Bruco in loco vocato Moxerigues» (Perg. CV4, 1408, 3); «Item est de pertinentis dicti mansi quedam petia terre vocata Moxerigues que terminatur ab oriente cum honoribus Mathei Moya» (Capb. 1496, 1r); «quedam alia petia terre nemorosa sita in termino dicti castris satis prope podium de Moxarigues prout terminatur ab oriente cum honoribus mansi Bernada» (Capb. 1496, 5r); «ab una pessa de terra herma de dit Joan Marques de pertinencies de dit mas Gausachs anomenada Moxarigues», any 1525 (Capb. 1611, 91r); «et a circio quandam petia terre nominata Moixarigues» (Capb. 1546, 21v); «serrali de Moixarigues» (Capb. 1546, 17v); «qui discorra de la serra de Moxarigues» (Capb. 1611, 91r); «de dit terme del Bruc anomenat Moxarigues» (Capb. 1642, 14v); «y contigua a la gleba de dit mas Elias anomenada Sola la qual afronta a sol ixent part ab una pessa de terra de Pau Riambau anomenada Moxarigues» (Capb. 1670, 31v); «y va per la serra que alli es anomenada de Moxarigues, alies del Sola» (Capb. 1670, 31v); «tota aquella altre pessa de terra part campa y part bosquina, de tinguda de quatre jornals de llauro de mulas poch mes o menos, situada en lo dit terme del Bruch, nomenada Moxarigues, la qual termina a sol ixent ab honors o gleba del mas Elies, alies Moya que posseheix Francesch Valles que fou de Jaume Valles» (Capb. 1726, 45v).

Moixerigues²

«en la partida de Moxarigues», any 1411 (Capb. 1611, 120v); «y devalla a la rasa que discorra de la partida dita de Moxarigues» (Capb. 1726, 45v).

Antiga partida de Moixerigues.

V. t. *Moixerigues*¹.

Moixerigues, el carrer de [əɫ kə're ðə muʃə'riγəs]
A la urbanització del Bruc Residencial.

Moixerigues, les basses de [ɫəz βə'setəs] /
[ɫəz βə'setəz ðə muʃə'riγəs]

Són dues bassetes naturals a banda i banda del camí que va de can Ferrers al Castell, a l'inici de Moixerigues.

V. t. *Moixerigues*¹.

Moixerigues, torrent de

«año 1177, el citado Guillermo de la Guardia dió una pieza de tierra en el termino del Bruch junto al torrente de Moxarigues», any 1154 (Muntadas, 1871, p. 135); «in dicta parrochia de Bruco in loco dicto la peça de Palau et terminatur ex una parte cum honore d-en Talla lo Ferro et ex alia cum torrente de Moxerigues» (Perg. CV6, 1410, 5-6).

V. t. *Moixerigues*¹.

Moixona

«et a circio cum quadam petia [terre] d-en Rianbau vocata la Moxona» (Capb. 1496, 1r); «quedam alia petia terre ex olivariis plantata sita in termino dicti castri loco vocato la Moxona» (Capb. 1496, 7v); «iuxta et satis prope la Rovira d-en Bernada vocatam la Moixona» (Capb. 1546, 38v); «nominata Moixona» (Capb. 1546, 89r); «anomenada la Moxona que antigament fonch d-en Fartas la qual termena a sol ixent ab una altra pessa de terra de Joan Marques anomenada la Moxona» (Capb. 1611, 111r); «anomenada la Moxona» (Capb. 1670, 1v); «lo oliva dit de la Moyxona» (Inv. 1703, 2v); «ab honors d-Antoni Domech nomenats la Moxona» (Capb. 1726, 14v).

Amb el nom *Moixona* trobem documentades, en els capbreus consultats, vàries peces de terra de diferents propietaris, totes situades a l'entorn de la serra de Moixerigues. N'hem recollit alguns dels extractes. Aquesta peça servia de referència per a d'altres que portaven noms com: *la peça prop la Moixona, el Pla de la Moixona, el sòl del Pla de la Moixona, el cap del Pla de la Moixona...* Ja ningú no recorda el nom, però per les descripcions podem dir que estava a la zona de Moixerigues on es cultivaven majoritàriament olivers i vinya. I, com *Moixerigues*, el nom *Moixona* ha de ser un derivat de *moix, moixa* (OnCat, v, 300b23).

V. t. *Moixerigues*¹.

Moixona, la peça prop la

V. t. *Moixerigues*¹; *Moixona, la*.

«Item habet et possidet quandam aliam petiolam terre campam cum aliquibus olivariis sitam in termino dicti castris iuxta et satis prope de la Moxona» (Capb. 1496, 14r).

Moixona sobre el Pampaló, la

«affrontando in quadam petia terre vocata la Moixona sobre lo Pampalo» (Capb. 1546, 10r); «y a tremuntana dexant lo dit torrent affronta ab una pessa de dit confessant anomenada la Moxona sobre lo Panpalo» (Capb. 1642, 13v); «ab una pessa de dit Pau Riambau anomenada la Moxona sobre lo Panpalo» (Capb. 1670, 5r).

Antiga peça de terra de la serra de Moixerigues; la seva situació la trobem descrita en relació amb el *mas Pampaló*. La documentem amb les formes *Moixona* i *Moxona*.

V. t. *Moixerigues*¹; *Moixona, la*.

Molella, casa de la

«Antonii Soteris domus de la Molella» (Capb. 1546, 61r); «dels pubills de Antoni Soteris de la casa de la Molella, terme de Castellolí» (Capb. 1611, 88v).

Aquesta casa està situada sobre un turonet o molella que li donaria el nom; destaca des de lluny, a tocar del Bruc, però ja al terme de Castellolí. Actualment, es coneix amb el llinatge dels antics propietaris, *can Soteris* (*infra*); el 1546 ja trobem documentat en els extractes un Antoni Soteris, propietari de la casa.

Molella, la

A tocar del Bruc, però dins el terme de Castellolí, és una petita mola de 450,6 m d'altitud en la qual es troba can Soteris. El sufix *-ella* ens aporta una valoració de petitesa al substantiu *mola*.

«et terminatur sicuti singles vadit usque ad Molella», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101); «et partim ab lo single de la Molella» (Capb. 1496, 28r); «qui discorra de la Molella, anomenada lo Comallach» (Capb. 1642, 44v); «que discorra de la Molella» (Capb. 1670, 58v).

Molí del Bisbal

«heredad situada en el molí del Bisbal» (C. 902, Ami. 46, 1853).

Era una peça de terra amb cultius de cereals, regadiu i part de bosc. A la vall de Marganell, just a tocar del terme de Marganell.

Monestir, el carrer del [əɫ kə're ðəɫ munəs'ti]
A la urbanització del Bruc Residencial.

Monestir de Montserrat, camí del

«prout terminatur cum camino generali quo itur ad monasterium Beate Marie de Monteserrato» (Capb. 1496, 3r).

Monestir de Montserrat a Calaf, camí del

«seguint unes fites alli posades al camí qui va del monestir de Montserrat a la vila de Calaf» (Capb. 1642, 16r).

Monestir de Montserrat a Igualada, camí del

«et a circio cum camino publico quo recedente a monasterio Beate Marie de Monteserrato itur recta via ad villam Aqualate» (Capb. 1496, 24r).

Monistrol, el carrer de [əɫ kə're ðə munis'trəɫ]
A la urbanització del Montserrat Parc.

Montconill

«Ramon Muncunill Morera (*etc.*) natural de Mayans y vecino de Sant Pablo de la Guardia» (NT 1879, 2, 17).

Cognom documentat al segle XIX que donarà lloc al nom de casa *Montcunill*; més tard, se simplificarà amb el que és el nom actual de *can Conill*.

Montconill, cal

A la Guàrdia, a tocar del camí de Maians. Actualment es coneix per *can Conill* (*supra*).

«can Montcunill» (Ll. rec. 1850, 3).

Montestac

V. *Matastac*.

«totum illud legatum de ipsis Olivariis quam Arnaldus de Montestach sibi feci in termino de Guardia», any 1227 (Ribas, 1990, p. 97); «et a circio cum podio de Muntferran» (Capb. 1496, 24v); «lo torrent pregon qui discorra del puig de Monferran» (Capb. 1642, 21r); «puig de Monferran» (Capb. 1670, 66v).

Montferran, puig de

Puig de 842 m d'altitud, situat sobre de can Maçana. El trobem amb les formes *Muntferran* i *Monferran*. També conegut com a *Castellferran* (*supra*).

Montferran, torrent de

«a meridie cum torrente de Montferran» (Capb. 1496, 26v); «aygua vessant fins al torrent anomenat de Monferran» (Capb. 1642, 21r); «fins al torrent anomenat de Munferran» (Capb. 1670, 66v).

Actualment anomenat *el torrent de l'Illa* (*supra*). El trobem amb les formes *Montferran*, *Monferran* i *Munferran*.

Montgròs, el

[əɫ ˌmoŋ ˈgrɔs]

Cim emblemàtic de 1.133 m d'altitud del massís de Montserrat, fàcilment identificable gràcies al seu nom tan gràfic. Les vistes des del cim són excepcionals.

Montoriol

«Montoriol» (Ll. B. 1690, 2); «ab honors del dit Francisco Montoriol y Castell» (Capb. 1726, 23r).

Cognom documentat als segles XVII i XVIII.

Montpeità

«Monpeità» (PM 1847, 4r).

Nom de casa que consta a la Plaça.

Montpeità, vinya de

«la vinya de Montpaità» (C. 830, 1942, 195).

Estava a prop del camí de can Guixà, a ponent.

Montserrat, ca la

[ˈka ɫə munsəˈrat]

Al carrer del Bruc de Baix, és una casa i botiga de queviures. Antigament se la coneixia pel nom i cognom del cap de família, *cal Jaume Termes* (*supra*), però en obrir la botiga, la mestressa va posar-li el seu nom, que és tal com se la coneix ara.

Montserrat, el carrer de¹

[əɫ kəˈre munsəˈrat]

Al nucli del poble.

Montserrat, el carrer de² [əɫ kə're munsə'rat]

A la urbanització del Bruc Residencial.

Montserrat, la muntanya de [lə mun'tanjə ðə munsə'rat]

Massís muntanyós situat a cavall de les comarques de l'Anoia, el Bages i el Baix Llobregat. Aquest és un nom clarament descriptiu que no posa en dubte la seva etimologia: pròpiament muntanya serrada, per la forma de les penyes esqueixades de la famosa muntanya (OnCat, vi, 383a37). El seu punt més alt el trobem al cim de Sant Jeroni, de 1.236 m d'altitud.

V. t. *Muntanya, la*.

«per ipsas pennas de Montesserrato», any 933 (Ribas, 1990, p. 65); «est nuncupatus Monserratus», any 945 (Ribas, 1990, p. 66); «in monte que vocant Mons obserrato», any 950 (Ribas, 1990, p. 68); «Sancta Maria de Monte Serrato et tibi Oliva Episcopus emptores», any 1036 (Albareda, 1945, p. 159).

Montserrat, via pública que va a les Muntanyes de

«et alia cum via publica, qua itur ad montaneas Montiserrati» (Perg. CV12, 1429, 3).

Montserrat Parc, el [əɫ munsə'rap'park]

Urbanització situada a la Guàrdia, al costat de l'antiga carretera nacional, N-IIz; la seva entrada la trobem al pla dels Arbres.

Mora ['mɔrə]

«Mora» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Moren, coma de

«y travessa lo torrent que alli es de baix sobre lo cami qui va de un single anomenat de la Arna al dit mas de Cap de Pos y a la coma de Moren» (Capb. 1725, 6v).

Moreneta, l'avinguda de la [ləβinj'guðə ðə lə murə'netə]

A la urbanització del Bruc Residencial.

Morera

«Filla de Magi Morera mori a casa lo Sola de la Vall» (LO1, 1681, 90); «More-ra» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles xvii i xx.

Morera, la [lə mu 'rerə]

És un mas de la Guàrdia que trobem anomenat per primer cop en el capbreu de 1496, en la confessió de Jaume Figuera de la Guàrdia, aquí, qualificat de rònc i deshabitat, i incorporat al mas Figuera. Actualment, està habitat i perfectament rehabilitat des de fa anys; hermètic, darrere el mur de tancament de protecció circumdant. Va tenir annexionats altres masos pertanyents a la mateixa finca, dels quals hem recollit els noms de *cal Cabreta*, *cal Patxó* i *cal Mateo*.

«cum manso Morera diruto et deshabitato» (Capb. 1496, 25v); «mansi de la Morera quem possidet Barptolomeus Figuera mansi de Comdals» (Capb. 1546G, 22v); «ab les honors del mas de la Morera», any 1575 (Capb. 1611, 150r); «a migdia ab la honor del mas anomenat la Morera» (Capb. 1642, 3v); «lo mas Morera» (Capb. 1725, 1v); «la Morera y altra estada» (Ll. rec. 1850, 2).

Morera, la font de la [lə 'fɔn də lə mu 'rerə]

A la mateixa finca de la Morera, però a tocar de cal Ramon; per això, a vegades se l'anomena *la font de cal Ramon*. Actualment, seca.

«ad fontem vulgo dictum de la Morera» (Capb. 1546G, 16v); «a la font anomenada de la Morera» (Capb. 1611, 153r); «y va per lo dit torrent fins a la font anomenada de la Morera» (Capb. 1642, 17r).

Morera, les casetes de la

«Casetas de la Morera» (C. 830, 1942, 24).

A la Guàrdia, al costat de la Morera, havien de ser les casetes annexionades a la casa.

V. t. *Morera, la*.

Morera, torrent de la

«fins al torrent dit de la Morera» (Capb. 1642, 3v).

Ha de ser el torrent dit actualment *de l'Espinac*. El trobem citat en la confessió de Joan Vicens Oller, pagès del mas Rovira del terme del Castell de la Guàrdia (Capb. 1642, 3v-4r).

Moro, el [əɫ 'mɔru]

Agulla situada al massís de Montserrat que servia d'orientació horària als pagesos que treballaven per la zona de la Devesa. Marcava el migdia.⁵⁴ Batejada pels

54. Vegeu la nota 26.

escaladors com *el Sabre* o *el Botxí*. La trobem senyalitzada en els dibuixos de Remart i Montaña (1790, R. i M.).

«acaba la muntanya de montserrat ab la ultima roca de las agulles, o siga la roca del Moro» (Ll. rec. 1869, 3).

Moro, puig del

«al pujol de puig de Moro» (Capb. 1546G, 36v); «anomenat de puig de Moro» (Capb. 1611, 148v); «ab un collet anomenat lo puig de Moro e de alli torna a la primera afrontacio de sol ixent de los dits dos masos Roca y Altimir» (Capb. 1642, 46r); «y de alli va al pujol anomenat puig del Moro» (Capb. 1725, 18r).

Probablement, segons les descripcions consultades, aquest era el nom amb el qual també es coneixia el Castellferran.

V. t. *Castellferran*.

Morú, el forn

[əɫ 'for mu'ru]

Forn de terrissa d'estil morú de can Marquès. Al sud-est del terme, a tocar de la masia, dins la finca. Durant uns anys, després de la Guerra, Josep Jorba Pasqual el va mantenir en actiu; després ja no ha funcionat més. El trobem senyalitzat com a «Bòbila Jorba» en el mapa de Ramon de Semir (1949, R. S.). Actualment està molt malmès.

V. t. *Teules, forn de les*.

Moset

«Pau Moset, fadri, pages habitant en casa Jorba de la Roca» (LO1, 1718, 176).

Cognom documentat al segle XVIII.

Mossarro

«Guixa Jose, Musarro» (C. 906, Ll. fis. 140, 1861-1895).

Àlies.

Mossarro, cal¹ (B)

['kaɫ mu'saru]

Al carrer del Bruc de Dalt.

Mossarro, cal² (G)

['kaɫ mu'saru]

Casa de la Guàrdia, a la vall de Marganell.

«cal Mosarro» (1921, M. P. B.).

Mostatxet, cal [ˈkaʎ mustəˈtʃet]

Renom i casa del carrer del Bruc del Mig. L'esposa és la Mostatxeta.

Mostatxo, cal [ˈkaʎ musˈtatʃu]

Renom i nom d'una casa del carrer del Bruc de Dalt.

«Mustachu» (PM 1847-1848).

Muçons, casa de na

«Item habet et possidet quandam petiam terre vocatam lo Ferreginal d-en Far-tas cum domibus vocatis de na Muçons» (Capb. 1496, 12r); «una pessa de ter-ra campa on eren construhides unes cases anomenades de na Muçons» (Capb. 1611, 118v); «que te y posseheix una pessa de terra campa ahon antigament eren construïdas unas casas anomenades de na Muçons» (Capb. 1670, 36v).

Casa que trobem declarada, conjuntament amb un farraginal i un corral, en la confessió de 1496 de Jaume Domènec. Estava situada prop del camí del Quer-rubí (Capb. 1496, 12r).

Muntaner [muntəˈne]

Cognom documentat als segles XIX i XX.

«Pere Montané, tragner y natural de Masquefa» (Ll. B., 1819, 3); «Montaner» (PM 1847, 3v); «Muntaner» (C. 825, 1936).

Muntanya

«Gabrielis Muntanya et Jacobum Muntanya, eius filium, oriundos dicte par-rochie de Brucho», any 1488 (Capb. 1496, 18r); «Franciscum Muntanya et An-tonium Muntanya fratres filios Francisci Muntanya quondam» (Capb. 1546, 13r).

Cognom documentat als segles XV i XVI.

Muntanya, la [lə munˈtaɲə]

Fa referència al massís muntanyós de Montserrat, que forma límit entre les comarques de l'Anoia, el Bages i el Baix Llobregat. Al sud-est del terme del Bruc. Sovint, per a la gent de l'entorn, aquest massís tan integrat al paisatge del Bruc és anomenat *la Muntanya*; el genèric és prou revelador per passar a ser l'específic.

V. t. *Montserrat, la muntanya de*.

Muntanya, la peça de la

«Item est de pertinentis dicti mansi quedam alia petia terre bosquina que est extra dicta gleva loco vocato la Muntanya» (Capb. 1496, 6r); «aliam petiam terre bosquinam que est extra dictam glebam loco vocato la Muntanya» (Capb. 1546, 18v); «ab oriente in tenedone Francisci Vellers, mansi d'en Elias que antiquitus fuit Mathei Moya nominata la Montanya, alies la Planosa d-en Moia» (Capb. 1546, 38r).

Peça de terra situada a tocar de la muntanya de Montserrat, al sud-est del terme. L'any 1496 pertanyia a Mateu Moia, del mas Elies, actual can Vallès. Més tard, en el capbreu de 1546, la trobem anomenada amb l'àlies de *la Planosa d'en Moia*. Bé podria ser part de les Planetes.

Muntanya, mas

«dels dits masos anomenats Pallam, Squerit y de Montaña», any 1446 (Capb. 1611, 144r); «duos mansos adiunctos siue ad unum fochum reductos (*etc.*) vocatum dels Squerits et alterum vocatum de la Muntanya» (Capb. 1496, 2v); «mansus de la Muntanya» (Capb. 1546, 13r); «ab les honors del mas Muntanya que posseheix lo dit Berthomeu Ferrer» (Capb. 1611, 90v); «y a tremuntana ab les honors del mas Muntanya que posseheix lo dit Jaume Ferrer que fonch de Barthomeu Ferrer» (Capb. 1642, 30v); «coba y ruina del mas Muntaña» (1790, R. i M.).

Estava a tocar dels Pallers de la muntanya de Montserrat i era contigu al mas dels Esquerits. Aquests dos masos es descriuen reduïts a un sol foc en el capbreu de 1496, en la confessió d'Antoni Planes. Actualment, sabem de la seva localització aproximada per les descripcions dels capbreus consultats i pels dibuixos de Remart i Muntaña, de l'any 1790, en què podem veure assenyalades la cova i les ruïnes del mas Muntanya. Trobem les formes *Montaña*, *Muntanya* i *Muntaña*.

Murciano, cal

[ˈkaɫ murˈsjanu]

Casa del carrer de Santa Teresa. Nom castellanitzat que indica l'origen de l'habitador de la casa. També coneguda com a *cal Pinyonaire* (*infra*).

Nacra de les Voltes, cal

[ˈkaɫ ˈnakrə ðə ˈtəz ˈβoɫtəs]

Casa del carrer de la Parròquia, ja dins la Plaça. Era el renom dels que havien estat masovers a la casa de les Voltes, o can Domènec.

Naps de Baix, la coma dels

[tə ˈkomə ðəɫz ˈnabz ðə ˈβaʃ]

Al massís de Montserrat.

«coma de Baix» (1790, R. i M.); «coma dels Naps de Baix» (1909, J. C.).

Naps de Dalt, la coma dels [tə 'komə ðəltz 'nabz ðə 'ðal]

Al massís de Montserrat.

«coma dels Naps de Dal» (1790, R. i M.); «coma dels Naps de Dalt» (1909, J. C.).

Nasi de Sant Simeó, cal

«c. Nasi» (Ll. rec. 1850, 3).

Antic mas de la Guàrdia, que estava situat a prop de la capella de Sant Simeó. Com altres masos de la zona se'ls adjuntava el complement *Sant Simeó* i així se'ls podia diferenciar d'altres masos amb noms homònims. *Nasi* és truncació de *Ignasi*. Actualment, en ruïnes.

Nativitat Yarza, el carrer de [ət kə're ðə nətɪβi'ðad 'jarsə]

Al nucli del Bruc. El nom d'aquest carrer, posat l'any 2018, ret homenatge a aquesta mestra nascuda a Valladolid, que va guanyar les eleccions municipals a Bellprat i es va convertir en la primera alcaldessa elegida per sufragi universal a Catalunya i a l'Estat espanyol; era l'any 1934.

Negret, cal ['kaɫ nə'ɣret]

Al carrer de la Parròquia. Nom que descriu el color morè de la pell. Les filles, de retruc, eren anomenades *les Negretes*.

Negretes, ca les

Casa del carrer del Bruc de Baix.

Nen¹

«Nen» (PM 1847, 9v).

Nom de casa que consta al carrer del Bruc del Mig.

Nen²

«Esteve Jose (a) Nen» (C. 906, Ll. fis. 117, 1861-1895).

Àlies.

Noguer, mas

«año 1240, Arnaldo Carrarió dió el mas Noguer en el termino del Bruch, con los juroz etc. y 34 sueldos anuales» (Muntadas, 1871, p. 139).

El mas Noguer, el trobem documentat l'any 1240, quan Arnaldo Carrarió en fa donació al monestir de Montserrat. No se'n coneixen vestigis.

Noguera

«del Bruch (*etc.*) Mossen Bernat Noguera, vicari» (Fog. 1553, 189v).

Cognom documentat al segle XVI.

Noguerets, els

Partida. A la Guàrdia, a ca n'Oller.

Noi de l'Ampon, cal

[ˈkaɫ ˈnoj ðə ɫəmˈpon] / [ˈkaɫ ˈnoj]

Consta al carrer del Bruc de Dalt. Ara, al seu lloc, hi ha dues cases.

V. t. *Alapon*; *Ampon l'*.

«Noy de Lampon» (PM 1847, 10r); «Aquella casa que posee en el pueblo del Bruch y calle dels Hostals que linda a O. Y M. con Vivente Creus a P. con Mateo N. conocido por Noy del Ampon» (Ll. 115, 1862, 132).

Noio, cal

[ˈkaɫ ˈnojʊ]

Casa del carrer del Bruc del Mig. El renom *Noio* va sorgir per tal d'aportar un sentit apreciatiu al designat. Després, el renom va passar a fer referència a la casa i actualment és un restaurant. Antigament, aquesta casa s'havia conegut com a *cal Soldat* (*infra*).

Nova d'en Rovira, vinya

«a ponent ab la viña anomenada la Nova d-en Rovira» (CON 1727, 4r).

Nova del Moro, font

«Font Nova del Moro» (1909, J. C.).

Font al peu de l'agulla del Moro, a les Agulles. Probablement perduda.

Obac, mas de l'

«et alia parte cum honoribus mansi del Ubach» (Capb. 1496, 25r); «mansi Ubach» (Capb. 1546G, 7r); «que tenen y posseheixen tot aquell altre mas dirruit y desabitat anomenat lo mas Ubach ab totes ses terres honors *et cetera* situat en dit terme de la Guardia y als sobredits masos de la Pruna y del Sola unit e, incorporat e, termena lo dit mas a sol hixent ab les honors del sobredit mas de la Anglada Vella» (Capb. 1611, 160r); «tot aquell altre mas dirruit y desabitat anomenat lo mas Ubach» (Capb. 1645, 18v); «ab honors del mas Ubach» (Capb. 1725, 22r); «tot aquell altre mas dirruit y desabitat anomenat lo mas Ubach ab totes sas terras honors y possessions, situat en lo dit terme de la Guardia y als sobredits masos de la Pruna y d-en Solà unit, agragat e incorporat» (Capb. 1725, 22v).

Antic mas de la Guàrdia, declarat, en la confessió de Gaspar March de la Guàrdia, al segle XVI, derruït i deshabitat (Capb. 1546G, 6v). Desconeixem la seva localització, tot i que per les descripcions el podem situar a prop del mas Solà, el mas Pruna i el mas de l'Anglada Vella. El trobem amb les grafies *Ubach* i *Ubac*.

Obaga¹

«un tros de terra bosquina dita la Ubaga, situada al Gombau, a la montanya de Fembra Morta» (T. Ll. 1615, 111v).

Obaga²

«una pieza de tierra de sesenta jornales de cabar sita al termino del Bruch y partida llamada Ubaga que linda a O. con Agustin Rovira labrador a M. P. y N. con Pablo Jorba labrador» (Ll. 116, 1852, 18).

Obaga³

Partida. A la Guàrdia, a prop de ca n'Oller.

Obaga, bosc de l'

«Bosch de la Ubaga» (C. 902, Ll. fis. 1845).

Bosc de Fembra Morta, a prop de can Mata.

Obaga, torrent de l'

«qui discorra del torrent de la Ubaga» (Capb. 1642, 48r).

A la Guàrdia. Per la descripció podria ser el torrent de l'Obaga de l'Elies.

Obaga davant la Casa, vinya de l'

«Salvador Reventós, vinya de l'Obaga de frente casa Ollé» (FCF 1929).

Estava a ca n'Oller, al sector de Fembra Morta i Roques Blanques. Actualment tot és bosc.

Obaga de Can Vallès, l'

«la Ubaga de can Valles» (C. 830, 1942, 222).

Peça de terra plantada amb vinya i part erma.

Obaga de l'Elies, l'

[tu'βayə ðə lə'liəs]

Zona muntanyosa i obaga que va fins al torrent de la Font del Cingle, a la Guàrdia, i que arriba fins a les cases del raval de la Barceloneta. Part d'aquesta obaga estava cultivada de sembrat i d'ametllers.

Obaga del Patam, l'

A la Guàrdia, al costat del camí de Maians, a prop de cal Carlos.

Obagues d'en Bisbal, les

Peça de terra, descrita a prop de les oliveres de coma Juliana, a la vall de Marganell, just a tocar del terme de Marganell.

«et partim ab les Ubagues d'en Bisbal» (Capb. 1546G, 2r); «y part ab las Ubagas de dit Olaguer Bisbal» (Capb. 1725, 10v).

Obra del Simó, l'

['təβrə ðət si' mo]

És un antic corral de bens a can Solà de la Roca. El nom fa referència a la persona que el va construir. Antigament era amb la teulada a una aigua, però se'n va ensorrar una part i, en restaurar-la, la van refer a doble vessant, tal com la podem veure ara. Ja no s'utilitza com a corral.

Olan, mas de l'

«año 1227, D. Alberto de la Guardia y D. Berenguer su hijo, dieron la masia mas del Olan en el termino del Bruch con la decima de los frutos, juros y pertinencias» (Muntadas, 1871, p. 138).

El mas de l'Olan el trobem documentat l'any 1227, quan els senyors de la Guàrdia en fan donació al monestir de Montserrat. No se'n coneixen vestigis.

Oleguer, mas

«a meridie cum honoribus mansi Aulaguers o Serrio termini castri de Collbató» (Capb. 1496, 18r); «ab occident cum torrente qui discurrit de manso Auleguer» (Capb. 1496, 20r); «ab les honors o gleba del mas Auleguer que posseheix Salvador Dalmases del terme de Collbato [...] ab les dites honors o gleba del dit mas Auleguers o d'en Dalmases del dit terme de Collbato» (Capb. 1642, 22v); «tot aquell mas anomenat Dalmases, antigament dit lo mas Auleguer» (Capb. 1642, 49r).

Al terme de Collbató, a la urbanització can Dalmases. Al segle xv era propietat de Salvador Dalmases, però se seguia anomenant *mas Oleguer*; més antigament era el mas Sarrió, llinatge dels antics propietaris, segons consta en la con-

fessió de Salvador Dalmases i Bàrbara, la seva esposa (any 1353, Capb. 1496, 18r). Trobem les formes *Auleguer* i *Auleguers*.

V. t. *Sarrió, mas*.

Olesa, el carrer d' [əɫ kə're ðu'lezə]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Olivar, ca l' ['ka ɫuɫi'βa]

Al carrer de Santa Maria.

Olivar, l'

«lo Olivar, alies lo Pla de Chari» (Capb. 1546, 19v); «anomenat lo Olivar, alies lo Pla de Chari, situat en lo dit terme del Bruch» (Capb. 1611, 93r); «ab honors de Joan Pau Jorba que foren de Jaume Joan Jorba y antes de Francesch Elies nomenats lo Olivar, alies lo Pla de Chari» (Capb. 1726, 48r).

Peça de terra d'oliveres situada a prop del torrent de l'antic mas Rafart. També s'anomenava *el Pla de Cari* (*infra*).

Olivar d'en Bernada, l'

«lo Olivar del mas Bernada» (Capb. 1611, 11r); «lo Olivar d-en Bernada» (Capb. 1611, 94v).

Olivar del Fonso

«Olivar del Fonso» (C. 830, 1942, 31).

Partida o peça de terra d'oliveres que limitava antigament amb terres de Pau Pedrosa de can Jorba. Al clot del Tambor.

Olivar del Pla

«sita al termino del Bruch y partida del Olivar del Pla» (Ll. 116, 1862, 172).

Partida.

Oliver

«Francesch Oliver», any 1611 (Capb. 1725, 20r); «Isidro Oliver pages de la vall de Marganell» (Capb. 1725, 19v).

Cognom documentat als segles xvii i xviii.

Olivera Verda, el solà de l'

«lo sola de la Olivera Verda o la paceta» (Capb. 1670, 3r).

El mot *peceta*, trobat amb la forma *paceta*, és el diminutiu de *peça*. *Olivera Verda* pot fer referència al tipus d'olivera de la zona, la verdal, o olivera vera, que és com s'anomena actualment aquesta varietat.

Oliveres, la coma de les

«anomenat la coma de les Oliveres» (Capb. 1670, 17v); «nomenats la coma de las Oliveras, fitas y una margenada mitjansant y part ab la dita Vinya Nova de Montserrat y antes de dit Jaume Joan Jorba, nomenada la coma del mas Claramunt» (Capb. 1726, 45r).

Coma plantada d'oliveres a prop de la Vinya Nova i de la peça dels Pujolets.

Oliveres, mas d'

«cum mansi de Oliveres» (Capb. 1496, 27v); «ab los dits masos de Oliveres y de Spatzenes», any 1575 (Capb. 1611, 150r); «e, lo dit mas de la Rovira ab los masos d'Oliveres y Spatzenes» (Capb. 1642, 4r); «juntament ab los masos de Oliveras y Espatzenas al dit mas Rovira units y incorporats» (Capb. 1725, 8r).

Antic mas de la Guàrdia que trobem documentat des del segle xv fins al XVIII; estava incorporat al mas Rovira, actual ca n'Oller de la Guàrdia.

Oliveres d'en Teixidor, les

«loco vocato les Oliveres d-en Teixidor» (Capb. 1496, 7v); «cum honoribus Joannis Jorba, mansi Vendrell, vocatam la Pesseta, alies la rengla de les Oliveres d-en Teixidor» (Perg. 1575, CV16, 34-35); «la rengla del castell de les Oliveres d-en Teixidor, alies d-en Canyet» (Capb. 1642, 14r); «part ab les honors de Jaume Joan Jorba del mas Vendrell anomenada la Pesseta, alies la rengla de les Oliveres d-en Teixidor» (Capb. 1670, 32v); «dita la rengla de les Oliveres d-en Teixidor, alies d-en Canyet» (Capb. 1726, 16r); «la qual termena a sol ixent ab honors de Joan Pau Jorba del mas Vendrell la Pesseta, alies la rengla de las Oliveras d-en Teixidor» (Capb. 1726, 47v).

Peça de terra situada a prop del torrent de la Coma de Migjorn. La trobem citada des del segle xv. En el capbreu de 1496, Pere Riambau, del mas Cortal, la declara fora la seva gleba i a prop del torrent de la Coma de Migjorn (Capb. 1496, 7v). En el pergami de can Vallès de 1575, ja la trobem documentada com *la Peçeta*. I, segons llegim en el capbreu de 1642, en la confessió de Jaume Joan Jorba, del mas Vendrell, actual can Jorba, aquesta petita peça era d'un jornal de llaurar de mules i antigament pertanyia al mas Teixidor (Capb. 1642, 14r). S'anomena

també acompanyada del genèric *rengla*, nom que ens descriu la forma de la peça, *la rengla de les Oliveres d'en Teixidor*.

V. t. *Peceta, la*.

Oliveres d'Espluga Joan

«cum quadam petia terre dicti mansi Bisbal vocata de les Oliveres de Spluga Joan itinere quo ex dicto manso Martorell pergitur ad civitatem Minorize» (Capb. 1546G, 1v); «ab una pessa de terra de dit mas Bisbal anomenada las Oliveras de Espluga Joan» (Capb. 1725, 9r).

Peça de terra del mas Bisbal, probablement pertanyent al terme de Marganell.

Oliveres de Pedramini, la peça de les

«et vadit per ipsam viam avall conffrontando cum olivariis que fuerunt de Pedraminii» (Capb. 1546, 38r); «totam illam petiam terre bosquinam et aliquibus plantatam olivariis vocatam les Oliveres d-en Pedriminii, sitam in termino de Brucho loco votato prop lo Poeto de Cases Noves, continentem in se medium jornalem arationis» (Capb. 1546, 94r); «ab una pessa de terra de oliveres plantada d-en Jaume Marques anomenada la pessa de Pedramini que antigament fonch d-en Pedramini» (Capb. 1611, 94v); «y prop lo Poato de Cases Noves anomenada les Oliveres d-en Pedramini» (Capb. 1611, 130r); «anomenada les Oliveres de Pedramini» (Capb. 1670, 17r); «prop lo Poato de Casas Novas nomenada las Oliveras de Pedramini» (Capb. 1726, 44v); «a mitg dia ab una pessa de terra de Joan Pau Marques nomenada la pessa de Pedramini» (Capb. 1726, 48v).

La trobem descrita des del capbreu de 1546 com a peça de terra campa i part d'oliveres, de mig jornal de llaurar, a prop del torrent del Mas Rafart, i com a antiga pertinença de Pedramini. Recollim les formes *Pedramini* i *Pedrimini*.

Aquest antropònim, poc habitual, el trobem documentat en la confessió de Joan Pedramini, en el capbreu d'Esparreguera de l'any 1496, foli 50r: «Johannis Padramini fabri (*etc.*) popule Sparagarie». Com a antrotopònim, *Pedramini* seguirà apareixent en relació amb aquesta mateixa peça de terra, fins al segle XVIII. No hem trobat ningú que el recordi.

Oliveretes del Canyar, les

«las Oliveretes dites del canya de tinguda de sinch jornals, part oliveres y part no» (Inv. 1703, 3r).

Oller

[u'ʎe]

Cognom documentat ininterrompudament des del segle XIV fins a l'actualitat; és viu i amb bona continuïtat. El recollim amb les formes *Oller* i *Ollé*; també amb la forma *Ollera* per a la dona.

«Berenguerius Oller» (Perg. CV3a, 1357, 1); «Melxior Oller mansi d-en Rovira termini castri de la Guardia» (Capb. 1496, 26r); «la Guardia (*etc.*) Salvador Ollers» (Fog. 1553, 189v); «Magdalena Ollera» (LBO 1569, 17); «Joan Vicens Oller pages del mas Rovira del terme del castell de la Guardia» (Capb. 1642, 3v); «Pau Oller, pages del terme y parrochia de Santa Maria del Bruch» (Capb. 1726, 19v); «Joseph Oller de la Guardia» (LO2, 1765, 8r); «Ollé» (FCF 1783); «Francisco Oller, pagès y Rosa Soler conjugues, en la predita parròquia de la Guàrdia» (Ll. B., 1810, 5); «Joan Olle» (PM 1847, 5v); «Ollé» (C. 825, 1936).

Oller, ca n'; o, Oller dels Turons, ca n' ['ka nu 'ʎe] / ['ka nu 'ʎe ðəʎs tu 'rons]

Al sector de Fembra Morta i Roques Blanques. El trobem sempre escrit amb la forma *Ollé*, sense la *-r* final de mot. El determinant *dels Turons* és més modern, i probablement sorgeix per a diferenciar aquest mas de l'homònim de la Guàrdia.

Va funcionar com a casa de pagès des de l'any 1783, amb cinc generacions en ple funcionament agrícola, fins al 1984, que va canviar de propietaris i va ser reconvertida en una casa de turisme rural.

«ca n'Ollé» (FCF 1783); «Can Ollé» (PM 1847, 15v).

Oller de la Guàrdia, ca n'

['ka nu 'ʎe ðə tə 'ɣwarðjə]

Situat a la Guàrdia, antigament també era conegut com a *mas de Rovira*. Al segle XV ja trobem el cognom *Oller* associat al mas Rovira: «Melxior Oller mansi d-en Rovira termini castri de la Guardia» (Capb. 1496, 26r). També documentem la referència de mas Oller en un pergami de can Vallès de l'any 1405. Actualment es coneix per *ca n'Oller de la Guàrdia*, probablement per a diferenciar-lo de l'altre mas del Bruc, homònim, i del segle XVIII, situat al sector de Fembra Morta i Roques Blanques. Fa uns anys es va reconvertir en una casa de turisme rural.

V. t. *Rovira, mas de*.

«de pertinentis mansi vocati Oleri» (Perg. CV5, 1405, 3); «c. Ollé» (Ll. rec. 1850, 3).

Olot, el carrer d'

[əʎ kə're ðu'ʎət]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Oms, el carrer dels

[əʎ kə're ðəʎ'zoms]

Al nucli del poble.

Oncle, torrent de l'; o, Oncle Illa, torrent de l'

S'origina als peus del serrat de Guirló i baixa fins a confluïr al torrent de l'Illa. Nom que, sembla, procedeix de l'antropònim *Illa*.

Onze de Setembre, el carrer de l' [əɫ kə're ðə 'lonzə ðə sə'tembrə]

Al nucli del Bruc.

Oratori, l'

«los amos d'aquesta casa (can Tardà) alzaren un pedró a modo de fita en la qual hi feren una capelleta ab un retaule de rajola de València que figura la Verge de Montserrat» (Ll. rec. 1909, 13).

Era un petit oratori situat a la cruïlla de camins que va a can Tardà i a Maians; en queda tan sols el vestigi.

Orés

«Antoni Ores, treballador» (LO2, 1765, 16r).

Cognom documentat al segle XVIII.

Oriol

«Jaume Oriol, cardedor de espartenyas lo qual habitava en casa Mata dels Tribes» (LO1, 1726, 357).

Cognom documentat al segle XVIII.

Orpi

«Pere Joan Orpi pages habitant en la casa de la Morera» (LO1, 1685, 91).

Cognom documentat al segle XVII.

Orpina

«Maria Orpina viuda relictada de Jaume Orpina quondam, pages, lo dia de son obit habitant en lo terme y parroquia de Sant Pau de la Guàrdia, bisbat de Barcelona, emperò del terme de San salvador de Guardiola» (Capb. 1725, 11v).

Cognom documentat al segle XVIII.

Orriols

«Jaume Urriols y Francisca muller sua» (LO2, 1787, 157v); «Orriols» (PM 1847, 1v).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX. Trobem les formes *Urriols* i *Oriols*.

Otzet

«Valenti Otzet» (T. Ll. 1601, 60r).

Cognom documentat a la Guàrdia, al segle XVII.

Ouer, camp d'; o, Over, camp d'

«camp de Ouer qui fuerunt antiquitus Simeonis Elias, quondam» (Capb. 1546, 56r); «lo camp d-en Ouer», any 1575 (Capb. 1611, 125v); «anomenat camp de Ouer» (Capb. 1611, 106r); «ab altre honor de dit confessant camp de Over» (Capb. 1642, 1r); «situada en lo dit terme del Bruch anomenada lo camp de Ouer la qual es part y de pertinencias del mas Castellaro dirruhit y desabitat» (Capb. 1670, 43r); «ab les honors del dit Francesh Elias anomenat la pesa del camp de Over» (Capb. 1670, 56v).

Troblem el nom amb les formes *Ouer/Over*. Mantenim les dues possibilitats, ja que el nom no es recorda i difícilment podem saber quina forma és la més apropiada. El relacionem amb la peça anomenada *el camp Dauver*, que estava situada al mateix sector de la riera de la Cova de Ponç i que recollim en els capbreus dels segles XV i XVI. La descripció i les confrontacions hi coincideixen.

V. t. *Dauver, el camp*.

Padró

«Yo Joseph Padro y Maria Padrona y Cañellas» (CON 1727, 1v); «Ramon Padro pages habitant en cambrer en casa March de la Vall» (LO2, 1769, 17v).

Cognom documentat al segle XVIII. També es troba amb la forma femenina per a l'esposa de Josep Padró, Maria Padrona.

Pafallot, cova del

Sota la Torre Alta, a prop de can Maçana. Va servir d'amagatall durant la Guerra Civil, l'any 1938, a Jaume Ollé (any 1938, Ollé, 2016, p. 62). Era el renom d'un pagès.

Paisano del Paisanito, cal

['kaɫ pəj' sanu ðəɫ pəjsə' nitu]

Casa del carrer de la Parròquia. Nom castellanitzat.

Paisanito, cal

['kaɫ pəjsə' nitu]

Al carrer del Bruc del Mig. Nom castellanitzat.

Palau

«Ventura Palau» (PM 1847, 13v).

Cognom documentat al segle XIX.

Palau, el camí d'en

«part y part ab la honor de Jaume Ferrer anomenat lo camí d-en Palau» (Capb. 1642, 29r).

Podria referir-se al camí per a anar a la peça que pertanyia al mas Moia, o mas Elies, l'actual can Vallès, anomenada *de Palau* i que està àmpliament documentada, des del segle XV fins al XVIII. L'article *en* ens fa pensar en un possible antropònim, però no tenim prou dades per a poder-ho determinar.

Palau, la peça de

«Item quandam aliam petiam terre ol[veris] plantatam quam habemus et posidemus in dicta parrochia de Bruco in loco dicto la peça de Palau et terminatur ex una parte cum honore d-en Talla lo Ferro et ex alia cum via publica quaitur de loco de Collbato» (Perg. CV6, 1410, 5-6); «Item est de pertinentis dicti mansi quedam alia petia terre olivaris plantata sita in termino dicti castro loco vocato al Palau» (Capb. 1496, 6r); «loco vocato al Palau» (Capb. 1546, 19r); «de pertinencies del dit seu mas Elies, alies Moya anomenada al Palau» (Capb. 1611, 92r); «y part ab les honors de Jaume Valles del mas Moya, alies d-en Elies anomenat lo Palau, de oliveres plantat» (Capb. 1611, 130r); «anomenada al Palau la qual termena a sol ixent ab la gleba del mas Claramunt» (Capb. 1670, 32r); «ab honors de Francesch Valles que foren de Jaume Valles de pertinencies del mas Moya nomenats la pessa de Palau» (Capb. 1726, 43r).

Peça de terra plantada d'oliveres; estava al costat del camí que anava a Collbató. Pertanyia al mas Moia, després anomenat *Elies* i actualment, *can Vallès*.

Pallam, mas

«dels dits masos anomenats Pallam, Squerit y de Montaña», any 1446 (Capb. 1611, 144r); «manso Pallam dirruto» (Capb. 1496, 2v); «et a circio cum podio de Moxerigues mansi Pallam» (Capb. 1496, 11v); «ab altre mas anomenat Pallam dirruhít y desabitat y al dit seu mas Plana ja antigament ab totes ses terres honors y possessions unit e, incorporat» (Capb. 1611, 142r); «mijensants a sol ponent ab les honors o gleba del mas Pallam que posseheix Jaume Ferrer que fonch de Barthomeu Ferrer pages de dit lloch» (Capb. 1642, 35v); «unas fitas mitgensant los dits masos d-en Plana y Pallam» (Capb. 1670, 20v); «ab altre mas nomenat Palam dirruhít y desabitat» (Capb. 1726, 28r); «del mas Palam unit al mas Plana» (Capb. 1726, 29v).

En el capbreu de 1496, Antoni Planes ja el declara derruït i deshabitat, unit als masos dels Esquerits i Muntanya. Trobem les formes *Pallam* i *Palam*.

Pallerols

«Raymunda Payarols habitant en la casa Vella muller de Francisco Payarols pastor de Montserrat» (LO2, 1770, 22v).

Cognom documentat al segle XVIII. Trobem la forma *Payarols*.

Pallers, el camí dels

[əɫ kə'mi ðəɫs pə'les] /
[əɫ kə'mi ðəɫs pə'jes]

En el mapa de Joan Cabeza, l'inici del camí està representat al carrer del Bruc de Dalt. És un camí molt concorregut. Des de la Plana Llarga se segueix cap al torrent de la Diablera; després, cal agafar la drecera de la dreta, vers el Refugi de Vicenç Barbé i, després d'una bona pujada, el camí s'enfila força, s'arriba a l'Era dels Pallers i al corriol que ens porta al peu dels Pallers.

Pallers, el torrent dels

[əɫ tu'ren ðəɫs pə'les] /
[əɫ tu'ren ðəɫs pə'jes]

S'origina a partir del torrent dels Cirerers, al peu dels Pallers, segueix cap al Vermell del Xincarró i, al serrat de les Arnes, dona lloc al torrent del Porquer.

Pallers, els

[əɫs pə'les] / [əɫs pə'jes]

Els trobem documentats com els *Pallers de Muntanya*. És un cingle de roques, molt emblemàtiques per a la gent del territori, situat al vessant de ponent del massís de Montserrat. Des de temps ben antic són anomenades *els Pallers* per la seva semblança als antics pallers dels masos, i aquesta forma tan característica troba el seu origen en una llegenda d'arrel tradicional.⁵⁵

Amb la mirada posada en l'excursionisme i l'escalada, especialment, Ramon de Semir, l'any 1949, els va enumerar amb xifres que van del 3 al 9; posteriorment, rebrien noms més específics.

El complement *de Muntanya* podria fer referència a l'entorn muntanyós en el qual es troba aquesta serra, però també a l'antic mas Muntanya que sabem que estava situat en aquesta zona.

Troblem les formes *Payes*, *Pallers* i *Payers*.

55. Segons la llegenda, els Pallers «són el resultat d'una malifeta realitzada per una família de gegants anomenats els Regira-rocs, forts i audaçs que esporuguien els veïns amb llurs generals lladrocinis» («Els Pallers de tot l'any», a *Folklore montserratí: Tradicions, prodigis, llegendària*, 1971, p. 80).

«ab lo qual mas Montanya ab la gleba o, pessa de terra a hon esta construit termene a sol hixent ab lo peu de la montanya de Montserrat m[...] una collada de roques que allí es, anomenades los Payes de M[untanya]» (Capb. 1611, 144v); «ab les honors de dit confessant que abaix manifestava una collada de roques que alli es, anomenades los Pallers de Montanya» (Capb. 1642, 9v); «lo qual mas Montanya ab la gleva o pessa de terra ahont esta construhit termena a sol ixent ab lo peu de la montanya de Montserrat una collada de rocas que alli es anomenada los Payes de Montanya mitgensant a mig serra part ab les honors del mas Rafart que posseheix Antoni Domenech» (Capb. 1670, 23r); «una collada de rocas que alli es nomenada los Payers de la Montanya» (Capb. 1726, 30r).

Palletes, cal [ˈkaɫ pəˈɫetəs] / [ˈkaɫ pəˈjetəs]

Masia de la Guàrdia, a prop de cal Mensa. Antigament formava part de la finca d'aquest mas.

«cal Palletes» (Ll. rec. 1850, 3).

Palletes, el [əɫ pəˈɫetəs] / [əɫ pəˈjetəs]

Renom dels antics habitants de cal Palletes. El nom ens remet a l'ofici de vendre palla, llenya...

Paloma [pəˈlomə]

Cognom documentat als segles XVII (amb referència del segle XIV), XVIII, XIX i XX.

«Romeu de Paloma de la parrochia del Bruch», any 1395 (Capb. 1611, 134v); «Jaume Paloma y Balaguer» (Capb. 1726, 20v); «Llorens Paloma» (PM 1847, 1r); «Paloma» (C. 825, 1936).

Palomera, el camí de la [əɫ kəˈmi ðə lə pəluˈmerə]

Camí que trobem documentat des del segle XIII. Actualment, és un camí estret que surt de la plana de la Fonollosa i s'enfila muntanya amunt fins a la Palomera. Antigament era utilitzat pels pagesos de la zona que aprofitaven els recursos de la muntanya. Tanmateix, és probable que abans seguís un altre recorregut; en el capbreu del segle XVI, la descripció el situa prop de Vilaclara, fet que ens ho fa pensar.

«in cacuminum de Palomaria», any 1230 (Ribas, 1990, p. 91); «in caminum de Palomaria» (Capb. 1546, 4r); «camí de la Palomera» (1949, R. S.).

Palomera, el coll de la

«in via publica qui movet a colle de Palomaria», any 1221 (Ribas, 1990, p. 90); «in via publica qui movet a colle de Palomaria et transit at Portellum de Lupo» (Capb. 1546, 4r).

Palomera, la

[l̥ə pəlu' merə]

Turó de 849 m d'altitud del massís de Montserrat. El trobem documentat des del segle XI. Fins no fa gaires anys, els conreus podien arribar fins a aquesta zona; actualment tot és bosc i roques. Amb la divisió moderna del massís, forma part de la Secció XI, Palomera, dins la Regió 3, dels Ecos.

«et de occiduo sic ascendit per ipsa valle iam dicta usque ad ipsa Palomera», any 1041 (Ruiz-Domènec, 2006, p. 292); «et in roca de Palomera», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «et terminatur de parte orientis in coma Matosa et in rocha de Palomera et intus in grado de valle Arnaldi», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101).

Pampaló

«Bartolomeus Pampalo» (Perg. CV3a, 1357, 3).

Troblem aquest cognom documentat tan sols en un pergami del segle XIV. Tot i així, són molts els topònims que hi mantenen relació: *mas de Pampaló*, *peça sobre el Pampaló*, *plana d'en Pampaló*, *torrent del Pampaló*, *el Coll de na Pampalona*... Al Bruc no ha tingut continuïtat.⁵⁶

Pampaló, mas de

«et terminatur ab una parte in tenedonibus mansi Pampalo ronech et ex alia cum itinere quo itur ad montaneas» (Perg. CV6, 1410, 2-3); «Item totum illum mansum vocatum lo mas Pampalo dirutum», any 1430 (Capb. 1496, 13v); «a meridie cum honoribus mansi Panpalo» (Capb. 1496, 4v); «que te y posseheix tot aquell altre mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas Panpalo» (Capb. 1611, 121v); «que posseheix tot aquell altre mas dirruhit y desabitat anomenat antigament lo mas Panpalo y ara lo mas del Forn» (Capb. 1642, 13v); «situada en lo dit terme del Bruch y prop lo dit mas Panpalo» (Capb. 1670, 6v); «nomenat lo mas Pampaló y vuy lo mas del Forn» (Capb. 1726, 22r).

També es va anomenar *mas Forn*. Segons les descripcions dels capbreus consultats, limitava a l'est amb el torrent de la Coma de Migjorn i al nord amb el camí del Querrubí, a tocar de les terres del monestir de la Vinya Nova (Capb. 1642, 13v). L'any 1410 ja es declara com a mas rònc, propietat de Pere Elies del mas Moia, actual can Vallès. Trobem les formes *Pampalo* i *Panpalo*. No se'n coixen vestigis.

V. t. *Forn*, *mas*; *Pampaló*.

56. Moll recull el cognom *Pampló* com a forma masculinitzada del topònim *Pamplona* (Moll, 1987, p. 168). El llinatge *Pampalona* també existeix a Agramunt, Artesa de Segre, Cabanabona i altres poblacions; prové del nom ibèric *Pampeluna* (DCVB).

Pampaló, peça sobre el

«et de pertinentis dicti mansi seu domus quedam petia terre herema sita in termino dicti castris loco vocato sobre lo Pampalo» (Capb. 1496, 7v); «peça prop lo mas Pampalo nomenada d'en Font» (Capb. 1546, 15r); «satis prope caminum quo de villa Collisbatoni itur ad castrum de Guardia nominatam la peça sobre lo Pampalo» (Capb. 1546, 24v); «pessa sobre lo Pampalo, alies la Moxona» (Capb. 1611, 102v); «anomenat la pessa sobre lo Panpalo» (Capb. 1670, 60r); «la pessa sobre lo Pampaló» (Capb. 1726, 16v).

Peça de terra erma descrita de quatre arades de mules, que prengué diferents noms: *la peça d'en Font* (segle XVI) o *de la Moxona* (segle XVII).

V. t. *Pampaló*.

Pampaló, plana d'en

«cum tenedone Salvatoris Jorba et Joannis Jorba eius filii nominata la plana d'en Pampalo» (Capb. 1546, 81r).

V. t. *Pampaló*.

Pampaló, torrent del

«fins al torrent dit del Pampaló» (Capb. 1726, 74v).

Situat prop de can Jorba de la Roca, actual can Jorba, i la Vinya Nova. Pren el nom de l'antic mas Pampaló, que havia d'estar situat en aquest entorn.

V. t. *Pampaló*.

Pampalona, pla de

«tot aquell mas dirruhit y desabitat y lo foch y estada de aquell stint, lo qual capbreua dit confessant en lo ultim capbreu del any 1611 foli 45 [...] a hont esta construït y edificat a sol ixent ab les honors dels hereus de Anthoni Joan Riembau anomenat pla de Panpalona» (Capb. 1642, 1r).

El topònim provindria de la feminització de l'antropònim *Pampaló*, que trobem en d'altres noms, com la *plana d'en Pampaló*; podria ser la mateixa entitat. Trobem la forma *Panpalona*.

V. t. *Pampaló*; *Pampaló, plana d'en*.

Panamà Canal

[pənə'ma kə'nə]

Casa del carrer del Bruc del Mig, construïda a inicis del segle XX. El propietari havia viatjat a Amèrica, al canal de Panamà, i d'aquí li ve el nom. A la façana, abans de la restauració, quedaven restes de pintura on es podia intuir el mot *carnisseria*; gairebé ningú recorda que durant una època va ser botiga. Però l'imagi-

nari popular, en aquestes restes de pintura blava de les lletres, també hi veia el nom de *Panamà Canal*.

Paquita, ca la [ˈka tə pəˈkitə]

Casa del carrer del Bruc de Dalt, relacionada per parentiu de germans amb cal Pere de l'Oncle. També l'hem sentida anomenar *cal Joanet de l'Oncle*.

Parc, el carrer del [əɫ kəˈre ðəɫ ˈpark]

A la urbanització del Bruc Residencial.

Parcerisses [pərsəˈrisəs]

Cognom documentat als segles XVIII i XIX. Actualment viu. El trobem amb les formes *Parcerisas* i *Parcerisa*.

«Ignasi Parcerisas y Polonia Parcerisas y Valles conjuges» (Capb. 1726, 1v);
«Joseph Parcerisas» (LO2, 1765, 4r); «Parcerisa» (PM 1847, 9v).

Pardo

«Valdiri Pardu, natural de Mediona» (Ll. B. 1819, 2); «Pardo» (PM 1847, 16v).

Cognom documentat al segle XIX. El trobem amb les formes *Pardu* i *Pardo*.

Parellada¹

«Antonii Perallada mansi Bernada» (Capb. 1496, 18r).

Cognom documentat al segle XV.

Parellada²

«tota aquella pessa de terra vuy de vinya plantada antes bosquina, de tinguda de un jornal y mig de llauro de mulas poch mes, o, menos situada en lo terme del Bruch y en la partida vuy dita la Parellada» (Capb. 1726, 6v).

Partida.

Parellada, mas de

«mansum de Cocono qui est in termino de Apierola, qui afrontat ab una parte in honore mansi de Parayada», any 1235 (Perg. CV1, 1377, 5); «quoddam terre trocium mansum vocatum la Perellada» (Perg. CV8, 1415, 4).

El mas Parellada el trobem citat en els pergamins de can Vallès, en una venda de l'any 1235, com a afrontació del mas Cocono del terme de Pierola. Trobem les formes *Parayada* i *Perellada*.

Parellada d'en Moia, la; o, Parellada, la

«vocatam la Perellada» (Perg. CV8, 1415, 4); «de pertinencies del dit seu mas Elies, alies Moya tota aquella altra pessa de terra campa de tinguda de tres jornals, situada en dit terme del Bruch denominada la Perellada», any 1415 (Capb. 1611, 93v); «Item est de pertinentis dicti mani quedam alia petia terre loco vocato la Perayada» (Capb. 1496, 6v); «prout terminatur ab oriente cum Perilliata d-en Moya» (Capb. 1496, 6v); «vocatam la Perellada» (Perg. CV16, 1575, 59); «dita tambe la Parellada que foren de Francesc Valles y antes de Jaume Valles son avi» (Capb. 1726, 7r).

És abundant el terme *parellada* (de *parell*) i les peces de terra que porten aquest nom; normalment van acompanyades del nom del propietari. La parellada era l'extensió de terra que es llaurava normalment en un dia amb un parell de bous (DCVB). Trobem les formes *Perellada*, *Perayada*, *Perilliata* i *Parellada*.

Parellada d'en Riambau, la; o, Parellada, la

«et partim cum Parilliata d-en Riambau» (Capb. 1496, 2r); «et partim cum Periliata Mathei Riambau» (Capb. 1546, 11v); «ab la Parellada d-en Antoni Joan Riambau» (Capb. 1611, 93v); «dos pessas de terra contigues en una de les quals es edificat un mas anomenat Gausaguet al present derruït y desabitat anomenat lo mas Gausaguet y l'altra la Parellada de tinguda de vuyt jornals de llaurar de mules poch mes o manco prop de dit lloch o sagrera del Bruch» (Capb. 1642, 29r); «la qual pessa de terra termena a sol ixent ab la Parellada de Pau Riambau» (Capb. 1670, 34r); «en la qual se trobava una altra pessa de terra dita la Parellada qual posseheix vuy Francisca Riambau» (Capb. 1726, 7r).

Resseguint les confessions dels diferents capbreus, podem veure com la peça de la Parellada d'en Riambau va complementant-se amb l'antropònim del corresponent hereu i propietari del mas; així trobem la *Parellada de Mateu Riambau*, la *Parellada d'Antoni Joan Riambau*, la *Parellada de Pau Riambau* o la *Parellada de Francisca Riambau*. Trobem les formes *Parilliata*, *Periliata* i *Parellada*.

Parés

«Juan Parés natural de Balaguer, veí del Bruc» (Ll. 115, 1845, 18).

Cognom documentat al segle XIX.

Parés, cal

['kaʎ pə 'res]

Casa del carrer del Bruc de Dalt. Actualment també coneguda per *ca la Rossita* (*infra*).

«Parés» (PM 1847, 12r).

Parròquia, el carrer de la [əɫ kə're tə pə'rəkiə]

Anomenat popularment carrer de l'*Altra Banda* (*supra*), perquè, en relació amb el nucli actual de la població, està situat a l'altra banda del torrent de l'Illa. Aquest és el nucli més antic del Bruc. S'originà a l'entorn de la parròquia de Santa Maria del Bruc.

Parròquia, la [tə pə'rəkiə]

La Parròquia, o l'*església de Santa Maria del Bruc* (*infra*), formava part de l'antic terme del castell de la Guàrdia, que trobem documentat des de l'any 931 (Pladevall, 1992, p. 378). Està situada a l'inici del carrer de la Parròquia. L'any 1958, a la capella lateral, l'antic absis de la primitiva església romànica, s'hi descobriren uns frescos datats entre els segles XIII i XIV.

Parrot

«Maria Parrot viuda» (LO1, 1718, 175); «Felix Parrot negociant de vidre en lo terme del Bruch» (CON 1737, 48r); «Felix Parrot bricoller» (LO1, 1748, 313); «Joan Parrot bricoller de coll del Bruch» (LO1, 1761, 373); «Llorens Parrot» (PM 1847, 3r).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX.

partida

V. *Alzinar, Ametllerets, Bisbal, Bombau, Botja, Brugar, Brunet, Caiola, Cairot, Cal Polloni, Camp del Claret, Can Castellar, Sitges, Canyelles, Canyet, Carre-rada, Castell, Clot del Cirers, Coll de na Pampalona, Coma d'en Gorg, Coma de la Font, Devesa, Espinac, Esqueroses, Fembra Morta o la peça del Fangaret, Figue-ral, Font de l'Home Mort, Font de la Portadora, Forn de la Vall, Fornells, Forques, Lluerts, Malgraó, Mallol del Matas, Mallola de la Torrentà de Castellet, Mariana, Mas Bernada, Mas Romani, Moixerigues, Noguerets, Obaga, Olivar del Fonso, Pa-rellada, Pedregós, Petit Nou, Pla, Pla de la Verdàl, Pla del Ferrers, Plana, Plana Llarga, Planetes, Planetes de Dalt, Quer, Querrubí, Raconada, Rieral, Roca Guille-rra, Roviral, Serra de Can Colom, Serra de l'Ignasi, Sínia, Soleia de Casa Mata, Torrent del Mas Rafart, Vilardell.*

Partió, la cova de la [tə 'kəβə ðə tə pərti'o]

A la regió de les Agulles, a uns trenta metres del Refugi Vicenç Barbé i a sota la Bola de la Partió. Com en la resta de les petites balmes del massís, els escala-dors solen aprofitar l'aixopluc per a fer-hi bivac.

Pasqual [pəs'kwaɫ]

Cognom documentat als segles xvii, xviii, xix i xx. Trobem les formes *Pasqual* i *Pascual*.

«Joan Pasqual, pages de Pierola» (Llev. 1686, 1v); «Pau Pasqual pages del terme de Pierola» (LO2, 1771, 27r); «Ramon Pasqual» consta amb la família habitant de la casa Garbot (PM 1847, 1r); «Pascual» (C. 825, 1936).

Pasqual, can ['kam pəs'kwaɫ]

A l'entrada del poble, venint de Collbató, tot i que pertany al terme dels Hostalets de Pierola, la casa sempre ha estat vinculada al Bruc per la proximitat. Durant una època va ser coneguda com *la Torre Blanca*, pel color de la casa. La finca inclou altres cases, entre elles l'originària, que sentim anomenar *can Pasqual Vell*, un celler i altres construccions agrícoles adjacents.

Antigament era el mas Alzina, que trobem documentat des del segle xv. Es comença a anomenar *can Pasqual* en el moment en què la filla hereva, Joana Alzina Domènech (1633-1693), es casa amb Miquel Pasqual.

Va ser lloc de canvi de diligències i parada dels viatgers (CON 1783, 1r).

«can Pasqual» (1921, M. P. B.).

També es va conèixer com a *Malcavaller* (*supra*), nom que trobem documentat l'any 1223 per Ribas i Calaf.

V. t. *Alzina, mas*.

Pasqual i Amigó, el carrer de [əɫ kə're ðə pəs'kwaɫ əmi'ɣo]

Carrer de nova creació, el nom del qual homenatja aquest home de lletres i catalanista compromès, nascut a Barcelona l'any 1865, però fortament arrelat al Bruc i tingut com a fill il·lustre d'aquesta població (Pinyol, 2013, p. 20-22).

Pasqual Vell, can ['kam pəs'kwaɫ 'βeɫ]

V. *Pasqual, can*.

Pastereta, la [lə pəstə'retə]

Roca situada al massís de Montserrat, al terme de Collbató, al serrat homònim. És una roca que contrasta de la resta per la seva forma plana i triangular. Servia d'orientació horària als pagesos de Collbató i del Bruc. Marcava les dotze del migdia.⁵⁷

57. Vegeu la nota 26.

Pastor

«Pastó» (PM 1847, 11v).

Nom de casa que en el padró de 1847 consta al carrer del Bruc de Dalt amb la forma *Pastó*.

Pastor, coma del

Probablement relacionat amb l'antic mas Pastor, també amb la canal homònima.

V. t. *Pastor, mas*.

«prout terminatur ab oriente cum cumba del Pastor» (Capb. 1496, 3v); «lo cap de la coma del mas Pastor» (Capb. 1642, 34r); «anomenada la coma d-en Pastor» (Capb. 1726, 16r).

Pastor, mas

«mansi d-en Pastor qui mansus est agragatus dicto manso Venrell» (Capb. 1496, 1v); «manso vocatur lo mas Pastor» (Capb. 1546, 7r); «part ab les honors del mas Pastor que posseheix en Joan Jorba del mas Vendrell» (Capb. 1611, 102r); «altre mas anomenat mas Pastor» (Capb. 1670, 1v); «en lo qual mas Vendrell de temps immemorial esta unit y incorporat altre mas anomenat lo mas Pastor» (Capb. 1726, 13r).

Antic mas agregat al mas Vendrell, l'actual can Jorba. No se'n coneixen vestigis.

Pastora, la font de la

[tə 'fɔn də tə pəs'torə]

Situada al camp homònim, al camí de la Pinassa Plana, prop de Sant Pau de la Guàrdia. Cal travessar el camp, i al final a la dreta surt un caminet, on trobem la font.

Patam Nou

[pə'tam 'nɔw]

Mas de la Guàrdia. L'adjectiu *nou* sorgeix en relació amb l'antiga casa del Patam, *Patam Vell* (*infra*). Actualment està habitada. A l'ICGC el trobem senyalitzat com a *cal Ferran Nou*, cognom d'un dels últims propietaris.

«Patam Nou, no hi ha ningú» (Ll. rec. 1850, 3).

Patam Vell

[pə'tam 'beʎ]

Mas de la Guàrdia a tocar del torrent de Cal Patam. Es comença a anomenar *Patam Vell* quan els descendents del Patam construeixen una casa nova que, al seu torn, s'anomenarà *Patam Nou*. És força plausible l'explicació que ens donen de l'origen del nom *Patam*: la imitació del so dels cops de mall que el ferrer feia

insistentment en realitzar la seva feina. La casa, actualment, està restaurada i habitada; el torrent, completament sec. A l'ICGC el trobem senyalitzat com a *cal Ferran Vell*, cognom d'un dels últims propietaris.

«Patam Vell» (Ll. rec. 1850, 3).

Pati de Can Cases, la plaça del [əɫ 'pati ðə 'kaŋ 'kazəs]

Plaça de davant de can Cases, l'Ajuntament actual. Es coneix tradicionalment com a *Pati de Can Cases*, perquè abans formava part de l'antiga casa senyorial de la família Cases. El nom es recupera de manera oficial l'any 2018.

Pau, cal ['kaɫ 'paw]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Pau Català

«Pau Catalá» (PM 1847, 12v).

Casa que consta al carrer del Bruc de Dalt.

Pau Caxo

«Pau Cacho» (PM 1847, 5v).

Consta a la Plaça o Parròquia com a casa.

Pau Corres, cal ['kaɫ 'paw 'korəs]

Mas de la Guàrdia, eren descendents de cal Corres. Antigament aquesta casa formava part de la finca de cal Mensa.

«cal Pau Corras» (Ll. rec. 1850, 3).

Pau de la Meta, cal ['kaɫ 'paw ðə lə 'metə]

Casa del carrer del Bruc de Baix. També es coneixia com a *cal Coqui* (*supra*).

Pau del Pont, cal ['kaɫ 'paw ðəɫ 'pɔŋ]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Més tard fou coneguda amb el nom de la filla, *ca la Rossita del Pont* (*infra*). La casa es troba on comença el pont del torrent de l'Illa.

Pau Ferrers, cal ['kaɫ 'paw fə'res]

Casa del carrer de la Parròquia.

Pau Palletes, cal

[ˈkaʎ ˈpaw pəˈʎetəs] / [ˈkaʎ ˈpaw pəˈjetəs]

Mas de la Guàrdia, al raval de la Barceloneta. No guarda relació de parentiu amb cal Palletes.

Pau Pastor, cal

[ˈkaʎ ˈpaw pəsˈto]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Pau Xic

Casa que consta al carrer del Bruc de Baix. En aquest carrer, segons el padró de 1847 i 1848, es coneixien altres cases amb el nom de *Pau*: *Pere del Pau Xic* i *cal Pau de la Meta*. Es recullen els noms, però no n'arribem a establir els possibles vincles familiars.

«Pau Xich» (PM 1847, 2r).

Paulassa, ca la

[ˈka ɫə pəwˈʎasə]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Peça prop el Torrent, altra

«altra Peça prop lo Torrent», any 1359 (Capb. 1496, 20v).

Aquesta peça de terra pertanyia a Joan Alzina, del mas Alzina, actual can Pasqual.

V. t. *Estepa de la Font, l'*; o, *Estepa Negra de la Font, l'*.

Peceta, la

«la Pesseta, alies la rengla de les Oliveres d'en Teixidor» (Capb. 1611, 92v);
«nomenats la Pesseta, alies la rengla de las Oliveras d'en Teixidor» (Capb. 1726, 47v).

Peceta era el nom habitual per a les peces de terra de mida petita. Aquesta també rebia el nom de la rengla de *les Oliveres d'en Teixidor* (*supra*). Trobada amb la forma *Pesseta*.

Pedeta, ca la

[ˈka ɫə pəˈðetə]

Casa agregada a can Vallès.

Pedra Miquela

«nominata Pedra Miquela que est in dicta gleba mansi Gombau» (Capb. 1546, 61r); «ab una pessa de terra de la gleba de dit mas Gombau anomenada Pedra Miquela» (Capb. 1611, 88v); «afrontant ab una pesa de terra de la gleba de dit

mas Gombau anomenada Pedra Miquela» (Capb. 1670, 56r); «nomenada Pedra Miquela» (Capb. 1726, 63r).

Peça de terra pertanyent a l'antic mas Gombau, a la zona de Fembra Morta. No se'n té el record.

Pedregal, el

«set quedam petia terre que est de pertinentis proxime dicti mansi vocati dels Squerits, vocata del Pedregal et que est iuxta domus ipsius mansi» (Capb. 1496, 2v); «la pessa del Pedregal» (Capb. 1611, 143v); «situada en lo terme de dit castell del Bruc anomenada lo Pedregal la qual capbreua dit Barthomeu Ferrer» (Capb. 1642, 9v); «anomenada lo Padregal la qual termena a sol ponent y a migdia ab les honors del mas Squerits» (Capb. 1670, 23r); «la pessa del Pedregal una serra mitjansant per la qual se puja a la roca nomenada del Miracle» (Capb. 1726, 29r).

A tocar de la muntanya de Montserrat, on antigament hi havia el mas dels Esquerits. Era una peça de terra erma d'un jornal de llaurar de mules. Trobem les formes *Pedragal*, *Pedregal* i *Padregal*.

Pedregós

«Guillermum Padragos mulnerium civitate Barchinone olim habitorem in parrochia Sancte Maria de Brucho», any 1409 (Capb. 1496, 13v); «Guillermi Padranos molineri civis Barcinone olim habitatoris in dicta parrochia» (Capb. 1546, 53r); «del sobredit Guillem Pedranos, moliner ciutadà de Barcelona, com consta en lo sobredit acte de venda per dit Guillem Pedranos feta al dit Arnau Montserrat de Fontanilles, la qual pessa de terra termena a sol ixent ab les honors del mas Pedranos, alies Pobiella de dit confessant» (Capb. 1611, 123r).

Cognom documentat als segles xv i xvi. Trobem la forma *Padranos* en els capbreus de 1546 i 1611. Tanmateix, creiem que ha de ser el mateix cognom amb la grafia canviada, *Padranós* per *Padragós*; així ens ho confirmarien altres documents amb topònims en els quals consta la forma *Pedregós*.

V. t. *Pedregós, mas*.

Pedregós, el

[əɫ pəðrə'ɣos]

Partida. La zona actualment anomenada *el Pedregós* és la plana que es troba a can Ferrers, al sector de la muntanya on hi ha la font del Pedregós. Trobem les formes *Pedregos* i *Pedragos*.

V. t. *Pedregós, mas*.

«et partim cum honoribus Jacobi Domennech vocato lo Pedregos» (Capb. 1496, 1r); «y partida Pedregós» (Ll. 116, 1851, 180); «Pedragos» (C. 830, 1942, 51).

Pedregós, el carrer del

[əɫ kə're ðəɫ pəðrə'ɣos]

A la urbanització del Mas Grau.

Pedregós, la font del

[lə 'fɔn ðəɫ pəðrə'ɣos]

A tocar de la masia de can Ferrers, al camí de la vinya i el camp del Pedregós, després de les oliveres. Antigament hi havia un hort i una bassa. Ara la font està seca i coberta de bardissa; l'hort, abandonat.

Pedregós, mas

«ab les honors de dit mas Pedregos fins al coll de les Ferreres», any 1476 (Capb. 1611, 142v); «et a circio cum honoribus mansi Padragos» (Capb. 1496, 2r); «cum honoribus mansi Pedragos» (Capb. 1496, 13r); «y va per lo matge conffrontando cum honoribus mansi Pedragos» (Capb. 1546, 11v); «y part ab les honors de lo dit Antoni Domenech de pertinentias del mas Padregos» (Capb. 1670, 13r); «afronta a sol ixent ab les honors del mas Padrenos» (Capb. 1670, 41r); «tot aquell mas nomenat mas Pedranos» (Capb. 1726, 24r).

Trobem documentades les formes *Pedregós*, *Padragós*, *Pedragós*, *Padrenós* i *Pedranós*. No veiem possible que existissin els dos masos *Pedragós* i *Pedranós*, malgrat les referències també existents d'aquest últim. Pensem que es tracta de la mateixa entitat; les descripcions de la situació coincideixen i els propietaris, també. D'altra banda, *Pedregós* ha donat lloc a més topònims, com ara *el Pedregós*, *la peça prop la Vinya del Mas Pedregós*, *la Rovira d'en Pedregós*, *la font del Pedregós*..., alguns d'ells encara vius. No se'n coneixen vestigis.

Pedrosa

«Pau Padrosa, pagès del Bruch y de Francisca Marquès, conjugues, naturals del Bruch» (Ll. B., 1844, 213); «Pedrosa» (PM 1847, 13r); «Pedrosa» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX. Trobem les formes *Padrosa* i *Pedrosa*.

Pèfol, cal

['kaɫ 'pɛfu]

A prop del camí del Bruc a can Jorba, a les Planetes. Actualment, en ruïnes.

«Pefu» (PM 1847, 14r); «can Pefu» (C. 830, 1942, 228).

Pèlecs, el torrent dels

[əɫ tu'ren ðəɫs 'peɫəks]

S'origina sota les cases de l'Espinac, rep les aigües de diferents torrentets i discorre en direcció nord per a desguassar, ja fora del terme, a la riera de Guar-diola. El trobem amb el nom i les formes *Pelech de Sellent* i *Pelech de Cellent*.

«mitjensant la riera qui discorra del Pelech del Sellent» (Capb. 1642, 3v); «la riera que discorra del Pelech de Cellent» (Capb. 1725, 8r).

Pèlecs, els

«fins als Pèlechs a on se pren la aygua per a regar los horts de dit mas Alegre y de alli dexe lo dit torrent del Camprech» (Capb. 1611, 136r).

Pelegrí, cal

[ˈkaɫ pətəˈɣri]

Casa del carrer de la Parròquia. Renom que fa referència a les maneres de ser i de vestir d'un antic habitant de la casa. Trobem documentat *Xic del Pelegrí (infra)* en el padró municipal de l'any 1847, probablement relacionat per vincle familiar amb els habitants d'aquesta casa.

Peludes, ca les

Renom amb el qual antigament s'anomenava una casa de la Plaça, avui coneguda per *cal Joan Català (supra)*.

Penyora, la

«una finca llamada Penyora» (C. 825, 1894); «la Penyora» (C. 830, 1942, 1).

A la Guàrdia. Segons llegim en la documentació, limitava a orient amb el mas Oliver, a migdia amb el mas Solà de la Roca i al nord amb terres del mas Elies.

Peó, cal

[ˈkaɫ pəˈo]

Casa del carrer de la Parròquia. El nom fa referència a l'ofici del designat. També se'n deia *cal Viuda (infra)*.

Pep, cal

[ˈkaɫ ˈpɛp]

A la Guàrdia. Una de les cases del nucli de ca n'Elies.

Peradell

«Paradell» (PM 1847, 9v).

Cognom documentat al segle XIX.

Peralta

«Joseph Paralta, natural de Martorell, habitant del Bruch» (Ll. B., 1831, 96); «Peralta» (PM 1848, 1r); «Peralta» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX. Trobem les formes *Paralta* i *Peralta*.

Peralta, cal [ˈkaɫ pəˈraɫtə]
 Casa del carrer del Bruc de Baix, a la plaça del Racó.

Pere Bonet, mas de

«año 1239, Berenguer de Cervera dio el mas de Pedro Bonet en la Guardia con todos sus juros y pertinencias», any 1239 (Muntadas, 1871, p. 139).

Pere Castellet, casa de

«Pera Castellet» (PM 1847, 1v).

Consta al carrer del Bruc de Baix.

Pere de l'Antonet

«Pera del Antonet» (PM 1847, 8r).

Consta al carrer del Bruc del Mig.

Pere de l'Oncle, cal [ˈkaɫ ˈperə ðə ˈɒŋkɫu]

Al carrer del Bruc de Dalt. La vinya era coneguda pel mateix nom.

Pere de la Tenda, cal

«Pera de la Tenda» (PM 1847-1848).

Consta al carrer del Bruc de Baix.

Pere del Pau Xic

«Pera del Pau Xich» (PM 1847, 2v).

Casa i renom que consta al carrer del Bruc de Baix.

Pere Jan, vinya de Cal

Antiga vinya de la Guàrdia, a la vall de Marganell. Cal Pere Jan està dins el terme de Marganell, tocant al del Bruc.

Pere Tori, cal [ˈkaɫ ˈperə ˈtori]

«cal Pere Tori» (Ll. rec. 1850, 2).

Casa de la Guàrdia.

Pere Valent, cal [ˈkaɫ ˈperə βəˈtɛn]

Casa de la plaça del Racó. Renom que fa referència a les característiques de l'esperit d'un avantpassat.

Perer

«Fèlix Perer» (Ll. B., 1844, 234).

Cognom documentat al segle XIX.

Perera [pəˈrɛrə]

Cognom documentat als segles XVII, XVIII, XIX i XX. Trobem les formes *Parera* i *Perera*.

«Perera habitant del mas de Alies» (LO1, 1691, 100); «Parera» (LO1, 1752, 358); «Tharesa Parera muller de Francesch Parera treballador de braç del terme del Bruch» (LO2, 1772, 30v); «Parera» (PM 1847, 2v); «Parera» (C. 825, 1936).

Peret de la Gran, cal [ˈkaɫ pəˈrɛd də tə ˈɣran]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Peret del Forn, cal [ˈkaɫ pəˈrɛd dəɫ ˈfor]

Al carrer del Bruc del Mig. *Forn* fa referència al forn d'una bòbila del Bruc i a l'ofici de rajoler del designat. Aquesta casa també és anomenada *ca l'Ampon* (*supra*).

Peret Sec, cal [ˈkaɫ pəˈrɛt ˈsɛk]

Al carrer del Bruc del Mig.

Perico de l'Hostal, cal [ˈkaɫ pəˈriku ðə ˈlus ˈtaɫ]

Al carrer del Bruc del Mig. Antigament havia sigut un hostal. *Perico* és un derivat diminutiu del prenom *Pere*.

Perisco, cal [ˈkaɫ pəˈrisku]

Renom i antic nom de casa del carrer del Bruc del Mig. Actualment és *cal Moisès* (*supra*).

Perull, mas

«mansi del Perull» (Capb. 1496, 25r); «Francesc Oliver pages de la vall de Marganell contituit personalment que te y possehex tot aquell mas dirruhit y desabitat y lo foch y stada de aquell amortitzat y de totes altres servituts relaxat,

anomenat mas Perull», anys 1496 i 1575 (Capb. 1611, 170v); «cum honoribus capelle sancti Petri de la Pineda et ex alia parte cum honoribus mansi del Perull» (Capb. 1546G, 20r); «totum illum mansum vocatum la mas Perull iam diu est dirutum et despopulatum situm in dicto termino castris de Guardia» (Capb. 1546G, 34v); «ab les honors del mas Perull» (Capb. 1611, 157r); «y de altre part ab los honors del mas Perull del dit terme de la Guardia» (Capb. 1725, 14r).

Antic mas de la Guàrdia, de la vall de Marganell. El trobem documentat des del segle xv fins al xviii. No se'n coneixen vestigis.

Pessoné, cal

Antiga casa del carrer de la Parròquia. Podria estar relacionada amb el renom de la casa del Bruc del Mig *cal Presoner*; a les dues cases trobem el mateix llinatge, *Pons*.

«Pessoné» (PM 1847, 7r).

Petit

«Petit» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Petit del Forn, cal

[ˈkaɫ pəˈtid dəɫ ˈfoɾn]

A la vall de Marganell, prop de cal Mossarro². També rebia el nom de *cal Petit Vell* (*infra*).

«cal Petit del Forn» (1921, M. P. B.).

Petit Nou

«Petit Nou» (C. 830, 1942, 233).

Partida de terra de secà i vinya, a la vall de Marganell.

Petit Vell, cal

[ˈkaɫ pəˈtid ˈbeɫ]

V. *Petit del Forn, cal*.

Petita de Cal Xullu, la

[lə pəˈtitə ðə ˈkaɫ ˈʃuɫu]

Casa del carrer de la Parròquia. Renom i nom de casa de la filla de cal Xullu.

Petitot, el torrent del

[əɫ tuˈren dəɫ pətiˈtət]

Torrentet situat a la part alta del torrent de la Coma de la Font.

Petra, ca la [ˈka lə ˈpetrə]

Casa que estava al carrer del Bruc del Mig. Fins fa pocs anys encara era el forn de pa; ara està ensorrada.

Pi Gros, el turó del [əɫ tu ˈroɫ pi ˈɣrəs]

A la vora de l'antic camí de la Guàrdia, a prop de can Solà. El pi ja no hi és, però encara es recorda per les explicacions dels avantpassats.

Pi Gros, la feixa del

«y tota la feixa del Pi Gros» (T. Ll. 1603, 69r).

Pi Rodó, el

«vinya plantada y part herma y bosquina de tinguda de deu jornals de lauro de mulas poch mes o menos, situada en lo dit terme del Bruch y en la partida dita Puig de Elies a Fembra Morta en la montaña nomenada lo Albelatge, vuy la montaña de Piera, nomenada lo Pi Rodó la qual es de pertinencias de un mas dit mas Cabanes» (Capb. 1726, 59v).

Peça de terra del mas de Cabanyes, a Fembra Morta.

Pica dels Ocells, la [lə ˈpikə ðəɫz u ˈseɫs]

Petita bassa natural de pedra que serveix, quan s'acumula l'aigua, d'abeurador dels ocells. La trobem al camí de can Jorba, al torrent de Migdia, un cop hem passat la cova de can Jorba, al peu d'un bloc de pedra anomenat pels escaladors *el Totxo del Diamant*.

Piera, el camí vell de

«al cami vey dicte ville Apiarie» (Capb. 1496, 28v).

Piera, el carrer de [əɫ kə ˈre ðə pi ˈerə]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Piera a Manresa, camí de

«ab occidente cum serra de Fembra Morta et camino Apiarie quo tenditur de villa Apiarie ad civitate Minorize» (Capb. 1496, 15r).

Pierola [piə ˈrələ]

A tocar del terme del Bruc. Aquest petit nucli de població, bàsicament format per antigues masies, actualment pertany al municipi dels Hostalets de Pierola. A dalt d'un turó destaca l'església de Sant Pere de Pierola, actualment en ruïnes.

«Arberto de Apierola castano del castillo de Apierola», any 1213 (Ribas, 1990, p. 219); «termini dicti castri de Apierola» (Perg. CV5, 1408, 6-7); «termini castri de Apierola» (Capb. 1496, 5r); «in riaría que discurrit de Spluga de Pons versus Apierolam» (Capb. 1546, 61r).

Pierola, el carrer de [ət kə're ðə piə'rələ]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Pierola, la riera de [lə ri'erə ðə piə'rələ]

Travessa el terme pel sector de Fembra Morta i Roques Blanques, recull l'aigua d'aquest sector i desguassa a la riera de Magarola. El primer tram, que baixa de la cova de Ponç, s'anomenava *torrent de la Grallera* (*supra*).

Pigat, cal

Casa del carrer del Bruc de Dalt de la qual hem recollit també el nom *cal Clamanyó* (*supra*).

Pinal, el pla del [ət 'plət pi'nal]

Era una zona poblada de pins a prop del nucli del Bruc, a tocar de la carretera, una gran plana que comprenia diferents peces de terra o parcel·les. Ara, en part està construïda amb cases que en el seu inici van ser torres d'estiueig; l'identifiquem amb la part alta del carrer del Bruc del Mig. El terme *pinal*, el trobem definit com a 'pinar, bosc de pins' (DCVB). Actualment aquest nom està en desús, i només el sentim a la gent més gran.

«en el baral llamado del pla del Pinal» (C. 902, Ami. 41, 1853).

Pinal, la torre del Pla del [lə 'torə ðət 'plət pi'nal]

Casa del capdamunt del carrer del Bruc del Mig, a l'antic pla del Pinal. Tot i que la gent més gran recorda el nom, actualment és més coneguda per *cal Comes* (*supra*).

Pinal Tambor

«Pinal Tambo» (PM 1848, 5v).

Renom i nom de casa que consta al barri de la Plaça en el padró municipal de 1848, amb el nom de *família Millaret*. Mantenim la grafia *Pinal* que ja hem recollit en topònims com *la torre del Pla del Pinal* o *el pla del Pinal*. D'altra banda, *Tambor*, com a renom del pagès de la casa, és força plausible que fos l'origen dels topònims *el clot del Tambor* i *el torrent del Tambor*.

Pinalta [pi'nal'tə]

És una gran pedra o paret de llicorella que està a la riba esquerra de la riera de Pierola, al costat del camí, més avall de can Ribera. Sembla la mateixa pedra que trobem denominada *Roca Griera (infra)*.

Pinassa Plana, el camí de la [ə'l kə'mi ðə lə pi'nasə 'plənə]

Camí de la Guàrdia. Surt del nucli de Sant Pau i va a enllaçar amb la carretera de Manresa BP-1101.

Pinassa Plana, la [lə pi'nasə 'plənə]

Zona boscosa de la Guàrdia; s'hi accedeix pel camí homònim que surt de Sant Pau de la Guàrdia. Era un gran bosc de pins que malauradament es va cremar en l'incendi de 1986. La *pinassa* és un tipus de pi, alt i de tronc recte i robust, semblant al pi roig.

Pinyonaire, cal ['ka'l piɲu'najrə]

Renom relacionat amb la recollecció de pinyes, activitat a la qual es va dedicar el designat, habitant de *cal Murciano (supra)*, al carrer de Santa Teresa.

Pitrolet

«Pitrolet» (PM 1847, 8v).

Casa que, en el padró municipal de 1847, consta al carrer del Bruc del Mig.

Pitxu, cal ['ka'l 'pitʃu]

Casa del carrer de la Parròquia.

Pla

«Joseph Pla, ermita» (LO1, 1694, 152).

Cognom documentat al segle XVII.

Pla, el¹

«pieza de tierra y bosque é hierma de sesenta jornales de labrar llamada Clot dels Abres sita en la partida del Pla y fuente del Olmo en el termino del Bruch, lindante a O. con Pablo Mata y con Sola de la Roca, a M. con Jose Valles y a P. y N. con Rosa Servitja» (LL. 93, 1847, 40).

Pla, el² [ə'l 'plə]

Partida. Al Bruc de Baix.

Pla, vinya del

«sita en el Bruch y paraje llamado Bruch de Baix en la viña llamada del Pla lindante a O. Pedro Olle a M. y N. con los mismos» (Ll. 116, 1851, 13).

Pla d'en Gallart, el

«Pla d-en Gayart» (Capb. 1611, 111v); «lo Pla anomenat de Gayart» (Capb. 1642, 14v); «tota aquella pessa de terra bosquina de tinguda de quatre jornals de llaurar de mules poch mes o manco, situada en lo terme del Bruch anomenada lo Pla d-en Gayart» (Capb. 1670, 4r).

Pla d'en Gallart, la peça prop el

«quedam alia petia terre herema sita in termino dicti castri loco vocato prop lo Pla d-en Gayart» (Capb. 1496, 1r).

Pla d'en Gorg, el

«lo Pla d-en Gorch, alies lo Pla de Benet» (Capb. 1496, 13r); «quandam alia petia terre olivariis plantata sita in termino dicti castri loco vocato lo Pla d-en Gorch» (Capb. 1496, 13r); «anomenada Pla d-en Gorch» (Capb. 1670, 40r); «lo Pla d-en Gorch la qual termena a sol ixent ab honors de Juan Pau Jorba» (Capb. 1726, 22v).

Peça de terra d'oliveres de quatre jornals de llaurar. Formava part de l'anomenat *Pla de Benet*; aquest tenia una extensió més gran i comprenia altres peces de terra.

V. t. *Pla de Benet, el*.

Pla de Benet, el

«lo Pla de Benet», any 1409 (Capb. 1496, 13v); «Item est de pertinentis dicti mansi quedam petia terre campa sita in termino dicti castri et in dicto Plano de Benet» (Capb. 1496, 1v); «loco vocato lo Pla de Benet» (Capb. 1496, 6v); «y a tramuntana part ab una pessa de terra d-en Francesch Elies terme de la Guardia anomenada Pla de Benet, alies lo pla de Chari que es de oliveres plantada» (Capb. 1611, 92v); «Item que posseheix de pertinencies del dit seu mas Elies, alies Moya una altra pessa de terra part campa y part herma de tinguda de sinch jornals de llauro *et cetera* situada en lo dit terme del castell del Bruch en lo lloch anomenat lo Pla de Benet per la qual pessa de terra en Joan Jorba del mas Vendrell y los seus tenen passatge y cami per anar a beurar los bestians grossos y menuts a un pou del dit Joan Jorba que es en una pessa sua anomenada les Comes» (Capb. 1611, 93r); «anomenat lo Pla de Benet que fonch de Jaume Benet» (Capb. 1642, 14r-14v); «y part ab la honor de dit confessant anomenat pla de Querol, alies lo Pla de Benet» (Capb. 1642, 14r-14v); «una altra pessa de terra part campa y part herma de tinguda de

sinch jornals de llaurar de mulas poch mes o, manco situada en lo dit terme del Bruch anomenada lo Pla de Benet» (Capb. 1670, 32v); «nomenada lo pla de Benet per la qual pessa de terra te passatge dit Joan Pau Jorba de la Roca del mas Vendrell y los seus, per anar abeurar los bestiar grossos y menuts a un pou de dit Jorba que te en una terra sua nomenada las Comas» (Capb. 1726, 28v).

Peça de terra que deduïm, segons les confessions dels capbreus, que podia estar dividida en dos trossos, un dels quals es declara de cinc jornals de llaurar de mules i l'altre de vint. Altres noms que rebia el Pla de Benet eren *Pla de Cari (infra)* i *Pla de Querol (infra)*. Fou propietat del mas Elies, i més tard de can Vallès. Estava situada a prop de l'antic mas Vendrell, actual can Jorba, i els propietaris d'aquest mas tenien dret a passatge, per a entrar amb el bestiar, ja fos gros o petit, a abeurar al pou de les Comes; calia travessar la peça del Pla de Benet per a accedir al pou. També veiem que servia de referència per a posicionar altres peces, com el *cap del Pla de Benet* o el *Sol del Pla de Benet*.

Pla de Benet, el cap del

«al cap de la Plana de Benet, prop lo mas Pastor» (Capb. 1546, 15r); «un marge de pedra mijensant a sol ponent ab les honors de Joan Subirats anomenat al cap del Pla de Benet» (Capb. 1642, 14r); «anomenat al cap del Pla de Benet» (Capb. 1670, 7r); «pessa de terra bosquina de tinguda de dos jornals de llauró de mulas poch mes o menos situada en lo terme del Bruch y al cap del Pla de Benet la qual es part y de pertinencias del mas Andreu que posseheix Massià Rovira» (Capb. 1726, 17r).

Situada a prop del mas Pastor, a tocar de la muntanya, era una peça de terra de cinc jornals de llaurar de mules.

V. t. *Pla de Benet, el*.

Pla de Benet, la peça darrere el

«sita in termino dicti castrri darrera lo Pla de Benet» (Capb. 1496, 1v).

Peça de terra que al segle xv pertanyia a Jaume Jorba, del mas Vendrell, actual can Jorba (Capb. 1496, 1v).

V. t. *Pla de Benet, el*.

Pla de Benet, prop del

«la pessa prop del Pla de Benet» (Capb. 1611, 103r); «y a tremuntana ab altre pessa de dit Joan Valles anomenada prop lo Pla de Benet» (Capb. 1642, 15v).

Situada a prop del Pla de Benet, al costat de les pedres de llicorelles i del torrent del Mas Rafart.

V. t. *Pla de Benet, el*.

Pla de Can Rovira

«partida llamada Pla de casa Rovira» (Ll. 1849, 93, 66).

Pla de Cari, el

«que posseheix tota aquella pessa de terra de oliveres plantada de tinguda de set jornals *et cetera* situada en dit terme o, parrochia en lo lloch anomenat Pla de Chari que fonch de pertinencies del mas Clariana la qual antigament fonch d'en Matheu Moya», any 1482 (Capb. 1611, 139r); «lo Pla de Benet, alies lo Pla de Cari» (Capb. 1546, 19r); «lo Pla de Benet, alies lo Pla de Chari» (Perg. CV16, 1575, 43); «vocado lo Olivar, alies lo Pla de Cari» (Perg. CV16, 1575, 49); «Pla de Benet, alies lo Pla de Chari que es d-oliveres plantada» (Capb. 1611, 92v); «lo Pla de Cari que fonch de pertinenties del mas Clariana» (Capb. 1642, 18r); «nomenada lo Pla de Cari» (Capb. 1726, 18r).

Terreny que, per les descripcions dels capbreus, veiem que comprenia diferents peces de terra amb oliveres plantades, com *l'Olivar* o *el Pla de Benet*. Situat prop del torrent de les Teules o torrent del Mas Rafart, ja en trobem referències al segle xv. Documentem les formes *Chari* i *Cari*. De la mateixa manera que el Pla de Querol, *Chari/Cari* ha de ser un derivat del mot *quer*.

V. t. *Olivar, l'*; *Pla de Benet, el*; *Pla de Querol, el*.

Pla de l'Alçador, el

«quandam petiam terre heremam sitam in dicta parrochia Beate Maria de Brucho, loco vocato lo Pla del Alçador prout terminatur ab oriente cum honoribus mansi Auleguers a meridie cum torrente vocato de Montferran ab occidente cum torrente qui discurrit de manso Auleguers a circio cum honoribus mansi de Gausach», any 1420 (Capb. 1496, 20r-20v); «pessa de terra de algunes oliveres plantada y part cultiva y herma de tinguda de vuyt jornals de llau-ro *et cetera* situada en lo dit terme de Santa Maria del castell del Bruch anomenada lo Pla del Alçador, alies Pla d'en Palam» (Capb. 1611, 100r); «lo Pla del Alçador, alies Pla de Pallam» (Capb. 1642, 22v).

Joan Alzina del mas Alzina, l'actual can Pasqual, en el capbreu de 1496 declara una peça de terra erma situada al *Pla de l'Alçador*, i en mostra l'instrument públic fet a Bartomeu Alegre l'any 1420. Aquesta peça de terra estava situada al sud del mas Gausac, actual can Marquès, a tocar del torrent de Montferran i de la gleua del mas Auleguer, actual can Dalmases. També s'anomenava *el Pla de Pallam* (*infra*).

Pla de l'Olivera Verda, el

«de pertinencias de dit seu mas Vendrell vuy de oliveres plantada, antes bosquina de tinguda de tres jornals de llauro de mulas (*etc.*) dita y nomenada al sol del sobredit Pla de Benet y vuy lo Pla de la Olivera Verda o, la Pesseta» (Capb. 1726, 14r).

V. t. *Sol del Pla de Benet, la peçola del.*

Pla de la Moixona, el

«loco vocato lo Pla de la Moxona» (Capb. 1496, 13r); «y part ab la honor de Joan Subirats anomenat lo Pla de la Moxona» (Capb. 1642, 14r); «y part ab les honors de Joan Pau Marques y antes de Joan Subirats anomenat lo Pla de la Moxona» (Capb. 1670, 6r); «tota aquella pessa de terra part de oliveras plantada y part bosquina de tinguda de quatre jornals de llauro de mulas poch mes, o menos situada en lo dit terme del Bruch, nomenada lo Pla de la Moxona», any 1670 (Capb. 1726, 22v); «lo pla d-en Gayart nomenada lo Pla de la Moxona» (Capb. 1726, 14v).

V. t. *Moixerigues*¹; *Moixona, la.*

Pla de la Moixona, el cap del

«loco nominato al cap del Pla de la Moixona» (Capb. 1546, 24r); «y part ab les honors de Joan Subirats pages de dit terme anomenat al cap de la Moxona» (Capb. 1642, 12r); «situada en lo dit terme del Bruch en lo lloch anomenat al cap del Pla de la Moxona» (Capb. 1642, 34v); «en lo dit terme del Bruc en lo lloch anomenat al cap del Pla de la Moxona» (Capb. 1670, 18r); «a mitg dia ab altres honors de ell, dit confessant, nomenats al cap del Pla de la Moxona» (Capb. 1726, 45r).

Peça de terra situada a la zona de Moixerigues.

V. t. *Moixerigues*¹; *Moixona, la.*

Pla de la Moixona, el sol del

«ab occidente cum altera tenedone dicti Salvatoris Jorba nominata lo sol del Pla de la Moixona que olim fuit d-en Fartar» (Capb. 1546, 39r); «y part ab altre honor de dit confessant anomenat al sol del Pla de la Moxona que abans fonch de Anthoni Marques» (Capb. 1642, 13v); «al sol del Pla de la Moxona» (Capb. 1726, 15v).

Peça de terra situada a la zona de Moixerigues. Trobem les formes *Moixona* i *Moxona*.

V. t. *Moixerigues*¹; *Moixona, la.*

Pla de la Verdald

«sita en el mismo termino y partida Pla de la Berdal de la misma heredad» (Ll. 93, 1846, 1).

Partida. Era un pla conreat amb oliveres d'aquesta varietat. *Verdald* és un derivat de *verd*, i té el significat 'de color verdós'. La verdald és una varietat pròpia de la zona, d'un color verd intens, que avui s'anomena *vera del Montserratí*.

Pla de la Vinya d'en Martí, peça prop el

«anomenat los Clots, alies la pessa prop lo Pla de la Vinya d-en Marti» (Capb. 1642, 21r); «ab honors de Macia Rovira del mas Andreu que foren de Antonio Rovira nomenats los Clots, alies la peça prop lo Pla de la Vinya d-en Marti» (Capb. 1726, 68r).

Peça de terra anomenada en els mateixos capbreus *els Clots* (*supra*).

Pla de la Vinya Nova

«Aquella pieza de tierra, un olivar de quatro jornales y medio de mulas sita en el termino del Bruc y partida llamada Pla de la Viña Nova que linda a O. con la heredad de la Viña Nova a M. y N. con Pablo Jorba labrador y a P. con Jose Valles del mismo termino» (Ll. 116, 1851, 1).

Pla de les Ginesteres, les torres del [læs 'torəz ðəl 'plə lə ʒinəs'terəs]

Nom que rebien les cases de nova construcció i destinades a l'estiueig del capdamunt del carrer del Bruc del Mig. Aquest nom actualment està en desús.

Pla de Pallam, el

«a meridie cum Plano de Pallam» (Capb. 1496, 10v); «lo Pla de l'Alçador, alies lo Pla de Pallam» (Capb. 1546, 86r); «anomenada lo Pla del Alcador, alies Pla de Pallam» (Capb. 1670, 50v).

Peça de terra que també s'anomenava *Pla de l'Alçador* (*supra*). Estava al costat del camí Ral i del mas Gausac, actual can Marquès; el nom fa referència a l'antic mas Pallam.

Pla de Querol, el

«ab la honor de Jaume Valles anomenat lo Querol» (Capb. 1611, 116v); «y part ab la honors de dit confessant anomenat lo Pla de Querol, alies lo Pla de Benet» (Capb. 1642, 14v); «y part ab les honors de dit Jaume Valles anomenat lo Pla de Querol, alies lo Pla de Benet» (Capb. 1670, 28v); «y part ab honors de dit Valles dits lo Pla de Carol, alies lo Pla de Benet» (Capb. 1726, 17v).

Era la mateixa peça que el Pla de Benet que ja trobem documentada l'any 1409 i per la qual es donava pas als animals per a anar al pou a abeurar. Trobem les formes *Querol* i *Carol*. Probablement *Querol* havia de ser un antropònim, però no s'ha pogut documentar, més enllà de les referències trobades com a topònim.

V. t. *Pla de Benet, el; Pla de Cari, el*.

Pla del Colomer, el

«de quandam partita petia terre nominata lo Pla del Colomer» (T. Ll. 1597, 21v).

Pla del Ferrers

«en el termino del Bruc y partida Pla del Farres» (Ll. 93, 1846, 23).

Partida. A la zona de can Ferrers.

Pla del Pinal, el carrer del [ət kə're ðət 'plə ðət pi'nal]

Carrer de nova creació, al nucli del Bruc.

Plaça, la [lə 'pləsə]

Un cop passat el Pont en direcció a la Parròquia, s'arriba a un eixamplament del carrer de la Parròquia, al nucli antic del poble; aquest espai és el denominat *la Plaça*.

«ab lo camí qui va de la Iglesia a la Plaça a sol ponent» (Capb. 1726, 61r); «sita en el pueblo del Bruch en la Plaza llamada tambien calle de la Parroquia» (Ll. 115, 1862, 161).

Plagueta

«Costa Jose (a) Plagueta» (C. 906, Ll. fis. 69, 1861-1895).

Àlies.

Plagueta, cal ['kaɫ plə'çetə]

Casa del carrer del Bruc de Baix.

«Plagueta» (PM 1847, 1v).

Plagueta, la vinya del [lə 'βijɲə ðət plə'çetə]

Al sector de Fembra Morta. Tot baixant de la cova de Ponç, on hi ha el tren-call que va a can Manuel. Estava en un fort pendent; tant és així, que es va fer

popular aquesta dita: «Parenostre que puja la costa, si la costa cau Plagueta a Déu siau».⁵⁸ Ara no hi ha camí ni vinya; tot és bosc.

Plaià

«Jaume Playà, pagès natural de Marganell» (Ll. B. 1822, 32).

Cognom documentat al segle XIX.

Plana

«et ex alia parte cum honoribus d-en Plana eius domini termini, et ex alia parte cum honoribus de na Torrenta de Bruco» (Perg. CV5, 1408, 7); «Petri Plana», any 1442 (Capb. 1496, 3r); «Confessio Anthonii Planes mansi d-en Plana» (Capb. 1496, 2r); «Anthonii Plana» (Capb. 1496, 7v); «Plana» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XV i XX. Trobem les formes *Plana* i *Planes*.

Plana, la

«y en la partida anomenada la Plana» (Capb. 1611, 114r); «y en la partida nomenada la Plana» (Capb. 1726, 15v).

Partida. A tocar del mas Vendrell, actual can Jorba, a prop de la plana de la Botja.

Plana, mas d'en

«mansi Plana» (Capb. 1496, 2r); «et a circio cum honoribus Anthoni Plana mansi d-en Plana o d-en Masquefa» (Capb. 1496, 8v); «mansi d'en Plana antiquitus vocati Masqueffa» (Capb. 1546, 11r); «personaliter constitutus in domo seu manso Gabrielis Elias, vocato manso Plana, termini prediciti castri de Brucho» (Capb. 1546, 72v); «que fonch de Barthomeu Ferrer del mas Plana de dit terme del Bruch» (Capb. 1642, 14v); «y antes dels hereus de Gabriel Elies del mas Plana, alies d-en Masqueffa» (Capb. 1642, 29v); «y de alli va per lo camí avall per la qual serra de dit mas Plana» (Capb. 1670, 20v); «tot aquell mas nomenat d-en Plana y antigament d-en Masquefa» (Capb. 1726, 28r).

Al camí de can Ferrers, entre Moixerigues i la font del Pedregós. Antigament era el mas Masquefa i actualment és conegut per *can Ferrers*. Aquest mas era utilitzat com a lloc de trobada del batlle i representants del poble, els *prohominum*, de la Guàrdia i del Bruc, per tal de tractar els temes relatius al territori i d'interès comú, com podien ser la confecció dels capbreus.

V. t. *Ferrers, can; Masquefa, mas*.

58. De font oral.

Plana a la Guàrdia, camí del Mas

«ab occidente in camino quo tenditur de domibus seu manso d-en Plana ad popula de la Guardia» (Capb. 1496, 5v); «et vadit per lo cami avall quo itur de dicto manso Plana ad castrum de Guardia» (Capb. 1546, 11v); «ab lo cami qui va del mas Planes a la Guardia» (T. Ll. 1598, 32v); «lo cami qui va de les cases o mas d-en Plana al castell de la Guardia» (Capb. 1642, 36r).

Plana al Mas Andreu i a Igualada, camí del Mas

«cami qui va del dit mas Plana al mas Andreu y a la vila d'Igualada» (Capb. 1726, 28v).

Camí que anava dels antics masos Plana, l'actual can Ferrers, i Andreu, l'actual can Rovira, a Igualada.

Plana dels Llamps, la roca [lə 'rəkə 'plənə ðəltz 'λams]

Cim de 1.164 m d'altitud al massís de Montserrat, a la regió Montgròs, anomenat també *el Cap del Montgròs* per la seva situació i també *la Gran Fatxa*. Torras, l'any 1880, la definia així:

«Ja bon xich enlairats s'entra en lo relleix del Montgròs, ahont se presenta al enfront dreta y amenassadora la *penya plana dels Llamps*, verdadera paret gigantesca una de les mes originals de la muntanya» (Torras, 1880, p. 198).

Plana Llarga, la¹ [lə 'plənə 'λarγə]

Nom que rep el camí que travessa la partida o zona d'oliveres situada entre el serrat de les Arnes i el torrent de la Diablera, anomenada també *la Plana Llarga (infra)*. És un camí amb poc desnivell que contrasta, sobretot, per l'entorn muntanyós que caracteritza el poble. Molt concorregut.

Plana Llarga, la²

«Plana Llarga» (C. 824, 1905).

Camp d'oliveres situat entre el serrat de les Arnes i el torrent de la Diablera.

Planes

«Confessio Anthonii Planes mansi d-en Plana» (Capb. 1496, 2r); «lo mas d-en Plana» (Capb. 1496, 2r); «Felip Planas Castañer» (NT 1870, 2, 3).

Cognom que trobem documentat als segles xv i xix, amb les grafies *Plana* i *Planes* per al mateix individu en les confessions dels capbreus del mas Plana.

Planes, les

«anomenat les Planes» (Capb. 1611, 148v); «y axi foren capbreuats dits masos Roca y Altimir y pessa de terra de las Planas per Pere Solà, alies Guilera en lo capbreu de lany 1611 foli 95», any 1611 (Capb. 1725, 19r).

Peça de terra de la Guàrdia pertanyent al mas de Cabanyes, descrita en el capbreu de 1611, en la confessió de Pere Solà, del mas Roca.

Planetes, les

[l̪əs pl̪ə'netəs]

Partida situada entre el torrent del Castell i el peu de la muntanya de Montserrat. Actualment són camps d'oliveres. Probablement aquesta plana era la que antigament s'anomenava *la Botja* (*supra*) o *la Botjosa*. Trobem les formes *Planetas* i *Planeta*.

«aquellas viñas y olivos de quatro jornales en dicho termino y partida Planetas que linda a O. con Ignacio Montoriols, a M. con Jose Valles y a P. y N. con Pedro Subirats» (LL. 116, 1851, 178); «la Planeta» (C. 830, 1942, 51).

Planetes de Dalt, les

«aquella viña campa y olivos de diez jornales en dicho termino y partida les Planetes de Dalt que linda a O. con Pablo Pedrosa, a M. con Ignacio Montoriols, P. con Pedro Subirats y a N. con Pablo Pedrosa» (LL. 116, 1851, 179); «en la partida Planetes de Dalt» (C. 824, 1894); «Planetas de Dalt» (C. 830, 1942, 54).

Partida. És un camp d'oliveres situat per sobre de les Planetes, que és l'altre camp pla de la mateixa zona, entre el torrent del Castell i el peu de la muntanya de Montserrat. Trobem les formes *Planetes* i *Planetas*.

Pleta del Panxo, la

Roca de l'extrem nord del serrat de la Roca Foradada, al massís de Montserrat. La trobem representada i anomenada en els dibuixos de Remart i Montaña (1790, R. i M.).

Pobiella

«totum ipsum mansum vocatum mas Padranos antiquitis vero vocatum mansum de Pobiella» (Capb. 1546, 53r); «la qual pessa de terra termena a sol ixent ab les honors del mas Pedranos alies Pobiella» (Capb. 1611, 123r); «tot aquell mas anomenat Pedranos y antigament mas de Pobiella» (Capb. 1611, 124v).

V. t. *Pedregós, mas*.

Pobla de la Guàrdia, la; o, Pobla del Castell de la Guàrdia, la

«cum honore Vincentii Martini, Popule Guardia Montisserrati» (Capb. 1546G, 12r); «habet et possidet in loco seu Popula Castri de Guardia Montisserrati quandam domum siue mansum situm in dicta popula» (Capb. 1546G, 17r); «lo cami qui va del dit lloch del Bruch a la Pobla del castell de la Guardia» (Capb. 1642, 30v).

Nucli de cases, avui desaparegut, situat al coll de Can Maçana. Actualment queda la casa Maçana, i al mateix coll s'ha habilitat una zona d'aparcament i d'accés a la muntanya pel sector de les Agulles. Aquest era un antic punt estratègic i d'encreuament de camins que comunicava les terres del prelitoral amb les de l'interior, i que donava accés al monestir. Estava constituït per diferents edificacions, com són la casa Martí, l'actual casa Maçana, el forn de Vidre, la casa de Quer o Hospici, la Carnisseria, els estables...

Polioni, cal¹ ['kaɫ pu 'lɔni] / ['kaɫ pə 'lɔni]

Consta al carrer del Bruc del Mig. Aquesta casa va ser ensorrada per les bombes durant la Guerra Civil. Ara és un garatge. El nom és la truncació de *Apolioni*. Trobem la forma *Poloni*.

«Poloni» (PM 1847, 8r).

Polioni, cal² ['kaɫ pu 'lɔni] / ['kaɫ pə 'lɔni]

Mas del sector de can Ribera, al camí de les Vinyes, en ruïnes. El nom del mas ha donat nom a la partida i a una casa del carrer del Bruc del Mig. El nom és la truncació de *Apolioni*. El trobem amb la forma *Poloni*.

«Poloni» (PM 1847, 16v).

Poldo, cal ['kaɫ 'pɔɫdu]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Nom castellanitzat i amb truncació, prové del nom propi d'home *Leopold*.

Policay¹

«Policay» (PM 1847, 9r).

Casa que consta al carrer del Bruc del Mig.

Policay²

«Antonio Policay» (Ll. 115, 1854, 44).

Cognom documentat al segle XIX.

Polvorí, el [əɫ puɫβu'ri]

Al nord del terme, a la carretera BP-1101, passat el quilòmetre 6, a mà dreta, a tocar del Solà de la Vall. És una àmplia zona on l'empresa Maxam emmagatzema explosius.

Pomés

«Antoni Pomes ostaler de la Guardia» (LO1, 1645, 8).

Cognom documentat al segle XVII.

Ponç, la cova de [lə 'kəβə ðə 'pons]

Al sector de Roques Blanques. Àmpliament documentada com a *espluga de Ponç*. Dins el lèxic actual del Bruc, *espluga* ha sigut desplaçat per *cova*. Trobem les formes *Pont* i *Pons*.

«spluga de Pont» (Capb. 1496, 10r); «cova de Pons» (C. 830, 1942, 20).

Ponet, cal ['kaɫ pu'net]

Casa del carrer del Bruc de Baix. Nom format per truncació de l'hipocorístic *Josep*. *Josep* > *Josepó* > *Jepó* > *Po* > *Ponet*.

«Ponet» (PM 1847, 1r).

Ponetes, camp de les

«Aquella casa solariega situada en el Bruch y paraje llamado el campo de las Ponetas» (Ll. 93, 1849, 114).

A la zona del Bruc de Baix.

Pont, el [əɫ 'pɔn]

Pont que uneix el nucli de la Parròquia amb els carrers del Bruc de Baix i del Mig. Aquest pont permet superar el pas del torrent de l'Illa, que en aquest tram té una bona profunditat i és difícil de salvar. Va ser inaugurat l'any 1924, i el consistori va sol·licitar posar-li el nom de *President Prat de la Riba*, però havia començat la dictadura de Primo de Rivera i el nom no es va fer efectiu. No va ser fins a l'any 2014, amb la celebració del centenari de la Mancomunitat de Catalunya, que el nom es va recuperar. Tanmateix, segueix ben viu el nom tradicional i eficaç, *el Pont*, ja que és l'únic del poble.

Pont Foradat, el [əɫ 'pɔŋ furə'ðat]

Al sector de can Guixà. Formació natural en què la roca ha creat un pont que travessa la riera.

Pontasco, el [əɫ pun 'tasku]

Pont que salvava l'entreforc del torrent de les Comes i el del Castell, per sota de l'autovia A-2, en el trencall que va a can Marquès.

Ponts ['pɔns]

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. És viu i amb bona continuïtat.

«Joseph Pons pages de casa Massana» (LO2, 1765, 7v); «Pau Pons pages» (NT 1809, 1, 12); «Pons» (PM 1847, 6r); «Pons» (C. 825, 1936).

Porquer, cal ['kaɫ pur 'ke]

Casa del carrer de la Parròquia. El nom estaria relacionat amb l'ofici de porquerol, el pastor de porcs. Cal Porquer és un conjunt d'edificis; una de les cases s'anomena *cal Camps* (*supra*), nom que correspon al llinatge de la família; l'altra, *cal Cigala* (*supra*).

Porquer, el torrent del [əɫ tu 'ren dəɫ pur 'ke]

S'inicia sota la serra dels Pallers. És la continuació del torrent dels Pallers; desguassa al clot del Tambor.

Port, el coll de [əɫ 'kɔɫ də 'pɔrk] / [əɫ 'kɔɫ də 'pɔrt]

A la muntanya de Montserrat, coll de 974 m d'altitud. El trobem documentat al segle XIV, en la concòrdia de Pere III el Cerimoniós en la qual s'estableix el dret d'anar a tallar llenya a la zona de la Foradada i al coll de Port. Aquest coll separa la regió dels Ecos de la dels Frares Encantats. La seva denominació ha estat força controvertida, arran de la similitud fonètica entre *port* i *porc*, fet que ha provocat la denominació *coll de Porc* en diferents representacions cartogràfiques.⁵⁹

«colle de ça Foradada usque ad collem des Port», any 1312 (Torres, 1996, p. 114-116).

Porta, mas

«tot aquell altre mas anomenat mas Porta y antigament mas de Soler Roig», any 1429 (Capb. 1611, 99v); «quoddam trocium terre quod fuit de pertinentis mansi Porta», any 1429 (Capb. 1496, 20r); «dicti mansi Fornerii et glebam mansi Porta aliter vocati de Solerio Rubeo» (Capb. 1546, 85v); «los dits masos Forner e mas Porta alies de Soler Roig», any 1608 (Capb. 1642, 23r); «en lo qual mas Forner se troba de antiquíssim temps, unit y aglevat, altre mas nomenat mas Porta y antigament Soler Roig» (Capb. 1726, 49v).

59. Josep Galobart dona raó de les variants gràfiques d'aquest topònim a través d'un recorregut per diferents fonts documentals (Galobart, 1990).

Antigament anomenat *mas Soler Roig*, després fou conegut com a *mas Porta*. El trobem descrit unit i aplevat al mas Forner.

V. t. *Soler Roig, mas*.

Portadora, la font de la [lə 'fɔn də lə purtə'ðorə]

Estava a l'entreforc del torrent que baixa de can Guixà i el de can Solà. Sempre hi havia aigua. Ara seria molt difícil de trobar, perquè està tot embrossat.

Portell Estret, el [əɫ pur'teɫ əs'tret]

És al coll de les Agulles, connecta el vessant nord i sud de la muntanya de Montserrat per aquest sector.

«coll de les Agulles, també anomenat per la gent del país, coll Figuera o Portell Estret» (Ribera, 1998, p. 157).

Portella, la [lə pur'teɫə]

La Portella, derivat de *porta*, amb el sufix apreciatiu *-ella* que ve a dir *porta petita*, és un pas estret i enfilat entre les roques de les Portelles, la Gran i la Petita. Veritable porta d'entrada al massís de Montserrat, a la regió de les Agulles. Aquest no era un espai tan humanitzat com ara el coneixem: el nom de *Portella del Llop*, documentat als segles XIII i XVI, ens dona una visió més feréstega i salvatge del que seria tot l'entorn muntanyós d'aquest territori abans de ser transformat per la mà humana.

«et transit ad Portellum de Lupo», any 1221 (Ribas, 1990, p. 90); «et transit usque a la Portella et a circio usque ab les bassetes» (Capb. 1496, 2r); «in via publica que mouet a colle de Palomaria et transit ad Portellum de Lupo» (Capb. 1546, 4r); «de migdia a ffins al coll de la Montanya y passa a ffins a la Portella» (Capb. 1642, 10r); «termenat ab les honors de dit Domenech a mig dia fins al coll de la Montanya y passa fins a la Portella» (Capb. 1670, 24r); «ab lo camí qui va de la Portella a las bassas y passa serral avall fins al Llindar» (Capb. 1726, 31r).

Portellet

«Bernardi Portelet» (Perg. CV3a, 1357, 2).

Cognom documentat al segle XIV.

Portellet, mas

«mansi vocati Portelet qui quidem manso fuit dicti Bernardi Portelet» (Perg. CV3a, 1357, 3).

Documentat al segle XIV, amb la forma *Portelet*. L'any 1357, Berenguer Oller i la seva esposa Gueralda fan un albarà a Ròmia, viuda de Bernat Portelet, d'una peça de terra del mas *Portelet* que confronta amb terres de Bartomeu Pampaló, també amb les terres pròpies i amb el torrent del Pou de Casa Nova. No se'n coeixen vestigis.

pou

V. *Ca n'Oller, el pou de glaç de; Can Pasqual, pou de glaç de; Castell, el pou del; Comú, el pou del¹; Comú, el pou del².*

Pou, el camp del

«lo camp del Pou» (Inv. 1703, 3r); «al cap de un marge per la pessa del Pou de dit Joseph Subirats y Mata de Garriga» (Capb. 1726, 35r).

Peça de terra o camp situat a la zona de Vilaclara, a can Guixà.

Pou, el carrer del

[əɫ kə're ðəɫ 'pou]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Pou de Casa Nova, torrent del

«ab oriente cum torrente Putei de Casa Nova» (Perg. CV3a, 1357, 4).

V. t. *Pou de Cases Noves, el*.

Pou de Cases Noves, el; o, Pouetó de Cases Noves, el

«in parrochia predicta de Bruco in loco vocato lo Pou de Cases Noves» (Perg. CV6, 1410, 2-3); «Item est de pertinentis dicti mansi quedam alia petia terre herema sita in termino dicti castris loco vocato lo Poato de Cases Noves» (Capb. 1496, 6r); «anomenada lo Poato de Cases Noves» (Capb. 1670, 15v).

Peça de terra amb oliveres plantades, que trobem documentada des del segle XV. L'any 1410, Montserrat Fàbregues, la seva esposa Guillelmona i Guillem Fàbregues, el fill d'ambdós, mostren la carta de venda d'aquesta peça de terra, feta en pergami escrit, a Pere Elies, del mas Vallès (Perg. CV6, 1410, 2-3). Estava a prop del mas Pampaló, avui desaparegut, i del mas Gausac, actual can Marquès, i per l'altra part limitava amb el camí que va a la muntanya. S'anomenava també *el Pouetó de Cases Noves*.

Pou de la Portella, el

[əɫ 'pou ðə ɫə pur'teɫə]

Avenc de 43 m de fondària situat a la base de la roca de la Portella.

Pou del Catran

Peça de terra. És probable i força lògic que estigués situada al torrent de l'Illa, on hi ha la font del Catran i antigament hi havia una zona cultivada amb horts; al Bruc de Dalt.

«Pou del Catranch» (C. 902, 1845).

Pou dels Frares, el

[əɫ 'pou ðəɫs 'frarəs]

Casa del carrer del Bruc de Dalt. El complement *frares* ens remet al monestir: «hi havia un forn d'obra i l'obra era per al monestir». ⁶⁰

Pouetó, la peça del

«ab les honors de dit Jaume Valles anomenat la pessa del Poató» (Capb. 1611, 129r); «y a tremuntana exint de dit torrent, termena ab honors de dit Francesch Valles nomenats la pessa del Poató» (Capb. 1726, 43r).

Antiga peça de terra de propietat del mas Vallès. Pel nom, deduïm que tenia una situació semblant a la de *la peça sobre el Pouetó de Cases Noves* (*infra*).

Pouetó d'en Palau, el

«anomenada del Palau o del Poato ja compresa y enclosa ab les afrontacions dels sobredits masos Gausachs y Miquel» (Capb. 1611, 130r); «tota aquella pessa de terra anomenada lo Poato de-n Palau que-s de pertinencias del mas Palau» (Capb. 1670, 15v).

Peça de terra compresa i inclosa amb les afrontacions dels masos Gausac, actual can Marquès, i Miquel, avui desaparegut.

Pouetó de Cases Noves, la peça sobre el

«Item est de pertinentis dicti mansi quedam alia petia terre loco vocato sobre lo Poato de Cases Noves» (Capb. 1496, 6r); «sobra lo Poato, ara se diu la Llongadera» (Capb. 1496, 6r).

Segons les descripcions, la situem, junt amb la peça del Pou o Pouetó de Cases Noves, a prop del mas Pampaló, avui desaparegut, i del mas Gausac, avui can Marquès. Descrita en els capbreus com una peça de terra del mas Moia, actual can Vallès, a l'orient limitava amb el mas Forn i amb el torrent del Forn de les Teules, i a tocar del camí del Querrubí (Capb. 1496, 6r). Anomenada també, per la seva forma, *la Llongadera* i, antigament, *el Comellar d'en Traver*. Trobem la forma *lo Poato de Cases Noves*.

V. t. *Comellar d'en Traver, el; Llongadera, la*².

60. De font oral.

Pouetó de l'Estevet, el [əɫ puə'to ðə læstə'βet]

Al tram final, al marge esquerre del torrent homònim, però no dins del torrent, sinó en una roca que trobem a pocs metres. És un petit avenc natural molt estret amb una fondària d'uns divuit metres.

«Pou de l'Estevet» (1909, J. C.).

Pouetons, els [əɫs puə'tons]

Darrere del Refugi de Vicenç Barbé i al peu mateix de l'agulla homònima. Presenta dues boques d'entrada i té uns 125 m de profunditat i 337 m de recorregut. És la concavitat més profunda de la muntanya. Els menciona Joan Amades en la llegenda d'arrel tradicional *L'avenc dels Pouetons*.⁶¹

«por la parte norte, y no muy lejos de la de la roca conocida en el país por la roca del Lloro, hay unas profundas y horripilantes concavidades, que por tener abiertas en lo alto algunas bocas parecidas a las de los pozos ordinarios, el país los ha llamado Pohetons (pozuelos) que si bien tienen separadas sus entradas, interiorment se comunican unos con otros» (Muntadas, 1871, p. 27).

Prat

«Mariagna Prat muller de Miquel Prat ermità y habitant en la ermita de Sant Pau de la Guardia» (LO1, 1694, 111); «Prat» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVII i XX.

Prats

«en Joan Prats habitant en casa d'en Marc de la Vall» (T. Ll. 1605, 78r); «Antoni Prats pages del terme del Bruch» (LO2, 1774, 40r); «Prats» (PM 1847, 10r); «Prats» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVII, XVIII, XIX i XX.

Prats de Rei, camí de

«ab occidente cum camino público de Prats de Rey» (Capb. 1496, 6v).

Pregon, torrent

«cum torrente Pregon» (Capb. 1496, 15v); «lo qual termena a sol ponent ab lo torrent Pregon» (Capb. 1642, 2r); «y apres dexa lo dit torrent y va per una ras-

61. «Diuen que és una de les diverses boques de l'infern. Molta gent del Bruc i de tota aquella rodalia n'han vist sortir el dimoni amb la cua tota dreta i enxerinada, sobretot en dies de vent» (Amades, *Llegendes i tradicions de Montserrat*, 1959, p. 68).

sa o aragall amunt [...] fins al sobredit torrent anomenat torrent Pregon» (Capb. 1670, 10r); «ab lo torrent Pregon que discorra del camp anomenat de Sant Pau» (Capb. 1670, 65r).

Per les descripcions dels documents consultats l'identifiquem amb *el torrent Fondo* (*supra*).

President Prat de la Riba, el pont del

V. *Pont, el*.

Presoner

«Pons Francisco (a) Presoné» (C. 906, Ll. fis. 247, 1861-1895).

Àlies.

Presoner, cal

[ˈkaɫ prəzuˈne]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Actualment és un dels bars típics de poble, on és costum anar-hi a jugar al dòmino. Encara hem pogut sentir: «Els dijous fem la partida a cal Presoner». Antigament s'havia anomenat *cal Bombardo*. Ara porta el nom de l'antiga propietària, *Anna*.

V. t. *Pessoné, cal*.

Príncep, el carrer del

[əɫ kəˈre ðəɫ ˈprinsəp]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Provençal

«Francesch Proensal del dit lloch el Bruch», any 1346 (Capb. 1611, 132v); «que fuit d-en Prohensal» (Capb. 1496, 12v).

Cognom documentat als segles XIV i XV. Trobem les formes *Proensal* i *Prohensal*.

Provençal, colomer d'en

«et partim cum columbarium d-en Prohensal» (Capb. 1496, 16v); «ab altre honor, muntant enves lo colomer dels dits confessants anomenat d-en Provensal» (Capb. 1642, 29v).

Orientativament, es trobava entre la font del Bruc i el mas Alzina, actual can Pasqual. Trobem les formes *Prohensal* i *Provensal*.

Provençal, el

«lo Proençal», any 1427 (Capb. 1611, 119v); «la altra lo Proensal» (Capb. 1670, 37v); «una es a saber nomenada la Illa d-en Plana, altra lo Proensal y la altra la Espluga d-en Palam» (Capb. 1726, 21r).

Peça de terra que antigament era una sola peça de nou jornals i després es va dividir en tres: *l'Illa d'en Plana*, *lo Provençal* i *l'Espluga d'en Pallam*. És força evident que el nom ha de provindre de l'antropònim *Provençal*, que ja trobem documentat als segles XIV i XV. Trobem les formes *Proençal* i *Proensal*.

V. t. *Illa d'en Plana*, l'.

Prudència, ca la

['ka tə pru 'ðensia]

Al carrer del Bruc de Dalt.

Pruna, feixa de la

«una rasa mijansant puja fins al cap d-una feixa plantada de oliveres dita la Pruna» (Capb. 1725, 21v).

Pruna, mas de la

«y el manso Pruna, en termino de la Guardia», any 1268 (Ribas, 1997, p. 139); «ab oriente cum honoribus mansi de la Pruna» (Capb. 1496, 29r); «te y posseheix tots aquells dos masos [...] incorporats anomenats lo hu mas de la Pruna y lo altre lo mas del Sola», any 1496 (Capb. 1611, 158r); «mansi de la Pruna eiusdem confitentis suppra manifestati qui fuit antiquitus Petri Puiol de termino castris Marro parrochie mosasterii Sancte Cicilie Montisserrati» (Capb. 1546G, 6r); «dels dits masos de la Pruna y d-en Sola» (Capb. 1725, 21v).

Antic mas de la Guàrdia. En tenim referències des del segle XIII fins al XVIII. Per les descripcions el situem a prop de can Solà de la Vall de Marganell. No se'n coneixen vestigis.

Puça, cal

['kaʎ 'pusə]

Casa que al segle XIX consta al barri de la Plaça. Es manté com a renom i nom de casa dels descendents.

«Pusa» (PM 1848, 6r).

Puça Vell, cal

['kaʎ 'pusə 'βeʎ]

Al carrer de Santa Maria. L'adjectiu *vell* sorgeix per contraposició a la nova casa dels descendents de *cal Puça* (*supra*).

Puig

[ˈputʃ]

Cognom documentat als segles XVII, XVIII, XIX i XX. És viu i amb bona continuïtat. En el llibre dels òbits de l'any 1725, trobem la forma *Pux*, mentre que a la resta de documents, *Puig*.

«albat d'Andreu Puig» (LO1, 1668, 38); «Margarita Pux masovera del Marc de la Vall» (LO 1725, 194); «ab honors de Joseph Puig y Maria Puig y Valles, conjuges» (Capb. 1726, 2v); «Puig, Jaume» (LO2, 1765, 4v); «Puig» (Ll. B., 1819, 5); «Pere Puig» (PM 1847, 4v); «Puig» (C. 825, 1936).

Puig, riba d'en

«y de alli va fins a una riba anomenada del Puig» (Capb. 1611, 96r); «y part ab la riba anomenada d'en Puig y apres torne al dit torrent affronte ab les honors o, gleba del sobredit mas Andreu» (Capb. 1611, 99r).

La trobem documentada en el capbreu de 1611, en la confessió de Bartomeu Rovira i en la de Joana Alzina, viuda relictada de Salvador Alzina. Podria tractar-se d'una zona cultivable i elevada a la vora del torrent. La situem, segons la descripció, prop del torrent que baixa del mas dels Esquerits o torrent de la Caiola i de la gleba del mas Andreu, actual can Rovira.

Puig d'Elies, el

«nominato Puig de Alies» (Capb. 1546, 61v); «aquella pessa de terra bosquina de dos jornals de llauro de mules poch mes o manco sita en lo dit terme del Bruch anomenada Puig de Alias» (Capb. 1642, 18r); «anomenada lo Puig de Elies la qual termena a sol ixent ab les honors de lereu Sola de la Roca, terme de la Guardia antigament dita lo Albalatge» (Capb. 1670, 63v); «nomenada lo Puig de Elies la qual termena a sol ixent ab honors de Maria Canyellas que foren d'Antoni Sola de la Roca del terme de la Guardia vulgarment dita lo Albalatge» (Capb. 1726, 37r).

Peça de terra. Antigament s'anomenava *l'Albellatge* (*supra*). Estava situada al sector de Fembra Morta. Recollim les formes *Alies*, *Elies* i *Alias*.

Puig d'Elies, la gorga del

«y part ab les honors del dit Elies de la Guardia anomenada la gorga del Puig de Elies» (Capb. 1670, 56v).

Puig Ferran, serra de

«et postea ascendit versus meridiem per quoddam serralet amunt fins alt a la serra vocatam la serra de Puig Ferran» (Capb. 1546G, 12r); «de Puigferran»

(Capb. 1611, 91r); «i de alli amunt envers migjorn per un serralet amunt fins lo alt de una serra anomenada de Puigferran» (Capb. 1642, 16r).

A la Guàrdia, per sobre de can Maçana.

Puig Ferran, torrent de

«cum riaría Fontis de Brucho que discurrít de Podio Ferraneo» (Capb. 1546, 17v); «ab lo torrent que discorra del sobredit Puig de Ferran» (Capb. 1611, 96v); «ab lo torrent que discorra del Puig de Farran a mig die part ab les honors de dit Jaume Valles anomenat lo Boxadell» (Capb. 1670, 13r).

V. t. *Montferran, torrent de*.

Puigròs¹

[,puɖʒ'ɣrɔs]

«Pere Puigròs, natural de Masana bisbat de Vich y Maria Elias, conjugues, habitants en esta parròquia» (Ll. B., 1828, 77); «Puiggros» (PM 1847, 16r); «Puigròs» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX.

Puigròs²

«Puiggros» (PM 1847, 16r, i Ll. rec. 1850, 2).

Consta com a casa de pagès en el padró de 1847.

Puigllobí

«Puig Lluví del March de la Vall» (NT 1856, 1, 29).

Turó de 560 m d'altitud. Al nord del terme, a la vall de Marganell, a prop de les casetes d'en Massacs.

Pujades

«Guillem Pujades», any 1452 (Capb. 1611, 157r).

Cognom documentat al segle XVII amb referències del XV.

Pujades, carena d'en

Serra situada al nord del terme, és la continuació del massís de Montserrat per la zona de la Cadireta. El nom és probable que provingui de l'antic mas d'en Pujades, ja documentat al segle XIII, situat en aquesta zona, junt amb altres masos avui també desapareguts.

V. t. *Pujades, mas d'en*.

Pujades, mas d'en

«el mas de Pujades», any 1207 (Ribas, 1990, p. 215); «et etiam laudo et concedo eidem monasterio totum mansum integriter de Pujatis», any 1227 (Capb. 1546, 5v); «et concedo eidem monasterio integriter totum mansum de Pujatis», any 1227 (Ribas, 1990, p. 97); «totum illum mansum dirutum vocatum d-en Puiades» (Capb. 1496, 25r); «mansi de les Puiades dicti termini quem possidet Vicentius Martini de Guardia Montisserrati» (Capb. 1546G, 7r); «lo mas de les Puiades de dita heretat de dita Martina pubilla» (T. Ll. 1601, 65r); «que tenen tot aquell altre mas dirruhit y deshabitat anomenat d-en Pujades» (Capb. 1642, 22r); «situat en lo dit terme de la Guardia dit y nomenat lo mas d-en Pujadas» (Capb. 1725, 14r).

Mas de la Guàrdia que trobem documentat l'any 1207, quan Guillem de Guàrdia l'esmenta en el testament que fa abans de marxar a la guerra amb el rei d'Aragó. Al segle xv consta com a tinença d'Antoni Martí, contigu al mas de l'Esparreguera, i ja és qualificat de rònc i deshabitat. El situem, segons les descripcions, entre la capella de Sant Pere de la Pineda i el mas de la Figuera de Marganell, vora el mas de l'Esparreguera. La carena d'en Pujades, a l'extrem nord del terme i del massís de Montserrat, és probable que li degui el nom.

Pujó, cal

['kaʎ pu 'ʒo]

A la Guàrdia. Una de les cases del nucli de ca n'Elies. També rebia aquest nom una casa del carrer de la Parròquia.

Pujol

«Michaelis Puiol alias Valldeperas mansi de les Glavades termini castris de la Guardia» (Capb. 1496, 22r); «Michaele Puiol mansi de Valldeperas» (Capb. 1496, 29r); «Salvatoris Puiol eius filii» (Capb. 1546G, 4v); «Pere Pujol» (Capb. 1611, 134r); «Salvador Pujol y Maria habitants en la Vinya Nova» (LO1, 1685, 95); «Pujol» (Ll. B., 1819, 4); «Salvador Pujol», junt amb la família, habitants de can Pujolet (PM 1847, 1r); «Pujol» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles xv, xvi, xvii, xix i xx.

Pujol, mas

«et alia parte cum honoribus mansi Puiol» (Capb. 1496, 25r); «ab les honors del mas Pujol» (Capb. 1611, 157r); «mas Pujol a dit mas Perull unit e incorporat» (Capb. 1725, 14v).

Antic mas de la Guàrdia, a la vall de Marganell. No se'n coneixen vestigis.

Pujolet, cal [ˈkaɫ puʒuˈɫet]

Casa del carrer del Bruc de Baix.

«Pujolet» (PM 1847, 1r).

Pujolets, els

«Item est de pertinentis dicti mansi quedam petia terre herema sita in termino dicti castri loco vocato los Pujolets» (Capb. 1496, 10r); «y part ab una pessa de dit confessant anomenada los Pujolets» (Capb. 1642, 12r); «una pessa de dit confessant anomenada los Pujolets» (Capb. 1670, 1v); «de pertinencias del mas Gausachs de tinguda de dos jornals de llauro de mulas poch mes o menos, situada en lo dit terme del Bruch nomenada los Pujolets, la qual termena a sol ixent part ab honors de la Vinya Nova de Montserrat» (Capb. 1726, 44v).

Peça de terra erma, de dos jornals, que ja es descriu en el capbreu de 1496. En aquell moment pertanyia a Pere Marquès, del mas Gausac, l'actual can Marquès.

Quatre Vents, els [əts ˈkwatrə ˈβens]

Mas de la Guàrdia. En ruïnes.

«Cuatre Vens» (Ll. rec. 1850, 3).

Quellonal, el

«petia terre vocata lo Quellonal» (Capb. 1546G, 12r); «ab les honors d-en Pau Massana del terme de la Guardia que abans fonch de Vicent Marti anomenat lo Quellonal», any 1546 (Capb. 1611, 151r); «situada en lo dit terme de la Guardia anomenada las Clotas o lo Quellonal» (Capb. 1642, 21v); «anomenats lo Quellonal es a saber partint del camí per lo qual se va de la Vila Franca del Panades a la ciutat de Manresa» (Capb. 1725, 3r); «tota aquella altra pessa de terra bosquina de tinguda de vint y sinch jornals de llauro de mulas poch mes o menos, situada en lo dit terme de Sant Pau de la Guardia, anomenada las Clotes o, lo Quellonal o, Cañonal, la qual termena a sol ixent ab lo camí public per lo qual se va de la vila de Vilafranca del Panades a la ciutat de Manresa» (Capb. 1725, 13v).

Peça de terra de la Guàrdia que estava a prop del camí que anava de Vilafranca a Manresa. En el capbreu de 1725 trobem la forma *Cañonal*. No hem trobat ningú que recordi aquest nom.

V. t. *Clotes amb el Quero Limal, les*.

Quelo

«Subirana Jaime, Quelu» (C. 906, Ll. fis. 344, 1861-1895).

Àlies.

Queloio, cal

[ˈkaʎ kəˈtɔju]

Nom antic d'una casa del carrer del Bruc de Dalt. Hipocorístic i truncació del nom propi d'home *Miquel*. Actualment és *cal Lluís* (*supra*).

Quer¹

«Montserrat Quer», any 1395 (Capb. 1611, 156v); «Monteserratum Quer» i «Anthonius Quer eorum filium termini dicti castri de la Guardia» (Capb. 1496, 24r).

Cognom documentat als segles XIV i XV.

V. t. *Quer, mas de; Quer i Quer, mas de*.

Quer²

«en la partida dita de Cher a Fembra Morta en la montanya anomenada lo Albelatge» (Capb. 1611, 136v).

Partida.

Quer, mas de

«ab oriente cum honoribus mansi de Quer» (Capb. 1496, 23r); «domus d-en Quer» (Capb. 1546G, 18v); «los quals dos masos termenen a sol ixent ab les honors del mas d-en Quer que posseheix lo sobredit Pau Massana» (Capb. 1642, 16v); «que posseheixen tots aquells altres dos masos units e incorporats dirruits y desabitats y lo foc y stada de aquells amortitzats y stinchs y de altres servituds relaxats, lo hu dels quals se anomena lo mas Simons y lo altre lo mas d-en Quer» (Capb. 1642, 22r); «ab altres honors de dit Viladés y Massana de pertinencias del mas d-en Quer» (Capb. 1725, 22v).

A la Pobra de la Guàrdia. Declarat derruït i deshabitat en la confessió de Pau Massana de l'any 1642. Uns anys més tard passaria a ser l'Hospici d'en Quer o *la casa de l'Hospici* (*supra*). Sembla que aquest mas sigui el mateix que el mas de Quer i Quer documentat al segle XIII.

Una apreciació interessant sobre l'origen del topònim i/o antropònim la fa Assumpta Muset: «això fa pensar que l'hospici podria haver estat enganxat al penyal que hi ha entre l'aparcament actual i la carretera BP 1103, just al darrere o del lloc on ara hi ha les restes de l'antic forn de vidre, o potser, fins i tot, podria haver estat construït al cim del tossal. Quer devia ser, així mateix, el cognom que va adoptar la primera família que hi va viure» (Muset, 2009b, p. 27). De fet, el mot *quer* té el significat, ja comentat *supra*, de roca o penyal.

V. t. *Quer i Quer, mas de*.

Quer i Quer, mas de

«et manso de Her et de Her», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «et manso de Cher et de Cher», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101).

Antic mas de la Guàrdia que trobem documentat al segle XIII. Trobem les formes *Her et de Her* i *Cher i de Cher*.

V. t. *Quer, mas de*.

Querrubí¹

«a meridie in campo vocato del Carrubi» (Capb. 1496, 6v); «Item habet et possidet quadam aliam petiam terre heremam sita in termino dicti castri loco vocato lo Carrubi» (Capb. 1496, 14r).

Nom que trobem àmpliament documentat amb les grafies /c/, /ch/ i /qu/, per a representar el so inicial del mot, i també amb les alternances de /a/ i /e/ en el segment inicial, *Carrubí*, *Cherrubí* i *Querrubí*. Per la possible relació amb el nom *quer* (cognom *Quer* i topònim *mas de Quer*), unifiquem les entrades amb la mateixa grafia *Querrubí* en els topònims relacionats: *el camí del Querrubí* i la partida del *Querrubí*.

Trobaríem el significat desglossant el mot en *quer* < CARIUS, ‘roca, penya’, i *rubí* < RUBEUM, ‘roja’. En aquest cas, el topònim podria fer referència a una ‘roca roja’ (DECat, 1980, VI, p. 926-935; Gulsoy, 1996, p. 167-208). Qui sap si podria referir-se a l’actual paret del massís de Montserrat anomenada *el Vermell del Xincarró*, o al camp de l’entorn. No hem trobat ningú que recordi aquest nom.

Querrubí²

«partida anomenada al Carrubi» (Capb. 1611, 116v); «termena a sol ixent ab lo camí qui va de dit lloch del Bruch a la partida dita del Carrubi» (Capb. 1642, 14v); «et termena a sol ixent ab lo camí qui ve de dit lloch del Bruch a la partida dita del Carobi» (Capb. 1670, 29r); «a la partida dita del Cherubí» (Capb. 1726, 56r).

Partida. Nom que trobem documentat amb les formes *Carrubi*, *Carobi* i *Cherubi*.

V. t. *Querrubí¹*.

Querrubí, camí del

«a meridie in cammino publico vocato del Carrubi» (Capb. 1496, 1r); «ab oriente cum camino quo tenditur de dicto loco de Brucho al Carrubi» (Capb. 1496, 7v); «et in camino vocato del Carrubi, a meridie in dicto vico del Querubi» (Capb. 1496, 13r); «mediante itinere vocato del Carrubi quo tenditur ad montaneam Montisserrati» (Capb. 1546, 48v); «a meridie cum itinere vocato

del Carrubi» (Perg. CV16, 1575, 36); «en lo cami anomenat del Carrubi» (Capb. 1611, 92v); «un cami o carrerada que va del Bruch y ve del lloch del Carrubi» (Capb. 1642, 13v); «ab lo cami publich nomenat del Carrubi» (Capb. 1726, 14v); «ab lo cami nomenat del Cherubí» (Capb. 1726, 47v).

Trobem les formes *Carrubi*, *Querrubi* i *Cherubí*. El situem entre els masos del sector sud-est del terme, can Vallès, can Marquès i el massís de Montserrat. No hem trobat ningú que recordi aquest nom.

V. t. *Querrubí*¹.

Quet, cal [ˈkaɫ ˈkɛt]

Casa del carrer de la Parròquia. Probablement, el nom *Quet* prové de *Miquel*, amb afèresi i format a partir de l'hipocorístic. *Miquel* > *Miquelet* > *Quet*.

Quico del Gorro, cal [ˈkaɫ ˈkiku ðəɫ ˈɣoru]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Quildo, cal [ˈkaɫ ˈkiɫdu]

Casa del carrer del Bruc del Mig. El nom és un hipocorístic de *Hermenegildo*, castellanitzat. El designat regentava un cafè que es coneixia com a *cal Quildo* i la seva dona era la Quilda.

Quim de Ca la Cèlia, la vinya del [tə ˈβijɲə ðəɫ ˈkim də ˈka tə ˈsɛliə]

A la zona del camí de can Ribera; ja no existeix, però encara es recorda.

Quim de Cal Boladeres, cal [ˈkaɫ ˈkim də ˈkaɫ βuɫə ˈðerəs]

A la Guàrdia, al raval de la Barceloneta. El Quim era fill de can Boladeres, al costat mateix. Va ser l'últim habitant de la casa.

Quíqueres, cal [ˈkaɫ ˈkikəɾəs]

Renom sorgit d'un fet de parla. El personatge es deia Quico i parlava quequejant; deia sovint *qui, qui, qui...*, i d'aquesta expressió la canalla li va treure el renom. La casa, del carrer del Bruc del Mig, se la coneix com a *cal Jaume de l'Antonet* (*supra*).

Rabassaires, el carrer dels [əɫ kə ˈre ðəɫ rəβə ˈsajrəs]

Carrer de nova creació, al nucli del Bruc.

Racó, la plaça del [tə ˈpləsə ðəɫ rə ˈko]

Al carrer del Bruc de Baix. És un petit espai de la vorera que forma una raconada més àmplia i que fa la funció de petita plaça.

Racó de la Cometa, el

Coma situada al costat de Jolenques i del torrent homònim.

Raconada, espluga de la

«spluga de la Reconada et ad rupem Veterem et ad canalem del Conill tos temps per lo single de les roques» (Capb. 1546, 28r); «Spluga de la Raconada» (Capb. 1611, 103v); «y a la spluga de la Reconada» (Capb. 1642, 35v); «y va per lo single al llosar y a la Espluga de la Raconada y a la Roca Vella» (Capb. 1726, 26v).

Al torrent dels Pallers, és la que avui es coneix com *la cova del Fonso* (*supra*).

Raconada, la

[l̥ə rəku' nadə]

Partida. Es troba per sobre de can Salses, passada la bassa del Gorg amunt, en direcció a la muntanya.

«la Raconada» (C. 902, 1845); «Aquella pieza de tierra viña y olivar situada al termino del Bruch y partida de la Reconada que linda a O. con Jose Miralles, a M. con Rita, a P. con Pablo Marques y a M. con Francisco Oller, de treinta jornales de cabar» (Ll. 116, 1852, 32).

Rafart

«per baiulim nomine Raymundus Raffart», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101); «ab oriente partim cum montanea Montisserrati et partim cum honoribus et possessionibus mansi Petrii Raffart» (Capb. 1496, 2v); «Michael Raffart» (Capb. 1496, 12v); «Berthomeu Raffart del mas Gausaguet» (Capb. 1611, 123r).

Cognom documentat als segles XIII, XV i XVII. No ha perdurat com a cognom, però ha deixat petja en els topònims: el *mas Rafart*, *el torrent del Mas Rafart* o les *fontanelles d'en Rafart*. El trobem escrit amb doble *f*, propi de la grafia de l'època.

Rafart, fontanelles d'en

«et cum fontanelles d-en Raffart ubique ad podiolum bassie d-en Gorch» (Capb. 1496, 3v).

Rafart, mas

«cum honoribus Anthoni Subirats qui est de pertinentis mansi Raffart» (Capb. 1496, 1r); «habet et possidet in parrochia dicti lici quendam mansum dirrutum et deshabetatum vocatum lo mas Raffart» (Capb. 1496, 5r); «dirrutum et deshabetatum vocatum lo mas Raffart» (Capb. 1546, 27v); «ab occidente partim cum torrente discurrente de manso vocato Raffart» (Perg. CV16, 1575, 49); «que te y posseheix en lo lloch del castell del Bruch tot aquell mas dirruyt

y desabitat y al sobredit mas Subirats unit e incorporat anomenat lo mas Rafart» (Capb. 1642, 35v); «la qual termena a sol ixent part ab una pessa de terra del mas Rafart» (Capb. 1670, 22r); «lo mas Rafart (*etc.*) lo qual mas termena a sol ixent ab lo serral de la Roca Vella, per un serralet avall dret al single sobre la cova del Boxà» (Capb. 1726, 26v).

Antic mas situat a tocar de la muntanya, pel serral de la Roca Vella i la Raconada. Pertanyia al mas Subirats, actual Castell. No se'n coneixen vestigis.

Rajolers, el carrer dels [əɫ kə're ðəɫ rəʒu'les]

Carrer de nova creació, al nucli del Bruc, que fa referència a la que fou la indústria més destacada del segle passat.

Ral, camí

«a meridie cum plano d-en Pallam camino Regali mediante ab occidente cum honoribus mansi Gausachs» (Capb. 1496, 10v); «camino Regio Apiaria Minorizam» (Capb. 1546G, 1v); «ab lo cami Real qui va de la vila d'Esparreguera a la casa de Francesc Elies» (T. Ll. 1596, 19v); «cami Real qui va de la ciutat de Manresa a la vila de Piera» (Capb. 1725, 24v).

Els camins rals eren camins públics i principals que posaven en comunicació les poblacions principals; els trobem descrits de diferents maneres, generalment indicant el lloc d'origen i el de destinació. Per aquest motiu, un mateix tram pot estar recollit de diferents maneres i en més d'una entrada. La xarxa de camins era complexa, però tot i així, de l'anàlisi de les dades podem deduir les rutes rellevants.

Ral de Barcelona a Calaf, camí

«lo cami Real qui va de Barcelona a Calaf» (Capb. 1611, 96v); «lo cami real qui va de la ciutat de Barcelona a la vila de Calaf» (Capb. 1642, 28r).

Ral de Barcelona a Prats de Rei, camí

«ab lo cami Real qui va de la ciutat de Barcelona a la vila de Prats de Rey» (Capb. 1642, 20v); «part ab lo cami real qui va de la ciutat de Barcelona a la vila dels Prats del rey» (Capb. 1670, 19r).

Ral de Prats de Rei a Barcelona, camí

«camino Regali quo tenditur ex villa Pratorum Regis ad civitatem Barcinone» (Capb. 1546, 36r).

Ral Inferior, camí

«va per lo camí Real Inferior per lo qual se va de la ciutat de Barcelona a la vila de Calaf» (Capb. 1611, 108r); «y apres va pel camí Real Inferior per lo qual se va de la ciutat de Barcelona a la vila de Calaf» (Capb. 1726, 12r).

Ral Vell, camí

«ab altre camí public y Real Vell que passava per la Foradada y per ell se anava de dit Monestir de Montserrat a la vila de Igualada» (Capb. 1725, 12v); «fins al camí Real Vell qui va de la vila de Igualada al Monestir de Montserrat» (Capb. 1726, 29r).

Aquest camí arribava al monestir de Santa Maria de Montserrat, després d'haver passat pels peus de la roca Foradada i pel monestir de Santa Cecília.

Ramis, l'era d'en

«en lo lloch anomenat la hera d'en Ramis» (Capb. 1725, 6v).

Per les descripcions la situem a prop del forn de Vidre de Gaspar Marc, a la vall de Marganell.

Ramon, cal

[ˈkaɫ rəˈmon]

«cal Ramon» (Ll. rec. 1850, 3); «cal Ramon» (1921, M. P. B.).

A la Guàrdia, abans d'arribar a la Morera.

Raons, la vinya de les

[lə ˈβinjə ðə tə rəˈons]

Vinya de la zona de ca n'Oller, a Roques Blanques. Ja no existeix, però encara es recorda.

Rapa, cal

A la Guàrdia, a tocar de cal Jaumot. Casa ara ensorrada.

Raval, les cases del

Són les antigues cases que es troben just a tocar de l'autovia, dins el recinte de la gasolinera Queralt.

Real, cal

[ˈkaɫ reˈaɫ]/[ˈkaɫ riˈaɫ]

Antiga casa del carrer del Bruc de Dalt. Actualment, és el nom també d'una casa del carrer del Bruc del Mig que antigament es coneixia per *cal Jaume de l'Hostal* (*supra*). El sentim també pronunciat amb la vocal pretònica *-i*. Ara és botiga i du el nom de *can Rial*.

Reberta, cal

[ˈkaɫ rəˈβɛrtə]

Casa del carrer del Bruc de Baix.

Reboscaleda, la

«la Rovira de Moxarigues o, la Reboscaleda (*etc.*) com de dita compra consta ab un acte public en pergami escrit fet a 20 dia de abril 1393», any 1393 (Capb. 1611, 94r-94v); «in termino castri de Brucho vocata la Rovira de Moxarigues alies la Rebosiolleda» (Perg. CV16, 1575, 73-74); «la Raboscaleda» (Capb. 1611, 117v); «unes fites de pedra mijensant a migdie ab les honors de dit Joan Valles del Bruch que abans fonch de Jaume Valles y antes de Francesch Valles y antigament de Francesc Moya, anomenada la Reboscaleda, alies Moxarigues» (Capb. 1642, 12v).

Antiga peça de terra, de la zona de Moixerigues, que es trobava a prop de can Vallès. El nom *Reboscaleda* ja el trobem documentat l'any 1393, com una peça de terra de deu jornals, de vinya, oliveres i part bosquina que Ramon Masquefa, el seu fill Pere i l'esposa Valençó venen a Pere Elies, del mas Moia, actual can Vallès (any 1393, Capb. 1611, 94r-94v). Anomenada també *la Rovira de Moixerigues* (*infra*).

El nom és un derivat de *revoll*, *revolleda*, una variant de roure que, com veiem, formava el bosc de Moixerigues. Un altre topònim relacionat és la Rovira d'en Bernada, també a Moixerigues. Trobem les formes *Rebosiolleda*, *Raboscaleda* i *Reboscaleda*. No ha perdurat.

Rectoria, la

[lə rəktuˈriə]

A tocar de la Parròquia, era la casa del rector.

«prout terminatur ab orient cum domibus Rectorie dicte ecclesiam» (Capb. 1496, 5v); «cum domibus Rectorie» (Capb. 1546, 29r); «la qual afronta a sol ixent part ab la casa de la Rectoria de dit terme del Bruch» (Capb. 1670, 52r); «Rectoria» (PM 1847, 3v).

Rectoria, la peça de la

«la Rectoria, una pieza de tierra, vinya y huerta» (C. 824, 1926).

Peça de terra que probablement sigui l'anomenat *el Camp del Rector* (*supra*).

Refugi, el; o, Refugi de Vicenç Barbé, el [əɫ rəˈfuʒi]

Situat a 892 m d'altitud, a la regió de les Agulles, porta el nom de l'escalador Vicenç Barbé, mort el 1942 quan escalava a la zona dels Frares Encantats. Fou inaugurat el 15 de gener de l'any 1961.

Rei d'Espasa, el [əɫ 'rej ðəs' pazə]

Renom d'un parcer de can Vallès; el camp que portava rebia el mateix nom. «Anava sempre disfressat, per això li dèiem així. Portava un camp, al camí de la Vinya Nova, a la dreta; era el camp del Rei d'Espasa.»⁶²

Reina Sofia, el carrer de la [əɫ kə're 'rejnə su'fiə]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Reiner, camp del

Antic camp de sembrat i de vinyes, de ca n'Elies, a la Guàrdia. El portaven, a mitjans del segle passat, els parcers Pere Font, de cal Maseter, i Agustí Ferrer, de cal Noi de l'Ampon.

Relleix de Montgròs, font del

«bajo las peñas de Sant Gerónimo al medio dia, hay las de la Cadireta y la de Releix de Montgrós» (Muntadas, 1871, p. 23).

A la muntanya de Montserrat. Actualment, aquests punts d'aigua, més que fonts, són petits bassals on s'acumula l'aigua que degota de les pedres. També rep el nom de *la font de la Cajoleta* (*supra*).

Rellotger, cal

Casa del carrer de la Parròquia coneguda també amb el nom de *cal Matagats* (*supra*).

Remolosa, mas

«illos mansos dirutos, unitos et incorporatus, sitios in termino dicti castris de Guardia alter quorum vocatur lo mas de la Romolosa et alter de Cap de Pos», any 1453 (Capb. 1496, 23v); «totos illos duos mansos quorum unum vocatur lo mas de Romolosa alter vero lo mas de Cap de Pos una cum terris honoribus et possessionibus suis et alterius eorum sitios in dicto termino castris de Guardia iam ab immemoriali tempore dirutos et depopulatos et adiunctos» (Capb. 1546G, 13r); «lo mas de Remolosa» (Capb. 1611, 152r); «lo mas Remolosa» (Capb. 1725, 3v).

Antic mas de la Guàrdia. Al segle xv ja és qualificat de rònec i deshabitat; unit al mas de Cap de Pos, era tinença de Simó Elies, del mas Elies de la Guàrdia. Trobem les formes *Romolosa* i *Remolosa*. No se'n coneixen vestigis.

62. De font oral.

Renai, cal

[ˈkaɫ rəˈnaj]

«Renay» (PM 1848, 6r).

Casa del carrer de la Parròquia; consta a l'antic barri de la Plaça.

Rentador del Camprec, el

«los Comellars d-en Vila y del Forn de la Teula o del Rentador de Camp Rech» (Capb. 1546, 63r); «ab honors dels dits hereus de Antoni Soterias anomenats los Comellars d-en Vila y del Forn de la Teula o, del Rentador de Camprech» (Capb. 1611, 134v); «Rentador del Camprech» (Capb. 1726, 64v).

A la zona de Fembra Morta, a Roques Blanques. Anomenat també *el Comellar del Forn de la Teula* o *el Comellar del Rentador* (*supra*). Trobem les formes *Rentador del Camp Rech* i *Rentador del Camprech*.

Reventós

«Joseph Reventos fasiner» (LO2, 1787, 128r); «Raventos» (Ll. B. 1821, 16); «Rebentos» (PM 1847, 11r); «Raventós» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. Trobem les formes *Reventos*, *Raventos*, *Rebentos* i *Raventós*.

Reverter

«quod ego Berengari Revertari vice comes de ipsa Guardia et uxor mea Ermes-sendis» (Perg. 1159, 1).

Cognom documentat al segle XII.

Rialt

«Joseph Rialt pages masover de casa Farrer» (LO2, 1769, 19v); «Rialt» (Ll. B., 1821, 14); «Rial» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX.

Riambau

«prout terminatur ab oriente cum honoribus Petri Riambau» (Capb. 1496, 3v); «lo Bruch (*etc.*) en Rienbau» (Fog. 1497, 132v); «del Bruch (*etc.*) Mathia Rienbau» (Fog. 1553, 189v); «Matheu Riambau y Alienor muller sua» (LBO 1563, 8); «Anthoni Joannis Riambau» (Perg. CV16, 1575, 19); «Anthoni Joan Riambau» (Capb. 1611, 91v); «de la dona na Eularia muller d-en Pere Riambau» (Capb. 1642, 15r); «Pau Riambau» (Capb. 1726, 1, 2v); «Joseph Riambau, pagès de dit terme del Bruch (*etc.*) com a hereu universal de Pau Jorba y Riam-

bau, pages de dit terme del Bruch, son avi» (Capb. 1726, 6v); «Joseph Riembau pages» (LO2, 1780, 58v); «Joseph Riembau» (PM 1847, 4r).

Cognom documentat als segles xv, xvi, xvii, xviii i xix. Vinculat al llinatge del mas Riembau, que antigament era anomenat *mas Cortal*. El trobem amb les formes *Riembau*, *Rienbau* i *Riembau*.

Riembau, mas

«del mas Riembau o, casa d-en Cortal» (Capb. 1611, 127r); «tot aquell mas Riembau antigament anomenat lo mas Cortal (*etc.*) lo qual antigament fonch d-en Pere Cortal y apres de la dona na Eulalia filla, muller que fonc d-en Pere Riembau» (Capb. 1611, 131r); «la qual pessa de terra es de pertinencies del mas Riembau o casa del Cortal» (Capb. 1642, 26r); «mas Riembau, alies Cortal» (Capb. 1670, 24v); «mas Riembau, alies Cortal» (Capb. 1726, 6v); «aquella casa principal que tiene y posee en el termino del Bruch llamada Riembau que linda por todas partes con tierras suyas» (Ll. 1849, 93, 62).

Antigament era el mas Cortal; després s'anomenaria *Riembau*. L'any 1496, Pere Riembau i la seva esposa Eulàlia declaren el mas Cortal de la seva propietat, junt amb les terres i la gleba, sota el domini i alou del monestir de Montserrat (Capb. 1496, 7v). No serà fins a uns anys més tard que començarem a trobar el nom del mas com a *mas Riembau* o *casa del Cortal*, amb les dues denominacions. Les seves terres limitaven amb les del mas Elies i les de la casa d'en Domènec. No se'n coneixen vestigis.

Al llarg dels segles trobem el nom escrit amb diferents grafies. Alternança de /m/, /n/ i alternança de /a/, /e/, *Riembau*, *Riembau*, *Rienbau*.

V. t. *Cortal*, *mas*¹ (B).

Riba

«a una noya nada lo dia antes filla llegítima y natural de Ramon Riba y de Maria Freixes, conjuges, naturals de la Guàrdia» (Ll. B., 1842, 59); «Ramon Riba» (C. 830, 1942, 16).

Cognom documentat als segles xix i xx.

Ribalta

«Genis Ribalta Prat» (NT 1860, 1, 32).

Cognom documentat al segle xix.

Ribalta, mas

«termena a sol ixent ab les honors del mas anomenat Ribalta» (Capb. 1642, 3v).

Mas de la Guàrdia que trobem documentat en les afrontacions del mas Rovira, actual ca n'Oller de la Guàrdia, en la confessió de Joan Vicens Oller, pagès del mas Rovira.

Ribera

[ri'βerə]

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. Actualment és viu i amb bona continuïtat.

«Ramon Ribera y Rosa Ribera Alegre» (LO1, 1728, 201); «Fermin Ribera pages del Bruch» (LO2, 1765, 16v); «Francisco Ribera» (C. 902, Ll. fis. 1845); «Ribera» (C. 825, 1936).

Ribera, can

['kan ri'βerə]

Al sud-oest del terme, a tocar de la riera de Pierola, per sobre de la font de Sant Joan. En el capbreu de 1726, Valentí Alegre la declara casa de la seva propietat, novament edificada a la partida de Fembra Morta, a la peça del Fangaret⁶³ (Capb. 1726, 19r).

«casa Ribera, una casa propia de Francisco Ribera» (C. 902, Ll. fis. 1845); «cal Rivera» (PM 1847, 16v).

Ribes

«Baltasar Ribes fadri» (LO1, 1661, 27).

Cognom documentat al segle XVII.

Rieral

«anomenat lo Rieral» (Capb. 1670, 2v); «y partida del Rieral de pertinencias de la heredad de Ferrers que linda a O. y M. con la heredad del Castell y un camino mediante, a P. con tierra de la heredad Ferres el Rieral mediante y al N. con tierras del Castell de Subirats» (Ll. 93, 1846, 26); «la Riera, a todos sus puntos cardinales con tierras de la heredad del Castell» (C. 830, 1942, 187).

Partida. Al sector de la muntanya, en terres de can Ferrers i el Castell.

63. De fet, trobem escrit *Fargaret*, segurament un error de còpia, ja que en tot el buidatge de documents hem trobat sempre *Fangaret*.

Rieral, el¹ [əɫ riə'raɫ]

Torrent que actualment es coneix com *el torrent del Castell* (*supra*). El nom *Rieral*, ara en desús, l'hem sentit a la gent més gran.

Rieral, el²

«Item est de pertinentis dicti mansi quedam alia petia terre herema cum aliquibus olivariis sita in termino dicti castris loco nominato lo Rieral prout terminatur ab oriente cum honoribus Mathei Moya mansi d-en Alies» (Capb. 1496, 4v); «vocato lo Rieral, alies las Comes del mas Raffart» (Perg. CV16, 1575, 50); «lo Rieral, alies les Comes del mas Raffart» (Capb. 1611, 93r); «y part ab la honor de dit Subirats anomenat lo Rieral» (Capb. 1642, 9r); «de pertinencias del mas Plana nomenats lo Rieral» (Capb. 1726, 25v).

Peça de terra situada al Rieral. Estava entre can Vallès i l'antic mas Rafart, a tocar de la muntanya.

V. t. *Comes, les*.

Rierol, el [əɫ riə'rəɫ]

Ara es coneix com a *torrent del Tambor* (*supra*). La seva part alta era l'Enllostat.

Rigol

«Manuel Rigol pages del Bruch» (LO2, 1787, 145v); «Rigol» (PM 1847, 5r).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX.

Rita, cal ['kaɫ 'ritə]

Casa de la plaça del Racó. Amb masculinització de l'article. També és renom.

«Rita» (PM 1847, 2r).

Rita, el [əɫ 'ritə]

Renom del descendent de cal Rita.

Riumander, torrent de

«et ex alia parte cum torrente de Riumander» (Perg. CV7, 1411, 3); «cum torrente vocato Riumander» (Perg. CV13, 1439, 4); «ab occidente cum torrente de Riumander» (Capb. 1496, 8r); «mediante torrente nominatur de Riumanders» (Capb. 1546, 29r); «la qual pessa de terra termena a sol ixent part amb lo torrent de Riumander y part ab la pessa de terra de dita Iglesia» (Capb. 1670, 54v); «ab lo torrent anomenat de Riumander» (Capb. 1726, 7r).

Nom antic del torrent que discorre entre l'Església i el Collet Solà. Ara és part del torrent de Santa Maria. Trobem les formes *Riumander* i *Riumanders*. Aquest nom no es recorda.

Realment és un torrent que sols porta aigua en ocasions molt puntuals. Probablement, per a entendre aquest primer element del topònim, *riu-*, ens caldria considerar l'explicació de Rabella, que diu que aquest genèric prové del llatí RIVU, que remetia al significat 'rierol, torrent o barranc', és a dir, als corrents menors, intermitents o estacionals (Rabella, 2017, p. 766). L'altre element del topònim, *-mander*, no l'hem identificat.

V. t. *Santa Maria, el torrent de*.

Rius

«Pau Rius, ferrer y Margarita [...] tots naturals y habitants del Bruch» (Ll. B., 1821, 20); «Rius» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX.

Robert

«Robert» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle XX.

Roc, cal

[ˈkaɫ ˈrək]

V. *Cabrer, cal*.

Roc Pinyolenc, el

[əɫ ˈrək piɲuˈlɛŋ]

Al camí que va de ca n'Elies a can Maçana. És un turó en què dues grans pedres formen un triangle. Va servir de cova amagatall durant la Guerra Civil, l'any 1938, a Jaume Ollé. Les roques pinyolenques són un tipus de roques molt característiques d'aquesta zona, i estan formades per un conglomerat de pedretes arrodonides semblants a pinyols.

«i cap el Roc Pinyolenc, i en direcció cap a can Maçana» (any 1938, Ollé, 2016, p. 70).

Roca

«dit Josep fill d-en Magi Rocha y de Joana habitants en lo mas de les Puiadas» (LBO 1606, 83); «Barthomeu Roca» (Llev. 1686, 1r).

Cognom documentat al segle XVII.

Roca, el carrer de la [əɫ kə're ðə lə 'rəkə]

A la urbanització del Bruc Residencial.

Roca, cingle de la

«et a circio cum single de la Rocha» (Capb. 1496, 28r); «ab un single de roca que es sobre lo mas Cabanes, lo qual single divideix y parteix lo dit terme de la Guardia ab lo del Bruch» (Capb. 1725, 17r).

Cingle que divideix els antics termes de la Guàrdia i del Bruc. No pot ser altre que el cingle de can Solà de la Roca, *el Colze del Bisbe (supra)*.

Roca, mas de la

«et partim cum honoribus mansi de Rocha termini castri de la Guardia» (Capb. 1496, 4v); «mansi de Rocha» (Capb. 1546G, 23v); «tot lo dit mas anomenat la Rocha» (Capb. 1611, 148r); «Joseph Solà del mas de la Roca pages del terme y parroquia de Sant Pau de la Guardia» (Capb. 1725, 17r).

Mas de la Guàrdia que actualment s'anomena *can Solà de la Roca (infra)*. El terme *roca* fa referència al cingle sobre el qual està construït el mas. El nom del mas, junt amb l'antropònim, ja el trobem documentat al segle xv en la confessió que Vicenç Solà, àlies *Aguilera*, fa de les seves terres i del mas en el capbreu de 1496.

Roca del Corb

«y cuarenta y dos palmos por los cuatro lados de tierra para construirse una casa en el punto denominado Roca del Corp» (NT 1871, 2, 4).

Roca Grallera, bosc de la

V. t. *Grallera, torrent de la*.

«un partit de bosc dit de la Roca Grayera» (Inv. 1703, 3r).

Roca Grieria ['rəkə ɣri'erə]

Paret vertical de pedra de la muntanya; és roca de llicorella. Està just al costat del camí de can Ribera, a la riba esquerra de la riera de Pierola. A sobre mateix hi ha el pla de cal Polloni. Fa uns anys se'n va desprendre tota una part i va tapar el camí.

Troblem un seguit de topònims que semblen variants d'aquest mateix nom: la *roca de Grallera (supra)*, *Roca Guilleria (infra)*, *el camí de Roca Riera (infra)*...

Roca Grieria, vinya de la

«Roca Grillera» (Roig, 1890, p. 42, i C. 825, 1895); «Roca-Grieria» (C. 830, 1942, 105).

Antiga vinya situada a la partida de cal Polloni.
V. t. *Roca Griera*.

Roca Guillera

«sita al termino del Bruc y partida Roca Guillera linda a O. con Pablo Llongue-
ras y a M. con la riera de Pierola, a P. con Sebastian Domenech y al N. con
tierras del mismo termino» (Ll. 116, 1854, 99).

Partida.

V. t. *Grallera, torrent de la*.

Roca Riera, el camí de [əɫ kə'mi ðə 'rəkə ri'ɛɾə]

És el camí que va de can Ribera i cal Cairot al Bruc, tot passant per les antigues
vinyes de la costa. També rebia el nom de *camí de la costa de Roca Riera* i *camí de
la Burra* (*supra*). Actualment, rep el nom nou de *camí de les Vinyes* o *camí Vell
de can Ribera*.

Roca Riera, la riera de [lə ri'ɛɾə ðə 'rəkə ri'ɛɾə]

Nom que rebia el tram de la riera de Pierola que podem situar entre can Ri-
bera i la cova de Ponç. Antigament, aquest tram s'anomenava *la riera* o *el torrent
de la Grallera* (*supra*). No hi ha dubte que el nom, per proximitat fonètica, estigui
relacionat amb altres topònims del mateix sector, com són la *Roca Grillera*, la
vinya de la Roca Griera, *Roca Guillera* o el *bosc de la Roca Grallera*. Nom poc conegut,
bàsicament utilitzat pels pagesos de la zona.

Roca Vella, la [lə 'rəkə 'βɛɫə]/[lə 'rəkə 'βɛjə]

Agulla del massís de Montserrat, al serrat del Cabrit. La trobem documenta-
da des del segle XVI. Servia d'orientació horària als pagesos de la zona; marcava
les onze del matí.⁶⁴ És la número 261, segons l'enumeració de les Agulles mont-
serratinas establerta per Ramon de Semir. Actualment, el col·lectiu dels escala-
dors l'anomena *la Vella - la Proa*.

«et ad Rupem Veterem» (Capb. 1546, 28r); «la Roca Vella» (Capb. 1611, 103v);
«y a la spluga de la Reconada y a la Rocha Vella y a la canal del Conill sempre
per lo single de les roques» (Capb. 1642, 35v); «va per lo single al llosar y a la
Espluga de la Raconada y a la Roca Vella» (Capb. 1726, 26v).

Roca Vella, serral de la

«y per un serralet amunt fins al sarral de la Roca Vella» (Capb. 1670, 60r).

Al massís de Montserrat, serral de la Roca Vella o del Cabrit.

64. Vegeu la nota 26.

Roi

«Roi» (PM 1847, 11v).

Renom i nom de casa que consta al carrer del Bruc de Dalt.

Roig

«Roig» (PM 1847, 5r).

Renom i nom de casa que consta al barri de la Plaça o carrer de la Parròquia.

Roig del Met, cal

«al norte con el camino del Roj del Met» (C. 824, 1916); «cal Roig del Met» (C. 830, 1942, 23).

Met era el nom d'una casa de l'entrada del poble que les persones més grans encara recorden; amb la construcció de la carretera va ser enderrocada. L'hem sentit anomenar sempre com a *cal Met* (*supra*); *Roig del Met* va ser el renom de qui hi va viure.

Roja, roca

«afrontat autem dictum castrum sive locus ab oriente in termino castrum de Collbato, a meridie in termino de Apierola et de Apiera sicut dividit strata publica que vadit ad Minorisam, de circio et occiduo in termino de Guardia sicut dividit cingulum illud de Villa Clara ad rocham Rubeam supradicta», any 1224 (Capb. 1546, 4v); «de circio et occiduo in termino de Guardia sichut dividit singulum illud de Vila Clara ad rocham Rubeam supradicta», any 1224 (Ribas, 1990, p. 94).

La situem a la zona de Vilaclara, però no l'hem identificada. L'any 1224, Guillem de Guàrdia dona al monestir de Santa Maria de Montserrat, en mans del prior Berenguer de Bac, el castell i la vila del Bruc. En la descripció de les afrontacions anomena la roca Roja, entre altres topònims de l'entorn.

Romagosa

«Miquel Romugosa, pagès» (Ll. B., 1829, 87); «Romagosa» (PM 1847, 7r).

Cognom documentat al segle XIX. Trobem les formes *Romugosa* i *Romagosa*.

Romaní, mas

«tot aquell mas dirruhit y desabitat anomenat lo mas Romani», any 1505 (Capb. 1611, 166r); «mansi de Romani» (Capb. 1546G, 25v); «ab honors del mas Ro-

mani» (Capb. 1611, 152v); «a sol ixent ab les honors del mas Romani lo qual posseheix Pere Sola, pages del mas de la Rocha del dit terme de la Guardia» (Capb. 1642, 3r); «mas Romani que tambe posseheix dit Gaspar Jorba» (Capb. 1725, 1v).

Antic mas de la Guàrdia declarat, al segle XVI, derruït i deshabitat. No se'n coneixen vestigis.

Ronxesdases, comellar de

«un single anomenat lo Grau d-en Carobot mitjensant y part ab lo comellar anomenat d-en Ronça da Sens» (Capb. 1611, 141r); «y part ab lo comellar anomenat d-en Ronçadasens possehit per dit Anthonni Mata» (Capb. 1642, 21r); «mitjensant y part ab lo comellar anomenat d-en Ronçadasens» (Capb. 1670, 11r).

V. t. *Ronxesdases, el grau de*.

Ronxesdases, el grau de

«et in Ronxes Dases», any 1221 (Capb. 1546, 4r); «in cacuminum de Palomaria et in Ronxendases», any 1221 (Ribas, 1990, p. 91); «et in Ronxes Dases» (Capb. 1546, 4r); «in manso d'en Castellar in loco vocato al grau de Ronzadasens queque fuit antiquitus Raimundi Castellar quondam de Guardia de Montisserrati et postea Guillermi d'Alies, quondam» (Capb. 1546, 58r); «al grau de Ronçadasens» (Capb. 1611, 108r); «anomenada lo grau de Ronçadesens» (Capb. 1642, 1v); «en lo mas Castellar anomenada al grau d-en Ronçadesens» (Capb. 1670, 9r); «anomenada lo grau de Ronçadesans» (Capb. 1670, 9v); «lo grau de Ronça de Cens» (Capb. 1726, 12r).

Nom que trobem documentat a partir del segle XIII, amb diferents grafies: *Ronxes Dases*, *Ronxendases*, *Ronzadasens*, *Ronçadasens*, *Ronçadesans* i *Ronça de Cens*. En el capbreu de 1546 trobem el nom com a àlies de *el grau d'en Carobot* (*supra*). L'entrada s'ha fixat tenint en compte les grafies documentades més antigues, però no descartem un possible canvi, si sorgissin nous documents aclaridors. No hem trobat ningú que el recordi.

Roques Blanques

[ˈrəkəz ˈβlaŋkəs]

Al sector de Fembra Morta, és una prolongació del massís de Montserrat en direcció a ponent. Té una elevació màxima de 705 m. El nom és descriptiu del color de les roques càlciques de la zona. Es troba en un espai protegit per la seva biodiversitat.⁶⁵ Hi podem veure les restes de l'antic forn de calç.

65. Una de les espècies protegides d'aquesta zona és el salat o escruixidor (*Adenocarpus telomensis*), un arbust singular de 0,5 a 1,5 m d'alçària, amb flors grogues i fruits de tipus llegum.

«serra avall de les Roques Blanques» (Capb. 1546, 61r); «A meridie cum serra que descendit de Ruppibus Albis» (Capb. 1546, 67r); «Roques Blanques» (Capb. 1611, 88v); «y de alli va per la serra avall per les Roques Blanques» (Capb. 1670, 56v); «ab la serra que baixa de las Rocas Blancas» (Capb. 1726, 35v).

Roques Blanques, el torrent de [əɫ tu'ren də 'rəkəz 'βɫaŋkəs]

Neix a la serra de Fembra Morta i Roques Blanques i desguassa a la riera de Pierola.

Ros, cal ['kaɫ 'ros]

Casa del carrer del Bruc del Mig; també era una casa del carrer del Bruc de Dalt.

«Ros» (PM 1847-1848).

Rosari, cal ['kaɫ ru'zari]

Casa del carrer de Santa Maria.

Rosell

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. Trobat amb les formes *Rosell* i *Rosell*.

«albat minyona anomenada Agnes Rosell» (LO1, 1725, 195); «Jaume Rosell» (LO1, 1748, 314); «Rosell» (PM 1847, 12r); «Rosell» (C. 825, 1936).

Rosell, cal ['kaɫ ru'seɫ]

Al carrer del Bruc de Dalt.

«Salvador Rosell» (PM 1847, 12r).

Rosell, la pujada del [ɫə pu'zəðəɫ ru'seɫ]

A la Guàrdia. És una pujada de certa consideració, al camí antic de la Guàrdia, ara en desús. Antigament, hi havia uns enganxadors, i amb un parell de mules s'ajudava a tirar camí amunt els qui ho necessitaven; el servei tenia un preu.

Roselló

«Jaume Guindo y Pau Rossello vedries habitants en lo forn d'en Alias de la Guardia» (T. Ll. 1605, 84r).

Cognom documentat al segle XVII.

Rossita, ca la [ˈka ɫə ruˈsitə]
V. *Parés, cal.*

Rossita de Cal Guitarrer, ca la [ˈka ɫə ruˈsitə ðə ˈkaɫ ɣitəˈre]
Casa del carrer del Bruc del Mig. El renom *Guitarrer* ens permet retrocedir en el temps fins a tres generacions.

Rossita del Pont, ca la [ˈka ɫə ruˈsitə ðəl ˈpɔn]
V. *Pau del Pont, cal.*

Rourell, el

«lo Raurell, alies Coma dels Taells» (Capb. 1546, 13r); «tot aquell tros de terra, part culta y part erma, de tinguda de dotse jornals lauro de mules poch mes o, manco anomenat lo Raurell lo qual afronta a sol ixent ab les homors del mas Esquerit, lo qual poseex dit Farrer» (T. Ll. 1598, 31v); «Item diu manifesta y confessa que te y posseheix una part o partida de una pessa de terra anomenada lo Rourell de pertinenties del mas d'en Pere Ferriol» (Capb. 1642, 9r); «anomenat lo Rourell» (Capb. 1670, 23v); «nomenada lo Raurell la qual termena a sol ixent ab altres honors de ells dits confessants nomenats lo mas Esquerit sobre manifestat» (Capb. 1726, 30v).

Peça de terra de dotze jornals de llaurar de mules, situada a prop de la muntanya i del mas dels Esquerits. Trobem les formes *Raurell* i *Rourell*. Anomenada també *Coma dels Taells* (*supra*).

Rovira [ruˈβirə]

Cognom documentat de manera ininterrompuda als segles xv, xvi, xvii, xviii, xix i xx. És viu i amb continuïtat.

«Petro Rovira, quondam», any 1450 (Capb. 1496, 11r); «lo Bruch (*etc.*) en Rovira» (Fog. 1497, 132v); «Gabriel Rovira y Candia Rovira y Font, conjuges», any 1546 (Capb. 1726, 2v); «del Bruc (*etc.*) Gabriell Rovira» (Fog. 1553, 189v); «en Grabiell Rovira pages de dit terme del Bruc» (Perg. CV15, 1577, 48); «Valenti Rovira natural de la casa Rovira» (LBO 1611, 89); «ab les honors o gleba del mas Andreu que posseheix Barthomeu Rovira» (Capb. 1642, 30v); «Jaume Rovira» (Capb. 1670, 12r); «Massià Rovira, pages del terme y parrochia de Santa Maria del Bruch» (Capb. 1726, 1r); «Francesc Ruvira» (LO2, 1769, 21v); «Rovira» (PM 1847, 8r); «Rovira» (C. 825, 1936).

Rovira, can [ˈkan ruˈβirə]

Mas a tocar del Bruc, al camí de la Plana Llarga. Antigament era el mas Andreu; actualment és conegut pel renom *Marrell, cal Marrell*.

V. t. *Andreu, mas.*

«Rovira» (PM 1847, 14v); «del lugar del Bruch llamada casa Rovira» (Ll. 116, 1851, 4).

Rovira, la¹

«in [...] Moxerigues vocatam la Rovira prout afrontatur a miridie cum honoribus [...] Petri d·Alies» (Perg. CV3b, 1393, 3); «y part ab les honors de dit Joan Subirats anomenats la Rovira» (Capb. 1642, 12r).

V. t. *Moixerigues, la rovira de*.

Rovira, la²

«la Rovira d'en Fartas» (Perg. CV16, 1575, 25); «tota aquella pesa de terra anomenada la Rovira o lo camp d'en Fartat» (Capb. 1670, 55r); «part de vinya plantada y part herma de tinguda de tres jornals de llauro de mulas poch mes o menos situada en lo dit terme del Bruch, dita la Rovira o lo camp d'en Fartas» (Capb. 1726, 58v).

Camp anomenat també el *camp d'en Fartàs (supra)*.

Rovira, la³

«Item que posseheix altra pesa de terra part campa part herma y part bosquina, costes y de roquisals de tinguda de 20, o vint y dos jornals de llauro de bous, *et cetera*, situada en dit terme, *et cetera*, que antigament foren moltes pessas de terra la una de les quals se diu la Cantusa y la altra la Rovira, altra lo Roviral» (Capb. 1611, 108r).

Peça de terra que pertanyia a Joan Subirats, del mas Subirats (Capb. 1611, 102r-108v). Antigament, segons la descripció, la Rovira estava formada per moltes peces de terra, amb diversos noms, agregades i juntes, a tocar del grau del Carabot i del camí Ral Inferior.

Rovira, mas de

«et Rovires», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «in primis S. Symeon et Valerigues et Rovires et Contalles et manso de Elies», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101); «et a circio cum honoribus mansi de les Rovires» (Capb. 1496, 22r); «Melchior Olle, mansi de Rovira, termini castri de la Guardia de Montserrati» (Capb. 1496, 26r); «Salvador Oller, cultor mansi de Rovira, termini castri de Guardia Montisserrati» (Capb. 1546G, 22r); «Joan Oller, pages del mas Rovira del terme y castell de la Guardia» (Capb. 1611, 150r); «tot lo dit mas Rovira juntament ab los masos Oliveres y de Spatzenes al dit mas Rovira units y incorporats» (Capb. 1611, 150r); «del mas Roviras de dit terme de la Guardia» (Capb. 1725, 7v); «Joseph Oller, pages del terme (*etc.*) tot aquell mas dit lo mas Rovira, juntament ab los masos de Oliveras y de Spatzenas al dit mas Rovira units y incorporats» (Capb. 1725, 8r).

Mas de la Guàrdia que ara és conegut com a *ca n'Oller* de la Guàrdia. Ja es troba documentat l'any 1230, junt amb altres masos, avui derruïts o sense identificar. Antigament, les seves terres incloïen la capella de Sant Simeó, avui en ruïnes. El trobem també documentat amb les formes *Rovires* i *Roviras*.

V. t. *Oller de la Guàrdia, ca n'*.

Rovira d'en Bernada, la

«cum alia petia terre d-en Masqueffa et cum Rovira d-en Bernadas et cum Rovira d-en Venrell» (Perg. CV4, 1408, 13); «ab oriente cum quadam petia terre vocata la Rovira d-en Bernada» (Capb. 1496, 8v).

V. t. *Rovira de Moxerigues, la; Reboscalleda, la*.

Rovira d'en Pedregós, la

«Item habet et possidet quandam aliam petiam terre herema plantatam de querqubus sita in termino dicti castris vocata la Rovira d-en Pedregos» (Capb. 1496, 13r); «anomenada la Rovira d-en Pedranos» (Capb. 1611, 124r); «pessa de terra vuy de vinya plantada antes herma y de algunas alzines plantada de tinguda de quatre jornals de llauro de mulas poch mes o menos situada en lo dit terme del Bruch, dita la Rovira d-en Pedragos» (Capb. 1726, 23, 21v).

Era una peça de terra erma i amb roures que més tard va ser plantada de vinya. La suposem a prop de l'antic mas Pedregós, a la banda de la muntanya de Montserrat. Trobem escrit *Pedregos*, *Pedragos* i *Pedranos*, de manera que les descripcions coincidents ens porten a pensar que es tracta d'una mateixa entitat.

Rovira d'en Vendrell, la

«cum alia pecia terre d-en Masqueffa et cum Rovira d-en Bernadas et cum Rovira d-en Venrell» (Perg. CV4, 1408, 13).

Peça de terra documentada l'any 1408, junt amb d'altres també anomenades *rovires*, situades a la zona de Moixerigues.

Rovira de Moixerigues, la

«Moxerigues vocatam la Rovira» (Perg. CV3b, 1393, 3); «una altra pessa de terra part vinya y de oliveres plantada y part bosquina de tinguda de deu jornals de mules et cetera situada en dit terme del Bruch anomenada la Rovira de Moxarigues o la Reboscalleda la qual antigament fonch d-en Pere Elies, quondam, de dita parrochia», any 1393 (Capb. 1611, 94r-94v); «quandam aliam peciam terre bosquina et partim vinea de pertinentiis dicti mansi sitam in termino dicti castris vocatam la Rovira de Moxarigues, alies Reboscalleda» (Capb. 1546, 20r); «in termino castris de Brucho vocata la rovira de Moxarigues alies la

Rebosiolleda» (Perg. CV16, 1575, 73-74); «anomenada la vinya de Moxarigues o la Reboscalleda la qual pessa de terra termena a sol ixent ab lo torrent que discorra del mas anomenat Rafart» (Capb. 1670, 34v); «ab honors de Francesch Valles nomenats la Rovira de Moxarigues, alies la Reboscalleda» (Capb. 1726, 18r).

A la serra de Moixerigues. Gran part de la serra de Moixerigues, fins a l'arribada de la fil·loxera, era terra de vinyes; actualment, la major part és bosc de pi. També s'anomenava, ja al segle XIV, *la Reboscalleda* (*supra*) i, més tard, *la Rovira d'en Bernada* (*supra*).

Rovira del Boixadell, la

«de pertinencies del dit seu mas Elies, alies Moya, una altra pessa de terra bosquina y de alguns roures de tinguda de un jornal de llauro si se pogues, poch mes o manco situada en lo dit terme del Bruch anomenada la Rovira del Boxadell», any 1338 (Capb. 1611, 93v-94r); «quedam alia petia terre sita in termino dicti castro loco vocato la Rovira del Boxadell» (Capb. 1496, 6v); «altre pessa de terra herma y bosquina antes bosquina y de alguns roures plantada de tinguda de un jornal de llauro de mulas poch mes o menos, situada en lo terme del Bruch, anomenada la Rovira del Boxadell» (Capb. 1726, 5v).

Peça de terra en part erma i en part bosc de roures d'un jornal de llaurar. Sabem que Guillem Elies, del mas Moia, actual can Vallès, la va comprar, a 9 de les calendes de novembre de l'any 1338, a Romeu Decorts, de Piera, o sigui, el 24 d'octubre d'aquell any. Recollim la forma *la Rovira del Boxadell*.

V. t. *Boixadell, el*; *Reboscalleda, la*.

Rovira del Bosc, la

«y part ab les honors de Antoni Domenech anomenat la Rovira del Bosch» (Capb. 1611, 96r); «anomenat la Rovira del Bosch» (Capb. 1670, 12v).

Roviral, el

«et cum petia terre vocata del Roviral» (Capb. 1496, 28r); «lo Roviral» (Capb. 1611, 108r); «y partida llamada Cotuva, la Rovira o Roviral y linda a O. con la heredad de Jose Rovira, a M. con comprador y al N. con un tal Sardanet» (Ll. 1845, 93-94).

Peça de terra o partida que comprenia diferents peces de terra, com *la Cantusa* i *la Rovira*.

V. t. *Rovira, la*³.

Rovireta, vinya de la

«la vinya de la Rovireta que uns anys ab altres se fara quinse carregues de vi»
(Inv. 1703, 3r).

Rovirola, la

«una altra pessa de terra herma de tinguda de 3 jornals, *et cetera*, anomenada la Rovirola» (Capb. 1611, 138r); «dues pesas de terra campes que fon de dit Francesh Elias de la Guardia envers migjorn y sol ponent anomenada ço es la una la Rovirosa de tinguda de tres jornals» (Capb. 1670, 56v); «nomenades ço es la una la Rovirola de tinguda de tres jornals de mulas y la altre las Matosas» (Capb. 1726, 63v).

Peça de terra del mas Elies, situada al lloc o la quadra de Vilaclara. Junt amb la peça de les Matoses, es tenia a cens i alou per a la infermeria del monestir de Sant Cugat del Vallès. Trobem les formes *Rovirola* i *Rovirosa*.

Sabater

«Pere Sabater Sastre» (LBO 1630, 117); «Sabaté» (PM 1847, 7r).

Cognom documentat als segles XVII i XIX.

Sabater, cal [ˈkaʎ səβəˈte]

Nom de casa que consta a la Plaça o carrer de la Parròquia.

«Sabaté» (PM 1847, 7r).

Sadurní, cal [ˈkaʎ səðurˈni]

Al carrer del Bruc de Baix. Ara és una casa de pisos.

«Sadurni» (PM 1847, 1v).

Sadurní, dipòsit del; o, Sadurní, la bassa del [lə ˈβasə ðəl səðurˈni]

Petita bassa rectangular excavada a la terra i revestida de ciment. Està situada prop del torrent del Boixar, entre aquest torrent i el del clot del Tambor. Antigament, aquest dipòsit es feia servir per a fer el sulfat de la vinya; «quan ja es va perdre la vinya s'utilitzava per a fer una mena de vesc —amb l'escorça del grèvol deixada a estovar durant dies dins el mateix dipòsit— i aquesta matèria apegalosa que se'n treia servia per a fer una trampa per a enganxar i caçar ocells».⁶⁶ Actualment té poca fondària, ja que ha acumulat pedres i terra. També rep el nom de *bassa de l'Estevet* (*supra*).

66. De font oral.

Sagrera, la

«y la altre la Segrera o Mas Gausaguet» (Capb. 1726, 8r).

Antiga peça de terra de quatre jornals situada prop de la sagrera; també rebia el nom de *mas Gausaguet* (*supra*).

Sagristà

«Maria Sagristà dita Panxona, muller de Jacinto Sagristà pastor de la casa Masana y habitant en la cova de Silvestre Mata» (LO 1716, 169); «Bartomeu Sagrista pagès, y de Agna Maria Cabanas, natural de Guardiola, habitants en la Guàrdia» (Ll. B., 1842, 55); «José Sagristà» (C. 830, 1942, 16).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX.

Sal, torrent de la

«postea ferit cum quodam torrente qui discurrit de spluga Joan vocato torrent de la Sal» (Capb. 1546G, 1v); «un torrent qui baxe de spluga Joan anomenat lo torrent de la Sal y de a[[lli va] a ferir a la resclosa del moli d-en Joan Bisbal de dita vall de Marganell» (Capb. 1611, 166v); «torrent Salva o de la Sal» (Ll. rec. 1850, 2).

Torrent no identificat, probablement, del terme de Marganell.

Sala

«Joseph Sala, pages de dit terme del Bruch» i «fill y hereu universal de Joan Sala» (Capb. 1726, 10r); «Sala» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII i XX.

Saleres, la serra de les

[lə 'sɛrə ðə lə sə'ɫerəs]

Carena de la Secció Naps, dins la Regió dels Ecos, a la muntanya de Montserrat. La trobem senyalitzada en el mapa de Ramon de Semir (1949).

Saleres, les

«y travessa dit camí a les Saleres que allí son» (Capb. 1645, 16r).

Salses

«Joan Salsas y Eularia Salsas y Pasqual muller sua» (Capb. 1726, 1r); «Gaspar Salsas» (Capb. 1726, 18v); «Francisca Salses y Marques muller que fou de Gaspar Salses del Bruc» (LO 1729, 206); «Jaume Salsas del Torrent y de Anna Maria Salsas del Torrent y Villarrubias» (LO2, 1783, 94v); «Salsas» (PM 1847, 10r); «Salsas» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. Amb les formes *Salsas* i *Salses*. El trobem indicat com a llinatge del Bruc (DCVB).

Salses, can [ˈkan ˈsalsəs]

Mas situat a tocar de la muntanya de Montserrat, al costat del camí homònim. El trobem amb les formes *Salses* i *Salces*. El nom ens indica el lloc d'origen, el poble de Salses (Rosselló).

«Salses» (PM 1847, 14v); «ca'n Salces» (1909, J. C.).

Salses, el torrent del [əɫ tuˈren dəɫ ˈsalsəs]

Torrent del sector de can Ribera. Baixa des de l'entorn de la serra de Ca l'Ignasi i desguassa a la riera de Pierola; és un torrent petit i un dels més eixuts. Antigament, un pagès de cognom *Salses* hi tenia el bosc i l'hort.

Salses, maset del

«aquella casa llamada maset del Salsas situada en el Bruch de Baix» (Ll. 116, 1854, 63).

Salt del Gaig, el [əɫ ˈsaɫ dəɫ ˈɣaɪf]

Per la zona del Bombau, a Fembra Morta, més amunt de la cova de Ponç. És una pedra al costat d'una torrentera, al cantó de solei. Ara no hi ha cap salt per falta d'aigua.

Salvà

«Joan Salvà hermità de Sant Pau» (LO1, 1729, 211).

Cognom documentat al segle XVIII.

Salvador, cal [ˈkaɫ səɫβəˈðo]

A la Guàrdia, és un mas ensorrat. A prop de l'Obaga de l'Elies, sota les línies d'alta tensió, entre la carretera de Can Maçana i el mas Sant Miquel.

Salvador de Matastacs, cal [ˈkaɫ səɫβəˈðo ðə mətəsˈtak] /
[ˈkaɫ səɫβəˈðo ðə mətəsˈtaks]

Mas de la Guàrdia, ara en ruïnes, entre els Quatre Vents i Matastacs Nou.

«cal Salvador de Matastachs» (Ll. rec. 1850, 3).

Sant

«Juan Termens (a) San» (C. 902, Ami. 310, 1853).

Àlies.

Sant, cal

[ˈkaɫ ˈsan]

Casa del carrer del Bruc de Dalt.

«San» (PM 1847, 11v).

Sant Abundi, l'hort de

[ˈtɔr ðə ˈsan ə ˈβundi]

Antic hort i vinya de la Guàrdia, al costat de la font homònima. Encara es recorda l'hort i el camp. La vinya la portava, a mitjans del segle xx, el parcer Josep Solà Caselles, de cal Caselles. La font actualment està dins una parcel·la del Montserrat Parc.

Sant Abundi, la capella de

[la kə ˈpeɫə ðə ˈsan ə ˈβundi]

Antiga església o capella de ca n'Elies de Sant Pau de la Guàrdia. Estava dedicada a sant Abundi o a sant Aon. Trobem les formes *Adom*, *Abundi* i *Santaon*.

Pladevall (1992, p. 338) constata que aquesta església no es documenta fins al segle XII, quan s'esmenten els drets i les pertinences del senyor major del castell de la Guàrdia, entre els quals figura el mas Elies i el domini de Sant Aon. Posteriorment, fou substituïda per un altre edifici de la parròquia de Sant Pau de la Guàrdia, que es construí sobre la capella antiga, l'any 1740, i sant Pau n'esdevingué el titular, mentre que el culte a sant Abundi va quedar en un altar lateral.

El capbreu de 1546 dona notícia, de l'any 1230, del domini de *Sancti Adom*, document en el qual s'esmenten i es reconeixen els drets corresponents al rei i als castlans del castell de la Guàrdia. També s'hi anomenen els masos: *Sant Simeó*, *Valerigues*, *de Rovira*, *Comtals*, *Elies*, *A. Bernat*, *Soler*, *Anglada* i *Quer et Quer*. En aquest mateix capbreu també trobem documentat el mas de *Santaon*, que antigament pertanyia a «Antonii Sanctaonii, quondam» (Capb. 1546G, 14r).

En el capbreu de 1611, en la confessió de Pere Solà, del mas de la Roca (Capb. 1611, 148r-148v), trobem la forma *Santa On*, que creiem que és el resultat d'un procés d'aglutinació en el qual *Sant Aon* passaria a ser *Santa On*.

Actualment, tot i que la imatge del sant es conserva en una capella lateral de l'església de Sant Pau, la devoció a aquest sant ha minvat, i és poc conegut per la gent del territori. «Els amos de ca n'Elies tenien devoció a sant Abundi, que no sabem quin sant és, pobre. Allà a l'església hi ha un sant Abundi, antigament era la capelleta i s'hi anava des de ca n'Elies passant per la casa dels masovers, l'Hostal, la Rectoria i s'arribava a la capella. Quan es va fer l'església, cap al 1700 i pico,

perquè l'antiga església era a Sant Pau Vell, es va adaptar a la capelleta del sant, es reconeix.»⁶⁷

«et dominio de Sancti Adom», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «Hoch est translatum fideliter sumptum a quodam registro antiquo feudorum domini regis quod est in archivo regii palatii Barchinone», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «et de dominio de Sancti Adom», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101); «iglesia de Santa On» (Capb. 1611, 148v); «y va per una serreta amunt dret a la iglesia de Sant Abundi» (Capb. 1642, 45v); «capella de Sant Abundi» (Capb. 1725, 6r); «y va s-en per una serreta amunt dret a la iglesia de Santa On» (Capb. 1725, 17v).

Sant Abundi, la font de [lə 'fɔn də 'san ə'βundi]

Estava a la Guàrdia. Encara es recorda. La font actualment està dins una parcel·la del Montserrat Parc, al carrer de Manresa; probablement, seca.

Sant Andreu, el carrer de [əl kə're ðə 'sant ən'drew]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Sant Aon, església de

V. *Sant Abundi, la capella de*.

Sant Aon, hort de

«et postea vertitur et granditur ad resclosiam orti de Sancta Hon» (Capb. 1546G, 12r); «del dit mas de Santa On fins a una ribeta que es prop del dit hort del mas de Santa On» (Capb. 1611, 148v); «a la resclosa del hort anomenat de Santa Hon» (Capb. 1611, 151r); «y de alli va a la resclosa del hort anomenat de Santaon del dit confessant» (Capb. 1642, 16r); «y de alli va a la resclosa de l'hort de Santa On» (Capb. 1725, 3r).

Recollim les formes *Sancta Hon*, *Santa On* i *Santaon*, resultat d'un procés d'aglutinació en el qual *Sant Aon* passa a ser *Santa On*.

V. t. *Sant Abundi, l'hort de*.

Sant Isidre, la capella de [lə kə'peɫə ðə 'sant i'ziðrə]

Capella de can Solà de la Roca; està dins el recinte de la masia. Era costum d'anar-hi en processó fent pregària, en temps de sequera, des de la parròquia de

67. De font oral. Podem veure la imatge de sant Abundi a l'església de Sant Pau de la Guàrdia, a l'altar d'una de les capelles laterals. Tot i que ara sembla que és un sant poc conegut, antigament era venerat i el seu nom posat com a nom de pila. Al Bages, a Mura, existia una altra capella dedicada a aquest sant, actualment en ruïnes; la trobem citada en la consuetudina de la parròquia de Sant Martí de Mura de 1592-1633 (Galobart, 1996, p. 295-340).

la Guàrdia. També era costum vetllar-hi els difunts de la zona fins al moment del seu enterrament.

«Sant Isidro, en la masia de can Solà de la Roca, restaurada lo present any 1904 per son actual amo d. Josep Balague. Fou edificada per allà l'any 1702. En ella s'hi veneren reliquies del sant posades en antich relicari. Los vehins tenen la costum de que quant mor algun estadan depositan lo cos del difunt en la mateixa capella hasta que se lo va a buscar per son enterrament» (Ll. rec. 1904, 13).

Sant Jeroni, el carrer de [əɫ kə're ðə 'sajŋ ʒə'rɔni]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Sant Joan, cal

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Sant Joan, el carrer de [əɫ kə're ðə 'sajŋ ʒu'an]

A la urbanització del Bruc Residencial.

Sant Joan, la font de [lə 'fɔn də 'sajŋ ʒu'an]

Al torrent de Pierola, als voltants de can Ribera.

Sant Miquel ['sam mi'kɛɫ]

Mas de la Guàrdia, al nord-oest del terme. El trobem documentat des del segle XIII.

«Item laudo et concedo eidem ecclesie Sancti Pauli totum ipsum mansum de Sancto Michael»», any 1227 (Ribas, 1990, p. 97); «ab occidente cum honoribus dicti mansi de Sent Miquel» (Capb. 1496, 23r); «ab les honors del mas anomenat Sant Miquel que posseheix Valenti March del terme de la Guardia» (Capb. 1642, 3v); «Sant Miquel» (Ll. rec. 1850, 2).

Sant Miquel, la capella de

«Sant Miquel, junt a la casa d'aquest nom, avuy propietat de Donya Roca Riera, heredera del Sr. Canadell. No queda rastre» (Ll. rec. 1904, 13).

Antiga capella del mas Sant Miquel, a la Guàrdia.

Sant Miquel, torrent de

«per una serra avall fins al torrent de Sant Miquel vuy dit del Bosch Cremat» (Capb. 1725, 16r).

Torrent que també es va anomenar *torrent del Bosc Cremat* (*supra*). Ha de ser la part més alta d'un dels torrents que s'originen als voltants del mas homònim.

Sant Miquel de Vilaclara

[ˈsam miˈkɛl də ˌβitəˈklərə]

«en la vall o quadra de Vilaclara termenen dites cases o mas a sol ixent part ab la capella de Sant Miquel que alli es» (Capb. 1670, 60v).

Es troba a Vilaclara, l'actual can Guixà. Capella que ja es documenta l'any 1077, quan el vescomte Udaldard donà l'alou de Vilaclara al monestir de Sant Cugat, i, l'any 1083, quan es jurà el testament de Gombau Gombau, difunt, sobre l'altar de Sant Miquel (Pladevall, 1992, p. 385). Mantingué la seva funció de capella fins al 1727; uns anys més tard va passar a servir per a activitats agrícoles, cosa que constata el cup construït a la base de l'altar. Actualment, tot el conjunt de can Guixà està en ruïnes.

Sant Pau, el carrer de

[ət kəˈre ðə ˈsamˈpaw]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Sant Pau de la Guàrdia

[ˈsam ˈpaw ðə lə ˈɣwarðia]

Sant Pau de la Guàrdia està situat al nord-oest del massís de la muntanya de Montserrat. Comprèn un bon nombre de masos dispersos en un entorn muntanyós i el nucli de cases construïdes al voltant de l'església de Sant Pau i del mas Elies. Antigament depenia, així com el Bruc, del castell de la Guàrdia, i a partir de finals del segle XIV, del monestir de Montserrat. Amb el seu batlle i els jurats, va ser municipi independent fins al segle XIX.

V. t. *Guàrdia, el castell de la*.

Sant Pau de la Guàrdia, l'església de

[lɔzˈɣlezia ðə ˈsam ˈpaw ðə lə ˈɣwarðia]

L'actual església de Sant Pau es va construir entre el 1740 i el 1742; està situada al nucli de cases de Sant Pau de la Guàrdia, al costat de ca n'Elies. Es construï per a substituir l'antiga església de Sant Pau del castell de la Guàrdia —ara anomenada *Sant Pau Vell*—, al mateix emplaçament de l'antiga capella de Sant Abundi o Sant Aon. El nom, el comparteix amb el veïnat. Manté l'advocacia de sant Abundi en una capella lateral de la dreta de la nau principal.

Sant Pau Vell

[ˈsam ˈpaw ˈβeʎ]

És la primitiva església de Sant Pau. Està situada als peus del turó on hi hagué l'antic castell de la Guàrdia, prop del coll de Guirló. En queda una part dels murs i de la nau, mig restaurats, però la resta es troba en estat ruïnós.

«in termino de Guardia et dimitto ecclesie Sancti Pauli de Guardia», any 1227 (Ribas, 1990, p. 97); «ecclesiam Sancti Pauli de Guardia» (Capb. 1496, 2v).

Sant Pere de Pierola, l'església de [təz 'ɣleziə ðə 'sam 'perə ðə piə 'rələ]

Església del terme veí de Pierola. Està situada dalt d'un turonet, per sobre de la riera de Pierola. De la primitiva construcció romànica, sols en queda una part de l'absis i la base del campanar. Està en estat ruïnós.

«Sancti Petri de Apiarola» (Capb. 1496, 20r); «la iglesia parrochial de Sant Pere de Piarola» (Capb. 1642, 23r).

Sant Pere de Vilardell; o, Sant Pere de la Pineda de Vilardell

['sam 'perə ðə βiləɾ 'ðeɫ]

Església o capella de la Guàrdia, a la vall de Marganell, rodejada de camps de sembrat i emplaçada sobre un petit turó. Fins fa pocs anys estava en ruïnes; ara ens alegra trobar-la restaurada (2023).

Les primeres notícies que es tenen d'aquesta esglésiola, segons Pladevall (1992, p. 338), «corresponen a un capbreu de l'any 1117 dels béns que el monestir de Sant Cugat del Vallès tenia en el castell de Bonifaci, que anomenaven *Guàrdia*. Entre els béns relacionats figurava l'església de Sant Pere de Vilardell amb dues petites peces de terra (*et Sancto Peiro de Vilarzei peciolas dues de terra*)». També esmenta que «l'any 1155 el vescomte Berenguer, a més de confirmar les donacions del seu besavi i del seu avi, donà diversos drets al monestir de Sant Cugat, entre els quals figurava el delme de dues peces de terra de Sant Pere de Vilardell. I, de manera més clara, l'any 1155 Bernat Isern, clergue, declarà els béns que tenia del monestir, entre els quals figurava el delme d'una coma de terra a la Pineda de Sant Pere de Vilardell».

«capelle Sancti Petri de la Pineda» (Capb. 1496, 25r); «capelle Sancti Petri de la Pineda» (Capb. 1546G, 20r); «dita et apellata Sancti Petri situm in terminum de la Guardia sufragania Beate Maria del Bruch in partita dita de la Vall de Marganell» (EC, 1670).

Sant Pere i Sant Pau, la capella de

Capella del Marc de la Vall, al costat mateix de la casa, a la Guàrdia. Tot el conjunt es troba en ruïnes.

Sant Simeó

['san səmi 'on]

Església de Sant Pau de la Guàrdia, a la part nord-occidental del terme. La trobem documentada des del segle XIII en el reconeixement dels drets corresponents al rei i als castlans del castell i terme de la Guàrdia de Montserrat. El seu culte va ser traslladat, l'any 1772, a un petit temple nou de ca n'Oller, on també es va traslladar l'antic retaule dedicat a Sant Simeó l'Estilita (Pladevall, 1992, p. 385), avui desaparegut. A partir d'aquell moment, la capella va ser utilitzada

per a activitats agrícoles, tal com ho constata el cup del seu interior. En aquesta zona hi havia un seguit de masos que prenién el nom complementari de *Sant Simeó*, i així es diferenciaven d'altres masos homònims. Hem pogut recollir els noms de: *cal Joan de Sant Simeó*, *cal Nasi de Sant Simeó*, *cal Pau de Sant Simeó* i *cal Vicens de Sant Simeó*, tots a l'entorn de l'església. Actualment, totes les construccions d'aquesta zona es troben en estat ruïnós.

«in primis Sancti Symeon», any 1230 (Ribas 1990, p. 101); «et cum terris capelle hermitane Sancti Simeonis site in dicto termino dicto manso Rovira» (Capb. 1496, 26r); «y de la capella sots invocació de Sant Simeon» (Capb. 1611, 150r); «y de la capella sots invocacio de Sant Simeon situat en lo dit terme del castell de la Guardia» (Capb. 1726, 8r); «Lo segle XVIII fou reedificada en la masia Oller y dedicada al mateix Sant Simeon Estilita. En son altar pot veure's un retaule pintat que si veuen varis episodis encuadrats de la vida del Sant. És sapigut que la masia Oller primitiva estava edificada prop de la capella antiga» (Ll. rec. 1904, 13); «San Simeon, heredad compuesta de terreno, campa, viña, huerta, olivar, bosque, yermo i roca» (C. 830, 1942, 120).

Sant Simeó, serra de

«fins a la serra anomenada de Sant Simeon» (Capb. 1611, 150r); «y munta per una serra que allí es anomenada de Sant Simeon» (Capb. 1725, 24r).

Santa Cecília, el carrer de [əɫ kə're ðə 'santə sə'siŋiə]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Santa Maria, el carrer de [əɫ kə're 'santə mə'riə]

Al nucli del poble.

Santa Maria, el torrent de [əɫ tu'ren də 'santə mə'riə]

S'inicia per sota de can Salses i va vorejant el carrer de la Parròquia fins a l'església de Santa Maria; a continuació, rep el nom de torrent de les Comes. El trobem com a *torrent del Llop* (*supra*) en el mapa planimètric del Bruc de 1921.

Santa Maria del Bruc, l'església de [ɫəz'γɫeziə ðə 'santə mə'riə]

A un extrem del carrer de la Parròquia; antigament, aquest era el nucli històric i originari del Bruc. És força habitual anomenar-la *la Parròquia* (*supra*), o simplement *l'Església*.

Santa Teresa, el carrer de [əɫ kə're ðə 'santə tə'rezə]

Carrer del nucli del Bruc.

Santaon

Cognom que trobem documentat només al segle XVI. Estaria estretament vinculat amb els topònims *mas de Santaon* i *hort de Sant Aon*.

V. t. *Santaon, mas de*.

«quiquidem mansus antiquitus fuit Antonii Sanctaonii, quondam» (Capb. 1546G, 14r).

Santaon, mas de

«cum honoribus mansi Sentaon», any 1493 (Capb. 1496, 22v); «alium mansum vocatum de Sanct Aon dirrutum et despopulatum, unitum et agregatum ac incorporatum una cum omnibus suis terris predicto manso suo Elias» (Capb. 1546G, 14r); «et mansi de Sanctaon» (Capb. 1546G, 25v); «part ab les honors del mas de Santa On que posseheix en Francesc Elies del terme de la Guardia» (Capb. 1611, 148r); «mas de Santa Hon» (Capb. 1611, 152v); «mas de Santaon» (Capb. 1642, 16v); «masos Cerras y Centon que posseheix Joseph Elies del dit terme de la Guardia» (Capb. 1725, 1v); «va per una rasa amunt que discorra del sobredit mas de Santa On» (Capb. 1725, 17v).

Mas de la Guàrdia que trobem documentat a finals del segle XV, en el capbreu de 1496, com a afrontació de les pertinences de Vicens Solà, del mas Roca de la Guàrdia. A mitjans del segle XVI es declara derruït i deshabitat, agregat al mas Elies, i s'especifica que antigament fou propietat d'Antoni Santaon (Capb. 1546G, 14r). Pladevall esmenta una notícia de l'any 1307 que fa referència a un propietari d'un mas del mateix nom (referint-se a Sant Aon). El mateix Pladevall, l'any 1505, situa el mas anomenat *Sant Aon* unit al mas Elies (1992, p. 338).

El trobem escrit amb diferents grafies: *Sentaon*, *Sanctaon*, *Santa Hon*, *Centon* i *Santa On*. El recollim, també, en la confessió de Joan Elies, del mas Elies de la Guàrdia, formant part del topònim *la resclosa de l'hort de Santaon*.

Sants

«albat anomenada Eularia Sans filla llegal i natural de Raffel Sans y de Magdalena» (LO1, 1724, 189).

Cognom documentat al segle XVIII.

Saques, les

[lə'sakəs]

Agulles del massís de Montserrat, a la regió de les Agulles, que mantenen el nom ancestral.

Sardanet, cal

V. *Cerdanet, cal*.

Sarrió

«d'en Jaume Serrio ferrer de dit lloch del Bruch» (Capb. 1642, 28v).

Cognom documentat al segle XVII.

Sarrió, mas

«mansi Serrioni, alies Aulegueres» (Capb. 1546, 80r); «mas Serrio, alies Auleguers que posseheix Francesc Dalmases del dit terme de Collbató» (Capb. 1611, 110r-110v).

Mas del terme de Collbató que actualment es coneix com a *mas Dalmases*, a la urbanització de Can Dalmases. Abans era *mas Oleguer* (*supra*).

Sastre

«Sastre» (PM 1847, 8r).

Nom de casa que consta al carrer del Bruc del Mig.

Sastre Llopis

«Sastre Llopis» (PM 1847, 4r).

Nom de casa que consta al barri de la Plaça.

Sastre Pera

«Sastre Pera» (PM 1847, 4v).

Nom de casa que consta al barri de la Plaça.

Sec Fuster, cal

['kaʎ 'sek fus'te]

Nom de casa i renom.

Secretari, cal

«Cal Secretari» (PM 1847, 9r).

Nom de casa que consta al carrer del Bruc del Mig.

Sellers

«Sellés» (Ll. B. 1756, índex); «Isidro Sallès, natural de Balsareny bisbat de Vich y ara habitant en la parròquia de Sant Pau de la Guardia» (NT 1808, 1, 11); «Sallés» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. El trobem amb les formes *Sellés* i *Sallés*.

Selva, mas d'en

Antic mas del terme de Pierola. Mateu Pujol declara una peça de terra erma i boscosa, situada al terme del Bruc, a la coma de Castelltort, que havia pertangut abans al mas Selva de Pierola (any 1388, Capb. 1496, 28v). La coma de Castelltort es correspon amb l'actual coma de la Font.

«que fuit de pertinentis mansi Selva et in cumba nominata d-en Castelltort», any 1388 (Capb. 1496, 28v); «tota aquella altra pessa de terra bosquina part y part herma de pertinencias del mas Selva de tinguda de quatre jornals de llau-ro de mulas (*etc.*) situada en lo dit terme del Bruch en lo lloch de Fembra Morta de pertinencias del mas Gombau» (Capb. 1726, 36v).

Serafina, ca la

['ka lə sərə 'finə]

És una de les antigues cases a tocar de can Vador. Actualment es troba en ruïnes.

«Aquella casa llamada casa Badó con su corral, pajera y demas, con su habitacion llamada de la tia Serafina sita en el termino del Bruch que linda por todas partes con la misma heredad de dicho Pablo Puig» (Ll. 1852, 116, 21).

Serenet, cal

Casa del carrer de la Parròquia. Fa referència a l'antic ofici de sereno.

Serra

['sɛrə]

«Joan Serra, vidrier del forn d-en Alies» (LO1, 1651, 16); «Agusti Serra, treballador de braç» (LO1, 1761, 367); «Joseph Serra» (NT 1846, 1, 23); «Joan Serra» (PM 1847, 5v); «Serra» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVII, XVIII, XIX i XX.

Serra, can

['kan 'sɛrə]

Mas de la Guàrdia, a tocar de cal Pau Corres i de cal Jaumot.

«can Serra» (Ll. rec. 1850, 3).

Serra, la

«que posseheix altra pessa de terra bosquina detinguda de quatre jornals de llau-ro *et cetera* situada en lo dit terme *et cetera* anomenat la Serra la qual antigament fonc del sobredit en Arnau Montserrat Fontanilles» (Capb. 1611, 123r); «y a tremuntana ab honors del mas Padregós nomenats la Serra, que posseheix dit Antoni Domenech y Llorens» (Capb. 1726, 28v).

Per la descripció, ha de ser la mateixa peça de terra que s'anomena *la peça de la Serra del Mas Pedregós*.

Serra, torrent de la

«a meridie cum torrente de la Serra» (Capb. 1496, 5v); «mansi Pedragos quem possidet Antonius Domenech mediante quodam torrente nominato de la Serra» (Capb. 1546, 32r); «ab lo torrent anomenat de la Serra» (Capb. 1611, 90r); «lo Camp d-en Traver la qual termena a sol ixent ab lo torrent anomenat de la Serra y antigament d-en Clarianes» (Capb. 1670, 38v); «lo qual mas ab sa gleua, termena a sol ixent ab lo torrent nomenat de la Serra» (Capb. 1726, 41v).

Per les descripcions, el situem a prop de l'antic mas Clarianes, on actualment hi ha la urbanització Mas Grau.

Serra de Can Colom

«sita al termino del Bruch y partida llamada Serra de can Colom» (Ll. 116, 1852, 17).

Partida.

Serra de l'Ignasi

«sita al termino del Bruch y partida Serra del Ignasi de dos mojudas, linda a O. P. y N. con Vicente Creus y a M. con Juan Parcerisas» (Ll. 116, 1854, 97).

Partida. A l'oest del terme. El nom prové de l'antiga masia de ca l'Ignasi; actualment, en ruïnes, i els camps majoritàriament estan abandonats.

V. t. *Ignasi, ca l'*; o, *Ignasi de la Serra, ca l'*.

Serra del Mas Pedregós, la peça de la

«quandam aliam petiam terre herema sita in termino dicti castris loco vocato la Serra del mas Pedregos» (Capb. 1496, 13r); «anomenats la Serra del mas Pedranos» (Capb. 1726, 24r).

Peça de terra situada a prop de l'antic mas Clarianes, on avui hi ha la urbanització Mas Grau. Trobem les formes *Pedregós* i *Pedranós*.

V. t. *Serra, la*.

Serradell

[səɾə'ðeɫ]

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX. El trobem amb les formes *Cerradell* i *Serradell*.

«Joseph Cerradell» (Capb. 1726, 18v); «Jaume Serradell pages del Bruch» (LO1, 1765, 13); «Serradell» (PM 1847, 8r); «Serradell» (C. 825, 1936).

Serralta

«Serralta» (PM 1847, 8r).

Cognom documentat al segle XIX.

Serrat

«albat Serrat fill llegitim y natural de Felip Serrat» (LO1, 1748, 309); «Serrat» (PM 1847, 13r).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX.

Serrat, can

['kan sə'rat]

A tocar del torrent de l'Illa i de la peça del Solà de can Vallès. Per davant de la casa, hi passa el camí que porta a can Vallès. Els anys vuitanta la va comprar un col·lectiu noruec, la va rehabilitar i transformar en un centre de creació artística. Antigament era anomenada, per la seva situació, *la casa del Torrent* i també *el mas Esteve*, cognom dels propietaris al segle XVII.

V. t. *Esteve, mas; Torrent, la casa del.*

«Serrat» (PM 1847, 13r); «casa llamada can Serrat» (Ll. 116, 1851, 5).

Serres, cova de

«usque ad quendam torrente qui descendit siue discurrit a la Spluga de Serres» (Capb. 1546G, 12r); «fins a un torrent qui discorra a la spluga de Cerres» (Capb. 1642, 16r); «Spluga de Serres» (Capb. 1725, 3r); «la cova del mas Serras» (Capb. 1725, 6r); «de una cova dita de Ceres vuy de Romaní que es a la vora del torrent dit d-en Elies» (Capb. 1725, 16v).

L'alternança entre /s/ i /c/, i /r/ i /rr/ fa que puguem confondre i duplicar aquest element, que trobem amb les formes *Cerres*, *Serras*, *Serres* i *Ceres*; tot i així, pensem que es tracta de la cova de l'antic mas de Serres de la Guàrdia. No l'hem identificada.

Serres, mas de

«mansi de Serres» (Capb. 1546G, 25v); «mas de Cerres fins a un torrent qui discorra de la Spluga de Serres» (Capb. 1611, 151v); «a migdia ab los honors dels masos Cerras y Centon» (Capb. 1725, 1v); «y pren per un marge o serralet que va a ferir sobre la cova del mas Serras» (Capb. 1725, 6r).

Antic mas de la Guàrdia. El trobem amb diferents grafies: *Serres*, *Cerres* i *Serras*. No l'hem identificat.

Servitja

«Joan Servitja, pages» (LO1, 1694, 153); «Joseph Cervitja pages del terme y par-ròquia de Sant Maria del Bruch» (Capb. 1726, 10v); «Valenti Servitja pages del Bruch» (LO2, 1778, 53r); «Servitja» (Ll. B. 1819, 7); «Servitje» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVII, XVIII, XIX i XX. El trobem indicat en el DCVB com a llinatge existent al Bruc, i també en altres pobles de la comarca i la rodalia. Amb les formes *Servitja*, *Cervitja* i *Servitje*. No ha perdurat.

Servitja, mas

«del mas Servitja» (C. 830, 1942, 195).

Josep Servitja, pagès del Bruc, declara, l'any 1726, la peça de terra i la casa de nova construcció, on viu amb la família, situada a prop de can Mata, al lloc antigament dit *el Coll dels Caus* (Capb. 1726, 10v). Més tard, passaria a anomenar-se *mas Servitja*. No l'hem identificat, però tots els masos de la zona estan en ruïnes.

Seuba

['sewβə]

Cognom documentat al segle XX. El trobem amb la forma *Seubas*. Grafia dialectal del substantiu *selva* (del llatí *SILVA*), 'bosc' (Moll, 1987, p. 203).

«Seubas» (C. 825, 1936).

Sidrona

«Ignasi Jorba, Sidrona» (C. 902, 1845); «Sidrona» (PM 1847, 10r).

Àlies.

Silons, cal

['kaɫ si 'lɔns]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

«Silons» (PM 1847, 9r).

Simeó, cal; o, Simeó de Pagès, cal

['kaɫ sə 'mjɔn ðə pə 'zɛs]

Al sector de can Ribera, al torrent homònim.

«Samions» (PM 1847, 15r).

Simó

[si 'mo]

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX.

«albat miño anomenat Miquel, Geroni, Joseph fill llegitim y natural de Lluís Simó, pastor y de Isabel Simó y Ferrerías conjugues habitants en la Casa del

Torrent» (LO1, 1731, 221); «Antoni Simo» (LO2, 1774, 36v); «Simó» (PM 1847, 11v); «Simó» (C. 825, 1936).

Simó, cal [ˈkaʎ siˈmo]

Mas de la Guàrdia. Situat a la vora del raval de la Barceloneta, a tocar del torrent homònim. Trobem la forma *Simon*. Actualment es troba en ruïnes.

«cal Simon» (Ll. rec. 1850, 3).

Simó, mas

«et a circio cum honoribus mansi Simo» (Capb. 1496, 24r).

Simoneta, ca la [ˈka ɫə simuˈnetə]/[ˈkaʎ simuˈnet]

Mas del raval de la Barceloneta, a la Guàrdia, just passat can Boladeres. Antigament era cal Simonet, que era com s'anomenava el marit.

Simons, mas

«vocatur mansus de Simons alter vero mansus del Quer» (Capb. 1546G, 21v); «mas Simons» (Capb. 1611, 153r); «dels sobredits quatre masos anomenats d'en Pujadas, de la Esparreguera, de Simons y mas Quer, units, agregats e incorporats» (Capb. 1725, 144v-145r).

Antic mas de la Guàrdia. Al segle XVI es declara derruït i deshabitat. No l'hem identificat.

Sínia, la

«Pieza de tierra viña y cereales en la partida de la Guardia conocida por Sinia de cabida una mojada y media, lindante al norte con el torrente del Malniu» (C. 825, 1916).

Siprò, cal [ˈkaʎ siˈprɔ]

Casa del carrer de Santa Maria. Nom relacionat amb un fet de parla. El personatge acostumava a expressar-se exposant una cosa contrària al que es deia, de manera que sempre repetia «sí, però...; sí, però...», i va acabar sent el *Siprò*. També anomenada *cal Faustino* (*supra*).

Sipronet, cal [ˈkaʎ sipruˈnet]

Casa del carrer de Santa Maria.

Sitges

«Joseph Sitjas» (Capb. 1726, 1r); «Antono Sitjas pages del Bruch» (LO2, 1769, 20v); «Sitjas» (PM 1847, 6v).

Cognom documentat als segles XVIII i XIX. El trobem amb la forma *Sitjas*.

Sitges, casa

«toda aquella casa y heredad nomenada d'en Sitjas» (C. 825, 1819).

Socarrada, la

Plana situada entre cal Pèfol i la vinya del Vicari, al costat de les Planetes.

Socas

«Sola Pablo, Socas» (C. 906, Ll. fis. 328, 1861-1895).

Àlies.

Soilo, cal

['kaɫ 'sɔjɫu]

Renom i casa del carrer de la Parròquia.

Sol, el carrer del

[əɫ kə 'reɫ 'sɔɫ]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Sol de la Moixona, peça del

«et partim cum honore Antonii Marques nominato del Sol de la Moixona» (Capb. 1546, 10r).

V. t. *Moixerigues*¹; *Moixona, la*.

Sol del Pla de Benet, la peçola del

«quedam alia petiola terre herema sita in termini dicti castris loco vocato al Sol del pla de Benet» (Capb. 1496, 1r); «vocata la pesola del Sol del pla de Benet» (Perg. CV16, 1575, 36); «la pessola del Sol del Pla de Benet» (Capb. 1611, 92v); «situada en lo terme del Bruch anomenada al Sol del sobredit Pla de Benet, la pesseta, termena a sol ixent ab la honor de dit confessant anomenada Panpalo» (Capb. 1642, 12v); «anomenat la pesola del Sol del pla de Benet» (Capb. 1670, 39r); «la peçola del Sol del Pla de Benet» (Capb. 1726, 22r); «nomenats la pesseta del Sol del pla de Benet» (Capb. 1726, 47v).

Petita peça de terra que, per la mida, s'anomenava amb l'apreciatiu *peçola* o *peceta*. Era una de les peces del Pla de Benet.

V. t. *Pla de Benet, el*; *Pla de l'Olivera Verda, el*.

Sol del Vilar, el

«ab una fexa de terra de dit Antoni Domenech nomenada lo Sol del Vilar» (Capb. 1611, 89r); «ab una pessa de terra de dit Anthoni Domenech anomenada lo Sol del Vilar» (Capb. 1642, 30r).

Peça de terra.

Solà

[su'la]

Cognom documentat als segles XV, XVI, XVII, XVIII, XIX i XX. Cognom viu i amb bona continuïtat. Escrit, en el fogatge de 1497, amb una -o final, *Solo*, probablement un error de l'escrivà. També és habitual la seva feminització, *Solana*.

«Vincentius Sola, alies Aguilera mansi de Rocha termini castri et parrochie Sancti Pauli de Guardia» (Capb. 1496, 22v); «en Vicents Solo» (Fog. 1497, 132r); «la Guardia (etc.) Franci Sola» (Fog. 1553, 189v); «Pere Sola pages del mas de la Rocha del dit terme de la Guardia» (Capb. 1642, 3r); «Francesc Sola de la Guardia y Magdalena Solana muller seva» (LBO 1563, 7); «Joana Solana de la Rocha» (LO1, 1662, 28); «Sebastia Sola de la Vall» (Capb. 1725, 3v); «Joseph Sola de la Roca» (Capb. 1726, 63v); «Joan Sola de la Rocha» (LO2, 1765, 5r); «Antonio Solà Pericai» (NT 1873, 2, 7); «Solà» (C. 825, 1936).

Solà, el

«in loco vocato lo Sola in dicta parrochia, prout afrontatur ab oriente cum honoribus Gausachs» (Perg. CV2, 1362, 3); «quandam petiam terre quam nos habemus et possidemus in parrochie Sancte Marie de Brucho in loco dicto lo Sola» (Perg. CV7, 1411, 3); «in loco scilicet vocato lo Sola» (Perg. CV10, 1418, 2-3); «et cum Solano d-en Moya» (Capb. 1496, 2r); «per serram qui ibi est nominata de Moixerigues, alies del Sola» (Capb. 1546, 18r); «y part ab la honor de dit Joan Valles del mas Moya anomenat lo Sola» (Capb. 1642, 14v); «aquella pessa de terra campa anomenada lo Sola» (Capb. 1645, 13v); «y va per la serra que alli es de Moxarigues, alies d-en Sola» (Capb. 1726, 46v).

Documentat des de l'any 1362, com a peça de terra que Berenguer Oller i la seva muller Geralda venen a Guillem Ripoll (Perg. CV2, 1362). Es descriu com a part de la serra de Moixerigues, motiu pel qual pensem que podria ser el que actualment es coneix com *el Collet Solà* (*supra*). També rebia el nom de la *Solana d'en Moia*, fent referència al mas Moia, actual can Vallès, i els termes *solà* i *solana* indiquen la bona exposició de la terra a la llum solar.

Pel capbreu de 1546 sabem que, antigament, el Solà comprenia tres peces de terra, una de les quals era de «Montserrat Fabregues, alia Anthonii Claramunt, alia vero Michaelis Talamanca» (Capb. 1546, 17r).

V. t. *Collet Solà, el; Moixerigues, serra de.*

Solà, la peça del

«altra pessa de terra herma que fonch de pertinencies del sobredit mas del Sola que posseheix dit Gaspar March anomenada la pessa del Sola» (Capb. 1611, 163r); «part de vinya plantada y part erma de tinguda de vuit jornals de llauro de mulas poch mes o manco del mas del Sola, dita lo Sola» (Capb. 1645, 5v).

Peça de terra de la vall de Marganell.

Solà de la Roca, can

[ˈkan suˈla ðə lə ˈrəkə]

Antigament s'havia anomenat *mas de la Roca*; el fet és que està situat sobre un cingle que li ha donat el nom. El genèric *roca*, habitualment, forma part de l'específic. Als peus del cingle hi ha una gran balma que també en pren el nom, *la balma de Can Solà* (*supra*). A l'entorn d'aquest mas se'n trobaven d'altres d'agregats; n'hem recollit aquests noms: *cal Canyelles de can Solà*, *cal Ventura de can Solà* —actualment habitat—, *cal Vicentó de can Solà* i *cal Jaume de can Solà*.

V. t. *Roca, mas de la*.

«cal Sola de la Roca compren 5 estades en la propietat y casi junt a la pairal, hi ha cal Ventura» (Ll. rec. 1882, 3).

Solà de la Vall, can; o, Solà, mas del

[ˈkan suˈla ðə lə ˈβaʎ]

A la Guàrdia, a tocar del Marc de la Vall, a la vall de Marganell.

«et alia parte cum honoribus mansi Sola» (Capb. 1496, 25r); «a meridie cum honoribus mansi Sola dicti termini castris de Guardia» (Capb. 1546G, 1v); «y de altra part ab la honor del mas Sola» (Capb. 1611, 157r); «del mas del Sola» (Capb. 1645, 5v); «Pau Solà, fadri de can Solà de la Vall» (Ll. rec. 1850, 4).

Soldat, cal

[ˈkaʎ suʎˈdat]

Casa del carrer del Bruc del Mig. El nom fa referència a uns soldats que, durant la Guerra del Francès, s'hi van estar. Actualment és *cal Noio* (*supra*).

«Soldat» (PM 1847, 9v).

Solei, vinya del

«del Soley» (C. 825, 1896).

Vinya a prop de la Morera de la Guàrdia, abandonada per la fil·loxera.

Solei de la Casa Nova

Antiga vinya de ca n'Elies de la Guàrdia. La portava, a mitjans del segle xx, el parcer Josep Solà Caselles, de cal Caselles. Estava plantada amb olivers i ametllers.

Soleia, la

«ab honors de Miquel Pasqual del terme de Pierola, que foren de Joan Pasqual nomenats la Solella, alies la Grayera» (Capb. 1726, 24v).

Soleia de Casa Mata

«Porcion de tierra campa con olivos y bosque de cuatro jornales de mulas sita en el termino del Bruch y partida Soleya de casa Mata» (Ll. 93, 1846, 2).

Partida. A la zona de can Mata.

Soleia de Simons, la

«ab honors de dit Joseph Elies anomenats la Soleya de Simons que foren de la gleba y de pertinencias del mas Simons» (Capb. 1725, 14v).

A la zona del mas Simons de la Guàrdia.

Soler

«Emanuel Soler» (Capb. 1726, 9r); «Ramon Soler y Rosa Soler y Cañellas» (CON 1727, 7r); «Vicens Soler» (PM 1847, 1v); «Salvador Solé» (PM 1847, 15v); «Soler» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX.

Soler, mas

El trobem mencionat junt amb els masos de Sant Simeó, Valerigues, de Rovira, Comtals, Elies i Bernat.

«et de Soler», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «et de Soler vicecomital», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101).

Soler Roig, mas

«lo dit mas Soler Roig (*etc.*) los quals en dit acte confessaren y reconagueren que dit abat tenia en lo dit honor de Soler Roig la meytat de totes les glans», any 1254 (Capb. 1611, 99v); «mansus Porta antiquitus vero nuncupatus mansus de Solerio Rubeo» (Capb. 1546, 84r); «mansi Porta aliter vocati de Solerio Rubeo» (Capb. 1546, 85v); «y la gleba del dit mas Porta, alies de Soler Roig al dit mas Forner unit e incorporat e inclosa una pessa de terra dita de Clariana de pertinenties del dit mas Porta» (Capb. 1642, 22v).

Nom antic amb el qual es coneixia el *mas Porta* (*supra*); estava unit al mas Forner, l'actual Corral.

Sort, la

«anomenada la Sort» (Capb. 1611, 145r); «anomenada la Sort» (Capb. 1670, 23v); «la Sort» (Capb. 1726, 24r).

Peça de terra campa descrita d'uns vuit jornals de llaurar, situada a prop del camí que va del mas d'en Jorba de la Roca, actual can Jorba, al Bruc.

Soteres

«Antonii Soteres» (Capb. 1546, 61r); «pubills de Antoni Soteras» (Capb. 1611, 88v); «Miquel Soteres» (LO1, 1711, 160); «Joseph Soteras del mas de la Molella» (Capb. 1725, 6r); «y poniente con terrenos de Jaume Soteras» (C. 830, 1942, 8).

Cognom documentat als segles XVI, XVII, XVIII i XX. Relacionat amb la casa de la Molella, actual can Soteres, al terme de Castellolí.

Soteres, can

['kan su'terəs]

Casa situada sobre un turonet o una mola, al terme de Castellolí, que per proximitat està vinculada al Bruc. Antigament era *la casa de la Molella* (*supra*).

Suárez

«Suarez» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle XX.

Subirana

[suβi'ranə]

Cognom documentat als segles XVIII i XX. És viu i amb bona continuïtat.

«Maria Subirana muller de Francisco Subirana» (LO 1717, 171), habitant de Sant Pau de la Guàrdia; «Subirana» (C. 825, 1936).

Subirats

«et partim cum honoribus Antonii Subirats» (Capb. 1496, 2r); «et a circio cum honotibus Jacobi Subirats» (Capb. 1496, 7v); «lo Bruch (*etc.*) en Sobirats» (Fog. 1497, 132v); «del Bruch (*etc.*) Joan Sobirats» (Fog. 1553, 189v); «Angela filla de Miquel Subirats» (LBO 1564, 9); «Joan Subirats pages del dit terme del Bruc» (Perg. CV15, 1577, 3); «Montserrat Sobirada muller de Joan Subirats» (LBO 1604, 80); «Joan Subirats» (Capb. 1642, 5v); «Matheu Subirats» (Capb. 1726, 14r); «Joseph Subirats y Mata de Garriga» (Capb. 1726, 35r); «Subirachs» (C. 825, 1936).

Cognom que documentem als segles XV, XVI, XVII, XVIII i XX. Trobem les formes *Subirats*, *Sobirats* i *Subirachs*, i *Sobirada* per a la dona.

Subirats, mas

«en este mismo año Guillermo de Guardia dió el mas Sobirats con todos sus juro y pertinencias en el termino del Bruch», any 1213 (Muntadas, 1871, p. 137); «ab occidente cum honoribus mansi d-en Subirats» (Capb. 1496, 3v); «Joan Subirats, pages del mas Subirats» (Capb. 1642, 34r); «y Joan Subirats possessor de dit mas Subirats y de altre com consta en la confessio de dit mas Subirats» (Capb. 1726, 26r).

Mas que trobem documentat l'any 1213, quan Guillem de Guàrdia en fa donació al monestir de Montserrat (Muntadas, 1871, p. 137). Actualment, és el mas que anomenem *el Castell* (*supra*). Si ens atenem al significat de *Subirats*, que com a variant de *subiràl/-ana*, vol dir 'el més elevat' (Moll, 1982, p. 301), trobem que se li adiu absolutament, ja que el mas Subirats, o el Castell, està situat sobre un turonet que domina tot l'entorn. De totes maneres, *Subirats* es documenta com a cognom a partir del segle xv.

Sunyer

«Gaspar Sunyer» (LO1, 1752, 315).

Cognom documentat al segle xviii.

Sunyol

«Sunyol» (PM 1847, 8r).

Cognom documentat al segle xix.

Susagna, cal

['kaʎ su 'zaɲnə]

Casa del carrer de l'Onze de Setembre. Antigament era coneguda com a *cal Fraret* (*supra*).

Tafera, cal

['kaʎ tə 'ferə]

Casa del carrer del Bruc de Dalt. Coneguda també per *ca la Tafera* en el moment en què la dona va enviudar. Nom que prové d'un malapropisme intencionat.⁶⁸

«Tafera» (PM 1847, 10v).

Taferó, camp del

Nom que rebia el camp d'oliveres de can Vallès que cuidava el Taferó, renom d'un parcer de Collbató.

68. De font oral, recollit a Rehues (2018, p. 7-61).

Tallada, roca

«et a circio vadit semper per rocha Tallada» (Capb. 1546, 28r); «y a tremuntana vers sempre per la roca Tallada» (Capb. 1611, 103v); «y a tremuntana va sempre per la rocha Tallada es a saber en la canal anomenada Lindar» (Capb. 1642, 35v).

Roca que, per la descripció, relacionem amb *el Vermell del Xincarró* (*infra*), al massís de Montserrat.

Tallaferro

«et cum quadam petia [ter]re d-en Talla lo Ferro» (Perg. CV4, 1408, 12); «d-en Talla lo Ferro» (Perg. CV6, 1410, 6); «Tallaferro» (Capb. 1546, 55v); «et antea Guillelmus de Tayaloferro, àlies Tribes» (Capb. 1546, 67v).

Àlies associat als propietaris del mas d'en Tribes. Sobrenom que s'aplicava freqüentment a homes molt vigorosos, copiat del nom de guerra d'alguns herois de llegenda medieval (Moll, 1987, p. 301). El trobem amb les formes *Talla lo Ferro*, *Tallalferro*, *Tayaloferro* i *Tallaferro*.

Tallaferro, mas de

«et cum honoribus mansi de Tayalferre dicte parrochie de Brucho» (Capb. 1496, 28v); «y confessa dit confessant que te y posseheix dins lo dit terme tot aquell mas anomenat Tribes, alies Tallaferro» (Capb. 1642, 2r).

L'àlies dels Tribes passa a denominar *mas d'en Tribes* o *Mata dels Tribes* en alguna ocasió. Trobem les formes *Tayalferre* i *Tallaferro*. És l'actual can Mata. No hem trobat ningú que recordi el nom de *Tallaferro*. En ruïnes.

V. t. *Mata, can; Mata dels Tribes; Tallaferro; Tribes, mas d'en*.

Tambor, el clot del

[ət 'kɫəd dət təm'bo]

Passat el Castell. És una clotada àmplia amb molt pedregar, on conflueixen els torrentets que baixen de la muntanya. Zona amb conreu d'oliveres.

Tambor, el torrent del

[ət tu'ren dət təm'bo]

S'origina a partir de la font del Xebret, que és on arreplega les aigües de diferents torrents de la muntanya, i més avall conflueix en el que s'anomena *el clot del Tambor*. Antigament, era dit *el Rierol* (*supra*) per la gent del territori.

Tapada, la cova

[tə 'kəβə tə'padə]

A mà esquerra del camí que puja del Bruc al coll de Guirló, sota el Megàlit, al torrent de la Diablera. El 1924, Joan Maria Casas de Müller va trobar-hi restes

arqueològiques —fragments de ceràmica, estris i cranis humans—, motiu pel qual es creu que va servir com a cambra funerària. Deu el nom al fet que estava totalment tapada.

Tàpies, camp de les

Peça de terra de la Guàrdia, de ca n'Elies. La portava, a mitjans del segle xx, el parcer Cosme Serrat Torner, de cal Mariets; casa ara ensorrada.

Tàpies d'en Tallaferro, les

«sitam in termino dicti castris loco vocato les Tapies d-en Tallaferro prout terminatur ab oriente cum honoribus Michaelis Alegre de Vilaclara, a meridie partim cum honoribus Simeonis Elies castris de la Guardia, et partim cum honoribus dicti Alegria, ab occidente cum serra de Fembra Morta» (Capb. 1496, 15r); «les Tapies d-en Tayafarro y lo bosch de Fembra Morta» (Capb. 1546, 57r); «quandam aliam petiam terre bosquina sitam in dicto termino castris de Brucho, loco nominato les Tapies d-en Tayafarro» (Capb. 1546, 57r); «que es de sobre de lo cami del Carrubi anomenada Tallaferro» (Capb. 1611, 92v); «tota aquella altre pessa de terra bosquina de tinguda de sinch jornals de llauro de mulas poch mes o menos, situada en lo dit terme del Bruch y en lo lloch nomenat las Tapias d-en Tallaferro» (Capb. 1726, 37r).

Peça de terra, situada al sector de Fembra Morta, que antigament eren tres peces del mas d'en Tribers, àlies *Tallaferro*. Descrites, en la confessió d'Antoni Mata, del mas d'en Tribers, amb els noms de: *la Vinya del Bosc, el Bosc de Fembra Morta i la Provença* (Capb. 1546, 57r). Trobem les formes *Tallaferro* i *Tayafarro*.

Tardà

«Tardà» (Ll. B. 1756, índex); «Josep Costa, pagès de la present y Catarina Tardà natural de la Guàrdia» (Ll. B., 1826, 62); «Jaime Tardà» (C. 830, 1942, 16).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX.

Tatjer

«Francisco Tatse» (NT 1859, 1, 15); «Tatjé» (C. 824, 1915); «Tatjé» (C. 825, 1936); «Francisco Tatxé» (C. 830, 1942, 28).

Cognom documentat als segles XIX i XX. Trobem les formes *Tatsé, Tatjé i Tatxé*. Una de les casetes d'en Massacs, al serrat de les Cametes, és cal Tatjer.

El llinatge *Tatjer* existeix a Esparreguera, entre altres poblacions (DCVB). Coromines recull la forma *Tatger, Tatgera*, topònim d'un lloc antic del Berguedà, i la forma *Tatxer*, com a llinatge de Barcelona i d'altres llocs; l'hi atribueix l'origen germànic de *Theudigari* (OnCat, VII, 246b45).

Teix, font del

Al torrent homònim, al peu de la carretera que va de can Maçana al monestir. Joan Cabeza l'anomena *font del Feix* i el torrent, *torrent del Feix* (1909, J. C.).

Teixidor¹

«Romeo Squerit et Petro Teixidor, parrochie Sancte Marie de Brucho» (Perg. CV7, 1411, 35); «Petri Teixidor» (Capb. 1496, 19r); «albat fill de Joan Teixidor pages habitant en la Casa del Torrent» (LO1, 1699, 150).

Cognom documentat als segles xv i xvii.

Teixidor²

«Teixidor» (PM 1848, 8r).

Casa que consta al carrer del Bruc del Mig.

Teixidor, mas

«la meytat del mas Teixidor», any 1480 (Capb. 1496, 9r); «et cum quadam petia terre mansi Teixidor» (Capb. 1496, 1r); «part ab la honor de dit mas Teixidor» (Capb. 1642, 9r); «tot aquell mas nomenat Teixidor ab todas las terras, honors y possessions a la dita meytat de dit mas pertanyents (*etc.*) al dit seu mas Subirats, buit et incorporat» (Capb. 1726, 26v).

Limitava al sud amb el torrent de la Serra i a l'oest amb el camí de la Guàrdia al mas Plana, actual can Ferrers. No se'n coneixen vestigis.

Teixoneres, torrent de les

Torrent que trobem documentat amb la forma *Toxoneras*, en la confessió de Josep Elies de la Guàrdia, del mas Elies (Capb. 1725, 2v-6v).

«fins al torrent anomenat de las Toxoneras» (Capb. 1725, 6v).

Telègraf, torre del

«en un relleix més baix de la serra, la torre que servia de telègraf òptic en comunicació, per dalt ab lo de Castellolí y per baix ab lo de la serra de can Dolcet de Collbató» (Ll. rec. 1869, 6).

Torre de 791 m d'altitud, a la Guàrdia, a prop de Sant Pau de la Guàrdia. La torre del telègraf a la qual fa referència el nom fou construïda sobre una antiga edificació a finals del segle XIX; ara està en ruïnes. Segurament per confusió, se l'ha anomenada també *Castellferran* (*supra*).

Tereseta

«Tereseta» (PM 1847, 1v).

Casa que consta al carrer del Bruc de Baix.

Térmens

[ˈterməns]

Cognom documentat als segles XVII, XVIII i XIX. L'origen, el trobem al poble del Pla d'Urgell, Térmens. «Els Térmens o Termes van venir del poble de Térmens obligats per les penúries que va provocar el brot de pesta. A casa sempre ho he sentit explicar així.»⁶⁹

«Guillem Termens pages del terme de Sant Pere de Pierola» (Capb. 1670, 30r); «Massià Termens pages del terme del Bruch» (Capb. 1726, 18r); «Mariana Termens Bosch» (NT 1873, 2, 5).

Termes

[ˈterməs]

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX.

V. t. *Térmens*.

«albat anomenat Joan fill llegendim y natural de Jaume Termes y de Maria muller sua» (LO1, 1724, 190); «Pere Termes treballador de braç» (LO2, 1770, 22r); «Sadurní Termes» (PM 1847, 1v); «Termes» (C. 825, 1936).

Terrer Roig

Al nord del terme, tocant a la carretera que va a Manresa.

«aygua vessant sobrer lo Terrer Roig» (Capb. 1546G, 3r); «aygua vessant sobre lo Terrer Roig y apres baixa per la Solella a la punta de la boiga del dit mas Mastach» (Capb. 1611, 168r); «Terrer Roig» (1921, M. P. B.).

Teules, forn de les

«a miridie cum furno de les Teules et cum petia terre Petri Marques» (Capb. 1496, 6r).

Documentat en la confessió de Mateu Moia, del mas Moia, can Vallès actual, com a límit de *la peça sobre lo Poató de Cases Noves* (Capb. 1496). És probable que sigui el que avui es coneix com *el forn Morú* (*supra*), de can Marquès.

Tia Xica, cal

[ˈkaɫ ˈtiə ˈʃikə]

Casa del carrer del Bruc de Dalt. Amb l'article masculí. També és anomenada *ca la Generosa* (*supra*).

69. De font oral.

Tia Xica, el camp de la

[əɫ 'kam də tə 'tiə 'ʃikə]

Camp de sembrat de la Guàrdia, d'unes vuit hectàrees de llaurar, aproximadament, situat entre la balma de Can Solà i l'Hotel Bruc.

Timbaler, el carrer del¹

[əɫ kə're ðəɫ timbə'le]

A la urbanització del Bruc Residencial.

Timbaler, el carrer del²

[əɫ kə're ðəɫ timbə'le]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Típens, cal

['kaɫ 'tipəns]

Casa del carrer de la Parròquia situada en el camí de la Font de la Mare de Déu. Nom relacionat amb *tip*, en el sentit que la canalla estava ben alimentada i anava ben tipa.

Titó, cal

['kaɫ ti'to]

Renom i nom de casa del barri de la Plaça o carrer de la Parròquia.

«Titó» (PM 1847, 4v).

Titó, l'hort del

['tɔr ðəɫ ti'to]

Era un dels horts del torrent de la Font de la Mare de Déu.

Titus, cal

['kaɫ 'titus]

Casa del carrer de Santa Maria. Diminutiu de *Isidre*, amb afèresi.

Tolls, el torrent dels

[əɫ tu'ren dəɫs 'toɫs]

S'origina a l'entorn de les casetes d'en Massacs i desguassa a la riera de Marganell.

Tomàs

«Margarita Thomas muller de Pera Thomas» (LO1, 1681, 77); «Rosa Thomas muller de Joan Thomas pastor habitant en lo Bruch» (LO2, 1769, 18r).

Cognom documentat als segles XVII i XVIII.

Ton Caselles, la cova del

[tə 'kɔβə ðəɫ 'tɔŋ kə'zeɫəs]

A la cinglera que forma la font del Cingle. Va servir d'amagatall durant la Guerra Civil, l'any 1938, a Jaume Ollé (any 1938, Ollé, 2016, p. 79).

Tonet, casa

Una de les cases del nucli de Sant Pau de la Guàrdia, al costat de ca n'Elies (any 1938, Ollé, 2016, p. 95).

Torra

«Joseph Torra y Maria sa muller habitants en la casa de Hieroni Vilarubia de les Glevades» (LO1, 1681, 81).

Cognom documentat al segle XVII.

Torre Alta, la

[lə ,to'raɫə]

Al costat del turó de Sant Pau Vell. És un dels dos turons que conformen el coll de Can Maçana, juntament amb el de Sant Pau Vell. Té el nom *les Torres (infra)* en el mapa de l'ICGC.

Torre Baixa, la

[lə 'torə 'βaʃə]

Al costat del turó de Sant Pau Vell. És un dels dos turons que conformen el coll de Can Maçana, juntament amb el de Sant Pau Vell. Té el nom *les Torres (infra)* en el mapa de l'ICGC.

Torrent, altra Peça prop del

«Item est de pertinentis dicti mansi quedam petia terre sita satis prope torrente del Bruch in qua est constructum torcular olei siue trull cum suis basiis et cum quodam canyar qui in eo est» (Capb. 1496, 6v); «la peça prop lo torrent, alies lo Trull» (Capb. 1496, 6v).

Una altra manera d'anomenar la peça del Trull, que trobem en la confessió de Mateu Moia, del mas Moia, actual can Vallès.

V. t. *Canyar, el; Trull, la feixa del.*

Torrent de la Devesa

«otras en las roviras del baral llamado Torrent de la Devesa» (C. 902, 1853).

Torrent de la Mare de Déu, prop del

«dita prop lo Torrent de la Mare de Déu» (Capb. 1726, 8r).

Peça de terra descrita en la confessió de Josep Rimbau (Capb. 1726, 6v-8r).

Torrent del Mas Rafart

«sito en el Bruch y partida del Torrent del mas Rafart» (Ll. 93, 1846, 22).

Partida.

Torrentà

«et ex alia parte cum honoribus de na Torrenta de Bruco» (Perg. CV5, 1408, 7).

Cognom localitzat l'any 1408 (segle xv) en un pergami de can Vallès i com a antrotopònim en la peça de terra anomenada *la peça del Bosc prop el Pas de na Torrentà* (*supra*).

Torrents

«Miquel Torrents treballador de braç» (LO2, 1774, 37v); «Torrens» (PM 1847, 10v); «Torrents» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles xviii, xix i xx.

Torres

[ˈtorəs]

Cognom documentat als segles xvii, xviii, xix i xx. El trobem amb les formes *Torres* i *Torras*. Actualment és viu i amb bona continuïtat.

«albat fill de Joseph Torres habitant en la Casa del Torrent» (LO1, 1678, 72); «Torras» (Ll. B. 1756, índex); «Francesch Torras, masover de casa March de la Vall» (LO2, 1774, 35v); «Torres» (PM 1847, 3r); «Torras» (C. 825, 1936).

Torres, el torrent de les

[əɫ tuˈren də læs ˈtorəs]

S'origina a l'entorn del coll de les Torres; un tram més avall pren el nom de *torrent Fondo*.

Torres, les

[ləs ˈtorəs]

Són dos turons sobre el coll de Can Maçana, anomenats *la Torre Alta* (*supra*) i *la Torre Baixa* (*supra*).

Torruella

«Marianna Torruella» (LO2, 1771, 25r).

Cognom documentat al segle xviii.

Tort

«Joseph Tort, agricole, parrochie Sancti Pauli de la Guardia» (Llev. 1683, 40r).

Cognom documentat al segle xvii.

Traver

«Ramon Traber y de n-Agnes [...] y de Pere Traver fill llurs», any 1408 (Capb. 1611, 119v); «quod habemus, tenemus et possidemus infra dictam parro-

chiam, prout affrontatur ex una parte cum honore qui fuit de-n Traver et nunc est Montserrate Fabregues» (Perg. CV8, 1415, 6); «Raymundum Traver et Agnese eius uxor» (Capb. 1496, 12v); «Ramon Traver» (Capb. 1611, 119r).⁷⁰

Cognom documentat als segles xv i xvii. Trobem les formes *Traver* i *Traber*. No ha perdurat.

Traver, mas

«domus d'en Traver», any 1445 (Capb. 1496, 12v); «et partim cum quadam petia terre mansi Traver» (Capb. 1496, 8v); «y part ab honors del mas Traber, antigament anomenat Monfahi, que possehexen los hereus de Silvestre Pi, peyayre de Sparaguera, lo qual mas Traber es situat en lo dit terme de Pierola» (Capb. 1642, 29v).

Per les descripcions dels capbreus revisats, el situem prop de can Pasqual, al terme de Pierola. Sent, al segle xvii, el propietari de cognom *Pi*, ens fa pensar que podria tenir alguna relació amb l'actual Mas d'en Pi, però caldria consultar més documentació. Trobem l'alternança entre *Traver/Traber*.

Tres Termes, la pedra dels [tə 'pedrəls 'tres 'terməs]

Al capdamunt de Fembra Morta. És una fita, una pedra que comparteixen els termes del Bruc, Castellolí i Piera.

Tria d'en Rafart, la

Antiga peça de terra del desaparegut mas Rafart.

«prout terminatur ab oriente ab la Tria d'en Raffart» (Capb. 1496, 5r); «ab altre honor de dit confessant de pertinencies del mas Raffart anomenat la Tria d'en Raffart» (Capb. 1611, 103r); «part ab les honors de dit mas Raffart anomenat la Tria» (Capb. 1642, 36v).

Triadors, els

«quandam aliam petiam terre ex olivariis plantatam sitam in dicta parrochia Beate Maria de Brucho, loco vocato los Triadors», any 1415 (Capb. 1496, 19r); «en lo lloch anomenat los Triadors, alies lo Clot d'en Vilar, la qual antigament fonch de Montserrat Marti, quondam», any 1419 (Capb. 1611, 141r); «loco vocato los Triadors» (Capb. 1496, 19v); «los Triadors, alies lo Clot d'en Vilar» (Capb. 1546, 74r); «altra pessa de terra de oliveres plantada de tinguda de mig jornal de la llauror de mules poch mes o manco situada en lo dit terme del Bruch en lo lloch anomenat los Triadors, alies lo Clot d'en Vilar» (Capb. 1642, 20v);

70. En el document, *Guillem* està ratllat i rectificat amb el nom, sobre la línia, de *Ramon*.

«que te y posseheix altra pessa de terra de oliveres plantada [...] en lo lloch anomenat los Triadors, alies lo Clot d-en Vilar» (Capb. 1670, 19r).

Peça de terra de mig jornal i plantada d'oliveres que s'anomena també *el Clot del Vilar* (*supra*). L'any 1415, Montserrat Martí, pare del confessant Antoni Martí (Capb. 1496, 19r), mostra instrument de venda públic de la peça; tanmateix, en el capbreu de 1611, trobem escrit l'any de venda de la mateixa peça, el 1419.

Tribers

«mansi d-en Tribes» (Capb. 1496, 1v); «Matha Tribers» (Capb. 1546, índex); «quiquidem mansus antiquitus fuit Petri Tribes, quondam, dicte parrochie» (Capb. 1546, 55v).

Cognom documentat als segles xv i xvi. El trobem amb les formes *Tribes* i *Tribers*, sempre vinculat al mas d'en Tribers o Mata dels Tribers.

Tribers, mas d'en

«ex alia parte cum honoribus mansi Triber» (Capb. 1496, 16r); «Mas Triberch, alies Tayalferro» (Capb. 1546, índex); «Anthoni Matha mansi Triber, àlies Tallalferro» (Capb. 1546, 55v); «de pertinentis mansi sui vocati mansi Tribers, alies Tallalferro» (Capb. 1546, 57r); «ad quoddam serrale inquoquidem serrali est fundatus et situatus dictus mansus Tribers» (Capb. 1546, 77r); «Antoni Mata del mas del Tribes», any 1575 (Capb. 1611, 125v); «a migjorn ab la gleba del seu mas Tribes» (Capb. 1642, 1v); «y par ab les honors de dit Elias de la Guardia del mas Tribes» (Capb. 1670, 56r); «mas anomenat Tribes, alies Tallalferro» (Capb. 1726, 12v); «Mata dels Tiribechs» (C. 824, 1915); «a oriente con la hereditat Mata de Tiribec» (C. 830, 1942, 117).

Mas que trobem documentat des del segle xv amb les formes *Tribes*, *Triberch*, *Triber* i *Tribers*; al segle xx apareixen les formes *Tiribechs* i *Tiribec*, una mica capritxoses i desconcertants, pròpies de la incomprensió del nom i de les alteracions que solen comportar els noms que han caigut en desús i es reinterpreten.

Tricolet

«Antonio Esteve, Tricolet» (C. 825, 1894).

Àlies d'Antoni Esteve Parrot. Documentat en el contracte de parcer, en què s'especifica que, a causa de la fil·loxera, ha de replantar la vinya Vella de la Devesa. Els altres noms dels parcers que hi consten són Fèlix Parés, Jaume Torrens, de renom *Botijut*, i Josep Guixà Brugués.

Tricolet, can [ˈkan trikuˈlɛt]
 Casa del carrer del Bruc del Mig.

Tricollades, puig de

«et cum podiolo de Tricollades» (Capb. 1496, 1v); «et a circio cum montanea Montisserrati videlizet in podiolo de Ticollades» (Capb. 1546, 38v); «anomenat coma Llisens y ab lo pujolet anomenat de Tricollades» (Capb. 1642, 13v); «fins arribar al bosch y de alli va en linia recta fins al pujol de las Tricolladas sempre ab honors de dit Jorba dits lo Figueral» (Capb. 1726, 75r).

El situem a prop de can Jorba, però és un nom que no ha perdurat.

Tries d'en Teixidor, les

«quandam petia terre sita in termino dicti castris loco vocato les Tries d-en Teixidor» (Capb. 1496, 5v); «de tres jornals de llauro de mulas [...] nomenada las Trias d-en Teixidor» (Capb. 1726, 27r); «nomenats la Tria» (Capb. 1726, 27r).

Trinxonera, torrent de la

«mediante quodam torrentulo vocato lo torrent de la Trinxonera» (Capb. 1546, 63r); «un torrent anomenat la Trinxone[ra]» (Capb. 1611, 133v); «y part ab honors de dit Elies dits la pessa del Camp d'Over, un torrent nomenat de la Trinxonera» (Capb. 1726, 64r).

Trobada, font

Al camí que puja de can Jorba cap al torrent de Migdia. A la mateixa cova o balma de can Jorba. No és una font, però se l'anomena així pel fet que al seu interior, antigament, s'hi podia acumular l'aigua que degotava de les parets de la cova. En el mapa de Joan Cabeza trobem senyalitzades la «font Trobada» i la «font del Racó o de can Jorba» (1909, J. C.), però no existeix cap més font; creiem que s'ha de referir als *Degotalls de Can Jorba* (*supra*).

Trompets, cal [ˈkaɫ trumˈpɛts]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Un avantpassat de la casa era músic, tocava la trompeta i l'acordió. La seva dona era la Trompets.

Trull

«Mariano Trull, pagès natural de Castellet (*etc.*) habitants en la Guàrdia» (LL. B., 1835, 50).

Cognom documentat al segle XIX.

Trull, camp del

«lo Camp del Trull alies del Ferreginal», any 1346 (Capb. 1611, 132v); «lo camp del Trull alies lo Ferreginal» (Capb. 1546, 32v).

Trull, la feixa del

«quedam petia terre sita satis prope torrente del Bruch in qua est constructum torcular olei siue trull» (Capb. 1496, 6v); «cum tenedone Francisci Vellers mansi Moya alies d-en Elias nominatur la feixa del Trull alies lo Canyar» (Capb. 1546, 29r); «la feixa del Trull, alies lo Canyar» (Capb. 1611, 105r); «ab la honor de Joan Valles anomenat la feixa del Trull, alies lo Canyar» (Capb. 1642, 36v); «a sol ixent part ab una feixa de terra prop de la iglesia de dit terme, unes fitas migensant a mig jorn ab les honors de Jaume Valles anomenat la feixa del Trull» (Capb. 1670, 36v).

Peça de terra, propietat del mas Elies, actual can Vallès, situada a prop del torrent, on hi havia el trull, junt amb unes bassetes i el canyar. Les peces de terra d'aquesta zona agafaven diferents noms d'aquests elements, com ara la peça *el Canyar* o *altra Peça prop del Torrent*.

V. t. *Canyar, el; Torrent, altra Peça prop del*.

Trull, la peça del

«Item est de pertinentiis dicti mansi d-en Subirats quedam alia petia terre siue fexie terre, partim hereme et partim et partim ex olivariis plantate, site in termino dicti castro vocato la pessa del Trull, prout terminatur ab oriente ab la Tria d-en Raffart» (Capb. 1496, 5r); «del dit seu mas Subirats una pessa de terra part campa y part de oliveres plantada y part bosquina de tinguda de sis jornals situada en dit terme anomenada la pessa del Trull» (Capb. 1611, 103r); «anomenada la pessa del Trull» (Capb. 1642, 35r).

Trull d'en Moia

«et partim cum Torculari siue Trull d-en Moya» (Capb. 1496, 11v); «cum Torculari siue Trullio Francisci Vellers quod fuid antiquitus Francisci Elies et postea Mathei Moya» (Capb. 1546, 44v); «a mitx jorn ab lo torrent de la Font de dit lloch, part y part ab lo Trull d-en Jaume Valles que fonch d-en Francesc Valles y antigament d-en Francesch Elies y apres d-en Mateu Moya» (Capb. 1611, 118r).

Trull d'en Teixidor, peça del

«la pessa del Trull den Teixidor» (Capb. 1611, 101r); «anomenada pessa del Trull d-en Teixidor mitgensant lo camí Vell qui va de Collbato al castell de la Guardia» (Capb. 1670, 51v); «la pessa del Trull» (Capb. 1726, 27r).

Peça de terra que, junt amb la Tria, estava situada al mas Teixidor.

Trullàs

«Trullàs» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle xx.

Trumfo, la font del

[tə 'fɔn dət 'trumfu]

Al torrent homònim, antigament era una zona d'horts, a prop de Can Guixà.

Tufau

«Miquel Tufau» (LO1, 1694, 128); «ab honors dels pubills fills y hereus de Joan Tufau» (Capb. 1726, 1v).

Cognom documentat als segles xvii i xviii.

Tuies, ca la

['ka lə 'tujəs]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Hipocorístic per transformació fonètica de *Gertrudis*.

U d'Octubre, el carrer de l'

[ət kə're ðə 'tu ðuk'tuβrə]

Carrer del nucli del poble, al costat de les escoles. Popularment es coneixia com a *carrer de les Escoles*, però arran dels fets del primer d'octubre de 2017, l'any següent se li va posar aquest nom.

Udalard I, el carrer d'

[ət kə're ðuðə'lar]

Carrer de nova creació, al nucli del Bruc. Nom del personatge històric Udaldard. El vescomte Udaldard i la seva muller Viva ja els trobem mencionats l'any 1062, en la donació a l'església de Sant Miquel de Montserrat d'un alou situat al castell de Bonifaci o de la Guàrdia (any 1062, Ribas, 1990, p. 83).

Vador, can

['kam bə'ðo]

Masia situada enfront del carrer del Bruc de Dalt, a prop del Corral. Dins la mateixa finca hi havia ca la Serafina i cal Xarrampa. Tot el conjunt està en ruïnes, però en aquests moments se n'ha començat la rehabilitació. Tot i que fa anys que ja no s'hi viu, als descendents de la casa se'ls seguia coneixent pel seu origen: *l'Assumpció de Cal Vador* o *el Joan de Cal Vador*. Escrit, habitualment, amb la grafia *Badó*.

«Badó» (PM 1847, 14v); «Aquella casa llamada casa Badó con su corral, pajera y demas» (Ll. 1851, 116, 21).

Valerigues, mas

«et habet mansos in dominico in primis Sancti Simeon, et Valerigues et Rovires et Comtalles et manso de Helies et manso de A. Bernat, et Soler vice comital et dominio de Sancti Adom», any 1230 (Capb. 1546, 3v); «in primis S. Symeon et Valerigues (*etc.*)», any 1230 (Ribas, 1990, p. 101).

Mas de la Guàrdia que es menciona l'any 1230, en el reconeixement dels drets corresponents al rei i als castlans al castell i terme de la Guàrdia de Montserrat. No se'n coneixen vestigis.

Valldeperes¹

«en Valdeperes» (Fog. 1497, 132r); «Joseph Valldeperes» (Llev. 1686, 18r); «Macià Valdeperas pastor de casa Massana» (LO1, 1727, 200).

Cognom documentat als segles xv, xvii i xviii.

Valldeperes²

«Michael Puiol, alies Valdeperas» (Capb. 1496, 22r); «Michaeli Puiol, alies Valldeperes, mansi de Valldeperes» (Capb. 1546, 5v); «Joannis Puiol, alies Valldeperas» (Capb. 1546G, 27r).

Àlies de Miquel Pujol, del castell de la Guàrdia, del mas de les Glavades i de llinatge Pujol.

Valldeperes, cal

«cal Valdeperas» (Ll. rec. 1850, 3).

Mas de la Guàrdia que podem situar entre cal Jaumot i can Conill, però sense més precisió. El nom no es recorda.

Vallès

[bə'ʎes]

Cognom documentat des del segle xvi fins a l'actualitat. El trobem amb les variants *Vallès* i *Vallers*; també amb l'habitual forma *Vallessa* per a l'esposa.

«Francisci Vallers agricole mansi Elies, alies Moya» (Capb. 1546, 17r); «del Bruch (*etc.*) Franci Vallers» (Fog. 1553, 189v); «Alianor Mathiana filla de F. Vallers» (LBO 1565, 11); «Francesch Valles» (Perg. CV15, 1577, 3); «en casa de na Vallessa» (T. Ll. 1592, 1v); «Leonor Vallessa viuda mare de Jaume Valles» (LBO 1609, 88); «Jaume Valles» (Capb. 1726, 1v); «Maria Valles muller de Francisco Enrich pages habitant en Sant Pau de la Guardia» (LO2, 1787, 146r); «Valles» (PM 1847, 13r); «Vallès» (C. 825, 1936).

Vallès, can [ˈkam bəˈlɛs]

Al sud-est del terme, a tocar de la parròquia i del Collet Solà. Documentat antigament, al segle XIV, com a *mas Elies* (*supra*) i, més tard, *mas Moia* (*supra*), quan va pertànyer a Mateu Moia. Al segle XVI passà a ser propietat de la família Vallès i el cognom va començar a estar relacionat amb el mas, tot i que seguia denominant-se *el mas Elies, àlies Moia, que posseeix Francesc Vallès, Jaume Vallès...* Fins fa pocs anys va estar habitat per Montserrat Vallès Febrés. La resta de noms associats antigament a la casa ja ningú els recorda.

«Vallés» (PM 1847, 13r).

Valls

«Melcior Valls» (T. Ll. 1605, 78r); «Valls» (PM 1847, 4v); «Valls» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVII, XIX i XX.

Vell de Collbató a la Guàrdia, camí

«lo camí Vell per lo qual se anava del lloch de Collbato a la Guardia» (Capb. 1642, 34v).

Vella prop del Mas Pedregós, la vinya

«y prop la Vinya Vella del mas Padragos anomenada los Alarichs» (Capb. 1645, 10r).

Vendrell, mas; o, Vendrell de la Roca, mas

«et partim cum honoribus Jacobi Jorba mansi Venrell» (Capb. 1496, 4v); «Joannis Jorba mansi Venrelli de Ruppe» (Capb. 1546, 83r); «lo mas Vendrell, alies Jorba» (Capb. 1611, 111v); «Jaume Joan Jorba del mas Vendrell de la Rocha y terme y parrochia del castell de Santa Maria del Bruch» (Capb. 1642, 12r); «anomenat lo mas Vendrell, alies Jorba» (Capb. 1642, 13r); «tot aquell mas anomenat Vendrell de la Roca ab una capella construida y edificada en ell» (Capb. 1726, 13r); «del sobredit mas Pastor, qual se troba agregat a dit mas Vendrell, antes dit Venrell» (Capb. 1726, 15r).

Antic nom de l'actual can Jorba. Mas a tocar de la muntanya de Montserrat, entre la Vinya Nova i el Castell. El complement *Roca* és prou probable que tingui l'origen en la situació del mas, ja que està a recer de la muntanya, a tocar de la roca. Trobem les formes *Venrell* i *Vendrell*, aquest últim amb l'addició d'una *d* epentètica.

V. t. *Jorba, can*.

Venrell

«en Venrell» (Perg. CV4, 1408, 13); «Berengari Venrell» (Capb. 1496, 15r).

Cognom documentat al segle xv.

Venta, la [l̥ə 'βentə]

Casa que es va ensorrar amb la construcció de l'autovia. Es recorda la gran pujada que calia fer per a arribar-hi. Sentim el terme sempre pronunciat amb la vocal tònica *e* tancada.

Ventura

«Jaume Ventura» (Ll. B., 1819, 5); «Ventura» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles xix i xx.

Ventura, cal ['kaɫ βən'turə]

Mas de la Guàrdia situat a tocar de can Solà de la Roca.

«cal Ventura» (Ll. rec. 1882, 3).

Vepe, cal ['kaɫ 'βepə]

Renom i nom de casa que estava situada al carrer del Bruc del Mig. Nom relacionat amb un fet de parla. El personatge era forner i repartia el pa, però sempre anava tard, i quan li demanaven quan portaria el pa, responia ràpid i menjant-se sons de les paraules: «al vepe, al vepe», volent dir 'al vespre'.

Verge de Montserrat, el carrer [əɫ kə're 'βerzə ðə munsə'rat]

A la urbanització del Montserrat Parc.

Vermell del Xincarró, el [əɫ βər'mel dəl ʃiŋkə'ro]

Anomenat *el Vermell* pel seu color, és una paret en el vessant sud de la muntanya, a la Raconada, on es practica l'escalada esportiva. Consta d'unes dues-centes vies obertes.

V. t. *Tallada, roca*.

Viadiu

«Viadiu» (Ll. B., 1830, 37).

Cognom documentat al segle xix.

Vicari [βi'kari]

Renom que prové d'una juguesca infantil.⁷¹ Antoni Soler, que era l'avi del qui seria anys més tard el sogre de Jaume Escriu, va dir als dos nens de la casa, per tal d'engrescar-los a obeir: «Demà hem de matar el porc i ens hem de llevar dematí. Qui es llevi primer serà el meu rector i qui es llevi segon, el meu vicari». I així va ser; tanmateix, només ha perdurat el renom Vicari. Jaume Escriu, l'actual Vicari, és un dels nostres informants més actiu.

«Soler Antonio, (a) Vicari» (PM 1861-1895).

Vicari, cal ['kaʎ βi'kari]

Casa del carrer del Bruc de Baix. Actualment deshabitada, probablement construïda a la primera meitat del segle XIX. El seu interior conserva l'estructura originària; tan sols se'n va reformar la porta d'entrada. Al costat mateix, els propietaris s'hi van construir una casa nova.

Recollim un rodolí que ilustra molt bé els cultius i la riquesa d'una època: «Oli d'oliva i vi de raïm, a cal Vicari encara en tenim».

«Vicari» (PM 1847, 1v).

Vicens, cal

«Cal Vicens» (PM 1847, 10v).

Consta al carrer del Bruc de Dalt.

Vicens de Sant Simeó, cal

«cal Vicens» (Ll. rec. 1850, 3).

Mas de la Guàrdia, a prop de l'església de Sant Simeó. Les cases d'aquesta zona rebien el nom complementari de *Sant Simeó*. En ruïnes.

Vicentona, ca la

Casa del carrer del Bruc de Baix, a la plaça del Racó. Casa coneguda per *cal Fitus* (*supra*) i *cal Xarranca* (*infra*).

Vidal [bi'ðaʎ]

Cognom documentat als segles XVII, XVIII i XX.

71. De font oral, recollida a Rehues (2018, p. 7-61). No descartem que l'origen d'aquest renom sigui un ressò de la Festa del Bisbetó que, per sant Nicolau, l'escolania de Montserrat celebra cada any. Aquesta festa, antiga tradició nadalenca d'arrel medieval, capgira la jerarquia del monestir per un dia: un dels escolanets nouvinguts serà escollit el «Bisbetó» i exercirà la màxima autoritat durant vint-i-quatre hores, dins el monestir.

«Geroni Vidal habitant en lo Bruch» (LO1, 1681, 77); «Feliu Vidal, vidrier» (LO2, 1787, 169r); «Vidal» (C. 825, 1936).

Vidre, forn de¹

«en el qual mas ell, dit confessant y tota la família fa continua habitació y residència y juntament també la y fan un vidrier de forn y un hostaler també ab llur família junt y en una mateixa casa tenint sols parets per divissio de ells, pero les cases juntes y alevades» (Capb. 1725, 2v).

Forn de vidre de ca n'Elies de la Guàrdia. El trobem documentat al segle XVIII, al costat d'un hostal. Les dues construccions estaven agregades al mateix mas Elies. El vidre que s'hi feia era d'un color verd oliva característic.

Vidre, forn de²

«fins en vista del forn de vidre que fou de Gaspar March, un serral gros prop lo camí Vell qui va de la vila de Igualada a la ciutat de Manresa» (Capb. 1725, 6v).

A cal Marc de la Vall, a la Guàrdia.

Vidre, forn de³

A la pobla del Castell de la Guàrdia, al coll de Can Maçana. «El primer esment d'aquest forn és de l'any 1743 i encara estava en plena activitat la vigília de la Guerra del Francès. L'edifici era situat a la banda oriental del camí de Manresa. Tenia una planta baixa, on hi havia les instal·lacions industrials —una cisterna i el forn—, un cobert i un pis al damunt, on vivia el vidrier» (Muset, 2009b, p. 57).

Vila

«Joseph Vila, pages masover del mas del Elias del terme del Bruch» (Capb. 1726, 18r); «Maria Vila, muller de Isidro Vila pages o masover de Sant Miquel» (LO1, 1726, 198); «a un noi nat lo dia antes, fill llegítim y natural de Joseph Vila, pagès, y de Maria Fontanellas conjugues y habitants de la Guàrdia» (Ll. B., 1818, 42); «Vila» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XVIII, XIX i XX.

Vila, la coma d'en

«ab lo serral de la coma d-en Vila, termini castri de Castro Eulino» (Capb. 1496, 22v); «los comellars d-en Vila y del Forn de la Teula ço del Rentador del Camprech» (Capb. 1546, 63r); «y discorre per la coma d-en Vila que es partio o divisio dels dits termens del Bruch y del Castelloli» (Capb. 1670, 53r); «per lo mateix comellar d-en Vilar que es lo partiment o divisio de dits termens de Castelloli y del castell del Bruc» (Capb. 1726, 52r).

A la zona de Fembra Morta. Fa límit entre els termes de Castellolí i el Bruc. Es documenten les formes *Vila* i *Vilar*.

Vila, pi d'en

«et partim cum termino castris de Castro Eulivo in loco vulgo dicto lo pi d-en Vila» (Capb. 1546G, 14r); «y va fins a una altra serreta prop del pi anomenat d-en Vila y a tramuntana part ab les honors del mas de Santa On» (Capb. 1611, 148r); «y va fins a una altra serra prop del pi anomenat d-en Vila» (Capb. 1642, 45r); «y part ab lo terme de Castellolí en lo lloch vulgarment dit lo pi d-en Vila» (Capb. 1725, 4r).

Arbre del terme de Castellolí que servia de referència. Estava situat a prop del mas de la Roca, actual can Solà de la Roca, i al nord a tocar del camí públic que anava d'Igualada al monestir de Montserrat (Capb. 1546G, 14r).

Vilaclara

[biə'kl̩ərə]

Lloc ja mencionat al segle XI pel vescomte de la Guàrdia, Udaldar. Així mateix, l'esmenten, al segle XII, Berenguer Reverter, també vescomte de la Guàrdia, i la seva muller Ermessenda, quan fan donació, ofrena i lliurament definitiu, amb pertinences i vassallatges, a Déu i al cenobi de Sant Cugat, d'un mas situat a la parròquia del Bruc, que Guillem de la Guàrdia deixà al monestir de Sant Cugat en el seu testament. L'any 1227, Guillem de la Guàrdia, en el testament, confirma a Santa Maria de Montserrat la donació del castell i la vila del Bruc, de l'alou de Vilaclara i del mas d'en Pujades.

Vilaclara està situada a l'oest del terme. El conjunt de masos i la capella de Sant Miquel de Vilaclara es coneixen també com a *can Guixà*. Tot el conjunt es troba en ruïnes.

V. t. *Guixà, can*.

«Ego Udaldardus vicecomes donator sum Domino Deo et Sancti Cucufati cenobi octavianensis ipsum meu alaudem de Villa Clara», any 1077 (Ruiz-Doménec, 2006, p. 424); «in parrochia Sancte Marie de ipso Brugo ante Villam Claram et teneatur se cum alio manso etiam cenobii» (Perg. 1159, 4); «qui dicitur Vila Clara», any 1221 (Ribas, 1990, p. 90); «et cum omnibus mansibus integritur de Vila Clara», any 1227 (Ribas, 1990, p. 97); «de ipsis domibus Vila Clara» (Capb. 1546, 60v); «mas o cases de Vila Clara» (Capb. 1611, 88v); «y de alli munta girant-se envers tramuntana per dita rasa amunt envers dit mas o cases de Vilaclara» (Capb. 1670, 56r).

Vilaclara, cingle de

«in ipsis cingles de Villaclara et sicut rocha Morelli» (Capb. 1546, 4r); «y de alli va fins al gran single de rochas anomenat de Vilaclara, alies de Borrascosa lo qual

single divideix los termens de Castelloli y los del Bruch» (Capb. 1642, 42v); «y de alli va al gran single de roques anomenada de Vilaclara, alies de Borrascosa lo qual single divideix los termens de Castelloli i los del Bruch» (Capb. 1670, 65r).

V. t. *Borrascosa, la*.

Vilaclara, mas

«Michael Alegre mansi de Vilaclara termini castri de parrochia Beate Marie de Brucho» (Capb. 1496, 15v); «cases o mas de Vilaclara» (Capb. 1611, 133r).

A la zona de Vilaclara o Can Guixà. Era propietat dels Alegre i probablement era el mateix *mas Alegre* (*supra*) que trobem documentat com a *mas de Alegre* de Vilaclara en el capbreu de 1496 (f. 28r). Actualment, tots els masos de Can Guixà estan en ruïnes.

Vilaclara, vall de

«in ipsa valle de Vila Clara», any 1221 (Ribas, 1990, p. 90).

Guillem de la Guàrdia donà al monestir de Santa Maria de Montserrat, en mans del prior Arnau d'Olivella, l'alou que tenia a Vilaclara, al terme del Bruc.

Vilaclara a Piera, camí de

«cami qui va de les cases de Vilaclara a la vila de Piera» (Capb. 1611, 107v); «y de alli va torrent avall fins al pas de les Codines del camí qui va de Vilaclara a la vila de Piera» (Capb. 1642, 1v).

Vilaclara al Bruc, camí de

«et terminatur in itinere quo itur de ipsis domibus de Vilaclara ad locum castri de Brucho» (Capb. 1546, 61r); «en lo camí qui va de dites cases o mas de Vilaclara al dit lloch del Bruch» (Capb. 1611, 88v); «fins al camí qui va de Vilaclara al dit lloch del Bruch» (Capb. 1642, 2r); «cami qui va de Vilaclara al dit lloch del Bruch» (Capb. 1726, 11r).

Era un dels camins que, des de les cases de Vilaclara, anava al Bruc. Actualment, han quedat desvirtuats per l'autovia A-2. El tram que s'ha mantingut s'anomena *el camí de Can Guixà* (*supra*).

Viladés

«Jacinto Vilades et Massana, agricola» (Llev. 1694, 32r); «Hyacinto Vilades y Massana» (Capb. 1726, 24r).

Cognom documentat als segles XVII i XVIII.

Viladiu

«Mateo Viladiu Pons» (NT 1874, 2, 14); «Viladiu» (C. 825, 1936).

Cognom documentat als segles XIX i XX.

Viladiu, cal [ˈkaɫ βiɫəˈðiw]

Mas de la Guàrdia, a la vall de Marganell.

«cal Viladiu» (1921, M. P. B.).

Viladoms

«Viladoms» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle XX.

Vilafranca del Penedès a Manresa, camí de

«del camí per lo qual se va de Vilafranca de Panades a la ciutat de Manresa» (Capb. 1642, 16r).

Vilalta, cal [ˈkaɫ βiˈɫaltə]

Casa del carrer del Bruc de Dalt.

Vilalta, mas

«et alter vocatur mansus Vilalta», any 1478 (Capb. 1496, 27v); «mansi de Vilalta» (Capb. 1546G, 22v); «ab les honors dels mas anomenat Vilalta», any 1575 (Capb. 1611, 150r); «aquells altres dos masos que antigament eren dirruits y desabitats [...] anomenats lo un lo mas de Sant Miquel y lo altre lo mas de Vilalta» (Capb. 1645, 19r); «mas de Vilalta» (Capb. 1725, 10v); «los quals masos Sant Miquel y Vilalta units y alevats ab totes llurs terras termenan a sol ixent ab honors del mas Matestach que passeheix dit Sebastia Sola de la Vall que fou de Baltasar Martorell» (Capb. 1725, 23v).

Mas de la Guàrdia, declarat derruït i deshabitat i al costat del mas Sant Miquel en la confessió de Gaspar Marc de la Guàrdia (any 1478, Capb. 1496, 27v).

Vilar

«Bernardi Vilarii loci de Brucho, quondam» (Capb. 1496, 12r).

Vilar, el salt d'en

«et cum salto d-en Vilar» (Capb. 1496, 3v); «et a circio cum honoribus dicti mansi Massaguer vocato lo salt d-en Vilar» (Capb. 1496, 12r); «lo Salt d-en Vi-

lar» (Capb. 1546, 46v); «y part ab lo salt anomenat d-en Vilar que es en lo torrent qui discorra de Montferran» (Capb. 1611, 96r); «en lo salt anomenat d-en Vilar que es en lo torrent que discorra de Montferran» (Capb. 1726, 1r).

Nom que no es recorda i que no identifiquem. Segons la descripció, es troba al torrent que baixa de Montferran, l'actual torrent de l'Illa.

Vilar, peça d'en

«una pessa anomenada la pessa d-en Vilar», any 1429 (Capb. 1611, 119r).

Peça de terra situada darrere el trull, prop d'un antic farraginal. Antoni Domènec, en la confessió del capbreu de 1611, mostra pergami de compra de l'any 1429, fet a na Maria, muller de Berenguer Pujades, del mas Urgell del terme del castell de Pierola (Capb. 1611, 117v-126v).

Vilardell

«Vilardell» (C. 830, 1942, 10).

Peça de terra o partida situada al límit del terme, per la part oriental de les casetes d'en Massacs, a la zona on es troba l'església de Sant Pere de Vilardell, a la vall de Marganell. Al segle XII ja es mencionen dues peces de terra a tocar de la capella o església de Sant Pere de Vilardell (Pladevall, 1992, p. 338).

V. *Sant Pere de Vilardell*; o, *Sant Pere de la Pineda de Vilardell*.

Vilardell, mas

«lo mas Vilardell» (Capb. 1496, 34v); «Ab oriente partim in terris mansi Vilardelli eiusdem termini de Guardia quem possidet Joannes Bisbal, mansi Bisbal termini vallis de Marganello» (Capb. 1546G, 8r); «totum illum mansum vulgar dictum lo mas Vilardell» (Capb. 1546G, 32r); «tot aquell mas dirruhít y desabitat y lo foch y stada de aquell amortizat y de totes altres servituts relaxat anomenat lo mas Vilardell» (Capb. 1611, 162v); «anomenat lo mas Vilardell» (Capb. 1645, 5v); «ab honors del mas Vilardell que posseheix dit Olaguer Bisbal» (Capb. 1725, 10r).

A la Guàrdia, a la vall de Marganell. Durant segles va pertànyer als Bisbal de Marganell. No se'n coneixen vestigis.

Vilarrubia

«Jeronima Vilarrubia, muller de Jaume Vilarrubia pages de les Glavadas» (LBO 1632, 123); «Magi Vilarrubia, pages» (Capb. 1642, 3r); «Pere Vilarubias, fadri de les Glavades» (LO1, 1666, 34); «Anna Maria Vilarrubia, viuda dexada de Francesc Vilarrubia» (LO2, 1774, 37v); «Vilarrubia» (Ll. B., 1805, 1).

Cognom documentat als segles XVII, XVIII i XIX.

Vilaseca

«Maria Vilaseca muller de Valenti Vilaseca» (LO1, 1761, 374).

Cognom documentat al segle XVIII.

Viler

«Viler» (C. 825, 1936).

Cognom documentat al segle XX.

Vileta, cal

['kaʎ βi'ʎetə]

«Vileta» (PM 1847, 12r).

Casa del carrer del Bruc de Dalt.

Vilomara

«Ramon Vilomara, treballador en lo Bruch en lo maset Elias» (LO1, 1762, 375).

Cognom documentat al segle XVIII.

Vinya, collet de la

«y de allí va per la serra avall, per les Roques Blanques, affrontant ab la riba tallada sobre lo collet de la Vinya» (Capb. 1611, 88v); «y ab la rasa del collet anomenat de la Vinya» (Capb. 1670, 56r); «y ab la rasa que baixa del collet nomenat de la Vinya» (Capb. 1726, 63r).

Estava situat per la zona de Roques Blanques. Actualment, la major part del terreny és bosc.

Vinya del Boladeres, font de la

A la Guàrdia, prop de can Boladeres. No s'ha localitzat. Actualment, la majoria de les fonts estan seques.

Vinya del Mas Pedregós, la peça prop la

«habet et possidet quandam aliam petiam terre de pertinentis dicti mansi Andreu sitam in termino dicti castris satis prope mansum Padragos» (Capb. 1496, 3v).

Vinya del Ton, la cova de la

A la Guàrdia, sota l'Obaga de l'Elies, al torrent. Va servir d'amagatall durant la Guerra Civil, l'any 1938, a Jaume Ollé (any 1938, Ollé, 2016, p. 65).

Vinya Nova, el carrer de la [əɫ kə're ðə lə 'βijə 'nəβə]
Carrer de la urbanització del Bruc Residencial.

Vinya Nova, la [lə 'βijə 'nəβə]

Al sud-est del terme, limita amb Collbató. Als seus inicis era una granja agrícola pertanyent al monestir de Montserrat. El nom sorgeix com a conseqüència de la ja existent vinya situada a Esparreguera, també propietat dels monjos, que passaria a anomenar-se *la Vinya Vella*, i aquesta nova finca s'anomenaria, al seu torn, *la Vinya Nova*. Les seves dependències eren les pròpies dels masos autosuficients, amb estables, corrals, celler, trull, era... També hi havia les estances per als monjos que hi feien estada i la capella. Són dignes de ser mencionades les dues grans botes —ara al museu Vicens Ros de Martorell—, anomenades *el Galió* i *la Galiona*, que podien emmagatzemar unes cinquanta càrregues de vi. Des de l'any 1993 és un restaurant.

Antigament el mas era anomenat *mas Bernada*. Al segle XVI el trobem declarat mas derruït i deshabitat.

V. t. *Bernada, el mas*.

«dicti monasterii Montiserrati vocato la Vinya Nova» (Perg. CV16, 1575, 118); «a mitx jorn ab los dits honors de dit monestir de dita Vinya Nova de pertinències del mas Bernada» (Capb. 1611, 112r); «a la granja de la Viña Nova de Montserrat» (CON 1731, 23v); «Viñanova» (PM 1847, 13v).

Vinya prop l'Església, la

«Item est de pertinentis dicti mansi quedam alia petiola terre vinee plantata sita in dicto termino vocata la Vinya prop la Esgleia» (Capb. 1496, 8r).

Peça de terra.

Vinya Vella, la

«otra porcion de terreno yermo, antes viña, llamada Vinya Vella» (C. 825, 1896).

Peça de terra.

Vinya Vella, la peça prop la

«alia petia terre herema sita satis prope Vineae Vetere de Anthonii Marti populo de la Guardia» (Capb. 1496, 3v); «la pessa prop la Vinya Vella d-en Marti» (Capb. 1611, 94r); «y prop la Vinya Vella d-en Pau Massana que antigament fonch d-en Marti del dit lloch de la Guardia» (Capb. 1611, 96v).

Peça de terra.

Vinya Vella de la Rovira

«que dit Domenc se reserva la Viña Vella de la Rovira» (CON 1727, 4r).

Peça de terra.

Vinyals

«Vinyals» (Ll. B. 1756, índex).

Cognom documentat al segle XVIII.

Vinyassa, la

«que fuit antiquitus vinea plantata nominata la Vinyasa» (Capb. 1546, 74r); «anomenat la Vinyassa alies, la pessa de la Font de l'Alzina» (Capb. 1611, 128r); «anomenat la Vinyassa alies, la pessa de la Font de l'Alsina» (Capb. 1670, 18v); «y de alli va per la rassa avall fins a la riera que discorra de la font de dit lloch del Bruch, a mig dia va per dita rassa amunt afrontant ab honors de Salvador Carreras del terme de Pierola que foren dels pubills Esteva del torrent, nomenat la Vinyassa, alies de la Font de l'Alsina» (Capb. 1726, 45v).

Peça de terra anomenada també peça de la *Font de l'Alzina* (*supra*).

Vinyer, el

«a mitx jorn ab les honors de Joan Marques del mas Gausachs anomenat lo Vinyer» (Capb. 1611, 121r); «a mitg dia ab honors de Joan Pau Marques del mas Gausachs nomenats lo Vinyer» (Capb. 1670, 39r).

A prop del mas Gausac, actual can Marquès.

Vinyer, puig del

«a circio cum podio del Vinyer qui dividit honoris Jacobi Domenech et dicti Mathei Moya» (Capb. 1496, 10r); «cum quodam podio siue pujol capitis del Vinyer qui dividit honores Antonii Domenech et dicti Franschi Vellers» (Capb. 1546, 37v); «fins al puig del Vinyer» (Capb. 1670, 39r).

A prop del mas Gausac, actual can Marquès, i de can Vallès.

Vinyota, la

«no capbreva la Vinyota» (Capb. 1496, 19v); «la Vinyota sita in termino de Bruch» (Capb. 1546G, 19r); «y part ab les honors del dit Antoni Joan Riembau anomenat la Vinyota» (Capb. 1611, 105r); «anomenats la Vinyota» (Capb. 1725, 13v).

Viuda, cal

[ˈkaʎ ˈβiwðə]

Al carrer de la Parròquia. Anomenat sempre amb l'article masculí. També se'n deia *cal Peó* (*supra*).

Volrines, les

«anomenada les Volrrines, alies lo Coll de Pampalona la qual termena a solixent part ab la gleba del mas Andreu y en la partida anomenada lo Coll de na Pampalona» (Capb. 1642, 28r); «que te y posseheix y es de pertinencias de dit mas Cortal una altra pessa de terra campa de tinguda de quatre jornals de llau-ro de mulas poch mes o manco situada en lo dit terme del Bruch y fora la gleba de dit mas Cortal anomenada las Volrrines, alies lo Coll de na Panpalona» (Capb. 1670, 25r).

No hem pogut identificar cap dels topònims relatiu a les Volrines ni tampoc hem trobat ningú que els recordi. Apuntem la possible relació amb la peça de terra de *les Avalrines* (*supra*) i els topònims derivats.

V. t. *Coll de na Pampalona*.

Volrines, serra de les

«y de alli va per la serra avall anomenada de les Volrrines» (Capb. 1611, 96r); «per la serra avall anomenada de les Volrrines» (Capb. 1642, 39r); «va per un serral amunt fins al puig de las Volrrines afrontant ab honors del mas Castellaro que posseheix Emmanuel Soler» (Capb. 1726, 38v).

V. t. *Volrines, les*.

Vuit, la roca de les

[tə ˈrɔkə ðə tɔz ˈβujt]

Agulla situada al massís de Montserrat, a la regió de les Agulles, que servia d'orientació horària als pagesos. Marcava les vuit del matí.⁷² Actualment, el col·lectiu dels escaladors l'anomena també *la Llastra del Dauet*.

Xarrampa, cal

[ˈkaʎ ʃə ˈrampə]

Casa del carrer de la Parròquia.

Xarranca, cal

[ˈkaʎ ʃə ˈraŋkə]

Casa del carrer del Bruc de Baix, a la plaça del Racó. Casa també coneguda per *cal Fitus* (*supra*) o *ca la Vicentona* (*supra*).

72. Vegeu la nota 26.

Xebret, la font del [tə 'fɔn dəɫ fə 'βrɛt]

Al camí de la cova de l'Arcada, dins el torrent del Tambor, al marge esquerre. Fa uns anys el lloc estava abandonat i ple de bardisses; ara està arranjat, però sovint sense una gota d'aigua.

Xeremines, cal ['kaɫ ʃər' minəs]

Consta al carrer del Bruc de Dalt. Havia sigut el celler de cal Fassiner. Ara s'hi han construït unes cases en filera.

«Xaraminas» (PM 1847-1848).

Xic

«Jose Riera (a) Chich» (C. 906, Ll. fis. 281, 1861-1895).

Àlies.

Xic, feixes del

Vinyes de ca n'Elies de la Guàrdia. A mitjans del segle xx les cultivava el parcer Ramon Puigròs Moncunill.

Xic Cordero, cal ['kaɫ ʃikur' ðeru]

Casa del carrer del Bruc del Mig. Amb vicle de parentiu amb cal Cordero.

Xic del Pelegrí

«Xic del Pelegrí» (PM 1847, 6v).

Nom de casa. Consta al barri de la Plaça o carrer de la Parròquia.

Xic del Pitrolet

«Xich del Pitrolet» (PM 1847, 4v).

Nom de casa. Consta al barri de la Plaça o carrer de la Parròquia.

Xic Jumet, cal ['kaɫ 'ʃik ʃu' mɛt]

Casa del carrer del Bruc de Baix, també coneguda per *ca l'Ignasió (supra)*. *Jumet* és l'hipocorístic de *Jaume*, en el qual es produeix una síncope *Jaumet* > *Jumet*.

Xic Sabater, cal ['kaɫ 'ʃik səβə'te]

Casa del carrer de la Parròquia.

Xic Vallès, cal [ˈkaʎ ˈʃiɡ bəˈʎes]

Casa del carrer de Santa Maria.

V. t. *Xic Vallès, el*.

Xic Vallès, el [əʎ ˈʃiɡ bəˈʎes]

Renom d'un personatge molt popular del Bruc, Francesc Vallès (1856-1932). L'any 2005 se'l va homenatjar construint un gegantó que el representa. «Ell va ser qui va donar a conèixer les toves del Bruc.⁷³ Era el xic dels germans Vallès, germà del meu avi. Tenia una força com un brau. Una vegada, anava per la carretera i es va trobar amb un grup d'homes preocupats perquè se'ls havia mort un animal i no el podien pujar al carro; era un burro. I ell que diu: «Això costa?». Agafa l'animal ell sol i amb una revolada el puja al carro. Li van dir *l'Home del Burro*.»⁷⁴

Xica de la Torre Baixa, cova

Aixopluc petit sota el turó de Castellferran o torre del Telègraf. Va servir d'amagatall durant la Guerra Civil, l'any 1938, a Jaume Ollé (any 1938, Ollé, 2016, p. 49).

Xicarrín, cal [ˈkaʎ ʃikəˈrin]

Casa del carrer del Bruc del mig.

Xico, cal [ˈkaʎ ˈʃiku]

Casa del carrer del Bruc del Mig.

Xipitè, cal [ˈkaʎ ʃipiˈtə] / [ˈkaʎ ʃipiˈte]

Casa del carrer del Bruc de Baix. El trobem amb les formes *Chapité* i *Xapitet*.

«Chapité» (PM 1847, 2v); «cal Xapitet» (C. 825, 1936, 133).

Xipitena, la [lə ʃipiˈtenə]

Renom d'un personatge popular de cal Xipitè. Encara es recorda.

Xucla, cal [ˈkaʎ ˈʃuklə]

Nom de casa i renom que consta al carrer del Bruc del Mig.

«Xucla» (PM 1848, 9r).

73. L'obra cuita es transportava amb carro a l'estació de trens de Martorell i des d'allà es distribuïa arreu.

74. De font oral. Aquesta és una de les anècdotes del Xic Vallès explicada per Montserrat Vallès (1924-2018).

Xullu, cal

[ˈkaɫ ˈʃuɫu]

Casa del carrer de la Parròquia. *Xullu* era l'àlies de Josep Elies. La vinya també es coneixia pel mateix renom i estava situada sobre el forn de cal Marrell; ara és tot bosc.

«Xullu» (PM 1847, 4r).

Bibliografia

- ALBAREDA, Anselm M. (1945). *Història de Montserrat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ALCOVER, Antoni Maria; MOLL, Francesc de Borja (1977). *Diccionari català-valencià-balear*. Palma: Moll. 10 v. També disponible en línia a: <<https://dcvb.iec.cat/>>.
- ALTÉS I AGUILÓ, Francesc Xavier; GALOBART I SOLER, Josep (1988). «Un ambiçió projecte d'història eclesiàstica i natural de Montserrat». *Revista Catalana de Teologia*, vol. 13, núm. 1, p. 205-242.
- AMADES, Joan (1959). *Llegendes i tradicions de Montserrat*. Barcelona: Selecta.
- AMIGÓ I ANGLÈS, Ramon (1983). *Materials per a l'estudi dels noms de lloc i de persona, i renoms, del terme de Reus*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs. (Edicions Rosa de Reus; 68)
- (1985). *Noms de lloc i de persona del terme de Prades*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs; Prades: Ajuntament de Prades.
- (1990). *Noms actuals i pretèrits del terme antic de Cornudella de Montsant*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs. (Edicions Rosa de Reus; 77)
- (1999). *Introducció a la recerca en toponímia i antroponímia*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (2011). *Onomàstica i llenguatge: De cap a cap del país*. Barcelona: Rafael Dalmau.
- ARGAIZ, Gregorio de (1677). *La Perla de Cataluña: Historia de Nuestra Señora de Montserrate*. Madrid: Imprenta de Andrés García de la Iglesia.
- BAIGES, Ignasi J. [et al.] (2010). *Els pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona, de Ramon Berenguer II a Ramon Berenguer IV*. Barcelona: Fundació Noguera; Lleida: Pagès. (Diplomataris; 51)
- BALARI I JOVANY, Josep (1899). *Orígenes històrics de Catalunya*. Barcelona: H. de Jaime Jepús. [Reproducció digital]

- BARBERÀ I SAUQUÉ, Josep (1997). *Montserrat pam a pam: (Operació Montserrat)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- BATLLE, Mar; BAGUR, Òscar; NAVARRO, Pere (ed.) (2021). *Manual per a l'elaboració de reculls onomàstics*. Barcelona: Societat d'Onomàstica. (L'Estralla; 10)
- BRUGUERA LIGERO, Fèlix (2006). *Onomàstica osonenca: Toponímia pretèrita i present dels termes municipal i parròquia d'Osor (la Selva)*. Tesi doctoral. Girona: Universitat de Girona. Facultat de Lletres.
- CABEZA, Joan (1909). *Mapa topogràfic de la Muntanya de Montserrat*. Escala 1:20.000. Barcelona: Artes Gráficas S. A., Sres. De Henrich y Cia. [2a ed., 1928]
- CARRERAS I CANDI, Francesc (1897). «Los castells de Montserrat». A: *Jochs Florals de Barcelona: any XXXI de llur restauració, MDCCCLXXXIX*. Barcelona: La Renaixença, p. 155-239.
- CLARAMUNT, Mateu; JORBA, Jaume; RÀFOLS, Neus; TERMES, Margarita (1996). *Imatges i records*. El Bruc: Ajuntament del Bruc.
- CORNET Y MAS, Cayetano (1858). *Tres días en Montserrat: Guía histórico-descriptiva de todo cuanto contiene y encierra esta montaña*. Barcelona: Imp. Luis Tasso. [Llibre digitalitzat. Procedència: Biblioteca de Catalunya]
- COROMINES, Joan (1970). *Estudis de toponímia catalana*. Vol. II. Barcelona: Barcino.
- (1980-1991). *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes. 9 v.
- (1989). *Lleures i converses d'un filòleg*. Barcelona: Club Editor.
- (1989-1997). *Onomasticon Cataloniae: Els noms de lloc i els de persona de totes les terres de llengua catalana*. Barcelona: Curial. 8 v. [= OnCat]
- CRUSAFONT SABATER, Miquel (2000). «Troballes monetàries XVI (An-62 i An-63)». *Acta Numismàtica*, vol. 30, p. 168-174.
- DOMINGO I FRANCÀS, Carles (1997). *Els noms de les formes del relleu*. Barcelona: Societat d'Onomàstica: Institut Cartogràfic de Catalunya.
- DURAN I SANPERE, Agustí; SANABRE, Josep (1947). *Llibre de les Solemnitats de Barcelona*. Vol. II: 1564-1719. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Institució Patxot.
- «El municipi en xifres: el Bruc (Anoia)» [en línia]. Generalitat de Catalunya. Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). <<https://www.idescat.cat/emex/?id=080253>>. [Consulta: 15 gener 2020]
- ESTRADA PLANELL, Gemma (1991). *El Bruc: el medi, la història, l'art*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Folklore montserratí: Tradicions, prodigis, llegendària* (1971). Barcelona: Impremta Pulcra. (Amics de Montserrat; IV)
- GALOBART I SOLER, Josep (1990). «Coll de Port o Coll de Porc». *Montserrat: Butlletí del Santuari*, núm. 26.

- GALOBART I SOLER, Josep (1992). «Els Pallers i l'era dels Pallers: (necessitat i límits de la individualització toponímica)». *Montserrat: Butlletí del Santuari*, núm. 34.
- (1996). «La consuetud de la parròquia de Sant Martí de Mura (1592-1633)». *Miscel·lània Litúrgica Catalana* [Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana d'Estudis Litúrgics], vol. 7, p. 295-340.
- GARCIA-PEY I PEY, Enric (2010). *Recull toponomàstic de Santa Maria de Palautordera, noms de casa i de lloc*. Santa Maria de Palautordera: Ajuntament de Santa Maria de Palautordera.
- GULSOY, Joseph (1996). «Quer 'roca penyal' i la seva família en la toponímia catalana». *Llengua & Literatura* [Barcelona: Institut d'Estudis Catalans], núm. 7, p. 167-208.
- IGLÉSIES FORT, Josep (1979-1981). *El fogatge de 1553: Estudi i transcripció*. Vol. 1. Barcelona: Rafael Dalmau.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1996). «Sobre toponímia». A: *Documents de la Secció Filològica, III*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p. 153-169.
- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1928). *Mapa topográfico nacional 1:50.000, hoja Igualada, ed. 1* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Col·lecció digital «Fulls MTN Catalunya 1:50.000». <<https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/collection/mtn50/id/1210/rec/38>>. [Consulta: 31 maig 2021]
- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y ESTADÍSTICO (1921). *Mapa planimètric del Bruc* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Col·lecció digital «Minutes Municipals 1:25.000 (1914-1936)». <<https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/collection/minutes/id/990/rec/1>>. [Consulta: 10 març 2021]
- LLONGUERES I BADIA, Joan (1953). *Les finestres del mas: Narracions viscudes d'uns altres temps*. Barcelona: Jutglar.
- LÓPEZ CAMPS, Josep (2017). *Tot Montserrat: Contemplació, sentiments, històries i evocacions* [en línia]. <<http://www.totmontserrat.cat>>. [Consulta: 3 desembre 2021]
- MARCET, Adeodat F. (1907). «Montserrat sus bellezas naturales». *Revista Montserratina*, núm. 5, p. 140-142.
- MOLL, Francesc de B. (1987). *Els llinatges catalans: (Catalunya, País Valencià, Illes Balears): Assaig de divulgació lingüística*. Palma: Moll.
- MONTAÑA, Pere Pau; REMART, Francesc (1790). «Planos y vistas de la montaña de Montserrat levantados de orden de Don Francisco de Zamora/ por Don Francisco Remart y Don Pedro Pablo Montaña». *Montserrat: Biblioteca de Montserrat*, manuscrit Ms. 1137.
- Montserrat Parc Natural de la Muntanya de Montserrat* (2015-2016). Escales 1:5.000 - 1:10.000. Alpina.

- MOREU-REY, Enric (1981). *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*. Barcelona: Millà.
- (1982). *Els nostres noms de lloc*. Palma: Moll.
- (1993). *Antroponímia: Històries dels nostres prenomes, cognoms i renoms*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- MUNTADAS I ROMANÍ, Miquel (1871). *Montserrat, su pasado, su presente y su porvenir*. Manresa: Roca.
- MUSET I PONS, Assumpta (2006). *Masies del Bruc: Can Vallès*. El Bruc: Pere Redón i Traval.
- (2007). *Masies del Bruc: el Castell*. El Bruc: Pere Redón i Traval.
- (2009a). *Economia, societat i cultura al Bruc i al seu entorn al començament del segle XIX*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (El Montserratí; 3)
- (2009b). *Masies del Bruc: Can Maçana i el Corral d'en Pasqual*. El Bruc: Fundació Catalunya: La Pedrera.
- OLLÉ, Jaume (2016). *Diari d'un emboscacat*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (El Montserratí; 5)
- PINYOL I RIUS, Laura (2014). *El pont del President Enric Prat de la Riba: Pont del Torrent de l'Illa del Bruc*. El Bruc: Ajuntament del Bruc: Generalitat de Catalunya: Patronat de la Muntanya de Montserrat: Diputació de Barcelona.
- PINYOL I TORRENTS, Ramon (2013). «Els noms dels nostres carrers (Emili Pascual)». *Planallarga*, núm. 1, p. 20-22.
- PLADEVALL I FONT, Antoni (1992). *Catalunya romànica: el Penedès i l'Anoia*. Vol. XIX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- RABELLA, Joan Anton (2017). «De la ribera a la Noguera: evolució històrica dels descriptius hidronímics». A: *Onomàstica romànica: antroponímia dels expòsits i etimologia toponímica, especialment de València*. València: Denes, p. 761-775.
- REDÓN, Pere; ESTRADA, Gemma (2022). *Can Casas, història i arquitectura*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (El Montserratí; 7)
- REHUES ESTIVILL, Assumpció (2016). «Un patrimoni cultural que cal preservar: els nostres noms de lloc». *Planallarga*, núm. 2, p. 20-23.
- (2018). «Noms de casa i renoms del Bruc. Ressons d'un temps que s'esvaeix». A: *Noms de casa del Bruc i la tipologia dels seus edificis*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (El Montserratí; 6), p. 7-61.
- (2019). «Sobre formes, funcions i noms de roques del massís de Montserrat i del terme del Bruc». A: BERNAT, Jesús; GUARDIOLA, Ferran (cur.). *Noms de lloc i de persona de Penyalgosa i altres estudis d'onomàstica*. Barcelona: Societat d'Onomàstica. (L'Estralla; 3), p. 381-398.
- RIBAS I CALAF, Benet (1990). *Història de Montserrat: 888-1258*. Edició a cura de Francesc Xavier Altés i Aguiló. Barcelona: Curial.

- RIBAS I CALAF, Benet (1997). *Annals de Montserrat (1258-1485)*. Edició a cura de Francesc Xavier Altés i Aguiló. Barcelona: Curial.
- RIBERA-MARINÉ, Ramon (1998). *Caminant a Montserrat: El massís*. 2a ed. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ROIG ARMENGOL, Ramon (1890). *Memòria acompanyatòria al mapa regional vitícola de la província de Barcelona*. Barcelona: Ramon Roig, 1890.
- RUIZ-DOMÈNEC, José Enrique (2006). *Quan els vescomtes de Barcelona eren: Història, crònica i documents d'una família catalana dels segles x, xi i xii*. Barcelona: Fundació Noguera.
- SÁNCHEZ I CLIMENT, Xavier (2006). *Capbreu de Montserrat 1496: veïns i masos de Collbató i el Bruc al segle xv*. Collbató: Associació Cultural de Montserrat.
- SEMIR I D'ARQUER, Ramon de (1949). *Mapa de Montserrat*. Escala 1:10.000. Barcelona: Seix Barral.
- TORRAS, Cèsar August (1880). «Ascensió al Montgròs de Montserrat». *La Renaixença: Revista Catalana*, any x, t. i, núm. 5, p. 193-202.
- TORRES SERRA, M. (1996). *El Llibre Verd de Manresa (1218- 1902)*. Barcelona: Fundació Noguera.
- TORT DONADA, Joan (2001). «La toponímia com a camp de coneixement interdisciplinari: algunes bases teòriques i epistemològiques per a l'estudi dels noms de lloc». *Scripta Nova: Revista Electrónica de Geografia y Ciencias Sociales* [en línia], vol. 5, núm. 86. <<http://www.ub.edu/geocrit/sn-86.htm>>. [Consulta: 10 gener 2021]
- TURULL RUBINAT, Albert (2020). *Pagus Anaviensis: origen i significat dels noms de lloc de les Valls d'Àneu*. Esterri d'Àneu: Consell Cultural de les Valls d'Àneu.
- VENY I CLAR, Joan (1996). *Onomàstica i dialectologia*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (2002). *Els parlars catalans: Síntesi de dialectologia*. 13a ed. Palma: Moll.
- VIVES TORT, Miquel (2007). *L'evolució històrica de la xarxa viària entre el Llobregat i el Foix*. Tesi doctoral inèdita. Barcelona: Universitat de Barcelona. Disponible en línia a: <<http://hdl.handle.net/2445/42638>>. [Consulta: 15 gener 2021]

<i>Cognom</i>	<i>Segle</i>								
	<i>XII</i>	<i>XIII</i>	<i>XIV</i>	<i>XV</i>	<i>XVI</i>	<i>XVII</i>	<i>XVIII</i>	<i>XIX</i>	<i>XX</i>
Ambrós						•			
Andreu				•	•	•			•
Anglada				•					
Arcs								•	
Argemí									•
Arnau								•	
Bac									•
Balada / Belada								•	
Balaguer						•	•		
Balanyà							•		
Barba									•
Bargalló								•	
Basolí								•	
Bassedà									•
Batlle									•
Batló							•	•	
Benet					•	•			
Bernada				•					
Biadiu								•	
Bisbal				•	•	•	•	•	•
Boada									•
Boïgues / Buïgues						•			
Boix						•	•		
Boladeres							•	•	
Bonet							•		

<i>Cognom</i>	<i>Segle</i>									
	<i>XII</i>	<i>XIII</i>	<i>XIV</i>	<i>XV</i>	<i>XVI</i>	<i>XVII</i>	<i>XVIII</i>	<i>XIX</i>	<i>XX</i>	
Bonvehí								•		
Borrell							•			
Borrull							•			
Bosc									•	
Bosons							•			
Bover							•			
Bros						•	•		•	
Brossa								•	•	
Brugués								•	•	
Buc							•			
Bujons						•				
Cabanyes			•	•						
Calafí							•			
Camps									•	
Canadell						•		•	•	
Canals						•				
Canudas								•	•	
Canyelles						•	•	•		
Canyet				•	•					
Cardevall									•	
Carner								•	•	
Carreres							•			
Casajoana						•				
Casals								•		
Casamiquela							•			

<i>Cognom</i>	<i>Segle</i>								
	<i>XII</i>	<i>XIII</i>	<i>XIV</i>	<i>XV</i>	<i>XVI</i>	<i>XVII</i>	<i>XVIII</i>	<i>XIX</i>	<i>XX</i>
Costa / Costes							•	•	•
Cotilles								•	
Cots							•		
Creus								•	•
Cuberas									•
Cucurella								•	•
Cuirateres			•	•		•			
Daroca						•	•		
Déus							•	•	•
Díaz									•
Domènec				•	•	•	•	•	•
Dufau								•	
Elies			•	•	•	•	•	•	•
Enric						•		•	•
Escaiol								•	
Escaiola						•			
Escriu							•	•	•
Esquerit				•	•				
Estany							•		
Esteve						•	•	•	•
Estrada							•		•
Estranger					•				
Estruc								•	
Fàbrega / Fàbregues			•	•				•	
Fartàs				•		•			

<i>Cognom</i>	<i>Segle</i>								
	<i>XII</i>	<i>XIII</i>	<i>XIV</i>	<i>XV</i>	<i>XVI</i>	<i>XVII</i>	<i>XVIII</i>	<i>XIX</i>	<i>XX</i>
Feixes				•			•		
Felip								•	
Ferrer / Ferrers					•	•	•	•	•
Ferreres								•	
Ferriol / Ferriols				•	•	•		•	
Figuera / Figueres				•	•	•			
Fitó									•
Flor						•			
Florí						•	•		
Font				•	•	•	•		•
Fontanelles				•	•	•			
Forés						•			
Formosa									•
Fosalba						•			
Frangitosa							•		
Galceran							•		
Gallart				•					
Gamisans								•	•
Gausac		•	•	•					
Gili								•	
Glevades			•	•					
Gobianes								•	
Gorro								•	•
Grau				•	•	•		•	•
Gros						•			

<i>Cognom</i>	<i>Segle</i>								
	<i>XII</i>	<i>XIII</i>	<i>XIV</i>	<i>XV</i>	<i>XVI</i>	<i>XVII</i>	<i>XVIII</i>	<i>XIX</i>	<i>XX</i>
Margenat								•	•
Marimon									•
Marquès				•	•	•	•	•	
Martell						•			
Martí				•	•	•			
Martorell				•	•	•	•		
Mas							•		
Masquefa			•	•					
Massacs							•	•	•
Mata				•	•	•	•	•	
Matalonga									•
Matastac / Montestac		•							
Mensa					•	•	•	•	
Mestre							•	•	
Millaret						•		•	
Mir							•		
Miralda							•		
Miralles						•			
Mitjans							•		
Moia				•		•			
Monconill								•	
Montoriol						•	•		
Mora									•
Morera						•			•
Moset							•		

<i>Cognom</i>	<i>Segle</i>								
	<i>XII</i>	<i>XIII</i>	<i>XIV</i>	<i>XV</i>	<i>XVI</i>	<i>XVII</i>	<i>XVIII</i>	<i>XIX</i>	<i>XX</i>
Perer								•	
Perera						•	•	•	•
Petit									•
Pla						•			
Plaià								•	
Plana / Planes				•				•	•
Policay								•	
Pomés						•			
Ponts							•	•	•
Portellet			•						
Prat / Prats						•	•	•	•
Provençal			•	•					
Puig						•	•	•	•
Puiggròs								•	•
Pujades						•			
Pujol				•	•	•		•	•
Quer			•	•					
Rafart		•		•		•			
Reventós							•	•	•
Reverter	•								
Rialt							•	•	•
Riambau				•	•	•	•	•	
Riba								•	•
Ribalta								•	
Ribera							•	•	•

<i>Cognom</i>	<i>Segle</i>								
	<i>XII</i>	<i>XIII</i>	<i>XIV</i>	<i>XV</i>	<i>XVI</i>	<i>XVII</i>	<i>XVIII</i>	<i>XIX</i>	<i>XX</i>
Ribes						•			
Rigol							•	•	
Rius								•	•
Robert									•
Roca						•			
Romagosa								•	
Rossell							•	•	•
Rosselló						•			
Rovira				•	•	•	•	•	•
Sabater						•		•	
Sagristà							•	•	•
Sala							•		•
Salses							•	•	•
Salvà							•		
Santaon					•				
Sants							•		
Sarrió						•			
Sellers							•	•	•
Serra						•	•	•	•
Serradell							•	•	•
Serralta								•	
Serrat							•	•	
Servitja						•	•	•	•
Seuba									•
Simó							•	•	•

<i>Cognom</i>	<i>Segle</i>								
	<i>XII</i>	<i>XIII</i>	<i>XIV</i>	<i>XV</i>	<i>XVI</i>	<i>XVII</i>	<i>XVIII</i>	<i>XIX</i>	<i>XX</i>
Sitges							•	•	
Solà				•	•	•	•	•	•
Soler							•	•	•
Soteres					•	•	•		•
Suárez									•
Subirana							•		•
Subirats				•	•	•	•		•
Sunyer							•		
Sunyol								•	
Tardà							•	•	•
Tatjer								•	•
Teixidor				•		•			
Térmens / Termes						•	•	•	•
Tomàs						•	•		
Torra						•			
Torrentà				•					
Torrents							•	•	•
Torres						•	•	•	•
Torruella							•		
Tort						•			
Traver				•		•			
Tribers				•	•				
Trull								•	
Trullàs									•
Tufau						•	•		

<i>Cognom</i>	<i>Segle</i>								
	<i>XII</i>	<i>XIII</i>	<i>XIV</i>	<i>XV</i>	<i>XVI</i>	<i>XVII</i>	<i>XVIII</i>	<i>XIX</i>	<i>XX</i>
Valldeperes				•		•	•		
Vallès					•	•	•	•	•
Valls						•		•	•
Venrell				•					
Ventura								•	•
Viadiu								•	
Vidal						•	•		•
Vila / Vilar / Viler				•			•	•	•
Viladés						•	•		
Viladiu								•	•
Viladoms									•
Vilarrubia						•	•	•	
Vilaseca							•		
Vilomara							•		
Vinyals							•		

Llista de topònims agrupats per genèrics

Topònims relacionats amb estructures i edificis propis de l'activitat humana

Els carrers i places

NUCLI DEL BRUC

Bòbiles, el carrer de les
Bruc de Baix, el carrer del
Bruc de Dalt, el carrer del; Hostals,
el carrer dels
Bruc del Mig, el carrer del
Cal Carlets, el passatge de
Cal Gènio, el passatge de
Corredor, el
Francesc Macià, el carrer de
Ginesteres, el carrer de les
Herois, el passeig dels
Joan Llongueres, el carrer de
Joan Ponç, el carrer de
Joc dels Trucs, el carrer del
Montserrat, el carrer de
Nativitat Yarza, el carrer de
Oms, el carrer dels

Onze de Setembre, el carrer de l'
Parròquia, el carrer de la; Altra Banda,
el carrer de l'
Pasqual i Amigó, el carrer de
Pati de Can Cases, la plaça del
Pla del Pinal, el carrer del
Plaça, la
Rabassaires, el carrer dels
Rajolers, el carrer dels
Santa Maria, el carrer de
Santa Teresa, el carrer de
U d'Octubre, el carrer de l'; Escoles,
el carrer de les
Udalard I, el carrer d'

Urbanització el Bruc Residencial

Abat Escarré, el carrer de l'
Barcelona, l'avinguda de
Bruc, el carrer del¹
Can Jorba, el carrer de
Can Maçana, el carrer de
Can Marquès, el carrer de
Collbató, el carrer de
Mas d'en Pi, el carrer de

Moixerigues, el carrer de
 Monestir, el carrer del
 Montserrat, el carrer de
 Moreneta, l'avinguda de la
 Parc, el carrer del
 Roca, el carrer de la
 Sant Joan, el carrer de
 Timbaler, el carrer del
 Vinya Nova, el carrer de la

Urbanització Montserrat Parc

Abrera, el carrer d'
 Amador, el carrer d'
 Anoia, el carrer de l'
 Bosc, el carrer del
 Bruc, el carrer del²
 Castellolí, el carrer de
 Cavall Bernat, el carrer del
 Cova, el carrer de la
 Església, el carrer de l'
 Esparreguera, el carrer d'
 Fra Garí, el carrer de
 Gelida, el carrer de
 Guàrdia, el carrer de la
 Hostal, el carrer de l'
 Hostalets, el carrer dels
 Igualada, el carrer d'
 Joan Carles I, el carrer de
 Manresa, el carrer de
 Martorell, el carrer de
 Monistrol, el carrer de
 Olesa, el carrer d'
 Olot, el carrer d'
 Piera, el carrer de
 Pierola, el carrer de
 Pou, el carrer del
 Príncep, el carrer del
 Reina Sofia, el carrer de la
 Sant Andreu, el carrer de

Sant Jeroni, el carrer de
 Sant Pau, el carrer de
 Santa Cecília, el carrer de
 Sol, el carrer del
 Timbaler, el carrer del
 Verge de Montserrat, el carrer de la

Urbanització Mas Grau

Camí de Can Ferrers, el carrer del
 Lluís Companys, el carrer de
 Mas Grau, el carrer de
 Pedregós, el carrer del

CEMENTIRIS
 Cementiri, el (B)
 Cementiri de Sant Abundi
 Cementiri, el (G)

EDIFICIS
 Casal Familiar, el
 Cases, can (Ajuntament)
 Consultori, el; o, Ajuntament Vell, l'
 Escoles, les
 Hotel Bruc, l'
 Rectoria, la
 Refugi, el; o, Refugi de Vicenç Barbé, el

FORNS I BÒBILES
 Calç, el forn de
 Can Vallès, la bòbila de
 Elies, la bòbila
 Esteve, la bòbila; o, Marrell, la bòbila
 del
 Fornot, el
 Teules, forn de les
 Vidre, forn de¹
 Vidre, forn de²
 Vidre, forn de³

LLOCS DESTINATS AL CULTE

Can Jorba, la capella de
 Can Marc de la Vall, la capella de
 Oratori, l'
 Sant Abundi, la capella de
 Sant Aon, església de
 Sant Isidre, la capella de
 Sant Miquel, la capella de
 Sant Miquel de Vilaclara
 Sant Pau de la Guàrdia, l'església de
 Sant Pau Vell
 Sant Pere de Vilardell; o, Sant Pere
 de la Pineda de Vilardell
 Sant Pere de Pierola, l'església de
 (els Hostalets de Pierola)
 Sant Pere i Sant Pau, la capella de
 Sant Simeó
 Santa Maria del Bruc, l'església

RAVALS O GRUPS DE CASES

Barceloneta, el raval de la
 Espinac, les cases de l'
 Guixà, can

Massacs, les casetes d'en
 Pobla de la Guàrdia, la; o, Pobla
 del Castell de la Guàrdia, la
 Raval, les cases del
 Sant Pau de la Guàrdia

MASOS (vegeu mapa pàgina 413)

NOMS DE CASA (vegeu mapes pàgines
 408-411)

PONTS

President Prat de la Riba, el pont del;
 o, Pont, el
 Pontasco, el

POUS I POUS DE GLAÇ

Ca n'Oller, el pou de glaç de
 Can Pasqual, pou de glaç de
 Castell, el pou del
 Comú, el pou del¹
 Comú, el pou del²

Els noms de les agulles montserratines del terme

Els noms de les agulles estan ordenats per regions, i dins de cada regió, per la secció, seguint l'ordre alfabètic. N'hem anotat l'altitud i les coordenades UTM-ETRS89.⁷⁵ Aquestes agulles no s'han inclòs a la llista de noms, ja que la gran majoria tenen noms nous propiciats pel nou ús de la muntanya, el de l'escalada esportiva. Altrament, sí que s'han inclòs a la llista els noms de les agulles destacables i recognoscibles per la gent del territori, com són les roques utilitzades com a rellotge i altres agulles de formes singulars i amb nom propi des d'antic.

Es fa un recompte de 497 agulles.

Regió 1 d'Agulles: Secció I Sant Pau Vell, Secció II Pallers, Secció III Saques, Secció IV Bola.

Regió 2 dels Frares Encantats: Secció V Centenar, Secció VI Frares, Secció VII Miranda del Príncep.

Regió 3 dels Ecos: Secció VIII Comes, Secció IX Naps, Secció X Roca Roja, Secció XI Palomera, Secció XII Faraó, Secció XIII Montgròs, Secció XIV Ecos.

Regió 4 de Sant Jeroni: Secció XV Sant Jeroni.

REGIÓ 1 D'AGULLES

Secció I Sant Pau Vell

Abat Bardolet, agulla de l'	795 m	398149	4607008
Arc de Guirló, roca de l'	785 m	397991	4606799

75. Extret de <<https://totmontserrat.cat/>> (consulta: 3 desembre 2021).

Casc d'Agulles	758 m	397703	4606889
Castell de la Guàrdia	857 m	397824	4607090
Contrafort de Sant Pau Vell	820 m	397834	4606906
Flam d'Agulles	769 m	398173	4606964
Foradada de la cova Tapada, agulla	758 m	398175	4606964
Gaites de Guirló	785 m	397997	4606747
Guirló, serrat de	830 m	398021	4606954
Innocents, agulla dels	798 m	397847	4606905
Majó, roca	784 m	398244	4606869
Montse, roca de la	778 m	398214	4606935
Piràmide Truncada	760 m	397653	4607022
Sant Pau Vell	823 m	397820	4606986
Venta, agulla de la	783 m	397861	4606886
Veterans, roca dels	790 m	398231	4606918

Secció II Pellers

Cartutxos, roca dels	725 m	398530	4605799
Cota 13, cinglera de la	880 m	398426	4606529
Dau d'Agulles, el	899 m	398386	4606594
Era dels Pellers, agulla de l ¹	777 m	398490	4606184
Era dels Pellers, agulla de l ²	781 m	398513	4606150
Era dels Pellers, agulla de l ³	782 m	398517	4606123
Era dels Pellers, roca de l'	788 m	398481	4606225
Gerro, el	711 m	398474	4605809
Giravolt, agulla del	783 m	398520	4606102
Gran de la Portella, roca	933 m	398402	4606685

Hipopòtam, l'	783 m	398251	4606732
Llastra Punxeguda	862 m	398407	4606492
Miranda de la Portella	897 m	398382	4606575
Miranda de les Agulles	907 m	398767	4606504
Palauet, roca de lo	862 m	398451	4606493
Paller del Mal Any ¹	795 m	398522	4606050
Paller del Mal Any ²	795 m	398544	4605988
Paller del Mal Any ³	796 m	398547	4605971
Paller del Mal Any ⁴	794 m	398542	4606012
Timbal, el	717 m	398560	4605798
Timbaler del Bruc, el	742 m	398549	4605802
Tisora, la	798 m	398549	4605938
Tisoreta, la	786 m	398547	4605909
Tres, agulla dels; o, CNT	886 m	398405	4606560
Tres Maries - cota 1	824 m	398281	398281
Tres Maries - cota 2	821 m	398286	4606770
Tres Maries - cota 3	823 m	398294	4606772
Tretze, la	875 m	398419	4606540
Vuit, roca de les; o, Llastra del Dau	898 m	398364	4606558

Secció III Saques

Aglà, l'	939 m	398598	4606896
Arbret, agulla de l'	1.078 m	398690	4607163
Aspirina, l'	903 m	398551	4606735
Bandereta, la; o, Ven-Suri-Ven, agulla	1.032 m	398508	4607065
Bessona Inferior, la	1.056 m	398708	4607092

Bessona Superior, la	1.057 m	398685	4607084
Bolo Joe		398666	4606956
Boteruda, la	983 m	398519	4606937
Camí, agulla del; o, Roca Stop	855 m	398331	4606779
Capdamunt, agulla del	1.011 m	398506	4606977
Carbassó, el	1.032 m	398585	4607081
Contrafort de la Bessona	1.001 m	398673	4607053
Dàtil, el	999 m	398614	4607064
Espeleòlegs, agulla dels	1.039 m	398523	4607081
Esquelet, agulla de l'	988 m	398683	4606987
Figuereta, la	1.012 m	398509	4607042
Filigrana, la	1.024 m	398654	4607083
Fill del Ninet, el	818 m	398282	4607063
Gep del Joe		398664	4606970
Gep Llarg, el	978 m	398503	4606926
Mare, agulla	955 m	398599	4606925
Martell, el	1.018 m	398558	4607048
Merlets, els	970 m	398484	4606930
Mirador de la Miranda de les Boïgues	998 m	398551	4606965
Miranda de les Boïgues	1.002 m	398561	4606943
Miranda dels Ossos, la	1.067 m	398713	4607202
Ninet, el	1.025 m	398571	4607140
Ossos, agulla dels	1.067 m	398712	4607166
Palangana, la	1.035 m	398510	4607089
Paret de la Biga	818 m	398261	4607063
Pedestal del Martell	997 m	398579	4607043

Pelada, agulla	949 m	398412	4606857
Peluda, agulla	972 m	398488	4606975
Petita, agulla	931 m	398406	4606830
Pingüí, el	1.002 m	398685	4607038
Podrida, agulla	1.045 m	398667	4607161
Portella Petita	929 m	398395	4606785
Punyalet, el	970 m	398493	4606998
Roca de les Heures	1.011 m	398615	4607101
Roca del Cirerer	965 m	398647	4607035
Roca dels Cinc Passos	936 m	398648	4607004
Roca dels Puetons	948 m	398684	4606942
Roca Dolça	965 m	398666	4606968
Sabre, el	972 m	398480	4606981
Saca Gran, la	1.057 m	398558	4607095
Savines, les - Savina Inferior	972 m	398433	4606888
Savines, les - Savina Superior	949 m	398433	4606900
Senatxo, el	1.008 m	398509	4607026
Sol Ponent, agulla del	977 m	398460	4606939
Vespa, la	1.008 m	398708	4607054

Secció IV Bola

Alta de la Miranda (Manolito García)	1.060 m	398900	4607169
Badada, la	985 m	399000	4607298
Bitlla, la	1.016 m	398779	4607001
Bola de la Partió, la	1.038 m	398783	4607033
Boteruda del Gra, la	1.086 m	398808	4607197

Broc del Setrill, el	1.000 m	398858	4606974
Cadireta, la; o, Roca del Centellar, la	899 m	398890	4607482
Cap de Guerrer, el	974 m	398770	4606901
Carnavalada, agulla de la; o, Set, agulla dels	1.014 m	398751	4607091
Corona de Reina	1.043 m	398796	4607130
Corpus Christi, roca del	1.013 m	398913	4607285
Cota 88	1.021 m	398755	4607104
Cota 89	970 m	398753	4606989
Dues Puntes, les (nord)	1.071 m	398841	4607226
Dues Puntes, les (sud)	1.072 m	398834	4607206
Dumbo, roca del	1.030 m	398902	4607068
Escorpi, l'	1.072 m	398964	4607278
Foradada, agulla de la; o, Apòstols, agulla dels	992 m	398958	4607378
Gallaret, el	990 m	398967	4607330
Ignasi Capeta	918 m	398957	4607353
Màquina de Tren, la	956 m	398844	4606904
Maranya, roca de la	1.084 m	398914	4607256
Merlet de la Torta, el; o, Encantada, l'agulla	1.035 m	398955	4607183
Ou de Colom, l'	1.047 m	398883	4607110
Panxeta, la	1.068 m	398782	4607179
Partió, roca de la	937 m	398757	4606822
Periquito, el	999 m	398858	4607087
Petitona, la	1.051 m	398788	4607216
Pleta del Panxo, la	765 m	398817	4607827
Reina, la	1.033 m	398794	4607093
Roca 77	971 m	398739	4607000

Roca 86	1.047 m	398835	4607156
Roca 87; o, Miranda de les Bessones, la	1.001 m	398748	4607126
Roca 92	1.045 m	398755	4607206
Roca 95	1.036 m	398877	4607131
Serrat d'en Pujades, agulleta del	765 m	398817	4607827
Setrill, el	1.016 m	398859	4607002
Ton, agulla del	1.018 m	399000	4607285
Torta, la; o, Mà, la	1.098 m	398928	4607243
Tripartita, roca	764 m	398709	4607481
Tri-roca, la	1.084 m	398897	4607221
Veïna de l'Escorpí	1.029 m	398772	4607271
Veïna de la Pleta del Panxo, roca	756 m	398725	4607564
Veïna del Cap del Guerrer, roca	965 m	398772	4606920
Xica de la Miranda (Petitona)	1.084 m	398883	4607193

REGIÓ 2 DELS FRARES ENCANTATS

Secció V Centenar

Amagada, l'	1.044 m	399085	4607036
Ànec, l'	1.063 m	399080	4607239
Boleta del Portell Estret, la	1.045 m	399065	4607256
Boleta Foradada, la	1.080 m	399260	4607258
Boleta o la Desconeguda, agulla de la	1.037 m	399055	4607245
Cap d'en Calventus	1.002 m	398985	4606890
Caputxa, la; o, Vicenç Barbé, l'agulla	1.037 m	399064	4607087
Caputxó d'en Semir, el	1.044 m	399126	4607214
Carquinyoli, el	1.082 m	399206	4607238

Cingle, agulla del	978 m	399112	4607222
Contrafort de l'Ànec	1.052 m	399098	4607257
Cota 102	1.103 m	399221	4607233
Cota 103	1.101 m	399195	4607198
Cota 104; o, Bífida, agulla	1.101 m	399201	4607185
Cota 107	1.092 m	399216	4607190
Cota 108	1.087 m	399218	4607182
Cota 109; o, Gis-Taus, agulla	1.088 m	399223	4607171
Cota 175	970 m	398985	4606776
Cota 178	1.010 m	399002	4606852
Cresta Plana	958 m	398973	4606684
Elefant Petit, l'; o, Tramperes, agulla de les	1.083 m	399190	4607162
Escut, l'; o, Miranda de la Nina	1.060 m	399277	4607175
Gendarme, el	1.050 m	399116	4607245
Mamelluda, la	1.057 m	399103	4607094
Melindro, el	1.080 m	399269	4607256
Morro Pla, el	1.088 m	399184	4607142
Nana, la	1.073 m	399137	4607125
Nina, la	1.082 m	399283	4607238
Punta 167	981 m	399166	4606893
Punta d'en Campanilles	1.043 m	399200	4607046
Queixal, el	1.060 m	399147	4607176
Roca 113	1.056 m	399216	4607085
Roca 118; o, Gallífol, el	1.022 m	399183	4606972
Roca 119; o, Miranda de l'Alba	1.035 m	399095	4606987
Roca 129	1.078 m	399177	4607122

Roca 135	952 m	399150	4606795
Roca 155	940 m	399161	4606820
Roca 168	933 m	399118	4606731
Roca 169	944 m	399142	4606750
Roca 174; o, Charly, agulla d'en	1.043 m	399040	4606982
Roca 180	953 m	399161	4606844
Roca 181; o, Piràmide, la	1.023 m	399004	4606991
Roca de la Grip	1.060 m	399231	4607083
Roca de les Balmes	981 m	399162	4606882
Roca de Nadal	1.071 m	399259	4607186
Roca del Serrat del Centenar	1.102 m	399236	4607249
Roca sota la Punta d'en Campanilles	1.027 m	399194	4607019
Sens Nom, agulla	1.060 m	399077	4607195
Tagore, agulla d'en	1.019 m	399243	4607014

Secció VI Frares

Asiàtica, l'	1.105 m	399433	4607238
Barret, el	1.075 m	399439	4607099
Bisbe, el	1.123 m	399366	4607099
Caporals, l'agulla dels	1.030 m	399593	4606989
Cua del Bacallà, la; o, Salvat Papasseit, l'agulla	1.060 m	399539	4606915
Dit, el	1.061 m	399380	4607087
Dit Xic, el	1.051 m	399362	4607082
Ditet, el	1.040 m	399396	4607054
Enclusa dels Frares o el Bacallà, l'	1.110 m	399540	4607082
Fàcil, agulla	1.066 m	399439	4607073

Frare Amadeu, el	1.088 m	399569	4607143
Frare Cirili, el	1.125 m	399552	4607141
Frare Gros, el	1.144 m	399501	4607190
Gran de Pas de Príncep	1.053 m	399496	4606821
Lloro, el	1.130 m	399402	4607242
Monja, la	1.143 m	399362	4607220
Nas, el	1.067 m	399559	4606993
Novici, el	1.047 m	399593	4607128
Patata, la	1.050 m	399386	4607154
Pepino, el	1.046 m	399465	4606847
Princesa, agulla de la	1.036 m	399458	4606817
Rei, agulla del	1.048 m	399493	4606846
Roca 142; o, Polze, el	1.005 m	399357	4607041
Roca 144; o, Aina	1.066 m	399412	4607100
Roca 145; o, Contrafort del Frare Gros	1.125 m	399476	4607187
Roca 151; o, Cristobalita Inferior, la	1.111 m	399497	4607130
Roca 152; o, Cristobalita Superior, la	1.112 m	399514	4607141
Roca 173	1.101 m	399478	4607126
Roca 182	1.082 m	399460	4607103
Roca 188	1.062 m	399395	4607197
Roca 193	1.072 m	399327	4607212
Roca 194; o, Bastó del Frare	1.106 m	399461	4607194
Roca de Coll de Port	1.004 m	399612	4607105
Talp, el	1.064 m	399353	4607159
Tub de la Patata, el	1.041 m	399380	4607143

Secció VII Miranda del Príncep

Alfred Rodríguez Picó, agulla	846 m	399179	4606394
Antoni Rosich, agulla	840 m	399122	4606385
Bitllot, el	988 m	399435	4606681
Cap Gros	926 m	399692	4606934
Desdentegada, la	780 m	398896	4605948
Miranda d'Agulles	907 m	398767	4606504
Miranda de l'Arcada	801 m	398935	4606067
Miranda del Príncep	992 m	399405	4606614
Punta de l'Orientació	894 m	398815	4606407
Punta de la Desdentegada	810 m	398875	4606009
Roca 133	924 m	399116	4606684
Roca 134	925 m	399109	4606629
Roca 161	985 m	399450	4606702
Roca 191	826 m	398878	4606045
Roca del Xebret	805 m	399174	4606318
Roca Petita o Inferior de Pas de Príncep	991 m	399440	4606725
Xebret, agulla del	802 m	399174	4606309

REGIÓ 3 DELS ECOS**Secció VIII Comes**

Contrafort de la Vista	933 m	399769	4607175
Cor de Be, el	1.025 m	399781	4607093
Enganxada, l'	1.180 m	400248	4606756
Esfinx dels Ecos, l'	1.169 m	400251	4606597
Guardià de l'Esfinx, el	1.157 m	400261	4606684

Mirador de Cirers	978 m	399822	4606760
Mirador del Vent	1.004 m	399996	4606946
Miranda dels Aurons	1.188 m	400253	4606771
Pedestal de la Vella	1.042 m	399985	4606552
Roca 226; o, Cantonada, roca de la	1.167 m	400234	4606715
Roca 228; o, Lluna, roca de la	1.127 m	400286	4606595
Roca 229; o, Sol, roca del	1.107 m	400274	4606510
Roca d'en Guillot	1.090 m	400094	4606922
Roca de la Taula d'en Bernat	1.099 m	400213	4606514
Roca del Bassal dels Ferros	1.056 m	400295	4606444
Roca del Coll del Miracle	983 m	399901	4607005
Roca Miraculosa	980 m	399852	4607094
Roques Veïnes de la Vella (punta central)	1.094 m	400079	4606651
Roques Veïnes de la Vella (punta est o Roca 232)	1.120 m	400198	4606713
Roques Veïnes de la Vella (punta oest)	1.061 m	400018	4606634
Vella, la	1.072 m	399986	4606593
Vista, agulla	1.041 m	399741	4607076

Secció IX Naps

Alta de la Coma dels Naps de Baix, agulla	1.046 m	400181	4606307
Bonys dels Naps 1; o, Altiva, agulla	869 m	399381	4606263
Bonys dels Naps 2	854 m	399388	4606280
Bonys dels Naps 3	851 m	399399	4606280
Bonys dels Naps 4	869 m	399440	4606310
Bonys dels Naps 5	866 m	399452	4606305
Bonys dels Naps 6	861 m	399457	4606320

Cilindre, el	1.096 m	400155	4606404
Contrafort Inferior de la Falsa Foca (serrat de la Falsa Foca)	805 m	399661	4605926
Contrafort Superior de la Falsa Foca (serrat de la Falsa Foca)	853 m	399674	4605972
Desapercebuda, la	1.073 m	400110	4606378
Estrep, agulla de l'	963 m	400057	4606233
Falsa Foca (serrat de la Falsa Foca)	915 m	399704	4606052
Fina dels Naps de Baix, agulla	835 m	399539	4605898
Foca, la	951 m	399576	4606022
Índia, agulla (torrent de les Grutes)	897 m	399553	4606552
Minyona, la	942 m	399754	4606108
Miranda de la Coma dels Naps de Baix	961 m	399959	4606217
Miranda del Cabrit o del Cilindre	1.084 m	400124	4606372
Naps de Dalt, agulla dels	897 m	399463	4606208
Pas del Nap, agulla del	873 m	399444	4606196
Punta Central de la Canal del Conill (serrat de la Canal del Conill)	853 m	399645	4605984
Punta de Francesc Macià	977 m	400082	4606236
Punta de Pau Claris	968 m	400099	4606219
Punta Superior (serrat de la Falsa Foca)	948 m	399731	4606103
Roca 250 (serrat del Cabrit)	1.009 m	399927	4606332
Roca 251 (serrat del Cabrit)	1.004 m	399816	4606293
Roca 270 (serrat del Cabrit)	959 m	399572	4606166
Roca 272 (serrat del Cabrit)	930 m	399497	4606087
Roca de l'Alzina	865 m	399596	4606370
Roca de la Vorera	898 m	399505	4606268

Roca de les Esgarrinxades	920 m	399581	4606545
Roca del Cargol	942 m	399953	4606166
Roca del Llençol (torrent de les Grutes)	900 m	399517	4606408
Roca del Llimac	936 m	399932	4606153
Roca del mig de l'Alzina	867 m	399534	4606330
Roca del Salt	893 m	399557	4606362
Roca dels Esperantistes	1.055 m	400039	4606363
Roca dels Nuvis	1.046 m	400081	4606391
Roca dels Republicans	974 m	400073	4606221
Roca Inferior de l'Alzina	878 m	399489	4606307
Roca Inferior de la Canal del Conill (serrat de la Canal del Conill)	803 m	399599	4605897
Roca Manuela (torrent de les Grutes)	888 m	399539	4606526
Roca Rodona	947 m	399599	4606529
Roca Superior de la Canal del Conill (serrat de la Canal del Conill)	909 m	399673	4606068
Rovelló, el	909 m	399525	4606401
Severí Ventós, agulla	921 m	400078	4606154
Síndria, la	883 m	399502	4606295
Soldat, el	952 m	399758	4606137
Taxi, el	972 m	399745	4606539
Tobi, agulla del (torrent de les Grutes)	873 m	399490	4606420

Secció X Roca Roja

Aperturistes, agulla dels	571 m	399080	4605336
Arcada, cova de l'	725 m	399325	4606162
Bloc de la Cova del Boixar	590 m	399316	4605506

Bloc de la Cova del Cabrit	668 m	399177	4605703
Boixar, agulla del	626 m	399290	4605514
Boletet, el	871 m	399398	4605968
Bolig, el	600 m	399047	4605739
Cagalló de Cabra, el	653 m	399246	4605516
Carena del Cavall dels Brucs, roca de la (punta central)	881 m	399371	4606068
Carena del Cavall dels Brucs, roca de la (punta est)	898 m	399392	4606061
Carena del Cavall dels Brucs, roca de la (punta oest)	868 m	399369	4606088
Castell, agulla del	600 m	399012	4605541
Cavall dels Brucs	862 m	399360	4606100
Cova de l'Arcada, agulleta de la	730 m	399278	4606114
Font d'en Xebret	673 m	399126	4606054
Germans Massó, agulla dels	595 m	399067	4605628
Gorra, la	876 m	399356	4605904
Merlet de la Proa	831 m	399311	4605819
Musclet, el	886 m	399366	4605929
Piramideta, la	685 m	399391	4605719
Proa, la (Roca Vella)	838 m	399309	4605841
Roc del Foc	708 m	399246	4605821
Roca 273	930 m	399436	4606032
Roca 276	892 m	399391	4606063
Roca 277	876 m	399370	4606069
Roca 278	868 m	399369	4606088
Roca de l'Embut	657 m	399119	4605964

Roca de la Cova del Tambor	652 m	399100	4605886
Roca de la Tamborinada	617 m	399050	4605772
Roca del Boixar	614 m	399329	4605528
Roca del Dissabte	558 m	399005	4605452
Roca del Tambor	633 m	399073	4605855
Roca Falsa del Tambor	622 m	399057	4605830
Roca Roja	855 m	399411	4605862
Roca Veïna de la Cova del Tambor	667 m	399123	4605899
Roca Veïna de la Roca Roja	853 m	399398	4605839
Senglar, agulla del	801 m	399368	4605815
Tamborinada, agulleta de la	613 m	399057	4605768
Tonsura, la	759 m	399280	4605765
Torre de la Cova de l'Arcada	769 m	399332	4606238
Veïna del Musclet o Agulla de les Formigues	873 m	399334	4605912

Secció XI Palomera

Ajaguda, agulla	860 m	400355	4605308
Avenc, agulla de l'	855 m	400343	4605289
Cadirot, el	737 m	399493	4605829
Can Jorba, agulla de	787 m	400152	4605197
Capritx, el	635 m	399428	4605179
Esquerdades, les	611 m	399618	4605135
Fita de la Palomera	631 m	399650	4604974
Fitot, el	606 m	399328	4605265
Fitota, la	605 m	399313	4605245
Guaitanda del Diaca, la (serrat de la Palomera)	750 m	399788	4605239

Jardí, agulla del	850 m	400318	4605265
Llevantada, agulla de la	606 m	399342	4605268
Mirador de l'Oliverar	571 m	399642	4604851
Mirador del Castell	613 m	399388	4605119
Mirador del Coll de Mosset	819 m	400251	4605417
Miranda de Can Jorba	765 m	400151	4605152
Ocell Mort, agulla de l'	831 m	400253	4605291
Parelleta, la (punta nord)	686 m	399418	4605720
Parelleta, la (punta sud)	686 m	399413	4605706
Pilot, agulla del	613 m	399593	4605196
Pit Roig, el	676 m	399714	4605256
Punta Carles Sabater	765 m	399799	4605288
Punta del Mirador de la Coma d'en Pastor	654 m	399654	4605169
Quico, agulla del (serrat de la Palomera)	730 m	399786	4605328
Roc del Ramat, el (serrat de la Palomera)	771 m	399829	4605373
Roca 263	847 m	399971	4605379
Roca 264	851 m	399949	4605315
Roca d'en Marcel	610 m	399623	4605111
Roca de la Castanyada	624 m	399341	4605301
Roca de la Joaneta	685 m	399599	4605287
Roca de la Pluja	591 m	399806	4604860
Roca de Sant Miquel	680 m	399613	4605274
Roca del Joanel	687 m	399617	4605297
Roca del Torrent de la Coma d'en Pastor	705 m	399727	4605294
Roca Falca	726 m	399476	4605821
Roca Inferior del Joanel	675 m	399629	4605287

Roca Inferior del Turó del Pi	747 m	399779	4605317
Roca Mur	788 m	400126	4605276
Saltet, agulla del	837 m	400234	4605294
Santllorentina del Torrent de l'Estevet, agulla	643 m	399435	4605425
Taulot, el	742 m	399504	4605834
Turó del Pi, el (serrat de la Palomera)	771 m	399803	4605302
Veïna de la Llevantada, agulla de la	601 m	399329	4605248

Secció XII Faraó

Albert Zanini, agulla	891 m	399801	4605714
Aritjol, agulla de l'	837 m	399543	4605733
Benedicció, agulla de la	846 m	399786	4605663
Caputxí, el	869 m	400101	4605746
Contrafort de l'Aritjol	813 m	399544	4605714
Ditet del Serrat del Faraó	937 m	400054	4605853
Faraó; o, Mig, roca del	947 m	399883	4605751
Faraonet, el	872 m	399857	4605678
Geperuda, la	765 m	399518	4605790
Llesca, la	940 m	399984	4605933
Mal Pas, agulla del	932 m	399953	4605780
Mirador del Serrat del Cabrit	1.026 m	400156	4606085
Mirador Superior del Serrat del Cabrit	1.049 m	400239	4606059
Moais, els	833 m	399994	4605527
Ous del Faraó, els	940 m	399927	4605786
Panxuda, la	976 m	400106	4606089
Panxut, el	930 m	400005	4605997

Placa dels Roofs	865 m	400021	4605608
Serrat del Faraó (punta central)	1.003 m	400069	4605919
Serrat del Faraó (punta est)	1.005 m	400116	4605952
Serrat del Faraó (punta oest)	987 m	400018	4605874
Punxeta del Serrat del Faraó	1.009 m	400164	4605979
Punxó de la Zanini	839 m	399796	4605695
Roca 259 (serrat del Faraó occidental)	921 m	399870	4605766
Roca 260 (serrat del Faraó occidental)	852 m	399594	4605766
Roca de l'Arítjol	836 m	399551	4605758
Roca del David	849 m	399915	4605674
Serrat del Faraó, agulleta del	985 m	400021	4605875
Tempestat, agulla de la	990 m	399990	4605859
Torre de la Canal Roja	856 m	400122	4605628
Verge de Lourdes, agulla de la	960 m	399972	4605816

Secció XIII Montgròs

Boleta dels Plecs	886 m	400547	4605730
Cajoleta, la	906 m	400496	4605633
Esfinx del Montgròs, l'	1.111 m	400352	4606084
Font de la Cadireta, agulla de la	1.064 m	400610	4606281
Globus, el	1.125 m	400423	4606272
Miniplec (Plec de Llibre)	931 m	400535	4605883
Mirador del Coll de Muset	819 m	400251	4605417
Montgròs, el	1.133 m	400424	4606053
Oblit, agulla de l'	1.075 m	400313	4606192
Paret de Migdia	1.065 m	400503	4606426

Patufet, el	1.168 m	400452	4606329
Pedestal de la Roca Plana dels Llamps	1.125 m	400396	4606121
Plec d'en Ballart (Plec de Llibre)	1.042 m	400471	4605861
Plec d'en Manolo (Plec de Llibre)	1.054 m	400461	4605877
Plec d'en Martina (Plec de Llibre)	1.050 m	400441	4605897
Plec de l'Ignasi (Plec de Llibre)	1.037 m	400483	4605857
Plec de Llibre Inferior	995 m	400519	4605869
Plec de Llibre Superior	1.041 m	400497	4605854
Plec del Mig (Plec del Montgròs)	1.006 m	400598	4606119
Plec del Pi o Est (Plec del Montgròs)	988 m	400617	4606110
Plec Estret (Plec de Llibre)	1.035 m	400489	4605857
Plec Oest (Plec del Montgròs)	1.025 m	400583	4606161
Rampa de l'Esfinx, la	1.101 m	400323	4606058
Roca d'en Farrey	916 m	400476	4605661
Roca de l'Amistat	1.084 m	400337	4606305
Roca del Collet de la Creu	1.122 m	400371	4606213
Roca del Grau	970 m	400630	4606273
Roca Plana dels Llamps	1.164 m	400401	4606208
Roca Veïna a la dreta de la Salamandra	1.085 m	400595	4606270
Roca Veïna de l'esquerra de la Salamandra	1.141 m	400540	4606304
Salamandra, la	1.158 m	400552	4606290
Serradet dels Amics del Sol	1.096 m	400355	4606314

Secció XIV Ecos

Alfil, l'	1.107 m	400619	4606556
Alfil dret, l'	1.082 m	400645	4606669

Cap del Camell	1.186 m	400621	4606683
Cota 288	1.100 m	400602	4606459
Eco Central	1.209 m	400488	4606556
Eco d'en Nubiola	1.180 m	400501	4606541
Eco del Mig	1.220 m	400549	4606603
Eco Occidental	1.200 m	400488	4606565
Eco Petit	1.174 m	400450	4606555
Gepa del Camell	1.204 m	400600	4606607
Miranda dels Ecos	1.223 m	400521	4606544
Pas dels Micos, agulla del	1.089 m	400595	4606470
Roca de Sota la Cota 209	1.168 m	400348	4606634
Roca del Recontrapatufet	1.223 m	400572	4606642
Roca dels Lladres	1.152 m	400553	4606489
Roques del Salt de la Nina (208)	1.196 m	400419	4606739
Roques del Salt de la Nina (209)	1.186 m	400405	4606774
Salt de la Nina	1.191 m	400392	4606789
Serrat d'en Patufet (212)	1.189 m	400483	4606411
Serrat d'en Patufet (249)	1.179 m	400460	4606371

REGIÓ 4 DE SANT JERONI

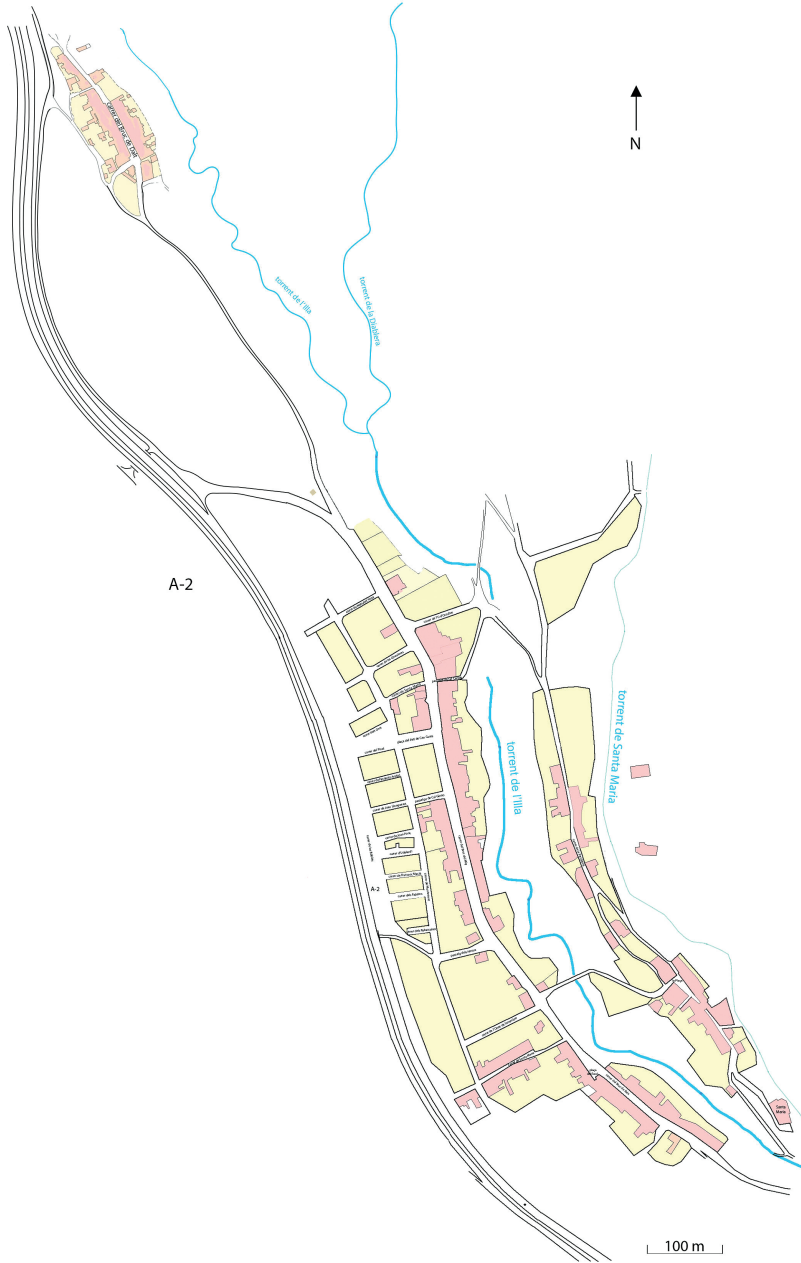
Secció XV Sant Jeroni

Cap del Camell	1.085 m	400840	4605959
Gegant Encantat, el	1.175 m	400897	4606404
Gepes del Camell, les	1.092 m	400878	4605987
Pany, agulleta d'en	1.170 m	400992	4606411
Petxina, la	1.110 m	400787	4606584

Pilota, la	1.042 m	400818	4606445
Roca 307	1.085 m	400786	4606605
Roca 314	1.064 m	400719	4606534
Roca 393	1.014 m	400721	4606478
Roca de la Pitrada	1.033 m	400795	4606186
Roca del Coll de la Llum	1.056 m	400735	4606593
Sant Jeroni	1.236 m	400950	4606646
Sentinelleta, el	1.106 m	400958	4606294
Talaia Gran, la	1.146 m	400757	4606570
Talaia Petita, la	1.126 m	400768	4606605

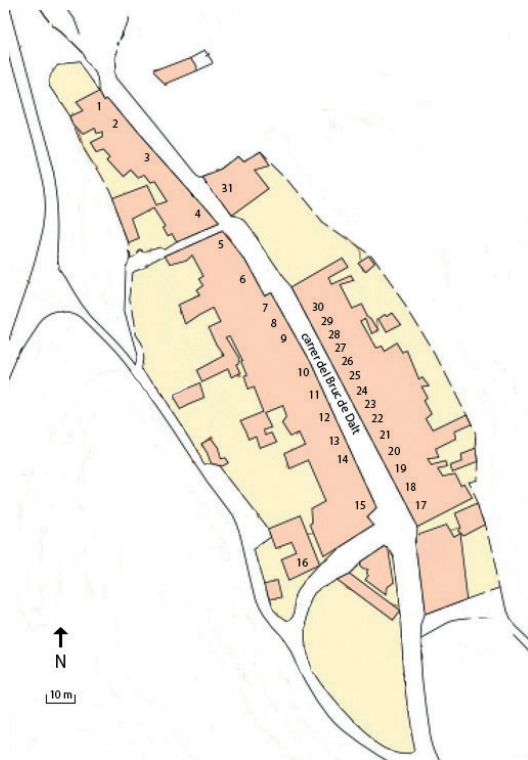
Mapes i plànols

ELS CARRERS DEL NUCLI

FONT: J. Jorba Guixà i A. Rehues Estivill.

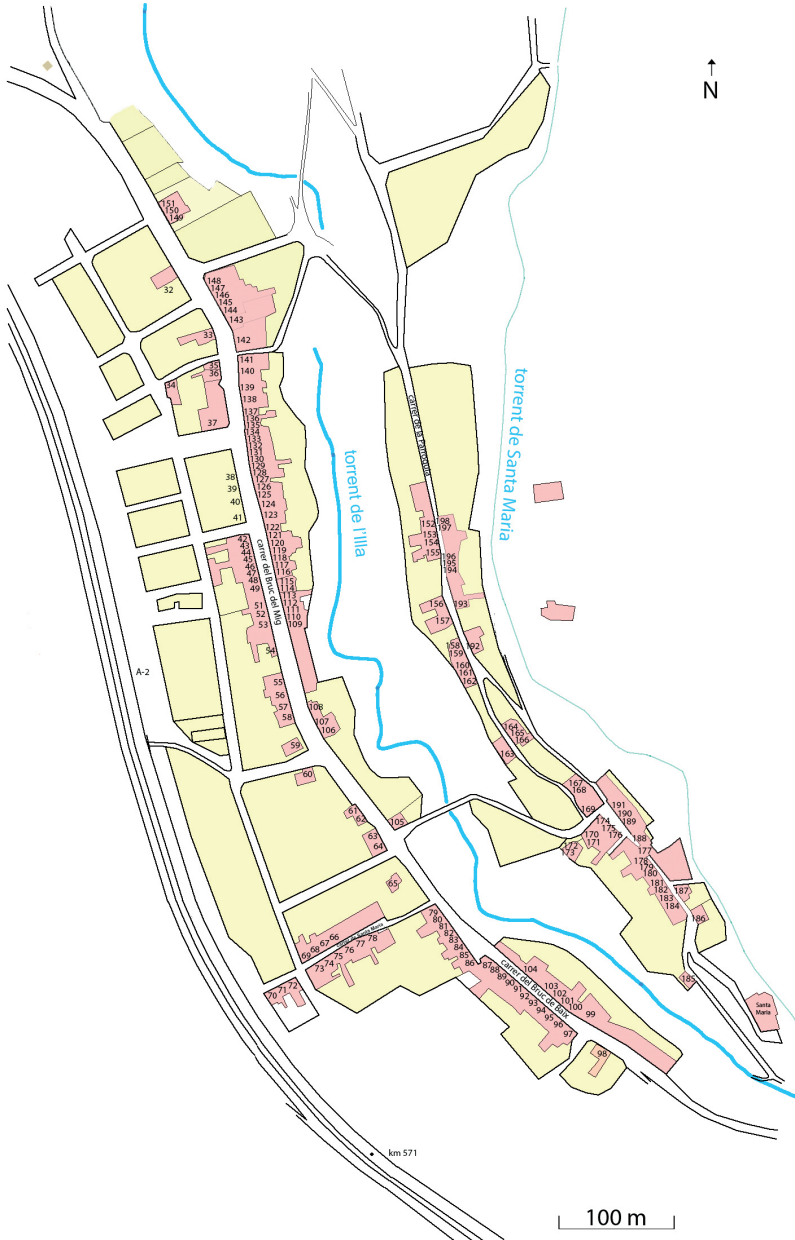
NOMS DE CASA

El carrer del Bruc de Dalt

FONT: J. Jorba Guixà i A. Rehues Estivill.

1. Cal Cerdanet, cal Cerdanyet	17. Cal Lluís
2. Cal Marranyinyo	18. Cal Benet
3. El Pou dels Frares	19. Cal Culample, cal Lluís, cal Quelloio
4. Cal Marquesó	20. Cal Jepó
5. Cal Rossell	21. Cal Pigat, cal Clamanyó
6. L'Hostal d'en Tripa; o, Hostal, l'	22. Cal Tafera
7. Cal Vileta	23. Ca la Prudència
8. Cal Sant	24. Cal Fèlix Colom
9. Cal Parés	25. Cal Joan de Cal Vador
10. Cal Real	26. Cal Pere de l'Oncle
11. Cal Vilalta	27. Ca la Paquita
12. Cal Fessiner	28. Cal Mossarro ¹
13. Cal Xeremines	29. Cal Mostatxo
14. Cal Botijut	30. Cal Tia Xica, ca la Generosa
15. Cal Noi de l'Ampon	31. Cal Bascaret
16. Cal Cairot ²	

Els carrers del Bruc del Mig, del Bruc de Baix, de Santa Maria i de la Parròquia

FONT: J. Jorba Guixà i A. Rehues Estivill.

32. Les torres del Pla de les Ginesteres	81. Cal Pere Valent
33. Cal Noio, cal Soldat	82. Ca l'Isidre
34. Cal Pinyonaire	83. Cal Rita
35. Ca la Paulassa	84. Ca l'Antonietta del Racó
36. Cal Ros	85. Cal Fitus, ca la Vicentona i cal Xarranca
37. Can Cases	86. Cal Peralta
38. Cal Paisanito	87. Cal Sadurní
39. Cal Flequer	88. Cal Reberta
40. Cal Trompets	89. Cal Plagueta
41. Ca la Tuies	90. Cal Vicari
42. Cal Mustatxet	91. Cal Gasparó
43. Cal Jaume de l'Hostal, can Real	92. Cal Murciano
44. Ca l'Adelina	93. Ca la Montserrat, cal Jaume Termes
45. Cal Basolí	94. Cal Mestre Aiguader
46. Cal Mestre Xic	95. Cal Grau
47. Cal Xicarrín	96. Cal Pujolet
48. L'Ajuntament Vell, el Consultori	97. Cal Ponet
49. Cal Xic Cordero	98. Cal Coqui
50. Cal Sant Joan	99. Cal Balaguer
51. Ca l'Aurèlia	100. Cal Flequer
52. Ca l'Andreu	101. Ca les Negretes
53. Cal Quico del Gorro	102. Cal Jeroni
54. Cal Cordero	103. Cal Corregidor
55. Cal Pau	104. Cal Cordero Vell
56. Cal Cama, també cal Puça	105. Ca la Rossita del Pont, cal Pau del Pont
57. Cal Mílio	106. Panamà Canal
58. Cal Fuster del Simeó	107. Cal Calvo
59. Cal Díaz	108. Cal Cases Petit
60. La Llar	109. Cal Basseda
61. Cal Quildo	110. Ca l'Andreu Vell
62. Cal Còbits	111. Ca la Rosalia
63. Cal Peret Sec	112. Ca la Isabel de Cal Carolí
64. Cal Fraret, cal Susagna	113. Cal Peret de la Gran
65. Cal Xipitè	114. Ca la Petra
66. Cal Groc	115. Cal Poldo
67. Cal Sipronet	116. Cal Moisès, cal Perisco
68. Cal Puça	117. Ca la Cèlia, cal Carolí
69. Cal Gallineta	118. Cal Quiqueres, cal Jaume de l'Antonet
70. Cal López	119. Ca l'Arcisa
71. Cal Xic Vallès	120. Cal Presoner, cal Bombardo
72. Ca l'Ignasió ²	121. Cal Guitarrer
73. Ca l'Olivar	122. Ca la Rossita de Cal Guitarrer
74. Cal Titus	123. Cal Balesgues
75. Cal Sitrò	124. Cal Gènio
76. Cal Puça Vell	125. Cal Vepe
77. Cal Cots	126. Can Tricolet
78. Cal Rosari	127. Ca l'Esperança
79. Ca l'Esquerrà	128. Cal Canals
80. Cal Xic Jumet, ca l'Ignasió ¹	129. Cal Polhoni

130. Cal Pau Pastor	165. La Petita de Cal Xullu
131. Ca l'Aleix, cal Mataporcs	166. Cal Xarrampa
132. Cal Mas	167. Cal Porquer
133. Cal Deogràcies, cal Cap Pelat	168. Cal Camps
134. Ca la Maria de Cal Marrell	169. Cal Cigala
135. Cal Claudi	170. Cal Felions
136. Cal Xucla	171. Ca la Lluïsa
137. Cal Xico	172. Cal Menuts
138. Ca l'Agneta, cal Josepet del Jumet	173. Cal Típens
139. Cal Lasa	174. Cal Lígio, cal Miralda
140. Cal Silons	175. Ca l'Arcs
141. Cal Felip Vell	176. Cal Colom
142. Cal Carlets	177. Can Domènec
143. Cal Felip	178. Cal Calemany Gros
144. Ca la Maria del Pis	179. Cal Titó
145. Ca l'Ampon, cal Peret del Forn	180. Cal Pujó
146. Cal Calemany	181. Cal Xic Sabater
147. Ca la Serafina	182. Ca la Marquesona
148. Ca la Marieta Bòrnia	183. Cal Paisano de cal Paisanito
149. Cal Mion	184. Cal Déus
150. Cal Perico de l'Hostal	185. Cal Marquesó
151. Cal Comes	186. Cal Xullu
152. Cal Serenet	187. Cal Fonso
153. Cal Peó, cal Viuda	188. Ca la Laura
154. Cal Fardota	189. Cal Mestre de la Plaça
155. Cal Pelegrí	190. Cal Joan Català
156. Cal Pau Ferrés	191. Cal Nacra de les Voltes
157. Cal Massip	192. Ca la Marcellina
158. Cal Gori, ca l'Estanquer	193. Cal Quet
159. Cal Meliton	194. Cal Soilo
160. Cal Renai	195. Cal Gènio
161. Cal Cabrer	196. Cal Joan Xic
162. Cal Manelet	197. Cal Negret
163. Cal Pitxu	198. Cal Rellotger
164. Cal Sabater	

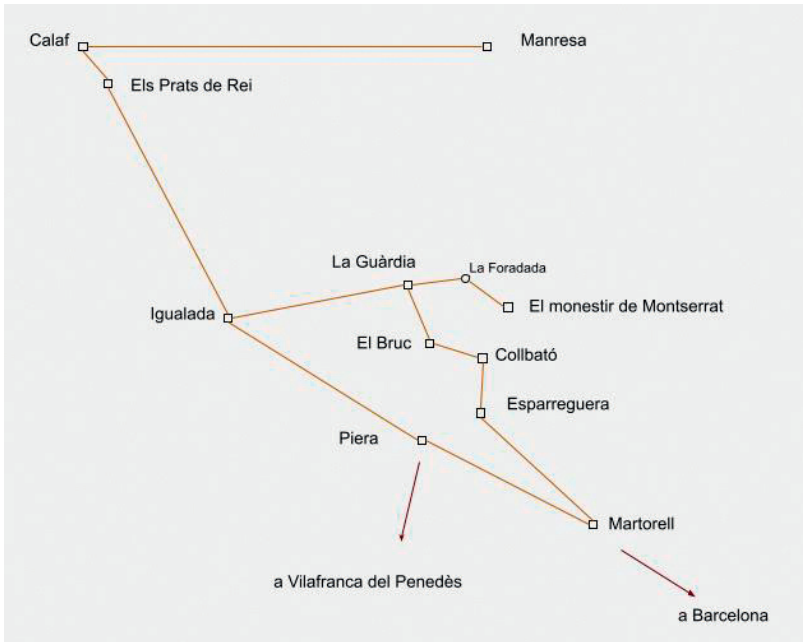
ESQUEMA DELS CAMINS MÉS RELLEVANTS

L'esquema següent s'ha elaborat a partir de la informació dels capbreus consultats. Conté el traçat dels camins públics o camins rals que travessaven el territori. Un tram del camí pot ser descrit de diferents maneres, amb diferent punt de partida i punt final, tot indicant el lloc d'origen i el lloc de destinació o simplement el nom de destinació. Tot i la diversitat de denominacions, a grans trets, hem pogut establir tres vies principals de comunicació que recorrien el territori, independentment de les vies secundàries que comunicaven els masos entre si i amb el nucli de població, o els camins missaders i les carrerades. Són els següents:

— El camí Ral Inferior, que anava de Barcelona a Calaf, passant per Martorell, Piera i Igualada.

— El camí Ral Vell, que anava d'Igualada al monestir passant per la Guàrdia —Sant Pau i la Pobla— i per la roca Foradada.

— El camí antic, que anava del Bruc a la Guàrdia i venia de Martorell; passava per Esparreguera i Collbató.

FONT: J. Jorba Guixà i A. Rehues Estivill.

MAPA DELS MASOS DEL TERME ACTUALS I PRETÈRITS

FONT: J. Jorba Guixà i A. Rehues Estivill.

L'asterisc indica que el mas és pretèrit i sense cap mena de vestigi que nosaltres coneguem. El recompte ens dona un total de 177 masos, dels quals 34 es troben en ruïnes i 69 són pretèrits.

1. El Castell	9. Gausaguet*
2. Mas Pedrogós*	10. Mas de Pampaló
3. Mas Muntanya*	11. Can Marqués
4. Mas dels Esquerits*	12. Can Vallès
5. Mas Rafart*	13. Mas Claramunt*
6. Mas Pastor*	14. Can Serrat
7. Can Jorba	15. Can Domènec
8. La Vinya Nova	16. Mas Riambau*

17. Mas Ferriol*
18. Mas Pallam*
19. Mas Colom
20. Mas Grau*
21. Can Ferrers
22. Cal Pèfol
23. Can Rovira
24. Can Salses
25. Can Vador
26. Mas Lluerts*
27. Casa Daroca*
28. El Corral; o, el Corral d'en Pasqual
29. Mas Porta*
30. La Venta*
31. Mas d'en Pi
32. Can Pasqual
33. Cal Castellet
34. Cal Simeó; o, Cal Simeó de Pagès
35. Cal Pol·loni
36. Can Ribera
37. Cal Cairot¹
38. Can Canyelles
39. Ca n'Oller; o, ca n'Oller dels Turons
40. Ca l'Ignasi; o, ca l'Ignasi de la Serra
41. Can Manuel
42. La Cova
43. Can Mata
44. Mas Gombau*
45. Les cases del Raval
46. Can Guixà
47. Mas Altimir*
48. Cal Ventura
49. Can Solà de la Roca
50. Can Soteres
51. Mas Devesa¹
52. Can Maçana
53. Ca n'Elies
54. Cal Simó
55. El raval de la Barceloneta
56. Les cases de l'Espinac
57. Cal Caselles
58. Cal Carles
59. Cal Pere Tori
60. Cal Jaume Caselles
61. La Morera
62. Cal Ramon
63. Cal Mariets
64. Patam Vell
65. Patam Nou
66. La Casa Vella
67. Can Tardà (terme de Castellolí)
68. Cal Corres
69. Cal Palletes
70. Cal Mensa
71. Cal Conill
72. Can Serra
73. Cal Pau Corres
74. Cal Francès
75. Cal Jaumot
76. Ca l'Isidre Mariets
77. Cal Méndez
78. Ca n'Oller de la Guàrdia
79. Cal Vicens de Sant Simeó
80. Mas d'Espatzenes*
81. Mas d'Oliveres*
82. Mas Remolosa*
83. Mas de Cap de Pos*
84. Mas Devesa²
85. Jolenques
86. Mas Cuirateres*
87. Matastacs Vell
88. Matastacs Nou
89. Cal Salvador de Matastacs
90. Els Quatre Vents
91. Sant Miquel
92. La Casa Nova
93. Cal Llobet
94. El Forn de la Vall
95. El Marc de la Vall
96. Can Solà de la Vall; o, mas del Solà
97. Mas de l'Obac*
98. Mas Pruna*
99. Cal Mossarro²
100. Cal Petit del Forn
101. Mas Martorell
102. Mas Marà*
103. Cal Simons
104. Mas de Quer i Quer*
105. Mas de l'Esparreguera*
106. Mas d'en Pujades*
107. Mas Agustí*
108. Mas Anglada
109. Mas Perull
110. Les casetes d'en Massacs
111. Cal Viladiu
112. Mas Vilardell*
113. Cal Maroto

Fotografies

FOTOGRAFIA 1. Sant Miquel de Vilaclara. Can Guixà (2022).

FONT: A. Rehues Estivill.

FOTOGRAFIA 2. Can Jorba (2022).

FONT: A. Rehues Estivill.

FOTOGRAFIA 3. Sant Pau de la Guàrdia, nucli (2022).

FONT: A. Rehues Estivill.

FOTOGRAFIA 4. Jolenques (2023).

FONT: A. Rehues Estivill.

FOTOGRAFIA 5. Fembra Morta i Roques Blanques des de la serra de Ca l'Ignasi (2022).

FONT: A. Rehues Estivill.

FOTOGRAFIA 6. Sant Simeó Estilita (2016).

FONT: A. Rehues Estivill.

TREBALLS DE L'OFICINA D'ONOMÀSTICA

Títols publicats

- 1 Ramon AMIGÓ, *Siurana de Prades* (1995)
- 2 Cosme AGUILÓ, *La toponímia de la costa de Lluçmajor* (1996)
- 3 Miquel S. JASSANS, *Onomàstica de Poboleda* (1998)
- 4 Josep RECASENS, *Blancafort, a partir dels noms passats i presents* (2000)
- 5 Jaume SABATÉ, *Onomàstica del poble i terme de la Vilella Alta* (2000)
- 6 Ramon AMIGÓ i Ramon PERE, *L'Albi i els seus noms* (2001)
- 7 Miquel S. JASSANS, *Onomàstica de Colldejou* (2003)
- 8 Dolors CABRÉ i Josep VECIANA, *Onomàstica del terme municipal dels Garidells* (2003)
- 9 Ramon PERE, *Recull de noms de lloc i de persona de Vilanova de Prades* (2004)
- 10 Montserrat CAILÀ i Jean-Paul ESCUDERO, *Història dels noms de Reiners. Les arrels d'un poble del Vallespir* (2005)
- 11 Eugeni PEREA, *Onomàstica de Riudoms* (2006)
- 12 Ramon PERE, *Els noms del Vilosell i el seu terme municipal* (2006)
- 13 Albert TURULL, *La toponímia de les comarques de ponent. Un assaig d'interpretació tipològica* (2007)
- 14 Miquel S. JASSANS, *Onomàstica de Duesaigües i el seu terme* (2008)
- 15 Ramon AMIGÓ, *Onomàstica del terme municipal de Constantí* (2008)
- 16 Josep MORAN, *Característiques del nom propi. Estudi d'interpretació lingüística* (2009)
- 17 Fèlix BRUGUERA, *Recull de noms d'Osor* (2010)
- 18 Josep M. COLL i Ramon AMIGÓ, *Onomàstica del terme municipal de Pratdip* (2010)
- 19 Moisès SELFA, *Onomàstica de la Bisbal d'Empordà* (2010)
- 20 Joan PEYTAVÍ, *Antroponímia, poblament i immigració a la Catalunya moderna. L'exemple dels comtats de Rosselló i Cerdanya (segles XVI-XVIII)* (2010)
- 21 Ramon AMIGÓ, *Onomàstica del terme municipal de Porrera* (2011)
- 22 Ramon PERE, *Onomàstica de la Pobla de Cérvoles* (2013)
- 23 Ferran JOVÉ, *Onomàstica del terme municipal de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant* (2013)
- 24 Jean-Paul ESCUDERO i Montserrat CAILÀ, *Els noms de Tellet* (2014)
- 25 Miquel S. JASSANS i Moisès SELFA, *Onomàstica de Valls i els seus agregats de Fontscaldes, Masmulets i Picamoixons* (2015)
- 26 Ramon AMIGÓ, Maria Teresa MUNTANYA i Montserrat SANMARTÍ, *Onomàstica del terme antic de Tamarit de Mar* (2017)
- 27 Sílvia VEÀ, *Onomàstica de Vinebre* (2017)
- 28 Ramon PERE, *Onomàstica de Vallclara* (2017)
- 29 Ramon AMIGÓ, *Onomàstica de l'antic terme de la Mussara* (2019)
- 30 Sílvia VEÀ, *Onomàstica de la Torre de l'Espanyol* (2020)
- 31 Carme MIQUEL i Ramon PERE, *Onomàstica del terme municipal de Torredembarra* (2022)
- 32 Maria Teresa MUNTANYA i Montserrat SANMARTÍ, *La Riera de Gaià (Ardenya, Montoliu i Virgili). La seva terra, la seva gent* (2022)
- 33 Assumpció REHUES, *Onomàstica del Bruc* (2024)

